UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V. Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, & Aquilejense Schisma describitur

Noris, Enrico

Patavii, 1708

Vindiciæ Augustinianæ Quibus Sancti Doctoris scripta adversùs Pelaginos, ac Semipelagianos à Recentiorum censuris afferuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72486

Visual Library

VINDICIÆ AUGUSTINIANÆ

QUIBUS

Sancti Doctoris ſcripta adversùs Pelagianos, ac Semipelagianos à Recentiorum cenſuris aſſeruntur.

AUCTORE

EMINENTISSIMO D.

HENRICO DE NORIS

VERONENSI AUGUSTINIANO

Tituli Sancti Auguſtini S. R. E. PRESBYTERO CARDINALI, & Sanctæ Apoſtolicæ Sedis Bibliothecario.

PATAVII, M.DCCVII.

Apud Joſephum Corona.

SUPERIORUM PERMISSU, ac PRIVILEGIO.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

VINDICIÆ AUGUSTINIANÆ

QUIBUS

Sancti Doctoris scripta adversus Pelagianos, ac Semipelagianos à Recentiorum centuriis afferuntur.

AUCTORE

EMINENTISSIMO D.

HENRICO DE NORIS

VERONENSI AUGUSTINIANO

Tituli Sancti Augustini S. R. E. PRESBYTERO CARDINALI, & Sanctæ Apostolicæ Sedis Bibliothecario.

PATAVII, M.DCCVII.

Apud Joseph. Corona.

SUPERIORUM PERMISSU, & PRIVILEGIO.

INDEX CAPITUM
Vindiciarum Augustinensium.

P*Ræfatio*

Cap. 1. *Refelluntur argumenta, quibus nonnulli contendunt, doctrinam Sancti Augustini de prædestinatione, & gratiâ esse difficilem, & obscuram. Sanctissima CLEMENTIS X. Pont. Opt. Max. pro Sancto Doctore sententia.* Pag. 1

Cap. 2. *Recentiores accusant eandem Sancti Augustini doctrinam antilogiæ. Rejiciuntur.* 6

Cap. 3. *Recentiores Sancti Augustini doctrinam contrà Pelagianos excessus insimulant.* 8

§. 1. *Quid nomine* excessûs *Recentiores intelligant inquiritur. Sanctorum Thomæ, ac Bonaventuræ testimonia eidem non suffragari. Excessus perperam Augustino objici.* 9

§. 2. *An Sanctus Augustinus excesserit scribens, concupiscentiam rationi contrariam esse malam, & defectum naturæ humanæ ex peccato originali ortum, neutiquam verò bonum naturale illius.* 12

§. 3. *Utrùm Sanctus Augustinus excesserit, deducens peccati originalis reatum ex innumeris humanæ vitæ miseriis. Insigne Divi Thomæ pro Augustinianâ sententiâ testimonium.* 18

§. 4. *An Sanctus Augustinus disputans de virtutibus infidelium excesserit.* 20

§. 5. *An Sanctus Augustinus asserens, parvulos puniri mitissimâ pœnâ sensus in inferis per excessum locutus sit.* 24

§. 6. *An Augustinus disserens de lege veteri contrà Pelagianos excesserit.* 41

§. 7. *An sententia Sancti Augustini de prædestinatione ad gloriam ante omnem meritorum prævisionem sit per excessum prolata.* 45

§. 8. *An Sanctus Augustinus excesserit, docens copulam conjugalem solius voluptatis gratiâ esse peccatum veniale.* 46

Cap. 4. *Recentiores Sancto Augustino plures errores perperam objiciunt.* 47

§. 1. *An Sanctus Augustinus erraverit, putans animas rationales, & Angelos esse corporeos.* ibid.

§. 2. *An Sanctus Doctor asseruerit Solem, & astra esse animata.* 48

§. 3. *Augustinus de origine animæ dubitans perperam erroris arguitur. Ostenditur, Sanctos Patres eâ in dubitatione Augustino per plura sæcula adhæsisse.* 50

§. 4. *An fuerit sententia Sancti Augustini, pueros baptizatos sine reali Eucharistiæ sumptione non posse salvari.* 54

§. 5. *Non errasse Sanctum Doctorem exponentem illud Apostoli Rom. 14.* Omne, quod non est ex fide, peccatum est. *Ecclesia Catholica, Romani Pontifices, ac Patres Sancti Augustini interpretationem approbant.* 56

§. 6. *Sanctus Augustinus nunquam censuit, cogitationes morosas esse dumtaxat peccatum veniale, ut Recentiores eidem falsò imponunt.* 58

§. 7. *An Augustinus putaverit, baptismum datum sine intentione esse validum.* 59

§. 8. *Utrùm Augustinus dixerit, tellurem non esse rotundam, nullosque dari Antipodas.* 61

§. 9. *An sententia Sancti Augustini de simultaneâ rerum creatione sit erronea.* 62

§. 10. *Sanctus Augustinus non erravit asserendo, peccatum originale esse causam reprobationis.* 63

§. 11. *An erraverit Augustinus docens, occisionem grassatoris mortem intentantis non esse licitam.* 68

§. 12. *Sanctus Augustinus in libris Retractationum nihil abs se de divinâ gratiâ assertum in libris contrà Pelagianos scriptis expunxit.* 72

Cap. 5. *Recentiores XXXV. Doctorum testimonia, nempè Pontificum, Cardinalium, Episcoporum, aliorumque contrà Sanctum Augustinum producunt, quorum fides expenditur.* ibid.

§. 1. *Baronii, ac Sadoleti testimonia expensa. Ludovici Donii pro Sadoleto contrà Sanctum Augustinum dicta refelluntur.* 73

§. 2. *Sancti Bonaventuræ, & Cajetani dicta examinantur.* 76

§. 3. *Cardinalis Perronius, Valerius, ac Sanctus Carolus Borromæus minùs rectè contrà Sanctum Augustinum adducti.* ibid.

§. 4. *Falli eos, qui Sanctum Augustinum interdum iniquiorem libero arbitrio fuisse calumniantur.* 77

§. 5. *Falli item eos, qui dicunt, Sanctum Augustinum contrà Arium disputantem ad Sabellium, & contrà Sabellium ad Arium declinasse.* 78

§. 6. *Expenduntur illorum testimonia, qui S. Augustinum novitatis accusant.* 79

§. 7. *Testimonia Driedonis, Taperi, Medinæ, & Vallosilli contrà Sanctum Augustinum producta falsata esse, nec fideliter recensita.* 80
§. 8. *Viguerii, Soti, Fabri, Horantii testimonia discussa.* 81
§. 9. *Joannis à Bononiâ, Arborei, Aragonii, Pennott, Estii, Vegæ, & Tostati testimonia examinata.* 82
§. 10. *Dominici Bannez testimonium altiùs contrà Augustinum exaggeratum discutitur.* 84
§. 11. *Sanctus Bernardus perperam contrà Augustinum ab Annato adductus.* 88
§. 12. *Sanctum Augustinum contrà Augustinum producunt.* 89
Cap. 6. *Elogia à Summis Pontificibus Augustinianæ doctrinæ contrà Pelagianos delata à sinistris Recentiorum interpretationibus vindicantur.* 91
Cap. 7. *Augustinianæ doctrinæ contrà Pelagianos per Sedem Apostolicam approbatio à Recentiorum pravis interpretamentis defenditur.* 98
Cap. 8. *Recentiores ex Epistolâ Sancti Cœlestini Papæ Divi Augustini auctoritatem limitant. Refelluntur.* 103
Cap. ult. *Centum ac triginta quinque Recentiorum contrà Divum Augustinum convicia, dicteria, ac censuræ ab eodem Sancto Doctore, & Sanctis Patribus repulsæ.* 109

PRÆ-

PRÆFATIO
AD
VINDICIAS AUGUSTINIANAS.

NEminem non mirari existimo, tantam fuisse quorundam recentium Scriptorum, ut mitissimè loquar, animositatem, quâ Augustinum maximum illum Catholici Orbis Magistrum editis libris impetere ausi sunt, ut ejusdem defendendi necessitas iis imponatur, qui illum impensiùs colunt. Et quidèm jam indè ab exorientis mali primordiis Majores nostri, qui ex vitæ instituto Augustinum uti parentem sanctissimè reverebantur, erumpentem novorum censorum audaciam reprimere conati sunt. Ludovicus ab Angelis insignis apud Olyssiponenses sacrorum arcanorum interpres Sancti Doctoris auctoritatem à plurium calumniis vindicavit, & Sanctorum Patrum elogia eidem ob Pelagianos, ac Semipelagianos expugnatos delata singulari diligentiâ congessit, undè posteà eadem cæteri mutuarunt. Sed cùm malum quotidie glisceret, atque in Scholasticis Recentiorum quorundam disputationibus Augustini doctrina in iis præsertim quæstionibus, quas cum divinæ gratiæ hostibus idem habuerat, passim traduceretur, ita ut Summus Ecclesiæ Doctor in ordinem propedièm reducendus videretur, Basilius Pontius Legionensis magnus apud Salmanticenses Theologus non modò suos Augustinenses, verùm etiam sapientissimos Dominicanæ Familiæ Patres, ipsamque Salmanticensem Academiam in Augustini partes traxit, quo velutì succenturiato præsidio Sancti Doctoris auctoritas adversùs Recentiorum impetus muniretur. Hinc Pontio auctore Salmanticæ anno 1627. famosum illud fœdus ictum est, eâ præcipuè conditione, ut qui Theologicâ laureâ donandi forent, concepto priùs juramento Augustinianæ doctrinæ defendendæ sese adstringerent. Eo nobilissimæ Academiæ facto Augustinianæ auctoritati satis consultum videbatur, præsertim cùm sacra etiam Lovaniensium Theologorum Facultas jam pridem in Augustini verba jurasset. Cæterùm exortis Jansenianis dissidiis plerique longè acerbiora contrà Augustinum & loqui, & scribere non extimuerunt. Non defuere tamen ex nostrâ Familiâ viri, qui magni Parentis partes acerrimè defensarent. Hos inter emicuit Pater Carolus Moreau Gallus, qui Tomo primo suarum in Tertullianum Animadversionum satis prolixas vindicias pro Augustino inseruit, quod itidem anteà præstiterat vir insignis Joannes Rivius Belga libro quarto de Vitâ Augustini. Sed profectò nostros hosce Scriptores & laterem lavisse, & surdis cecinisse experti sumus; tantùm enim abest, ut illi ab incœpto destiterint, ut majori longè apparatu, atque infestioribus armis in Augustinum moverint, hæc adversùs Hipponensem Doctorem scripturientes: *Augustini doctrinam obscuram, difficilem, intricatissimam, secum ipsam pugnantem, pluribusque erroribus obnoxiam esse. Positum illum sub caligine. In Pelagianis oppugnandis ultrà veritatis limites æstu disputationis abreptum. Licitum esse nedum judicem, sed ne arbitrum quidem honorarium in controversiis de divinâ gratiâ illum admittere. Ipsius arma non esse inexpugnabilia, neque satis apta ad Calvinistas superandos. Hæreticorum argumentis minimè satisfecisse, neque positas abs se theses convincentibus argumentis comprobasse. Non esse sepeliendam Scholasticam, ut unus regnet Augustinus, sed hunc ipsum ad Scholasticæ amussim exigendum. Ridiculos Augustini adoratores ad nauseam hyperbolicas in eundem laudes*

Lib. 5. de vita Aug. cap. 14. & 15.

Pontius in Apolog. juram. Salmā.

des

des congerere. Volentem impugnare Augustini sententias habiturum adjutorem Deum. Hæc, aliave penè innumera addidere, quæ in calce hujus apologetici referemus. Ferunt, Crœsi Regis filium à puero mutum, cùm parentis jugulum stricto mucrone impeti ab hoste cerneret, ruptis de repentè miserantis naturæ impetu perpetui silentii vinculis exclamasse: Ἄνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. At nos, quibus integer loquendi usus est, Augustinum parentem optimum, doctissimumque novorum Censorum scriptis impunè lacerari permittemus, & illis quidem mille conviciorum plaustra in Sanctum Doctorem congerentibus, nos eadem citrà querelas plenis auribus excipientes, ansati pacem servabimus, quasi ea nos nihil tangant? Degeneres sanè, ac spurii censendi essemus, imò amentes prorsùs, vel saxei, si in tanto Parentis discrimine stylo parceremus, qui & esse, & haberi volumus Augustiniani. Patris honor lacessitur: pietatis est eundem ab adversariorum dictis vindicare. Ecclesiæ Magistri doctrina impetitur: fidei est illam à quorumcumque impetu asserere. Divi fama decurtatur: religionis est eandem sartam tectamque servare. Quantorum ergo criminum rei evaderemus, si vulgari fortè adversariorum æstimatione, aut eorum, qui eisdem suam vendidere fidem, auctoritate coerciti injustas adeò in Augustinum peractas censuras surdâ aure pertransiremus. Diu quidèm siluimus, privatisque querelis ingentem animi dolorem egerere curavimus, meliorem hisce hominibus ergà Augustinum mentem comprecantes. Sed nihil profecimus patientiâ, nisi ut graviora tanquam de facili tolerantibus ingererentur; unde pejora in dies audientes, jam tandem quantulamcumque hanc nostram advocationem Augustino commodare coacti sumus. Neminem verò adeò pietatis, ac religionis expertem futurum arbitror, qui hocce apologeticum torvis oculis intueatur, nigrumque eidem theta præfigat. Etenim, ut olim ad Constantinum Augustum Lactantius scripsit, *Si sacrilegis, & proditoribus, & veneficis potestas defendendi sui datur, nec prædamnari quemquam incognitâ causâ licet, non injustè petere videmur* ut Augustino, qui velutì Christiani Orbis deliciæ, teste Sancto Cœlestino Papa, *ubique cunctis & amori fuerit, & honori*, aliquis sit defensioni locus. Nam pessima foret nostrorum temporum conditio, si Augustini censoribus utraque auris daretur, eorumque injuriosa nimiùm Augustino volumina per ora, manusque hominum volitarent, & Sancti Doctoris defensores non modò inauditi judicio excluderentur, verùm etiam eisdem silentium latâ lege indiceretur. Immane, ac barbaræ prorsùs feritatis exemplum fuerit, cùm Rhadamistus Tyrannorum truculentissimus Mitridatis Armeniorum Regis filios, quòd *parentum cædibus illacrymaverant*, trucidavit. Iniquus sanè judex sis, qui Patre nostro mille conviciis lacessito, ut Hieronymi verbis utar, *ne gemitum quidem, ac lacrymas dolori liberas esse concedis.* Legimus, cùm Nerone imperante virtus omnis pro crimine haberetur, Aruleno Rustico, ac Herennio Senecioni, quòd innocentissimos, ac sapientissimos cives laudassent, *capitale fuisse, neque in ipsos modò auctores, sed in libros quoque eorum sævitum.* Sed absit, ut hoc facinus nostri sæculi sit, vel exempli: neque enim homines ab avitâ erga Divos religione adeò recessisse putandi sunt, ut Augustini laudes indignantes audiant, atque editum hunc nostrum pro eodem librum iratâ manu discerpant. Magnus Stoicæ sectæ professor Seneca meritò impias Præxaspis Persarum Satrapæ voces execratur, qui cùm citrà gemitum sub oculis transfigi sibi filium à Cambyse Rege vidisset, ab eodem interrogatus, nùm certo ictu pransus ad scopum collimaret, Tyranni dexteram filii sanguine cruentam, fumantemque per detestabilem adulationem laudavit, paremque in sagittando Apollini illam dixit. Itane corpore, sed magis animo servi exemplum secutis, novorum Censorum manus, quas stylis armatas Augustino intulerunt, laudibus, imò & osculis nobis implendæ erunt? Hominum, quàm Divorum amantior hanc nobis iniquissimam legem imponet, àquâ tamen nos liberos esse scimus, quippè qui ad Augustini defensionem suscipiendam Apostolicæ Sedis decretis impellimur, quibus refragari sit nefas. Cùm Pelagiani veteres illi Augustino-mastyges literas quasdam publicassent, in quibus Sanctus Doctor pessimè traducebatur, Bonifacius Pontifex indignatus doctissimi viri nomen quoquam convicio pulsari, easdem hæreticorum literas ad Augustinum per Alipium deferendas curavit, quò se ab impostorum calumniis vindicare posset. Hinc amantissimo Patri scribens Augustinus, *ago autem gratias*, inquit, *sincerissimæ in nos benevolentiæ tuæ, quòd eas me latere noluisti literas inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperisti*

Herod. lib. 1.

Lib. 5. Instit. c. 1.

Tacit. lib. 12. Annal.

Apol. contrà Ruf.

Tac. in præfat. ad vitâ Agric.

Lib. 3. de Irâ cap. 14.

Lib. 1. ad Bonifac. cap. 1.

risti nomen meum calumniosè, atque evidenter expressum, sed spero de Domino Deo nostro, quòd non sine mercede, quæ in cœlis est, illi me lacerant dente maledico. Sed & Bonifacii successor Cœlestinus ejusdem sanctissimi Doctoris honori optimè consultum voluit. Siquidem vix Augustino inter superos relato nonnulli, quorum teste Sancto Prospero *nec ordo in Ecclesiâ, nec ingenia despicienda videbantur*, eidem in Galliis petulanter obloqui, illiusque libros censoriâ auctoritate examinare ausi sunt, qui cum essent, eodem Prospero auctore, *bonæ opinionis viri, habentes speciem pietatis in studio*, Hipponensis Magistri famam, ac doctrinam in incertum discrimen traxissent, ni Cœlestinus gliscenti malo præsentissimo remedio obviam ivisset. Etenim ubi adversariorum machinationes delatoribus Prospero, & Hilario cognovit, literas ad Galliarum Antistites dedit, queis eisdem indignatus, quòd Augustinum impunè percelli permitterent, *Timeo*, inquit, *ne connivere sit hoc tacere, ne magis ipsi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui: in talibus causis non caret suspicione taciturnitas, quia occurreret veritas, si falsitas displiceret; meritò namque causa nos respicit, si cum silentio faveamus errori. Ergo corripiantur hujusmodi, non sit his liberum habere pro voluntate sermonem.* Dein totus in Sancti Augustini dudum sibi, cum in vivis esset, amicissimi laudes effusus, *Augustinum*, inquit, *sanctæ recordationis virum pro vitâ suâ, atque meritis in nostrâ communione semper habuimus, nec unquam hunc sinistræ suspicionis saltem rumor asperſit, quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, ut inter Magistros optimos etiam à meis semper decessoribus haberetur. Benè ergo de eo omnes in commune senserunt, utpotè qui ubique cunctis & amori fuerit, & honori. Unde resistendum talibus, quos malè crescere videmus.* Jubet ergo Apostolica Sedes, ut Augustini censores *corripiantur, non sit his liberum habere pro voluntate sermonem;* latâ lege etiam sancit, *resistendum talibus.* Hoc sanè veteres Augustinianæ Scholæ proceres Prosper, Fulgentius, Cæsarius, Prudentius, Rhemigius eruditione æquè, ac sanctitate percelebres magno animo executi, Augustini scripta contrà Semipelagianorum, aliorumque insultus defenderunt. Hoc ipsum plurimi Recentiores summâ cum laude præstiterunt, quorum omnium studia vicit eximius P. Macedo tot pro ejusdem Patris doctrinâ in lucem libris emissis. Quarè Pontificiis mandatis obtemperans, tantorumque Patrum exempla licèt longo positus intervallo secutus recentiores quosdam Augustinianæ doctrinæ censores in jus vocare decrevi. Quod quidèm judicium majori, quâ potero modestiâ, prosequar: nunquam enim meliorem causam fecit petulantia dicentis, sed sæpè pejorem. Amici mihi illi sunt, sed usque ad aras, usque ad Augustinum meum. Omnia præteribo, quæ mihi acerbiora dictu videbuntur, neque solùm quid illos audire, sed etiam quid me deceat dicere, considerabo. Quòd si quidpiam fortè amarulenti exciderit, id propriæ tribuant importunitati, quâ nos in eam necessitatem conjecere, ut sine graviori quandoque censurarum reprehensione vix possimus Augustinum pro dignitate defendere. *Hic interim liber*, ut Taciti de Agricola scribentis sententiâ utar, *bonori* Augustini P. N. *destinatus, professione pietatis, aut laudatus erit, aut excusatus.*

In præf. contrà Collat.

In præf. ad vit. Agric.

VIR-

VIRGILIUS Æneid. X.

——— Socii magno clamore ſequuntur:
Dum Genitor nati parma protectus abiret.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

VINDICIÆ AUGUSTINIANÆ,

Quibus Sancti Doctoris scripta adversùs Pelagianos à Recentiorum censurâ asseruntur.

CAPUT I.

Refelluntur argumenta, quibus nonnulli contendunt doctrinam Sancti Augustini de prædestinatione, & gratiâ esse difficilem, & obscuram. Sanctissima CLEMENTIS X. Pont. Opt. Max. pro Sancto Doctore sententia.

ANtequàm quorundam Recentiorum convicia, quæ contrà Sanctum Doctorem plurima congessere, sigillatìm referam, refellamque, opere pretium duxi recensere, quid Augustino, quod ad traditam contrà Pelagianos de divinâ gratiâ, ac prædestinatione ab illo doctrinam, universim opponant; inquiunt enim, esse illam difficillimam, obscuram, intricatam, inconstantem, variam, ultraque veritatis lineas excurrentem. Quam quidèm accusationem cùm pluribus argumentis conentur persuadere, eadem nobis solvenda sunt, ne quid fortè detrimenti apud imperitos, nimiùmque credulos Augustiniana doctrina patiatur. Joannes Adamus hasce contrà Augustinum objectiones struxit, cujus quidèm Auctoris factum duplici odio dignum judico, vel eò quòd doctrinam, quam sapientissimi quique ad usque sydera extulere, deprimere tentavit, vel eò maximè quòd Augustinianis armis contrà Calvinum decertare professus, eadem ipsa arma mille dicteriis infamat, dubiumque facit, sit-ne Augustino, vel Calvino infestior hostis habendus. Adamus hunc titulum in libro vernaculâ linguâ exarato inscripsit: *Calvin deffait par soy-même & par les armes de Saint AUGUSTIN, qu'il avoit injustement usurpées sur les matieres de la Grace, de la Liberté, & de la Predestination.* Nempè: *Calvinus destructus suismet, & Sancti AUGUSTINI armis, quæ idem injustè usurpavit in iis, quæ ad gratiam, libertatem, & prædestinationem pertinent.* Augustini nomine grandioribus caracteribus, atque ex utraque parte paginam implentibus delineato. Porrò volumen illud in partes est divisum tres, in quarum priori, & alterâ nihil de gratiâ, & prædestinatione disseritur, rariùsque in iisdem Augustini nomen sonat, in postremam tantùm partem de illis mysteriis quæstiones rejecit. Quo consilio id egerit, nemo non ignorat, scripsit enim, cùm vel maximè Janseniani tumultus in Galliis ebullirent. Cæterùm in hac voluminis postremâ parte plus operæ contrà Augustinum, quàm contrà Calvinum ponit. Etenim in prioribus decem capitulis latè in unum Augustinum invectus integris viribus decertat; in quinque autem sequentibus velutì in Augustino persequendo delassatus contrà Calvinum stylum deflectit. Verùm in decimosexto, quò universo volumini nobilem colophonem imponat, resumpto animo iterùm in Augustinum irruit, ut saxei sanè cordis censendi sint, qui citrà non dicam indignationem, sed execrationem adeò Sancto Doctori injuriosa verba perlegerint. Hoccine est, Adame, Calvinum, an Augustinum destruere? Promiseras te *Sancti Augustini armis* cum Calvino congressurum. At quanti per tuam fidem victricia illa arma facis? Clamas: *Arma Augustini inexpugnabilia non esse.* Cap. 4. pag. 581. Itane *jactas plumbeos pugiones* ut facetè lib. 3. contrà Jul. cap. 7. ait Augustinus, queis adversarii jugulum petas? Sub Augustini auspiciis in hostem moves, & Ducem hunc tuum mille dicteriis oneras? Sanctum Doctorem à Calvinistis abs te vindicatum iri promittis, & eundem hostibus prodis? Hæc loqueris pag. 640. cap. 8. *Si intrà verborum Sancti Augustini altitudinem me continerem, Calvinista essem.* Addis cap. 16. pag. 760. *Orbi universo notum est, inter omnes Patres unum Augustinum Eucharistiæ mysterium maximè confudisse.* Quid quod? scribis pag. 596. cap. 4. Augustini dicta non esse apta *ad exarmandos Calvinistas.* Prætereà Augustinum, inquis, sensisse impiorum hominum reprobationem ab originali culpâ esse derivatam, & illius hanc unicam esse causam pag. 584. At cap. 10. pag. 667. scribis eam sententiam *tibi licitum esse horrere, quòd mater est illius, quam Calvinus tantâ impietate, ac rabie contrà Ecclesiam inculcat.* Et pag. 624. cap. 7. testaris, Augustinum dixisse, *mannam, & Eucharistiam esse* ÆQUALITER *figuram Jesu Christi.* Quæ prima Calvinistarum hæresis est. Putasne Calvini sectatores, ac Genevensem scholam non plenis auribus, ingentique plausu isthæc tua dicta excepisse, cùm te judice suum ferè videant Augustinum, quem tamen contrà eosdem stare, te demonstraturum promiseras? Sed his omissis, ob quæ Calvinistæ gratias referunt, saltim debent, quam contrà Sanctum Doctorem accusationem instituas, audiamus.

Itaque Adamus, quem intelligo inter *celebres Auctores* à sodalibus numerari, cap. 4. Dial. 6. de opin. prob. hunc titulum dedit: *Doctrinam Sancti Augustini de mysteriis gratiæ, libertatis, prædestinationis, & Eucharistiæ esse difficillimam intellectu, & eam obscuritatem magnas divisiones tum vivo, tum mortuo Augustino peperisse &c.* Rursùs caput sextum ita inscribit:

Nova argumenta ad probandum doctrinam Sancti Augustini de mysteriis gratiæ, & prædestinationis esse obscuram, & difficilem intellectu. Pag. 610. In quo quidèm capite cùm plura tum falsa, tum calumniosa pronunciaverit, hac præclarissimâ censurâ concludit: *Sed illud, quod tenebris, ac nubibus libros hujus Sancti, & Sapientis Doctoris obduxit, quodve adnotatum fuit à celeberrimis Theologis, est quòd non absque profundâ meditatione non semper distinguit id, quod docet utì dubium, & quod tradit, ut indubitabile: quodve dicit adversarios impugnans, & quod docet sua defendens. Sæpè oppositas sibi ab adversariis objectiones in eosdem retorquet, eos in absurditates miras conjiciens. Instantiam instantiâ solvit, inconveniens refutat difficultate longè majori. Ulteriùs, non clarè exponit, num objectiones ad suos hostes impugnandos proponat, vel quòd in eis cum iisdem conveniat &c. Hæc quidèm ejusdem addita perplexitati in sententiâ proferendâ in hac materiâ, ac consideratâ insuper distinctione librorum ante Episcopatum, & in Episcopatu scriptorum, nec non dissidiis Doctorum ob veram ejusdem doctrinæ intelligentiam percipiendam, mihi licitum est concludere, noluisse suos sensus clarè exponere, vel in illis explicandis non ita felicem fuisse, ut nullus de ejus mente dubitandi supersit locus. Quarè immeritò volunt ipsum esse oraculum Gratiæ, & Concilii Tridentini interpretem.* Quid arrogantiùs, quid absurdiùs, quid indecentiùs contrà Augustinum dici possit, non video. At quo consilio illa eructarit, satìs est manifestum, nempè ut Augustini deserendi impositam sibi necessitatem ostenderet. Quotusquisque enim est, qui Augustinum præ aliis sequi malit, si vera sunt, quæ eidem Adamus opponit? Hinc cap. 16. pag. 760. clamat: *Hæ Augustini tenebræ me cogunt ad lucem alibi quærendam, quam quidèm in Synodis, & aliorum Doctorum libris invenio.* Habemus hominis confessionem.

Victorinus celeberrimus quondam Romæ Rethor, ac Hieronymi, & Augustini præconio Orbi notus, voluminum obscuritatem triplici ex causâ oriri dicebat, ut testatur Sanctus Hieronymus in procemio lib. 13. in Ezechielem: *Vel rei magnitudine, vel Doctoris imperitiâ, vel audientis duriciâ.* Poterat quartam addere, nempè docentis malitiam, quod Aristoteli vitio vertitur obscuris verborum involucris suos sensus occulenti. Sancti Augustini doctrinam de Gratiâ, & Libero arbitrio, ac Prædestinatione esse obscuram, atque difficilem ob rei magnitudinem, ob divinorum consiliorum profunditatem, ob mysterii secretissimi altitudinem libenter concedimus. Quis enim ignorat, quantum omnium ætatum sapientibus difficultatis ingessit humanæ voluntatis liberæ cum divinâ præscientiâ, ac prædestinatione concordia? Testes sunt veterum Philosophorum errores. Indè enim Stoici fatum invehentes liberum arbitrium suffocarunt: alii cum Cicerone contingentium scientiam Deo sustulere. Hinc pariter inter Scholasticos Theologos diuturna, ac perpetuò duratura dissidia orta sunt. Ipsimet Recentiores, qui planiori se viâ iter carpere gloriantur, in pluribus, de divinis prædefinitionibus scilicet, de objecto scientiæ mediæ, de gratiâ congruâ, aliisque secum invicem acerrimè concertantes, civili eo bello rei difficultatem fatentur. Molina in Concord. quæst. 14. art. 13. disp. 53. memb. 2. §. *parvipendunt.* fatetur, semet pertinaci viginti annorum labore insudasse, quò humanam libertatem cum mysteriis gratiæ, ac prædestinationis componeret, qui tamen Thomistarum judicio inanem operam posuit. Sed hoc sub lite dimisso, certè eo conatu difficillimam provinciam se aggressum ostendit. Suarius omnium Recentiorum gravissimus Scriptor Tomo 2. de Grat. lib. 5. in præludio agens de gratiâ efficaci idem ingenuè affirmat. Hinc Augustinus Epist. 47. ad Valentinum vocat eam quæstionem *difficillimam, & paucis intelligibilem.* Et cap. 47. de Gratiâ Christi *ad discernendum difficilem.* Idem Serm. 5. de Verb. Apostoli, cùm de divinâ gratiâ verba ad populum facturus esset, dixit se *habere propter obscuritatem rerum difficilem disputationem.* Cæterùm sapientissimus vir obscuris lucem, & difficilibus facilitatem, quantum potuit, ingessit. Nulli sanè labori pepercit, quò & clarissimè, & planissimè loqueretur; precibus etiam Deum subindè rogabat, ut ad captum populi de gratiâ disserendi facultatem sibi impertiretur. Audiatur in procemio Serm. 13. de Verb. Apost. cùm in superioribus de lege, & gratiâ susè perorasset: *Verbi Dei*, inquit, *altitudo exercet studium, non denegat intellectum. Si omnia clausa essent, nihil esset undè revelarentur obscura. Rursùs si omnia tecta essent, non esset undè alimentum anima perciperet, & haberet vires, quibus posset ad clausa pulsare. In lectionibus Apostolicis superioribus, quas charitati vestræ, quantum Dominus adjuvare dignatus est, exposuimus, multum laborem, & solicitudinem passi sumus. Compatiebamur vobis, & soliciti eramus & pro nobis, & pro vobis. Quantùm autem existimo, adjuvit & nos, & vos Dominus, & ea, quæ prorsùs difficilia videbantur, sic per nos enodare dignatus est, ut nulla quæstio remaneret, quæ conturbet mentem piam. Impia enim mens odit etiam ipsum intellectum &c.* Libro etiam tertio de Pecc. mer. & rem. cap. 2. futuris adversariis, qui sibi loquendi obscuritatem objecturi erant, hisce ora obstruxit: *Qui ea, quæ pro naturâ quæstionum dilucidè dicta existimo, adhuc non intelligunt, non mihi calumnientur pro negligentiâ, vel pro meæ facultatis indigentiâ, sed Deum potiùs pro accipiendâ intelligentiâ deprecentur.* Et quidèm libri isti primi fuere inter eos, quos suprà triginta pro divinâ gratiâ asserendâ adversùs ejusdem hostes elucubravit. Quarè cùm Augustinus vel initio disputationis recèns exortæ, indèque satìs obscuræ, ac difficilis dilucidè se locutum dixerit, quos clarissimæ doctrinæ radios re satìs, superque tot annorum spatio, tot publicis, privatisque congressibus, tot denique voluminibus, epistolisque discussa, atque explicata sparsisse dicendus est? Sanè cum Julianus Sancto Doctori obscuritatem objectasset, hocce ab Augustino responsum tulit: *Quia tenebras vestras redarguunt, vobis lucida non videntur, & quæcunque vobis suâ radiante luce molesta sunt, contrà illa cor claudite, ne indè nox fugetur erroris.* Lib. 3. Oper. imp. cap. 61. Et cùm idem hæreticus Sancti Doctoris sententiam intellectu difficilem esse opponeret, respondit Augustinus: *Prorsùs intelligor, velis, nolis: sed tu contrà ista nihil dicturus, vis non intelligi, quod ego verissimum, atque firmissimum dixi.* Lib. 4. cap. 140. Lege de his plura in antithetis.

Cæterùm Adamus coctam olim à Pelagianis crambem recoquens, Augustinianam doctrinam vitio obscuritatis infamat, quam non mysteriorum magnitudini, non debili Lectorum intelligentiæ, sed Augustini malitiæ deputat, quippè qui *suos sensus clarè dicere noluit*, vel saltem *non valuit*, ut scribit pag. 615. Itane magnum illud Africanarum Synodorum *Ingenium*, quo nomine audivit Augustinus ex Prospero cap. 2. contrà Ingratos, adeò bardum, vel invidum judicas, ut post viginti ferè annorum conatus nondùm suam sententiam explicare potuerit, aut, quò solus sapere videretur, noluerit tanto cum Ecclesiæ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

siæ totius detrimento? Sed videamus, quibus argumentis cap. 4. 5. & 6. probare Recentior ille conetur, Sancti Augustini doctrinam de gratiâ, & libero arbitrio, nec non de prædestinatione esse obscuram, atque difficilem. Opponit initio statim cap. 4. pag. 590. Florum Monachum Adrumetinum primum fuisse, qui Augustinianæ doctrinæ obscuritate deceptus, contrà liberum arbitrium dogmatizarit. Etenim non intelligens Augustini Epistolam ad Sixtum contrà hominis libertatem eam loqui existimabat. At cum reliqui Monachi oppositum defenderent, res ab ipso Floro, aliisque ad Augustinum delata est, quibus instruendis Sanctus Doctor binas ad Valentinum Abbatem literas dedit, addito etiam libro de Gratiâ, & Libero arbitrio, alteroque de Correptione, & Gratiâ, in quibus ea, quæ obscuriùs in Epistolâ ad Sixtum dixerat, clariùs explicuit. Verùm antequàm pravam illius Epistolæ intelligentiam non ex Augustini obscuritate, sed ex Lectorum duricie, ut Victorini verbis utar, derivasse ostendam, supina Adami in Augustino legendo incuria castiganda est, qui Florum Monachum haud rectum illius Epistolæ sensum tenuisse calumniatur, cùm apertè Augustinus illum quidèm rectè sensisse testetur, sed non fuisse ab aliis intellectum, ita enim ad Monachos illos scribit cap. 1. de Corr. & Grat. *Hanc fidem, quæ sanè dubio vera, & Prophetica, & Apostolica fides est, etiam in fratre nostro Floro invenisse me gaudeo, undè bi potius corrigendi sunt, quos quidèm propitio Deo correctos esse jam existimo, qui eum non intelligebant.* Itaque Monachi quidam Sancti Doctoris Epistolam non intelligebant, cujus tamen sensum optimè Florus assecutus, nihil ex Augustini verbis obscuritatis passus est. Unde prava illorum intelligentia non Augusini vitio, quòd noluerit, aut non potuerit clarè loqui, danda est, sed debili Monachorum captui, qui nedum Augustinianam Epistolam non percipiebant, sed nec Florum eandem pluribus explicantem intelligebant. Sed de his fusiùs diximus libro 1. Hist. Pelag. cap. 23. & lib. 2. cap. 15.

Addit Adamus pag. 591. *Hos primos apud Africam motus ex Augustinianæ doctrinæ obscuritate ortos Gallicani tumultus consecuti sunt. Viri enim tum pietate, tum doctrinâ insignes Massiliæ, & apud vicinas insulas, ægrè ferebant Augustinum, cujus magna in Ecclesiâ æstimatio erat, nonnulla docuisse, quæ ob obscuritatem Prædestinatianorum hæresi eâ tempestate per Galliias gliscenti favorem præbere videbantur. Porrò cum hæc latiùs diffamaventur, Prosper, & Hilarius de his Augustinum per literas certiorem reddidere, quò clariùs suam mentem aperiret.* Fabulas bellas nectit hic Scriptor; nam ii, de quibus Prosper, & Hilarius ad Augustinum scribunt, nequaquam fuere Prædestinatiani, qui ex Augustini obscuritate in errores lapsi essent, sed fuere Semipelagiani, Cassianus, Hilarius, Vincentius, Faustus, aliique, ut fusiùs libro 2. Historiæ Pelag. demonstratum est, illi enim fidem, & perseverantiam esse dona Dei pernegabant, nobis ex nobis ipsis ea provenire dictitantes. Nullos sanè tunc fuisse Prædestinatianos patet ex literis Prosperi, & Hilarii, neque enim Augustini ipsius doctrinam in pravorum dogmatum fundamentum à Prædestinatianis sumi, sed à plurimis illam impugnari dicunt utì novam, & absurdam. Dabo initium Epistolæ Sancti Prosperi, inde enim objecta Augustino obscuritas, ex quâ in Galliis tumultus exortos fingit adversarius, evanescet: *Multi ergo*, inquit, *servorum Christi, qui in Massiliensi urbe consistunt, in sanctitatis tuæ scriptis, quæ adversùs Pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui quicquid in eis de vocatione electorum secundùm Dei propositum disputasti. Et cùm aliquandiu tarditatem suam culpare maluerint, quàm non intellecta reprehendere, quidamque eorum lucidiorem super hoc, atque apertiorem beatitudinis tuæ expositionem voluerint postulare: evenit ex dispositione misericordiæ Dei, ut cùm quosdam intrà Africam similia movissent, librum de Correptione, & Gratiâ plenum divinæ auctoritatis emitteres, quo in notitiam nostram insperatâ opportunitate delato, putavimus omnes querelas resistentium sopiendas, quia universis quæstionibus, de quibus consulenda erat Sanctitas tua, tam plenè illic, absolutèque responsum est, quasi hoc specialiter studueris, ut quæ apud nos erant turbata componeres. Recensito aut in hoc Beatitudinis tuæ libro, sicut qui sanctam, atque Apostolicam doctrinæ tuæ auctoritatem anteà sequebantur, intelligentiores multo, instructioresque sunt facti, ita qui persuasionis suæ impediebantur obscuro, aversiores, quam fuerant, recesserunt.* Hæc ille. Audin Massilienses non Augustino obscuritatem objecisse, sed *tarditatem suam culpare maluisse, quàm non intellecta reprehendere.* Narrat autem nonnullos lucidiorem expositionem postulasse, non quòd illa, quæ Augustinus adstruxerat, obscura erant; sed quòd eadem clariùs ad ipsorum captum exponi peroptabant, quæ tamen acutioris ingenii viris satis essent manifesta. Rursùs ait, eosdem posteà *suæ persuasionis obscuro impeditos* Augustini doctrinam apertè, ac probè intellectam oppugnasse, Augustini verò sectatores ex iisdem Sancti Doctoris libris *intelligentiores multo, instructioresque esse factos*, quod non est de Augustini mente minùs rectè propter obscuritatem perceptâ rumores in Galliis exortos, ut fingit Adamus, sed de ejusdem doctrinæ omnibus notæ veritate litigia enata esse, Prospero, Hilario, aliisque Augustinum defendentibus, Cassiano è contrà cum fœderatis eundem impugnantibus. Scribit Adamus pag. 594. Prosperum, & Hilarium, quòd à nonnullis Presbyteris Prædestinatianis suosmet errores Augustini nomine suffulciri cernerent, rei indignitate commotos ad Cœlestinum Papam profectos, qui è vestigio literas ad Galliæ Episcopos dedit, quibus, do verba Adami pag. 595. *Ora obstruit omnibus istis Presbyteris, qui suos errores sub obscuritate verborum Sancti Augustini tegebant.* Si & delatoris Prosperi dicta, & Cœlestini judicis lata pro Augustino vindicando sententia intercidissent, poterant illa utcunque ab Adamo fingi, quò Augustinianam obscuritatem illorum tumultuum fontem persuaderet. At ex Prosperi, & Cœlestini scriptis apertæ falsitatis reus tenetur. Hi, contrà quos Prosper, ejusque collega Hilarius Romam profecti sunt, non fuere nescio qui Presbyteri Prædestinatiani sub Augustini nomine errores suos venditantes, sed fuere planè Semipelagiani Massilienses, qui Sancti Augustini libros, & doctrinam lacerabant. Hoc fusiùs à nobis probatum est lib. 2. Hist. Pelag. cap. 15. quæ hic repetere non vacat.

Pergit cœpto Adamus novis argumentis Augustinianam obscuritatem probare enitens. Opponit, quòd de ejusdem sententiâ de prædestinatione ingens inter Theologos controversia est pag. 596. addens adeò illam esse difficilem, ut graves tumultus in Ecclesiâ excitarit. Tradit etiam quosdam ex Augustini sectatoribus in materiâ de gratiâ illum deseruisse, vel non ausos fuisse Augustini dogmata publicè defendere pag. 610. initio cap. 10. Ter etiam sententiam eâ in quæstione mutasse pag. 597. & pag. 611.

addit, Augustinum sæpè confessum esse, difficultates vel à se, vel ab adversariis contrà mysteria gratiæ, & prædestinationis propositas datis à se solutionibus non elidi, suamque mentem plus objectionibus commotam fuisse, quàm responsionibus sedatam. Item eundem, cùm alicujus insuperabilis difficultatis pondere premeretur, ad illa Scripturæ verba confugisse: *O altitudo divitiarum Sapientiæ, & Scientiæ Dei &c.* Rom. 11. Prætereà tradit ibidem, inchoasse Augustinum commentaria in Epistolam Pauli ad Romanos, ubi Apostolus de mysterio prædestinationis tractat, sed rei altitudine deterritum opus imperfectum reliquisse. Tandèm pag. 614. difficultatem veræ, & germanæ Augustinianæ sententiæ assequendæ indè probat, quòd non una est ejusdem, ac constans semper opinio, sed diversæ, atque pugnantes. Ego quidèm responsionem paucis perstringo; neque enim negotium adversarii objecta nobis facessunt. Gallicani illi tumultus non indè orti sunt, quòd obscura, vel difficilis intellectu Augustini sententia habebatur, sed quòd plerique eandem sententiam probè ab ipsis intellectam contrariam putabant antiquorum Patrum definitionibus, teste Prospero in Epistolâ ad Augustinum. Duo enim hìc distinguenda sunt. Vel enim difficilis asseritur Augustini sententia, quòd intelligi non nisi difficulter possit, vel quòd licèt rectè percipiatur, humano intellectui durior videatur, cuive non ita facilis assensus præbeatur. Primum sanè falsum est, nam Massilienses optimè Augustinianam sententiam de gratiâ Adami, & stantis, & reparati, de prædestinatione electorum, de eorundem certo numero, de dono perseverantiæ assecuti sunt, ut palàm fit ex literis Prosperi, & Hilarii, qui itidem cum aliis verum Augustini sensum tenuerunt, quem si nonnulli assequi nequivere, ipsorum ingenii debilitati deputetur; neque enim Soli vitio verti potest, quòd eum talpa non videat. In altero verò sensu difficilem videri Sancti Doctoris sententiam de prædestinatione nec ipse Augustinus negavit; res enim secretissima est, quam tamen tot libris, quantùm potuit, reddidit faciliorem. Non ibo inficias, Sancti Augustini sententiam de prædestinatione antè prævisa merita plures in Galliis turbasse, undè gravissimæ contentiones emersere, doctis quibusve in partes divisis. Neque enim indocti absolutam prædestinationem cum humanâ libertate componi posse percipiebant, & docti etiam viri idipsum ægrè assequebantur. Cæterùm Augustinus illorum diffidiorum certior factus, in libris de Præd. Sanctor. & de Dono persev. eandem de prædestinatione sententiam & constanter tenuit, & solidissimè confirmavit. Sanè in libro de Dono persever. cap. 20. respondens Massiliensibus, qui dicebant: *non opus fuisse hujuscemodi disputationis incerto minùs intelligentium tot corda turbari; quoniam non minùs utiliter sinè hac definitione prædestinationis per tot annos defensa est Catholica fides*, ostendit jam olim ante exortos Pelagianos eadem se docuisse, quæ posteà contrà eosdem operosiùs, & diligentiùs demonstrare compulsus fuerat: *Prædestinatio*, inquit, *prædicanda est, ut possit vera Dei gratia, hoc est quæ non secundùm merita nostra datur, insuperabili munitione defendi*; cap. 21. Et quidèm Sanctus Doctor donum fidei, & primam gratiam ex absoluto decreto Dei suspendit, quò omnia prorsùs merita divina gratia antecederet. Hinc Semipelagiani Augustino hostes facti per centum ferè annos variis diffidiis Gallias fatigarunt, donec in Arausicanâ Synodo II. ex Augustini libris datis responsis diuturnæ illæ inter doctos homines agitatæ contentiones finem sortitæ sunt. Nullius sanè culpæ Augustinus reus indè traducendus est, imò summis idem laudibus commendandus venit, qui Semipelagianorum nec sapientiâ, nec auctoritate deterritus, traditam semel de divinâ gratiâ, atque prædestinatione ad initium saltem fidei (quod in confesso est apud omnes) sententiam pluribus demonstravit, neque per ipsum ullo modo stetit, quin missis in Galliam duobus præclarissimis libris de Præd. Sanctor. & de Dono persev. natos ibidèm tumultus compesceret. Cùm Augustinus de initio fidei, atque perseverantiæ dono ea docuerit, quæ verissima sunt, & eadem in Synodorum posteà canones transierint, Cassianus, Faustus, Hilarius Arelatensis, aliique reprehendendi sunt, qui Augustino contradicentes erroneam doctrinam defendendo, gravissimas Galliæ turbas peperere. Ex his constat, Adamum præposterè de illis Gallicanis diffidiis judicasse. Hinc rectè sub Rhemigio sanctissimo, ac doctissimo Galliarum Antistite Ecclesia Lugdunensis antè octingentos annos de hoc ipso pronunciavit: *Augustinus nec tantâ perturbatione, & commotione fidelium ab intentione veracissimæ, & fidelissimæ doctrinæ suæ frangi potuit, aut revocari. Sed magis eos & scriptis suis inquantùm potuit, admonuit, & instruxit, & orationibus apud Deum profusis fideliter adjuvit, ut intelligerent, & agnoscerent, quàm necessariò, & quàm salubriter propter commendationem divinæ gratiæ ejusdem prædestinationis veritas omninò & credenda, & prædicanda esset.* Lib. de trib. Epist. cap. 35. Itaque falsò contrà Sanctum Augustinum locutus est Ludovicus Molina in suâ Concordiâ, hæc scribens: *Augustini doctrina de prædestinatione plurimos ex fidelibus præsertìm ex iis, qui in Galliâ morabantur non solùm indoctos, sed etiam doctos mirum in modum turbavit, ne dicam illius occasione salutem eorum fuisse periclitatam. Ne enim ejusmodi doctrinæ adhærerent, hæresi potiùs Pelagianæ ex parte assentiendum putabant.* Neque enim rejicienda sunt pharmaca, quòd initio quidèm sorpta stomachum delicatiorem turbare solent. Haud salus illorum periclitata est, qui in quæstione nondum ab Apostolicâ Sede decisâ non ita se faciles præbebant ad Augustinianam sententiam recipiendam; scimus enim, Cassianum, Faustum, Hilarium Arelatensem Episcopum, qui Semipelagianorum Principes fuere, utì Sanctos in Galliis coli, ut in Pelagianâ Historiâ lib. 2. cap. 12. nobis descriptum est. Quis autem non molestè ferat, Recentiores Augustini doctrinam, utì Gallicanarum rixarum causam, traducere, cùm easdem omninò contentiones una ipsa sedaverit, atque sustulerit; quandoquidèm Arausicani canones, qui pacem Galliis dedere, exscriptæ ad verbum Augustini sententiæ sunt? Quod initio quidèm factum fuisset, si Semipelagiani Sancti Doctoris sententias recipere maluissent, quàm eisdem contradicendo provinciam dissensionibus involvere. Ex his, ut antè inserebamus, illarum turbarum origo non in Augustinum, sed in ejusdem hostes rejicienda est. Porrò falsum est, quod scribit Adamus pag. 610. in materiâ de gratiâ, & prædestinatione nonnullos sectatorum Sancti Augustini ipsum deseruisse, vel non ausos eum publicè tum temporis in Galliis defendere. Contrarium enim testantur Prosper, & Hilarius in Epistolis eâ de re datis ad Augustinum: *Recensito autem*, inquit Prosper, *hoc Beatitudinis tuæ libro, sicut qui Sanctam, atque Apostolicam doctrinæ tuæ auctoritatem anteà sequebantur, intelligentiores multò, instructioresque sunt facti, ita qui persuasionis suæ impediebantur obscuro,*

obscuro, aversiores, quàm fuerant, recesserunt. Undè Augustini sectatores novis subindè à Sancto Doctore libris acceptis, animosiùs ejusdem partes sustinebant. Hilarius verò ita fatur: *Sunt ex parte tales personæ*, nempè Semipelagiani, *ut his consuetudine Ecclesiasticâ Laicos summam reverentiam necesse sit exhibere. Quod quidèm ita curavimus Deo juvante servare, ut cùm opus fuit, non taceremus, quæ ad quæstionis hujus assertionem exiguitas nostrarum virium suggereret.* Scio, Prosperum in Epistolâ eadem fateri, quosdam non ausos publicè Augustiniana pronunciata defendere, quòd non indè factum est, quòd illa creditu difficilia, ac paradoxa arbitrabantur, ut contendit adversarius, sed quòd Hilarii Episcopi Arelatensis aliorumque doctissimorum Augustini hostium *dignitas, & reverentia*, teste eodem Prospero, timorem eisdem injiciebant.

Jam verò discutienda veniunt, quæ ad Augustinianorum dogmatum difficultatem persuadendam idem comminiscitur pag. 611. ubi ait: *Augustinus sæpè confessus est, difficultates vel à se ipso, vel ab adversariis propositas in hac materiâ datas à se solutiones excedere, seque plus objectionibus commotum, quàm responsionibus sedatum.* Additque: *Cum verò aliquâ difficultate insuperabili pressus est, ad illa Scripturæ verba confugit: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei &c.* Rom. 11. Peream, si unquam Augustinus ea affirmavit, quæ illi Adamus imponit; debuerat in re gravissimâ aliquem Sancti Doctoris textum appellare. Sed non ita est, Adame, audio enim Augustinum hæc contrà Julianum omnium adversariorum acutissimum, & ferocissimum dicentem in fine lib. 6. *Ad omnia me tibi respondisse, Juliane, & omnia refelisse &c. puto quòd prospicis, si pervicax non sis.* Et in fine lib. 1. *Vitreas argutias tuas, & fragilia, quibus tibi multùm videris acutus & nitidus, argumenta confringam.* Et lib. 3. cap. 3. *Tuarum velut acutarum argumentationum nihil non solutum, destructumque dimittam.* Hinc Sanctus Prosper in cap. 2. contrà Ingratos canit nullum argumentum Pelagianorum non dilutum fuisse:

——— nullumque omnino relictum
Docta fides, quod non dissolveret argumentum.

& Sanctus Prudentius in Epistolâ ad Hincmarum, & Pardulum eorundem hæreticorum argumentis à Sancto Augustino *abundantissimè, & competentissimè satisfactum* esse scribit. Videantur dicta cap. 1. Appendicis ad dissertationem de Synodo V. Illa tamen insuperabilis quæstio Augustino visa fuit, cur Deus hunc potiùs, quàm illum prædestinaret, de quâ eruditè agit Serm. 11. de Verb. Apost. cap. 14. & Epist. 105. ad Sixtum, & lib. 4. ad Bonif. cap. 6. ubi ait: *Ipsa est quæstio, quæ ad illam pertinet altitudinem, quam perspicere volens idem Apostolus quodammodò expavit, & exclamavit:* O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei &c. Ita summi ingenii fasces secretis divinæ providentiæ consiliis Augustinus submisit, quod & Recentiores fateri coguntur, si rogentur, cur Deus huic det gratiam congruam, alteri verò neget?

Quod addit, Augustinum imperfectam reliquisse inchoatam à se in Epistolam Pauli ad Romanos expositionem, in quâ de mysteriis gratiæ differitur, quasi rei difficultati succubuerit, non convincit Augustini doctrinam esse difficilem, ut sibi probandum Adamus eo in capite proposuerat. Rationem intermissorum commentariorum hanc tradit Sanctus Doctor lib. 1. Retr. cap. 25. *Ipsius operis magnitudine, ac labore deterritus & in alia faciliora deflexus sum.* Non quòd ignoraret, quid de prædestinatione, & gratiâ juxtà Apostoli sententiam statuendum esset, cùm id & in libris, & in epistolis, & in sermonibus adeò sæpè ex eadem Epistolâ Pauli ad Romanos deduxerit, ut Beda, Florus, Victor Tripolitanus, aliique ex solis Sancti Augustini interpretationibus in eam Pauli Epistolam sparsim ejusdem operibus insertis integra commentaria in centonem consuerint, ac planè totam Epistolam Augustinianis verbis exposuerint. Denique falsum est, quod Adamus scribit pag. 612. dixisse Augustinum, suam de prædestinatione sententiam *non esse populis prædicandam;* Quodve summæ falsitatis est, id probans ex cap. 15. de Dono perseverant. Etenim ibidèm per plura capita inculcat, & prædicandam esse sententiam de gratuitâ prædestinatione, & modum, quo citrà rudium conturbationem prædicari possit, assignat. Audiatur Sanctus Doctor ita inchoans cap. 14. de Dono persev. *Sed ajunt, prædestinationis definitionem utilitati prædicationis adversam.* Audin Adame illam sententiam fuisse Semipelagianorum, quos ibi rejicit Sanctus Pater, quam satìs negligenter, ut mitiùs loquar, eidem affricas. Accipe interìm Augustini responsum: *Quasi verò adversata sit Apostolo prædicanti. Nonnè ille Doctor gentium in fide, & veritate prædestinationem toties commendavit, & verbum Dei prædicare non destitit?*

Hæc nobis scribentibus opportunè S. D. N. CLEMENS X. pro Augustino sententiam pronunciavit, aureis planè caracteribus imis præcordiis incidendam. Etenim in diplomate raro, ac singulari dato die 18. Decembris anno 1671. quo universis Christi fidelibus festâ Sancti Augustini die nostræ Familiæ templa adeuntibus, ibique piè supplicantibus plenariam indulgentiam impertitur, hæc habet: *Itaque eximia, omnisque humanæ laudis præconium longè supergressa Sancti Augustini Episcopi, Confessoris, & Ecclesiæ Doctoris præcellentissimi, qui Spiritu Dei plenus hæresum, errorumque tenebras tanquàm fulgentissimum Christianæ eruditionis jubar profundissimis, simulque Sole clarioribus scriptis profligavit, & hominum corda eo, quo ipse ardentissimè flagrabat, charitatis igne succendit, decora grato, devotoque mentis affectu recolentes &c.* Hac Apostolicæ Sedis sententiâ honorificentissimâ, gravissimâ, sanctissimâque omnes à quibuscunque adversariis Augustinianis libris objectæ nubeculæ fugantur penitùs, ac dissipantur. Hoc diploma in formâ Brevis, ut ajunt, exaravit Illustrissimus Dominus Joannes Gualterius Slusius spectatæ doctrinæ Præsul Urbi, & Orbi notissimus, Clementis X. Pont. Max. à Secretis Brevium. Illud verò Apostolicæ Cameræ typis excusum ad eundem Summum Pontificem detulit Illustrissimus Dominus Joseph Eusanius Apostolici Sacrarii Præfectus, idemque Augustinianæ gentis decus, quam utì olìm in suggestu, & scholasticâ cathedrâ illustravit, ità eandem continuis propemodùm beneficiis exornat, detulit, inquàm, laudatum Breve die 24. mensis ejusdem horâ 14. cùm Summus Pontifex sacrosancta mysteria peregisset. Horum autem Lectores præmonitos volui, ne quis posteà diploma illud à Pontifice nec visum, nec lectum comminiscatur, quemadmodùm de altero diplomate ab Alexandro VII. ad Lovanienses dato, in quo Sanctus Augustinus, ejusque doctrina eximiè commendatur, quidam Recentior concepto juramento publicavit, cujus quidèm hominis voces inferiùs cap. 6. castigamus. Hæ quidèm Clementis X. literæ quotannis pro Augustini solemniis de more, quà latè per Orbem Augustiniana Respublica colonias deduxit, populis exponentur, ac Magni Doctoris ex Apostolici oris sententiâ *Sole clariora scripta* apparebunt, nullusque

posthac non falsas, ac prorsùs inanes illius Recentioris voces intelliget, qui ausus est blaterare, Sancti Augustini libros esse *tenebris, ac nubibus obductos*, dum ex Apostolicæ Sedis oraculo Sole clariores elucent.

Omitto consultò plura Sanctorum Patrum testimonia, quibus Augustinus ab objectâ obscuritate vindicatur; illa enim producam in calce hujus operis, & quidèm nobilissima. Hìc tamen Sancti Prosperi verba in præsenti repetere juvat in Præfatione ad excerpta Genuensium, initio cujus hæc ait: *In libris B. mem. Augustini Episcopi &c. si aliqua vos morabatur obscuritas, decurrere debebatis ad Patrem luminum, à quo descendit omne datum optimum, & omne donum perfectum, & à quo datur spiritus sapientiæ, & intellectus.* Hæc autem dixit, non quòd putaret Augustini dicta esse obscura, sed quòd ob minutam intelligentiam illis, ad quos scribit, obscura visa erant, nam hisce planè verbis illud opus concludit: *In quibus* NULLA EST OBSCURITAS, *si de fide prædestinationis, & gratiæ Dei, ex quâ est omnium bonorum origo, perseverantiaque meritorum, hoc teneatur, quod habet veritas.* Ipse Augustinus in fine libri de Gratiâ, & libero arbitrio hæc seriò Lectoribus inculcavit: *Repetite assiduè librum istum, & si intelligitis, Deo gratias agite, ubi autem non intelligitis, orate ut intelligatis, dabit enim vobis Dominus intellectum.* Et de eodem volumine loquens initio libri de Correpto. & gratiâ: *Semel lectum*, inquit, *nullo modo arbitremini satìs vobis innotescere potuisse: Si ergo eum fructuosissimum habere vultis, non vos pigeat relegendo habere notissimum.* Volo autem Prospero supparem producere doctissimum Galliarum Præsulem, qui gravi sententiâ Adami scriptoris Galli præposterum de Augustini scriptis judicium perculit, ut pareat allata ab adversario argumenta nihili fieri ab eruditis viris. Illustrissimus Joseph Maria Suaresius Episcopus Vasionensis in dissertatione priori de chronologiâ Operum Sancti Augustini hæc ait: *Sed quod Sanctissimus Petrus Apostolorum Princeps de Coapostoli sui Sancti Pauli sensit Epistolis, usurpare de Operibus Sancti Augustini audeo; scilicet in illis Sanctum loqui Patrem de his, in quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & cæteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem: Nec enim Auctoris ullâ id accidit culpâ, sed Lectorum vitio, qui sivè minùs perspicaces, seù vagis imbuti priùs erroribus, ordinem potissimum librorum, & disputationum ignorantes, mentem acutissimam, & sanissimas sententias doctissimi Patris assequi non potuerunt; ex φιλαυτίᾳ occœcati sibi nebulas offundunt, & inania portenta comminiscuntur.* Hæc quidèm ille ante triennium scripsit, cujus sententia tanto Præsule digna priori huic capiti finem imponet.

2. Pet. cap. ult.

CAPUT II.

Recentiores accusant eandem Sancti Augustini doctrinam antilogiæ. Rejiciuntur.

GRaviorem alteram injuriam iidem Scriptores Augustino inferunt, inquiunt enim, eundem Sanctum Doctorem tot, tantisque antilogiis laborare, ut ex illis prægrande satìs volumen possent consarcinare. Accusationem ipsorummet verbis recitabo: Adamus cap. 6. pag. 614. hæc citrà pudorem eructat: *Mihi licet addere, quòd si diversas Sancti Augustini sententias in hâc materiâ colligere vellem, corpus quoddam ex diversissimis partibus coaptarem. Uno loco dicit, nostram salutem absoluto decreto esse definitam, alibi nihilominùs affirmat, pendere illam à nostrâ voluntate: Præscientiam esse posteriorem decreto reprobationis, & esse item anteriorem: Nostrâ libertate gratiam adimpleri, & libertatem in usum à gratiâ deduci: Gratiam esse victricem, sed & eidem nostram libertatem resistere: Solum peccatum originis plures in damnationem perpetuam conjicere, & homines damnari ob propria tantùm delicta, & libertatis rebellionem: Hic arma sumpsit contrà Gratiam, & hic eandem evexit. Hinc concludo, quòd si mihi non licet dicere, Sanctum Augustinum in variis suorum librorum locis sibi contradixisse, saltèm fas est mihi credere, ipsius doctrinam esse intricatissimam, cùm nulla reperiri possit intricatior, quàm quæ sibi ipsi repugnare videtur.* Ita Recentior Sancti Augustini defensor. Hæc eò collimant, ut summum Ecclesiæ Magistrum omni prorsùs exuant auctoritate. Quotusquisque enim est, qui credat viro illi, qui nec sibi credit? Certa-ne mihi erunt illa, quæ ipsimet auctori incertissima visa sunt? Ubi & divisio, ac sententiarum varietas est, indè procùl veritas degit, quæ cùm una sit, nequit in partes dividi. Qui opposita docet, nihil sanè docet, enim verò diruit, ædificatque. Solus error sibi nec cohæret, nec constat. Quòd si vera sunt, quæ adversarius Augustino objicit, erit Augustinus impostor, & mendax, & dum de uno in aliud transilit immemor eorum quæ dixerat, & tibiam sibi, & cervicem frangit. Si Augustinus usquè adeò antilogiis scatet, ut quodlibet potiùs ænigma intelligas, quàm veram ejus, germanamque sententiam expisceris: si obscuris verborum involucris veritatem, quam explicandam susceperat, implicuisse credendus est: quo jure, quove titulo Clemens VIII. in maximis illis de auxiliis divinæ gratiæ litigiis unum Augustinum consulendum jussit, à quo veritatis secreta peterentur? Pessimo sanè consilio in obscuris lucem, & inter secum invicem pugnantes Augustini sententias dissidia componendi modum quæsivisset.

Pelagiani olim, ac posteà Semipelagiani easdem calumnias in Augustinum projecere, quorum verba alibi data sunt, eos autem acerrimè reprehendit Sanctus Prosper contrà Collatorem cap. 41. ut nihil ab Adamo contrà Sanctum Doctorem proponatur, quod non ex veterum ejusdem hostium ore prodierit, quos tamen omnes brevi illo dicto Augustinus confutavit: *Hinc est, quòd sententias meas inter se contrarias putas, vel putari cupis, tanquàm improbem, quod ante approbaverim, aut amplectar, quod antè respuerim. Audi ergo apertam sententiam meam, & intellige, vel sine intelligere alios, non offundendo caligines nebulosæ disputationis serenitati sincerissimæ veritatis.* Lib. 5. contrà Jul. cap. 9. Et quidèm Augustino quid commune cum reliquis accidit, qui ob singulare ingenium suprà cæteros doctrinarum copiâ evecti Scholarum Magistri evasere. Etenim sectatores, cùm certatìm diligentiorem operam in sectæ Patrono legendo ponere studeant, suo tamen plus nimio ingenio indulgentes, diversa docendo Magistros in contradictionis suspicionem trahunt. Hoc Aristoteli, hoc Platoni contigit, hoc Sancto Thomæ posteà, ac Scoto nobilissimarum Scholarum Principibus accidit, toties discipulis de præceptoris mente acerrimè inter se conflictantibus. Nullus tamen sectatorum summis illis viris contradictionis crimen impingit, sed quæ ab adversariis adducuntur, congruis interpretamentis explicare conantur. Quarè cùm Augustinus librorum copiâ, doctrinæ subtilitate, & quod caput est, argumentorum propè contrariorum pertractatione cæteros longò post se intervallo reliquerit, eidem etiam

periculo

periculo proximus factus est, nempè ut contraria docuisse credatur, dum à contrariis, ac sibi invicem repugnantibus Scriptoribus certatim sibi favens publicatur. Maligni tamen, ac irreligiosi prorsùs Lectoris sit, affirmare, tantum Doctorem contraria docuisse. Verùm Adamus haud iis scrupulis perstrictus clamat pag. 590. *Augustinum Theologorum scholas in partes, ac Doctores in factiones divisisse.* Erras: nam è contrà potiùs diversæ Scholarum, ac Doctorum factiones Augustini doctrinam in contrarias partes dilaniarunt. Etenim dum ad Augustinum legendum præoccupatis animis accedunt, nec ejus uti volunt magisterio, sed patrocinio, suas opiniunculas maximo Ecclesiæ Doctori audacter affricant. Quis enim Recentiorum eâ mente Sancti Doctoris volumina aperit, ut ejuratâ etiam propriâ opinione, unius Augustini sententiæ inhærendum sibi decernat? Sed velit, nolit, Augustinus in partes vel machinis trahendus est, atque Ecclesiæ Magister, si superis placet, ipsorum discipulus publicandus.

Hanc eandem accusationem prosequens adversarius cap. 6. pag. 611. inquit: *Ostendimus etiam Sanctum Augustinum in hâc materiâ ter sententiam mutasse.* Citat autem in margine cap. 3. de Prædest. Sanctor. Verùm semel tantùm se mutasse sententiam Sanctus Doctor ibidem scribit; nam initium fidei ex nobis, non ex Deo esse olim arbitrabatur, quem posteà errorem re meliùs ex Apostolo cognitâ repudiavit. Quæ tamen mutatio sententiæ non vitio, sed laudi illi deputanda est, cum ab errore ad veritatem deflexerit; imò revelante Deo eam se priorem opinionem exuisse scribit cap. 4. *Ecce*, inquit, *quarè dixi superiùs, hoc Apostolico præcipuè testimonio etiam me ipsum fuisse convictum, cùm de hâc re aliter saperem, quam mihi Deus in hâc quæstione solvendâ, cùm ad Episcopum Simplicianum, sicut dixi, scriberem, revelavit.* Sapiens igitur vir Deo revelante monitus sibi erranti contradixit, & priori errore posteriori sententiâ emendato, unam esse voluit, imò fecit de gratiâ, ac prædestinatione doctrinam in omnibus sibi cohærentem. Scimus tamen, de Augustini sententiâ Theologos inter se digladiari; at ii ipsi certatim sacras literas sibi faventes producunt, neque minori contentione de Scripturæ, quàm de Augustini sensu decertant. Porrò quis eò dementiæ impetu feratur, ut dicere ausit, sacri Codicis sententias esse intricatissimas, turbas Ecclesiæ dedisse, doctos viros in factiones divisisse, aliave similia, quæ de Augustino Adamus scripturit? Non defuere tamen nebulones, Christianæ religionis hostes, qui sacras literas contradictionis arguerent, quos cæteros inter refellit Sanctus Augustinus in libro de Consensu Evangelistarum.

At quæ adversarius ad Augustinianas antilogias suadendas adducit, futilia prorsùs sunt, vixque citrà nauseam repeti possunt. Opponit enim primo loco, Augustinum docuisse, nostram salutem absoluto Dei decreto definitam esse, & alibi tradidisse, eam nihilominùs à nostrâ voluntate pendere. At hæc ipsa est Sancti Thomæ sententia, quam non solùm sectatores, sed melioris etiam notæ Theologi subscribunt dicentes, gloriam in intentione absoluto Dei decreto prædestinatis præfixam fuisse, at in executione ab eorundem meritis pendere; de quâ re Augustinus libro de Grat. & Libero arb. cap. 18. ubi quærit, quomodo vita æterna detur nostris meritis tanquàm præmium, & simul detur ex gratiâ nulla merita supponente. Alteram contradictionem opponit, nempè docuisse Augustinum, præscientiam esse posteriorem decreto reprobationis, & esse etiam anteriorem. Sed debuisset hic Recentior, indicare libros, & capita, ubi hasce Augustinianas antilogias notasset, neque enim tantæ fidei virum illum putamus, ut dicenti, & nullo testimonio probanti credere debeamus, in re præsertim gravissimâ, ubi sanctorum doctrinam, atque auctoritatem in quæstionem trahit. Interim dicimus, falsò asseri Sanctum Augustinum posuisse reprobationem antè demeritorum præscientiam; nota est illa ejusdem sententia toties repetita: *Bonus est Deus, justus est Deus, potest sine bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest sine malis meritis damnare, quia justus est.* Hinc contrà Pelagianos probat, Deum futurum injustum, si rejiceret à gloriâ pueros nulli peccato obnoxios, idque ferè ubique præstat in opere posteriori contrà Julianum, & in priori etiam lib. 3. cap. 4. & 12. Serm. 14. de Verb. Apost. & Epist. 106. Nec ullum locum dabit adversarius, ubi doceat Augustinus, reprobari quempiam à Deo, cujus nullum Deus demeritum præviderit. Addit tertio loco, tradere Augustinum *A nostrâ libertate gratiam compleri, & à gratiâ libertatem in usum deduci.* Sed hæc benè inter se conveniunt. Nam sola gratia non ponit actum bonum in nobis, sed unà cum liberâ voluntate, quam ipsa præmovet, & in actum deducit: undè ex gratiâ, & libero arbitrio fit completum principium actuum bonorum, ita tamen ut libertas gratiæ ancilletur. Et sanè cùm sinè gratiâ nihil fieri possit, prout oportet ad salutem, à solâ gratiâ humana libertas in bonum, & meritorium usum agi potest. Non do Augustini textus, quia res in omni Scholâ est manifesta, licèt de modo, quo illæ motiones fiant, disceptetur. Primum legi potest in Augustino Serm. 13. de Verbis Apost. cap. 11. §. *Agnosce quid poscas &c.* ubi inter alia scribit: *Si non esses operator, ille non esset cooperator.* lib. 2. de Pecc. mer. cap. 5. & alibi. Alterum verò in omni paginâ librorum contrà Pelagianos, ubi Catholicum illud dogma semper inculcat, nihil boni meritorii fieri posse sine gratiâ.

Quarta sequitur objecta Augustino contradictio: *Gratiam esse victricem, sed & eidem nostram libertatem resistere.* At de eadem gratiâ in individuo nunquàm hoc Augustinus somniavit, ut eadem simul & vinceret libertatem, eamque sibi subderet, & nihilominùs à libertate rejiceretur; si enim rejicitur, jam non est victrix, sed victa repellitur. Quòd si de diversâ, ac distinctâ gratiâ ea Augustinus dixit, omnis contradictionis umbra ab ejusdem dictis procul abest. Sanè Recentiores pleno ore affirmant, gratiam congruam semper esse victricem, non congruam verò repulsam pati à libero arbitrio, quod & eorum antagonistæ de gratiâ prædeterminante, & purè sufficienti tradunt; quæ si contradictionem involvunt, publicæ gratiæ agendæ Adamo erunt, qui universos Scholasticos ab inveterato errore liberaverit. Itaquè cùm Augustinus scribit libro de Prædest. Sanctor. cap. 8. *Hæc itaque gratia, quæ occultè humanis cordibus divinâ largitate tribuitur, à nullo duro corde respuitur:* cùm eandem dicit movere *indeclinabiliter, insuperabiliter, invictissimè* cap. 12. de Corr. & Grat. *efficacissimis viribus* lib. de Grat. & libero arb. cap. 16. *occultissimâ, efficacissimâ potestate* lib. 1. ad Bonif. cap. 20. cùm, inquam, Sanctus Doctor his, aliisque epithetis victricis gratiæ energiam exprimit, de congruâ, & efficaci accipiendus est. At cum debili cuidam gratiæ nostram libertatem resistere tradit, ut patet ex lib. 1. quæst. 2. ad Simplicianum, ex cap. 9. de Prædest. Sanctor. ubi ait: *Ex duobus ætate jam grandibus impiis*

impiis cur iste vocetur, ut vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt judicia Dei. Palàm fit, quosdam vocanti Deo resistere, quæ etiam ex cap. 11. de Correpr. & Grat. deducuntur, cùm adjutorium ministratum Angelis antè lapsum dari etiam in statu naturæ lapsæ quibusdam, aliis in pœnam peccati non dari, scribit; cùm, inquam, ista docet, de alterâ gratiæ specie debili, incongruâ, & remotè sufficienti loquitur, undè nulla hìc contradictionis suspicio Augustinum tangit.

Quinta contradictio est: *Plures damnari ob solum peccatum originis*, & item docet, *homines non damnari nisi ob peccata personalia, & propriæ libertatis rebellionem.* Non ita est, Adame. Docet Augustinus, pueros decedentes sinè baptismo damnari ob solum peccatum originis, majores verò natu homines, & propter peccatum originis, & propter alia, quæ ipsorum malitia superaddidit; in quibus nulla contrarietatis umbra conspicitur. Audiatur Sanctus Doctor lib. de Corr. & Grat. cap. 13. *Hi ergo, qui non pertinent ad istum certissimum, & felicissimùm numerum, pro meritis justissimè judicantur: Aut enim jacent sub peccato, quod originaliter de generatione traxerunt, & cum illo hæreditario debito hinc exeunt, quod non est regeneratione dimissum, aut per liberum arbitrium alia insuper addiderunt, arbitrium, inquam, liberum, sed non liberatum, liberum justitiæ, peccati autem servum, quo volvuntur per diversas noxias cupiditates, alii magis, alii minùs, sed omnes mali, & pro ipsâ diversitate diversis suppliciis judicandi.* Rursùs quomodò ii, quibus in baptismo dimissum est peccatum originale, possint dici ob peccatum originale relicti in massâ perditionis, tradit Sanctus Doctor cap. 7. & nos inferiùs dicemus, ubi de erroribus Augustino objectis sermonem instituemus, & certè hi nullo pacto damnari possunt ob reatum peccati originis; & de his loquitur Augustinus, dum ait neminem damnari, nisi ob propria crimina.

Sextam contradictionem ita efformat: *Hìc arma sumpsit Augustinus contrà gratiam, & alibi eandem evexit.* At nullum Augustini verbum proferenti non im facilem assensum damus. Ubinam Augustinus contrà divinam gratiam arma induit? ubinam illi injurius fuit? quo verbo illam vel tantillum læsit? Sanè in libris contrà Manichæos de humani arbitrii libertate exaratis nondum exortis Pelagianis, divinæ gratiæ mentionem fecit, illiusque ad justè, pièque vivendum necessitatem memorabili dicto pronunciavit, ac si futuros ejusdem gratiæ hostes prævidisset. Quarè lib. 1. Retr. cap. 9. recitatis pluribus textibus ex libris de libero arbitrio in favorem gratiæ concludit: *Ecce quàm longè antequàm Pelagiana hæresis extitisset, sic disputavimus, velut jam contrà illos disputaremus.* Hinc cùm in libro primo ad Simplicianum multa pro libero arbitrio dixisset, illud tamen gratiæ subjecit, non suprà eandem extulit; undè libro de Præd. Sanctor. cap. 4. ait: *In cujus quæstionis solutione elaboratum est quidèm pro libero arbitrio voluntatis humanæ, sed vicit Dei gratia.* Ergo si Augustinus vel cùm pro defensione liberi arbitrii decretoria arma tractabat, gratiæ victoriam dabat, ubinam contrà illam gladium eduxit?

Harum quidèm contradictiones sententiarum Augustino recentior ille Scriptor opponit, qui tamen haud ausus est tantum erroris Augustino affricare, sed cùm hoc illi in religionem veniret, adjecit: *Hinc concludo, quòd si mihi non licet dicere, Sanctum Augustinum in variis suorum librorum locis sibi contradixisse, saltèm fas est mihi, credere, ipsius doctrinam esse intricatissimam &c.* Non ait: *hinc concludo, cùm mihi non liceat dicere &c.* Sed quasi subdubitans, liceat ne sibi Augustinum contradictionis incusare, si *mihi*, inquit, NON LICET. At nec primum tibi licet dicere, neque alterum fas est credere, nempè doctrinam Sancti Augustini *esse intricatissimam*, insigni enim notâ præclarissimi Ecclesiæ Magistri libros afficis, quam tuo Suario, vel Vasquio inferri à quopiam minimè patereris. Crede mihi, haud tibi licitum est tam abjectè de Augustino sentire. Quid enim irreligiosiùs fieri potest, quàm Augustinum velutì multiformem in sentiendo Protheum inducere, modò affirmantem, modò negantem, modò album, modò nigrum, tot in eadem scenâ cothurnos subindè mutantem? Non igitur contrarius sibi est Augustinus, sed Adamus contrà se pugnat, qui cum in libro inscripserit titulum: *Calvinus Sancti Augustini armis destructus*, mirabili constantiâ affirmat cap. 4. pag. 596. Scripta Sancti Augustini non esse satìs apta *ad exarmandos Calvinistas.* Undè lepidâ Magni Doctoris sententiâ lib. 5. contrà Jul. cap. 5. hocce caput claudamus: *Non sunt ergo*, inquit, *verba mea inter se contraria, quamvis te patiantur, vel non intelligendo, vel alios intelligere non sinendo contrarium.* Additque: *Tu ergo, qui in me quasi sententias inter se pugnantes notasti, & momordisti, expone quemadmodùm tibi ipse constiteris, nec tibi ipse restiteris.*

CAPUT III.

Recentiores Sancti Augustini doctrinam contrà Pelagianos excessus insimulant.

NOnnulli Scriptores recentes, qui de re Theologicâ libros edidere, cùm Sancti Augustini auctoritate nimiùm se premi, serò jam tandem sentiant, illamque palàm rejicere reformident, ne eo in campo hostibus, qui Augustini nomen ubique inclamant, cedere videantur, novo crimine Sancto Doctori impacto, eidem se subducere conantur; inquiunt enim, Augustinum æstu disputationis abreptum *excessisse lineas necessariæ veritatis, ut sit nimia quædam severitas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas sedet, transgredi jubet, si præeat Augustinus.* Verba Annati sunt lib. 8. sui Aug. cap. 2. pag. 862. Adamus hunc capiti septimo titulum dedit: *Sanctum Augustinum permisisse se nimiùm abripi æstu disputationis contrà Pelagianos, & longiùs, quàm volebat, prætergressum esse. Celebre Sancti Bonaventuræ dictum hac de re explicatur.* Pag. 616. Quas voces Moraines, Decampsius, cæterique Recentiores integras reddunt. Neque verò semel, iterumve hoc Augustino contigisse putant, sed in omnibus ferè suis contrà Pelagianos disputationibus. Injere quidèm hanc facillimam evadendi viam, ne in Augustino interpretando diutiùs ingenia macerarent. Verùm nil moderni isti Augustini Censores producunt, quod Pelagiani, ac Semipelagiani antè duodecim Sæcula Sancto Doctori non opposuerint. Julianus Pelagianorum insolentissimus hoc Augustino vitium objiciens dicebat: *Si quis aut liberum in hominibus arbitrium, aut Deum esse nascentium conditorem dixerit, Cœlestianus, & Pelagianus vocatur. Ne igitur vocentur hæretici, fiunt Manichæi, & dum falsam verentur infamiam, verum crimen incurrunt instar ferarum, quæ circumdantur pinnis, ut cogantur in retia.* Apud Augustinum lib. 2. de Nupt. & Conc. cap. 3.

cap. 3. quam à se, & cæteris Catholicis calumniam eruditè ibidem Sanctus Doctor excussit. Hoc ipsum Semipelagiani publicabant, ut ejusdem auctoritatem convellerent. Hæc sunt Cassiani verba cap. 11. collat. 13. *Multi enim singula hæc credentes, ac justo ampliùs asserentes variis, sibique contrariis sunt erroribus involuti.* Idem habet Faustus lib. 1. cap. 1. 6. & 17. Et hi quidèm utì impudentissimi oblocutores acriter reprehenduntur in Epistolâ, quam Cœlestino Papæ Recentiores, quibuscum disputamus, adscribunt: *Quia nonnulli*, inquit, *qui catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus, seu pravitate, sivè imperitiâ demorantes, piissimis disputatoribus obviare præsumunt; & cùm Pelagium, atque Cœlestium anathematizare non dubitent, Magistris tamen nostris, tanquàm necessarium modum excesserint, obloquuntur.* Ut sit nimia quædam Recentiorum animositas, damnata convicia iterum in Augustinum pleno ore eructantium. Et quidèm Augustinus, cùm universa abs se exarata volumina censoriâ severitate corrigeret, atque in laudandis Platonicis modum se excessisse ingenuè fateretur lib. 1. Retr. cap. 1. tot in expugnandis Pelagianis excessus suos non animadvertit, eam fortè censuram Recentioribus relinquens, quam utì Appendicem Retractationum libris apponerent. Sanè hoc clypeo se munit Calvinus contrà Patrum testimonia. Illius verba sunt apud Taperum art. 7. de Lib. arb. *Græci, & præ aliis, atque inter eos singulariter Chrysostomus, in extollendâ humanæ voluntatis facultate* MODUM EXCESSERE. Et licèt quandoque ægrè tulerit, hunc excessum à Pighio in Augustino quoque culpari; attamen eodem vitio Augustinum etiam laborasse eadem audaciâ commentus est scribens, quòd *ne Augustini quidèm sententia* PER OMNIA *recipienda est.* Quibus palàm significavit, plus aliquando Sanctum Doctorem dixisse, quàm veritati, se judice, congruebat. Profectò si excessus isti & quidèm juxtà adversarios satìs in Augustino frequentes, admittantur, eidemque vitio alii quoque Patres subjiciantur, nullo propemodùm Sanctorum testimonio hæretici convinci poterunt; ubi enim aliquâ Patrum sententiâ se premi senserint, excessisse eosdem clamabunt; quâ ratione omnium veterum auctoritas labascit, & omnis ad Heterodoxos convincendos via præcluditur.

§. I.

Quid nomine excessùs *Recentiores intelligant, inquiritur? Sanctorum Thomæ, ac Bonaventuræ testimonia eisdem non suffragari. Excessus perperàm Augustino objici.*

SI Recentiores interrogemus, quid Augustinianorum excessuum nomine intelligant? Respondet Adamus pag. 626. Augustinum *ultrà veritatis limites excurrisse nimio disputationis æstu accensum, visumque hæreticis favere.* Addit Annatus pag. 862. *Ut sit nimia severitas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas sedet, transgredi jubet, si præat Augustinus.* Fatentur tamen non ob hoc Augustinum mentitum esse, sed ut egregiè Moraines interpretatur, INSCIENTER *loquendo quidèm, ut sentiebat, sed æstu disputationis, & vehementiâ spiritus ad alterum extremum interdùm declinasse* INTELLECTU ÆQUE', AC VERBIS, *quod non est mentiri, sed* FALLI, ET DICERE FALSUM *sinè mendacio.* Disp. 40. Anti-Jansenii sect. 6. num. 65. Igitur si non mendacii, falsitatis tamen apertæ reus Augustinus apud Recentiorum tribunal convincitur. Quo verò justè se ita de Augustino judicasse persuadeant, nonnullos nec infimi subsellii Theologos in testes vocant, qui dixere, Sanctum Doctorem contrà Pelagianos disputantem excessisse, quorum verba cap. 5. ex professo examinabimus; de Sancto Thomâ, ac Bonaventurâ (hos enim illi opponunt) pauca hic adnotamus. Cùm sub Augustini nomine legeretur à prioribus Scholasticis liber Sancti Fulgentii de fide ad Petrum, in cujus cap. 27. asseritur, pueros cum solo originali peccato defunctos ignis sempiterni supplicio puniri, Sanctus Thomas verba *ignis*, ac *supplicii &c.* largè accipienda esse dixit quæst. 5. de malo art. 2. ut ponatur species pro genere; addens: *Ideò autem Sancti tali modo loquendi usi sunt, ut detestabilem redderent errorem Pelagianorum, qui asserebant in parvulis nullum esse peccatum, nec eis pœnam aliquam deberi.* Sanctus Bonaventura etiam idem testimonium, quod Augustinianum putavit, explicans dixit, quòd ea posuit Augustinus *plus dicens, & minùs volens intelligi*, in quibus verbis triumphum sibi canunt adversarii: INSIGNE DICTUM appellatur ab Adamo in titulo cap. 7. eadem verba Annatus libro 8. cap. 2. grandioribus caracteribus expressit, quo statìm legentium oculos implerent; hinc clamat Adamus: *Quid reponent nostri adversarii contrà duos illustres Ecclesiæ Doctores Sanctum Thomam, & Sanctum Bonaventuram, qui hosce excessus in libris Sancti Augustini confessi sunt?* Pag. 629. Erigat utramque aurem Adamus, audiatque quid reponamus. Vos Augustinum in excessus prolapsum dictitatis, quod est veritatis limites prætergressum fuisse, *intellectu æquè, ac verbis, quod non est mentiri, sed falli*, quæ Morainii confessio est; at Seraphicus Doctor excessum illum non intellectui, sed verbis tantùm Augustini deputavit: *plus dicens*, inquit, *minùs volens intelligi*, quod est Sanctum Augustinum non mente, sed verbo tenùs solummodò, non reapse, sed apparenter citrà ullam falsitatem expressiori quodam vocabulo usum, nempè ignis ad infantium pœnas explicandas, cùm tamen id ex Seraphici opinione haud ille mente sentiret. Adversarii autem Augustinum INTELLECTU ÆQUE', AC VERBIS falsum tenuisse contendunt.

Quâ verò ratione eos Bonaventuræ testimonium juvet, planè non video, cùm, quam Augustinianæ menti falsitatem ipsi important, ab eadem Seraphicus procul amoveat. Non est igitur, cur illius celeberrimi Doctoris suffragium jactetis; ille enim, quod ad Augustini excessus pertinet, nullo pacto vobiscum concinit. Sed neque Sancti Thomæ dictum vobis suffragatur: Nam dum dicit Augustinum *largè* locutum, indicat, illum expressius tantùm verbum adhibuisse, non eundem veritatis lineas prætergressum. Largè accipiendum verbum illud affirmat, quâ ratione ab Augustino acceptum credidit; Etenim ut dicatur Augustinus *ultrà veritatem processisse* (quo modo excessus illius explicat Adamus pag. 626.) strictè, presè, ac omninò rigorosè dicendus foret, sumpsisse nomen illud supplicii, itemque gehennæ, cruciatus, &c. aliàs si largè accepit, intrà veritatis cancellos sese cohibuit. Igitur Sancti illi Doctores contrà Recentiorum placita adeò apertè stant, ut mirum sit, adeò inconsideratè juxtà, ac securè contrà Augustinum adduci, atque in eorum verbis tantos ab Adamo rumores toto capite septimo excitari. Illud verò minimè omittendum est, penès unicam dictionem, & semel tantùm asseri ab illis, Sanctum Doctorem expressiùs locutum. At quo crimine se involvet ducentorum,

rum, & ampliùs voluminum scriptor, si verbum non ita propriè semel tantùm usurpavit? Sed hìc adversarios rogamus, verbo-ne uno tantùm tenùs docuerit Augustinus prædestinationem antè prævisa merita, libidinem esse malam, legem veterem sinè Redemptoris gratiâ reos tantùm facere, non esse absque gratiâ veras virtutes in infidelibus, in quibus aliisque plurimis excessisse illum publicant? Haud equidèm credo, id eos affirmaturos, cùm Sanctus Doctor non solùm pluribus argumentis eas sententias stabilire conatus sit, sed universas quoque summi ingenii vires ad easdem persuadendas exeruerit, imò & quasdam utì Catholicas habendas esse contenderit. Non hoc est, boni homines, *plus dicere, & minùs velle intelligi;* non hoc est *largè* unicâ tantùm voce, & semel quidèm uti; sed quid sit, jam puto, vos videtis, dum Sanctorum Thomæ, & Bonaventuræ suffragiis destituti convincimini.

Risum sanè mihi movent lepida exempla Recentiorum Augustini excessus explicantium, imò fortè excusantium: *Utì viridarii cultores*, inquit Adamus cap. 8. pag. 111. *distortam plantam erecturi, in oppositam partem eandem flectunt, non quòd eo in situ stare illam volunt, sed ut faciliùs in rectitudinem attollatur; Ita pariter Augustinus*, inquit Morainius disp. 19. num. 35. *disputando contrà Pelagianos, qui cùm nimìs extollerent vires naturales liberi arbitrii, affirmarentque sufficere sinè gratiâ non modò ad virtutes naturales quascunque sed etiam ad salutem, Augustinus ut illos ab eo errore abducat, in contrarium extremum æstu disputationis abripi interdùm videtur.* Cum quo concinens idem Adamus scribit cap. 7. pag. 631. *Augustinum suos hostes in extrema periculosa conjecisse, non ut eos ibi relinqueret sed ut eosdem ad mediocritatem, undè illos hæresis abstraxerat, revocaret.* At quis nesciat, futurum fuisse eo pacto Augustinum ineptum prorsùs, atque imprudentem disputatorem, si toto cœlo oppositam sententiam contrà Pelagianos propugnasset, quo ab errore illos reduceret? Etenim cùm omnia illi libero arbitrio darent, nullo gratiæ loco servato, illam è diametro Augustini sententiam, quâ per excessum nihil libero arbitrio concedere, sed omnia in jure gratiæ reponere videbatur, obstinatissimè subscribere recusassent. Longè meliùs fecisset Augustinus, si quædam libero arbitrio, & quædam gratiæ etiam dedisset, ut illos ab errore removeret; faciliùs enim quisque ab extremo ad medium, quàm ad extremum alterum propellitur. Hinc Sanctus Thomas superiùs dixit Augustinum *largè* locutum, non ut eâ locutione hæreticos in suam sententiam traheret, sed ut hæreticorum errorem redderet Catholicis magìs detestabilem. Ita si Recentiores veterem opinionem de auxiliis exuere cogerentur, faciliùs descenderent in sententiam moraliter arbitrium prædeterminantem, quàm in illam, quæ physicam prædeterminationem adstruit; hanc enim nimiùm odere. Ridendæ etiam veniunt causæ ab adversariis assignatæ, quæ Augustinum in excessus illos impulere. Hæc loquitur Adamus pag. 624. *Ipsius corporis temperamentum, ipsius genium, ipsius eloquentia, veritates fidei pertractandi modus eidem familiaris, magnus erga Platonicos amor, quorum excogitata plerumque altiora sunt, odiumque in omnes veritatis hostes Augustinum in propositiones adeò apparenter insolentes conjecere.* Afros fervidioris naturæ sub cœlo calidiori novimus; at an Augustinus calido temperamento fuerit, unus Adamus sinè teste affirmet; ego quidèm non ignoro, Sanctum Doctorem minùs frigoris patientem fuisse ex Epist. 227. At pacato animo, & sedato stylum contrà hæreticos strinxisse compertum est, uti mox demonstrabo. Interim mirari licet, Augustini genium homini post duodecim sæcula ab illius obitu viventi tam exactè innotescere potuisse! Sed nec eloquentia illorum excessuum origo dicenda est. Etenim si Augustinus è rostris contrà Pelagianos declamasset, more Rhetorum non tam rationum momentis, quàm verborum copiâ insultans, utcunque hyperbole, hoc est, veritatem sententiâ excedente, uti potuisset, ac nonnulla per exaggerationem addere, quæ Oratorum licentia est. At cùm dogmata, quæ per excessum Augustino excidisse dicunt, tot argumentis confirmarit, atque ex sacris arcanis petitis testimoniis tanto conatu stabiliverit, ut sexcentos, & ampliùs versus eisdem suadendis non semel exaraverit, haud equidèm vanam Oratoris pompam per hyperbolem affectasse dicendus est, sed potiùs ipsas periodos, imò verba ipsa satìs maturè ponderasse, utì rei dignitas, tantique Doctoris gravitas, & sapientia exigebant. Porrò & illud ridiculum est, *ex Platonicorum amore* Augustinum in eos excessus prolapsum. Impensè quidèm Augustinus Platonicos coluit, atque in eorum scriptis summâ cum laude versatus fuit, quod ex libris contrà Academicos exaratis intelligitur. At quomodo ex eorum lectione in disputationibus de divinâ gratiâ ultrà lineas necessariæ veritatis exundaverit, ne suspicari quidèm possumus; imò nec id Adamo, licèt audacter affirmanti, cognitum fuisse puto. Quæ enim gratiæ virtus ex Platonicorum libris habetur? Nisi malit impetum illum disputandi Augustino, ut ait, familiarem è Platonicorum schola derivasse; quod cùm ex eorum libris nec Plotinus, nec Philo, nec Ficinus tradiderint, ab ipso Adamo id comprobandum est, veteris Academiæ libris excussis. Sed neque excessus illi *ex odio, quo Augustinus veritatis hostes prosequebatur*, originem habuere; nam Sanctus Pater, cùm contrà hæreticos scribebat, omnes odii causas se procul habere protestabatur. Nullus contrà Augustinum neque infensior, neque infestior Juliano hostis insurrexit, ut planè universum Pelagianorum virus unius Juliani ore in Augustinum eructatum fuisse videatur. At non solùm citrà odium stylum contrà eundem Augustinus strinxit, verùm etiam hæc amorem erga hostem & quidèm maximum exprimentia scripsit lib. 1. con. Jul. cap. 7. *Ego quidèm pro dilectione, quæ mihi est erga te, quam Deo propitio quibuslibet conviciis absit, ut de medullis mei cordis extirpes, mallem, fili Juliane &c.* Quarè cùm omnes excessuum causas, quas in Augustino Adamus indagavit, Sanctus Doctor procul habuerit, longè etiam ab excessibus idem collocandus venit.

Instat Adamus cap. 16. pag. 760. *Quando Augustinus defendit libertatem contrà Manichæos, videtur gratiæ necessitatem destruere, cùm verò pro gratiâ contrà Pelagianos decertat, libertatem evertere.* Et pag. 632. in fine cap. 7. miratur, quosdam *nunquàm scivisse ipsummet Sanctum Augustinum hunc sui spiritus impetum in pluribus suorum librorum locis confessum fuisse.* Libeat hìc cum Augustino exclamare: *Quis non expectet sapientiam disserentis, qui fidem cognoverit mentientis?* Lib. 4. contrà Jul. cap. 8. Quid enim frequentiùs à Pelagianis Augustino objiciebatur, quàm illum Pelagianismi odio in Manichæismum declinare? At Sanctissimus Magister hasce à se calumnias sæpissimè excussit. Legatur lib. 2. de Nupt. & Concup. cap. 3. & 23. lib. 2. ad Bonif. cap. 1. & 2. ubi fusissimè recensitis extremis Pelagianorum, ac Manichæorum erro-

erroribus, & mediâ Ecclesiæ Catholicæ inter utrosque sententiâ concludit: *Possunt enim duo errores inter se esse contrarii, sed ambo sunt detestandi, quia sunt ambo contrarii veritati. Nam si propterea sunt diligendi Pelagiani, quia oderunt Manichæos; diligendi sunt & Manichæi, quia oderunt Pelagianos. Sed absit, ut Catholica mater propter alterorum odium alteros eligat amare, cùm monente, atque adjuvante Domino debeat utrosque vitare, & cupiat utrosque sanare.* Rursùs lib. 4. cap. 3. ita exorditur. *Ista nephæria, & damnabilia dogmata in hac tripartitâ divisione quisquis mente catholicâ exhorret, illius quinquepartitæ latebras, insidiasque devitet; atque ita inter utrumque sit cautus, ut sic declinet Manichæum, ne se inclinet in Pelagium, rursùsque ita se sejungat à Pelagianis, ne conjungat Manichæis, aut si in alterutris jam tenetur, nec sic se à quibuslibet alteris servet, ut in alteros irruat.* O' egregium Magistrum, ac præceptorum tenacissimum! quippè qui, si Adamo fides est, *in disputationibus contrà Pelagianos, & Manichæos adeò incaluit, ut in errorem oppositum illi, quem impugnandum suscepit, declinarit* pag. 632. Sed pura puta sint isthæc Anti-Augustinianorum figmenta. Nullus mortalium adeò exactè Pelagianorum, ac Manichæorum errores perspectos habuit, utì Augustinus, qui non modò mediam inter utrosque viam tenuit, sed eandem ubique in libris ad Bonifacium posteros docuit, quinque præcipuis Pelagianorum, ac Manichæorum erroribus è diametro oppositis ibidem recitatis, simulque mediâ traditâ Ecclesiæ inter errantes sententiâ, ut mirari liceat, adversarios adeò securè hasce de Sancto Doctore fabulas vendere. Quod autem addunt, Augustinum ipsum hosce animi sui impetus agnovisse, & pluribus in locis id fassum esse, falsissimum est. Citat Adamus initium libri de Gratiâ, & Libero arbitrio; sed ibi hæc tantùm scribit: *Sunt quidam, qui sic gratiam Dei defendunt ut negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium &c.* Te hìc Judicem volo, Adame, nùm in disputando æstus, impetus, excessus suos ibi Augustinus fateatur? Hoc unum dicere poteris, extremos illum errores inibi recitasse. Producit librum 4. con. Jul. cap. 8. Verùm ibi Augustinus Julianum utì publicum calumniatorem redarguit scribentem, dixisse Augustinum, negari liberum arbitrium, si gratia commendetur; & negari gratiam, si liberum arbitrium defendatur. Respondet autem Sanctus Pater: *Non dixi negari gratiam, sed ut negari gratia videatur: Non dixi negari arbitrium liberum, vel auferri, sed dixi, ut putetur auferri.* At nec verbum de innatâ sibi in disputando vehementiâ, atque excessu. Quòd verò negari videatur gratia commendatione liberi arbitrii *propter quæstionis difficultatem*, minùs intelligentibus id videri posse dixit. Præterea appellat Librum 5. cap. 9. contrà Jul. & Librum 1. de Orig. animæ cap. 15. At in priori loco de concupiscentiâ tantùm disputat, in posteriori de Origine animæ, & neutrobique de animi sui impetu, zelo, fervore, excessu verbum ullum habet.

Cæterùm quantum periculi ex objectis excessibus Augustini doctrina subeat, nemo non videt; etenim si in illis excessibus Augustinus liberi arbitrii vires plus justo depressit, ac vires gratiæ altiùs extulit, tunc Calvinus concinuisse cum Augustino dicetur, qui in illis excessibus suum dogma fundavit. Scimus, Calvinum falsò æquè, ac superbè gloriari solitum, suum esse totum Augustinum, ita eundem clamantem inducit ipse Adamus pag. 561. *Augustinus totus noster est.* Nostri homines respondent, Augustini doctrinam parumper excedere limites veritatis, & ex hac parte Calvino favere, nec esse doctrinam ejusdem recipiendam, nisi detonsis illis excessibus, in quos nativo animi furore præceps corruit. Hinc Adamus cap. 8. pag. 640. scribit: *Modò ne in Pelagianorum errores, quos Augustinus insequitur, incidam, mihi licet verborum, quibus ad eos expugnandos utitur, impetum non sequi. Indè fit, ut medius stem inter Pelagium, & Calvinum. Si enim verba Augustini mitigando me nimiùm demitterem, Pelagianus essem. Si verò eorum altitudinem tenere vellem, Calvinista forem; medium ergo me cum Ecclesiâ teneo.* Sanè videris crudelem illam fœminam imitari, quæ ut in arcanis habetur, coràm Salomone Regum sapientissimo medium dissecari puerum, ac partìm sibi, partìmque adversariæ tradi gaudebat: Augustinum enim in partes dividendum judicas, ut quâ parte in excessuum altitudinem extollitur, Calvino cedat, quâ verò humilior est, tuus, imò Ecclesiæ sit. At hoc quid aliud est, quàm Augustinum Calvino prodere, quem à Calvino abs te vindicari jactitabas? Augustinum tamen in partes secari superi vetant, totus totum petentibus concedendus est, & qui Augustini parte contentos se dicunt, ne minimum quidèm illius unguem obtineant. Sed inani prorsùs assertione Calvinus totum suum esse Augustinum finxit; nam veritate cogente partem & ipse Augustini se abijcere fassus est lib. 3. Inst. cap. 11. inquiens: *Ac ne Augustini quidèm sententia per omnia recipienda est.* Itaque Calvino judice Augustini sententia partìm accipienda, partìm repudianda est, cui perbellè noster Adamus consonat. At hæc injuria usque adeò nociva est, ut universam Augustini auctoritatem, velint nolint, evertat. Etenim quo præsidio adjuti discernere tandem poterimus, hìc Augustinum in veritatis metâ sistere, alibi verò ultrà excurrere? Viderint an maximum Ecclesiæ Doctorem de excessu ubique suspectum faciant.

Hìc mihi discutiendum occurrit, an hæc dicteria in unum Augustinum cadant, an ipsius quoque Ecclesiæ venustissimam, ac nitidissimam faciem deturpent? Scimus, Hormisdam à Possessore Africano Episcopo interrogatum, quid sentiendum foret in quæstionibus de gratiâ, & libero arbitrio? respondisse: *De gratiâ Dei, & libero arbitrio, quid Romana, hoc est Catholica sequatur, & asseveret Ecclesia, licèt in variis Beati Augustini libris possit cognosci &c.* Scimus, Bonifacium, cùm esset doctissimus, adversùs tamen Pelagianos Augustini responsa expectasse. Scimus, Clementem VIII. gravissimam illam de auxiliis divinæ gratiæ controversiam ad unius Augustini mentem expendendam jussisse. Porrò quæ Romanorum Præsulum in fidelium grege salubribus pabulis nutriendo cura fuisset, si eundem ad Augustiniana prata duxissent, ubi tot lethiferæ contradictionum, excessuum, atque errorum herbæ luxuriabant? At si in disputationibus de gratiâ Romani Pontifices Augustinum secuti sunt, ejusque & lateri, & vestigiis inhæsere, nescio quâ fronte Adamus mediam quandam ipsos viam inter Pelagium, & Augustinum calcasse asserveret exclamans: *medium ergo cum Ecclesiâ teneo.* Scito, Ecclesiam in iis unum post sanctas Scripturas Augustinum secutam esse, ut medium illud iter, quod illam tenuisse fingis, de medio dubio procul tollendum videatur.

§. II.

An Sanctus Augustinus excesserit scribens, concupiscentiam rationi contrariam esse malam, & defectum naturæ humanæ ex peccato originali ortum, neutiquàm verò bonum naturale illius?

UNius Antonini Moraines dicta examinabimus, qui in suo Anti-Jansenio frequenter Sanctum Doctorem excessus insimulat. Est autem illius libri scriptor Joannes Martinonus, ut mihi testatus est Pater Macedo, quo eruditissimo viro hìc Patavii familiarissimè utor, isque vicissim singulari me benevolentiâ complectitur, qui etiam mihi auctor fuit, ut tum Historiam Pelagianam, tum hasce vindicias evulgarem; decreveram enim instar Aspendii intùs mihi canere, & Musis, nec publici judicii periculum subire. Et quidèm Morainium esse Martinonum idem laudatus Scriptor publicavit in aureo scrinio Divi Augustini cap. 13. & ex anagrammate ficti nominis patet. Non est hìc animus, operosiorem pro Augustino Apologiam instituere; compendio Sancti Patris causa tractabitur, cùm ostendemus ea ipsa dogmata, in quibus Augustinus excessisse dicitur, fuisse Romanis Pontificibus ac Patrum Synodis probata. Asserit Augustinus, concupiscentiam esse per se malam, & vitium humanæ naturæ ex primo peccato derivatum, nec illam esse passionem naturalem hominis; idque variis argumentis in libris ultimis quatuor prioris contrà Julianum operis demonstrat. Attamen Sanctus Doctor non arbitrabatur, concupiscentiam esse peccatum, sed esse velutì habitum vitiosum ad malum inclinantem. E' contrà Pelagiani contendebant, concupiscentiam esse perfectionem, ac bonum naturale ad hominum propagationem primo Parenti inditum; undè per irrisionem concupiscentia ab Augustino lib. 4. contrà Jul. cap. 11. dicebatur Pelagianorum *suscepta*, & lib. 5. cap. 5. eorundem *pulcherrima famula*. Recentiores sententiam illam Sancti Augustini rejiciunt, objicentes cum Morainio disp. 13. num. 87. *Excessisse illum æstu disputationis, & in odium hæresis, quam impugnabat, interdùm ad extrema declinasse.* Sed errat Moraines, ac simpliciorum ignorantiâ abutitur, dum contendit, Augustinum interdum ad extrema declinasse in eâ sententiâ, quam passim & ubique solidissimè, ac constantissimè inculcat. Illa de concupiscentiâ quæstio erat una ex quinque præcipuis, quas Sanctus Augustinus cum Pelagianis habuit; undè cùm Julianus diceret: *Concupiscentiæ naturalis qui modum tenet*, BONO *benè utitur; qui modum non tenet*, BONO *malè utitur; qui autem etiam ipsum modum sanctæ virginitatis amore contempserit*, BONO *meliùs non utitur:* Augustinus è contrà hæc reponit lib. 3. con. Jul. cap. 21. *Ego verò sic ad tua ista respondeo: Concupiscentiæ carnalis qui modum tenet*, MALO *benè utitur; qui modum non tenet*, MALO *malè utitur, qui autem etiam ipsum modum sanctæ virginitatis amore contempserit*, MALO *meliùs non utitur.* Indè velutì pugnæ signo dato clamant: *In hac controversiâ de benè utendo isto* UTRUM BONO, AN MALO, *tota inter nos causa versatur.* Et quidèm Julianus adeò acriter pro concupiscentiâ tanquàm naturali perfectione decertavit, ut id *toto libro*, teste ibidem Augustino, executus fuerit. Opponunt, eâ in opinione Sanctum Doctorem excessisse: At contendimus, illam sententiam non excidisse eidem quasi aliud agenti, sed totis viribus contrà hæreticos eandem seriò, ac consultò propugnanti. Quòd si Augustinus excessit, eodem vitio antiqua etiam Ecclesia laboravit, quæ recitatam sententiam ante Augustinum, & cum Augustino secuta est; quod adversarii à nobis docendi sunt, quandoquidèm illud ignorant, vel saltem dissimulant. Augustinus lib. 5. con. Jul. cap. 12. in fine quinque quæstiones proponit de concupiscentiâ, quas cum Pelagianis habebat: harum tertia ista est: *Utrum malum non sit, cui repugnanti consentiendum non est, ne in suum pergat excessum?* Additisque duabus aliis quæstionibus ait: *Hoc inter nos disseritur. In his quæstionibus catholicâ veritate antiquitùs traditâ vestra impia novitas suffocatur.* Porrò quâ reprehensione dignus esset Augustinus, si opiniones falsas, & in quas ex disputationis furore præceps actus fuerat, pro Catholicâ veritate publicasset? Audiatur Suarez Prolegom. 6. de Gratiâ cap. 6. *Ulterius*, inquit, *addimus, quicquid in hâc materiâ Augustinus, ut certum affirmat, & ad dogmata fidei pertinere, à quolibet prudente, & erudito Theologo esse tenendum, & defendendum, etiamsi non certò constet, esse ab Ecclesiâ definitum; tum quia cùm Ecclesia tantum in hâc materiâ detulerit Augustino, ut ejus doctrinam in damnandis erroribus gratiæ Dei contrariis secuta fuerit, magna esset temeritas privati Doctoris, qui Augustino aliquid de gratiâ Dei tanquam Orthodoxum docenti contradicere auderet; præsertim cùm tot annis, tantâ sapientiâ, tanto ingenio, tantâ diligentiâ, & instantiâ, & quod caput est, tot donis, & auxiliis præditus pro divinâ gratiâ tuendâ, & explicanda laboraverit.* Cum Suario sentit Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Grat. & Lib. arb. cap. 11. *Non posset*, inquit, *idem Augustinus ab ingenti temeritatè defendi, quippè qui non solùm tam acriter pro pro falsitate certasset, sed etiam eam pro fide Catholicâ venditare ausus esset.* Hæc illi.

Hanc Sancti Patris de concupiscentiâ sententiam ejusdem discipuli secuti sunt. Sanctus Fulgentius in Epistolâ de bono conjugali cap. 3. scribit: *In illis nempè bonis, quæ fecit Deus, invenitur casta copulatio uxoris, & viri, in quibus Dei operibus libido non potest inveniri, nec aliquando justitiæ congruit, quæ non hominibus ex dono conditionis, sed peccatoribus ex vitio primæ prævaricationis accessit.* Sanctus Prosper, seu Pomerius lib. 3. de Vitâ contempl. cap. 2. *Piis*, inquit, *conatibus nostris resistit ipsa concupiscentia vitiosa, non naturalis, sed naturæ nostræ indita pœnaliter, & inserta, quæ peccato facta est, & peccatum, si vicerit, facit.* Favet Augustinianæ sententiæ Synodus Tridentina in decreto de peccato originali, ubi tradit, concupiscentiam ab Apostolo peccatum appellatam, *quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.* Inclinare autem ad malum est proprium habitus vitiosi, hominem ad prava semper propellentis. Nec desuere plurimi ex Scholasticis, qui recitatam Augustini sententiam strenuè propugnarent. Petrus Aureolus acerrimi ingenii vir in 2. dist. 30. art. 2. scribit: *Habitualis rebellio appetitus sensitivi non est in nobis natura appetitus sensitivi tantùm. Hoc dico propter opinionem quorundam, qui dicunt, quòd appetitus relictus puræ naturæ suæ adhuc haberet in se habitualem illam rebellionem. Ego dico, quòd ex se est indifferens ad obediendum, vel non obediendum rationi; per aliquod autem additum, puta per qualitatem morbidam fit inobediens rationi. Et hæc conclusio posset probari auctoritatibus, & rationibus; est enim expressa sententia Augustini.* Eandem Sancti Doctoris sententiam strenuè tuetur noster Gregorius Ariminensis 2. dist. 30. quæst. 1. art. 2. ubi ait:

Hanc

Hanc Augustini sententiam secutus est Magister, ut patet in istâ dist. 30. & seq. in quibus tractat de istâ materiâ, & multi etiam antiqui, ac moderni sequuntur Doctores. Ita, teste Aureolo, contraria Augustino sententia QUORUNDAM tantùm fuit, ubi ex Gregorio Sancto Doctori MULTI antiqui, ac moderni Scriptores tum temporis adhærebant. Hinc factum est, ut famosam illam *qualitatem morbidam* nobilissimi Scholastici è Nominalium sectâ antiquitùs juxtà Augustiniana placita defenderint. Ex recentioribus unus mihi sit instar omnium Pater Macedo, qui lib. 4. de Clav. Divi Petri cap. 10. part. 2. Sancti Doctoris sententiam solidissimè, ut cætera, communit. Imò celebres etiam è Societate Scriptores concupiscentiam & malam esse, & nullâ ratione inter Dei opera deputandam tradidere. Bellarminus grande non Societatis tantùm, sed Catholicæ etiam Ecclesiæ decus lib. 6. de Amiss. grat. cap. 14. ita inscribit: *Ostenditur contrà Pelagianos, concupiscentiam esse malam.* Quod posteà pluribus argumentis ex Augustino desumptis demonstrat. Octavum argumentum ejusdem repetam: *Malum est*, inquit, *ut inferiora superioribus reluctentur, id enim contrà æquitatem, & rectam rationem est; at propter concupiscentiam pars animæ inferior superiori, idest, rationi repugnat, legi mentis non paret, spiritui adversatur, quis igitur ambigat, an ea mala sit appellanda?* Quod est argumentum Augustini lib. 5. contrà Jul. cap. 3. Joannes Bagocius lib. 5. Demonstrat. Dogm. Christ. disp. 8. cap. 1. sect. 3. Sancti Augustini sententiam pluribus probat, & concludit: *Absit autem, ut quisquam Catholicus, Deum rei tam fœdæ, & ad malum importunè incitantis auctorem credat; cùm tamen si hominem nullo præcedente peccato cum illo peccati fomite condidisset, tam ejus, quàm naturæ humanæ, & omnium naturalium qualitatum, facultatumque auctor esset existimandus.* In hâc eadem sententiâ cum Augustino concinit doctissimus Pater Elisalda, qui cùm Theologicam Cathedram in Collegio Romano moderaretur, eandem doctrinam dictavit. Hinc in publicis thesibus à Patribus Societatis anno 1658. de more æstivis horis propugnatis Augustiniana sententia his planè verbis concepta proponebatur: *Hæc concupiscentia, quo sub nomine multa comprehenduntur reducibilia ad unum, naturâ suâ est vel pars peccati, vel effectus peccati; estque in naturâ humanâ vitium, etiam corruptio, & infirmitas, & neutiquàm naturalis constitutio, & complexio illius. Consistit in habitu quodam pravo, & corrupto, qui languor animæ est, & dicitur, & eodem modo reducendus est, vel non est ad prædicamentum qualitatis, atque infirmitas corporalis, cujus modum imitatur. Munus illius habitûs est inordinatio virium animæ inter se, & non subjectio partis inferioris ad superiorem.*

Plura autem argumenta Sanctus Doctor contrà Julianum concupiscentiam defendentem congessit, quem etiam acutis subindè salibus perstringit, irridetque. Hæreticus, teste eodem lib. 2. contrà Jul. cap. 7. toto libro 2. & priori parte tertii contrà librum primum de Nuptiis & Concupiscentiâ ab Augustino ad Valerium missum, pro susceptâ laborat, quem Sanctus Pater lib. 4. & 5. prioris Operis refellit. Dabo eam in rem unum, & alterum ejusdem argumentum. Lib. 4. cap. 13. ita urget: *Duo enim bona, quæ à Patre Deo sunt, inter se pugnare non possunt, pugnant autem inter se continentia, & concupiscentia. Quid horum à Patre magis velis esse responde. Video, quas patiaris angustias; faves quidèm concupiscentiæ, sed erubescis continentiæ.* Confirmatur primò ex lib. 5. cap. 7. *Nulla pugna est sinè malo; Quando enim pugnatur, aut bonum pugnat, & malum: aut malum, & malum: aut si duo bona inter se pugnant, ipsa pugna est magnum malum.* Cùm autem continentia contrà concupiscentiam pugnet, hanc malam esse ibidem Augustinus deducit. Hinc ait: *Adhuc non evigilas, ut intelligas, nostram naturam non esse, sed vitium, contrà quod virtute pugnamus?* Confirmatur secundò ibidem: *Quando enim libido vincit, vincit & Diabolus: Quando libido vincitur, & Diabolus vincitur. Quem ergo vincit libido, & à quo vincitur, est hostis ejus. Cum quo autem vincit, & vincitur, auctor est ejus.* Vis harum rationum in hoc consistit. Quòd Dei dona sese invicèm fovent, ac perficiunt; ideò enim multiplicantur, non ut priora à posterioribus destruantur, sed ut novo cumulo ab eisdem augeantur; ita spes fidem munit, & utranque charitas corroborat. Posteriora enim dona dantur in præmium bonorum operum, eisque subjectum redditur melius. Cùm autem continentia sit donum Dei, ut ex 1. Cor. 7. probat Augustinus lib. 1. de Nupt. & Conc. cap. 3. consequens est, ut concupiscentia naturale Dei donum esse non possit, sed vitium solummodò sit, ac defectus. Alterum argumentum, quod Sanctus Doctor contrà Julianum urget, tale est: Nullum opus Dei est materia pudoris, atqui concupiscentia est materia pudoris, non igitur illa est opus Dei, & ex consequenti non est perfectio naturalis. Major est certa; etenim *vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona:* Bonum autem non est materia pudoris, sed gloriæ, ac laudis. Audiatur Augustinus lib. 2. de Nupt. & Conc. cap. 9. *Quid enim potuit Deus facere, quod ejus prædicatorem pudeat dicere? Et quod est gravius, pudeat hominem alicujus operis, quod non homo. Sed Deus fecit in homine, cum omnes opifices quanto possunt labore, & industriâ id agant, ne de suis operibus erubescant.* Porrò concupiscentiam esse materiem erubescentiæ, ac pudoris certius est, quàm ullâ aliundè petitâ ratione evidentius fieri possit. Scribit ibidem Sanctus Doctor cap. 5. *De hâc concupiscentiâ erubuerunt etiam qui primi pudenda texerunt, quæ priùs pudenda non fuerant, sed tanquàm Dei opera prædicanda, atque glorianda. Tunc ergo texerunt, quando erubuerunt, tunc autem erubuerunt, quando post inobedientiam suam inobedientia membra senserunt.* De hoc ipso passim Augustinus agit etiam in Opere Imp.

Gen. 1. 31.

Imò subtiliter, & acutè Julianum vellicat, qui laudaret concupiscentiam, simulque contrà eandem pugnaret, laude quidèm eandem bonam fingens, sed pugnâ malam contestans. Cùm verò Augustini sententiæ aculeis undique armatæ sint, quibus non modò hæreticus pungatur, verùm etiam feriatur, quasdam hìc libet subnectere. Itaque libri quarti initio scribit: *Hoc malum contrà me laudando, adversarius meus videris, sed in te debellando, meus testis es. Si autem hoc non debellas, tuus hostis es.* Longior sanè est sententia lib. 3 cap. 21. sed salibus tota aspersa est: *Fortasse ergo*, inquit, *laudare te fingis, si pugnare non fingis. Nam quomodò fideliter simul agas duo ista, non video, ut & laudes velut amicam, & expugnes velut inimicam. Unum eorum credimus, sed elige, quod credamus. Si ex animo pugnas, non ex animo laudas; Si autem simpliciter agis in præconio, colludis in prælio.* Et posteà: *Mallem, te fallaciter laudare concupiscentiam, quàm fallaciter impugnare. Tolerabiliùs enim lingua tua, quàm vita mentitur; tolerabiliùs sententia, quàm continentia simulatur. Fingis quippè laudem, quâ sis adversarius sententiæ meæ, si non fingis castitatem, quâ es adversarius concupiscentiæ tuæ.* Rursùs cap. ult. ejusdem libri sic Julianum premit: *Quid est quod laudas, cum quibus pugnas? Quomodò*

 pugnate

virtute hoſtes debellare te credam, quos verbo lacerare non audes? Si ambo concupiſcentiam debellamus, quarè non ambo vituperamus? Quam te jactas expugnare continentiâ, quarè non vis damnare ſententiâ? Quòd verò Pelagiani continentiam præcipuè profitebantur, quâ contrà concupiſcentiam bellum gerebant, Auguſtinus ex ipſorum ſententiâ continentiam in ſuſpicionem ſimulationis adduci lepidè ibidem inferens addit: *Bellum veſtrum latet, amicitia patet. Ex hoc, quod patet, ſuſpectum facis eſse, quod latet. Quid enim vis credamus de bello, quod geritis in operto, quorum amicitiam cernimus in aperto? Quomodò vis, ut arbitremur adverſùs aculeum te dimicare libidinis, cùm libros impleas laude libidinis? Verùm ecce vinco ſuſpicionem meam: expugnare te credo, quod laudas, ſed laudare te doleo, quod expugnas.* Prætereà lib. 3. cap. 21. *Vis enim vincere concupiſcentiam expugnatione ejus, me verò laude ejus. Sed ego reſpondeo, ut vincatur, qui laudat; judicet, qui pugnat. Si enim malum eſt, cur laudat? Si bonum eſt, cur expugnat? Si autem nec bonum, nec malum eſt, ut quid laudat, ut quid expugnat? Quandiù igitur expugnator libidinis eris, tandiù pro me contrà te ipſum judex eris. An fortè adverſùs libidinem non certabis, ne in iſto, quod mecum habes, certamine ſupereris, dicens tibi ipſi, meliùs non pugno, quàm oſtendo pugnando malum eſse, quod laudo? Noli obſecro te: Quid enim ſum ego, quem pro magno deſideras vincere? Vincat te potiùs veritas, ut tu libidinem vincas &c.* Quarè veluti proſtrato adverſario inſultat Auguſtinus: *Victoria de te mea illo malo tecum pugnante ſecura eſt.* Lib. 4. cap. 2.

Sanctus Doctor indè etiam Pelagianorum ſententiam expugnabat, quod laudarent illi continentiam, quæ tamen inimica erat concupiſcentiæ, quod non minùs eleganter, quàm feſtivè ſæpè objicit Juliano: *Duo enim bona, quæ à Deo Patre ſunt, inter ſe pugnare non poſſunt; pugnant autem inter ſe continentia, & concupiſcentia. Quid horum à Patre magis velis eſse reſponde. Video quas patiaris anguſtias! Faves quidèm concupiſcentiæ, ſed erubeſcis continentiæ. Vincat pudor tuus, eoque vincatur error tuus.* Lib. 4. cap. 13. lepidè idem inculcat cap. 14. *Inter ſe belligerantes tanquàm in bello timidus ambas laudare conaris, velut inimicam metuens habere, quæ potuerit alteram vincere.* Cùm Julianus continentiæ cultorem profiteretur, erat enim Epiſcopus, irridebatur ab Auguſtino, quòd libidinis laudatorem ageret: *Vir fortiſſimus nocturnorum etſi non adminiſtrator, certè exhortator, prædicatorque bellorum.* Lib. 5. cap. 7. Quem tamen ad eam pravam ſententiam deponendam hortabatur; *Rogo te, ſi libido iſta, ut credimus, ſolam tibi ingerit moleſtiam reſiſtendi, nullam verò exhibet voluptatem, cur ei quamvis falſæ tam magnam laudis perſolvendam putas eſse mercedem?* Lib. 3. Oper. Imp. cap. 76. addens cap. 87. *Nunquid ideò te plus amabit? prorsùs falleris, illa non amat hominem, ſed planè ſtimulat, ut amet, quod amare non debet.*

Utrique Sancti Auguſtini argumento duplicem reſponſionem repoſitam video. In primis Julianus dicebat, duo in concupiſcentiâ diſtinguenda eſse: naturalem vim, & pronitatem ad ſpeciem per generationem propagandam, & exceſsum ejuſdem, quo etiam ad inhoneſta, & illicita homines propellit. Illud primum eſse bonum, donum Dei, laudabile, nec materiem pudoris: hoc verò alterum eſse quid vitioſum, ac vituperabile. Hanc Juliani reſponſionem ſecutus eſt Moraines. Alii verò Recentiores, cùm eos pudeat, Juliani verbis loqui, aliâ viâ evadere conantur. Dicunt, concupiſcentiam eſse donum Dei, at cum aliquâ imperfectione, cùm omne creatum ſit defectuoſum: Pudicitiam autem pugnare contrà imperfectiones concupiſcentiæ, ac eiſdem reſiſtere, harum erubeſcere, de his confundi. Ex his tradunt, non inferri, malum eſse id, cui imperfectiones illæ connexæ ſunt: ſicutì voluntas eſt peccabilis ob ſui imperfectionem, quia eſt ex nihilo, & tamen non confundimur de illâ, neque dicimus, eandem eſse malam, & vitium naturale. Sed neutra reſponſio ſatìs eſt ad infringendam vim argumentorum Auguſtini. Primum Juliani, ac Morainii reſponſum ſæpè refellit Sanctus Doctor. Lib. 5. contrà Jul. cap. 7. *Quid enim*, inquit, *te adjuvat, quòd reprehendere videris ejus exceſsum, cujus approbas motum? Tunc enim excedit licitum limitem, quandò ejus motibus ceditur, quia malo reſiſtitur, ne bonum caſtitatis intereat, ſi huic malo non reſiſtatur.* Acutè: ſiquidèm eſt mala eo ipſo, quòd ad malum impellit; hæc enim eſt proprietas habitus vitioſi, inclinare ad actum malum. Hinc optimo jure Pater Macedo exemplo habitus vitioſi, quem Suarez diſp. 44. Metaph. ſect. 13. num. 26. negat poſſe à Deo produci in homine, quia Deus eâ ratione inclinaret ad malum, eundem Doctorem premit concedentem, concupiſcentiam poſse à Deo in homine in ſtatu naturæ puræ produci. Prætereà lib. 4. cap. 14. idem Auguſtinus ait: *Ut non fiat malum excedendi, reſiſtendum eſt malo concupiſcendi. Duo ergo mala ſunt, quorum unum habemus, alterum facimus, ſi ei non reſiſtimus, quod habemus.* Item lib. 3. cap. 20. ait: *Deindè incipis diſputare de exceſſu concupiſcentiæ, quem reprehenſibilem dicis, quaſi in ejus moderatione, cum eâ benè utitur conjugatus, equus ipſe, qui malus eſt, & non potiùs ſit ejus auriga laudandus.* Hinc idem Pater lib. 1. Oper. Imp. cap. 70. ſcribit: *Si ei conſentis, malum agnoſce peccando: ſi ei reſiſtis, malum agnoſce pugnando.* Prætereà lib. 4. ejuſdem Operis cap. 41. *Ecce ergo dicis, Deum in homine modum inſtituiſſe libidini, cur in eo modo non ſtat, in quo eſt divinitùs inſtituta, ſed eum, niſi coerceatur, egreditur? Quomodò ergo bonum dicitur, quæ urget, & compellit hominem facere malum?* Et concludit: *Exceſſus proindè libidinis in peccato eſt, ſed etiam impulſus in crimine*, nempè vitio per modum habitûs. Sed nec altera reſponſio probari poteſt: Nam imperfectio conſiſtit in privatione, ac carentiâ perfectionis, & actualitatis, vis autem concupiſcentiæ impulſiva ad malum explicat validiorem cauſalitatem; undè nequit conſtitui in ſolâ privatione, quæ nihil poteſt cauſare efficienter, ſed ut purus tantùm terminus *à quo*, ut docent Ariſtotelici. Quarè ſicutì habitus vitioſus, quò efficaciùs movet ad actus pravos, majorem dicit intenſionem ſuæ entitatis, ita etiam concupiſcentia, quò potentiùs excitat ad actus quoſcunque inhoneſtos, majorem intenſionem ſuæ actualitatis oſtendit. Prætereà eadem reſponſio refellitur: Quia omnis virtus, ſeu paſſio naturalis habet aliquos motus bonos; indè enim bonitas naturæ à poſteriori cognoſcitur: At concupiſcentiâ nullos actus bonos habet, ut probat Auguſtinus lib. 4. contrà Jul. cap. 2. Nam in ſanctis continentibus concupiſcentia nullos actus bonos exerit; *Quid ergo*, inquit, *illic agit, ubi malum eſt, quicquid agit, ac ſi ei conſentiatur, & peragit? Quid ibi agit hæc concupiſcentia, ubi nihil boni concupiſcitur ex illâ? Quid ibi agit libido, ubi nihil boni libebit ex illâ?* Lege ibi plura.

Dices: Sanctos continentes ob majorem perfectionem voluntariè ſibi interdicere actus bonos concupiſcentiæ, quos uxore ductâ poſſent licitè exercere. Hanc reſponſionem capite illo 2. explodit Auguſtinus dicens: *Pudicitia conjugalis inhiantem concupiſcentiam*,

tiam sivè de illicito, sivè de licito percipere voluptatem, frænat ab illicito, permittit ad licitum: hoc est bonum, non tamen ejus; sed benè utentis bonum est. Quod autem ipsa concupiscentia facit, sivè ad licitum, sivè ad illicitum indifferenter ardere, utique malum est. Hoc itaque malo benè utitur pudicitia conjugalis. Et quidèm ubiquè Augustinus constanter docuit, conjuges benè uti malo. Quod rursùs indè probavit, quia concupiscentia in conjugatis impellit ad malum, excitat in fœminas prægnantes, & in omne libidinosum opus insurgit: *Non importunè*, ait ibidem, *in conjugatis esse dicatur. Si enim summum culmen obtinent pudicitiæ conjugalis, faciunt boni aliquid per illam, quamvis nihil faciant propter illam.* Sanè nusquàm Sanctus Doctor vocavit concupiscentiam bonum, sed ubiquè malum dixit, ut planè evidens fiat, secundùm propriam essentiam esse malam, non verò secundùm imperfectionem annexam, ut recentiores illi contendunt. Imò sæpiùs urget contrà Julianum, admissâ semel concupiscentiâ ex primâ hominis productione eidem insertâ, Manichæorum hæresim promoveri, qui cùm concupiscentiam esse malum videant, neque Deus bonus mali auctor statui possit, statìm inducunt Deum malum concupiscentiæ malæ conditorem. Ita enim discurrit lib. 1. contrà Jul. cap. 8. & seq. lib. 5. cap. 16. & in Oper. Imp. lib. 3. cap. 178. 208. 213. lib. 5. cap. 30. lib. 6. cap. 5. & 36. Dabo unum testimonium ex eodem sexto libro cap. 6. *Tu autem, qui nesciens quid loquaris, objicis mihi, quòd dicam, Deum creare peccatum, resiste Manichæo dicenti, in discordiâ carnis, & spiritus inter se contrarias mali, & boni apparere naturas. Unum est, quod respondemus, ut pestis ista vincatur, hanc scilicet discordiam primi hominis in nostram vertisse naturam: quod tu negando conaris, ut vincant, satisque manifestaris fictus Manichæorum oppugnator, & verus adjutor.* Capite etiam 14. & fusè, & eruditè idipsum deducit. Exemplum autem, quod iidem Scriptores ex voluntate ob sui nihilcitatem, à quâ ortum habet, peccato obnoxiâ, non est ad rem; siquidèm voluntas plures actus bonos elicit, qui in suo ordine naturali boni sunt, & laudabiles; undè & ipsa bona esse cognoscitur. At concupiscentia nullos actus bonos habet, nullos enim ad licitum tantùm terminum exerit, sed ad illicita quæque exæstuat, à voluntate autem in honestâ metâ illius actus figitur, ita ut ad vetita non prorumpat.

Opponunt, Augustinum lib. 1. Retr. cap. 9. dixisse: *Quamvis ignorantia, & difficultas* (loquitur de difficultate ortâ ex concupiscentiâ) *etiamsi essent hominis primordia naturalia, nec sic culpandus, sed laudandus esset Deus.* Ergo, inquiunt, ex Augustino laudandus esset Deus, tametsi hominem creasset absque perfectâ concupiscentiæ subjectione. In uno hoc *tam claro*, ut ajunt, Augustini testimonio sibi victoriam canunt; cùm tamen Sanctus Doctor innumeris locis oppositum asseruerit, nec ibidem, ut ipsi perperàm arbitrantur, ipsorum sententiam docuerit. Etenim Sanctus Doctor eo loci contrà Manicheos disputabat, qui dicebant, concupiscentiam esse malam, & impossibile esse sinè illâ hominem produci; & cùm à Deo bono creari nequeat, malam quandam naturam omnium malorum productricem commentabantur. Augustinus, ut eosdem refelleret, hypothesim utramque gratiâ disputationis admisit: nempè hominem cum concupiscentiâ creatum, & sinè istâ nequaquàm creari potuisse; urgebat verò hæreticos, etiam tunc Deum fore laudandum, nam nulla culpa Dei fuisset facere, quod fieri non poterat. Manichæos autem putasse, impossibile esse, condi hominem sinè concupiscentiæ malo testatur Sanctus Doctor lib. 1. contrà Jul. cap. 5. & lib. 3. cap. 12. Igitur in illâ hypothesi adhuc esset laudandus Deus, ut libro 3. de Libero arbitrio ab Augustino probatur. Hinc idem scribit lib. 1. Retr. cap. 9. *Quæ disputatio contrà Manichæos habenda est, qui non accipiunt scripturas sanctas veteris testamenti, in quibus peccatum originale narratur.* Posteà: *Contrà Pelagianos autem hoc defendendum est, quod utraque scriptura commendat, quam se accipere profitentur.* Nempè malum concupiscentiæ non esse à Deo in primâ productione homini insertum, eò quòd *fecerit Deus hominem rectum.* Ecclesiastes 7. quod testimonium sæpiùs inculcat contrà Pelagianos lib. 14. de Civit. Dei cap. 11. lib. 13. cap. 14. lib. de Corr. & Grat. cap. 6. Epist. 105. ad Sixtum; lib. 4. Oper. Imp. cap. 44. & alibi. Concupiscentia autem rectitudinem hominis sustulit, illumque in illicita declivem, imò præcipitem fecit. At Augustinus præter hoc testimonium, alterum etiam celeberrimum adhibuit ex cap. 40. Ecclesiastici: *Jugum grave super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum &c.* quod in Opere Imperfecto in omnibus penè paginis repetit, probans, Deum injustitiæ accusandum, si jugo victricis concupiscentiæ hominem nullâ culpâ præcedente aggravasset; id enim summa miseria est, ac gravem indè pœnam homo experitur, omnis autem pœna injustè infligitur, si nulla eandem culpa merita est. Igitur illam hypothesim, quam agens cum Manichæis disputationis gratiâ Augustinus admittebat, in libris contrà Pelagianos non modò non probavit, verùm etiam solidissimis argumentis explosit.

Julianus plura argumenta congessit, ut probaret, concupiscentiam esse perfectionem naturalem hominis, esse bonum, solumque ejusdem excessum esse culpabilem. Lib. 4. Oper. Imp. cap. 56. eo utitur argumento, quòd concupiscentia sit perfectio naturalis pecudis, & bonum ejusdem ad speciei propagationem inserviens; undè eadem quoque dicenda videtur hominis perfectio, quâ parte cum brutis secundùm gradum sensitivum convenit. Rursùs lib. 1. ejusdem Operis cap. 70. arguit, quia concupiscentia fuit antè peccatum; ideò enim Adam peccavit, quòd appetitus sensitivus ejusdem vetitum fructum concupivit. Præterè, si concupiscentia est pœna peccati, igitur laudanda est, bona est, honesta est: siquidèm bonum, atque honestum est, peccatorem puniri. Ita arguit apud Augustinum lib. 5. prioris Operis cap. 4. Denique exemplo cibortum probat, ejusdem excessum esse culpabilem; nam ut illi boni sunt, malus tamen potest esse illorum usus, ita bona est concupiscentia, licèt malus sit ejusdem abusus. Apud Sanctum Patrem lib. 3. cap. 20. & lib. 1. de Nupt. & Conc. cap. 19. Respondet Augustinus ad primum, concupiscentiam in pecude esse perfectionem, quia est conformis ejusdem naturæ, nec repugnat spiritui in brutis. In homine autem dicit defectum, vitium, ac corruptionem naturæ; undè ait lib. de Pecc. orig. cap. 40. *Tantæ namque excellentiæ est in comparatione pecoris homo, ut vitium hominis natura sit pecoris.* Et lib. 4. Oper. Imp. cap. 56. *Sic ergo*, inquit, *in libidine agnosce, & pecoris naturam, & hominis pœnam, si animam non habes Asininam.* Ubi etiam notat, concupiscentiam in brutis non inhiare in prægnantes, & in actus contrà naturam, uti facit in homine; undè pejor longè est in homine libido, quàm in brutis. Ad secundum respondet ibidem negando in terrestri paradiso actum concupiscen-

riæ præcessisse actum voluntatis comedendi pomum vetitum. Do ejusdem verba: *Præcessit*, inquit, *mala voluntas, quâ serpenti subdolo crederetur, & secuta est mala concupiscentia, quâ cibo inhiaretur illicito. Ac per hoc quamvis jam utraque mala esset, tamen voluntas cupiditatem, non voluntatem cupiditas duxit, nec præcessit voluntatem, nec restitit voluntati.* Ad tertium negat illationem; etenim concupiscentia, prout est pœna, honestè à Deo intenditur, at mala est respectu hominis, cui infligitur; ita mors mala est homini, bona respectu Dei illam decernentis in pœnam peccati. Addit exemplum de cœcitate cordis, quâ Deus utì judex in pœnam præteritorum criminum punit delinquentes, quibus tamen illa est maximum malum, & concludit: *Proindè omnia, quæ pro hâc tuâ cæcâ, & inconsideratâ opinione dixisti, quâ carnis concupiscentiam eo ipso, quòd eam pœnam diximus esse peccati, non solùm non vituperandam, verùm etiam laudandam putasti quamlibet prolixâ disputatione in eo fueris immoratus, evanuisse certissimum est.* Ad quartum respondet idem Augustinus lib. 3. contrà Jul. cap. 20. *Ita enim*, inquit, *non intelligis quid loquaris, ut non vides creaturam panis, & vini non concupiscere adversùs spiritum, sed ipsam potiùs inhonestè à malè utentibus concupisci, & ea forinsecùs in nostrum corpus intrare.* Hinc neminem pudet, in propatulo comedere, utì olim Romanorum mos fuit, at licitè concupiscentiâ palàm utì conjuges erubescunt, ut planè appareat, malam esse concupiscentiam, cùm vel licitus ejusdem usus pudorem incutiat. Videatur Sanctus Pater lib. 1. ad Bonifi. cap. 16.

Objiciunt Recentiores contrà eandem Sancti Doctoris sententiam: Motus concupiscentiæ præveniunt rationem, quia sunt antè omnem electionem, ergo concupiscentia non est omnimodè subjecta rationi, cùm habeat motus antè omnem actum illius. Rursùs inquiunt: Homo appetitu rationali fertur in honesta, appetitu sensitivo, seu concupiscentiâ fertur in delectabilia, ergo vehementiori impetu ista inhiat in delectabilia, quàm ille in honesta; siquidèm cùm objecta honesta repræsententur per species alienas, minùs movent, quàm delectabilia, quæ per species proprias de præsenti sensum alliciunt. Deniquè instant: Nullum, quod est debitum naturæ est amissum per peccatum, atqui est amissa subjectio partis inferioris respectu appetitûs rationalis, igitur ea subjectio non est perfectio debita naturæ. Hæc tamen olim ab Augustino diluta sunt. Respondet ad primum, quòd in pœnam tantùm peccati motus concupiscentiæ præveniunt deliberationem appetitûs rationalis; undè si homo non peccasset, motus appetitûs sensitivi præcessissent quidèm voluntatis actus, non illi quidèm vim inferendo, ac rationem graviori impetu præoccupando, illamque absordendo, utì de facto contingit, sed suaviter alliciendo, quod & in paradiso accidit, ubi *non voluntatem cupiditas duxit, nec præcessit voluntatem, nec restitit voluntati.* Lib. 1. Oper. Imp. cap. 70. Ad secundum negatur consequentia, etenim rectus ordo exigit, ut inferiùs à superiori, non verò superiùs ab inferiori moveatur: Undè optima hominis constitutio petit, ut pars ejusdem superior pleno jure in inferiorem utatur, non verò ut ista illam sibi subjuget, ac supplantet. Pertinet autem ad hominis pœnam, ac miseriam, ut more pecudum fortiùs à delectabili trahatur, quàm ab honesto, & hoc provenit ex ignorantiâ, quod alterum ex peccato originali in humanum genus derivatum vitium est; neque enim si perfectè honestum repræsentaretur voluntati, ab istâ dimitteretur delectabili electo. Itaque in illâ præponderantiâ, & majori vi in trahendo, quæ inest delectabili suprà honestum in statù naturæ laptæ, pars rebellionis appetitûs sensitivi contrà rationalem consistit. Porrò hæc scribit Augustinus lib. 5. contrà Jul. cap. 3. *Si prudenter hic saperes, profectò esse iniquitatem videres, quâ pars inferior hominis repugnat superiori, atque meliori.* Tertium argumentum nullum est, nam in sententiâ Augustini falsum est, post primum peccatum naturalia manssisse integra, homo enim per peccatum fuit spoliatus gratuitis, & læsus insuper in naturalibus, quod ex parabolâ peregrini Jerichontini Luc. 10. suadetur integro ferè volumine à Florentio Conrio Archiepiscopo Thuamensi. Testimonia verò Augustini in eandem rem indicat Pater Macedo in Cortinâ thesi 34. & lib. 4. de Clav. Petri in contr. de Pec. orig. cap. 12. ubi validè pro Sancti Doctoris sententiâ decertat.

Unum obstare videtur, quod acerrimè urgent Recentiores. Etenim damnata est hæc propos. Baii 55. *Deus non potuisset talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur.* Quarè potuit Deus condere hominem in statu naturæ puræ subjectum concupiscentiæ, qualis modò nascitur. De his propositionibus Baii variè sentiunt Theologi. Pater Vasquez Magni inter Recentiores nominis 1. 2. disp. 190. cap. 18. proponit verba Bullæ, quæ ejusmodi sunt: *Quas sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quanquàm nonnullæ aliquo modò sustineri possent, in rigore tamen, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in pias aures offensionem immittentes, respectivè, & quæcunque superiis verbo, scriptoque emissa præsentium auctoritate damnamus.* De quâ censurâ ita idem judicat. *Multas* ex illis propositionibus *continentes acre judicium, quo Doctor ille aliorum opiniones criminabatur, damnari tantùm, ut scandalo, & offendiculo patentes, & hac ratione solùm prohiberi, nam & audacia, nimiaque arrogantia in aliorum sententiis malignè vellicandis, ac lacerandis non parum scandali afferre solet, à quo docti, & prudentes Theologi in suis scriptis abstinere deberent.* Hæc autem confirmat locupletissimo testimonio Cardinalis Francisci Toleti, qui in causâ Baii Lovanium ab Apostolicâ Sede delegatus fuit. Quarè cùm Baius Pelagianæ hæreseos incusaret asserentes, hominem talem potuisse à Deo creari, qualis modò nascitur, hinc ob infamiæ notam, quam oppositæ sententiæ auctoribus inurebat, ejusdem propositio censuræ subjecta est. Hoc autem patet ex censuris ejusdem, quæ in eadem Bullâ referuntur v. g. propos. 37. ait: *Cum Pelagio sapit, qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex naturæ solis viribus ortum ducit, agnoscit.* Quam sententiam defendit Vasquez 1. 2. disp. 190. cap. 18. ubi testatur, censuram Baii, non verò asserum esse ab Apostolicâ Sede damnatum, cùm in Arausicano can. 22. dicatur: *Nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum.* Præterea prop. 13. ita scribitur: *Pelagii sententia est: opus bonum citrà gratiam adoptionis factum, non est regni cœlestis meritorium.* Quarè cùm Lovaniensis Scriptor oppositam sententiam de creatione hominis cum concupiscentiâ ab auctore naturæ insertâ Pelagianismi dubio procul de more incusaret, meritò ob censuram ejusdem propositio utì scandalosa proscripta est. Rursùs in Bullâ Baii propositiones dicuntur damnari *respectivè*, nempè, *in proprio verborum sensu ab assertoribus intento.* Propositio illa 55. damnatur *respectivè* ad propositionem 27. quæ est: *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio,*

sed

sed naturalis ejus conditio. Quasi subjectio concupiscentiæ non fuerit ex dono Creatoris, sed ex exigentiâ naturali humanæ substantiæ, tanquàm propria passio ejusdem, quod falsum est. Nam hæc duo distinguenda sunt: Concupiscentiæ subjectionem datam primo homini ex exigentiâ rei creatæ, vel ex purâ putâ decentiâ. Primum enim negatur, alterum à nobis asseritur; & hoc patet ex Augustino scribente lib. 3. contrà Jul. cap. 11. *In naturâ hominis antè peccatum pacem decebat esse, non bellum.* Scio, eundem lib. 2. de Pecc. mer. & rem. cap. 22. hæc scribere de primis parentibus: *Quamvis corpus animale gestarent, nihil inobediens in illo adversùm se moveri sentiebant. Faciebat quippè hoc* ORDO JUSTITIÆ, *ut quia eorum anima famulum corpus à Domino acceperat, sicut ipsa eidem Domino suo, ita illi corpus ejus obediret, atque exhiberet vitæ illi congruum sinè ullâ resistentiâ famulatum.* Ubi nomine justitiæ non rigorosum debitum in naturâ humanâ fundatum intellexit, sed ex decentiâ solius Creatoris derivatum. Rursùs sciendum est, aliquas propositiones æquivocas modò ab Ecclesiâ rejici, modò approbari. Hoc ostendimus lib. 2. Histor. Pelag. cap. 20. de illâ propositione: *Unus è Trinitate passus est*, quam Hormisdas rejecit, at Joannes II. Vigilius, ac Synodus V. utì Catholicam definiverunt. Etenim in sensu Eutychianorum damnata fuit, quasi Verbum in Naturâ Divinâ passum diceretur, & licèt alii adderent *passum carne*; attamen cùm ob affinitatem cum hæresi Eutychetis suspecta esset, jure Sanctus Hormisdas eandem approbare recusavit. Bajus prop. 74. hæc tradidisse dicitur: *Concupiscentia in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum est.* Quod falsissimum est; nunquàm enim ipsamet concupiscentia est peccatum, ut ex Tridentinâ Synodo constat. Quarè propositio illa Baii non solùm ob censuram damnata est, verùm etiam quòd hæreticorum recentium errori à Tridentinis Patribus damnato concineret; illi enim mordicùs sustinent, concupiscentiam esse peccatum, ut patet apud Bellarminum lib. 5. de Amiss. grat. cap. 5. in quo errore prop. 55. Baii, quòd concupiscentiam attinet, fundatur, à cujus tamen damnato sensu longo intervallo distamus; non enim dicimus, Deum non potuisse condere hominem cum concupiscentiâ rebelli, quòd illa sit formaliter peccatum, sed quia licèt ipsa peccatum non sit, est tamen ad peccatum inclinans, & quidèm vehementiùs, quàm quilibet alius habitus vitiosus ab homine contractus. Profectò thesis illa Baii, hominem non potuisse à Deo produci, qualis modò nascitur, juxtà amplam ejusdem expressionem vera est; quis enim dixerit, Deum posse condere hominem cum peccato originali, cum quo modò nascitur? Hoc enim erat illud absurdum, quod Pelagiani contrà Orthodoxos urgebant, Deum esse auctorem peccati, si eò infectus homo nascebatur. Et quidèm Martinus de Esparzâ insignis nostræ ætatis Theologus quæst. 10. de Gratiâ hæc scribit: *Concupiscentia post peccatum ita est soluta, ut regnet in carne peccati, hoc est, obtineat prædominium adversùs rationem, præponderante ejus inclinatione in malum, atque in perniciem, & damnationem hominis inclinationi rationis superioris in bonum honestum, atque in salutem, & ultimam felicitatem ejusdem hominis. Quod tantum, ac tam grande malum occupationis regni per partem inferiorem adversùs partem superiorem nequaquàm adfuisset in statu puræ naturæ.* Quarè ex hujus Scriptoris sententiâ non potuit condi homo à Deo in statu naturæ puræ cum concupiscentiâ rationi prædominante, atque in eandem vim legislativam exercente, ut ibidem ad 6. loquitur, cùm tamen homo de facto tali concupiscentiæ subjectus nascatur. Hactenus de sensu illius 55. propositionis Baii.

Quæri potest, an Sanctus Doctor admiserit utì possibilem concupiscentiam rationi subjectam, ita ut non secundùm se, sed secundùm prædominium suprà rationem eandem solummodò primo homini in sui conditione inseri potuisse negaverit? Respondeo, Augustinum sensisse, concupiscentiam secundùm se esse vitium, & non solùm esse vitiatam. Ita illam pronunciavit *vitium, quod non est ex Deo* lib. 1. de Nupt. & Conc. cap. 23. Idem habet lib. 2. cap. 34. & passim contrà Pelagianos. Attamen hoc sibi sufficere dicebat, si hæretici saltem concederent, eandem esse vitiatam, indè enim peccati originalis vulnus statìm apparebat. Scribit Sanctus Doctor contrà Julianum lib. 2. proximè laudato cap. ult. *Et si non vult concedere vitium esse libidinem, dicat saltem per illorum hominum inobedientiam etiam ipsum vitium esse carnis concupiscentiam, ut illa, quæ obedienter, & ordinatè moveretur, nunc inobedienter, inordinatèque moveatur &c.* Et lib. 5. contrà Jul. cap. 5. ait: *Sed quod dicis, etiam genitalia servire animi imperio, novam quandam libidinem dicis, aut fortè nimis antiquam, qualis & in paradiso esse potuisset, si nemo peccasset.* Et lib. 2. Oper. Imp. cap. 122. scribit de concupiscentiâ: *Aut ergo nulla ibi erat, aut voluntatem mentis nec præcedebat, nec excedebat.* Idem repetit lib. 4. cap. 56. & lib. 4. prioris oper. cap. 5. & 14. Cæterùm Sancto Doctori constans sententia stetit, nullam fuisse concupiscentiam in primo homine antè peccatum non modò secundùm illam vim tyrannicam suprà rationem, sed nec ullam omninò licet rationi ipsi subjectam. Probatur hoc ex lib. 4. contrà Jul. cap. 11. ubi ait: *Quis enim negat, futurum fuisse concubitum, etiamsi peccatum non præcessisset? sed futurus fuerat, sicut aliis membris, ita etiam genitalibus voluntate motis, non libidine concitatis; aut certè etiam ipsâ libidine, ut non nos de illâ nimiùm contristemur, non qualis nunc est, sed ad nutum voluntatis serviente.* Lege caput 14. Et lib. 5. cap. 7. his adversarios vellicat: *Sed ecce non vobiscum de libidinis absentiâ, præsentiâve contendimus, nec dilectionem, quam debere vos ei videmus, offendimus, saltem ipsam subdite voluntatis imperio in illo felicitatis loco.* De hâc ipsâ re agit Sanctus Doctor lib. 1. ad Bonifacium cap. 17. ubi quatuor modos assignat, quibus nuptiarum fœcunditas perfici potuisset, quorum duo postremi sunt: *Aut tunc ad nutum voluntatis libido consurgeret, quando esse concubitum necessarium casta pudentia præsensisset: aut nullâ omninò existente ibi libidine, ut cætera membra quæque ad opera sua, sic ad opus proprium etiam genitalia jussis volentium sinè ullâ difficultate servissent.* Posteà de his duobus ait: *Duarum verò reliquarum quamlibet elegeritis, non est adversùs vos ullâ contentione laborandum. Etsi enim quartam nolueritis eligere, ubi est omnium obedientia membrorum, sinè ullâ libidine summa tranquillitas, quoniam jam vos ei fecit vestrarum disputationum impetus inimicos, illud vobis saltem placebit, quod tertio loco posuimus.* Legendum est integrum caput, indè enim evidenter colligitur, Sanctum Doctorem censuisse, nullam fuisse in terrestri paradiso concupiscentiam, eamque subjectam voluntati disputationis tantùm gratiâ admisisse, ne adversarios *de illâ nimiùm contristaret*, ut ex eodem proximè recitavimus. Hæc Augustinus de concupiscentiâ scripsit, probans ex illo 1. Jo: 2. 16. *Concupiscentia carnis non est ex Patre.* Quem textum de actibus vetitis

concupiscentiæ Pelagiani interpretabantur. Quam verò absurdam eorundem opinionem Sanctus Pater arbitraretur ex iis, quæ scribit lib. 4. Oper. Imperf. cap. 69. colligitur: *Non igitur*, inquit, *caventur opera mala, nisi frænetur concupiscentia mala, quæ à te HORRENDA IMPUDENTIA, vel potiùs AMENTIA dicitur bona. Nec erubescis, nec horrescis, te ad TANTUM DEDECUS pervenisse, ut nemo liberetur à tuo malo, nisi non consentiat tuo bono. Concupiscentia igitur carnis, quà cupiuntur, quæ prohibentur, non est à Patre. Frustrà putas, vel potiùs vis putari, ubi hoc Joannes Apostolus dixit, concupiscentiam carnis positam pro luxuriâ. Prorsùs, si non est à Patre luxuria, nec illa est à Patre, cui si consentiatur, concipit, paritque luxuriam. Nam motibus suis quibuslibet obtinere quid conatur quæso, nisi ad luxuriam pervenire? Quomodò ergo est bonum, quæ pervenire conatur ad malum? Quomodò est nostrum bonum, quæ nos ad malum compellit.* Lege ibidem.

§. III.

Utrum Sanctus Augustinus excesserit, deducens peccati originalis reatum ex innumeris humanæ vitæ miseriis? Insigne Divi Thomæ pro Augustinianâ sententiâ testimonium.

PErgo ad alterum Sancti Augustini excessum. Etenim ille, quò Pelagianos confutaret, non solùm è sacris arcanis testimonia petivit, sed ut erat subtili, ac prompto ingenio, rationibus etiam naturali lumine manifestis usus est. Inter cætera argumenta celeberrimum invenit Magnus Doctor, quo peccatum originis persuaderet, deducens nempè illud ab infinitis humanæ vitæ miseriis. Ita appellans illam Ecclesiastici sententiam cap. 40. initio, *Jugum grave super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum*, arguebat, ad salvandam Dei justitiam, aliquod in nascentibus crimen asserendum esse, ne tot miseriis puniri innoxii crederentur. Hoc argumentum ubique in Augustini non dicam libris, sed librorum paginis occurrit. Lib. 6. Oper. Imp. cap. 36. has sententias conglomerat: *Omnis autem pœna hominis, quid est, nisi pœna Dei imaginis, quæ si infertur injustè, profectò à quo infertur injustus est. Quis porrò dubitet, quòd injustè inferatur pœna imagini Dei, nisi hoc culpa meruerit?* Et cap. 27. *Justus est Deus, quod assiduè contrà te dicis, & nescis, justus est, inquam, Deus, & ideò nascentes nec faceret, nec fieri sineret miseros, nisi nosset reos.* Item: *Ipsi nullum, sicut putatis, trahentes peccatum immeritas, si hoc ita est, procul dubio sustinent pœnas. Ubi est justitia Dei, quam si cogitares, nunquàm crederes, sinè ullo merito peccati originalis tam miseros esse nascentes.*

Respondet Moraines disp. 13. num. 106. Augustinum à miseriis vitæ humanæ peccatum originale probantem *excessisse videlicet fervore disputationis abreptum, & odio hæresis Pelagianæ ad contrarium extremum declinasse, neque hac in parte doctrinam ejus approbasse Ecclesiam.* Placet, quòd non dixit *interdùm* declinasse ad extremum, ubique enim declinasse dicendus esset, nam illud argumentum *tam sæpè dictum, sæpiusque dicendum* vocat cap. 23. lib. 6. laudati. Quarè Augustinus sciens, prudens, volens eâ ratione usus est, non disputationis æstu, ac furore percitus, ut adversarii opponunt. Imò Pelagiani idem argumentum evadere totis viribus conati sunt, ut patet ex Juliano libro eodem cap. 25. ubi Augustinianam ratiocinationem irridens: *Verùm quid nos*, inquit, *tam obstipæ veritatis solius rationem sequendam putamus, cùm inimicorum nostrorum phalanx ipsis imitatur rerum periculis, & insurgat in nos ærumnarum inimica suffragiis; vult quippè pudore coeuntis, dolore parientis, sudore laborantis transmissionem culparum, & pœnarum in semina comprobare, ut his videlicet signis difficilium partuum, agricolarum sudantium, & divisorum novalium crimen naturale credatur, cujus merito per tot incommoda genus exerceatur humanum.* Igitur de hoc argumento Pelagianos inter, ac Augustinum ex proposito controversia fuit, cùm præsertìm Augustinus omnia solverit, quæ ad illud infringendum Julianus opposuit, ut palàm fit ex libro sexto operis laudati. Quod verò scribunt, Ecclesiam hac in re non approbasse Augustini doctrinam, ipsorum eruditionem pandit, qui eandem & Romani Pontificis, & Synodorum decretis consecratam fuisse non animadvertunt. Sanctus Gelasius Papa in Epistolâ 7. ad Episcopos per Picenum contrà Senecam quendam Pelagianum eodem Augustini argumento utitur ad probandum originale peccatum: *Ideò*, inquit, *de felicitatis suæ claritate seclusus, atque ad spinas, & tribulos, miseriasque multiplices cœlesti voce damnatus est, quæ utique pœna justi judicii tam gravis, & aspera in bono perseveranti nullatenùs esset inflicta, & NISI MALO NON CONVENIENTER ILLATA probaretur.* En Augustini voces fideli Echo redditas ab Apostolicâ Sede. Sed hoc ipsum Synodus Patrum Africanorum in Sardiniâ exulum in libro de Incarnatione, & Gratiâ cap. 14. docet: *Si qui ergo*, inquiunt, *mortem solam, ut non etiam peccatum ex homine primo transiisse in genus humanum nituntur asserere, mirum si non intelligunt, quibus sententiæ suæ laqueis obligentur. Primò quia Deum dicunt injustum in eo, quod mori faciat parvulos, quos nullâ volunt isti originalis peccati contagione pollutos.* Item: *Quâ igitur justitiâ Deus justus infantibus sinè peccato nascentibus ingerit pœnam, in quibus pœnæ non invenit causam? &c.* Præterea Synodus II. Arausicanâ can. 2. ait: *Si quis soli Adæ prævaricationem suam, & non ejus propagini asserit nocuisse, aut certè mortem tantùm corporis, quæ pœna peccati est, non autem & peccatum, quod mors est animæ, per unum hominem in omne genus humanum transisse testatur, injustitiam Deo dabit.* Igitur qui maximam miseriarum, nempè mortem sinè peccato homini accidere dicit, injustum facit Deum, quod est Sancti Augustini argumentum. Hunc textum Arausicanum nonnulli videre, quarè respondent, mortem sub ratione pœnæ non potuisse infligi homini sinè culpâ citrà Dei injustitiam, at potuisse Deum citrà injustitiam condere genus humanum in statu naturæ puræ sinè immortalitatis dono morti naturali subjectum. Sed hæc responsio nulla est: Nam Pelagiani dicebant, mortem esse naturalem homini ex ejusdem corporeâ compositione, nec illi tanquàm pœnam infligi, contrà quos ex Augustino colligit Arausicanâ Synodus, si mors corporis sinè peccato transiit in posteros, Deum fieri à Pelagianis injustum. Quòd enim mors esset malum sub ratione pœnæ, erat consequentia illata contrà hæreticos, quâ talis enim supponit necessariò peccatum, à quo per denominationem extrinsecam dicitur pœnalis. At Patres ex ipsâ gravitate mortis, ac cæterarum illam præcedentium miseriarum malum esse illam gravissimum urgebant, ut inferrent, non nisi in pœnam potuisse justè infligi, alias supposuissent in antecedente, quod erat à Pelagianis absolutè negatum.

Subscribunt eidem argumento alii Patres. Sanctus Prosper contrà Collat. cap. 20. *Nimìs enim impium est*

est hoc de Dei sentire justitiâ, quòd à prævaricatione liberos cum reis voluerit esse damnatos. Patet ergo culpa, ubi non latet pœna, & societas peccati convincitur de communione supplicii, ut quod est humanæ miseriæ, non de institutione creatoris, sed de retributione sit judicis. Divus Anselmus lib. de Concep. Virg. & Pecc. orig. cap. 13. *Eâ ipsâ ratione*, inquit, *quâ non debuit Deus Adam facere nisi justum, nec alìquo debito, sivè incommodo gravatum, apertè mens rationalis cognoscit eum, quem similiter propriâ voluntate, & virtute procreavit alicui malo subditum fieri non debere, quoniam nimìs inconveniens est omnipotenti, ac sapienti Dei bonitati, talem facere rationalem creaturam solâ propriâ voluntate de materiâ, in quâ nullum est peccatum.* Item lib. 2. *Cur homo Deus* cap. 2. ait: *Sapientiæ, & justitiæ repugnat, ut cogeret mortem pati sinè culpâ, quem justum fecerat ad æternam beatitudinem.* Præterea antiquissimus auctor Hypognosticon lib. 2. initio eodem modo discurrit: *Hac nos pœnæ sententiâ colligatos ipsa sibi humana natura totum per Orbem terrarum diffusa testimonium perhibet, dum se paternis cruciatibus sanctæ legis testimonio perridet laborare. Quod quâ justitiâ, si hæredes parentum peccati non sumus, patimur?* Lege ibi plura. Rursùs lib. 5. inter cætera ait: *Secundùm errorem vestrum Deus, qui talem fecit naturam, ut pœnalibus animæ passionibus convexetur, crudelis est, aut certè injustus, ut innocentiam sanctam, & nullius penitùs erroris obnoxiam tantis permittat urgeri periculis, & in ipsis nonnunquàm vitâ privari.* Et quidèm Augustinus lib. 4. contrà Jul. cap. 12. referens sententias eorum, qui nescientes originale peccatum ex miseriis hominum Dei æquitatem accusarunt, ait, illos rem vidisse, causam nescivisse, cùm alii in vitâ superiore peccasse animas dicerent; undè ad miserias subeundas in pœnam nasci iterùm cogebantur, de quibus in fine ejusdem libri eruditè discurrit. Ex quibus patet, Philosophos plerosque lumine naturali cognovisse, hominem innocentem injustè tantis miseriis affligi. Quarè argumentum illud Augustini ad stabiliendum peccatum originis non solùm probatum fuit Ecclesiæ, verùm etiam ipsis gentilibus, quoad reatum saltem peccati, adeò vel solo lumine naturali est manifestum, atque apertissimum. Undè Magnus ille Bellarminus cùm pro oppositâ sententiâ plura adduxisset lib. 6. de Amiss. grat. cap. 15. in fine hæc doctissimè juxtà, ac sincerè scripsit: *Omninò enim verisimile est, non fuisse Deum Optimum, & nostri generis amantissimum conditurum hominem tam miserum, quàm nunc est, nisi peccati nostri magnitudo tale supplicium meruisset.* Quæ confirmat opinione Ethnicorum ex Augustino citato. Itaque quod ex amore erga homines, & suâ ipsius bonitate nunquàm Deum facturum fuisse Bellarminus docuit, id Augustinus cum tot Patribus ex Dei justitiâ fieri non posse affirmavit. Quod si Recentiores & Gelasii, & aliorum veteris Ecclesiæ Auctorum testimonia aliquâ interpretatione adhibitâ utcunque explicare conabuntur, idem precamur erga Augustinum faciant, cujus unius vocibus illi locuti sunt. At si cæteros etiam æstu disputationis abreptos veritatis metam excessisse pronunciabunt, eorum voces surdâ aure præteribimus, Augustino tot testibus doctissimis, ac sanctissimis astipulantibus. Neque instent damnatam esse, hanc Baii propositionem: *Non potuisse Deum condere ab initio hominem, qualis modò nascitur.* Nam reponitur cum Gregorio Ariminensi 1. dist. 42. quæst. 1. art. 2. ad arg. con. 2. concl. *Deus non potest de justitiâ, quæ potest de potentiâ.* Ita nulla est impossibilitas, Judam in cœlum trahi, sed id contrà Dei justitiam est. Quarè licèt sit possibile potentiæ, non est possibile justitiæ, talem condi hominem, qualis modò nascitur; in priori verò tantùm sensu qui negat, cum damnatâ Baii propositione sentit. Et certè, utì superiùs dicebamus, Deus ab initio non potuit condere hominem cum peccato originali, cum quo modò nascitur. Alius ergo debet esse illius propositionis damnatæ sensus, quâ de re plura §. superiori dicta sunt, quæ iterùm repetere non vacat.

Hoc igitur Sancti Augustini argumento & Apostolica Sedes, & tot Patres usi sunt, ac præsertìm utraque Synodus & Sardiniensis, & Arausicanâ, ut jam satis pateat Morainii ignorantia, aut temeritas, qui vel id ignoravit, vel unà cum Augustino tot, tantosque Patres excessûs crimine involvit. Sed age, cum homine Scholastico omnium Scholasticorum Principis testimonio pugnemus. Is est Magnus Augustini discipulus, ac nobilissimæ Scholæ Maximus Magister Sanctus Thomas, qui scribit, Augustinum SATIS PROBABILITER ex miseriis vitæ humanæ peccatum originale deduxisse. Igitur Angelicus Præceptor 4. con. Gentes cap. 52. initio docet, miserias humanæ naturæ esse quædam probabilia signa peccati originalis, & subdit: *Posset tamen aliquis dicere, hujusmodi defectus tam corporales, quàm spirituales non esse pœnales, sed naturales defectus ex necessitate materiæ consequentes: Necesse est enim corpus humanum, cùm sit ex contrariis compositum, corruptibile esse, & sensibilem appetitum in ea, quæ sunt secundùm sensum delectabilia, moveri, quæ interdùm sunt contraria rationi &c.* Quæ ipsissima est responsio, quam Recentiores argumento Sancti Augustini applicant. Verùm statìm illam infringit Angelicus his verbis: *Sed tamen si quis rectè consideret,* SATIS PROBABILITER *poterit æstimare, divinâ providentiâ suppositâ, quæ singulis perfectionibus congrua perfectibilia coaptavit, quòd Deus superiorem naturam inferiori ad hoc conjunxit, ut ei dominaretur; & si quod hujus dominii impedimentum ex defectu naturæ contingeret, ejus speciali, & supernaturali beneficio tolleretur, ut scilicet cùm anima rationalis sit altioris naturæ, quàm corpus, tali conditione credatur corpori esse conjuncta, quòd in corpore aliquid esse non possit contrarium animæ, per quam corpus vivit.* In quam rem cùm nonnulla alia dixisset concludit: *Sic igitur hujusmodi defectus quamvis naturales homini videantur, absolutè considerando humanam naturam ex parte ejus, quod est in eâ inferius, tamen considerando divinam providentiam, & dignitatem superioris partis humanæ naturæ,* SATIS PROBABILITER *probari potest, hujusmodi defectus esse pœnales, & sic colligi potest, humanum genus peccato aliquo esse infectum.* Hæc Sanctus Thomas, quem cùm tot sapientissimi, ac subtilissimi Doctores sequantur, jam videtis quos, quantosve asseclas habet illa Augustini ex miseriis humanæ vitæ peccati originalis *satìs probabiliter* posita illatio. Sed nec defuere Scriptores è Societate, qui Augustino eâ in sententiâ manus darent; unus audiatur Joannes Bagocius lib. 5. demon. dogm. Christ. disp. 8. cap. 5. sect. 2. in titulo quærit: *An foret injustus Deus, si cogeret hominem sinè reatu culpæ mori?* Respondet: *Sanctus Augustinus, & alii ejus discipuli, ipsique Patres canonum Arausicanæ Synodi ajunt, Deum non potuisse hominem nisi culpæ reum necessitati moriendi addicere, voluntque, si id Deus faceret, fore injustum, quia pœnam non merenti infligeret.* Et cap. 7. sect. 3. ait: *Fateor quoque Deum de potentiâ per bonitatem, & sapientiam ordinatâ nullo peccato permisso, non potuisse velle hominem morti obnoxium,*

& cum

& cum pravitate concupiscentiæ carnalis creare. Hæc ille non exiguæ inter Recentiores famæ, qui posteà insignibus Thomæ Augustini nominibus assumptis contrà Jansenium scripsit.

§. IV.

An Sanctus Augustinus disputans de virtutibus infidelium excesserit?

IDem Morainius rigidiorem existimans Sancti Doctoris sententiam de virtutibus infidelium hæc scribit disp. 19. num. 35. *Dicit disputando contrà Pelagianos, qui cùm nimis extollerent vires naturales liberi arbitrii, affirmarentque, sufficere sinè gratiâ non modò ad virtutes naturales quascunque, sed etiam ad salutem, Augustinus ut illos ab eo errore abducat, in contrarium extremum æstu disputationis abripi interdùm videtur.* Sed eundem lapidem hìc censor offendit, nam de virtutibus infidelium non æstu disputationis impulsus Sanctus Doctor disseruit, sed ab adversariis in eam arenam provocatus, libenter, & animosè descendit. Etenim Pelagiani, ut probarent, posse hominem sinè gratiâ benè operari, exempla infidelium producebant, quos asserebant sinè Dei gratiâ pluribus virtutibus floruisse. Audiatur Sanctus Pater lib. 4. contrà Jul. cap. 3. *Soletis enim negantes Dei dona esse virtutes, quibus rectè vivitur, & eas naturæ, voluntatique humanæ, non gratiæ Dei tribuentes, hoc uti argumento, quòd eas nonnunquàm habeant infideles &c.* At Augustinus ibidem per septingentos, & ampliùs versus probat, virtutes infidelium habuisse bonitatem tantùm civilem, ac fuisse specie tenùs apud homines laudabiles, illo præsertìm ad Romanos 14. testimonio usus: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Undè cùm de operibus infidelium tanto labore, ac studio Augustinus cum Pelagianis disputaverit, ac ibidem omnem adversariis aditum subtilissimis argumentis præcluserit, non æstu disputationis id protulit, sed post longam rei difficillimæ meditationem, ac seriam quæstionis totius considerationem. Duo autem Sanctus Doctor asseruit: Primùm, nullas in infidelibus ex solius liberi arbitrii viribus virtutes reperiri: alterum, si quæ in eisdem virtutes fuerint, easdem nequaquàm ipsorum voluntati, sed divinæ gratiæ adscribendas esse. Scio, plerosque Scholasticos, quod primum illud attinet, ab Augustini sententiâ recessisse. Illi autem juxtà Aristotelis Ethicam de virtutibus disputarunt, cùm tamen Philosophos humanæ naturæ debilitas ex originali labe derivata latuerit, ac in summi boni cognitione longiùs à veritate exorbitaverint. At Augustinus ex sacris literis, nec non excelsiori, ac subtiliori Theologiâ suam ipsius sententiam deduxit. In eo verò Augustinianæ sententiæ cardo versatur, quòd virtutes à vitiis non officio, sed fine discernuntur. Audiatur Augustinus lib. 4. laudato contrà Julianum: *Noveris itaque,* inquit, *non officiis, sed finibus à vitiis discernendas esse virtutes. Officium est autem, quod faciendum est: finis verò propter quod faciendum est. Cùm itaque facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur.* Hoc probat ibidem exemplo avarorum, qui virtutibus moralibus studere se fingunt, quæ tamen in vitia desinunt, quòd avaritiæ ancillantur. Undè non est attendenda sola substantia operis in speciem boni ex objecto, sed finis quoque considerandus venit, propter quem idem opus elicitur. His autem fusiùs ibidem ab Augustino probatis, idem conatur evincere, in infidelibus non fuisse veras virtutes, quia easdem humanæ laudi, ac gloriæ subijciebant, quâ ratione in vitia vertebantur, utpotè quæ superbiæ inservirent. Hæc scribit scribit lib. 4. contrà Jul. cap. 3. *An fortè,* inquit, *& istis, qui exhibuerunt terrenæ patriæ Babylonicam dilectionem, & virtute civili non verâ, sed verisimili dæmonibus, vel humanæ gloriæ servierunt &c.* Et anteà dixerat: *Bonum est enim, ut subveniatur homini periclitanti, præsertìm innocenti. Sed ille, qui hoc facit, si amando gloriam hominum magìs, quàm Dei facit, non benè bonum facit, quia non bonus facit, quod non bonâ voluntate facit.* Hinc cùm Julianus ibidem objecisset: *Si gentilis nudum operuerit, nunquid quia non est ex fide, peccatum est?* Respondet Augustinus: *Prorsùs inquantum non est ex fide, peccatum est, non quia per seipsum factum, quod est nudum operire, peccatum est, sed de tali opere non in Domino gloriari, solus impius negat esse peccatum.* In quam rem plura ibi subtiliter, & acutè congerit.

Hæc quidèm certa sunt, nam à nullo viro Catholico in dubium vocari potest, actus morales humanæ gloriæ inservientes, licèt alias ex objecto boni sint, ex pravâ tamen intentione vitiari, sicuti actus in speciem boni Epicureorum à virtutibus degenerabant, quia sectæ magister easdem virtutes, ut ibidem ait Augustinus, *inducit voluptatis ancillas.* Opponunt tamen contrariæ sententiæ auctores, posse hominem infidelem elicere actus virtutis ob solam ipsiusmet operis honestatem, nullam indè ab aliis laudem captare desiderans; siquidèm cùm bonum honestum sit intrà objectum voluntatis, illud propter se præcisè à voluntate appeti potest. Verùm Augustinus miro ingenii acumine hanc responsionem infregit lib. 4. contrà Jul. cap. 3. hæc scribens: *Nihil est in creaturis, quod attinet ad institutarum divinitùs merita naturarum, rationali mente præstantius. Undè fit consequens, ut mens bona magìs sibi placeat, magisque se ipsa delectet, quàm quælibet alia creatura. Quam verò periculosè, imò perniciosè sibi placeat, cùm per hoc tumescit typho, & morbo inflationis extollitur, quamdiu non videt, sicut videbit in fine, summum illud, & immutabile bonum, in cujus comparatione se spernat, sibique illius charitate vilescat &c.* Conformia his tradit lib. 19. de Civit. Dei cap. 25. *Proindè,* inquit, *virtutes, quas* humana mens *sibi habere videtur, per quas imperat corpori, & vitiis ad quodlibet adipiscendum, vel tenendum, nisi ad Deum retulerit, etiam ipsæ vitia sunt potiùs, quàm virtutes. Nam licèt à quibusdam tunc veræ, & honestæ putentur esse virtutes, cum* AD SE IPSAS REFERUNTUR, *nec propter aliud expetuntur, etiam tunc inflatæ, ac superbæ sunt: & ideò non virtutes, sed vitia judicanda sunt.* Itaque cum virtus etiam ob sui tantùm honestatem appetitur, facit, ut illam prosequens, atque assequens sibi complaceat in suo opere, ac philautiæ vitio laboret. Quarè sicutì honestè operans, ut aliis placeat, ac laudetur ab aliis, peccat peccato inanis gloriæ, ita pariter qui honestè operatur complacens sibi, ac in se ipso gloriatus, reus est philautiæ. Hinc dixit 1.Cor.8 Apostolus *scientia inflat.* Eò enim ipso, quòd homo cognoscit se virtute præditum, semet delectatur, cæteris se præponit, ac in se ipso, non in Domino gloriatur. Est autem primus ad superbiam gradus, se pluris, quàm alios facere, ac virtutem sibi, non Deo acceptam ferre. Illud autem Augustini pronunciatum, nempè virtutem, cùm ob sui honestatem appetitur, esse superbam, ac philautiâ vitiari,

probatur

probatur fusè ab eodem Sancto Doctore Serm. 13. de Verb. Apost. exemplo Stoicorum, qui sectabantur virtutem propter se ipsam, eorundem tamen virtutes superbiæ ancillabantur. Ibi autem introducit Paulum Athenis cum Stoicis, & Epicureis colloquentem (Dicitur enim Act. 17. *Quidam autem Epicurei, & Stoici Philosophi disserebant cum eo*) inter alia scribit: *Dicebat Epicurus: Beatus cujus est in fructu voluptas carnis ejus. Dicebat Stoicus: Imò beatus cujus est in fructu virtus animi ejus. Dicebat Apostolus: Beatus cujus est nomen Domini spes ejus. Errat Epicureus; falsum est enim, esse hominem beatum, cujus est in fructu voluptas carnis ejus. Fallitur & Stoicus; falsum enim est, & omninò mendosissimum, beatum esse hominem, cujus est in fructu virtus animi ejus.* Profectò an virtus propter sui tantùm honestatem intenta inflet habentem, ac philautiam causet, tam claro exemplo manifestè patet. Undè quicquid sit de re speculativè consideratâ, in praxi Augustini sententia vera est. Porrò tanta erat Stoicorum superbia, ut ad virtutem capessendam divino nos auxilio indigere stultissimè pernegarent. Eorum verba recitavimus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 1. ubi etiam probavimus, superbiam Pelagianorum, quâ divinæ gratiæ necessitatem inficiabantur, ex Stoicorum dogmate derivasse. Egregiè Sanctus Doctor contrà Pelagianos sermone eodem 13. dixit: *Tu te vis agere, à te ipso vis agi ad actiones carnis mortificandas? Quid tibi prodest, quia non eris Epicurus, & eris Stoicus?* Idem Magnus Magister lib. 5. de Civit. Dei cap. 20. cùm dixisset, quosdam Philosophos ad Epicuri turpitudinem demonstrandam, affabrè in tabulâ pinxisse voluptatem in regali sellâ tanquàm Reginam considentem, virtutes verò eidem pro obsequio adstantes, ejusque nutum observantes, ut quod illa imperaret, promptissimè exequerentur, hæc addit: *Nihil hâc picturâ dicunt esse ignominiosius, & deformius.* Posteà autem his Stoicos vellicat: *Sed non existimo, satis debiti decoris esse picturam, si etiam talis fingatur, ubi virtutes humanæ gloriæ serviant. Licèt enim ista gloria delicata mulier non sit, inflata tamen est, & multum inanitatis habet.* Indè Recentiorum responsionem præoccupans addit: *Nec illi se ab istâ defenderint fœditate, qui cùm aliena spernant judicia, velut gloriæ contemptores, sibi sapientes videntur,* & SIBI PLACENT. *Nam eorum virtus, si tamen ulla est, alio modo quodam* HUMANÆ SUBDITUR LAUDI; *Neque enim ipse, qui sibi placet, homo non est.* Hæc ipsa confirmantur exemplo Angelorum reproborum, ac primorum parentum, quorum lapsus ex philautiâ ortum duxit. Scribit Sanctus Prosper ad Demetriadem: *Hæc superbia à Diabolo sumpsit exordium, qui quoniam suâ, quam à Creatore acceperat, potentiâ, & dignitate* SIBI PLACUIT *&c. à cœlesti sublimitate dejectus est.* Et de homine dixit Augustinus lib. 10. de Civit. Dei cap. 13. *Diabolus hominem non cœpisset, nisi jam ille* SIBI IPSE PLACERE *cœpisset.* Hinc idem acutè scribit lib. 14. ejusdem operis cap. 28. *Fecerunt itaque civitates duas amores duo, terrenam scilicet amor sui usque ad contemptum Dei: cœlestem verò amor Dei usque ad contemptum sui. Denique illa in se ipsa, hæc in Domino gloriatur &c.* Quarè ab amore sui initium superbia sumit, quæ virtutum omnium venenum est, solius divinæ gratiæ antidoto expellendum. Hæc autem validè probant, virtutem etiam propter se ipsam intentam inflare, cujus ratio est, quia quilibet amore naturali diligit se, & quo plura in se bona conspicit, plus sibi complacet; undè præ aliis se æstimat, & philautiâ intumescit, ac velutì Narcissus suâmet pulchritudine rapitur. Unum autem contrariæ sententiæ Auctoris opponere possent, optimè hucusque dicta concludere, si eliciens actus honestos, indè apud semetipsum inani complacentiâ turgescat; at fieri posse, ut quis honestè operetur, v. g. det eleemosinam pauperi, ac statim ejusdem mens aliò avocetur, in quo casu neque apud semetipsum de bono opere per actum reflexum gloriabitur. Fateor quidèm, si statim mens aliò à novo objecto trahatur, fieri posse, ut nullâ, apud seipsum gloriâ, vel jactantiâ titilletur: at id per accidens contingit. Nam agens morale debet considerare, an rectè operatus sit, an optimè se habeat ergà suum finem ex illâ actione: Quæ quidèm considerans, amat suum opus, ac in se ipso gloriatur. Censeo tamen, hæc opera bona non fuisse facta ab infidelibus suis ipsorum viribus derelictis, sed præmunitis specialibus divinæ gratiæ auxiliis, quibus fortè aliquando factum est, ut rectè operantes novo proposito objecto de bono opere minimè gloriarentur. Etenim cùm adeò facilis, imò cùm irreparabilis sit casus ab actu virtutis in philautiam, divinæ gratiæ fuit, quoties infideles nullâ ex opere bono superbiâ intumuere. Videò, hanc doctrinam disertè tradi à Ripalda celebri inter Recentiores Theologo, qui disp. 20. sect. 6. num. 25. ait: *Rectè dicitur, voluntatem in hoc ordine providentiæ destitutam auxilio gratiæ, suisque viribus relictam, solùm posse superbiam, & peccatum.* Quæ pluribus ibidem prosequitur, laudans præsertim hanc Sancti Doctoris sententiam: *Liberum arbitrium desertum à divino adjutorio, quâ libet scientiâ legis excellat, nullo modo habet justitiæ soliditatem, sed inflationem impiæ superbiæ.* Igitur ubi ex opere bono nulla superbia in animo erumpit, divinæ gratiæ auxilium præstò est.

Quòd autem infideles ex speciali gratiæ auxilio quandoque benè operati fuerint, probatur ex libro 1. ad Bonif. cap. 20. ubi Augustinus lenitatem in Assueri Regis animo repentè natam gratiæ adscribit: *Cor regis,* inquit de Deo, *antequàm mulieris sermonem poscentis audisset, occultissimâ, & efficacissimâ potestate convertit, & transtulit ab indignatione ad lenitatem, hoc est, de voluntate lædendi ad voluntatem favendi.* Idem repetit lib. de Grat. Christi cap. 24. Præterea Epistolâ 130. continentiam Polemonis Philosophi divinæ gratiæ deputandam scribit: *Tamen,* ait, *ne id ipsum quidèm, quod melius in eo factum est, humano operi tribuerim, sed divino.* Hoc tamen ex Augustino observandum est, actus bonos infidelium ex divinâ gratiâ derivatos ex subsecutâ pravâ operum circunstantiâ ut plurimùm vitiari, ac amittere bonitatem, quam in sua ipsorum productione ex Dei munere habebant. Hoc deduco ex Augustino lib. 4. contrà Jul. cap. 3. hæc scribente: *Ex quo colligitur, etiam ipsa bona opera, quæ faciunt infideles non ipsorum esse, sed illius, qui benè utitur malis. Ipsorum autem esse peccata, quibus & BONA MALE faciunt, quia ea non fideli, sed infideli, hoc est, stultâ & noxiâ faciunt voluntate. Qualis voluntas nullo Christiano dubitante arbor est mala, quæ facere non potest, nisi fructus malos, idest, sola peccata: Omne enim, velis nolis, quod non est ex fide peccatum est.* Vult enim Augustinus, voluntatem solâ fide dirigi ad faciendum opus cum debitâ circunstantiâ relationis in Deum ultimum finem. Hinc superiùs ibidem dixerat: *Cum non ad suum referuntur auctorem dona Dei, hoc ipso mali his utentes efficiuntur injusti, si quas virtutes habent, veras non habent, ac per hoc nec continentia, sivè pudicitia vera virtus est impiorum.* In hoc verò capite defendit Sanctus Doctor ab objec-

objectis Juliani id, quod scripserat lib. 1. de Nupt. & Concup. cap. 3. ubi cùm dixisset, continentiam esse donum Dei, ait: *Quid ergo dicimus, quando & in quibusdam impiis invenitur pudicitia conjugalis? Utrum eò peccare dicendi sunt, quòd dono Dei malè utantur, non id referentes ad cultum ejus, à quo acceperunt? An fortè nec dona Dei putanda sunt ista, quando hæc infideles*
Rom. 14. *agunt, secundùm Apostoli sententiam dicentis: Omne quod non est ex fide, peccatum est?* Hoc secundum ibidem eligit dicens: *Quis audeat dicere, donum Dei esse peccatum?* Et cùm præmisisset, bona naturalia animæ, & corporis, cum quibus infideles nascuntur, esse dona Dei, hæc addit: *De iis autem, quæ faciunt, dictum est: Omne, quod non est ex fide peccatum est. Cùm igitur faciunt hæc homines sinè fide, quæ videntur ad conjugalem pudicitiam pertinere, sivè hominibus placere quærentes, vel SIBI, vel aliis, sivè in his rebus, quas vitiosè concupiscunt; humanas molestias devitantes, sivè Dæmonibus servientes, non peccata coercent, sed aliis peccatis alia peccata vincunt. Absit ergo pudicum veraciter dici, qui non propter Deum verum fidem connubii præstat uxori.* In laudato verò capite tertio contrà Julianum fusissimè hanc suam sententiam vindicat ab argumentis, quæ plura contrà eandem hæreticus urget, ubi sui constans, negat, veram pudicitiam fuisse in Gentilibus.

Scio nonnullos asserere, Augustinum dixisse, illa opera esse peccata, quæ in Deum ultimum finem non referuntur positivè, non autem negativè; exempli gratiâ, qui continens est, ut sibi, vel aliis placeat gloriam apud se, vel alios quærens, peccat, quia inanem gloriam positivè sibi finem illius pudicitiæ destinat, & tunc positivè illud opus deviat à Deo tanquàm ultimo fine. At si continentiæ propositum eliciat, motus honestate tantùm operis, nec in eodem apud se, vel apud alios gloriatus, tunc ille actus negativè Deum non respicit tanquàm ultimum finem, ex nullâ tamen parte vitiosus apparet. Hæc doctrina admitti potest, præsertim, quia Sanctus Doctor indè virtutes Gentilium vitiari docuit, quòd iidem de illis vel apud se, vel apud alios gloriam quærerent. Hæc enim intelligenda sunt de actibus virtutum per accidens non vitiatis, uti in primâ statim eorundem productione contingere diximus. Nam si quis eundem actum virtutis frequentet, eique impensiùs studeat, v. g. pudicitiæ conjugali, sinè speciali Dei auxilio non potest à philautiâ, vel inani apud alios gloriâ temperare. Undè rectè ob hanc rationem dixit Sanctus Doctor, infideles non posse habere veras virtutes, illâ præcipuè Apostoli sententiâ motus: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Moraines scribit, hæc verba Pauli *perperàm* ab Augustino intellecta fuisse, at Sancti Patris interpretationem Apostolicæ Sedi, & Catholicæ Ecclesiæ probatam fuisse ostendam inferiùs cap. 4. §. 5. Hinc idem Augustinus lib. de Prædest. Sanctor. cap. 7. tradit, bona opera Cornelii Act. 10. à fide in Deum processisse: *Cujus, inquit, acceptæ sunt eleemosynæ, & exauditæ orationes, antequàm credidisset in Christum, nec tamen sinè aliquâ fide donabat, & orabat. Nam quomodò invocabat, in quem non crediderat?* Ex quibus patet, ad referenda opera bona in Deum non requiri fidem in Christum, sed satis esse fidem in Deum: imò solam fidem etiam acquisitam sufficere colligitur ex libro de Patientiâ cap. 26. & 27. ubi Schismaticorum patientiam & bonam esse, & laudandam scribit, cujus verba paulò post referemus. Video tamen, Sanctum Doctorem unum actum bonum sinè gratiâ in infidelibus, & cæteris hominibus concedere, nempè illum, quo homo appetit summum bonum. In Enchir. cap. 25. ait: *Quæ tamen natura in malis suis non potuit amittere beatitudinis appetitum.* Idem habet cap. 125. & lib. 4. contrà Juli. cap. 3. *Neque enim, inquit, omnes homines naturali instinctu immortales, & beati esse vellemus, nisi esse possemus.* At ob ignorantiam ex peccato originali contractam, nescit homo suis viribus relictus in quonam beatitudo, & felicitas vera sita sit, undè tot de summo bono philosophorum sententiæ emerserunt. Solâ autem fide revelatum est, Deum clarè visum esse summum hominis bonum, cujus unius possessione fit beatus.

Hæc Augustini sententia fuit de operibus infidelium, quam & Patres, ac nobilissimi Doctores secuti sunt. Sanctus Leo Magnus Serm. 2. de jejunio Pentecostes ait: *Apud ipsos paganos sunt quædam vana jejunia. Aliud enim agit sub veritate ratio, aliud sub falsitate deceptio. Apud nos fides sanctificat etiam manducantem, apud illos infidelitas pollut jejunantem. Undè quia extrà Catholicam Ecclesiam nihil est integrum, nihil castum dicente Apostolo: Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Idem asserit Bonifacius II. in Epistolâ ad Sanctum Cæsarium Arelatensem, & Sanctus Fulgentius cum Synodo Byzacenorum Patrum in Sardiniâ exulum, quorum verba recitabimus inferiùs cap. 4. §. 5. Sanctus Prosper in Epistolâ ad Rufinum ait: *Omne, quòd non est ex fide, peccatum est: ut scilicet intelligat, justitiam infidelium non esse justitiam, quia sordet natura sinè gratiâ.* Et in Carmine contrà Ingratos cap. 16. canit:

Omne etenim probitatis opus, nisi semine veræ
Exoritur fidei, peccatum est, inque reatum
Vertitur, & sterilis cumulat sibi gloria pœnam.

Julianus Pomerius Sancti Cæsarii Arelatensis Magister, cujus libros laudat Sanctus Isidorus, uti diximus lib. 2. Hist. Pel. cap. 14. lib. 3. de Vitâ Contemplat. cap. 1. Augustini sententiam plenam exscribit: *Hæc, inquit, etsi possunt humano ingenio discerni, tamen sinè dono Dei, quantùm mihi videtur, nec virtutes possunt appeti, vel haberi, nec earum similitudines, quæ sunt vitia virtutes imitantia, declinari in tantum, ut infidelibus nihil profuisse credamus, etiamsi sunt aliquas per corpus operati virtutes: quòd eas nec à Deo suo se accepisse crediderint, nec ad eum, qui est finis omnium bonorum, referre voluerint. Et quid dico, nihil eis profuerunt: imò etiam nocuerunt, dicente Apostolo: Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Legatur totum caput, ubi sussitis eandem doctrinam explanat. Cassiodorus, & vulgò etiam cæteri hosce libros adscribunt Sancto Prospero, quâ de re in Historiâ Pelagianâ pluribus disseruimus. In eadem sententiâ fuit Beda in Præfat. ad Cant. ubi Pelagii sententiam de philosophorum virtutibus impugnat inquiens: *Quod ergo dicit, multos philosophorum patientiam, castitatem, modestiam, aliasque de naturæ bono habere virtutes, constat, quia quicunque philosophorum Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam nescierunt, nec ullam veram sapientiam habere potuerunt. In quantum verò vel justum aliquem sapientiæ cujuslibet, vel virtutis imaginem habebant, totum hoc desuper acceperunt, non solùm munere primæ creationis, verùm etiam quotidianâ ejus gratiâ.* Cum Augustino etiam concinit Sanctus Rhemigius cum suâ Ecclesiâ Lugdunensi lib. de tenendâ veritate Sacræ Script. cap. 11. scribens: *Sed hujusmodi humana bona, quæ humanâ affectione potest velle, potest nonnunquàm agere humana natura. Cum propter temporalia bona appetuntur, sinè dubio cupiditates*

tes sunt: cum propter SOLAM VITÆ HONESTATEM, *sinè dubio* INFLATA, ET ELATA *sunt. Tamen potest ea discernere, potest etiam velle, potest etiam habere, inquantum naturali bono adjuvatur, & Dei dispositione permittitur humana natura.* Ibi plura eruditè asseruntur.

Omitto consultò testimonia Cypriani lib. 1. de Patient. §. *Hunc se sectari Philosophi.* Tertulliani lib. de Cultu fœm. initio §. *A fœminis nationum.* Gregorii Magni lib. 2. Moral. cap. 15. §. *Si non priùs.* Etenim horum dicta ab adversariis explicari possunt de bono opere meritorio, quod nunquàm reperitur in iis, qui fide carent. Imò omnes ferè Scholastici, qui non similiter Augustino de operibus infidelium loquuntur, ne videantur Sancto Doctori adversari, dicunt, eundem negasse opera infidelium esse bona, hoc est, meritoria, ut Pelagiani contendebant. Sed hi planè Augustini libros perfunctoriè legerunt; nunquàm enim Julianus, aliive Pelagiani admisere opera meritoria, seu donantia jus ad gloriam sinè gratiâ justificante. Juliani verba reddo ex lib. 4. cap. 3. Sancti Augustini contrà eundem: *Cunctarum*, inquit, *origo virtutum in rationabili animo sita est, & affectus omnes, per quos aut* FRUCTUOSE', *aut* STERILITER *boni sumus; in subjecto sunt mentis nostræ, prudentia, justitia, temperantia, fortitudo. Horum igitur affectuum vis, cùm insit omnibus naturaliter, non tamen ad unum finem in omnibus properat, sed pro judicio voluntatis, cujus nutui serviunt, aut ad æterna, aut ad temporalia diriguntur. Quod cùm fit, non in eo, quod sunt, non in eo quod agunt* (substantiam operis vocant Scholastici) *sed in eo solum variant, quod merentur.* Et posteà: *Ego* STERILITER *bonos dixi homines, qui non propter Deum faciendo bona, quæ faciunt, non ab eo vitam consequuntur æternam.* Ita Julianus virtutes viribus naturæ ab infidelibus acquisitas, veras virtutes secundùm substantiam appellabat, negabat tamen esse meritorias gloriæ æternæ. At è contrà Augustinus intulit, opera sterilia non posse dici bona, sed tantùm mala tum ex defectu relationis in Deum, tum ex indè derivatâ philautiâ, ut superiùs exposuimus: *Tibi*, inquit Sanctus Doctor, *virtutes sinè fide sic placent, ut eas veras prædices, eisque bonos esse homines; & rursùs, quasi te pœnituerit laudis earum, steriles pronunciare non dubites.* Rursùs: *Aut certè, quoniam saltem concedis opera infidelium, quæ tibi eorum videntur bona, non tamen eos ad salutem sempiternam regnumque perducere &c.* Hoc autem Pelagiani asserebant, quia credebant cum Catholicis, per solam gratiam sanctificantem homines fieri filios Dei adoptivos cum jure ad gloriam, quod jus viribus naturæ haberi posse negabant. Legantur eorum testimonia apud Augustinum lib. de Pecc. orig. cap. 5. lib. 6. contrà Jul. cap. 17. & clarissimè lib. 3. Oper. Imp. cap. 108. & 117. & lib. 5. cap. 9. Ex quibus satis evidenter ostenditur, Pelagianos non admisisse in infidelibus opera meritoria regni cœlestis, & gloriæ, sed tantùm de eorundem bonitate secundùm substantiam cum Augustino contendisse. Porrò de hac quæstione ad mentem Sancti Patris egregiè disputarunt duo insignes Augustiniani Theologi, Gregorius Ariminensis in 2. dist. 26. quæst. 1. & Gaspar Casalius Lusitanus Episcopus Leirensis lib. 1. de Quadripartitâ Justitiâ per plura capita. Basilius Pontius Legionensis in priori parte Relectionum de gratiâ ad mentem Sancti Patris Augustini cap. 15. in resp. ad 2. scribit, se in alterâ parte de operibus infidelium disputaturum, quem tamen librum nusquàm potui reperire. Ex exteris Augustini sententiam doctissimè defendit Pater Macedo in Cortinâ Divi Augustini quæst. 2. de necessitate gratiæ. Qui Doctores solvunt etiam argumenta, quæ contrà Sancti Patris sententiam vulgò adducuntur; undè ne actum agamus, hìc eadem non repetimus. Legatur Ariminensis, qui optimè omnibus objectis occurrit; neque enim Recentiores nova argumenta produxere, quibus Augustinianum assertum impugnarent. Scio, illos opponere damnatam hanc Baii propositionem: *Omnia opera infidelium sunt peccata &c.* Sed hâc censurâ Sancti Patris sententia neutiquàm percellitur. Etenim hic palàm concedit in infidelibus aliqua opera bona in primâ saltem sui productione, ex gratiâ tamen donata. Præterea etiam sinè gratiâ homo appetitu innato ex Augustini sententiâ amat summum bonum, nullus enim est, qui non velit esse beatus. Et de his hactenùs.

At quoniam ob hanc ipsam sententiam de operibus infidelium Augustinus malè audit à Maldonato, libeat paucis hominis dicta refellere. Is igitur in comment. cap. 6. Matth. vers. 18. ita scribit: *Nec enim sequenda illa opinio est, quam Tridentinum Concilium nuper meritò damnavit, omnia peccatorum, aut etiam infidelium opera esse peccata, quamvis maximum auctorem Divum Augustinum lib. 4. contrà Jul. cap. 3. & con. duas Epist. Pelag. cap. 5. & Prosperum sent. 106. habuisse videatur.* Nusquàm docuit Sanctus Pater, omnia opera peccatorum esse vitiosa, qui recentium hæreticorum error est damnatus in Tridentino sess. 6. can. 7. Imò Augustinus oppositum sæpè docet; nam cap. 7. de Prædest. Sanctor. tradit, omnia bona opera Cornelii, antequàm crederet, Deo accepta referenda esse, ut proximè ostendimus. Item lib. de Patientiâ cap. 26. docet, Schismaticum, qui timore pœnarum æternarum cruciatus sustinet, ne Christum neget, benè, citrà meritum tamen vitæ æternæ, agere: *Nullo modo ista culpanda sunt*, inquiens, *imò verò & hæc laudanda patientia est.* Et cap. 27. ait: *Neque enim hoc non est bonum, ut credat homo æterno supplicio se esse puniendum, si negaverit Christum, ut pro istâ fide qualecunque supplicium perferat, & contemnat humanum. Proindè sicut negandum non est hoc etiam esse donum Dei, ita intelligendum est, alia esse Dei dona filiorum illius Hierusalem, quæ sursùm libera est Mater nostra. Hæc sunt enim quodammodò hæreditaria, in quibus sumus hæredes Dei, cohæredes autem Christi. Alia verò, quæ possunt accipere etiam filii concubinarum, quibus Judæi carnales, & schismatici, vel hæretici comparantur.* At Cornelius antè baptismum, item Judæi, & Hæretici inter peccatores censentur, quorum tamen opera quædam laudanda, utpotè Dei dona, Augustinus concedit. Illud verò tolerari nullo modo potest, quod audet Maldonatus asserere, Tridentinam Synodum damnasse sententiam Augustini de operibus infidelium. Ubi nam, quæso te, Synodus de operibus infidelium loquitur? Canone illo septimo damnat dicentem: *Opera omnia, quæ antè justificationem fiunt, quâcunque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri.* Quo anathemate configit errorem Novatorum dicentium, omnia opera facta ab homine extrà charitatem, & in peccato constituto esse peccata, quòd illa à conscientiæ reatu vitiantur, quæ sententia & falsa, & olim damnata fuit, uti vidimus, ab Augustino. Tantùm verò abest, ut Patres Tridentini eam Sancti Doctoris sententiam damnarint, quin potiùs non defuerit ex eorum cœtu & scientiâ, & dignitate percelebris, qui posteà Augustini sententiam in sensu etiam severiori acceptam defenderit. Hic autem est doctissimus Gaspar Casa-

lius

lius Augustiniani instituti vir, & Episcopus Leirensis Lusitanus, qui anno 1562. ingens volumen de Quadripartitâ Justitiâ inscriptum Tridenti composuit, ac Legatis Sanctæ Sedis nuncupavit, in cujus lib. 1. à cap. 22. diffusissimè Sancti Augustini sententiam propugnat, Patrum, & Theologorum tum auctoritate, tum rationibus eandem confirmans. At sessio illa de justificatione celebrata fuerat anno 1547. Itane tantum audaciæ viro illi fuisse dicemus, ut damnatam à Synodo sententiam iterum tantâ contentione defenderet? Libeat Casalium audire: *Porrò*, inquit, *de illo alio, quod semper Augustinus videtur docere, extrà fidem, extrà cognitionem veri Dei non reperiri aliquam veram virtutem, quæ non sit vitium, quid dicendum? Quid dicendum, inquam, secundùm sententiam ejus, & aliorum Sanctorum Doctorum? Quoad ipsum dicimus: Ipse quidèm ita docuit, & quia verax erat, atque ex corde loquebatur, ita credidit. Nunc alii secùs dicunt, sed se ipsos sapientiores esse Augustino non ostendunt.* Sed non adeò rigorosè de operibus infidelium Sanctus Doctor locutus est, nam aliquos quandoque virtutum actus eosdem elicere palàm concessit, ut ex dictis satìs apparet.

§. V.

An Sanctus Augustinus asserens, parvulos puniri mitissimâ pœnâ sensus in inferis, per excessum locutus sit?

NUsquàm novi Augustini censores potiori titulo excessus eidem objicere videntur, quàm ubi de pœnis puerorum sinè baptismo decedentium cum Pelagianis disputavit. Etenim antiqui etiam Scholastici hoc ipsum de Sancto Doctore publicarunt. Hoc Scotus, hoc Richardus, hoc Major, Capreolus, aliique unanimi consensu tradidere. De hoc Augustini placito scripsit Sanctus Bonaventura: *Plus dixit, minùs volens intelligi.* Quam sententiam Annatus grandioribus caracteribus exscripsit, sæpiusque ad Augustini auctoritatem elevandam obtrudit. Nec defuere, qui rem politulo, ut ipsis quidèm videtur, exemplo explicarunt, teste Hauzerio Tom. 2. Anatomiæ Augustinianæ col. 765. *Hinc*, inquit, *sicut equites armati, dum invehuntur in hostes, solent eodem impetu obvios etiam pueros inermes conculcare: ita & Beatus Augustinus persequendo Pelagianos, videtur quibusdam quasi præ fervore pugnandi minùs etiam parvulis illis pepercisse.* Quin imò nec à scommate abstinuere; affirmat enim Soto, illos, qui positam Sancti Augustini sententiam defendunt, nuncupari ignominiæ causâ *Tortores puerorum;* & noster Puteanus in 1. 2. quæst. 83. art. 4. dub. 4. testatur, Gregorium Ariminensem, quòd similia Augustino tradidit, appellari *tortorem puerorum.* Itaque Adamus cap. 6. pag. 666. scribit, Augustinum in taxandâ infantium pœnâ *zeli excessu extrà quæstionem, quam cum Pelagianis habebat, tractum fuisse, ac præter intentionem locutum.* Additque, *Patres, qui de hac quæstione scripsere, omnes contrariam sententiam tradidisse.* Idem habet Moraines disp. 40. Nun. 60. Quòd verò Gregorius Magnus, ac Fulgentius Ruspensis in eâ doctrinâ cum Sancto Augustino concinuere, scribit: *Non ex sensu Ecclesiæ, tanquàm illius testes, sed ex suo id asseruisse.* Ego quidèm rem Augustinianæ Scholæ gratam me facturum arbitror, si hac in re Sanctum Patrem omni excessuum suspicione liberavero, simulque ostendero, eundem Catholicæ Ecclesiæ probatum dogma, communem antiquorum Patrum, ac se ipso dignam sententiam docuisse; è contrà verò Scholasticorum plerosque in opiniones quasdam de infantium pœnis descendisse, quæ Pontificum Romanorum, Synodorum, ac Patrum statutis planè adversantur. Rem paucis sic conficio.

Sancti Patris Augustini sententia de pœnis sensibilibus parvulorum sinè baptismo decedentium adversùs Pelagianos tradita proponitur. Primum pro eadem ex sacrâ Scripturâ argumentum. Adversariorum responsiones explosæ.

PElagiani licèt asererent, pueros sinè originali peccato nasci, eosdem tamen, si sacris undis inexpiati decederent, in regnum cœlorum ire negabant, illam Domini sententiam reveriti: *Nisi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum cœlorum.* Joan. 3 Scribit hæc Augustinus Serm. 14. de Verb. Apost. *Ideò*, inquis, *parvulo non baptizato polliceri regnum Dei non possum, contrà Domini sententiam apertam.* Cùm verò ab omni crimine immunes pueros pronunciarent, in locum pœnarum eosdem trudi inficiabantur, dicentes secundàm quandam felicitatem illis statutam in medio quodam loco inter gloriam regni cœlestis, & inferorum supplicia. Ubi tamen hic medius locus esset, ipse Pelagius se nescire ingenuè fassus est celebri illo dicto apud Augustinum lib. de Pecc. Orig. cap. 21. *Sinè baptismo parvuli morientes, quò non eant, scio: quò eant, nescio.* Nec discipuli quid certius tradidere, hoc unum asserentes, ire pueros in locum, ut mox notabam, secundæ felicitatis. At Augustinus hanc à Pelagianis promissam pueris felicitatem non modò irrisit, verùm etiam solidis argumentis probavit, infantes sinè baptismo defunctos, mitti in gehennam ignis. Hinc Hæretici Augustini sententiam, utì crudelem reijciebant, ut patet ex his Juliani verbis lib. 3. Oper. Imperf. cap. 200. *Sed reclamas. Audiamus ergo, quid parias Aristoteles Pœne. Tantum, inquis, malum ei inest, ut possideatur à Diabolo, atque æternum mereatur incendium?* Hæc ille, cui Augustinus: *Si autem non eruitur de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris, in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non sinitur? An quia Pelagiani nescio quem parvulis non baptizatis præter Dei regnum, quietis, & vitæ æternæ locum præparant, ideò Christi erit falsa sententia: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: Qui autem non crediderit, condemnabitur?*

Primum argumentum pro pœnis parvulorum Sanctus Pater deduxit ex cap. 25. Matth. quod Serm. 14. de Verb. Apostoli ita proposuit [Venturus est Domi-
„ nus, & judicaturus de vivis, & mortuis, sicut
„ Evangelium loquitur, duas partes facturus est,
„ dexteram, & sinistram. Sinistris dicturus: *Ite in*
„ *ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis*
„ *ejus.* Dextris dicturus; *Venite benedicti Patris mei,*
„ *percipite regnum, quòd vobis paratum est ab origine*
„ *mundi.* Hanc regnum nominat: hanc cum Dia-
„ bolo damnationem. NULLUS RELICTUS EST MEDIUS
„ LOCUS, ubi ponere queas infantes. De vivis, &
„ mortuis judicabitur; alii erunt ad dexteram, alii
„ ad sinistram. Non novi aliud. QUI INDUCIS ME-
„ DIUM, RECEDE DE MEDIO. Non te offendat, qui
„ dextram quærit, & te ipsum admonet: Recede
„ de medio; sed noli in sinistram. Si ergo dextera
„ erit, & sinistra, & nullum medium locum in
Evange-

" Evangelio novimus; ecce in dexterâ regnum cœ-
" lorum est: *Percipite*, inquit, *regnum*. Qui ibi non
" est, in sinistrâ est. Quid erit in sinistrâ? *Ite in*
" *ignem æternum*. In dexterâ utique ad regnum æter-
" num, in sinistrâ in ignem æternum. Qui non in dex-
" terâ, procul dubio in sinistrâ. ERGO QUI NON IN
" REGNO, PROCUL DUBIO IN IGNEM ÆTERNUM.] Ubi
despiciens homines secùs opinantes velutì de fæce
vulgi ait: *Hìc quæris medium homo de medio.* Hæc
Augustinus publicè pro Concione recitavit Carthagine in Basilicâ Majori coràm Aurelio Primate totius Africæ, quo jubente eam orationem habuit, ut fusiùs narravimus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 5. Hinc versùs finem ait: *Lego tantùm: Sanctus Cypriamus est, quem in manus sumpsi, antiquus Episcopus Sedis hujus.* Illa igitur sententia de sensibili puerorum pœnâ publicè Orthodoxis tenenda tum temporis proponebatur; quam tantâ certitudine Sanctus Pater asseverabat, ut *procul dubio in ignem æternum* ituros infantes pronunciaret. Undè non primus illa docuisse credendus est, sed totius Ecclesiæ illius ætatis fidem secutus. Idem Augustinus alio utitur testimonio, quod cùm affine recitato sit, hìc indicabo. Lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 28. ait: *Nec est ullus ulli medius locus, ut possit esse, nisi cum Diabolo, qui non est cum Christo. Hinc & ipse Dominus volens auferre de cordibus* MALE CREDENTIUM ISTAM NESCIO QUAM MEDIETATEM, *quam conantur quidam parvulis non baptizatis tribuere, ut quasi merito innocentiæ sint in vitâ æternâ, sed quia non sunt baptizati, non sint cum Christo in regno ejus, definitivam protulit ad hæc ora obstruenda sententiam, ubi ait:* Matth. 12. *Qui mecum non est, adversùm me est &c.* Hoc idem argumentum versat antiquissimus Auctor Hypognosticon lib. 5. cap. 5. ubi ait: [Ecce non baptizatus, " vitali etiam cibo, poculoque privatus, dividitur " à regno cœlorum, ubi fons viventium permanet " Christus. Da mihi præter hunc alterum locum, " ubi vitæ possit requies esse perennis. Primum enim " locum fides Catholicorum divinâ auctoritate re- " gnum credidit esse cœlorum; undè, ut dixi, non " baptizatus excipitur. Secundum gehennam, ubi " omnis apostata, vel à Christi fide alienus æterna " supplicia experietur. Tertium penitùs ignoramus, " imò nec esse in Scripturis sanctis invenimus. Finge " Pelagiane, locum ex officinâ perversi dogmatis tui, " ubi alieni à Christi gratiâ vitam requiei, & gloriæ " possidere parvuli possint. Dextera est justi judicis " sedentis, & sinistra: regnum, & gehenna: vita, & " mors: justi, & iniqui. In dexterâ igitur justi sunt " constituti, in sinistrâ operarii iniquitatis; in regno " requies baptizatorum; in gehennâ pœna incredu- " lorum; vita ad lætitiam gloriæ; mors ad fletum, " & stridorem dentium; justi in regno Patris cum " Christo, iniqui in igne æterno parato Diabolo, & " Angelis ejus. Sed hoc dicens non divisiones loco- " rum multorum dedi, nisi duorum tantùm, quo- " niam ad duo, regnum videlicet & gehennam, " hæc omnia referuntur, etiamsi plura dicantur &c. " Qui baptizatus ergo non est, in iis, quæ regni cœ- " lorum sunt, non potest reperiri. Et si non ibi, " putasne Pelagiane jam sentis ubi, aut certè dic ubi?]

Variæ huic argumento applicari solent ab Scholasticis responsiones, sed omnes facilè rejiciuntur. Catharinus in Opusculo de statu parvulorum postquam dixit, hoc argumentum esse oppositæ sententiæ *Achillem*, negat parvulos debere sisti in judicio. Moraines disp. 40. de Grat. num. 11. respondet primò, malè supponi ab adversario esse dogma fidei, quòd ad judicium generale, de quò Christus loquitur Matthæi 25. parvuli sint comparituri, ibique ad dexteram, vel ad sinistram collocandi: Nam contrarium sinè errore contrà fidem affirmant Durandus, & Albertus. Et num. 12. respondet secundò, neque etiam fide divinâ certum esse, quòd licèt infantes ad judicium generale sint comparituri, futuri sint de numero judicandorum. Et citat Tostatum, Carthusianum, & Sanctum Thomam 4. d. 47. q. 1. art. 3. ad 3. ubi affirmat, pueros antè perfectam ætatem decedentes in judicio comparituros, non ut judicentur, sed ut videant gloriam Judicis. Quod probabile putat Suarez apud eundem Morainium. Num. verò 13. ulteriùs respondet, non satìs constare, futuros in sinistrâ, ac non potiùs in medio quodam loco constituendos.

Nulla tamen ex istis responsionibùs admitti potest. Nam apertè in Concilio Africano, ut mox ostendam, definitum est, parvulos futuros in sinistrâ his verbis: *Qui enim dextrâ caret, sinistram procul dubio partem incurret.* Et Sanctus Gelasius Papa in Epistolâ ad Episcopos per Picenum adversùs Pelagianos, de iisdem parvulis inquit: *Et quia non nisi dextram partem legimus, & sinistram, non illos faciant in sinistrâ regione sinè baptismate remanere, sed baptizatos sinant ad dextram salutarem sacrâ regeneratione transferri.* Hanc Gelasii Epistolam legit Moraines, eamque disp. 2. num. 31. *eruditam* vocat. Verùm omittamus Africanum canonem, ac Gelasii Epistolam; hæc enim Scholastici veteres non legere, nonnè Augustinus hanc sententiam veluti Orthodoxum dogma tradidit? Statuit Sanctus Doctor in Epist. 107. ad Vitalem duodecim regulas, quarum septima, & octava his verbis " describuntur. [Scimus, quòd omnes astabimus an- " tè tribunal Christi, ut ferat unusquisque secundùm " ea, quæ per corpus gessit, non secundùm ea, quæ si " diutiùs viveret, gesturus fuit, sivè bonum, sivè ma- " lum. Scimus etiam, parvulos secundùm ea, quæ per " corpus gesserunt recepturos vel bonum, vel malum. " Gesserunt autem non per se ipsos, sed per eos, qui- " bus pro illis respondentibus, & renuntiare Diabolo " dicuntur, & credere in Deum; undè & in numero " fidelium computantur, pertinentes ad sententiam " Domini dicentis: *Qui crediderit, & baptizatus fue-* Marc. " *rit, salvus erit.* Propter quod & illis, qui hoc Sa- 16. " cramentum non accipiunt, contingit, quod sequitur: " *Qui autem non crediderit condemnabitur.* Undè & ip- " si, sicut dixi, si in illâ parvâ ætate moriuntur, utique " secundùm ea, quæ per corpus gesserunt, idest, tem- " pore; quo in corpore fuerunt, quando per corda, " & ora gestantium crediderunt, vel non crediderunt, " quando baptizati, vel non baptizati sunt, quando " carnem Domini manducaverunt, vel non manduca- " verunt, quando & sanguinem biberunt, vel non bi- " berunt; secundùm hæc ergo, quæ per corpus gesse- " runt, non secundùm ea, quæ, si hìc diu viverent, " gesturi fuerant, judicantur.] Porrò has duas sententias cum reliquis aliis decem pertinere ad fidem Catholicam docuit ibidem Sanctus Pater his verbis; *Nempè manifestum est ex illis duodecim sententiis, quas pertinere ad Catholicam fidem negare non sineris &c.* Repetam hìc Bellarmini verba lib. 2. de Grat. & lib. arbitrio cap. 11. licèt aliâ occasione ab ipso pronunciata: *Nam, si Augustini*, inquit, *de prædestinatione* (dicam de pœnis parvulorum judicandorum) *sententia falsa esset, non posset idem Augustinus ab ingenti temeritate defendi, quippè qui non solùm tam acriter pro falsitate certasset, sed etiam pro fide Catholicâ venditare ausus esset.* Idem posteà etiam tradidit

libro quinto Operis postremi adversùs Julianum. Beda etiam, qui longè post Augustinum floruit, affirmat, secundùm Catholicam fidem parvulos judicandos esse. Etenim in præliminari ad Sacrum Codicem Canticorum adversùs Julianum ait: *Quod dicit* Julianus, *non aliundè alios judicare, alios judicari, nisi quia in eadem naturâ dispar voluntas sit, & quia cùm omnes idem possimus, diversa faciamus, contradicit Catholicæ fidei, quæ etiam* PARVULOS ESSE JUDICANDOS *confitetur, eos qui in eadem naturâ positi priusquàm aliquid boni, malive facere, aut velle, aut saltem nosse poterant, sine baptismo rapti sunt.*

Secundum argumentum ex Scripturâ.

Pueri nascuntur sub potestate Dæmonis, ex quâ eorundem pœna sensibilis apertè demonstratur. Quàm infeliciter huic argumento ab adversariis respondeatur. Octo pœnis parvulos subjici; quæ breviter numerantur.

ALterum argumentum desumitur ex omnibus iis sacræ paginæ locis, in quibus humani generis captivitas sub Principe Dæmone designatur. Jo: 12. 31. *Nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras.* Marc. 3. 27. *Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere, nisi priùs fortem alliget, & tunc domum ejus diripiet.* Idem Dominus testatur Matth. 23. 29. *Quomodò potest quisquam intrare in domum fortis, & vasa ejus diripere, nisi priùs alligaverit fortem?* Et Lucæ 11. Dominus comparat Dæmonem *forti armato custodienti atrium suum.* Ex quibus locis Sanctus Doctor infert, parvulos cum principe Dæmone æterno igne cremandos. Audi integrum Maximi viri discursum lib. 3. Oper. Imp. contrà Jul. cap. 200. cujus superiùs fragmentum dedi. [Tu autem, *inquit*, qui eam, *nempè imaginem Dei*, negas à Diabolo possideri, procul dubio negas à potestate erui tenebrarum, cum in Christi regnum regeneratione transfertur, & accusas universam Catholicam Ecclesiam magno crimine majestatis; non enim legibus hujus mundi alio crimine tenetur reus quisquis imaginem, quamvis non vivam, tamen Imperatoris exsufflat. Exsufflantur autem parvuli in exorcismo priusquàm baptizentur; exsufflantur igitur vivæ imagines, non regis cujusque, sed Dei. Imò verò exsufflatur, sed Diabolus, qui contagione peccati tenet procul dubio reum, ut illo foras misso, parvulus transferatur ad Christum. Exsufflettur itaque Juliani amentia, ne majestatis rea in parvulorum mundatione, & exsufflatione dicatur Ecclesia. Si autem non eruitur de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris, IN IGNE ÆTERNO CUM DIABOLO FUTURUM, qui in Dei regnum intrare non sinitur? An quia Pelagiani nescio quem parvulis non baptizatis præter Dei regnum, quietis, & vitæ æternæ locum præparant, ideò Christi erit falsa sententia: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit salvus erit, qui autem non crediderit condemnabitur?*] Rursùs lib. 5. ejusd. Oper. cap. 6. [An fortè, *inquit*, homines non sunt, qui eruantur de potestate tenebrarum, quarum tenet Diabolus principatum? Aut verò ITA DESIPIS, ut affirmes, eos sibi Diabolum non vindicare, quos possidet, & suæ potestati subditos tenet? Sed, ut taceam de his, quos potestis dicere per suam malam voluntatem à Diabolo possideri: Quid dicturus es de illo, de quo Pater ipsius, Domino interrogante, respondit, quod ex infantiâ suâ ab immundo spiritu vexaretur? Nonne membra ejus, & sensus, quæ omnia Deo auctore instituta sunt, & communia impiorum, piorumque sunt munera, Diabolus sibi, ut affligeret, vindicabat? &c.] Hoc argumentum valdè torquet adversarios, qui variis datis solutionibus vim ejusdem, ut ego quidèm arbitror, frustrà evadere conantur.

Marc. 16.

Respondet primò quidam aliàs celeberrimus Theologus. Hæc pœna non videtur debita peccato originali, sicut ei non debetur pœna sensûs; ita non debetur simul traditio in manus hostis potentissimi, & infensissimi, qui perducat hominem in necessitatem moralem incurrendi ejusmodi pœnam, & simul prohibitio auxiliatoribus ne suppetias ferant. Hæc enim esset pœna gravior, quàm pœna sensûs, quippè tolerabilius est solùm cruciari, quàm poni in morali necessitate novi criminis merentis illum cruciatum. Hæc responsio non consonat Ecclesiæ statutis, ex quibus apertè colligitur, ex peccato originali nos esse captivos Dæmonis. Sanctus Cœlestinus, ut vulgò putant, in Epistolâ ad Episcopos Galliæ cap. 12. hæc definit: *Illud etiam, quod citrà baptizandos in universo mundo Sancta Ecclesia uniformiter agit, non otioso contemplemur intuitu: cum sivè parvuli, sive juvenes ad regenerationis veniunt Sacramentum, non priùs fontem vitæ adeunt, quàm exorcismis, & exsufflationibus Clericorum spiritus ab eis immundus abigatur, ut tunc verè appareat quomodò* Princeps mundi hujus mittatur foras, & quomodò priùs alligetur fortis, & deinceps vasa ejus diripiantur in possessionem translata victoris, qui captivam ducit captivitatem, & dat dona hominibus: *His ergo &c.* Quam doctrinam posteà universa Ecclesia tradidit, ut patet ex cap. *Sacerdotes.* de Consec. dist. 4. & cap. *Parvuli.* & cap. *Sicut nostis.* & cap. *Dehinc &c.* & expressè Synodus Tridentina Sess. 5. de Pecc. orig. definit, Adam *incurrisse cum morte captivitatem sub ejus potestate, qui mortis deindè habuit imperium, hoc est Diaboli.* Hinc Sanctus Augustinus lib. 6. Oper. Imp. contrà Jul. cap. 20. reprehendit Julianum ægrè ferentem *dominum, ac possessorem imagini Dei Diabolum imponi*, hæc scribens: *Dicit Jesus, qui secundùm hoc nomen suum salvum facit populum suum à peccatis eorum:* Nemo intrat in domum fortis, nisi priùs alligaverit fortem, *& vos in hoc populo Christi, quem salvum facit à peccatis eorum, parvulos non esse conceditis, quos ut à propriis, ita nec originalibus vultis obstrictos esse peccatis, & cum fallaci vestro sermone minuitis vires ejus, quem dixit veritas fortem.* Posteà: *Nec tibi videatur indignum, quòd subjecta est Diabolo imago Dei, hoc enim non fieret nisi judicio Dei nec removetur ista damnatio, nisi gratiâ Dei &c.*

Jo. 12. Matth. 12. Psal. 67. 19. Ephes. 4. 8.

Catharinus more solito, hoc est audacter, in Opuscitato ait: *Neque sub Diaboli perpetuò potestate erunt, quia & pro illis ejectus erit Diabolus foras in die novissimo, ut nihil juris habeat ulteriùs in illos.* Hoc tamen responsum, ut benè etiam notavit Bellarminus, ab homine Catholico defendi minimè potest. Peto enim, quarè infantes modò sint captivi Dæmonis? Clara sunt Ecclesiæ dogmata: ob peccati originalis maculam. Rursùs interrogandus est Catharinus, an hæc macula duratura sit post diem judicii, vel non? Si secundum dicat, in errorem labitur, solo enim baptismate illa culpa destruitur: *Hæc noli dicere*, ait Augustinus, *si vis esse Catholicus.* Si primum, ergo remanebit integrum jus Dæmoni in pueros etiam post diem judicii, cum adhuc obnoxii erunt peccato originali. Audiat, velit nolit, Augustinum, quem hac in quæstione, utì in aliis etiam sæpè impugnat lib. 1. de Nup. & Conc. cap. 23. *Hoc generi humano inflictum vulnus à Diabolo, quidquid*

Lib. 3. de orig. anima cap. 9.

quidquid per illud nascitur cogit esse sub Diabolo, tanquàm de suo frutice fructum jure decerpat, non quòd ab illo sit natura humana, quæ non est nisi ex Deo, sed vitium, quod non est ex Deo. Non enim propter se ipsam quæ laudabilis est, quia opus Dei est, sed propter damnabile vitium, quo vitiata est, natura humana damnatur; & propter quod damnatur, propter hoc & damnabili Diabolo subjugatur, quia & ipse Diabolus spiritus immundus est. Idem asseruit Sanctus Fulgentius lib. 1. de Verit. Prædest. cap. 14. *Causa verò majorum, atque minorum, qui sinè baptismate cursum vitæ præsentis in infidelitate consummant, quantum attinet ad communionem originalis peccati, una est. Ex hac utrique ibunt in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus, quia in eis chirographum, quo sibi eos deceptoris nequitia subdidit, Salvatoris gratia non delevit.*

Respondet Arriaga Tom. 1. in 1. 2. disp. 52. nihil aliud significare, pueros esse sub potestate Diaboli, quàm esse peccatores. Alii verò ideò putant, pueros esse sub potestate Diaboli per peccatum originale, quia Dæmon ex illo peccato habuit potestatem tentandi genus humanum, & consequenter ipsum perdendi in gehennâ. Verùm aliud est esse peccatorem, aliud captivum Diaboli; captivitas enim est effectus peccati, sicuti si quis Princeps subditum ob aliquod crimen in tyranni alicujus potestatem detruderet. Porrò quemadmodum peccatum mortale hominem transcribit in familiam subditam Diabolo; hoc etiam peccatum originale præstat; undè dicebat Sanctus Doctor lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 34. initio: *Quid de ipsâ formâ Sacramenti loquar? vellem aliquis istorum, qui contraria sapiunt, mihi baptizandum parvulum afferret. Quid in illo agit exorcismus meus, si in familiâ Diaboli non tenetur?* Quod verò alii dicunt, ideò esse genus humanum sub potestate Dæmonis, quia hic potestatem, & jus ex illo peccato contraxit tentandi homines, ineptè prorsùs asseritur; tum quia nequit pueros tentare, qui velle nil possunt, tum quia potuit tentare Adamum, qui tamen nondum erat sub potestate Dæmonis, tum quia posse tentari, non est esse, sed posse esse captivum. At pueri nascuntur reapse captivi Dæmonis; Undè Zosimus Papa Epist. 157. apud Sanctum Augustinum ait: *Nullus enim, nisi qui peccati servus est, liber efficitur, nec redemptus dici potest, nisi qui verè per peccatum fuit antè captivus.* Clarè etiam Sanctus Gregorius lib. 26. Moral. cap. 20. distinguit captivitatem à potestate tentandi: *Nunc princeps*, inquit, *hujus mundi eicietur foras: Undè jam nunc Sanctos homines non tenendo possidet, sed tentando persequitur. Nam quia non in eis intrinsecùs regnat, contrà eos pugnat extrinsecùs, & quia intùs dominium perdidit, bella molitur foris.*

Prætereà falsum est, pueros eodem modo esse sub potestate Dæmonis per peccatum originale, sicut per quodlibet actuale, utì docet Moraines num. 13. Nam in parvulis, & cæteris non baptizatis jus habet Dæmon velutì in proprio mancipio, ut enim definit Sanctus Cœlestinus Papa suprà, utimur exorcismis, & exsufflationibus Clericorum, ut *Spiritus ab eis immundus abigatur.* Ergo verè sunt possessi à Demone per inhabitationem, cùm neque *Spiritus immundus abigi*, nec *Princeps ejici foras* possit, nisi sit intùs in parvulo. Quibus tamen exorcismis, & exsufflationibus non utimur ad absolvendum peccatorem vel omnium pessimum, sed tantùm in energumenis sanandis, qui intùs à Diabolo per inhabitationem possidentur. Notavit hoc insignis ille Carmelita Joannes Baccomus, qui cæteris Scholasticis antiquis de hac captivitate, undè parvulorum pœnæ satìs clarè inferuntur, vix pauca verba facientibus, unus ipse Augustino-Catholicæ sententiæ adhæsit in 2. sent. d. 39. qu. 1. ubi ait de Dæmonis dominio: *Inhabitat dico, non sicut forma informans, nec per formam aliquam, quam creat in animâ peccatrice, sicut Deus eam creat, sed habitat per dominium in peccante, seu aliis verbis jure dominii, & potestatis.* Et ibi ad 2. dub. definit originale peccatum *per obsequium nostræ voluntatis erga Diabolum, & ex consequenti etiam Diaboli inhabitationem.* Inhabitat igitur Dæmon in corporibus non baptizatorum tum pusillorum, tum adultorum, non ut verè sint energumeni, sed ut Princeps jure dominii in regno suo, tanta est potestas, quàm in illos habet Princeps tenebrarum, quæ omnia ex exsufflationibus, & exorcismis colliguntur; siquidèm dum parvulus baptizatur, dicit Sacerdos: *Exi Spiritus immunde, & da locum Spiritui sancto.* Peccatores verò fideles sunt de corpore Ecclesiæ, cujus caput est Christus. De potestate Dæmonis suprà infideles latè discurrit Sanctus Doctor Epist. 107. ad Vitalem.

Respondet tandem Moraines: *Tertia ratio*, inquit num. 17. *nos minimè tangit, qui non negamus, parvulos illos mansuros esse in æternum Deo invisos propter peccatum originale, & quodammodò sub captivitate, ac servitute Diaboli, ut in hac vitâ, privatos scilicet speciali Dei protectione, quâ ab ejus invasionibus, & infestationibus fiant immunes.* In hac responsione maximè displicet illa particula *quodammodò*, limitans Dæmonis in captivos potestatem. Egregiè inquit Augustinus lib. 6. contrà Jul. cap. 20. *Cum fallaci vestro sermone minuitis vires ejus, quem dixit veritas fortem.* Ut quid enim additur restrictio, quam nec Concilia, nec Pontifices apposuere? Illud autem in eadem responsione summè placet, quòd fatetur, pueros non futuros immunes à Dæmonis invasionibus, & infestationibus, hoc enim est, quod intendimus, nempè futuros obnoxios pœnis sensibilibus, eò quòd futuri sunt sub crudelissimi tyranni potestate. Nisi dicat, infantes nihil mali ex hujusmodi *invasionibus*, & *infestationibus* percepturos, quo quid dici potest ineptiùs, vexantur enim non à frigore, non à calore, sed à Dæmone, *cui mille nocendi artes.*

Simile etiam adducto argumento est illud, quod colligitur ex Epistolâ ad Rom. 9. *Sic autem Deus volens ostendere iram, & demonstrare potentiam suam attulit in multâ patientiâ vasa iræ, quæ perfecta sunt in perditionem.* Quæ vasa iræ ibidem *vasa* etiam *contumeliæ* appellantur ab Apostolo. Cùm igitur infantes sint vasa contumeliæ, cui, quæso, loco illa Deus deputabit? *Deus*, inquit Fulgentius, vasa contumeliæ *æterno semper arsura deputabit incendio.* Patres Africani in Epistolâ Synod. cap. 13. *Vasa contumeliæ sunt, quibus dicitur: Ite maledicti in ignem æternum, qui præparatus est Diabolo, & Angelis ejus.* Quod priùs docuerat Africanæ Ecclesiæ Magister lib. 1. Oper. Imp. contrà Jul. in fine: *Nos verò Deum quidèm parvulorum opificem prædicamus, sed ex eadem massâ medium locum vasis, ubi nec in honorem fiant, neque in contumeliam, quem non dedit Apostolus, non damus.* Considerent igitur adversarii, tantam esse potestatem Dæmonis in sua vasa, ut priùs, ut inquit Christus Dæmonis triumphator, ligandus fuerit, quàm ex ejus domo vasa raperentur; nec minuant, ut ait Sanctus Doctor, *fallaci sermone vires ejus, quem dixit veritas fortem.*

Certum igitur est, parvulos non baptizatos esse vasa contumeliæ in domo Dæmonis, è qua per Christum non sunt erepta, & captiva ibidem teneri *à forti*

armato custodienti atrium suum. Hanc tenebrosam domum Scholastici antiquiores dixere Limbum, in quo parvuli detinentur. Ita Sancti Thomas, Bonaventura, item Scotus, Ægidius, Durandus, Richardus, & alii communiter teste Bellarmino cap. 2. suprà. Ex quâ doctrinâ, velint nolint, probatur pœna sensûs. Pro quo notandum est, quod docet Sanctus Doctor lib. 21. de Civit. Dei cap. 11. *Octo genera pœnarum in legibus esse: damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, servitutem.* Ergo cùm parvuli præter pœnam exilii, quam Scholastici vocant pœnam damni, patiantur servitutem sub Dæmone, & carcerem, aliam profectò pœnam patiuntur à pœnâ damni. Qualis autem sit ista pœna servitutis sub Principe tenebrarum, ac forti armato audivimus, supra à celeberrimo quodam Theologo dicente: *Hæc enim esset pœna gravior, quàm pœna sensûs.* Verissimè. Pone exempli gratiâ, Principem filios alicujus subditi non solùm exilio mulctare, & paternâ etiam hæreditate privare, sed illos quoque tyranno cuipiam in mancipia divendere, haud sanè exigua esset postrema ista pœna captivitatis. Porrò nulla pejor, nulla acerbior, nulla atrocior captivitas est, quàm esse sub Dæmone, Phalaride, Dionysio, Maxentio crudeliore, tyrannorum omnium truculentissimo. Neque levis censenda est pœna carceris præcipuè sub *forti armato custodiente atrium.* Id etiam alter è Societate Scriptor Neotericus non inficiatur; *gravissimam*, inquit Arriaga 1. 2. disp. 52. num. 5. *pœnam* illam carceris fore, ubi velutì stipites nec videre, vel olfacere, nec gustare quid possent; sanè hæc sensibilis pœna esset. Undè plures ex iisdem Scholasticis Recentioribus, ne pueros pœnâ carceris affligant, *nescio quem tertium decipiendis parvulis faciunt locum*, utì olim Pelagiani, teste Sancto Gelasio Papa, cujus proxima verba sunt, & Sancto Augustino sæpissimè id affirmante, & irridente, finxerunt.

Verùm quid dicent adversarii, si octo illa pœnarum genera à parvulis sustineri probabimus? Pœnam damni, & exilii ipsis concedunt, modò pœnam captivitatis, & carceris ex Sacris literis clarè deduximus. De reliquis quatuor idipsum probamus. Vincula illos pati certum est, cum sint captivi, nec illa solvi possint, nisi priùs ipse fortis armatus custos atrii alligetur. Patiuntur etiam pœnam *ignominiæ*, Rom. 9. sunt enim, teste Apostolo, *vasa contumeliæ.* Hinc Sanctus Doctor lib. 1. contrà Jul. Oper. Imp. cap. 138. *Ex quâ tamen* (massâ) *alios in Dei regnum adoptari fatemini, quos procul dubio vasa in honorem facta conceditis; alios verò non adoptari, quos facta vasa in contumeliam, nisi intelligenter consentiatis, imprudenter negatis. Neque enim, si non est pœna damnationis, sicut vultis, non erit saltem contumelia imaginis Dei, separari à regno Dei.* Insuper patiuntur verbera, carent enim teste Morainio num. 17. *speciali Dei protectione, quâ ab ejus*, scilicet Dæmonis, *invasionibus, & infestationibus fiant immunes.* Nec putandus est adeò mitis hic Tyrannus, ut servos suos ne semel quidèm flagris affligat. Satìs sit, infantes esse vasa in illius domo, ut ait Christus, & captivos *in familiâ Diaboli teneri*, ut docet Sanctus Pater lib. cit. de Pecc. mer. cap. 34. Adde his pœnam talionis, qui enim cum suo primo parente noluere esse sub Deo, facti sunt servi sub Diabolo. Tene aurea Sancti Doctoris verba lib. 14. de Civit. Dei cap. 15. *Justa damnatio subsecuta est, talis quidèm damnatio, ut qui custodiendo mandatum fuerat etiam carne spiritalis, fieret etiam mente carnalis: & quia suâ superbiâ sibi placuerat, Dei justitiâ sibi donaretur; nec, sicut affectabat, in suâ esset omnimodâ potestate, sed à se ipso quoque dissentiens sub illo, cui peccando consensit, pro libertate, quam concupierat, duram, miseramque ageret servitutem; mortuus spiritu volens, & corpore moriturus invitus: desertor æternæ vitæ, etiam æternâ, nisi gratia liberaret, morte damnatus.* Mortem verò pœnarum ultimam non solùm corporalem, sed etiam spiritualem incurrisse per peccatum universam Adami posteritatem certum est. Et quidèm pueros ex peccato originali pœnâ mortis secundæ mulctatos tradit passim Sanctus Doctor. Lib. 1. ad Bonif. cap. 22. ait: *Aut si Evangelicis vocibus cogimini confiteri, nec vitam, salutemque posse habere parvulos de corpore exeuntes, nisi fuerint baptizati, quærite, cur compellantur non baptizati secundæ mortis subire supplicium?* Mors autem secunda ex cap. 20. Apocalypsis intelligitur, ubi hæc leguntur: *Et qui non est inventus in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.* Et posteà: *Infernus, & mors missi sunt in stagnum ignis. Hæc est mors secunda.* Quarè cùm pueri sinè baptismo decedentes, non sint scripti in libro vitæ, dubio procul morti secundæ, hoc est, igni deputantur. Hoc argumentum & susè, & eruditè ex Augustino urget Archiepiscopus Thuamensis in opusculo de hac quæstione cap. 11. & 12. Scio, Morainium respondere num. 69. mortem secundam esse privationem visionis Dei. Sed hæc responsio rejicitur ab Augustino cap. 92.Ench. & lib. 13. de Civ. Dei cap. 8. & lib. 19. cap. 28. item à Sancto Fulgentio lib. 1. ad Monimum cap. 6. ubi ex sacris literis pronunciant, mortem primam esse, cum anima separatur à corpore, secundam verò cum eadem æternùm punitur cum corpore.

Eadem Sancti Doctoris sententia probatur ex Conciliis Africanis, & literis Innocentii Papæ. Assertio de pœnis parvulorum ab Ecclesiâ Africanâ inter fidei dogmata, teste Sancto Fulgentio, relata. Insigne pro eadem re Sancti Gelasii Papæ testimonium.

SCholastici, qui in statuendis parvulorum pœnis in diversam ab Augustino sententiam abiere, publicarunt, ejusdem opinionem *unum Augustinum patronum* habere, ut loquitur Catharinus, eamque *paucissimos* sequi, ut ait Moraines. Imò Catharinus unum sibi opponens Augustinum scribit: *At magna*, inquiunt, *est auctoritas Augustini, magna profectò, sed veritatis, quæ jam pateat longè major, longè major Pontificum auctoritas, & Ecclesiæ de cathedrâ docentis, & communis Doctorum sententia.* Quibus ille Auctor in veterum Patrum scriptis se planè hospitem prodidit; etenim Sancti Patris sententiam & Synodorum, & Pontificum testimoniis confirmabimus, & iis quidèm adeò evidentibus, ut minimè dubitem, quin Scholastici, si in eadem incidissent, ne latum quidèm unguem ab Augustinianâ sententiâ discessissent. Rectè Scotus in 2. dist. 33. quæst. un. *Magistrorum* Parisiensium placitum contrà Augustinum stare dixit, quibus tamen totius Africæ vetustiores Episcopos opponemus.

Et quidèm veteres Parisiensis Scholæ Doctores, cum summa ingenia Scholæ subtilitatibus devovissent, parùm fuere in Synodorum, ac Patrum lectione versati. Hinc eruditionis defectu quasdam opiniones obtrusere, à quibus antiquioris Ecclesiæ magistri longiùs distarunt. Hoc in præsenti concroversiâ patebit, in quâ Scholastici ex mancâ Pelagianæ hæreseos notitiâ, utì à receptâ antiquitùs sententiâ recesserunt, ita illorum plerique in quibusdam cum

Pela-

Pelagianis convenere; quod etiam notavit cum laudis præfatione nominandus Cardinalis Bellarminus, cujus verba in calce ferè hujus controversiæ recitabo. Primi omnium Africani Patres Pelagianorum errores anathemate perculerunt in utraque Synodo Provinciæ Carthaginensis, itemque in alterâ Synodo Milevitanâ, dein in plenariis Conciliis, utì fusiùs libro priori Historiæ Pelagianæ nobis descriptum est. In his autem sacris conventibus pœnas sensibiles puerorum sinè baptismo decedentium statutas esse demonstro. Patres Synodi Carthaginensis in literis ad Innocentium apud Augustinum Epist. 90. hæc de Pelagianis scribunt: *Parvulos etiam propter salutem, quæ per Salvatorem Christum datur, baptizandos negant, ac sic eos mortiferâ istâ doctrinâ in æternum necant, promittentes etiamsi non baptizentur, habituros vitam æternam.* Patres verò Numidiæ Provinciæ in Epistolâ ad eundem Innocentium, quæ inter Augustinianas est 92. hæc ipsa scribunt de eisdem hæreticis: *Pueros quoque parvulos, sinullis innoventur Christianæ gratiæ Sacramentis, habituros vitam æternam, nequam præsumptione contendunt.* Innocentius Pontifex his literis acceptis, gravi rescripto novæ hæreseos falsitatem confixit: *Illud verò*, inquiens, *quod eos vestra fraternitas asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis etiam sinè baptismatis gratiâ posse donari, perfatuum est:* Epist. 95. apud Augustinum. Itaque tum Synodi, tum Pontifex illam vitam æternam parvulis in originali peccato mortuis negarunt, quam Pelagiani eisdem pueris dabant. Vita autem æterna dicit perpetuam possessionem Dei animam beantis in regno cœlorum, & ex consequenti exclusionem cujuscunque miseriæ, cui vitæ opponitur æterna mors, quæ consistit in perpetuâ amissione summi boni, & perenni afflictione, ac cruciatibus in inferis. At Pelagiani nusquàm ausi sunt dicere, pueros sinè baptismo iturosin regnum cœlorum, ut ex Serm. 14. de Verbis Apost. superiùs laudato exposuimus. Scribit de iisdem Augustinus lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 18. *Dicunt, parvulos recenti vitâ editos visceribus matrum, non propter remittendum peccatum percipere baptismum, sed ut spiritalem procreationem non habentes, creentur in Christo, & ipsius regni cœlorum participes fiant, eo modo filii, & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* Hinc idem Sanctus Doctor contrà Pelagianos ait lib. 2. Oper. Imp. cap. 113. *Respondete, quid sitis, qui toi imagines Dei sinè ullius peccati merito separatis à regno Dei, & facitis duas æternas felicitates: Unam quæ sit in regno Dei: alteram, quæ sit extrà regnum Dei.* Et lib. 1. ejusdem Operis cap. 132. tradit, parvulos juxtà Pelagianos futuros *in loco aliquo secundæ felicitatis, quem*, inquit, *talibus ædificavit hæresis vestra.* Ex his infertur, vitam æternam, quam illi hæretici pueris promittebant, sitam fuisse in secundâ quadam felicitate, hoc est, minori eâ, quâ fruebantur beati in regno cœlorum. Nam cùm ibidem pueri nullos cruciatus per totam æternitatem passuri essent, æternùm felices vivere ab ipsis dicebantur. Scribit Sanctus Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 6. Deum animæ per peccatum mortuæ duplicem insuper mortem comminatum: *Primam in separatione animæ, & corporis: secundam in æternâ cruciatione animæ, & corporis. Ac per hoc primam, quâ discedente animâ caro sola moritur: secundam verò, quando rediens in carnem anima in eadem, & cum eadem, in quâ peccavit, carne torquetur.* Primæ morti opponitur vita temporanea, alteri verò vita æterna, quando anima perpetuâ felicitate fruetur; quâ de re legatur Augustinus lib. 20. de Civ. Dei cap. 6. Itaque vita æterna infantium ex Pelagianorum sententiâ illa est, quæ opponitur morti secundæ, quæ ideò ex Augustino lib. 18. ibidem cap. 28. *secunda mors dicitur, quia nec anima ibi vivere dicenda est, quæ à Dei vitâ aliena erit, nec corpus, quod æternis doloribus subjacebit.* Quarè cùm Synodi Africanæ, ac Sanctus Innocentius damnarint dicentes, pueros sinè baptismo defunctos habere vitam æternam, exploserunt secundam illam felicitatem, quam extrà regnum Dei Pelagiani infantibus promittebant, & ex consequenti decrevere, eosdem subituros etiam mortem secundam, quæ beatæ vitæ opponitur. Cæterùm vita illa æternùm beata, quam Pelagiani pueris destinabant, antè Synodos Africanas rejecta fuit in Concilio Diospolitano anno 415. ubi cùm objectum fuisset Pelagio, Cœlestium ipsius discipulum docuisse, *infantes etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam*, negavit se illa dixisse. Hinc Pelagium premebat Augustinus Epist. 106. ad Paulinum Nolanum pueros sinè gratiâ regenerationis in Christo *non habere in se vitam, ac per hoc pœnæ sempiternæ obnoxios.*

Conrius, ac Moraines existimarunt, vitam æternam, quam parvulis Pelagiani pollicebantur, sitam fuisse in visione clarâ Dei extrà tamen regnum cœlorum. Undè responderi potest his, quæ huc usque deduximus, Synodos statuisse pueros non posse sinè baptismo frui vitâ æternâ, hoc est, visione clarâ Dei, nec tamen statìm inferri, morte secundâ juxtà totam suam latitudinem plectendos, sed prout hæc tantùm dicit privationem visionis Dei, non quatenùs continet cruciatus, & æterna supplicia animæ, & corporis. Sed hæc sententia nullâ ratione admitti potest, si consideremus, quid Pelagiani nomine regni cœlorum intelligerent. Et licèt Moraines num. 55. dicat, eosdem id *non satìs expressisse*, colligitur tamen, quæ fuerit illorum sententia ex Juliano lib. 6. Oper. Imperf. cap. 37. ubi ait: *Multò maximè congregatio omnis glorificata Sanctorum esse Deo subjecta non desistet, sed totum corpus dignum regno cœlorum, quod sub Christi capite construitur, divinæ voluntati perfectâ affectione cohærebit, ut extinctâ omni cupiditate culparum, Deus & contineat cunctos, & compleat.* Ex his infertur, Pelagianos non promisisse pueris visionem beatam; etenim videns Deum, *divinæ voluntati perfectâ affectione cohæret, ut extinctâ omni cupiditate culparum, Deus & contineat* eundem, *& compleat.* Quarè pueri fruentes visione clarâ Dei, reapse forent in regno Dei, quod illi negabant. Rursùs Sanctus Augustinus ubique premit Pelagianos negantes peccatum originale, quòd pueri exclusi à regno cœlorum immeritò, & injustè tantâ miseriâ torquerentur. Lib. 2. Oper. Imp. cap. 113. *Ac tandem aliquando*, inquit, *extrà regnum Dei infelices futuros fatemini parvulos non renatos. Dicite ergo hujus infelicitatis meritum verbosi, & contentiosi, qui negatis originale peccatum.* Et lib. 4. cap. 99. ait: *Ipsum etiam regnum sic amatis, ut non ibi esse, non saltem levem pœnam credatis hominis esse, sed nullam.* Quòd si Pelagiani extrà regnum Dei dabant parvulis visionem Dei, haud congruenter Augustinus contrà ipsos inferebat, pueros futuros infelices, & pœnæ subjectos. Nam videns Deum, possidet summum bonum, nec ullo pacto potest esse infelix, aut alicui pœnæ obnoxius. Prætereà Sanctus Pater libro 2. Oper. Imp. cap. 113. his instat Juliano, & collegis: *Dicite, obsecro, in eâ felicitate, quæ extrà Dei regnum erit, ullusne regnabit, an nullus? Si nullus, liberior erit procul dubio sinè ullo Rege illa felicitas.*

Si verò ullus in eâ regnabit, quis erit Rex imaginum Dei, qui non erit Deus? At in illâ secundâ felicitate pueri fruerentur visione Dei, & profectò Deus in illis regnaret, nec eo dilemmate Augustinus adversarios perculisset. Etenim Deus clarè visus, regnat solus in animâ videntis, & omnes ejusdem actus regit, ac moderatur. Itaque Pelagiani beatitudinem naturalem pueris destinabant, uti enim illi naturaliter innocentes ab iisdem asserebantur, ejusdem etiam ordinis beatitatem invexere, in quo tamen dogmate nunquàm, quid sentirent, nostris innotuit; undè Augustinus, aliique Patres eorundem sententiam planè se non percipere fassi sunt. Ille lib. de Præd. Sanctor. cap. 13. narrat, à Pelagianis promitti pueris NESCIO cujus *felicitatis locum*, & in libro de Hæresibus cap. 88. *æternam & beatam* QUANDAM *vitam suam.* Idem habet lib. 1. de Orig. animæ, cujus verba mox referam. Ipse Pelagius dicere solebat: *Quò eant nescio*, ut ex Augustino superiùs dictum est.

Redeo ad Africanas Synodos. In Concilio celebrato anno 418. Carthagine contrà Pelagianos, in quo hic canon in vetustis codicibus statutus legitur. Jo. 14. *Item placuit, ut si quis dicit, ideò dixisse Dominum:* In domo Patris mei mansiones multæ sunt, *ut intelligatur, quia in regno cœlorum erit* ALIQUIS MEDIUS, *aut* ULLUS ALICUBI LOCUS, *ubi beatè vivant parvuli, qui sinè baptismo ex hâc vitâ migrarunt, sinè quo in regnum cœlorum, quod est vita æterna, intrare non possunt, anathema sit.* Joan. 3 *Nam cum Dominus dicat:* Nisi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu sancto non intrabit in regnum cœlorum, *quis Catholicus dubitet*, PARTICIPEM FORE DIABOLI, *qui cohæres esse non meruit Christi? Qui enim dextrâ caret*, SINISTRAM PROCUL DUBIO PARTEM INCURRET. In Histor. Pelag. lib. 1. cap. 13. hunc canonem recitavi, ubi ex Photio ostendi, in antiquis codicibus scriptum fuisse, quod etiam testatur Binius, licèt à nonnullis omissus sit, de quo nolo cum quopiam contentionis funem ducere. Interìm hoc ipsum Sancti Augustini testimonio confirmabo, qui lib. 2. de Orig. animæ cap. 12. scribit: *Novellos hæreticos Pelagianos justissimè Conciliorum Catholicorum, & Sedis Apostolicæ damnavit auctoritas, eò quòd ausi fuerint non baptizatis parvulis dare quietis, & salutis locum etiam præter regnum cœlorum.* Undè satìs verisimile fit, laudatum canonem reapse fuisse ab Africanis Synodis exaratum. Illud verò observandum venit, ideò Patres negasse *alium alicubi locum*, quia duo tantùm loca nominantur in sacris literis, nempè dextra, & sinistra Judicis; undè asserunt, pueros futuros in sinistrâ, & ex consequenti *participes fore Diaboli.* In eodem libro de Orig. animæ cap. 9. scribit Sanctus Pater: *Non baptizatis parvulis nemo promittat inter damnationem, regnumque cœlorum quietis, vel felicitatis* CUJUSLIBET, *atque* UBILIBET *quasi* MEDIUM LOCUM. *Hoc enim eis etiam hæresis Pelagiana promisit.* Quarè, cùm illa opinio *de quasi medio loco*, nempè inter inferorum pœnas, & gaudia regni cœlestis, inter errores hæresis Pelagianæ Augustinus recensuerit, constat, eandem & ab Africanis Patribus, qui contrà illam hæresim diligentissimè excubuere, damnatam fuisse, quod ex dicendis clarissimè apparebit.

His addam Synodum Byzacenorum Patrum in Sardiniam à Thrasamundo Rege Vandalorum Ariano relegatorum sententiam. Cùm Constantinopoli graves de Divinâ Gratiâ lites agitarentur, nonnulli Monachi pro iisdem componendis Romam profecti, auditâ Africanorum Antistitum in Sardiniâ exulum famâ, legationem ad eosdem destinarunt; librum etiam miserunt de Incarnatione Domini, & Divinâ gratiâ à se ipsis conscriptum, rogantes ut de eodem judicium ferrent. Byzaceni Patres, cùm communi consilio, quid memoratis Monachis rescribendum foret, deliberassent, Fulgentio Episcopo Ruspensi injunxere, ut decreta à Patribus in literas mitteret, qui è vestigio librum exaravit inscriptum de Incarnatione, & Gratiâ. In eo autem Augustini sententia de pœnis puerorum apertissimè traditur; etenim cap. 14. inquiunt: *Quæ justitia est, ut imago Dei, quæ nihil potuit per se ipsam delinquere, si non redimatur sanguine filii Dei, in regnum Dei non permittatur intrare? Quò utique quisquis non ingreditur*, INTERMINABILIBUS IGNIS ÆTERNI CRUCIABITUR POENIS. *Quâ igitur justitiâ Deus justus infantibus sinè peccato nascentibus ingerit pœnam, in quibus pœnæ non invenit causam?* Item cap. 30. hæc scribuntur: *Quomodò infantibus, qui baptizantur, & in eadem infantiâ moriuntur, donat æternam salutem, quorum bonam nec expectat, nec invenit voluntatem? Item alios quomodò sinè baptismate mortuos* ÆTERNIS CRUCIATIBUS *damnat, cùm in eis nullam culpam malæ voluntatis inveniat? Nonne istos inimicos gratiæ Dei, nec defensores humani, sed deceptores arbitrii ad hoc sua perversitas cogit, ut Deum putent iniquum in obitu omnium parvulorum, ubi nullâ interveniente vel bonitate, vel malitiâ voluntatis, alios vident potiri regno, alios* INTERMINABILI DEPUTATOS INCENDIO? Hic liber inter volumina Sancti Fulgentii recensetur, quòd ab ipso dictatus fuit, at eundem à Synodo approbatum, ac ad Monachos Romam missum patet ex hoc ejusdem initio, ubi Episcopi Byzaceni nominantur: *Dilectissimis, & in Christi fide, atque gratiâ plurimùm amplectendis sanctis Fratribus, Petro Diacono, Joanni, Leontio, & alii Joanni, cæterisque fratribus &c. Dacianus, Fortunatus, Boethus, Victor, Scholasticus, Orontius, Vindicianus, Victor, Januarius, Victorianus, Photinus, Quodvultdeus, Fulgentius, Felix, & Januarius in Domino salutem.* Quindecim igitur Episcopi doctissimi, ac sanctissimi in Augustini sententiam pedibus ivere. Nec obstat, laudatum volumen fuisse Fulgentii manu exaratum, qui Augustini Patris sententiam mordicus tuebatur; nam in omnibus Synodis uni alicui ob eruditionem, & eloquentiam insigni injungi solet, ut publica Patrum decreta literis mandet. Scribit discipulus Fulgentii cap. 20. de Vitâ ejusdem: *Post deliberationis autem longissimas moras, quicquid definitio communis invenerat, eloquenter allegandum sensibus cæterorum, Beato Fulgentio dimittebatur.* Et posteà: *Propterea quandocunque rescribebant consulentibus, Episcoporum nomina cunctorum dicebantur in titulo, sed solius Beati Fulgentii sermo tenebatur in stylo.* Quarè ea omnibus Byzacii Patribus, quorum tum temporis Dacianus erat Primas, sententia stetit. Habemus etiam Epistolam Synodicam eorundem Antistitum, inter quos tamen Fulgentius non nominatur, quam publicavit Sirmondus, & inter Opera Fulgentii Tom. 6. Bibl. Patrum Edit. Colonien. A. 1618. recensetur, in cujus cap. 8. eadem sententia traditur: verba inferiùs recitabo.

Volo hìc evidenter ostendere, antiquitùs in Africanâ Ecclesiâ, in quâ quadringenti sexaginta sex Episcopi numerabantur, adeò certum fuisse, pueros sinè baptismo defunctos puniri in inferis pœnâ sensibili, ut id inter fidei dogmata relatum fuerit. Cùm Petrus Diaconus vir doctissimus, ut ex ejusdem libro de Incarnatione, & Gratiâ constat, in Orientem transmissurus esset, rogavit per literas Sanctum Fulgentium, ut brevem fidei Catholicæ synopsim ad se mitteret,

teret, cui se conformare posset, intelligebat enim plures hæreses passim toto Oriente grassari. Fulgentius librum eidem misit inscriptum de Fide ad Petrum, quâ de re dixi lib. 2. Hist. Pelag. cap. 19. In eo autem volumine quadraginta dogmata ad Catholicam fidem pertinentia recitat, eaque in singula capita digerit, quæ ita inchoantur: *Firmissimè tene, & nullatenùs dubites.* Primum dogma recitatur cap. 4. Cùm verò cap. 26. posuisset dogma XXIII. de peccato originali, capite insequenti 27. hæc scribit: *Firmissimè tene, & nullatenùs dubites, non solùm homines jam ratione utentes, verùm etiam parvulos, qui sivè in uteris matrum, sivè cum de matribus nati sinè Sacramento sancti baptismatis, quod datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, de hoc sæculo transeunt,* IGNIS ÆTERNI SEMPITERNO SUPPLICIO PUNIENDOS, *quia etsi propriæ actionis peccatum nullum habuerunt, originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione, & nativitate traxerunt.* Hoc XXIV. dogma, seu ut ille loquitur, capitulum de Fide Petro credendum proposuit; & cum posteà reliqua capitula recitasset, hæc habet cap. 44. *Hæc interim quadraginta capitula ad regulam veræ fidei firmissimè pertinentia fideliter crede, fortiter tene, veraciter, patienterque defende. Et si quem contraria his dogmatizare cognoveris, tanquàm pestem fuge, & tanquàm hæreticum abjice. Ita enim ista, quæ posuimus, fidei Catholicæ congruunt, ut si quis non solùm omnibus,* SED ETIAM SINGULIS *voluerit contraire, in eo quòd singulis horum contumaciter repugnat, & his contraria docere non dubitat, hæreticus, & Christianæ fidei inimicus, atque ex hoc omnibus Catholicis anathematizandus appareat.* Itaque testatur Fulgentius, parvulos cum solo originali peccato morientes *ignis æterni sempiterno supplicio puniendos*, & id *ad regulam veræ fidei pertinere*, & *tanquàm hæreticum abjiciendum*, qui eidem dicto *voluerit contraire.* Hæc non indigent interprete, sed tantùm lectore. Quis autem ex his non intelligat, Africanam Ecclesiam Augustini sententiam de pœnis infantium inter fidei dogmata recensuisse? Neque enim omnium Afrorum Episcoporum doctissimus eâ in re deceptus dici potest, vel alios voluisse decipere, proprias opiniunculas pro inconcussis Ecclesiæ dogmatibus venditando. Qualis verò, quantusve fuerit Fulgentius ex ejusdem gestis patet. Hæc sufficiat ex cap. 20. libri de Vitâ ejusdem dixisse: *Sexaginta quippè, & eo amplius Episcopos tunc catena ligabat exilii, quorum lingua, & ingenium Beatus Fulgentius Episcopus fuit.* Tot ejusdem libri editi eximiam ipsius doctrinam abundè manifestant. Vide quæ de eodem dixi lib. 2. Hist. Pelag. cap. 21. & 24.

Hoc ipsum colligitur ex Augustino qui lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 28. asserentes pueros futuros in medio quodam loco nuncupat *malè credentes.* Idem in lib. de Prædest. Sanctor. cap. 12. ait: *Cùm moriuntur infantes, aut merito regenerationis transeunt ex malis ad bona, aut merito originis transeunt ex malis* AD MALA. *Hoc Catholica fides novit.* Præterea lib. 5. contrà Jul. Oper. Imp. cap. 64. ait: *Inter reprobos sunt certè plurimi, qui si ex hâc vitâ abriperentur infantes, secundùm falsam vestram hæresim penitùs ab omni, secundùm autem Catholicam fidem à damnatione gravissima tollerentur.* Certum est, eam pœnam à Catholicâ fide in parvulis asseri, quam Pelagiani inficiabantur; at hi pœnam damni, hoc est, exclusionem à regno cœlorum libenter concedebant. Hinc dixit Augustinus Serm. 14. de Verb. Apost. *Videris enim tibi misericors, quia non aufers ei vitam,* DAMNAS *tamen, quem separas à regno cœlorum.* DAMNAS, *non eum percutis, sed in* EXILIUM MITTIS. En Pelagiani pueros *non percutiebant*, hoc est, pœnâ sensûs illos nequaquàm mulctabant, sed pœnâ tantùm damni, in exilium illos mittendo. Quarè Augustino teste, Catholica fides tradit, parvulos *percuti*, & non tantùm in exilium mitti, quod Pelagiani ultrò fatebantur. Rursùs tract. 67. in Joannem hæc ait: *Proindè respuendi sunt à corde Christiano, qui putant, ideò dictum, multas esse mansiones, quia extrà regnum cœlorum erit aliquid, ubi maneant beati innocentes, qui sinè baptismo ex hac vitâ emigrarunt, quia sinè illo in regnum cœlorum intrare non potuerunt. Hæc fides, non est fides; quoniam non est vera, & Catholica fides.* Et tamen videmus, plures Scholasticos beatitudinem naturalem perfectissimam citrà dolores, & tristitiam parvulis promittere extrà regnum Dei, quorum sententia minùs tolerari potest, quàm illa Pelagianorum, quia isti contendebant infantes esse innocentes, & nullâ culpâ coinquinatos; undè non adeò grave absurdum videbatur, quandam eisdem felicitatem præparare, cùm tamen Scholastici, nec ignobiles, asserant cum Ecclesiâ Catholicâ, pueros esse originali labe infectos, sub potestate Dæmonis, filios iræ, nec posteà dubitent, eisdem beatam quandam vitam promittere.

Sed ex eadem Africâ ad Romanam Apostolicam Sedem evectus Sanctus Gelasius Papa adeò apertè Augustinianam sententiam confirmavit, ut nihil solidius hac in disputatione adduci possit. Hic in Epistolâ ad Episcopos per Picenum contrà Senecam delirum senem Pelagianum missâ scribit: *De parvulis autem quod asserit, sine baptismate pro solo originali peccato non posse damnari, satis* IMPIA, *satis profana propositio est.* At Pelagiani nunquàm sinè baptismo regnum cœlorum pueris promiserunt, sed nescio quem tertium locum inter cœlum, & inferos. Audiatur laudatus Gelasius: *Nihil est ergo, quod dicant, quòd non renati infantes tantummodò in regnum cœlorum ire non valeant, non autem perpetuâ damnatione puniantur.* Ubi cùm Pontifex præter exclusionem à regno cœlesti, quæ est pœna damni, decernat, pueros *perpetuâ damnatione puniri*, palàm fit, eundem Augustini sententiam approbasse, & concludit: *Dicant igitur in morte perpetuâ constituti, si non æstimentur esse damnati.* TOLLANT ERGO DE MEDIO NESCIO QUEM IPSI TERTIUM, QUEM DECIPIENDIS PARVULIS FACIUNT, LOCUM. Ita arguit Pontifex. Pueri sunt damnati, ergo tollant de medio tertium, quem decipiendis parvulis faciunt, locum. Ex quibus patet, in antecenti loqui Gelasium de damnatione apud inferos, quâ pueri perpetuæ, hoc est, secundæ mortis supplicia sustinent; undè rectè infertur, tollendum esse de medio tertium locum. At cur TERTIUM dicit? Nisi ut duo tantùm loca esse declaret, nempè cœlum sedem beatorum, & inferos carcerem damnatorum. Quòd defensores Augustinianæ sententiæ tortores puerorum à Scholasticis nuncupantur, longè graviori censurâ eosdem Gelasius perculit, dum illos *deceptores parvulorum* Apostolici oris sententiâ pronunciavit, quippè qui eisdem secundæ felicitatis locum inani asseveratione promittebant. Imò ibidem tertium illum locum explodit, motus eodem testimonio sacrarum literarum, quod initio ex Augustino adduximus. Etenim scribit Pontifex: *Tollant ergo de medio nescio quem ipsi tertium, quem decipiendis parvulis faciunt, locum. Et quia non nisi dexteram partem legimus, & sinistram, non illos faciant* IN SINISTRA REGIONE *sinè baptismate permanere, sed baptizatos sinant ad dexteram salutarem sacrâ regeneratione transferri.* Quarè Gelasius Papa non

modò

modò Sancti Doctoris sententiam, verùm etiam ejusdem quoque rationem approbavit. Porrò definitiva illa sententia est: *Tollant ergo de medio nescio quem ipsi tertium, quem decipiendis parvulis faciunt, locum.* In quibus dum dicit *nescio quem*, declarat nec scire se, nec inquirere, quænam, aut ubinam esset secunda felicitas parvulis à Pelagianis promissa, sed ob id eorum dogma damnare, quòd tertium locum facerent inter regnum cœlorum, quod dandum est iis, qui erunt in dexterâ, & inferni pœnas, quæ destinantur iis, qui erunt in sinistrâ. Ex his jure Gelasius appellatur à Gabriele Vasquez 1. p. disp. 91. num. 75. *per omnia Augustinianus.* Et quidèm in eandem epistolam, ut aliàs notavimus, totius Augustinianæ contrà Pelagianos doctrinæ succum valentiorem contraxit. Undè cum ex CLEMENTIS PONT: OPT. MAX. indulto ejusdem Sancti Pontificis memoriam quotannis Augustiniana familia recolendi facultatem impetrasset, inter precum officia ejusdem vitæ synopsi insignem Gelasii ergà Sancti Patris Augustini doctrinam cultum inseruit. Gelasii laudes recitat Dionysius Exiguus in Epistolâ ad Julianum Presbyterum, in quâ ejusdem Pontificis doctrinam, pietatem, ac exantlatos pro Orthodoxâ fide labores eximiè commendat. Has literas leges in calce prioris partis collectionis Romanæ Lucæ Holstenii.

Idem Augustini assertum Patrum, ac plurium Theologorum, etiam Recentiorum auctoritate probatur.

AGmen Patrum, ut par est, Hieronymus ducet, qui propiùs in Palæstinâ cum Pelagio veluti collato pede certavit. Edidit ille dialogos contrà eundem hæresiarcham, in quibus sub nomine Critoboli Pelagium, sub nomine verò Attici virum Catholicum colloquentes induxit. Itaque Critobolus objicit in fine tertii libri: *Oro te, quid infantuli peccavere? Nec conscientia eis delicti imputari potest, nec ignorantia, qui juxtà Jonam Prophetam manum dextram nesciunt, & sinistram. Peccare non possunt, & possunt perire, genua labant, vagitus verba non explicant, balbutiens lingua ridetur,* & ÆTERNÆ MISERIÆ CRUCIATUS *miseris præparantur.* En Pelagius exprobat Catholicis veluti quid absurdum puerorum in alienâ vitâ cruciatus. Quid his reponit Hieronymus, an fortè illa Annati verba: *negamus crudelem consequentiam?* Lib. 8. sui Augustini cap. 1. pag. 858. Haud equidèm: sed ex Paulo Apostolo peccatum originale probat, ut pueris tormenta non injustè infligi videantur. Eadem pœna sensibilis infantium asseritur à Sancto Avito Antistite Viennensi, qui anno Domini 500. in Galliis floruit. Etenim in carmine ad Fuscinam sororem hæc eleganter scripsit.

Omnibus id verò gravius, si fonte lavacri
Divini expertem tenerum mors invida natum
Præcipitat, durâ generatum sorte GEHENNÆ,
Qui mox ut matris cessarit filius esse,
Perditionis erit: tristes tunc edita nolunt,
Quæ FLAMMIS *tantùm genuerunt pignora matres.*

Fuit autem Alcimus Avitus Præsul doctissimus, ac Synodo Epaunensi, aliisque præsedit. Huic autem supparem dabo Sanctum Fulgentium Ruspensem Episcopum, qui eidem Avito convixit. Hic in lib. de Fide ad Petrum Diaconum sententiam eandem tanquàm de fide tenendam docuit cap. 27. cujus verba superiùs laudavimus. Idem lib. 1. de Verit. prædest. & grat. cap. 12. ait: *Nulla igitur est causa diversitas in infantibus, quæ faciat unum eligi, alterum reprobari. Si verò parentum consideretur voluntas, illi, qui Christiani sunt, ut eorum filius baptizaretur, sollicitè voluerunt, instantissimè curaverunt: quorum tamen filius antequàm baptizaretur morte præventus,* ÆTERNIS EST IGNIBUS *deputatus.* Capite etiam 14. scribit: *Causa verò majorum, atque minorum, qui sinè baptismate cursum vitæ præsentis in infidelitate consummant, quantum attinet ad communionem originalis peccati, una est. Ex hac utrique ibunt in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus, quia in eis chirographum, quo sibi eos deceptoris nequitia subdidit, Salvatoris gratia non delevit.* Et statim: *Reddet unicuique secundùm opera sua, ut non solùm pro originali peccato* ÆTERNIS IGNIBUS ARDEANT, *(quibus* ARSURI *sunt sinè baptismate morientes etiam parvuli, qui nihil boni, aut mali egerunt) sed etiam pro suâ voluntate malâ tantò deteriùs torqueantur, quantò amplius propriæ iniquitatis adijciunt.* Hi Fulgentii libri eximiè commendantur à Patribus Africanis in Sardiniâ pro fide Orthodoxâ exulantibus in Epistolâ Synodicâ cap. 18.

At sæculo eodem desinente Sanctus Gregorius Magnus, & insequenti ineunte Sanctus Isidorus Hispalensis Augustini sententiam approbarunt, quippè quæ communis tum temporis in Ecclesiâ habebatur. Gregorius lib. 9. Moral. cap. 12. in illa Job: *Et multiplicabit vulnera mea etiam sinè causâ,* hæc scribit: *Nonnulli etenim priùs à præsenti luce subtrahuntur, quàm ad proferenda bona, malave merita activæ vitæ perveniant. Quos quia à culpâ originis sacramenta salutis non liberant, & hic ex proprio nihil egerunt, & illuc* AD TORMENTA PERVENIUNT. *Quibus unum vulnus est, corruptibiliter nasci, aliud carnaliter emori. Sed quia post mortem quoque æterna mors sequitur, occulto eis, justoque judicio etiam sinè causâ vulnera multiplicantur;* PERPETUA quippe TORMENTA PERCIPIUNT, qui *nihil ex propriâ voluntate peccaverunt.* Et posteà: *Districtus judex, quâ eos animadversione trucidat, quos culpa propriæ actionis damnat, si & illos* IN ÆTERNUM PERCUTIT, *quos reatus arbitrii non addicit?* Hæc adeò clara sunt, ut Moraines dicat, Gregorium ea non ex sensu Ecclesiæ, sed ex propriâ opinione asseruisse. Sanctus Isidorus lib. 2. differ. spirit. num. 26. idem tradit inquiens: *Illud tamen tenendum est, parvulorum animas nexu peccati originalis esse adstrictas, quæ nisi percipiant baptismatis Sacramentum, regni cœlestis participes esse non possunt, sed cum carne, & commune habebunt peccatum, & pari judicio* DAMNABUNTUR IN IGNEM ÆTERNUM. Et lib. 1. senten. cap. 22. ait: *Pro solo originali reatu luunt* IN INFERNO *nuper nati infantuli* POENAS. Erat ergo certa in Latinâ Ecclesiâ illa assertio de pœnis puerorum, quàm Augustinus, Fulgentius, ac Synodi in Africâ docebant, quam Gelasius, ac Gregorius Sanctissimi Pontifices in Italiâ tradebant, quam Sanctus Avitus in Galliâ, & Sanctus Isidorus in Hispaniâ citrà dubium asserebant. Eandem verò diutiùs usque ad Scholasticorum ætatem viguisse existimo. Sanctus Prudentius Episcopus Tricassinus, qui floruit anno 850. in libro de Prædest. cap. 16. ait: *Quæ punitio bifariam dividitur, & nunc in absolutione animæ à suo corpore comparata hujus primæ prævaricationis merito, quod ab ipsâ radice in omne posteritatis ejus genus transfusum, atque innatum est, & postmodùm* in GEHENNA, *quæ tam* HUJUS, *quam aliorum multiplicitate criminum libidinosâ perversitate contractorum acquisita est.* Et inferiùs de parvulis scribit: *Extrà baptismi gratiam morientes, non suo, sed protoplasti peccato* PERPETUA

TUA PLEXIONE DAMNANTUR. Ex Angliâ veniat Anselmus, qui in lib. de Concep. Virg. & Pecc. orig. cap. 22. hæc docuit: *Sed cùm nemo dubitet, quia par pœna non sequatur imparia peccata, in hoc tamen similis est & personalis, & originalis peccati damnatio, quia nullus admittitur ad regnum Dei, ad quod factus est homo, nisi per mortem Christi; sine quo non redditur, quod pro Alæ peccato debetur, quamvis non omnes pariter in inferno torqueri mereantur. Nam post diem judicii nullus erit Angelus, aut homo* NISI AUT IN REGNO DEI, AUT IN INFERNO. Explodit tertium illum locum felicitatis secundæ, quem plerique parvulis promittunt. Ultimus accedat Sanctus Aëlredus Sancti Bernardi contemporaneus in libro 1. Speculi charitatis cap. 14. Cùm sibi objecisset: *Parvulos quæ ratio addicit damnationi, quos nec creatio malos, nec propria voluntas fecit injustos?* Respondet: *Quid enim? Injustum æstimas, ut lignum inutile, & infructuosum ignis depascat? Cogita quæso totum humanum genus quasi lignum aridum, lignum infructuosum, lignum in ipsâ radice vitiatum, utpotè veneno antiqui serpentis inficiatum, justissimè addictum flammis, igni destinatum, adjudicatum damnationi. Quid ergo? Ingratum te præbes, ò lignum inutile, quòd quidam ramusculi à tuâ præmortuâ præcisi radice eripiuntur incendio, quatenùs stipiti cuidam fructuoso inserti pristinæ libertati donentur.* Hujus Sancti regulam lege apud Holstenium pag. 187. parte 2. Collectionis Romanæ. Ex his patet, quàm falsò dixerit Adamus, *omnes Patres contrà Augustinum stare.* Certè neque Pater Suarez, neque Vasquez cum Augustino eâ in re conveniunt, at benè Sanctum Doctorem secuti sunt omnes Latini Patres, qui controversiam illam quoquo modo attigerunt, in quorum lectione Adamus totus hospes fuit.

Hæc itaque antiquæ Ecclesiæ, ac Sanctis Patribus de infantium pœnis sententia stetit, donec post ducentesimum suprà millesimum annum Christianæ epochæ novæ opiniones à Scholasticis procusæ sunt. Qui si in Patrum voluminibus tantum studii, ac laboris posuissent, quantum Aristoteli explicando impendere, profectò Sancti Augustini sententiam non obduxissent, neque eorum plerique Pelagianorum opinionem, quod naturalem illam puerorum beatitatem attinet, hominum mentibus tam altè infixissent. Verùm tanta fuit vis veritatis, ac tantùm Augustini auctoritas valuit, ut plerique etiam Scholasticorum pedibus in Augustini sententiam ierint. Primus fuit Gregorius Ariminensis subtilissimus antiquæ Parisiensis scholæ Doctor, qui pœnas sensibiles infantium acerrimè sustinuit in 2. sent. dist. 30. quæst. 3. Nullus autem veterum Scholasticorum in Augustini lectione Gregorium superavit. Hanc illi laudem ultrò Recentiores tribuunt. Dicitur à Vasquez 1. 2. disp. 185. num. 13. *apprimè in Augustini doctrinâ versatus.* A'Vandero appellatur *vir doctissimus, & siquis alius doctrinæ Augustinianæ perstudiosus* Disp. 1. de liber. Dei num. 23. Addit Fasolus 1. p. q. 23. art. 1. dub. 3. num. 34. *cujus libri Augustini auctoritatibus, & sententiis passim abundant.* Idem nuncupatur à Raynaudo *homo in Augustini lectione versatissimus.* In cens. inoff. * cens. num. 2. Denique Decampsius scribit: *Gregorius Ariminensis, quem non vitæ tantùm instituto, sed etiam doctrinâ Augustinianum fuisse norunt omnes, qui vel strictim ejus libros attigerunt.* Lib. 3. de Hæreti Jans. disp. 3. cap. 20. Quæ consultò hìc inserui, ut planum fiat, quantùm fidei Ariminensi præstandum sit, ubi de Augustini mente disputatur. Video enim, hunc insignem Doctorem plerasque sententias tanquàm verè Augustinianas defendere, quas tamen Recentiores veluti portenta, ac paradoxa prorsùs anti-Augustiniana reijciunt. Hic itaque vir subtilissimus Augustini auctoritatem communi illius ætatis Scholasticorum sensui præposuit. Albertus etiam Magnus in Summâ tract. 18. probabilem Augustini sententiam fatetur; utì etiam Polmanus Doctor Duacensis in calce Breviarii Theologici nu. 469. Consentiunt Sonnius tract. de Extremo Judicio cap. 6. & 7. Driedo lib. 1. de Grat. & Lib. arb. tract. 3. cap. 2. par. 1. Ex Augustinianâ familiâ præter Gregorium fusè eandem sententiam tuentur Augustinus Musæus in Apolegetico ad Paulum III. Alipius Reylof Belga lib. 8. de animâ ad mentem Sancti Patris Augustini cap. 2. §. 13. Michael Paludanus insignis Doctor Lovaniensis in Epistolâ ad Conrium Archiepiscopum Thuamensem, quæ legitur in limine libri ejusdem Conrii mox laudandi. Denique Carolus Moreau Gallus tomo 1. sui Tertulliani par. 2. pag. 89. & seq. ait: *Attendant & hi, qui solam pœnam damni in eis admittunt, se ab antiquo Ecclesiæ, & Patrum sensu esse remotissimos.* Ibi enim plura Patrum testimonia laudat, quæ tamen de damnatione genericè sumptâ intelligendos esse facilè adversarii dicent, neque enim Gelasii, Aviti, Isidori, Prudentii, aliorumque auctoritates produxit, quas nos superiùs attulimus. Hìc tamen Augustinianos plurimùm debere fateor doctissimis Seraphicæ familiæ Patribus, totidem enim pro Augustanianâ sententiâ, quot ex nostris, stare video. Alphonsus à Castro insignis Theologus in lib. adver. hæres. V. Baptismus ait, pueros originali infectos esse *gehennæ obnoxios.* Matthias Hauzerus idem docet tom. 2. Anatomiæ Augustinianæ pag. 764. Joannes Poncius Hibernus disp. 18. Cursus Theologici totâ quæstione 6. & in com. in 2. sent. Scoti d. 33. Pater Macedo lib. 4. de Clavibus cap. 18. contr. de pecc. orig. sect. 3. quorum omnium studia vicit Florentius Conrius Archiepiscopus Thuamensis integro pro Sancti Augustini assertione volumine evulgato, in quo fusissimè ex sacris literis, & Augustino sensibiles infantium pœnas demonstravit. Patrum tamen testimonia omisit, unus enim Augustinus instar omnium illi fuit. Hic autem cùm cap. 2. retulisset, plerosque eâ in opinione versari, Augustinum in excessus prolapsum, quæ Recentiorum cantilena est, haud sibi temperare potuit, quin exclamaret: *O vocem non solùm miræ animositatis plenam, sed injuriæ in Augustinum, ejusdem sanctos Commagistros, & in ipsam Sedem Apostolicam fortè plenissimam!* Videò, hunc doctissimum Antistitem vocari à Morainio novorum Dogmatistarum prodromum, cùm tamen antiquissimam Patrum sententiam propugnaverit. Ad quòd in limine libri Augustini nomen inscripsit, ac peregrinum Jerichontinum in alio volumine descripsit, in quo humanæ naturæ status juxtà Augustini mentem egregiè explicuit, hinc & nuperis, quos appellat, Dogmatistis præcursor datus; tantum Conrio stetit, Augustinum defendisse! Hi ergo subtilissimæ Scholæ Professores, licèt aliàs Scoto addictissimi, cùm Magistrum in præsenti controversiâ cum Augustino minùs convenire intelligerent, religioni duxerunt, Scotum Augustino præponere. Imò eo facto ipsius Scoti, si non doctrinam, saltem exemplum secuti sunt. Etenim subtilissimus ille Doctorum tantum Augustino detulit, ut Patres Minores in libello supplici exhibito Senatui Castellæ anno 1628. quo juramentum Salmanticensis Academiæ pro defendendâ doctrinâ Sancti Thomæ, quòd diligentissimus Augustini

* Prò Valer. Cemedien.

gustini discipulus fuit, tanquàm Doctori subtili injuriosum deferebant, hæc scripserint: *Scotus adeò Augustinianæ doctrinæ addictus fuit, ut in solis Theologicis commentariis octingenties, ac quindecies Sanctum Augustinum in suarum assertionum testem protulerit &c.* Quæ, aliave legere poteris tomo priori Historiæ Augustinianæ Hispanicè scriptæ à Petro de Campo lib. 3. cap. 30. & apud Lucam Vvadingum in vitâ Scoti tomo 1. operum ejusdem cap. 15. num. 69.

Thesis de sensibili infantium pœnâ in inferis rationibus suadetur. Quâ occasione ostenditur, Ecclesiam Romanam inter precum officia eandem Sancti Doctoris sententiam recitare. Augustinus vocat illam pœnam mitissimam. Statuitur, pueros ex pœnâ damni gravem tristitiam pati.

SEd nec desunt argumenta satis valida, quæ Sancti Augustini sententiam non modò probabilem, verùm etiam longè probabiliorem ostendunt, nam quod Synodos, & Patres attinet, vera est ejusdem sententia. Primum argumentum est. Peccatum originale induxit sensibiles miserias puerorum præsentis vitæ, ergo & easdem per totam æternitatem distendet. Probatur consequens, quia pœnæ sensibiles hujus vitæ non sunt sufficientes ad satisfaciendum per satis passionem pro maculâ peccati originalis, & quantæ, quantæ sunt, justè humanum genus easdem patitur, ergo durante eâdem maculâ peccati per totam æternitatem, justè in æternum pueri originali labe infecti easdem patientur. Respondent communiter Scholastici, miserias esse pœnas peccati originalis per accidens; nam justitia originalis eximebat hominem iis miseriis, quas in naturâ purâ subiisset; quarè cùm peccatum originis per se sustulerit justitiam originalem, per accidens induxit miserias. Hanc responsionem §. 2. superius explosimus, quam rursùs hîc egregio testimonio Augustini lib. 6. Oper. Imp. cap. 37. refellimus. *Restat*, inquit, *ut ista, quæ nunc est*, scilicet mors corporis, *ipsa novissima, hoc est, in fine destruatur, quando fiet resurrectio carnis, ut non sit porrò inimica, quomodò esset, si naturalis ita esset, ut pœnalis non esset: pœnalis autem sub justo, & omnipotente Deo judice nullo pacto esset, nisi meritis peccati accidisset.* Cùm autem mors pœnalis dicitur, non ideò dicitur ob relationem, quam habet ad culpam, cujus ipsa pœna sit, sed pœnale accipitur ab Augustino, quòd infert cruciatum, & dolorem; undè & pœna alia est justa, alia injusta, nempè injusta est, quæ sinè prævio demerito innocenti à tyranno infligitur. At mors nequit esse naturalis, ut non sit pœnalis. Etenim anima à corpore separari non potest, nisi præviis morbis, & doloribus, sive ii longi sint, sive breves, qui enim breves sunt, magni sunt. Ergo ex Sancto Doctore nequit mors esse naturalis sub justo, & omnipotente Deo, qui tanquàm justus, non infligeret malum pœnæ sinè culpâ, tanquàm omnipotens, non sineret, ab alio toti innocenti naturæ infligi. Hinc clamat eodem lib 6. cap. 20. *Neque enim sub Deo justo miser esse quisquam, nisi mereatur, potest.* Quomodò autem Adam, licèt ex elementis & corpore animali compositus, moriturus non fuisset, egregiè explicat Sanctus Doctor ibidem cap. 39. Sed his omissis, comminùs datam responsionem oppugno. Etiamsi homo in naturâ purâ futurus fuisset iis miseriis subjectus, quæ ex complexione elementorum, quibus constat, & in quibus vivit, ortum ducunt, multæ sunt aliæ gravissimæ miseriæ, quas homo ex suâ naturâ non patitur. Etenim plerumque pueri à Dæmone invaduntur, & ad mortem usque cruciantur, illa autem pœna non oritur ex conditione materiæ. Urget hoc argumentum Augustinus lib. 6. contrà Jul. cap. 6. *Tu*, inquit, *asserè si potes, quomodò sibi non obscurè, sed apertè vendicet parvulos, quos immundi Spiritus vexant. Si ei traditos dicis, videmus ambo supplicium, tu dic meritum: ambo cernimus pœnam, tu qui nulla mala merita dicis ex parentibus trahi, cùm Deum justum ambo fateamur, demonstra istâ pœnâ dignam, si potes, in infantibus culpam. An verò non agnoscis etiam hoc ad illud* grave jugum *pertinere, quod est super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum &c.* Ideò enim Dæmones permittuntur, tantis cruciatibus pueros torquere, quia isti sunt peccato deturpati. Itaque durante eodem reatu justè Dæmon poterit illos affligere. Rursùs rejicitur eadem responsio. Si miseriæ per accidens consequuntur privationem justitiæ originalis in statu præsentis vitæ, cur etiam in altero statu eædem miseriæ itidem saltem per accidens non consequentur privationem originariæ innocentiæ? Profectò cùm peccatum in pueris in præsenti, æquè ac futurâ vitâ remaneat, nescio undenam divinam justitiam in altero sæculo futuram erga infantes mitiorem deducant, cùm in alienâ vitâ severiùs peccatores puniat. Et quidèm si Deus Adamum post peccatum morti non destinasset, & hìc æternùm inter miserias unà cum posteris vixisset, nullus judicium Dei culpare posset, qui inimicum genus, ac sorde pollutum pœnis addixisset. Ergo in illâ hypothesi ob solum originale delictum pueri æternùm justè pœnas subirent. Eccl. 40

Probatur secundò, Deus odio habet pueros originariâ labe pollutos, illis est iratus, atque inimicus, ergo justè potest exercere contrà eosdem actus justitiæ vindicativæ, prout hæc est inflictiva pœnæ sensibilis. Antecedens colligitur ex Joann. 3. 36. *Qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.* Quam sententiam parvulis non credentibus applicat Sanctus Doctor lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 20. Scribit etiam Apostolus Ephes. 2. 3. *Eramus naturâ filii iræ*, nempè ob peccatum originis, quod cum naturâ in prolem transfunditur, quo fit, ut puer recèns natus sit aversus à Deo, & ex consequenti ejusdem inimicus. Consequentiam verò acutè deducit Augustinus tract. 44. in Joannem inquiens: *Apostolus natus in gente Prophetarum dicit:* Fuimus & nos aliquando naturâ filii iræ, sicut & cæteri: *Si filii iræ, filii vindictæ, filii pœnæ, filii gehennæ. Quomodò naturâ, nisi quia peccante primo homine vitium pro naturâ inolevit?* Sunt optimæ illationes. Quandoquidèm si Deus est iratus pueris, ergo potest contrà eosdem exercere actum justitiæ vindicativæ, ergo etiam eosdem pœnâ afficere, objectum enim justitiæ vindicativæ est punitio rei, ergo potest illos gehennæ, hoc est inferni flammis destinare, ubi *erit fletus, & stridor dentium.* Matth. 22. 13. Nec valet, si dicas, iram Dei, ejusque justitiæ vindictam apparere in pœna damni, quâ puniuntur pueri, nec oportere, ut ab eadem justitiâ pœnâ sensibili castigentur. Etenim pueri sunt rei ejusdem omninò peccati, quod commisit Adam, ita ut crimen, quod in Adamo fuit actuale, evaserit in posteris originale; undè dicit Apostolus Rom. 5. *in quo omnes peccaverunt*, ergo sicuti in Adamo peccatum actuale punitum fuit inflictione pœnæ sensibilis, in posteris etiam eodem supplicio castigari poterit. Utì pestis non tantùm nocet illi, in cujus corpore primùm nascitur, verùm etiam alteri, qui eadem

dem per contactum inficitur, ita pueros *peccati paterni contagione* mori dixit Augustinus lib. 6. con. Jul. cap. 4. Hùc facit, quod docet Sanctus Thomas 1. 2. q. 81. art. 2. ad 1. *Pœnâ*, inquit, *corporali interdum judicio divino, vel humano puniuntur filii pro parentibus, inquantum filius est aliquid patris secundùm corpus.* Deus enim è vitâ sustulit filium David, ut patris adulterium puniret, & tamen puerulus non erat reus paterni delicti. Hinc Exodi 20. 5. dicitur Deus visitare *iniquitatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationem.* Quo ergo potiori jure Deus poterit punire pœnâ sensibili pueros, qui reapse contrahunt maculam primorum parentum? Sed etiamsi illationes illæ Augustini ex his verbis Apostoli, *fuimus & nos aliquando naturâ filii iræ*, possent utcunque eludi, nobis interim sat est, easdem recitari ab Ecclesiâ Romanâ inter officia precum feriâ IV. Dominicæ IV. Quadragesimæ in lectione priori expositionis Evangelii. Uti enim certum est, Augustinum eo loci juxta propriam sententiam de sensibili puerorum pœnâ in gehennâ locutum esse, ita ejusdem doctrina suis precibus ab Ecclesiâ inserta, ingenti auctoritatis pondere fulcitur; saltèm omni censurâ liberatur, quod unum hìc intendimus adversùs recentiores Criticos, excessus Augustino objicientes.

Exod. 20.

Probatur 3. Pueri prædestinati ex meritis Christi habebunt in aliâ vitâ bona corporis, quæ dotes à Theologis nuncupantur, ergo pueri reprobi patientur in aliâ vitâ mala corporis ex demeritis Adæ. Simile argumentum ponitur ab Augustino lib. 6. con. Jul. cap. 10. ubi paritatem negantes vocat *importunos.* Do ejusdem verba: *Vide ergo*, inquit, *quàm importunè nolis, parvulum de alieno peccato reportare malum, & velis eum de alieno rectè facto reportare bonum, non qualecunque, sed Dei regnum. Alienum quippe opus est, cùm credit per alterum, sicut alienum opus fuit, cùm peccavit in altero.* Respondent negando paritatem, nam licèt divina bonitas possit dare bona corporis iis, qui eodem corpore tanquam instrumento pro eorundem acquisitione nihil boni egerunt; contrà æquitatem tamen est pati corpus illius, qui eodem corpore nunquam peccavit; præsertìm cùm pœna sensûs sit proportionata iis delectationibus peccaminosis, quæ corpore percipiuntur. Sed contrà est. Quia sicuti in aliâ vitâ non ponitur novum meritum, aut demeritum, sunt enim animæ in termino, sed Deus eo modo ergà illas se habet posteà, ac quando recesserunt, cum pueri sinè baptismo defuncti numerentur in familiâ Diaboli, sicuti è contrà mortui suscepto sacramento in familiâ Christi, æquum est, ut sicut isti sub Christo bona corporis recipiunt, ita illi sub Dæmone mala corporis sentiant. Etenim si in hac vitâ sunt sub potestate Dæmonis, ità ut illos in corpore torqueat, ut superiùs ostensum est, cur in aliâ vitâ, in quâ nulla est redemptio, ab illius potestate, quam anteà in eorundem corpora habebat, eximentur? Scribit Sanctus Doctor proximè laudatus: *Jam itaque vobis ipsius reddite rationem, ne putetis indignum, ut qui non admittuntur in regnum Dei, sint sub illo, qui cecidit de regno Dei: Et qui non habent vitam, sint sub illo, qui perdidit vitam.* Nec juvat, quòd pueri corpore non peccarunt, undè nec in corpore puniendi videntur, nam peccatum solius voluntatis superbientis justè punitur pœnâ sensûs, nec Dæmones corpore peccarunt, & tamen pœnâ sensibili affliguntur. Imò cùm totum peccatum, quod fuit actuale in Adam, sit originale in pueris, & illius reatum ex toto subeant, cùm in peccato Adæ fuerit voluptas sensûs in comestione pomi, hujus etiam voluptatis pœnas luit infelix posteritas, cujus pariter reatus in ipsam per generationem transfusum est.

Hìc tamen advertendum est, Augustinum afferere mitissimam esse pœnam, quam infantuli in inferis subeunt. Illam *damnationem omnium levissimam* vocat lib. 5. contrà Jul. cap. 11. quod 8. est in editione Basileensi, & *mitissimam sanè omnium pœnam* in Enchiridio cap. 93. & lib. 1. de Pecc. mer. & remiss. cap. 16. Cùm ignis calefaciat, & si calor sit intensus, etiam comburat, quandoquidèm ex Augustino pœna illa est *levissima*, ac *mitissima*, erit ab igne calefaciente cum aliquâ molestiâ pueros, sed non eosdem ustulante. Quarè sicuti eò intensiùs ardebunt reprobi adulti, quò plura scelera admisere, cùm pueri hæreditarii tantùm criminis rei sint, calore ad molestiam usque, ac dolorem incutiendum intenso affligentur. Video Fulgentium superiùs laudatum scribere, pueros *arsuros*, sed ea voce calorem cum dolore, qui tamen esse potest citrà combustionem, in corpus agentem significavit. Confirmatur hoc ipsum ex lib. 5. contrà Jul. capite proximè memorato, ubi ait pueros *in damnatione omnium levissimâ futuros. Quæ, qualis, & quanta erit, quamvis definire non possim, non tamen audeo dicere, quod eis, ut nulli essent, quàm ut ibi essent, potiùs expediret.* Quod si ab igne comburerentur, profectò melius illis esset, nunquam extitisse. Ibi verò non recusat definire genus pœnæ, nec speciem, nempè an sint in igne, & an ibi solummodò calefiant, vel ustulentur, sed tantùm quo gradu, vel intensione caloris iidem pueri torqueantur.

Solent quærere Scholastici, an pueris pœna damni tristitiam incutiat? Respondent Scholarum Principes, nullâ tristitiâ pueros affici. Recentiores tamen plerique, quos inter eminet Bellarminus lib. 6. de Amis. grat. &c. cap. 6. tristitiam in parvulis admittunt, quod à gloriâ æternâ se exclusos vident. Pudet me ex Augustino nonnulla recitare; etenìm indè palam fiet, tam procul ab Augustini sententiâ abiisse illos Doctores, qui ob exclusionem à gloriâ nullam in pueris tristitiam signi pronunciarunt quàm propiùs ad Pelagianorum paradoxa accesserunt. Profectò Sanctus Doctor irrisit, imò execratus est Pelagianos ita sentientes, quasi regni cœlestis contemptores. Scribit lib. 3. Oper. Imp. cap. 99. *In regnum Dei non intrare imaginem Dei, nullam esse contumeliam putatis, ipsum regnum etiam sic amatis, ut non ibi esse, non saltem levem pœnam credatis hominis esse*, sed NULLAM. Idem Pelagianos graviter arguit lib. 3. contrà Jul. cap. 3. inquiens: *Verùm vos excellentissimi amatores illius vitæ, quæ futura est æterna cum Christo,* NULLAM POENAM *putatis esse, imaginem Dei exulare à regno Dei: cum si parvam pœnam esse diceretis, non esset hæc vox beati amatoris illius regni, sed* MISERI CONTEMPTORIS. Rursùs lib. 5. cap. 1. loquens de plebeis Christianis ait: *Quorum si quisquam gestans parvulum filium, nec sinè clamore invidioso, & in parte, ubi nullus audiret, compellaret, & diceret: Ego eâ mente, intelligentiâ, ratione, in quâ sum factus ad imaginem Dei, tantùm amo regnum Dei, ut hominis* MAGNAM *judicem* POENAM, *si eò nunquam possit intrare. Itane verò tu, non homo de turbâ imperitorum, sed inter paucos prudentissimos regni illius amator, tanto utique ardentior, quanto magis te flagrantissima paucorum societas in illud accendit, nec facit inde torpescere frigidior multitudo, responsurus es homini, atque dicturus:* NON SOLUM MAGNA NON EST, SED NULLA OMNINO POENA EST *imaginis Dei, nunquam posse intrare in regnum Dei? Puto, quòd nec uni homini,*

homini, cujus nec vim, nec testimonium formidabis, hoc dicere audebis. Te itaque sivè respondente quodlibet, sivè quod magis à te exigeret, si non Christiana, certè humana verecundiâ, reticente, ingereret aspectibus tuis parvulum suum &c. Pœnam autem hìc intelligi prout est inflictiva doloris, non verò prout est tantùm quid malum in se inferiùs ostendam. Illa autem veteres haud legisse credam, neque enim illam sententiam publicè docuissent, quam ne à Pelagianorum quidèm insolentissimo Juliano uni homini non quidèm docto, sed de ultimâ fæce vulgi clanculum citrà ullius testimonium inculcari potuisse Augustinus existimavit. Putas-ne Mastrio curæ fuisse, quid hac de re sentiret Augustinus? Nam ab eodem in 2. sent. disp. 4. de hom. q. 6. num. 163. adducitur *Augustinus de Pecc. meritis, & remissione cap. 27. asserens infantes in Limbo non tristari, nec dolorem pati.* Augustinus tres scripsit libros de Pecc. mer. & remissione, quos Mastrius non distinguit, simulque illi affricat eam opinionem, quam veluti parodoxum detestatus est. Nemo ergo nobis vitio vertat, si majorem in Augustino legendo diligentiam in Scholasticis desideremus.

Moraines cum aliis respondet, futuram parvam illam tristitiam puerorum ob exclusionem à gloriâ. Sed hæc erat aliorum Pelagianorum responsio teste Augustino lib. 3. contrà Jul. cap. 3. *Porrò*, inquit, *si quod huic sufficit causæ*, PARVAM *saltem* POENAM *fatemini esse, quæ magna est, ut imago Dei non sinatur intrare in regnum Dei &c.* Idem verò serm. 14. de Verb. Apost. ita contrà Pelagianos argumentatur: *Si amatur patria, magna pœna, si autem non amatur patria, pejor est cordis pœna. Parvum malum est in hominis corde, qui societatem non quæris Sanctorum, qui non desiderat regnum cœlorum: Si non desiderat, pœna est de perversitate: si autem desiderat, pœna est de fraudatâ charitate. Sed si, quod vis, parva sit pœna, & ipsa parva magna est, si nulla culpa est.* Hæc ille. Nec juvat quòd reponunt, tristitiam illam vel nullam esse, quòd amissio sit boni supernaturalis, & quod ipsis naturaliter non debebatur, vel saltem levem, quòd videant, non suâ ipsorum, sed primi parentis culpâ se ab æternâ gloriâ ejectos. Etenim natura humana erat ordinata ad gloriam, quæ gratia omnibus posteris Adæ decreta erat, à quâ tamen cùm se ob illius delictum excidisse videant, ingens doloris argumentum occurrit. Ita si quis ob crimen læsæ majestatis amittat bona sibi à Principe anteà donata, nonnè ejus filii toties ingenti tristitiâ corripientur, quotiès præsentem pauperiem cum amissâ bonorum affluentiâ comparabunt? Quòd autem alienâ culpâ in eum statum deciderint, pudorem quidèm, sed non dolorem minuet, imò istum plus augebit. Pueris verò non modò pœna inflicta est, verùm etiam inest culpa, & sunt reapse peccatores, undè cum tristitiâ etiam pudor in illis reperitur.

Respondent alii, pueros nullam habituros cognitionem gloriæ æternæ, quòd hæc est supernaturalis, nec naturali puerorum cognitione attingi poterit. Sed hæc responsio superiùs rejecta est, ubi probavimus pueros futuros in sinistrâ, videbunt enim è diverso electos, eosque ad æternam gloriam vocari. Interìm quid his reponeret Augustinus, qui absurdum putavit, pueros imagines Dei haud amare regnum Dei, scribens lib. 6. contrà Jul. cap. 4. *Si hoc eis non erit malum, non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei. Si autem amabunt, & tantùm amabunt, quantùm innocentes amare debent regnum ejus, à quo ad ipsius imaginem creantur, nihil mali de hac ipsâ separatione patientur?* Quid his, inquam, reponeret, dum in Scholis audiret, pueros non modò non amare, sed ne cognoscere quidèm regnum Dei? Tam procul ab Augustini semitis nobiles Scholastici abiere. Verùm hæc illis concedamus, aliundè tristitiam puerorum probo. Etenim non solùm sunt aversi à Deo, ut auctore supernaturali, sed etiam ut auctore naturæ; Adam enim per peccatum relicto incommutabili bono, adhæsit bono creato, quod peccatum cùm ex origine à pueris trahatur, redduntur aversi à Deo, & conversi ad creaturam. Hoc ipsum confirmatur, quia vel pueri habent aliquem finem naturalem, quo possesso satiantur, vel nullum talem finem possunt possidere. Si primum detur: peto vel erit hic finis Deus, vel creatura; si creatura, erunt igitur peccatores, & aversi à Deo ut auctore naturæ: si verò Deus erit ultimus finis, quatenus abstractivè cognitus, ergo amabunt Deum, & à Deo quoque amabuntur; quomodo ergo *ira Dei manet super illos?* Nonnè per peccatum verè sunt inimici Dei? quâ igitur ratione illum amabunt? Si verò illud alterum asseratur, nempè pueros nullum habituros ultimum finem, erunt ergo æternùm miseri, utpotè summi boni possessione exclusi. Et quidèm vix posse explicari puto, pueros nullâ tristitiâ affici, dum cernunt, quòd *ira Dei manet super illos*, dum se vident maculâ peccati infectos. Dolet-ne ipsos, quòd in peccato sunt? Quis autem hoc neget? Magna enim tunc foret illorum perversitas, ac suppliciis gravioribus addicendi essent, si de peccato non tristarentur. Si autem status peccati dolorem ingerit, iidem etiam tristantur, tristitia enim est dolor de iis, quæ nobis nolentibus accidunt. Pueros autem nolle esse in statu peccati, certum puto, quod tamen, quamvis nolentibus, æternùm illis adhærebit. Sanè arbitror illos, qui negant tristari parvulos, ne cogitare quidèm de maculâ peccati, cùm tamen sint propriè peccatores. Pelagiani, qui pueros innocentes putabant, magis consequenter dicebant, eosdem vel parvam, vel nullam tristitiam pati. Profectò Scotus indè probat, pueros non tristari, quia id non posset contingere, nisi nollent carere beatitudine, neque esse in carcere captivi, quæ pœnæ ipsis nolentibus accidissent, at tunc peccarent, quia haberent voluntatem difformem voluntati divinæ. Ex quo discursu patet, virum subtilissimum ne cogitasse quidèm de tristitiâ, quæ oritur ex peccato. Sed nec ratio illa, quam antè Scotum noster Ægidius produxit, quicquam probat. Etenim pueri cùm sint peccatores, habent voluntatem difformem voluntati divinæ: sunt aversi à Deo, & ad creaturam conversi: sunt vasa iræ, & contumeliæ: sunt è numero reproborum: non sunt reconciliati Deo, sed inter ejusdem inimicos computantur, undè ira Dei manet super illos. Habent ergo ex origine voluntatem difformem voluntati divinæ. An verò quòd justè se videant torqueri, patienter tormenta sustineant? "Respondet Poncius num. 34. non esse sibi inconve-"niens, quòd parvuli in inferno peccent actu, cùm "enim habeant usum liberi arbitrii, & puniantur "æternaliter à Deo, tùm carentiâ beatitudinis, "tùm pœnâ sensûs, esset sanè maxima virtus in ipsis "conformare se divinæ voluntati. Quod si Martyres intensissimâ gratiâ indiguere, ne in tormentis deficerent, sed pro religione pugnarent, nequaquàm fieri posse videtur, ut pueri solis viribus naturæ tantos, ac tam longos cruciatus patienter sufferant. Nec ex aliâ parte videtur justitiæ divinæ consonum, ut hostibus suis, qui sunt de familiâ Diaboli, tantam divinæ gratiæ vim impertiatur.

Jo. 3. 36.

Sol-

Solvuntur contrariæ sententiæ argumenta.

Optimè judicasse arbitror Joannem Poncium superiùs laudatum, cùm num. 10. dixit, oppositæ sententiæ argumenta esse *parvi momenti*, quod breviter apparebit ex subjectâ eorundem dissolutione. Objiciunt primò. Augustinum de pœnis parvulorum dubitasse, & ut Goneti verbis utar disp. 7. de Peccato originali art. 7. num. 190. fuisse *dubium, & anxium in hac materiâ.* Nam lib. 3. de Lib. arb. cap. 13. ait: *Non enim metuendum est, ne vita esse potuerit media quædam inter rectè factum, atque peccatum, & sententia judicis media esse non possit inter præmium, atque supplicium.* Ibi autem de parvulis loquitur. Addit Bellarminus, illa *nunquam, quod sciam, Augustinus retractavit.* Omissâ responsione Patris Macedo, non quòd falsa sit, sed quòd melior hæc altera nostra videtur, dico, Semipelagianos olim eodem testimonio abusos fuisse, ut gradum facerent ad infringendum argumentum à parvulis ab Augustino deductum, ut gratiam ex meritis exploderent. Hæc scribit Hilarius ad Augustinum: *Parvulorum autem causam ad exemplum majorum non patiuntur afferri: quam & tuam Sanctitatem dicunt eatenùs attigisse, ut* INCERTUM ESSE *volueris, ac potiùs de eorum pœnis malueris* DUBITARE. *Quod in libro tertio de libero arbitrio ita posuisse meministi, ut hanc eis occasionem potuerit exhibere.* Huic Massiliensium objectioni respondet Sanctus Doctor in lib. de Dono pers. cap. 12. Se olim Presbyterum libros de libero arbitrio, quos laicus Romæ inchoarat, in Africâ confecisse, nempè ante annum 395. Quarè etiamsi tunc de parvulorum pœnis dubitasset, *nemo*, ait, *ut opinor, esset tam injustus, atque invidus, qui me proficere prohiberet, atque in hac dubitatione remanendum mihi esse judicaret.* Addit non oportere credi, se eâ de re dubitasse, sed quòd Manichæi, quicquid de pœnis infantium sentiretur, rejiciendi erant, ne duarum naturarum, nempè mali, bonique permixtio crederetur, & concludit: *Absit ut causam parvulorum sic relinquamus, ut esse nobis dicamus incertum, utrùm in Christo regenerati, si moriantur parvuli, transeant in æternam salutem; non regenerati autem transeant in mortem secundam &c.* Itaque Sanctus Doctor ideò non retractavit, quod olim docuerat, de pœnis parvulorum, quia de iisdem non dubitaverat. Imò in Epist. 28. ad Hieronymum, quæ scripta fuit anno 414. cùm Orosius in Asiam transmitteret, hæc scribit Sanctus Pater de eodem libro 3. de Lib. arb. *Non tamen de damnatione eorum parvulorum, qui sinè illo*, nempè baptismo, *ex hac vitâ emigrant, tunc aliquid dicendum putavi, quia non quod nunc agitur, agebatur.* Etenim Augustinus ibidem disputat tantùm de pœnis, quas in hac vitâ parvuli patiuntur. Hinc factum est, ut Hieronymus cum Augustino senserit; nam in eadem Epistolâ disertè scribit, parvulorum animas damnari, inquiens: *Damnari enim eas, si sic de corpore exierint, & Sancta Scriptura, & sancta est testis Ecclesia.* Orosius autem unà cum hac Epistolâ detulit in Asiam ad Hieronymum libros tres de Peccatorum meritis, & remissione, in cujus priori cap. 28. locum medium puerorum explodit. Quarè Hieronymus iis lectis, ac in calce Dialogorum laudatis, Augustino eâ in sententiâ adhæsit, ut superiùs ostensum est.

Objiciunt secundò. Sanctos Patres oppositum sensisse. Etenim Nazianzenus in Orat. in sanctum lavacrum dicit, quòd pueri *nec cœlesti gloriâ, nec supplicii à justo judice afficiantur.* Gregorius Nyssenus Orat. 1. scribit, pueros sinè baptismo mortuos *neque in doloribus, ac mæstitiâ esse.* Addunt Ambrosium in cap. 5. ad Rom. ubi ait: *Est & alia mors, quæ secunda dicitur, quam non peccato Adæ patimur, sed ejus occasione propriis peccatis acquiritur.* Denique Innocentius III. lib. 3. Decr. tit. de bapt. c. *Majores.* scribit: *Pœna originalis peccati est carentia visionis Dei: actualis verò pœna peccati est gehennæ perpetuæ cruciatus.* Respondeo eâ ferè ratione, quâ Sanctus Pater cap. 14. de Præd. Sanctor. satisfacit Massiliensibus, qui objiciebant, veteres Patres de hominum prædestinatione, secùs ac Augustinum, sensisse: *Quid igitur*, inquit, *opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum quæstione versari, quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur? Unde factum est, ut de gratiâ Dei* (dicam de pœnis parvulorum) *quid sentirent, breviter quibusdam scriptorum suorum locis, &* TRANSEUNTER ATTINGERENT, *immorarentur verò in eis, quæ adversùs alios inimicos Ecclesiæ disputabant.* Respondeo rursùs, Gregorium Nazianzenum eo loci tria hominum genera sinè baptismo decedentium recensere. Unum eorum, qui baptismum contempserunt: alterum eorum, qui illud ex negligentiâ omiserunt: Postremum illorum qui nec ex contemptu, nec ex negligentiâ sinè illo mortui sunt. Comparat autem pœnas eorundem: priores ait, graves pœnas dare, alteros minores pati, postremos nec cœlesti gloriâ donari, sed nec suppliciis addici, quibus alii ob contemptum, vel negligenter omissum baptismum subjiciuntur. Quod verissimum est, illi enim actuale peccatum commisere in contemnendo, vel omittendo baptismo, cujus delicti cùm pueri rei non sint, neque suppliciis iisdem torqueri possunt. Gregorius verò Nyssenus dubitanter loquitur; nam ibidem quæstionem hanc de parvulis sinè baptismo morientibus vocat *difficilem, atque perplexam.* Addit nescire se, *an illa quæque anima judicem videbit, tribunali cum aliis sistetur? &c.* Quæ tamen omnia posteà definita sunt, nam teste Bedâ in Procœmio Canticorum, qui negat pueros judicandos *contradicit Catholicæ fidei.* Gelasius etiam definit pueros *in sinistrâ regione sinè baptismate remanere.* Ad testimonium Ambrosii respondeo, optimè à Cardinali Bellarmino observatum esse, commentaria illa in Epistolas Pauli perperam Ambrosio adscribi, passim enim Pelagianorum sententiæ iisdem inspersæ sunt, quod fusè, & eruditè probat Conrius cap. 8. Profectò in cap. 5. in illâ Apostoli: *Si enim unius delicto &c.* ait: *Plures enim gratiam consequuntur, quàm mortui sunt delicto Adæ.* Prætereà in cap. 8. *Vocare*, inquit, *est cogitantem de fide adjuvare.* Item in cap. 9. ad illa: *Igitur cui vult, miseretur &c.* scribit: *Ex personâ contradicentis loquitur.* Et constanter tradit, homines illos in similitudinem Adæ peccasse, qui ejusdem exemplo Deum contempsere, quæ omnia à Pelagianis asserta sunt. Nec obstat, quod objicit Gonetus, vixisse illum Scriptorem sub Damaso, quando Pelagiana hæresis nondum eruperat. Nam Pelagium *diutissimè* Romæ vixisse scribit Sanctus Augustinus, quâ de re legantur à nobis dicta lib. 1. Hist. Pel. cap. 3. Quod denique ex Decretali Innocentii Papæ opponitur, ab hinc trecentis annis à Gregorio Ariminensi solutum est. Prætereà Poncius num. 28. ait, quòd Pontifex intendit ostendere, non posse adulto dormienti, vel non consentienti dari baptismum, quia tunc tolleretur peccatum originale, & non actuale, & per consequens, ille si moreretur non careret visione Dei, quia non haberet peccatum originale, & tamen esset

in inferno, quia esset in peccato actuali. Quæ ratio nulla est; etenim etiam peccato actuali debetur privatio visionis Dei. Undè Glossa vocat illam rationem superficialem, nec videtur ab ipso Pontifice asserta, sed ab aliquo non satìs docto Secretario addita. Hæc ille. Sed istâ responsione omissâ, facilè dico, quòd sicutì ait, pœnam actualis culpæ esse gehennæ cruciatum in inferis, & tamen non indè excluditur pœna damni, quia non inserit particulam restrictivam, seu exclusivam *tantùm*, *solùm*, ita & pœna originalis rectè statuitur carentia visionis, sed non sola.

Objiciunt secundò. Pœna sensibilis non est proportionata peccato originali, ergo pueri ob illud non torquentur igne in inferis. Probant antecedens, quia pœna sensûs est per passionem hujus particularis personæ, peccatum autem originale non est commissum per actum voluntatis personæ particularis, sed trahitur per infectionem naturæ. Respondeo negando antecedens cum ejus probatione. Etenìm omnes homines peccaverunt in Adam, & peccatum illud fuit imputatum singulis ex eodem propagatis, ita ut peccatum, quod in illo fuit actuale, originale fuerit in posteris. Audiatur Augustinus lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 10. *Si enim peccatum intellexeris, quod per unum hominem intravit in mundum*, in quo omnes peccaverunt, *certum, manifestumque est, alia esse propria cuique peccata, in quibus hi tantùm peccant, quorum peccata sunt: aliud hoc unum, in quo omnes peccaverunt, quando omnes ille unus homo fuerunt.* Igitur peccatum unius fuit, & omnìum, qui idem erant in uno. Quâ ratione pœna sensûs est eadem æqualiter destinata omnibus, & singulis, qui idem fuere in Adam, & toti naturæ est debita, nisi quâ parte ex baptismi gratiâ eidem subducitur? Quarè sicuti leges Principum pupillorum voluntates tutorum voluntati alligant, ita ut quod isti volunt, illis ratum sit; hoc quoque pacto Deus omnium posterorum voluntates Adami voluntati adstrinxit, ita ut quod ille fecisset, omnibus hominibus imputaretur. Unde sicuti ex defectu improbi tutoris pupilli quandoque detrimenta subeunt, ita ex peccato Adæ humanum genus in miserias decidit. Imò pœna sensûs magis videtur proportionata peccato originis, quàm pœna damni, nam pœna damni est in animâ, pœna sensûs in corpore; posteri autem animam à Deo creatore recipiunt, corpus verò per traducem ab Adam derivatur. Quarè cùm filii puniri possint pro peccatis parentum, inquantum secundùm corpus sunt aliquid illorum, ut ex Divo Thomâ diximus, humanum genus, quod secundùm corpus ex virtute seminali ab Adam deductâ aliquid illius est, potiori jure secundùm corpus poterit ob illius peccatum, quod etiam proprium evasit, puniri, quàm secundùm animam. Hinc si anima à Deo creata infunderetur corpori nequaquam per virtutem seminalem ex Adamo traducto, illa non contraheret peccatum originale; quarè intantum peccatum traducit, inquantum in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem propagatum immittitur. Ex his confirmatur nostra sententia, nam si caro per concupiscentiam genita est causa, cur anima peccato inficiatur, & ex consequenti pœnam subeat, ipsa caro, quæ veluti vehiculum peccati fuit, neutiquàm debet esse à quacunque pœnâ immunis.

Rom. 9.

Objiciunt tertiò. Peccatum originis non tollit ordinem naturalem, sed supernaturalem, nempè conversionem ad Deum per donum gratiæ habitualis; ergo solùm debet puniri privatione ejus boni, cui opponitur, non supplicio naturæ, quam in nullâ re eidem debitâ lædit. Respondeo primò negando consequentiam; nam neque peccatum actuale lædit naturalia hominis, sed tantùm privat hominem gratiâ sanctificante, & tamen punitur pœnâ sensûs. Imò in sententia illorum, qui dicunt, peccatum consistere formaliter in privatione gratiæ, hæc privatio non potest esse pœna, cùm pœna ponatur à voluntate Judicis, & sit contrà voluntatem rei, respectu cujus est inflictiva doloris. Respondeo secundò negando antecedens, tùm quia peccatum originale tollit conformitatem ad rectam rationem, sicut quodlibet peccatum actuale, & habituale, ille autem ordo est naturalis; tum quia ex dictis §. 2. ex peccato originali ortum traxit concupiscentia, quæ naturalia hominis læsit. Hinc scribit Augustinus lib. de Nat. & Grat. cap. 3. *Omnia quidèm bona, quæ* natura *habet in formatione, vitâ, sensibus, mente, à summo Deo habet creatore, & artifice suo. Vitium verò, quod naturalia ista bona contenebrat, & infirmat, ut illuminatione, & curatione opus habeat, non ab inculpabili artifice contractum est, sed ex originali peccato, quod commissum est libero arbitrio. Ac per hoc natura pœnalis ad vindictam justissimam pertinet.* His accidit per peccatum originale hominem nasci subditum Diabolo, & de familiâ ejusdem, ut ex exorcismis in baptismo superiùs ostendimus, quæ sanè captivitas naturam hominis & vexat, & deturpat. De hac captivitate post Driedonem eruditè agit Magnus ille noster Salmanticensis Theologus Basilius Poncius par. 1. Relect. de Grat. cap. 16. Denique gratia est donum liberaliter à Deo homini datum; at quando persona graviter offenditur v. g. Rex crimine læsæ Majestatis, non est sufficiens pœna, quòd privet rebellem beneficio olim eidem liberaliter collato, sed alia etiam pœna exigitur. In Adam verò omnes posteri à Deo rebellarunt, undè inimici Dei nascuntur, & per gratiam baptismi fiunt amìci, sinè quâ non solùm sunt indigni gratiâ liberaliter conferendâ, sed digni pœnis justè irrogandis.

Objiciunt quartò cum Vasquez 1. 2. disp. 124. num. 8. Goneto disp. 7. cit. num. 178. Morainio, & aliis. Nullus puniri debet ob id, pro quo nec vituperari, aut reprehendi potest; at nemo pro peccato originali vituperari potest: igitur nec puniri. Major patet, quia pœnæ sensibiles habent quandam vim increpationis. Minor probatur ex Aristotele 3. Eth. cap. 6. ubi ait, neminem esse dignum vituperio, & exprobratione, nisi illa faciat, quæ potuit non facere, at pueri non possunt non contrahere peccatum originale; ergo ob illud nullâ reprehensione digni sunt. Respondetur negando minorem, nec Philosophi dictum nos moratur, qui actualia tantùm, ac personalia delicta cognovit, originali enim peccato Aristotelicum illud dictum non convenit. Et quidèm Pelagiani ex Aristotelis doctrinâ tentabant tollere peccatum originale; undè sunt illa Augustini lib. 6. contrà Jul. cap. 20. *Ad hoc enim redacta est hæresis vestra, ut gemant sectatores vestri non inveniri dialecticos Judices in Ecclesiâ de Scholis Peripateticorum, aut Stoicorum, à quibus possitis absolvi.* Julianus quærebatur, Catholicos Episcopos, à quibus damnatus fuerat, nescire *secundùm categorias Aristotelis de dogmatibus judicare.* Sanè si Aristotelicis principiis standum sit, peccatum originale negandum est, neque enim, qui nascitur tanquam tabula rasa, maculas antiqui criminis ex Aristotele portare potest, cùm generatio opus naturæ sit, non voluntatis, cujus est posse peccare. Certum est ex fide, Deum esse iratum pueris, cùm nascuntur, ob originale crimen; nascimur enim *naturâ filii iræ* ex Apostolo,

ac

ac per peccatum sumus aversi à Deo, & Deus pueros odio habet, quatenus peccatores sunt, quod catholicum dogma est, vituperat igitur Deus vitium, quod ipse non fecit in homine. Adde, infantes esse *vasa contumeliæ*, & ex consequenti esse dignos contumeliâ, ac vituperio. Miror autem Vasquez virum in Augustini doctrinâ adeò versatum, ut sodales Complutenses *Augustinum* alterum, vel saltem *mentem, ac linguam Augustini* eundem nuncupaverint, miror, inquam, illud argumentum velutì solidum objecisse, quod tamen disertè ab Augustino eversum fuerat. Audiatur Sanctus Doctor lib. de Corr. & Grat. cap. 6. *An verò ideò pravitas ista corripienda non est in homine, quia non ejus propria, qui corripitur, sed communis est omnibus? Imò verò corripiatur & in singulis, quod est omnium. Non enim propterea cujusquam non est, quòd ab eâ nullus immunis est. Peccata quidem ista originalia ideò dicuntur aliena, quòd ea singuli de parentibus trahunt, sed non sinè causâ dicuntur & nostra quia* in illo uno omnes, *sicut dicit Apostolus, peccaverunt.* CORRIPIATUR *ergo* ORIGO DAMNABILIS, *ut ex dolore correptionis voluntas regenerationis oriatur &c.* Ex quibus patet, posse hominem corripi ob peccatum originale.

Instat Moraines num. 41. Non solùm Aristotelem, aut Ethnicos Philosophos dicere, neminem esse vituperio, & reprehensione dignum propter id, quod non liberè fecit, aut omisit, sed omnium fidelium, & infidelium communem illam vocem esse, ut confirmat Sanctus Augustinus lib. de Duabus animabus cap. 11. Quarè cum nullus commiserit peccatum originale liberè, sed illud ex infectione naturæ trahatur, nemo potest ob illud vituperari, aut reprehendi. Respondeo, laudatum Sancti Doctoris testimonium à Juliano eidem Augustino sæpè sæpiùs objectum fuisse lib. 1. Oper. Imperf. cap. 45. lib. 5. cap. 43. & 45. & alibi. Cui Sanctus Pater respondet lib. 1. Oper. Imp. cap. 48. *Ipse*, inquit, *Adam est, quem nostra illa definitio, quæ tibi placuit, intuebatur, cum dicerem:* Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi, quod justitia vetat, & undè liberum est abstinere. *Adam quippè omninò quando peccavit, nihil in se habebat mali, quo nolens urgeretur ad operandum malum, & propter quod diceret:* Non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago, *ac per hoc id egit peccando, quod justitia vetabat, & undè illi liberum fuerat abstinere. Nam ei, qui dixit:* quod nolo malum hoc ago, *abstinere inde liberum non est. Ac per hoc sic tria ista discernas, & scias aliud esse peccatum, aliud pœnam peccati, aliud utrumque, idest, ita peccatum, ut ipsum sit etiam pœna peccati. Intelligis quid horum trium pertineat ad illam definitionem, ubi* voluntas est agendi, quod justitia vetat, & undè liberum est abstinere. *Peccatum nanque isto modo definitum est, non pœna peccati, non utrumque.* Et posteà: *Sed pertinet originale peccatum ad hoc genus tertium, ubi sic peccatum est, ut ipsum sit & pœna peccati.* Certum igitur est, posse peccatum originale esse verè, & propriè peccatum, etiamsi non inde liberum sit abstinere, & doctrinam illam traditam à Sancto Doctore lib. de duabus anim. cap. 11. quam post Julianum Moraines objicit, applicandam non esse peccato originali, de quo ibi Sanctus Pater non loquebatur. Undè falsa sunt quæ posteà idem Moraines addit: *Si ex mente Divi Augustini*, inquit, *imò ex sensu totius Ecclesiæ, & consensu generis humani, judicandum est de peccato originali, ejusque pœnâ, dicendum est neminem propter illud non à se commissum, sed vi originis ex necessitate contractum esse dignum reprehensione, & vituperio, ac proindè nec supplicio positivo & connaturali.*

Lib. de duab. anim. cap. 11.

Rom. 7. 9.

Falsa, inquam, hæc sunt: Nam ex mente Sancti Doctoris oppositum dicendum est; docet enim arguendum esse etiam illum, qui peccat tertio illo genere peccati, inquit enim ibidem: *Tertium verò genus, ubi peccatum ipsum est, & pœna peccati potest intelligi in eo, qui dicit:* Quod nolo malum hoc ago. *Ad hoc pertinent etiam omnia, quæ per ignorantiam cum aguntur mala, non putantur mala, vel etiam putantur bona. Cœcitas enim cordis, si peccatum non esset, injustè argueretur, arguitur autem justè, ubi dicitur:* Pharisæe cœce, & *aliis plurimis divinorum eloquiorum locis.* Imò ab illâ necessitate vituperationem destrui, erat ipsissima objectio Juliani dicentis lib. 5. Oper. Imp. cap. 52. *Hujus vituperatio ad necessaria non recurrit, quia quidquid ad necessarium pervenerit, ipsum pulsat auctorem*, nempè Deum. Cui Sanctus Pater respondet: *Nunquid hoc malum hominis, ubi dicit:* quod nolo malum hoc ago, *ipsum hominis pulsat auctorem? & tamen eum, qui sic agit malum, satìs apparet ad necessarium pervenisse, necessitate quippè agit, quod non agit voluntate.*

Objiciunt quintò. Durum videri, & divinæ bonitati minimè consentaneum, ut pœna ignis æterni puniat infantes, qui propriâ voluntate non peccarunt, sed aliena tantùm, atque ex vi, & miseriâ suæ originis peccato originali infecti sunt. Respondet Augustinus lib. 5. Oper. Imp. cap. 13. *Si autem crudele esse arbitramini, damnari parvulos, quos originale peccatum trahere non putatis, crudele vobis videatur, non rapi ex hac vitâ parvulos secundùm vos nullum habentes omninò peccatum, quos Deus utique novit, in multis, magnisque peccatis sinè ullâ in melius mutatione morituros. Nam secundùm* RATIOCINATIONES HUMANAS *crudelius videtur, non liberare, cùm possit, nullis inquinatum parvis, magnisque peccatis, quàm damnare progeniem peccatoris. Porrò cùm illud justum esse, quâ potestis voce clamatis, & hoc esse injustum, quâ fronte contenditis?* Et quidèm si secundùm humanas ratiocinationes loquamur, videtur etiam durum, hominem ob unicum pravum desiderium, quod momento evanuit, damnari in æternum, & tamen hoc fide credimus; in eo enim actu nulla sensûs delectatio fuit, qui tamen pœnâ sensûs æternùm torquebitur. Quarè nec durum videri debet, pueros secundùm sensum puniri, qui sensu non peccaverunt, nisi quatenùs idem fuere cum Adamo. Præterea cùm primus parens, si perseverasset in bono, transmissurus fuisset in posteros justitiam originalem, & omnia bona tùm animi, tùm corporis, ut tradit Sanctus Pater lib. 3. Oper. Imp. cap. 199. cur durum videtur, si prævaricatus miserias, ac pœnas posteris hæreditarias fecit?

Objiciunt sextò. Propter peccatum originale non injungitur hominibus baptizandis aliqua pœnitentia, nec jubentur habere ullum dolorem de illo, ergo non correspondet illi aliqua pœna sensûs, sicuti correspondet peccatis actualibus. Respondeo primò adversariorum plerosque, qui hoc argumentum urgent, concedere in parvulis tristitiam ob carentiam visionis, quam patiuntur; igitur debetur peccato originali dolor interior, etiamsi pro peccato originali nullus internus dolor ab Ecclesiâ præcipiatur. Respondeo secundò datâ priori parte antecedentis negando consequentiam, quia cùm miseriæ hujus vitæ sint effectus peccati originalis, cur nova pœna imponeretur, cùm innumeræ pro eodem nobis subeundæ sint? Sat est, si dicatur Catechumenis, omnes homines in Adamo peccasse, ac proinde è terrestri paradiso expulsos, tot tantisque pœnis addictos, quas divinâ gratiâ adjuvante fortiter sustinere possumus.

Respondeo tertiò negando secundam partem antecedentis, nullum dolorem injungi Catechumenis ob peccatum originale, oppositum enim expressè tradit, imò jubet Augustinus cap. 6. superiùs laudato de Correpr. & Grat. inquiens: *Corripiatur ergo origo damnata, ut* EX DOLORE *correptionis voluntas regenerationis oriatur: si tamen qui corripitur, filius est promissionis, ut strepitu correptionis forinsecùs insonante, atque* FLAGELLANTE, *Deus in illo intrinsecùs occultâ inspiratione operetur & velle.* Nonnè Catechumenus primùm docendus est, se vel ab ortu in peccato esse, inimicum Dei, sub Dæmonis potestate, ejusdem membrum, in ejusdem familiâ? Quæ ille audiens statim dolore corripitur, quòd natus sit sub potestate Dæmonis, atque sub eo diutiùs vixerit. Audiatur Sanctus Augustinus lib. 1. de Pecc. mer. cap. 19. *Dicet aliquis: Quomodò ergo & ipsi vocantur in pœnitentiam? Nunquid tantillus potest aliquid pœnitere? Huic respondetur. Si propterea pœnitentes dicendi non sunt, quia sensum pœnitendi nondum habent, nec fideles dicendi sunt, quia similiter sensum credendi nondum habent. Si autem propterea rectè fideles vocantur, quoniam fidem per verba gestantium quodammodò profitentur, cur non priùs etiam pœnitentes habentur? cùm per eorundem verba gestantium Diabolo, & huic sæculo renunciare monstrantur.* Igitur si pœnitentiam pueris eo pacto Sanctus Doctor asserit, adulti ad baptismum accedentes eandem non habebunt? Tunc ergo dolet ipsos peccati originalis, quando ex Augustino renunciare se Diabolo dicunt.

Antequam hanc disputationem claudam, volo recitare objectionem Guillelmi de Rubione, qui in 2. dist. 32. q. 2. art. 2. hoc argumento impugnat cruciatus puerorum. [Ille, qui est æquè innocens alio peccante, sicut non peccante, non est affligendus, nec magis justè potest affligi post peccatum alteriùs, quàm si ille nunquàm peccasset; sed propter peccatum primorum parentum eorum filii, qui nunquàm peccaveruut, non sunt magis culpabiles, quàm si non peccassent ipsi eorum parentes; imò sunt æquè innocentes post ipsorum peccatum, sicut fuissent, si nunquàm ipsi peccassent, licèt enim sint modò rei, ergo &c.] Negat hic Scriptor maculam veram, & propriam, quæ inest pueris ante baptismum, in quo juxtà Ecclesiæ canones parùm conformiter loquitur; putat enim posteros dici peccatores per denominationem extrinsecam à culpâ Adæ, ut patet ex iis, quæ habet dist. 30. q. 2. §. *Et ideò*. ita ut culpa fuerit in solo Adam, reatus verò, seu obligatio ad pœnam, quæ ut ibidem ait, est culpæ effectus, & quid eandem consequens, in nepotibus. At Tridentina Synodus in decreto de peccato originali definivit, anathema esse, qui dixerit Adam inquinatum *per inobedientiæ peccatum, mortem, & pœnas corporis tantùm in omne genus humanum transfudisse, non autem & peccatum, quod mors est animæ.* Et Sess. 6. cap. 1. statuunt Patres: *Omnes homines in prævaricatione Adæ innocentiam perdidisse, factos immundos, & ut Apostolus inquit, naturâ filios iræ &c.* Ille verò Nominalis ait, pueros esse æquè innocentes post peccatum progenitorum, sicut fuissent, si nunquam isti peccassent. Quarè cùm Rubion tantum innocentiæ pueris tribuat, nil mirum illorum post mortem supplicia negari. Hæc itaque argumenta Augustinianæ sententiæ objiciunt, quæ facili negotio solvuntur, nec illorum opinionem valent reddere Augustinianâ probabiliorem, utì notat Estius dist. 33. §. 8. cui Sancti Patris assertio probabilis visa est. Nec audiendus est Duvallius tractatu de Pecc. q. 4. art. 3. ubi ait, sententiam contrà Augustinum accedere ad fidem, & habere rationes, quas constat esse evidentes.

Essent hìc conferendæ sententiæ de pœnis parvulorum, nempè Sancti Augustini, Pelagianorum, ac Scholasticorum; Sed quia id ex hucusque dictis facilè conjici potest, & id tentans invidiam fortè mihi conflarem, libens periculosam collationem omitto. Hoc mihi certum est, in statuendis infantium pœnis non excessisse Augustinum, sed potiùs eos Scholasticos, qui pueros naturali beatitudine donandos scribunt, ac felicissimam eisdem regionem promittunt. Ita censuit acerrimus Catholicæ Religionis vindex Cardinalis Bellarminus, qui Tom. 1. lib. 6. cap. 3. hanc censuram ponit: *Non igitur*, inquit, *Augustinus aliquid humani passus esse, aut excessisse in hoc dogmate censendus est; sed illi humanum aliquid patiuntur, &* EXCEDUNT, *qui parvulos in superiore parte terræ, quasi in terrestri paradiso collocant, eosque beatos, ac felices dicunt.* Addam etiam de iisdem judicium Reverendissimi Patris Laurentii Brancati à Lauræa Vaticanæ Bibliothecæ Præfecti, & eximii nostræ ætatis Theologi, qui in eruditissimo volumine de Novissimis disp. 27. art. 7. num. 159. ait: *Quod dicunt nostri moderni, hucusque censeo inane, novum, & ridiculum, nempè de statione, habitaculo, & deambulatione super terram; unde id habent? quis eis revelavit?* Ego verò ingenti stupore afficior, dum video veteres Scholasticos Sanctum Thomam, Sanctum Bonaventuram, Ægidium, Scotum, & alios negasse, parvulos tristari ob amissionem gloriæ, cùm oppositum tam apertè, tam disertè, tam asseveranter Augustinus asseruerit, & Pelagianos, quòd secus sentirent, acerrimè increpuerit. Scio illos non affirmare, pœnam damni esse levem, vel nullam secundùm se, quatenùs enim est privatio summi boni possessi in patriâ, dicitur ab ipsis summum malum, cùm ejusdem gravitas ab excellentiâ boni, quo privat, mensuretur; undè minùs propriè superiùs Sancti Doctoris testimonia exaggerasse videbimur, ubi idem tradit, non esse in patriâ, esse magnam pœnam, cùm id ultrò Scholastici concedant, Sed profectò non disputavit Sanctus Doctor cum Pelagianis de pœnâ sic intellectâ; illi enim cùm acutissimi essent, nequaquàm negabant pœnam exclusionis à regno cœlorum, prout dicit nudam privationem Dei possessi in patriâ, esse in se magnum malum, sed dicebant levem, vel nullam pœnam in pueris, quia nullum, vel levem dolorem pueris incutiebat. Damnum enim, quod quisque subit in amissione boni, intantùm eidem infert pœnam, inquantùm sentitur, si enim non sentiatur, nulla illi pœna est, ut patet in pueris, quorum bona dilapidantur, patiuntur enim malum, sed non sentiunt, quia ex defectu cognitionis illud non percipiunt. Pœna verò à judice præsertim intenta, non dicit malum prout est nuda privatio boni nullâ habitâ consideratione subjecti, sed significat id, quod est malum alteri, quatenùs illi dolorem ingerit aliquid ponendo, vel tollendo, quod reus nollet. Porrò hoc pacto accipi pœnam ab Augustino certum est. Nam lib. 6. contrà Jul. cap. 10. ait: *Si hoc eis non erit malum, non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei.* Quo dimisso tanquam absurdo, quod nunquam Julianus admisisset, instat: *Si autem amabunt, & tantùm amabunt, quantùm innocentes amare debent regnum ejus, à quo ad ipsius imaginem creantur, nihil-ne mali ex hac ipsâ separatione patientur?* At malum, quod sentitur ex amissione boni, quod amatur, habet rationem pœnæ affligentis subjectum, quod privatur eo bono, quod ab eodem amatur.

Prætereà

ibi plura. Timor quidem, si desinat esse purè servilis, & per aliquem Dei amorem incipiat esse castus, est bonus, nec vitiat opera ex eodem derivata, quâ de re & fusissimè, & eruditissimè disputarunt duo insignes Lovaniensis Academiæ Doctores Christianus Lupus, & Franciscus Feracques Augustiniani editis à sexennio quotannis de eodem argumento libris, & apologiis. Plurimi tamen veteris testamenti Patres non sub lege tantùm fuere, sed sub gratiâ adjuvante, quia propriæ infirmitatis conscii ad sectanda virtutum opera divini auxilii opem implorarunt. Cæterùm omnibus hominibus adesse auxilium saltem remotum, mihi videor colligere ex Augustino lib. de Nat. & Grat. cap. 67. ubi ex lib. 3. de Lib. arb. cap. 10. hanc sententiam recitat, approbatque adversùs eos, qui Adami peccato omnia crimina imputabant, & se ipsos innocentes asserebant: *Rectè enim fortasse quererentur, si erroris, & libidinis nullus hominum victor existeret. Cum verò ubique sit præsens, qui* MULTIS MODIS PER CREATURAM *sibi Domino servientem, aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam, quòd invitus ignoras, sed quòd negligis credere, quod ignoras. Neque illud, quòd vulnerata membra non colligis, sed quòd volentem sanare contemnis.* In quo autem consistant hujusmodi auxilia remota, non ita facilè explicatur; etenim *miris modis* Deum humanas voluntates ad bonum faciendum movere idem Augustinus lib. 1. ad Bonifacium cap. 19. verissimè affirmat, quos modos satius est humili silentio venerari, quàm curiosâ disputatione perquirere. De his auxiliis remotis locutum arbitror eundem Sanctum Doctorem in lib. de Dono persev. cap. 9. ubi ait: *Ex duobus ætate jam grandibus impiis cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur: ille autem aut non vocetur, ut vocantem sequatur, aut* NON ITA *vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt judicia Dei.* Vocatio illius, qui non sequitur, est per auxilium debile, & remotum, quo intellectus transeunter tantùm quasdam bonas cogitationes elicit, sed adeo debiles, ut nec voluntatem trahant ad bonum, sed leviter tantùm excitent, & citò citiùs intellectus aliò evolet, & in malum voluntas longo scelerum usu obdurata feratur.

§. VII.

An sententia Sancti Augustini de prædestinatione ad gloriam ante omnem meritorum prævisionem sit per excessum prolata?

JOannes Adamus, & Antoninus Moraines in quæstione etiam de prædestinatione, & eâ quidem præcipuâ gravem Augustino excessum objiciunt. Adamus lib. 3. sui Calvini destructi hæc de eodem scribit cap. 8. pag. 639. *Profectò quando constat ipsum in materiâ de gratiâ, & prædestinatione cum excessu locutum esse, ac verba ipsius esse mitiganda, ne ab illorum acrimoniâ in errorem contrarium propellar, licitum mihi esse debet aliquod Catholicum temperamentum inquirere.* Subit mentem illud Augustini dictum lib. 3. Oper. Imperf. cap. 57. *Dic, quod dicturus es, egregie corrector.* Moraines, cùm dixisset, Didacum Ruizium ex Sancto Augustino gratuitam prædestinationem docere, hæc inquit: *Ruiz falsum supponit, & si Augustinus id faceret, non doctrinæ affinitas, aut connexio, quæ nulla est, sed æstus disputationis ad hoc illum impelleret.* disp. 9. num. 50. Verùm sententiam illam de gratuitâ prædestinatione ad gloriam antè prævisa merita docuere Sanctus Prosper, Sanctus Fulgentius, Patres Africani in Epistolâ Synodicâ, aliique tantâ certitudine, ut hæc dixerit Sanctus Fulgentius, imò cum Fulgentio Patres Synodi Sardiniensis in fine libri de Incarnatione, & Gratiâ: *Deus enim, qui hominem condidit, ipse prædestinatione suâ, & donum illuminationis ad credendum, & donum perseverantiæ ad proficiendum, atque permanendum, & donum glorificationis ad regnandum, quibus dare voluit, præparavit, quique non aliter perficit in opere, quàm in suâ sempiternâ, atque incommutabili habet voluntate dispositum. Cujus prædestinationis veritatem, quâ nos antè mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus, si quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione proferre, si antè ultimum diem vitæ præsentis impietatis suæ contumaciam, quâ Deo vivo, & vero rebellis obsistit, non abjecerit, manifestum est, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo antè mundi constitutionem gratis elegit, & prædestinavit ad regnum.*

Sanè Semipelagiani jam olim dixerant, absque eâ doctrinâ de prædestinatione Ecclesiæ causam adversùs Pelagianos per plures annos fuisse defensam, ut refert Hilarius in Epistolâ ad Augustinum, & quibus Sanctus Doctor respondens lib. de Dono persever. cap. 20. ait: *Hæc est prædestinatio manifesta, & certa Sanctorum, quam posteà diligentiùs, & operosiùs, cùm jam contrà Pelagianos disputaremus,* DEFENDERE NECESSITAS COMPULIT. *Didicimus enim singulas quasque hæreseos intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contrà quas diligentiùs defenderetur scriptura divina, quàm si nulla talis necessitas cogeret.* Porrò cuinam major fides habenda est Augustino-ne, qui ad illud de prædestinatione dogma asserendum se *necessitate compulsum* testatur, ad Pelagianos *diligentiùs* ex Scripturis confutandos, an Morainio, qui id nullâ vel doctrinæ affinitate, seu connexione ab Augustino factitatum comminiscitur? Quòd verò hanc connexionem etiam Annatus negat, illam cap. 8. contrà eosdem probabimus. Magnus ille Ecclesiasticorum Annalium Scriptor Baronius ipsos Recentiores excessûs meritò accusat, qui Calvini hæresim fugientes, in alterum extremum à Sancti Augustini doctrinâ discedentes declinant, & quidèm in hac materiâ de prædestinatione: *Cum igitur*, inquit, *Fausti sententiæ ubique ab Ecclesiâ fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores exurgunt, ut eos confutent, à Sancti Augustini de prædestinatione sententiâ recedunt, cùm alioqui arma non desint, quibus adversarii profligentur.* Anno 490. pag. 449.

Sed audio Petavium inclamantem: *Jam pridem disputari in utramque partem cœpit in Scholis quæstio de prædestinatione, neque pro aliquo præjudicio valere ad hanc controversiam credita est auctoritas Augustini.* Tom. 1. dog. Theol. lib. 10. cap. 1. Sed hujus Recentioris voces gravissimo, eoque domestico testimonio comprimam. Anno 1584. à Claudio Aquavivâ magno illo, & incomparabili universæ Societatis moderatore prævio sex doctissimorum Theologorum ejusdem sodolatii examine, selectæ sunt quædam sententiæ omnibus suis defendendæ, ne quolibet vento doctrinæ circumferrentur. Porrò pag. 37. ubi de opinionum delectu agitur, hæc leguntur: *Item definitum est prædestinationis nec rationem, nec conditionem esse ex parte nostrâ. Id ad pietatem parùm pertinere dicet aliquis. At hanc Augustini doctrinam non modò communiter Theologorum schola jam recipi, sed & Ecclesiæ Patres per mille, & ducentos circiter*

Præterea Serm. 14. de Verb. Apostoli cùm dixisset Pelagianos non percutere parvulos, hoc est, non infligere illis pœnam sensûs, sed tantùm illos in exilium mittere, negando ipsis regnum cœlorum, probat eos pati, ac cruciari ob exclusionem ab eodem regno: *Si amatur patria, magna pœna, si autem non amatur patria, pejor cordis pœna. Parvum malum est in hominis corde, qui societatem non quærit Sanctorum, qui non desiderat regnum cœlorum? Si non desiderat, pœna est de perversitate: si autem desiderat, pœna est de fraudatâ charitate.* Ex quibus apertè constat, Augustinum velle, parvulos cruciari ob exclusionem à patriâ cœlesti, eò quòd illam amant, & desiderant, quam si non amarent, essent *perversi, & mali*, quippè qui societatem non quærerent Sanctorum. At malum, quod sentitur amissione boni, quod amatur, est allativum doloris, & tristitiæ; dolemus enim, & tristamur, quoties amato bono privamur. Jam verò si Patrum, qui Augustino favent, suffragia ad calculum revocentur, erunt hi vigintiquatuor Seniores, nam Byzaceni quindecim fuere, qui Sancti Augustini sententiam subscripserunt. Inter Patres fuit Gelasius Papa, qui in Epistolâ decretali tertium locum à Pelagianis inventum de medio tollendum decrevit. Non desunt Scholasticorum suffragia. Albertus Magnus, Estius, Driedo, Polmanus utì probabilem Augustini sententiam defendunt. Stant pro eadem inito fœdere quinque ex Ordine Minorum, & totidem Augustiniani nostri Theologi. Et quidèm spero fore, ut deinceps, ubi hæc nostra disputatio legetur (si tamen ulla horum scriptorum cura posteris erit) plures in Sancti Augustini partes transeant, vel saltem à censuris abstineant, neque Sanctum Doctorem excessûs insimulent in eâ sententiâ tradendâ, quam unanimi consensu Pontifices, Synodi, ac Patres docuere, ut huc usquè luculenter monstratum est.

§. VI.

An Augustinus disserens de lege veteri contrà Pelagianos excesserit?

PElagiani, ne gratiam omninò negando Orthodoxorum indignationem subirent (videbant enim eandem gratiam in Sacris Literis, à Paulo verò præcipuè commendari) dixere legem, quâ Deus homini facienda, vel fugienda præcipit, esse gratiam, utpotè quam Adæ posteris profundâ agendorum ignorantiâ laborantibus, & longo vitiorum usu naturali lumine penè extincto misericorditer proposuit. Imò legem contrà gratiam impudentissimè erexere. Etenim arguebant ex lege, nullam esse aliam insuper Dei gratiam necessariam. Hæc est ratiocinatio sexta Cœlestii apud Sanctum Doctorem cap. 3. de Perfect. Just. *Quærendum est, utrum præceptum sit homini, sinè peccato esse. Aut enim non potest, & præceptum non est: aut quia præceptum est, potest.* Et in lib. de Grat. & lib. arb. cap. 16. scribit Augustinus: *Magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt:* Non juberet Deus, quod sciret non posse ab homine fieri. *Quis hoc nesciat?* Hinc hæretici in laudes legis effusi, in eadem utì in arce causæ ab Augustino se tutos arbitrabantur. Audiatur Magnus Ecclesiæ Magister lib. 4. ad Bonifacium Papam cap. 5. subdolos hostium conatus publicans: *Nusquam autem,* inquit, *isti inimici gratiæ ad eandem gratiam vehementiùs oppugnandam occultiores moliuntur insidias, quàm ubi legem laudant, quæ sinè dubitatione laudanda est. Legem quippè diversis locutionum modis, & varietate verborum in omnibus disputationibus suis volunt intelligi gratiam &c.* Augustinus quò Pelagianam hæresim à fundamentis everteret, ex Sacris Literis, & subtilissimarum rationum momentis ostendit, legem non modò non esse gratiam homines ad bona capessenda adjuvantem, sed reos tantùm facere jubendo, terrendo, puniendo, non adjuvando. Pleni sunt hujusmodi phrasibus Sancti Patris libri, præsertim liber de Spiritu & literâ, qui totus in hoc argumento versatur. Plura loca indicat Cortina Patris Macedo ad thesim 48. Unum testimonium profero ex cap. 8. libri de Grat. Christi: *Ac per hoc,* inquit, *usque adeò aliud est lex, aliud est gratia, ut lex non solùm nihil prosit, verùm etiam plurimum obsit, nisi adjuvet gratia: Et hæc ostendatur legis utilitas, quoniam quos facit prævaricationis reos, cogit confugere ad gratiam liberandos, & ut concupiscentias malas superent, adjuvandos. Jubet enim magis, quàm juvat, docet morbum esse, non sanat, imò ab eo potiùs, quod non sanatur, augetur, ut attentiùs, & sollicitiùs gratiæ medicina quæratur.* At Moraines Augustini de lege veteri dicta examini subjiciens, hanc de iisdem sententiam profert disp. 24. Anti-Jansenii num. 44. *Augustinum pluribus locis duriùs loqui de lege veteri, sed sicut ipsemet ait lib. 3. de Doctr. Christ. cap. 10. Scripturæ verba quando aliquid absonum videntur præseferre, sunt in benignum, & commodum sensum interpretanda: quidni etiam verba ipsius Augustini, quotiescunque vel nativo impetu animi, vel æstu disputationis abreptus, videtur ad extrema declinare?* Quid autem *duriùs* de lege veteri Augustinus dixerit, non erit indagatu difficile, cùm probè sciamus, in quo Sancti Patris doctrina à Moraino culpetur furoris, & excessûs in disputando. Dixit Augustinus cum Apostolo ad Gal. 3. Legem datam *prævaricationis gratiâ*, de quo plura disserit Serm. 11. de Verb. Apost. cap. 8. & 9. Dixit *literam occidere* cum eodem Apostolo 2. Cor. 3. atque integro volumine verba illa explicat. Dixit cum eodem Paulo Rom. 3. *Lex subintravit, ut abundaret delictum.* Quam sententiam exponit Serm. 3. de Verb. Apost. & Epist. 89. q. 3. Vocavit legem cum eodem Galat. 3. *Pædagogum* molestissimum, ac similitudinem probavit Sermone eodem, & Epist. 144. ubi etiam nuncupat legem *non absolutionis adjutorium, sed vinculum criminis.* Quod Augustinum in excessuum suspicionem traxit, ac duriùs assertum videtur, est ubi idem Doctor pronunciavit tantùm abesse, ut lex homines adjuvarit, quin potius reos fecerit sinè gratiâ jubendo, non adjuvando. Scribit cap. 1. de Corr. & Grat. declinare à malo, & facere bonum *nullus potest sinè spiritu gratiæ: quæ si desit, ad hoc lex adest, ut reos faciat, & occidat.* Serm. 6. de Verb. Apost. ait: *Lex enim jubebat, & non implebat, quia caro, ubi non erat gratia &c. Quomodo ergo lex mihi opitularetur jubens per literam, & non dans gratiam?* Sermone 13. laudato dixit: *Lex timorem dedit.* Ubi aut gratia non infundit amorem, observatio legis ex puro timore servili facit prævaricatorem, quâ de re egregiè agit in Epistolâ 144. ad Anastasium. Videtur ergo Augustinus sensisse, homines lege urgeri ad rectè operandum, neque tamen semper adesse gratiam adjuvantem, ex quo inferri videtur, tunc præcepta Dei esse observatu impossibilia, nam sinè gratiâ impleri non possunt, quâ tamen illos carere idem tradit. Hinc Julianus hæc Augustino exprobrabat lib. 3. Oper. Imp. cap. 119. *Taceo interìm, quâ rabie in totam legem fremas, quam credis ea imperasse mortalibus, quorum apud eos nullam facultatem videret.* Quam stropham sæpiùs cantat.

Duo hìc possunt difficultatem facere, nùm lex aliquando imperet, & obliget, ut ajunt, sub peccato, si desit gratia adjuvans ad implendam legem, ut videtur velle Augustinus, & an in lege veteri timor tantùm servilis sinè gratiâ regnaret, quod eundem quoque sensisse nonnulli opinantur? Hæc enim duo Morainio fortè duriora videntur, in quibus Augustinum extrà veritatis lineam saltasse putat. Pro expediendo priori dubio res mihi altiùs repetenda est. In primis statuendum est discrimen inter observationem legis in statu naturæ innocentis, & statu corruptæ. Etenim Adam habuit auxilium proximè sufficiens ad observationem cujuscunque præcepti in omnibus, & singulis occasionibus, & instantibus. Hoc adjutorium eruditè exponitur ab Augustino cap. 11. & 12. de Corr. & Grat. Dicitur ab eodem adjutorium, *sinè quo non*, non *quo*; nam Adam illo adjutorio posito non statim operabatur, sed cùm volebat eodem semper præsente poterat operari. *Tale quippè*, inquit cap. 11. *erat adjutorium, quod desereret, cùm vellet, & in quo permaneret, si vellet, non quo fieret, ut vellet. Hæc est prima gratia, quæ data est primo Adam, sed hæc potentior est in secundo Adam. Prima est enim, qua fit, ut habeat homo justitiam si velit &c.* Addit, quòd primo illo adjutorio *ostensa est potentia liberi arbitrii*; nam ut anteà præmiserat, Deus illud adjutorium *reliquit in ejus libero arbitrio*, & ut ait lib. 3. Oper. Imp. cap. 112. *Rectorem habebat, quem libero reliquit arbitrio.* Quarè illud adjutorium semper præstò erat Adamo; scribit enim Augustinus, *quod desereret* CUM *vellet*. Paulò verò post in eodem cap. 11. hæc tradit: *Si autem hoc adjutorium vel Angelo, vel homini, quùm primùm facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sinè divino adjutorio posset manere, si vellet, non utique suâ culpâ cecidissent. Adjutorium quippè defuisset, sinè quo manere non possent. Nunc autem, quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est, quibus autem datur, secundùm gratiam datur.* Ex his infero primò, in statu naturæ lapsæ non omnibus dari, nec semper præsto esse illud adjutorium, aliàs oratio esset superflua. *Nam*, ut ait Augustinus lib. de Nat. & Grat. cap. 17. *quid stultius, quàm orare, ut facias, quod in potestate habeas?* Et in Epist. 95. *Ipsa igitur oratio clarissima est gratiæ testificatio.* Non rogamus autem, ut Deus det quod habemus, sed cujus maximè indigemus; etenim ex Epist. 105. *Si in potestate haberetur, non utique posceretur.* Quarè cùm urgente quolibet præcepto, possit homo orare Deum, ut gratiam ad illius præcepti impletionem largiatur, signum est, gratiam illam non adesse semper in omnibus, & singulis occasionibus. Hinc factum est, ut cùm Adamus gratiam illam habuerit pro omnibus, & singulis momentis sibi inhærentem, non indiguerit oratione ad observandum ullum præceptum. Scio, Recentiores hoc ultimum utì nuperum paradoxum non approbare, sed planè est apertissima sententia Augustini lib. 6. Oper. Imp. cap. 15. *Dominica*, inquit, *testatur oratio, ubi non solùm dicimus*, dimitte nobis debita *propter mala, quæ fecimus, verùm etiam*, ne nos inferas in tentationem, *propter hoc utique, ne mala faciamus; undè & Apostolus dicit:* Oramus autem ad Dominum, ne quid faciatis mali. *Quod, si ita esset in potestate, quomodò fuit ante peccatum, priusquàm esset natura humana vitiata*, NON *utique* POSCERETUR ORANDO; *sed agendo potius teneretur.*

Quarè cùm ex inhærente divino, eoque jugi adjutorio Adam in quolibet momento temporis potuisset legem implere, frustrà orasset Deum, ut vires sibi ad mandata facienda ministraret. Vidit ista Theologorum hujus nostri sæculi acutissimus Basilius Poncius, qui in Relectionibus de Gratiâ 1. p. cap. ult. pag. 213. scribit: *Atque hoc est adjutorium, quod sæpè Augustinus dicit, Adamum habuisse, quod nos in hoc statu non habemus, quia non habemus pro singulis occasionibus perseverantes cogitationes, & affectiones boni, ut notum est. Undè Adamus non egebat oratione, ut adjutorium illud compararet, quia jam Dei munere cum ipsâ naturâ ingenitum erat, sed gratiarum actione pro tanto beneficio, quod à Deo in primâ sui origine acceperat.* Neque rectè diceretur, Adam intensiorem gratiam potuisse petere, ut facilìùs legem impleret. Etenim vanum fuisset, novas vires petere *in tantâ non peccandi facilitate*, ut loquitur Sanctus Pater cap. 12. Poterat tamen Deum orare, ut tentatorem procul arceret, ne ad malum pelliceretur, vel cadendi periculo vicinus fieret. At positâ tentatione neutiquàm, nisi inaniter, à Deo petiisset vires eidem resistendi. In statu autem naturæ lapsæ illud adjutorium pro omnibus, & singulis momentis proximè sufficiens non semper præsto est hominibus, undè necessitas orationis elucet, quâ rogamus Deum, ut mandata ipsius implere possimus. Hinc scribit ibidem Augustinus: *Ideò in hoc agone magis nos Deus voluit orationibus certare, quàm viribus, quia & ipsas vires, quantas hìc habere nos competit, ipse subministrat certantibus, quem rogamus. Si ergo hi, quorum contrà carnem spiritus concupiscit* AD ACTUS SINGULOS INDIGENT DEI GRATIA, *ne vincantur, qualem libertatem voluntatis habere possunt, qui nondum de potestate eruti tenebrarum, dominante iniquitate nec certare cœperunt, aut si certare voluerunt, nondum liberatæ voluntatis servitute vincuntur?* Ubì affirmat gratiam ad singulos actus virtutis dari, neque tamen omnibus ministrari. Breviùs idem tradit Epist. 107. ad Vitalem: *Scimus* gratiam *majoribus ad singulos actus dari. Scimus non omnibus hominibus dari.* Et lib. 4. Oper. Imp. cap. 128. scribit: *Proindè hominibus naturâ filiis iræ dantur præcepta vivendi, quia datur & gratia, ut qui jubet, juvet, ac sic mala non solùm quæ voluntate addita, verùm etiam quæ sunt congenerata vincantur. Quod enim hominibus impossibile est, Deo facile est. Quibus autem* NON DATUR *gratia, propter quam dictum est:* Quis enim te discernit? quid autem habes quod non accepisti? *prævaricatores fiunt accedente lege, non justi. Sed si quam ad utilitatem vivunt filiorum misericordiæ, ut eos videntes, & quid sibi non meritò, sed gratiâ donetur, intelligentes non extollantur, sed qui gloriatur in Domino glorietur.* Quæ sententiæ passim in Augustino occurrunt. 1.Cor.4

Quòd autem lex, ad hoc ut obliget, non debeat supponere in operante potentiam proximam ad faciendum opus, quod imperatur, est constans ejusdem Sancti Patris doctrina contrà Pelagianos, qui, utì vidimus, ex præceptorum impositione humanæ voluntatis potentiam ad mandata facienda cum cujuscunque divini adjutorii exclusione prædicabant. Quibus Augustinus cum collegis Africanis respondet Epist. 95. ad Innocentium Papam: *Distinguenda est lex, & gratia. Lex jubere novit, gratia juvare. Nec lex juberet, nisi esset voluntas, nec gratia juvaret, si sat esset voluntas.* Posteà inculcatis sacris testimoniis, in quibus lex, & oratio asseruntur, concludit: *Sicut ergo agnoscimus voluntatem, cùm hæc præcipiuntur, sic & ipse agnoscat gratiam, cùm petuntur.* Quarè cùm instante quolibet præcepto legis, homo non irrisorìè, sed veraciter Deum debeat orare, ut sibi gratiam donet ad faciendum mandatum, signum est, divinam

gratiam

gratiam necessariam ad exequendum opus imperatum non adesse in omnibus, & singulis momentis, nam ut clamat ubique Magnus Doctor: *Si adest possibilitas, ut quid orant?* Lib. de Nat. & Grat. cap. 53. Hæc doctrina, quæ planè verissima est, probatur ex Synodo Tridentinâ sess. 6. de Justificat. cap. 11. ubi ait: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere, quòd possis, & petere, quòd non possis, & adjuvat, ut possis.* Est sententia exscripta ex libro Sancti Augustini de Nat. & grat. cap. 43. & licèt illa postrema verba, *& adjuvat, ut possis*, non asserantur explicitè ab Augustino, subintelliguntur; nam si ab illo petis, ut possis, signum est, quòd ille est, qui adjuvat, ut possis. Sed plenam eandem sententiam ex Tract. 53. in Joannem exhibeo: *Sed audiamus*, inquit, *Dominum & præcipientem, & opitulantem, & jubentem quid facere debeamus, & adjuvantem, ut implere possimus.* Premo illa Sanctæ Synodi ex Augustino verba, *& petere, quod non possis*: Ergo dum petis, vel etiam antequam petas, stas sub lege præcipiente, & nondum habes gratiam adjuvantem, tunc enim non potes facere, quod lex jubet. Quarè errarunt Pelagiani, qui ex lege hìc, & nunc obligante existimarunt, hominem posse suismet viribus exequi imperata. Inde etiam reijciuntur plures Theologi, qui putant, legem non posse hìc, & nunc obligare, nisi adsit gratia adjuvans, nam dum *petis, ut possis*, profectò sentis, te urgeri præcepto, & simul cognoscis te destitutum gratiâ proximè necessariâ ad opus implendum, unde oras, ut eandem tibi Deus largiatur. Hic verò reijcienda est sententia illorum, qui dicunt, gratiam proximè sufficientem semper adesse, nec unquam legem obligare, nisi adsit gratia adjuvans, aliàs homo ob impotentiam excusaretur ab observatione legis.

Nam si lex, ut obliget, semper infert assistentiam gratiæ sufficientis, sequeretur, gratiam sufficientem ad observationem legis necessariam non fuisse amissam ex peccato Adæ, quod licèt à pluribus concedatur, puto esse falsissimum. Probatur sequela, nam Adam per peccatum non exemit homines à lege naturali, hæc enim lex perinde obligat Adamo peccante, vel non peccante, ergo si ut lex obliget, habet connexam assistentiam gratiæ sufficientis, hæc gratia sufficiens sivè stante Adamo, sivè cadente, connexa erat cum lege prout obligante, ergo non fuit amissa ex peccato primi parentis. Probo modò, illam gratiam sufficientem esse amissam argumento eodem, quo Paulus ad Gal. 2. usus est ad contundendam superbiam eorum, qui dicebant, legem posse justificare; arguit breviter, sed solidissimè: *Si enim per legem justitia, ergo gratis Christus mortuus est.* Cujus argumenti vis tota in hoc consistit, quòd si lex sola sufficiebat ad hoc, ut homines observando præcepta se innocentes conservarent, Christus gratis passus diceretur. Cur enim venit in mundum, ac tot tormenta subiit, si aliundè ex legis doctrina homines poterant se justos servare? Jam verò eandem vim habet Apostoli ratiocinatio contrà gratiam sufficientem: Si per legem, & gratiam sufficientem poterat homo implere totam legem, ergo Christus gratis mortuus est. Respondebunt, Christum venisse, ut abundantiori gratiâ humana natura fulciretur. Instamus: Igitur Christus mortuus est, ut faciliùs possemus implere legem ex donis ipsius gratiæ, quam tamen, licèt difficiliùs, implere poteramus per gratiam sufficientem etiam absque ipsius Redemptoris morte. Ad hoc verbum *faciliùs* velutì ad sacram anchoram in tempestate confugiebant Pelagiani, quos his Augustinus execratus est lib. 2. Oper. Imp. cap. 198. ubi recitatis iisdem verbis Pauli ait: *Apostoli est vox ista, non mea; jam erumpit in apertum inimici crucis Christi, quid timetis magnum populum Christi, & Christi magnum judicium non timetis? Apertè dicite, justificari naturâ, justificari lege possumus, gratis mortuus est Christus, sed formidantes multitudinem Christianam, Pelagianum verbum supponitis, & quærentibus à vobis, quarè mortuus sit Christus, si natura, vel lex efficit justos, respondetis, ut hoc ipsum faciliùs fieret, quasi posset, quamvis difficiliùs, fieri tamen sivè per naturam, sivè per legem.* (Poteris addere, sivè per gratiam sufficientem connexam necessariò cum lege obligante) *Christe respondè, vince, atque convince, clama*: sinè me nihil potestis facere, *ut taceant hi, qui clamant, etsi difficiliùs, tamen possumus & sinè te facere, aut si tacere non possunt, se ipsos in latebras aliquas ducant, ut alios non seducant.* Jo. 15. 5. Hanc nostram sententiam eruditè Basilius Poncius defendit 1. part. Relect. de Grat. cap. 14. ubi argumenta solvit Suarez, & Vasquez, qui ingenuè fatetur 1. 2. disp. 193. cap. 4. num. 36. Augustinum fuisse in hac ipsâ sententiâ, quam exposui.

Lex igitur ex Augustino homini data est, non ut cum gratiâ sufficienti secum necessariò connexâ homines agendorum cognitione instructos ad opera præcepta implenda juvaret, sed ob hoc data est, ut homo conatus facere, quæ præcepta erant, & cernens per semet illa exequi non posse, gratiæ auxilium imploraret. Hæc scribit ad Anastasium Epistolâ 144. *Lex itaque docendo, & jubendo quod sinè gratiâ impleri non potest, homini demonstrat suam infirmitatem, ut quærat demonstrata infirmitas Salvatorem, à quo sanata voluntas possit, quod infirma non posset.* Idem tradunt Augustini discipuli, Fulgentius lib. 2. de Verit. prædest. cap. 4. *Dum ergo*, ait, *præcipitur nobis, ut velimus, ostenditur quid habere debeamus. Sed quia id ex nobis habere non possumus, admonemur, ut à quo nobis datur præceptum, ab ipso petamus auxilium.* Et Prosper in Epist. ad Demetriadem: *Nec ob aliud unquam datur præceptum, nisi ut quæratur præcipientis auxilium.* Igitur lex non infert potentiam proximam voluntatis faciendi, quod jubetur, & ex consequenti non habet annexam gratiam proximè sufficientem ad faciendum opus imperatum. Augustinus ex Apostolo ad Gal. 3. vocat legem *Pædagogum*, quia lex ducit ad gratiam. Legatur Serm. 13. de Verb. Apost. Egregiè in lib. de Spir. & lit. cap. 19. *Lex ergo data est, ut gratia quæreretur: Gratia data est, ut lex impleretur. Neque enim suo vitio non implebatur lex, sed vitio prudentiæ carnis. Quod vitium per legem demonstrandum, per gratiam sanandum fuit.* Pergit ulteriùs Sanctus Doctor scribens, legem jubere facienda, fidem verò impetrare adjutorium ad imperata exequenda. Hinc celebre evasit illud ejusdem dictum: *Fides impetrat, quæ lex imperat.* Epist. 89. q. 2. lib. de Spir. & lit. cap. 29. & alibi. Audiendus est cap. 13. libri proximè laudati: *At per hoc*, inquit, *lege operum dicit Deus, fac quod jubeo: lege fidei dicitur Deo, da quod jubes. Ideò enim jubet lex, ut admoneat quid faciat fides: idest, ut cui jubetur, si nondum potest, sciat quid petat; si autem continuò potest, & obedienter facit, debet etiam scire, quo donante facit.* Ex quibus patet, quandoque auxilium proximè sufficiens præsto esse, inquit enim *si autem* CONTINUO' *potest*. Illud verò ex Augustino certum est, neque fidem posse movere hominem ad petendum divinum auxilium, ad hoc ut possit implere præcepta, nisi Deus infundat gratiam actualem, quâ

quâ homo moveatur ad orandum. Semipelagianorum error fuit, posse hominem petere, & desiderare suis viribus gratiam, quem damnavit ex Augustino Synodus Arausicana canone 6. Etenim licèt quis sit fidelis, non habet in singulis momentis præsens divinum auxilium proximè sufficiens ad orandum. Hoc passim in Augustino habetur. Lib. de Dono persev. cap. 23. de Semipelagianis ait: *Nec volunt intelligere, etiam hoc divini muneris esse, ut oremus, hoc est, petamus, quæramus, atque pulsemus:* Accipimus enim Spiritum adoptionis in quo clamamus, Abba Pater *&c.* Idem habet Epist. 105. lib. de Correpr. & grat. cap. 1. Epist. 121. cap. 15. In libro 1. qq. ad Simplicianum q. 2. indè probat, orationem fervidam, quâ impetramus, esse à Deo: *Nonnè aliquandò*, inquit, *ipsa nostra oratio sic tepida est, vel potius frigida, & penè nulla, imò omninò interdum ita nulla, ut nequè hoc in nobis cum dolore advertamus, quia si vel hoc dolemus, jam oramus?* Ex his colligitur, quomodò infideles peccent non observando legem, quandoquidèm sinè fide manent tantùm sub lege præcipiente, non sub gratiâ proximè adjuvante, undè opera, quæ ipsi faciunt, semper sunt peccata, nisi ubi aliquando Deus quosdam bonos actus ipsis nescientibus in eorundem voluntatibus operatur. Scribit Augustinus in Epist. 144. *Lex igitur adducit ad fidem, fides impetrat spiritum largiorem, diffundit Spiritus Charitatem, implet charitas legem. Ideò lex pædagogus vocatur, sub cujus minacissimâ severitate, qui invocaverit nomen Domini salvus erit. Quomodò autem invocabunt, in quem non crediderunt?* Itaquè cùm infideles in Christum non credant, Dei gratiam ad implendem legem naturalem non petunt; undè nec eandem observant, & si quæ bona facere videntur, illa non faciunt benè, ut §. 4. probatum est. Cur verò non excusentur, tradit Augustinus in lib. de Spir. & lit. cap. 33. & Epist. 105. ad Sixtum. Quamvis enim careant auxilio proximè sufficienti, habent tamen auxilia quædam remota, undè non patiuntur antecedentem necessitatem peccandi, quam licèt humanum genus ex peccato primi parentis incurrerit, Christi tamen Redemptoris beneficio sublata est, ut acutè probat noster Poncius 1. par. Relect. de grat. c. 15. Nihil igitur Augustinus *duriùs* de lege *impetu animi, vel æstu disputationis* asseruit, ut contendebat Moraines. Sed quòd nec de lege veteri duriùs quidpiam pronunciarit, ostendo.

Rom. 8.

Rom. 10.

In primis, si verba, ut foris sonant, tantùm considerentur, profectò non Augustinus, sed Paulus censendus foret duriùs locutus de veteri lege Moysis. Dixit Rom. 5. *Lex autem subintravit, ut abundaret delictum;* Cùm tamen lex ideò promulgetur, ut delicta tollantur, & cessent. Dixit 2. Cor. 3. *Litera occidit;* Cùm tamen lex subditos à criminibus arceat. Dixit 1. Cor. 15. *Virtus verò peccati lex;* Cùm lex peccata prohibeat. Has tamen loquendi formulas Augustinus locis superiùs laudatis explicuit, nihilve absurdi continere monstravit. In eo autem Sanctus Doctor reprehenditur, quòd visus sit, asserere, legem veterem reos fecisse homines jubendo, non adjuvando; quod-ve opera facta in lege veteri peccata dixit, cùm Judæi illa fecerint timore pœnæ, non amore justitiæ. Judæi habitâ lege eò superbiæ delàpsi sunt, ut putarint, solam legem ad hominem justificandum sufficere, neque necessariam esse Dei gratiam, sed tantùm liberum arbitrium. Hic autem error tam altè eorum mentibus insidedat, ut plerique etiam ad fidem ex Judaismo conversi, in veteri errore obstinatiùs versarentur, undè illos Apostolus arguit in Epistolâ ad Galatas cap. 2. argumento superiùs recitato: *Si ex lege justitia, ergo Christus gratis mortuus est.* Testatur Augustinus, hæc ipsa sæpius Apostolum inculcasse, ut eorundem superbiam contunderet. *Ad hoc ducit*, inquit Serm. 13. de Verb. Apostoli, *& commendat ista Apostolus propter Judæos, qui de lege gloriabantur, & libero suo arbitrio legem sufficere arbitrabantur: ac per hoc quia libero suo arbitrio legem sufficere arbitrabantur, ignorantes Dei justitiam, idest, ex fide justitiam datam à Domino, & suam volentes statuere, quasi suis viribus impletam, non dante fide impetratam, justitiæ Dei, sicut dicit, non sunt subjecti.* Et in lib. de Spir. & lit. cap. 29. ait: *Israel verò persequens legem justitiæ, in legem justitiæ non pervenit. Quare? quia non ex fide, sed tanquam ex operibus: idest, tanquam eam per semetipsos operantes, non in se credentes operari Deum.* Porrò cùm hunc errorem sorbuerint posteà Pelagiani, asserentes gratiam Dei in veteri testamento non esse nisi legem Moysi traditam, gratiam verò novi testamenti esse Evangelium, & exemplum Christi, Augustinus, ut illorum errorem confutaret, acutè probavit, legem à gratiâ separatam reos facere homines jubendo, non adjuvando, ut ex testimoniis adductis constat. Neque injurius fuit legi; non enim hæc imposita fuit, ut homines se solâ justos faceret, sed ut ostenderet, quid faciendum esset, & cùm homo se præceptis faciendis imparem esse cognosceret, ad auxilium gratiæ confugeret, quod ex Sancto Doctore, ejusque discipulis probavimus, ostendentes non *duriùs* loqui, qui asserat, in hypothesi, quòd sola lex jubeat, nec gratia proximè sufficiens adsit, legem eandem obligare, & transgressorem reum esse peccati. Porrò sicuti Hebræi non ex amore justitiæ bona opera faciebant, ita mala vitabant timore tantùm pœnæ. Hinc Augustinus dixit, opera Judæorum in veteri lege fuisse peccata, & legem illam fuisse legem servilem, quòd illi qui eandem implebant, timori inservirent. Scribit Sanctus Doctor lib. 4. ad Bonif. cap. 5. *Quod ex lege testimonium commemoratum ab Apostolo propter vitam temporalem intelligitur, propter cujus amittendæ timorem, faciebant homines legis opera non ex fide, quæ transgressores legis eadem lege à populo jubebat occidi.* Idem in lib. de Spir. & lit. cap. 32. ex his Apostoli Rom. 8. 15. suam sententiam probat: *Non enim accepistis Spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater.* Erat ergo lex vetus lex timoris, quòd carnalis ille populus se, ac sua tantùm amans, quicquid boni juxtà legis mandata faciebat, amore sui faciebat, volens sibi bona, ac timens mala. Lex ergo tanquam servis incutit timorem, gratia, quæ per fidem Christi impetratur, inspirat amorem. Quarè Sanctus Pater lib. eodem de Spir. & lit. cap. 29. ait: *Ex lege autem timemus Deum, ex fide speramus in Deum, sed timentibus pœnam absconditur gratia.* Cur autem iis, qui ex puro timore servili legem implent, gratia absconditur tradit ibid. cap. 19. Ser. 13. de Verb. Ap. & Epist. 144. ubi hæc habet: *Quis coram Deo innocens invenitur, qui vult fieri, quod vetatur, si subtrahas quod timetur? Ac per hoc in ipsâ voluntate reus est, qui vult facere, quod non licet fieri, sed ideò non facit, quia impunè non potest fieri. Nam quantum in ipso est, mallet non esse justitiam peccata prohibentem, atque punientem. Et utique si mallet non esse justitiam, quis dubitaverit, quòd eam si posset, auferret? Ac per hoc quomodò justus est justitiæ talis inimicus, ut eam, si potestas detur, præcipientem auferat, ne comminantem, vel judicantem ferat?* Lege ibi

ibi plura. Timor quidem, si desinat esse purè servilis, & per aliquem Dei amorem incipiat esse castus, est bonus, nec vitiat opera ex eodem derivata, quâ de re & fusissimè, & eruditissimè disputarunt duo insignes Lovaniensis Academiæ Doctores Christianus Lupus, & Franciscus Feracques Augustiniani editis à sexennio quotannis de eodem argumento libris, & apologiis. Plurimi tamen veteris testamenti Patres non sub lege tantùm fuere, sed sub gratiâ adjuvante, quia propriæ infirmitatis conscii ad sectanda virtutum opera divini auxilii opem implorarunt. Cæterùm omnibus hominibus adesse auxilium saltem remotum, mihi videor colligere ex Augustino lib. de Nat. & Grat. cap. 67. ubi ex lib. 3. de Lib. arb. cap. 10. hanc sententiam recitat, approbatque adversùs eos, qui Adami peccato omnia crimina imputabant, & se ipsos innocentes asserebant: *Rectè enim fortasse quererentur, si erroris, & libidinis nullus hominum victor existeret. Cum verò ubique sit præsens, qui* MULTIS MODIS PER CREATURAM *sibi Domino servientem, aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam, quòd invitus ignoras, sed quòd negligis credere, quod ignoras. Neque illud, quòd vulnerata membra non colligis, sed quòd volentem sanare contemnis.* In quo autem consistant hujusmodi auxilia remota, non ita facilè explicatur; etenim *miris modis* Deum humanas voluntates ad bonum faciendum movere idem Augustinus lib. 1. ad Bonifacium cap. 19. verissimè affirmat, quos modos satius est humili silentio venerari, quàm curiosâ disputatione perquirere. De his auxiliis remotis locutum arbitror eundem Sanctum Doctorem in lib. de Dono persev. cap. 9. ubi ait: *Ex duobus ætate jam grandibus impiis cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur: ille autem aut non vocetur, ut vocantem sequatur, aut* NON ITA *vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt judicia Dei.* Vocatio illius, qui non sequitur, est per auxilium debile, & remotum, quo intellectus transeunter tantùm quasdam bonas cogitationes elicit, sed adeo debiles, ut nec voluntatem trahant ad bonum, sed leviter tantùm excitent, & citò citiùs intellectus aliò evolet, & in malum voluntas longo scelerum usu obdurata feratur.

§. VII.

An sententia Sancti Augustini de prædestinatione ad gloriam ante omnem meritorum prævisionem sit per excessum prolata?

JOannes Adamus, & Antoninus Moraines in quæstione etiam de prædestinatione, & eâ quidem præcipuâ gravem Augustino excessum objiciunt. Adamus lib. 3. sui Calvini destructi hæc de eodem scribit cap. 8. pag. 639. *Profectò quando constat ipsum in materiâ de gratiâ, & prædestinatione cum excessu locutum esse, ac verba ipsius esse mitiganda, ne ab illorum acrimoniâ in errorem contrarium propellar, licitum mihi esse debet aliquod Catholicum temperamentum inquirere.* Subit mentem illud Augustini dictum lib. 3. Oper. Imperf. cap. 57. *Dic, quod dicturus es, egregie corrector.* Moraines, cùm dixisset, Didacum Ruizium ex Sancto Augustino gratuitam prædestinationem docere, hæc inquit: *Ruiz falsum supponit, & si Augustinus id faceret, non doctrinæ affinitas, aut connexio, quæ nulla est, sed æstus disputationis ad hoc illum impelleret.* disp. 9. num. 50. Verùm sententiam illam de gratuitâ prædestinatione ad gloriam antè prævisa merita docuere Sanctus Prosper, Sanctus Fulgentius, Patres Africani in Epistolâ Synodicâ, aliique tantâ certitudine, ut hæc dixerit Sanctus Fulgentius, imò cum Fulgentio Patres Synodi Sardiniensis in fine libri de Incarnatione, & Gratiâ: *Deus enim, qui hominem condidit, ipse prædestinatione suâ, & donum illuminationis ad credendum, & donum perseverantiæ ad proficiendum, atque permanendum, & donum glorificationis ad regnandum, quibus dare voluit, præparavit, quique non aliter perficit in opere, quàm in suâ sempiternâ, atque incommutabili habet voluntate dispositum. Cujus prædestinationis veritatem, quâ nos antè mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus, si quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione proferre, si antè ultimum diem vitæ præsentis impietatis suæ contumaciam, quâ Deo vivo, & vero rebellis obsistit, non abjecerit, manifestum est, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo antè mundi constitutionem gratis elegit, & prædestinavit ad regnum.*

Sanè Semipelagiani jam olim dixerant, absque eâ doctrinâ de prædestinatione Ecclesiæ causam adversùs Pelagianos per plures annos fuisse defensam, ut refert Hilarius in Epistolâ ad Augustinum, & quibus Sanctus Doctor respondens lib. de Dono persever. cap. 20. ait: *Hæc est prædestinatio manifesta, & certa Sanctorum, quam posteà diligentiùs, & operosiùs, cùm jam contrà Pelagianos disputaremus,* DEFENDERE NECESSITAS COMPULIT. *Didicimus enim singulas quasque hæreseos intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contrà quas diligentiùs defenderetur scriptura divina, quàm si nulla talis necessitas cogeret.* Porrò cuinam major fides habenda est Augustino-ne, qui ad illud de prædestinatione dogma asserendum se *necessitate compulsum* testatur, ad Pelagianos *diligentiùs* ex Scripturis confutandos, an Morainio, qui id nullâ vel doctrinæ affinitate, seu connexione ab Augustino factitatum comminiscitur? Quòd verò hanc connexionem etiam Annatus negat, illam cap. 8. contrà eosdem probabimus. Magnus ille Ecclesiasticorum Annalium Scriptor Baronius ipsos Recentiores excessûs meritò accusat, qui Calvini hæresim fugientes, in alterum extremum à Sancti Augustini doctrinâ discedentes declinant, & quidèm in hac materiâ de prædestinatione: *Cum igitur*, inquit, *Fausti sententiæ ubique ab Ecclesiâ fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores exurgunt, ut eos confutent, à Sancti Augustini de prædestinatione sententiâ recedunt, cùm alioqui arma non desint, quibus adversarii profligentur.* Anno 490. pag. 449.

Sed audio Petavium inclamantem: *Jam pridem disputari in utramque partem cœpit in Scholis quæstio de prædestinatione, neque pro aliquo præjudicio valere ad hanc controversiam credita est auctoritas Augustini.* Tom. 1. dog. Theol. lib. 10. cap. 1. Sed hujus Recentioris voces gravissimo, eoque domestico testimonio comprimam. Anno 1584. à Claudio Aquavivâ magno illo, & incomparabili universæ Societatis moderatore prævio sex doctissimorum Theologorum ejusdem sodolatii examine, selectæ sunt quædam sententiæ omnibus suis defendendæ, ne quolibet vento doctrinæ circumferrentur. Porrò pag. 37. ubi de opinionum delectu agitur, hæc leguntur: *Item definitum est prædestinationis nec rationem, nec conditionem esse ex parte nostrâ. Id ad pietatem parùm pertinere dicet aliquis. At hanc Augustini doctrinam non modò communiter Theologorum schola jam recipi, sed & Ecclesiæ Patres per mille, & ducentos circiter*

annos, qui id contendunt probare ex Scripturis, & responsis Pontificum Romanorum, nempe Zosimi, Sixti, Cœlestini, Leonis, Gelasii, apud quos Massilienses, Cassianus, Faustus, aliique hujus prædestinationis oppugnatores malè semper audierunt. Examinata hæc cum aliis sententia fuit ab Joanne Azorio Hispano, Gaspare Gonzalez Lusitano, Jacobo Tirio Gallo, Petro Busæo Austriaco, Antonio Guisano ex superiori Germaniâ, & Stephano Tuccio, qui Romæ morabatur, ut in præfatione illius libri asseritur. Augusta Theologorum nomina. Et hi quidèm Sancti Augustini sententiam de gratiosâ prædestinatione ad gloriam ante meritorum prævisionem defendebant, antequam Augustiniani excessus fingerentur. Hoc idem assertum Sanctus Thomas, ejusque nobilissima Schola, ac melior Scotistarum pars, itemque è Societate plurimi gravissimi, ac doctissimi Scriptores propugnant, quorum judicia contrà Recentiorum censuras appello.

§. VIII.

An Sanctus Augustinus excesserit docens, copulam conjugalem solius voluptatis gratiâ esse peccatum veniale?

DOcuit Augustinus, copulam cum uxore absque prolis generandæ voluntate propter solam delectationem esse peccatum veniale. Non placet hoc dictum Augustini Morainio, sed ait disp. 16. num. 22. *excessisse interdum æstu disputationis abreptum, & in odium hæresis, quam impugnabat, ad contrarium extremum declinasse.* Ne id vitii Augustino objiciens Lectorum oculos offendat, accusationis acerbitatem adverbio *interdum* mitigat, cùm tamen, utì dicebam, passim & ubique in hosce excessus præcipitem Augustinum faciat. Cæterùm Sancti Doctoris sententia communi Sanctorum Patrum, & veterum Scholasticorum judicio verissima est. Inquit Augustinus Tomo 6. lib. de Bono conjugali cap. 6. *Conjugalis enim concubitus generandi gratiâ non habet culpam, concupiscentiæ verò satiandæ, sed tamen cum conjuge, propter fidem thori venialem habet culpam.* Hoc assertum docuerat Clemens Romanus lib. 6. Constitut. Apost. ut dicunt cap. 7. *Sola enim voluptas, si quis eâ etiam utatur in conjugio, est præter leges, & injusta, & à ratione aliena.* In eadem sententiâ est Sanctus Anselmus in 1. Cor. 7. ad illa verba: *Hoc autem dico secundùm indulgentiam*, ubi ait: *Tunc enim solùm conjuges sinè culpâ sunt in admixtione, cùm non pro expendâ libidine, sed pro suscipiendâ prole miscentur. Sed tamen & alia commixtio, quæ fit pro solâ voluptate, veniam accepit propter nuptias.* Sanctus Fulgentius in Epist. de Debito conjugali cap. 3. scribit: *Conjugatus ergo si fornicetur, damnabiliter peccat; si verò thori fidem non deserat, sed in uxore suâ naturali dumtaxat usu aliquantulum intemperatus excedat, non solùm scilicet generationem quærens, sed aliquando libidini carnis obediens, hoc equidèm sinè culpâ non facit.* Et cap. 4. *Retenta ergo thori fides maculam diluit, quam contrahit infirmitas carnis, si mulieri non misceatur alteri, quisquis non pro solâ generatione, sed etiam propter fragilitatem carnis suæ miscetur uxori.* Sed ex Sancto Gregorio Papa pulcherrimè hoc probatur. Cùm Sanctus Augustinus Monachus, quem ad Anglos ad fidem convertendos in Britanniam miserat, quædam dubia eidem proposuisset, inter quæ num vir suæ conjugi permixtus, antequam aquâ lavaretur, Ecclesiam ingredi posset, vel ad Sacram Communionem accedere, respondet Sanctus Pontifex lib. 12. Epist. cap. 10. ad interrog. Aug. *Romanorum tamen semper ab antiquioribus usus fuit, post admixtionem propriæ conjugis, & lavacri purificationem quærere, & ab ingressu Ecclesiæ paululum reverenter abstinere. Nec hæc dicentes deputamus culpam esse conjugium, sed quia ipsa licita admixtio conjugum sinè voluptate carnis fieri non potest, à sacri loci ingressu abstinendum est, quia voluptas ipsa esse sinè culpâ nullatenus potest.* Et posteà: *Si quis ergo suam conjugem non cupidine voluptatis captus, sed solummodò liberorum creandorum gratiâ utitur, iste profectò de ingressu Ecclesiæ, seu de sumendo Corporis Dominici, sanguinisque mysterio suo est relinquendus judicio, quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus nescit ardere. Cùm verò non amor procreandæ sobolis, sed voluptas dominatur in operè commixtionis, habent conjuges etiam de suâ commixtione, quod deflcant.* Item adductis illis verbis Pauli 1. Cor. 7. *Hoc autem dico secundùm indulgentiam*, ait: *Non enim indulgetur, quod licet, & justum est. Quod enim indulgeri dixit, culpam esse monstravit.* En non solùm Augustini sententiam assertam à Gregorio Magno ex Apostolicâ Sede ad fidelium instructionem loquente, verùm etiam ex Apostolo, & ex antiquo Romanæ Ecclesiæ ritu eandem confirmatam. Quid ad hæc repones Moraini? Et Gregorium, & Fulgentium, & Anselmum, & Clementem ad præcipitia deflexisse dices? at isti nullo æstu disputationis abrepti illa dixere, undè graviùs errasse sanè dicendi sunt, cùm Augustinum zelus hostium expugnandorum excuset.

Sed volo ostendere, Theologiæ Scholasticæ Proceres in eadem sententiâ cum Augustino concinere. Primus sit, quem omnes secuti sunt, Magister Sententiarum, qui in 4. dist. 31. ita scribit: *Hoc autem ne prædictis obviet, intelligendum est in illis, qui non gratiâ prolis conveniunt, quorum voluptas non est sinè peccato.* Et loquitur de conjugatis. Accedat Albertus Magnus Tom. 16. 4. sent. dist. 31. art. 21. §. *Responsio.* ubi ait: *Sed cum sola libido movet &c. aut fervet intrà metas honestatis, & concessionis matrimonii, & tunc veniale dicendum est, ut patet ex verbis Augustini in literâ positis.* Dabo huic supparem Alexandrum Alensem. 2. p. Sum. q. 147. memb. 2. *Si enim*, inquit, *illa delectatio sit sub Deo, veniale peccatum est, excusatur enim propter Sacramentum conjugii. Undè Augustinus de bono conjugali &c.* Ita hi duo lumina Theologicæ Scholæ eam sententiam tradunt Augustini auctoritatem secuti. Non dissentit Angelicus Magister Sanctus Thomas distin. 31. cit. q. 2. art. 3. ubi quærit, utrùm peccet mortaliter cognoscens uxorem intendendo solam delectationem, cui quæstioni in fine corporis respondet: *Si autem quæratur delectatio infrà limites matrimonii, ut scilicet talis delectatio in aliâ non quæreretur, quàm in conjuge, sic est veniale peccatum.* Jungatur Angelico Seraphicus Doctor Bonaventura, qui dist. eadem q. 3. in fine ita judicat: *Si autem in eâ vult delectari, quia uxor, & nullo modo eam cognosceret, si uxor non esset, tunc non est omnimoda inordinatio, & tunc est peccatum veniale, & excusatur per bonum matrimonii, ut non sit mortale.* Possem innumeros Doctores addere, qui plenis suffragiis Augustini sententiam comprobant. Appello Sanchez inter Recentiores doctissimum, qui Tom. 3. de Matr. lib. 9. disp. 11. num. 4. hanc thesim proponit: *Secunda conclusio: Actus conjugalis solius voluptatis gratiâ exercitus, nec fines matrimonii transgrediens, est culpa venialis.* Quod sanè assertum quinquaginta Doctorum

rum tum veterum, tum Recentiorum testimoniis communit. Hanc Sancti Augustini sententiam nuper defendit noster Pater Alipius Reylof Belga lib. 4. de animâ c. 2. §. 4. I nunc Moraines, & Augustino furorem, nimiumque in disputando impetum oppone. Ita est, à regiâ viâ in extrema ille declinavit, sed secum & Patres, & cunctos Theologiæ proceres traxit, ut jam tot sapientissimis viris præeuntibus possit quilibet inoffenso pede illac iter carpere, licèt Moraines aliâ viâ progrediatur, qui si fortè tantorum virorum vestigia notasset, eosdem & ipse secutus licèt longo positus intervallo, sibi meliùs consuluisset.

Hæc quidèm de objectis ab uno Morainio Augustinianæ doctrinæ excessibus dicta sufficiant, quæ si ipsimet Recentiores attentiùs considerent, dubio procul fatebuntur non Augustinum, sed semet in *periculosos excessus* declinasse, cùm enim audirent à Jansenio Iprensi Episcopo unum ubique Augustinum laudari, unius Augustini sententias, veluti ex oraculo responsa, proferri, eundemque in Theologicâ palæstrâ suprà cæteros Ecclesiæ Patres attolli, ipsi quò procul à Jansenio declinarent, eò usque præcipites *disputationis æstu abrepti* sunt, ut Augustino ferè nuncium remiserint, clamantes cum Morainio in præfatione Anti-Jansenii: *Qui priùs Augustinum in omnibus deposcebant judicem, nunc sibi liberum putant ne quidèm arbitrum honorarium in aliis illum admittere.* Imò quò faciliùs cæteros ad Augustini dicta examinanda animarent, divinum illis ad tam sanctum opus auxilium adfuturum polliciti sunt illis Annati vocibus lib. 8. sui Aug. vind. cap. 5. pag. 897. *Neque adeo perversum est hoc consilium, ut habere non possit adjutorem Deum.* Augustinus ad Adrumetinos Monachos initio libri de Gratiâ, & libero arbitrio scripsit, ad sua ipsius scripta intelligenda divinam opem implorandam: *à Domino ut intelligatis orate.* Annatus verò ad eadem Sancti Doctoris scripta censuris perstringenda, etiamsi non rogetur, Deum obvium adjutorem spopondit, cùm temeritatis ultorem potius timere debuisset. Adamus pag. 632. in fine cap. 7. Augustini excessus *innocentem passionem contrà Pelagianos* nuncupavit, sed lepido vocabulo accusationis acerbitatem non mitigavit. An verò Recentiorum in Augustino reprehendendo excessus *innocens passio* contrà Augustinum dici possit, ipsorum conscientiam appello; certè ipse ita judico.

CAPUT IV.

Recentiores Sancto Augustino plures errores perperam obiciunt.

INvitus quidèm in hanc arenam à Recentior bus trahor, quippè qui invito Augustino Augustini causam defendendam suscipio, vereorque ne mihi vitio detur, Parentis imperio refragari. Etenim cùm vir clarissimus Sanctus Marcellinus summâ cum potestatè ab Honorio in Africam contrà Donatistas delegatus, accepisset nescio quem Augustino errorem objici, id amicissimo Antistiti per literas significavit, quo obtrectantium calumniis obviam iret. Verùm Augustinus hæc rescripsit: *Vos autem, qui me multùm diligitis, si talem me asseritis adversùs eos, quorum malitiâ, vel imperitiâ, vel intelligentiâ reprehendor, ut me nusquam scriptorum meorum errasse dicatis, frustrà laboratis, non bonam causam suscipitis, facilè in eâ me ipso judice superamini:* Epist. 7. Sed haud difficulter à magno Patre me veniam impetraturum spero, si ejusdem factum imiter, qui cùm errorem, cujus argui se ex Marcellini Epistolâ intellexerat, procul à suis scriptis esse cognosceret, pravam de suâ sententiâ conceptam opinionem confutavit, ostendens eam accusationem non correctorum intelligentiæ, sed malitiæ, atque imperitiæ tribuendam. Quarè cùm Recentiorum etiam non quidèm malitiâ, sed ut mitiùs loquar, imperitiâ plurium errorum idem reus accusetur, nostrum est innoxium Patrem ab adversariorum objectis vindicare. Hujus quoque defensionis necessitatem subiere Sancti illi Doctores, qui adversùs Pelagianorum reliquias pro Ecclesiæ, & Augustini doctrinâ certarunt. Nam eò usque audaciæ quidam devenere, ut non illos puduerit, indicem errorum Sancti Augustini contexere, (Sancti Prosperi verbis utor) *ut quæ in libris prædicti viri damnabilia reperisse jactabant, brevium capitulorum indiculis publicarent, talique commento, & detestationem ejus, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamassent, curam exterriti lectoris averterent.* In Præfat. ad cap. Gallorum. Horum vestigiis nonnulli recentes Scriptores inhærentes plurium Augustini errorum indicem publicarunt, quo Sancti Doctoris fama, atque auctoritas in ordinem redigeretur. Hosce catalogos non unus edidit. Adamus tamen par. 3. cap. 3. pag. 584. ac Moraines disp. 12. Anti-Jansenii à num. 32. cæteris hâc in re diligentiorem operam posuere. Contrà hosce Augustinianæ doctrinæ censores egregiè stylum acuit sapientissimus Patrinæ censores egregiè stylum acuit sapientissimus Pater Carolus Moreau Augustinianus integro volumine inscripto *Vindiciæ pacificæ*, quod primo Tomo sui Tertulliani Appendicis loco apposuit, ubi diffusissimè objectos Augustino errores procul esse à tanti Patris doctrinâ demonstrat. Nos eos tantùm refutabimus, quos Adamus, ac Morainius concinnarunt, & quos velutì capitales ad Augustini famam, vel saltem auctoritatem elevandam objectant, in quâ quidèm re ita procedo, ut quæ in Moreau desiderari ab eruditis poterant, hìc tantùm afferens, nihil interim ex illo Scriptore mutuare velim.

Inter cætera volumina, quæ innumera quidèm posterorum memoriæ Augustinus consignavit, primo loco laudantur libri ejusdem Retractationum, & Confessionum; in istis voluntatis, in illis intellectûs errores, quos cæteri tantâ arte, ac conatu celare solent, Orbi universo patefecit. In utro magis laudandus incertum. Et quidèm quò edita abs se volumina attentiori curâ examinaret, Eradium in Episcopatu sibi adhuc viventi successorem impetravit. Ita ab ingenti negotiorum tumultu sequestratus, diu noctuque destinato operi incumbens, quælibet à se dicta censoriâ auctoritate discussit, ut nullus in Augustini libris examinandis severior Augustino judex esse potuerit. Ea verò diligentia, ac tam rigorosa censura Recentioribus non suffecit, sed novas in Hipponensi Sole maculas notaturi, Augustini iterùm libros in quæstionem vocarunt, vociferantes novos se in Augustinianis libris nævos, ac maculas deprehendisse, quò Augustino oculatiores haberentur. Sed age novos hosce censores audiamus.

§. I.

An Sanctus Augustinus erraverit, putans, animas rationales, & Angelos esse corporeos?

OBjicit primo loco Adamus docuisse Augustinum: *Animas, & Angelos esse corporeos, ac solum*

lum Deum esse immaterialem. pag. 585. At Moraines scribit: *Sentit etiam Angelos, & Dæmones esse corporeos.* Adamus priùs refellendus est, qui Semipelagianorum errorem ipsorum hosti Augustino imponit. Docuerat Cassianus Collat. 7. cap. 13. solum Deum esse spiritualem, animas verò hominum esse corporeas; eundem utì in materia de gratiâ ita eâ in opinione secuti sunt Faustus in Epist. ad Paulinum, & Gennadius in lib. Eccles. dogm. cap. 11. At Sanctus Augustinus animam rationalem non solùm spiritualem absque ullâ corporeæ fæcis permixtione asseruit, verùm etiam id solidè demonstravit. In Epistolâ 28. ad Hieronymum ait: *Incorpoream quoque esse animam, & si difficile tardioribus persuaderi potest, mihi tamen fateor esse persuasum.* Illo sanè optimo argumento, quòd in omnibus, & in singulis particulis corporis tota simul esse non posset, si per illas ita diffunderetur, ut videmus *corpora diffusa per spacia locorum minoribus suis partibus minora occupare, & amplioribus ampliora;* quam sententiam *firmissimè de animâ tenere* se dicit. Et lib. 12. de Gen. ad lit. cap. 33. ait: *Animam verò non esse corpoream non me putare, sed planè scire audeo profiteri.* In libro de Quantitate animæ *diligentissimè, ac subtilissimè disputatum est,* inquit, *ut eam, si possemus, ostenderemus corporalis quantitatis non esse:* Lib. 1. Retract. cap. 8. Præterea lib. 4. de Orig. animæ à capite 12. usque ad cap. 22. evidentibus argumentis probat animam esse incorpoream. Quid clarius ab Augustino dici unquam potuit? & tamen eam Sancto Doctori absurditatem Adamus affricat! Scribit lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 24. *Nihil vicinius, aut fortassè nihil tam consequens, quàm ut credito, quòd anima corpus sit, etiam Deus corpus esse credatur:* quod Tertulliano accidisse addit cap. 25. Epist. 157. ad Optatum: *Illi, qui animas ex una propagari asserunt, quam Deus primo homini dedit, atque ita eas ex parentibus trahi dicunt, si Tertulliani opinionem sequuntur, profectò eas non spiritus, sed corpora esse contendunt, & corpulentis seminibus exoriri. Quò perversius quid dici potest? Neque hoc Tertullianum somniasse mirandum est, qui etiam ipsum Creatorem Deum non esse nisi corpus opinatur. Quâ dementiâ repulsâ &c.* Itanè Augustinus docuit animam corpoream esse, cùm hoc effatum somnium, dementiamque pronunciaverit, nihilque *perversius* dici posse asseruerit? Adamus hæresim illam Augustino apponit, nec unicum saltem locum Augustini designans, ubi animam corpoream ille putarit, quasi tam celebris fuerit ea Augustini sententia, ut neque ullius textus citatione indigeret. Audiat interim Claudianum Mamercum, qui eodem sæculo paulò post Augustinum vixit, ita de Sancto Doctore loquentem: *Aurelius Augustinus & acumine ingenii, & rerum multitudine, & operis mole veluti quidam Chrysippus argumentandi virtute, aut Zeno sensuum subtilitate, aut Varro noster voluminum magnitudine, & qui profectò talis naturâ, attentione, disciplinis extiterit, ut non immeritò ab istis corporalibus nostri sæculi Epicureis, aut Cynicis Spiritalis Sophista dissenserit, libro ad Hieronymum de origine animæ sic pronunciat:* Incorpoream esse animam, & si difficilè tardioribus persuaderi potest, mihi tamen fateor esse persuasum. *Cumque id ita fore rationibus magnis, atque insolubili argumentatione convincat &c.* Lib. 2. de statu animæ cap. 9. Putasne Lector, Adamum harum unam rationem, vel argumentationem legisse?

Sed jam illo Scriptore patentissimæ falsitatis convicto, quid de Angelorum corporibus Augustinus senserit videamus. Celebris sententia Platonicorum fuit, Angelos conflatos esse ex spiritu, & corpore quodamsubtilissimo elementari quolibet longè nobiliori, ut ex Apulejo pluribus tradit Augustinus lib. 8. de Civ. Dei cap. 8. & 16. Hanc sententiam ex Patribus secuti sunt Origenes, Tertullianus, Clemens Alexandrinus, Justinus Martyr, Lactantius, & pro eadem citantur Athanasius, Basilius, & Methodius à Joanne Episcopo Antiocheno, cujus verba etiam sunt in Synodo Nicenâ II. act. 5. *Solummodò autem Deus incorporeus, & informabilis. Intelligibiles autem creaturæ nequaquam ex toto sunt incorporeæ, & imitabiles picturâ existunt.* Eidem opinioni adhæsere Cassianus, Faustus, Gennadius, aliique. Verùm plures sapientissimi Patres oppositum opinabantur, omnem ab Angelis corpulentiam removentes. Augustinus, quòd eam quæstionem tractare ex professo nollet, videretque utramque partem plurimorum auctoritate firmatam, in re difficili, ac dubiâ sententiam suspendit. Id *ambiguum esse* scribit lib. 15. de Civ. Dei cap. 23. At lib. 21. cap. 10. ubi quærit, an ignis corporeus possit Dæmones torquere, ait: *Sunt quædam sua etiam dæmonibus corpora, sicut doctis hominibus visum est &c.* Posteà: *Si autem quisquam nulla habere corpora Dæmones asseverat, non est de hâc re operosâ inquisitione laborandum, aut contentiosâ disputatione certandum. Cur enim non dicamus, quamvis miris, tamen veris modis etiam spiritus incorporeos posse pœnâ corporalis ignis affligi, si spiritus hominum etiam ipsi profectò incorporei, & nunc potuerunt includi corporalibus membris &c. Adhærebunt ergo, si eis nulla sunt corpora, spiritus Dæmonum, imò spiritus Dæmones licèt incorporei corporeis ignibus cruciandi.* Ex quibus dubium se de Angelorum corpore fuisse significat, at non de animâ dubitasse, quam *profectò incorpoream* dixit. Undè Adamus hoc ipso testimonio rursùs arguitur, ac Morainii hallucinatio, qui eam sententiam utì certam ab Augustino asertam dicit, quæ dubia semper apud eundem fuit, licèt quandoque corporeos esse Angelos supponat, ne novâ illatâ quæstione ab argumento distrahatur. Non defuere tamen, qui Augustinum dubitantem sequerentur, unus pro mille sit Sanctus Bernardus, qui lib. 5. de Consider. cap. 4. ait: *Quanquam de corporibus horum,* nempè Angelorum, *non modò undè sint, sed an aliquatenus sint, hæret sententia aliquorum. Undè si quis inter opinabilia magis id ponendum censuerit, non contendo.* Et Serm. 5. in Cant. *Cæterum,* inquit, *Angelica corpora utrumnam ipsis spiritibus naturalia sint, sicut hominibus sua, & sint animalia sicut homines &c. videntur Patres de hujusmodi diversa sensisse, nec mihi perspicuum est, undè alterutrum doceam, & nescire me fateor; sed & vestris profectibus non multum conferre arbitror harum rerum notitiam.* Hæc sanctissimus, idemque doctissimus Pater.

§. II.

An Sanctus Doctor asseruerit Solem, & astra esse animata?

RUrsùs opponit Sancto Patri Morainius: *Item dubitavit num Sol, & Luna, aliaque sydera, quæ oculis conspicimus, sint animata.* Ibidem. Sed hic quoque adversarii eruditio vel desideratur, vel appellatur. Etenim apud veteres non modò Philosophos, verùm etiam Patres controversum erat, essentne cœli animati. Platonici, ac Stoici animatos cœlos dicebant, in quorum opinionem ivere Cicero lib. 2. de

de Nat. Deorum, & Plinius lib. 2. Nat. Hist. cap. 9. Peripatetici etiam plerique idem existimarunt, ut patet ex Ragusco Tomo 1. Philosopiæ disp. 14. & Alexandro Achillino lib. 3. de Orbibus cap. 1. qui etiam ex Aristotele eandem sententiam deduci satis prolixè contendit. Communior tamen Peripateticorum opinio ex Philosopho intelligentias assistentes cœlis, non verò eosdem informantes concedit. Non una etiam fuit Patrum de cœlorum animâ opinio, undè, cùm Sanctus Doctor tantis litigiis sese immiscere noluerit, judicium suspendit, nempè an Angeli verè Orbes informarent, vel eos solummodò in gyrum propellerent. Undè in fine 2. de Gen. ad lit. ait: *Solet etiam quæri, utrùm cœli luminaria ista conspicua corpora sola sint: an habeant rectores quosdam spiritus suos, & si habent, utrùm ab eis etiam vitaliter inspirentur, sicut animantur carnes per animas animalium; an solâ sinè ullâ permixtione præsentiâ?* Quas quæstiones insolutas relinquens ait: *easdem non facilè posse comprehendi.* Quarè Sanctus Thomas 1. par. q. 70. art. 3. ubi quærit, utrùm luminaria cœli sint animata, ait: *Similiter etiam apud Doctores fidei fuit circà hoc diversa opinio. Origenes enim posuit corpora cœlestia animata. Hieronymus etiam idem sentire videtur &c. Basilius verò, & Damascenus asserunt corpora cœlestia non esse animata. Augustinus verò sub dubio dereliquit in neutram partem declinans.* Idem Angelicus Doctor 2. contrà Gent. cap. 70. ingenuè testatur, nihil ab Ecclesiâ de animâ cœli definitum esse: *Hoc autem*, inquit, *quod dictum est de animatione cœli, non diximus quasi asserendo secundùm fidei doctrinam, ad quam nihil pertinet sivè sic, sivè aliter dicatur.* Scotus verò 2. dist. 14. q. 1. in fine scribit: *Si cœli non sunt animati, hoc est magis creditum, quàm ratione probatum.* Quod si neque auctoritate Ecclesiæ, ut ait Angelicus, neque efficaci ratione, ut subdit Subtilis, quicquam de cœlorum animâ certi stabilitum est, nonnè jure Magnus noster Doctor eâ de re poterat dubitare? Cùm lib. 13. de Civitate Dei cap. 16. retulisset sententiam Platonis ait: *Et hoc quidèm, utrùm Plato verum de syderibus dicat, alia quæstio est. Neque enim continuò concedendum est, globos istos luminum, sivè orbiculos luce corporeâ super terras seu die, seu nocte fulgentes, suis quibusdam propriis animis vivere, eisque intellectualibus, & beatis &c.* Ex quibus patet, Augustino illam de cœlorum animabus sententiam non multùm placuisse, eam tamen ob Platonicorum, ac Patrum præsertìm auctoritatem in medio reliquisse.

Cæterùm cœlos sinè animâ meliùs statuendos ex propriâ sententiâ non semel docuit. In libro posteriori Retract. cap. 7. ubi corrigit libros contrà Faustum ait: *In decimoquarto de Sole, & Lunâ talia dicta sunt, tanquàm sentiant, & ideò tolerent vanos adoratores suos. Quamvis verba ibi accipi possint ab animali ad inanimalè translata modo locutionis, qui vocatur græcè metaphora.* Vides Sanctum Patrem retractare sententiam, quâ visus fuerat, astris animas dare, idque metaphoricè tantùm intelligendum esse apertè protestari? In his verò libris definitivam veluti sententiam tulit, quâ quid de astrorum animabus ipse sentiret, intimavit, ita ut etiamsi alibi oppositum dixisset, ex posteriori asserto corrigeretur. Idem habet tract. 1. in Joannem ad illa verba: *Quod factum est, in illo vita erat.* Legatur eruditus Pater Alipius Reylof Augustinianus lib. 1. de Anima cap. 4. ubi de Sancti Augustini sententiâ doctissimè disputat. Opinio verò illa de cœlorum animâ damnata demum legitur in literis à Justiniano Imperatore scriptis ad Mennam Patriarcham C. P. ubi inter reliquos anathematismos hic habetur: *Si quis dicit cœlum, & Solem, & Lunam, & stellas, & aquas, quæ super cœlos sunt, animatas, & materiales esse quasdam virtutes, anathema sit.* Uti præcipuus Origenis error ille proscriptus fuit. Porrò Justiniani literas Vigilius Papa cum universâ Ecclesiâ Catholicâ approbavit, uti testatur insignis tum temporis Carthaginensis Diaconus Liberatus cap. 23. Breviarii; quâ de re pluribus egimus in Dissert. de Synodo V. Hunc autem canonem in eadem Synodo V. œcumenicâ anno 553. celebratâ approbatum fuisse scribit Nicephorus lib. 17. cap. 27. Undè Pater Lupus eundem utì ab eadem Synodo statutum more solito, nempè eruditè notis, ac scholiis illustrat. An verò modò defendi possit anima cœlorum post damnatam illam Origenis opinionem, nolo disputare; posset enim quis reponere, damnatam solummodò illam sententiam juxtà mentem Origenis intellectam, de quo hæc scribit Sanctus Hieronymus Epist. 61. contrà Joannem Hierosolymitanum: *Origenes docet Solem ipsum, & Lunam, & omnium astrorum chorum esse animas rationalium quondam, & incorporalium creaturarum, quæ nunc vanitati subjectæ, ignitis videlicet corporibus, quæ nos imperiti, & rudes luminaria mundi appellamus, liberabuntur à servitute corruptionis in libertatem filiorum Dei.* De quâ Origenis opinione hæc tradit Sanctus Augustinus tom. 6. in lib. contrà errores Priscillianistarum cap. 8. *De Sole, & Lunâ, cæterisque syderibus, quòd cœlestia sint corpora videmus, quòd animata sint, non videmus. De divinis hoc libris legatur, & credimus.* Hæc ibi. Et quidèm Fromondus lib. 1. de Animâ cap. 1. art. 8. fatetur eum, qui animam vegetativam, aut etiam sensitivam astris concederet, in Synodum V. non peccare, quæ animas tantùm intellectivas à cœlestibus corporibus exclusit. Petrus Aureolus Parisiensis Scholæ præclarissimum decus, & Ordinis Minorum singulare ornamentum, quem nunquàm sinè admiratione se legisse testatur Basilius Poncius in quodlibetis quæst. 8. cap. 3. est enim ob ingenii acumen, & argumentorum sivè copiam, sivè vim spectes, queis nova plerumque abs se inventa asserta communit, nemini Scholasticorum secundus, hic, inquam, cùm in 2. sent. dist. 14. q. 2. art. 2. pluribus investigasset, num intelligentia movens cœlum uniretur tanquàm motor, an verò ut forma, & probabiles rationes ad animam cœlorum persuadendam adduxisset, solutis etiam argumentis, quæ à Theologis contrà eandem opinionem fieri communiter solent, ita concludit: *Sed dimissis Philosophis, & aliis, intelligendum est in hac materiâ, quæ via prædictarum duarum est probabilior, cùm utraque satis probabilis videatur. Respondeo: Augustinus dicit* (recitato uno, & altero testimonio) sed nec illud certum habeo, utrum ad eandem societatem pertineant Sol, & Luna, & cuncta sydera, quamvis nonnullis lucida esse corpora, non cum sensu, aut intelligentiâ videantur: *Hæc Augustinus. Si ergo* TANTUS DOCTOR *in hac materiâ dubitavit, ego nihil definio in hâc parte.* Ridendus igitur Morainius, qui Augustini dubitationem inter errores rejecit, quam subtilissimus Scholasticorum solâ Sancti Doctoris auctoritate, atque exemplo motus, secutus est, ille inquam Aureolus, *cujus vestigiis non erubescit modò tota Neutralium Schola inhærere, principia Divi Thomæ, & Scoti deferendo*, quæ verba sunt sapientissimi Patris Mastrii Meldulensis in Præfat. ad tomum 1. Metaphysices.

§. III.

Augustinus de Origine animæ dubitans perperàm erroris arguitur. Ostenditur, Sanctos Patres eâ in dubitatione Augustinò per plura Sæcula adhæsisse.

TErtius Sancti Augustini error palmaris, ac capitalis executiendus est. Clamat Morainius: *Dubitavit etiam de origine animarum, utrùm creentur de novo, quod certissimum est, an ex Adam propagentur?* Sed hic Recentior eam dubitationem errori Augustino vertens supinam, quâ laborat, totius antiquitatis ignorantiam patefacit. Non una erat antiquitùs de origine animæ inter Patres sententia, ut videre est in Epistola Aug. 157. ad Optatum Episcopum, & in Epistolâ Hieronymi ad Marcellinum, quæ est 27. inter Augustinianas. At duæ, reliquis rejectis, celebriores in Ecclesiâ evaserant; alii enim creari à Deo animas in singulorum hominum conceptione dicebant, plurimi verò non creari animam à Deo, sed ex animâ parentis traduci contendebant. Augustinus in hanc quæstionem totius summi ingenii vires contulit, nihilque penitùs indiscussum reliquit, quò rei veritatem assequeretur; sed cùm neutram quæstionis partem efficaci auctoritate, aut demonstrativâ ratione, sibi probari animadverteret, neutri adhæsit; fusè tamen eâ re ventilatâ in lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 6. & seq. in quatuor libris de Origine animæ Epist. 28. ad Hieronymum, & in tribus Epistolis ad Optatum, quas laudat Sanctus Fulgentius lib. 3. de Verit. prædest. & Grat. cap. 18. Verùm exortis posteà Pelagianis, qui peccatum originale inficiabantur, illud præcipuè argumentum jactantes, creari à Deo animas, nec illas posse à Deo produci cum peccato, ea sententia, quæ animarum propagationem defendebat, Sancto Doctori probabilior videri cœpit. Audiatur Augustinus lib. 10. de Gen. cit. cap. 23. ubi post longissimam disputationem concludit: *His igitur quantùm pro tempore potuimus pertractatis, omnia paria, vel penè paria ex utroque latere rationum, testimoniorumque momenta pronunciarem, nisi eorum sententia, qui animas ex parentibus creari putant, de baptismo parvulorum præponderaret.* Itaque ad finem usque vitæ Augustinus in eo dubio perseveravit. Cæterùm tantùm valuit Augustini exemplum, ut sapientissimi Patres eundem subsecuti, per plura sæcula cum Augustino de animarum origine dubitarint; donec Scholasticorum opinione prævalente, animarum traduce antiquato, earundem creatio in Ecclesiâ communis evasit. Hoc quidèm diligentiùs ostendendum est, quia Bellarminus lib. 4. de Amiss. grat. cap. 11. *ex traditione Ecclesiasticâ* contendit certam esse sententiam de creatione animarum, quòd tam falsum apparebit, quàm verum, dubitationem Augustini ex traditione Ecclesiasticâ antiquis temporibus fuisse receptam.

Et quidèm antè Augustinum de origine animæ dubitavit Rufinus in Epistolâ ad Sanctum Anastasium, ubi tribus recitatis de origine animæ sententiis: *Ego verò*, inquit, *cùm hæc singula legerim, Deo teste dico, quia usque ad præsens certi, vel definiti aliquid de hac quæstione non teneo, sed Deo relinquo scire, quid sit in vero, & si cui ipse revelare dignabitur.* Quia verò Rufinus tertiam sententiam posuerat de animabus, *quòd factas jam olim, idest, tunc cùm Deus omnia creavit ex nihilo, nunc eas judicio suo dispenset in corpore*, quod Origenem sensisse subdit, meritò vapulat à Hieronymo in Apologiâ, & in Epistolâ ad Marcellinum. At Augustinus nunquam de eâ Origenis opinione dubitavit, esset-ne falsa, ut in Epist. 28. ad Hieronymum fatetur, rationem reddens, cur in libris de libero arbitrio ex illius suppositione disputarit. Rufinus tamen suo tempore, nempè Anastasio Summo Pontifice, quæstionem de animâ magnis contentionibus agitari cœptam ibidem testatur, & Hieronymus in Epistolâ laudatâ vocat eandem *maximam Ecclesiasticam quæstionem.* At tempore Sancti Augustini enatis Pelagianis eâ de re lites recruduere. Hinc ab Orosio in Africam ad Augustinum, indè in Asiam ad Hieronymum peregrinationes susceptæ: hinc Augustini ad Hieronymum, & Optati ad Augustinum Epistolæ missæ: hinc ab eodem Optato unum, quatuor ab Augustino, & duo à Vincentio quodam de origine animæ scripta volumina. Res tamen dubia permansit, nihilque tot elucubrationibus peractum est. Hieronymus sententiam asserentem, singulas singulis hominibus animas creari, *potiùs credidit*, scribens tamen traducem animarum *Occidentalem Ecclesiam solere sentire* teste Augustino Epist. 157. At non ita creationem animarum tenebat, ut rem illam dubiam esse ingenuè non fateretur, cùm eâ de re ab Augustino consultus respondit: *Unusquisque in suo sensu abundet.* Quarè Sanctus Eucherius Episcopus Lugdunensis in cap. 3. Gen. ad illa verba: *Et ædificavit Dominus Deus* ait: *Utrùm sicut caro nascentium ex carne, sic animæ ex animabus procreentur, an novæ semper creentur à Deo ex nihilo? quæ quæstio in definiendo difficilis est, quia nihil à Sanctis viris, vel Scripturarum auctoritate manifestiùs pronunciatum est.* Pomerius etiam Africanus vir eruditissimus apud Massiliam scripsit octo libros de animâ, in quorum quarto disputavit: *Utrùm anima, quæ nasciturò corpori infundenda est, nova fiat sinè peccato, an ex substantiâ animæ primi hominis velut propago è radice producta etiam peccatum primæ animæ secum originaliter retrahat?* Apud Gennadium de viris illustr. cap. 98. & licèt nesciamus, quid in eâ quæstione senserit, rem tamen suo tempore dubiam non obscurè significat. Floruit hic circà annum 480.

Sequitur sextum Seculum, in quo & Patres, & Synodi de origine animæ cum Augustino dubitarunt. Obortis Constantinopoli de origine animæ diffidiis Africani Episcopi de eodem argumento consulti ita responderunt in Epistolâ Synodicâ ex Sardiniâ, ubi exulabant, Byzantium missâ: *Quæstionem verò animarum, aut tacitam debemus relinquere, aut sinè contentione tractare; quia sivè ex propagine veniant, sivè novæ singulis corporibus fiant, quod Sanctarum Scripturarum auctoritas non manifestè pronunciat, cum cautelâ debet inquiri, maximè quòd sinè fidei detrimento potest à fidelibus ignorari.* Cap. 10. In eadem dubitatione fuit Sanctus Fulgentius lib. 3. de Verit. prædest. & grat. à c. 18. ubi Augustino, quòd eâ de re dubitavit, eximiis laudibus commendato cap. 20. concludit: *Quantò ergo meliùs ab hujus quæstionis certamine temperamus, in quâ nos inaniter laborare cognoscimus, præsertim quia quod à Sanctis viris majoribus nostris videmus minimè definitum, oportet nos tantò cautiùs, atque temperantiùs quærere, quantò ad ejus finem illos præclaros viros cernimus minimè pervenisse.* Coætaneus Fulgentii Cassiodorus in lib. de Animâ cap. 14. tantùm abest, ut illud Augustini dubium reprehenderit, ut eundem potiùs ob id laudaverit: *Pater*, inquit, *Augustinus religiosissimâ devotione laudandus, nihil temerè dicit esse affirmandum, sed in ipsius esse secreto, sicut & alia multa, quæ nostra non potest nosse mediocritas.* Et statìm: *melius est enim in tam occultis causis confiteri ignorantiam,*

quàm

quàm periculosam assumere fortassis audaciam. Ita altero post Augustinum Sæculo dubitatio de origine animæ sapientissimorum Patrum menti altiùs insederat.

Verùm circa Sæculum VII. Augustiniana dubitatio longè celebrior, atque dignior evasit, eam enim suo judicio Apostolica Sedes approbavit, suamque effecit, ac doctissimi Patres eandem inter fidei dogmata retulere. Sanctus Gregorius Magnus lib. 7. Epist. 53. ad Secundinum scribit: *Sed hâc de re dulcissima mihi tua charitas sciat, quia de origine animæ inter Sanctos Patres requisitio non parva versata est, sed utrùm ipsa ab Adam descenderit, aut certè singulis detur, incertum remansit, eamque in hâc vitâ insolubilem fassi sunt esse quæstionem, gravis enim quæstio est, nec valet ab homine comprehendi.* Hæc doctissimus, ac sanctissimus Pontifex. Ex quibus prorsùs evanescit illa Ecclesiastica traditio, ex quâ creationem animæ Bellarminus deducit; nam, teste Gregorio, Sancti Patres eam de origine animæ *insolubilem fassi sunt esse quæstionem.* Vides igitur non unum à Morainio Augustinum erroris argui, sed & in Gregorio Apostolicam Sedem, & Patrum Senatum, à quibus dubitatio Augustini approbata fuit. Sed aliquid majus addendum est. Itaque cùm communiter de origine animæ dubitaretur, tantùm ea dubitatio in Ecclesiâ invaluit, ut Sanctus Isidorus Hispalensis Antistes non fuerit veritus, eandem inter regulas fidei veluti ab omnibus Catholicis credendam reponere. Etenim lib. 2. de Offic. Eccl. cap. 23. quod incipit: *Hæc est autem post Apostolorum Symbolum certissima fides, quam Doctores nostri tradiderunt*, inter alias sententias, quas de fide tenendas proponit, hanc inserit: *Quòd incerta sit animæ origo.* O' eximiam Recentiorum eruditionem, qui eam Augustino dubitationem errori vertunt, quam & Apostolica Sedes, & Synodi, & Patres plenis suffragiis subscripsere, eamque unus eorum doctrinâ, ac pietate illustris de fide populis credendam proposuit!

At nec VIII. neque IX. Sæculo res definita fuit, sed sapientissimi Patres cum Augustino, imò cum Apostolicâ Sede adhuc dubitabant. Testis sit Sanctus Prudentius Episcopus Tricassinus, cujus laudes recitat Saussajus in Martyrologio Gallicano, qui in lib. de Prædest. adversùs Joannem Erigenam ita loquitur cap. 16. *Nascitur enim de carne caro, sed utrum & anima similiter de animâ nascatur, magna quæstio est, & à Patribus diù, multùmque discussa, sed absque certâ definitione relicta.* Itaque usque ad annum 850. quo tempore Sanctus Prudentius vivebat, ex Ecclesiasticâ traditione dubia erat de origine animæ sententia. Verùm nec post millesimum annum ita certa erat sententia de creatione, ut plures de eadem non dubitarent. Sanctus Anselmus Cantuariensis Antistes morti proximus cuidam familiari sibi dicenti: *Ad Paschalem Domini tui curiam relicto sæculo vadis*, hæc reposuit: *Et quidèm si voluntas ejus in hoc est, voluntati ejus non contradico; verùm si mallet me adhuc inter vos saltem tandiu manere, donec quæstionem, quam de animæ origine mente revolvo, absolvere possem, gratiosus acciperem, eò quòd nescio, utrum aliquis eam me defuncto sit absoluturus.* Hæc ille ad annum 1109. teste ejus discipulo lib. 2. de Vita ejusd. cap. 59. apud Surium 21. Aprilis. Hugo à Sancto Victore lib. 1. de Sacram. par. 7. cap. 30. probat animam non esse ex traduce, sed creari, ait tamen: *Probabiliùs constat animas ex traduce non esse.* Et inferiùs: *His igitur, & hujuscemodi rationibus probabile factum est, animas ex traduce non esse, sed novas de nihilo creatas novis quotidie corporibus de paterno semine fieri, & cursùs in vulvâ formatis ad vivificationem infundi. In quibus tamen omnibus nulla unquam ratio, sivè auctoritas intantum prævalere potuit, ut dubietatem tolleret quæstionis; excepto eo solo, quòd fides Catholica magis credendum elegit, animas quotidie corporibus vivificandis sociandas de nihilo fieri, quàm secundùm corporis naturam, & carnis humanæ proprietatem de traduce propagari.* Ex quibus patet, ad annum usque 1130. quo floruit Hugo, nullâ neque ratione, neque auctoritate *dubietatem quæstionis* de origine animæ sublatam fuisse, sed tunc in Ecclesiâ magis communiter defensatam esse sententiam de creatione animarum. Hinc Magister Sententiarum in 2. dist. 19. dixit, Ecclesiam Catholicam docere animas non esse ex traduce, quâ sententiâ ab Scholasticis receptâ animarum creatio asserta est, ita tamen ut, teste Bellarmino lib. 4. de Amiss. grat. & statu pecc. cap. 10. in fine, adhuc non desint, *qui in eâ Sancti Augustini dubitatione hærendum censeant.* Estius quidèm nobilis Theologus scribit 2. sent. dist. 17. §. 14. nihil esse de origine animæ ab Ecclesiâ definitum, nec futuros læsæ fidei reos, qui eâ de re dubitarent. Sed viderint illi, qui ita dubii adhuc esse vellent, sat mihi est ostendisse, jure Augustinum de origine animæ dubitasse, eamque dubitationem per plura Sæcula Sanctis Patribus placuisse. Sanè prudentissimus fuisse dicendus est, qui in quæstione difficillimâ judicium suspendit, cùm nihil certi ab Ecclesiâ definitum esse sciret; *ubi enim de re obscurissimâ disputatur non adjuvantibus divinarum scripturarum certis, clarisque documentis, cohibere se debet humana præsumptio, nihil faciens in partem alteram declinando.* Ita suam hanc perplexitatem defendit lib. 2. de Pecc. mer. cap. 36. Hinc cùm Pelagiani ex creatione animarum, quam altiùs exaggerabant, deducerent, non posse illas habere peccatum originale, ne aliàs in Deum creantem culpa rediret, lib. 3. ad Bonif. in fine, & ex literis Zosimi, quarum fragmentum recitat in Epistola 157. Sanctus Doctor in utrâque sententiâ tam affirmantium animarum traducem, quàm negantium, peccatum originale benè posse componi demonstravit, ac rem apud Ecclesiam certissimam juxtà utramque opinionem explicare conatus est, ne cui peccatum originale incredibile videretur.

Die 6. April.

Bellarminus concedit, Augustinum de animæ origine dubitasse, addit tamen in scriptis post libros de Genesi ad literam *apertissimè refellisse* sententiam de traduce animarum, quòd in Epist. 157. ad Optatum hæc scribat: *Itaque illi, qui propagnem animarum inconsideratâ temeritate defendunt.* Et superiùs loquens de sententiâ Tertulliani, qui ponebat traducem animarum dicat: *Quo quid perversiùs dici potest?* Non assentior, cùm in illâ Epistolâ adhuc se dubitare fateatur; nam recitatâ utrâque opinione de creatione, & traduce animarum initio statim Epistolæ ait: *Quarum autem rerum, atque causarum consideratione permovear, ut in neutram assertionem meus inclinetur assensus, sed ADHUC inter utramque disceptem.* Et lib. 1. de Orig. anim. c. 16. de traduce animarum ait: *Ego nec defendo, nec refello.* Hos autem libros Sanctus Doctor composuit, post illam Epistolam, quam Cæsareâ dedit ad Optatum, ut ostendimus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 15. in iis autem libris suam dubitationem fusissimè defendit contrà Vincentii Victoris reprehensiones. Solvit tamen ibi more solito argumenta utriusque sententiæ, quod non est opinionem de traduce refellere, sed ejusdem incertitudinem demonstrare. Hinc illius assertores inconsideratæ temeritatis arguit, non quòd putaret illos falsum asserere, sed quòd culparet

promptam eorum audaciam, quâ opinionem non certis argumentis stabilitam uti veram contentiosè defenderent, quia ut inquit in Epistolâ laudatâ: *ubi res naturaliter obscura nostrum modulum vincit, & apertè divina Scriptura non subvenit, temerè hinc aliquid definire humana conjectura præsumit.* Undè apud Augustinum inconsideratâ etiam temeritate alii mordicùs oppositam sententiam de animarum creatione sustinebant. Sed neque quod Augustinus de sententiâ Tertulliani dixit, contrà sententiam de traduce animarum eo modo, quo ab Augustino explicabatur, ut argumentis contrariæ sententiæ responderet, accipiendum est. Nam Tertullianus indè ab Augustino reprehenditur, non quòd traducem animarum poneret, sed quòd non rectè illum asseereret, cùm putaret animam esse corpoream, atque adeò per semen corporeum generantis traduci: *Nam & illi*, scribit Augustinus, *qui animas ex unâ propagari asserunt, quam Deus primo homini dedit, atque ita eas ex parentibus trahi dicunt, si Tertulliani opinionem sequuntur, profectò eas non spiritus, sed corpora esse contendunt, & corpulentis seminibus exoriri. Quo perversiùs quid dici potest?* Et in hoc sensu Sanctus Thomas 1. p. q. 118. art. 2. ait, *hæreticum esse* dicere animam traduci cum semine, nempè corporeo, ut ipse ibidem probat, in quo sensu communiter etiam Scholastici 2. d. 17. & 18. sententiam de traduce animarum rejiciunt. At Sanctus Doctor nunquam de hoc modo Tertulliani traducendæ animæ dubitavit, sed eundem tum in eâ Epistolâ, tum lib. 10. de Gen. c. 25. explosit, atque *incredibilius* dogma pronunciavit. Sed dubitavit Augustinus, *utrùm* INCORPOREUM *semen animæ suâ quadam occultâ, & invisibili viâ seorsum ex patre currat in matrem, cum fit conceptus in fœminâ:* in eadem Epist. 157. De iis verò, qui minori cum difficultate traducem defendebant scribit lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 20. *Per semen quippè concumbentis patris transfundi etiam semen animæ volunt.* Nam animam rationalem ex materiâ corporeâ factam fuisse, illi soli dixere, qui eandem corpus esse putarunt ex Augustino lib. 7. de Gen. cap. 9. contrà quos in eo libro idem acutissimè disputat. Quarè censura illa Augustini eos tantùm perstringit, qui animam corpoream juxtà Tertulliani errorem ex corpulentis seminibus originem trahere asseverabant. Qualem verò se exhiberet Augustinus erga utramque sententiam audiatur lib. 10. de Gen. cap. 21. *Ego adhuc inter utrosque ambigo, & moveor aliquando sic, aliquando autem sic.* Et cap. 23. *Admoneo sanè*, inquit, *quantum valeo, si quos ista præoccupavit opinio, ut animas ex parentibus credant propagari, quantùm possunt se ipsos considerent, & interim sapiant, corpora non esse animas suas.* Ex quibus Adamus iterum refellitur, dum scribit, Augustinum credidisse animam esse corpoream, quem errorem Sanctus Doctor toto eo libro persequitur.

Bellarminus, ut probet ex traditione Ecclesiasticâ animas à Deo creari, nonnullos Patres adducit, qui etiamsi aliquo modo explicari possent, nullo nobis impedimento esse debent, nam apud Græcos in Orientali Ecclesiâ creatio animarum communiter tenebatur. Apud Occidentales verò, teste Hieronymo, opinio de traduce prævalebat. Idem Pater initio quidem hanc secundam sententiam irridebat in cap. ult. Eccl. motus illis verbis, *& spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.* vers. 7. Sed hoc testimonium egregiè interpretatur Augustinus lib. 10. de Gen. c. 9. & cùm in Epist. 28. ad eundem Hieronymum ostendisset, eum locum *plus suffragari eis, qui ex unâ putant omnes esse animas*, non ampliùs sententiam de traduce Hieronymus irrisit, sed laudatâ Augustini diligentiâ in explicandis Sacræ Scripturæ testimoniis adhibitâ rescripsit Epist. 30. apud Augustinum: *Unusquisque in suo sensu abundet*, contestatus nihil se in literis Augustini, in quibus latissimè de Origine animæ disputavit, reprehendendum putare. Commentarios autem in Ecclesiastem scripsit *ante annos fermè decem* quàm scriberet ad Pammachium contrà errores Joannis Hierosolymitani, anno nempè 483. nam Epistola illa data est anno 493. ut eruditè num. 2. ejus anni probat Baronius. Cùm verò libri Augustini per Ecclesiam avidè legerentur, sapientiores quique cum Augustino dubitare cœperant in neutram partem inclinantes, ut demonstravimus, magnâ cum Augustini gloriâ, cùm Patres subsecuti tanti illius auctoritatem fecerint, ut non modò docentem, sed etiam dubitantem sequi voluerint, quasi desperantes veritatem illam assequi, ad quam Augustini ingenium pervenire non potuerat. Itaque Sanctus Doctor tanto studio, ac diligentiâ omnia scripturarum loca pro utrâque parte adducta exponens, rem satìs dubiam apud posteros fecit, suamque illis dubietatem persuasit. Bellarminus ibidem ex Hieronymo eam Ecclesiasticam traditionem ita probat: *In Epistolâ ad Pammachium de erroribus Joannis Hierosolymitani antè medium recitatis sententiis Origenis, Tertulliani, & Apollinaris hæreticorum de animâ, dicit:* Ecclesiasticum dogma esse, ut Deus quotidie animas fabricetur: *Ubi cùm opponat Ecclesiasticum dogma sententiis hæreticorum, videtur omninò sensisse, Catholicâ fide esse tenendum, animas non traduci à parentibus, sed creari.* Hæc Bellarminus. Verùm Hieronymi verba audire præstat in Epistolâ ad Pammachium: *An certè (quod Ecclesiasticum est secundùm eloquia Salvatoris:* Pater usque modò operatur, & ego operor: *& illud Esaiæ:* Qui format spiritum hominis in ipso, *& in Psalmis:* qui fingit per singulos corda eorum) *quotidie Deus fabricetur animas &c.* Bellarminus addit *dogma*, & silet hæc, *secundùm eloquia Salvatoris*, cùm Hieronymus illud assertum Ecclesiasticum dixerit, non quòd esset dogma definitum ab Ecclesiâ Catholicâ, ac de fide tenendum, cùm scripserit, Ecclesiasticos Occidentales traducem solere communiter defendere, ut fatetur ipsemet Bellarminus cap. illo 11. §. *Quarta sententia.* sed ut ibidem subdit, quòd esset secundùm auctoritatem Scripturæ, quæ videtur creationem insinuare, quæ tamen loca explicat Augustinus superiùs laudatus, & Bellarminus ipse ait: *Quarè ut Sanctus Augustinus disputat in Epistolâ 28. ad Hieronymum, nullus fortassè Scripturæ locus invenietur, in quo perspicuè doceatur, animas non fieri ex propagine, sed creari.* Quarè *secundùm eloquia Salvatoris* haud perspicuè statuitur assertum illud de creatione animarum, & sic Bellarminus à Hieronymo discedit, quem pro se produxerat, neque erit ampliùs assertum Ecclesiasticum, cùm eo titulo tantùm à Hieronymo dicatur, quòd sit *secundùm eloquia Salvatoris*, juxtà explicationem auctorum illius sententiæ.

Jo: 5. 17. Isa. 42. Ps. 32.

Opponit idem Auctor, Leonem Magnum in Epistolâ ad Turibium cap. 10. hæc scribere: *Catholica fides constanter prædicat, atque veraciter, quòd animæ hominum priusquàm suis inspirarentur corporibus, non fuere, nec ab ullo incorporentur, nisi ab opifice Deo, qui ipsarum est creator, & corporum.* Sed ibi Pontifex Origenis sententiam de antiquâ, ac simultaneâ omnium animarum creatione confutat, ut patet ex illâ Epistolâ 91. initio cap. 10. neque minùs dicitur ibidem Deus creator corporum, ac animarum; undè sicut ex illo modo loquendi

loquendi non deducitur, corpus non esse ex traduce, nullo item modo inferri potest, non fieri ex traduce ipsam animam. Addit Leonem eundem Epist. 11. ad Julianum ita loqui de animâ Christi: *Nec alio illi, quàm cæteris hominibus, anima est inspirata principio, quæ excelleret non diversitate generis, sed sublimitate virtutis.* At anima Christi producta est ex nihilo, non per traducem propagata ex Augustino lib. 10. de Gen. c. 19. & 20. undè & reliquorum hominum animæ juxtà Leonis decretum à Deo creatæ fuisse credendæ sunt. Sed Leo ibidem damnat opinionem Eutychetis cum Origene concinentis; nam ita loquitur: *Arbitror enim, talia loquentem hoc habere persuasum, quòd anima, quam Salvator assumpsit, priùs in cœlis sit commorata, quàm de Mariâ Virgine nasceretur, eamque sibi Verbum in utero copularet.* Ex quibus patet, illis verbis: *Nec alio illi, quàm cæteris hominibus anima est inspirata principio*, non significari principium, quod idem est ac causa animæ productiva, de quo nulla erat cum hæretico controversia, sed principium, hoc est, initium durationis, quod idem fuerat in Christo, ac in nobis, nempè initium vivendi in corpore, non in cœlis antè corporis formationem. Do verba Pontificis de Verbo scribentis, *nec animam enim, quæ anterior extitisset, nec carnem, quæ non materni corporis esset, accepit.* Quomodò verò defendentes traducem acutè probarent animam Christi fuisse creatam à Deo, non verò reliquas aliorum hominum; Lege Augustinum lib. de Gent. cit. c. 20. nobis enim satis est ostendisse nihil contrà traducem à Leone esse statutum, ut Ecclesiastica illa traditio de creatione animarum à Bellarmino asserta, nullis innixa fundamentis appareat, cùm potiùs de animæ origine dubitatio Augustiniano speculatu corroborata, per plura sæcula apud Patres invaluerit, ut satis hucusque est demonstratum.

Moraines, qui eam Sancti Patris dubitationem in errorum indicem rejecit, non modò omnia, quæ antiquitùs dicta sunt, ignoravit, sed nec quid Recentiores audacter pronunciarunt, planè novit. Scripserat vir doctissimus Christianus Lupus, cùm adhuc juvenis scripto luderet, in defensione Apologiæ de animâ ovi cap. 15. Doctores Marpurgensis Academiæ hanc thesim defendere: *Anima rationalis per traducem infunditur, non creatur.* In hac etiam sententiâ alios esse testantur Vossius lib. 2. Hist. Pelag. par. 1. thesi primâ, & Alipius Roylof lib. 6. de animâ ad mentem Sancti Augustini cap. 2. §. 3. nominans Timotheum Brighthum Cantabrigensem, Georgium Sohnium, & Danielem Sennertum, qui cùm ob eximiam eruditionem inter celeberrimos nostræ ætatis Medicos meritò reponatur, audiendus est, licèt non approbandus. Hic ergo Hypomnemate 4. cap. 14. ait: *Rationalis anima in primâ creatione & à Deo Opt. Max. condita, & corpori humano insita quidem est, verum per illud:*
Gen. 1. Crescite, & multiplicamini, *vim se propagandi, & multiplicandi accepit, & quidem cum semine. Neque enim animæ rationalis essentia per se completa est, ut Angeli, quæ per se sola subsistat, sed est pars altera hominis, quæ corpus humanum informat, & proindè sicut societas illa corporis nihil ejus nobilitati derogat, ita nec propagatio cum semine.* Item ibidem addit: *Quod Dom. Fienus falsum, absurdum, & à Religione Catholicâ alienum putat, animam esse ex traduce, est verissimum, & sacris literis consentaneum.* Adducitque nonnulla Sacræ Scripturæ testimonia, quæ tamen eruditè olim exposuit Augustinus, ne ex sacris arcanis aliquod oppositæ sententiæ præjudicium fieret. Hæc, inquam, refero; sed non probo. Illud tamen advertendum est, quod superiùs ex Epist. 157. ad Optatum indicavimus Augustinum dubitasse, num anima *per* INCORPOREUM *semen* traduceretur, in quâ sententiâ nulla videri debet evidens repugnantia, cum plerique Scholastici admittant materiam spiritualem non esse impossibilem. Ita ex materiâ spirituali Angelos componunt Sanctus Bonaventura 2. dist. 3. in 1. part. art. 1. q. 2. Alensis 2. p. q. 29. memb. 2. §. 1. Aureolus 2. dist. 3. q. 1. art. 3. Ex Recentioribus materiam illam possibilem tradunt Bubalus in q. 50. Sancti Thomæ de Angelis art. 2. q. 2. difficul. 2. §. 1. Arriaga disp. 1. de anima sect. 5. Comptonus disp. 9. de anim. sect. 2. Hanc sententiam de materiâ spirituali, ex quâ anima componatur, fusè defendit Pater Matthæus Vegliensis in hac celeberrimâ Patavinâ Academiâ Theologicæ cathedræ Scoti moderator, vir rari ingenii, ac nostro præconio major. Hic enim Tom. priori de Angelis q. 27. probat Angelos ex materiâ spirituali componi, quod quæstione sequenti etiam de animâ dicendum esse contendit laudans cap. 1. num. 3. quosdam Scotistas, qui in eandem sententiam descenderunt. Hac ergo materiâ spirituali animæ admissâ, quam tot Scholastici defendunt, non erit difficile statuere animarum eductionem secundùm formam ex eadem materia spirituali. Noster Alipius Roylof proximè laudatus ex eo animarum traducem possibilem defendit, quòd anima ut Dei instrumentum alteram animam creare potest: quàm virtutem creaturæ communicari posse nobiles Scholastici existimarunt. Sed prior modus magis placet. Quæ hìc libuit insinuare, ut insulsas quorundam censuras refellam, qui Augustinum reprehendunt, quòd traducem animarum probabilem asseruerit, cùm tamen evidenter constet, animas non posse educi de potentiâ materiæ corporeæ aliàs essent mortales. Etenim nusquam Sanctus Doctor arbitratus est, animas posse educi de materiâ corporeâ, sed tantùm de materiâ spirituali, quam esse possibilem tot superiùs memorati Doctores concedunt; illâ autem concessâ non video, cur eductio formæ spiritualis ex materiâ spirituali adeò evidenter impossibilis appareat, ut errori verti debeat Augustino, quòd illam eductionem probabilem duxerit. Fateor materiam spiritualem, ex quâ anima fieret, visam fuisse difficilem Augustino, ut patet ex lib. 7. de Genesi ad lit. cap. 6. & seq. Undè ait cap. 7. *An verò illa spiritalis materies, si fuit ulla, undè anima fieret, vel si est ulla, undè animæ fiunt, quid ipsa est, quod nomen, quam speciem, quem usum in rebus conditis tenet? Vivit an non? &c.* ubi fusè materiam spiritualem per modum disputantis examinat. Idem verò Sanctus Pater Epist. 157. ad Optatum proponit difficultates, quæ insurgunt posito illo semine spiritali, ex quo anima fiat; ut indè satis pateat quantum studii illi dubitationi tollendæ impenderit, sed cùm utrimque magnis difficultatibus se premi cerneret, assensum suspendit. Neque enim probare possum hæc Bellarmini verba lib. 4. de Amiss. grat. c. 11. *Certè Sanctus Augustinus, si nunc inter homines viveret, non solum faveret, sed etiam gratias ageret iis, qui nostram hanc sententiam* de creatione *tuerentur.* At cur hasce gratias Recentioribus Augustinus deberet? Quòd ex Scripturâ sententiam de creatione animarum ostenderint? At omnia sacrarum literarum testimonia Augustinus expendit, excussitque. An Scholasticorum auctoritatem sequeretur? Imò potiùs cum Patribus, quos laudavi, adhuc in veteri dubitatione persisteret: Rationibus eorundem contrà traducem convinceretur? At illæ præterquam quòd ab affirmantibus materiam spiritualem

facilè solvi possunt, id tantùm evincerent, ut Augustinus ab admittendo traduce assensum contineret, quod & semper fecit, non autem in sententiam de creatione singularum animarum eundem traherent, in quâ non minoribus difficultatibus se premi sentiebat, præcipuè verò, quòd datâ eâ sententiâ, quam etiam Pelagiani toto conatu urgebant, difficultas traducendi peccatum originale statim emergit, quâ adeò premuntur Scholastici, ut in assignando modo, quo labes illa per generationem trahatur, minimè inter se conveniant, sed sese invicem acerrimè oppugnent. Suspenderet igitur etiam nunc assensum Augustinus, & tunc gratias tantùm ageret, cùm certum modum proponerent, quo datâ creatione animarum, peccati originalis propagatio adeò evidenti ratione constaret, ut modus ille à nemine rejici posset.

Ex hucusque dictis satis elucet, quàm immeritò, Moraines, Augustino de Origine animæ dubitanti erroris notam inuris, nam plenis Sanctorum Patrum suffragiis ille absolvitur, & te invito panegyricum eidem recitat Magnum Africanæ Ecclesiæ ornamentum Sanctus Fulgentius Ruspensis Antistes his planè verbis conceptum: *Quæstionis* de origine animæ *Beatus Augustinus profunditatem sibi imperscrutabilem cernens, nullam voluit hujus rei definitam proferre sententiam, incongruum prorsùs existimans aliquid affirmare sinè dubitatione velle, quod alter posset contrariâ responsione convellere. Cujus tam in decimo libro de Genesi ad literam, quàm in libris ad Vincentium Victorem de origine animæ, nec non in libro primo ex duobus, quos ad Sanctum Hieronymum scripsit, in tribus quoque Epistolis, quas ad Optatum Episcopum de hac quæstione composuit, disputatione refulget non minùs copiosâ, quàm profundâ, & eò magis laudabili, quia congruâ temperie moderatâ; ubi quicquid ingenii acumine, quicquid ratiocinationis ordine, quicquid auctoritatis pondere inquirendum, discutiendumque conspexit, & inquisivit singulariter, & discussit, consensum tamen ab utraque definitione continuit, ne laborem tantæ disputationis inaniter susciperet, quem cujuslibet sententiæ temeraria definitio vacuaret.* Lib. 3. de Verit. prædest. & Grat. cap. 18.

§. IV.

An fuerit sententia Sancti Augustini, pueros baptizatos sinè reali Eucharistiæ sumptione non posse salvari?

TRanseamus modò ad reliquos errores, quos de Augustino Recentiores publicant. Opponit Adamus pag. 584. Augustinum docuisse, *infantes etiam suscepto baptismo non posse salvos fieri sinè reali sumptione Sanctissimæ Eucharistiæ.* Moraines recitatis verbis Sancti Augustini lib. 1. de Pecc. mer. cap. 20. §. *auferatur jam dubitatio.* ait: *Quæ verba sunt adeò manifesta, ut difficillimè patiantur benignam interpretationem, quâ plerique Theologorum Augustinum ab errore excusare conantur, error enim est notatus, & damnatus sub anathemate à Concilio Tridentino.* Hìc quoque Augustini causa tuta est Romanâ Ecclesiâ Sancto Doctori patrocinante, Apostolicæ enim Sedis Pontifices eadem omninò Augustini verba contrà Pelagianos usurparunt: Cùm hæretici coacti illis verbis Domini Joann. 3. 6. *Nisi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*, concederent pueros sinè baptismo mortuos non ituros in regnum cœlorum, cùm illos sinè peccato originali esse vellent, negabant eosdem in ignem æternum projiciendos, sed dicebant, illos habituros nescio quam vitam æternam, beatam, ac felicem, ut tradit Augustinus Serm. 14. de Verbis Apost. Lib. 4. de Orig. animæ cap. 13. Epist. 106. & alibi. Quarè ut hocce effugium Pelagianis præcluderet, illud Joann. 6. 54. opposuit: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*, inserens parvulos sinè baptismo decedentes, cùm non manducarint carnem filii hominis, aut ejus sanguinem biberint, non habituros vitam beatam, & per consequens fore damnatos. De hoc argumento ex Sacris literis ab Augustino deducto hæc scribit ibidem Moraines: *Item lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 20. & lib. de Prædest. Sanctor. cap. 13. & lib. 2. Oper. Imperf. contrà Jul. cap. 29. docere videtur, Sacramentum Eucharistiæ non minùs esse necessarium parvulis ad salutem, quàm baptismum, neque minùs ad eos pertinere, quod dicitur Jo: 6. 54.* Amen amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis, *quàm istud Jo: 3. 6.* Nisi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei &c.

Sed post Augustinum Romani quoque Pontifices, qui Pelagianos damnarunt, eodem prorsùs testimonio Joannis 6. citato usi sunt, ad vitam illam, quam pueris Pelagiani sinè baptismo promittebant, eliminandam. Sanctus Innocentius in literis ad Patres Synodi Milevitanæ ita scribit: *Illud verò quod eos vestra fraternitas asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis etiam sinè baptismatis gratiâ posse donari, perfatuum est.* Nisi *enim* manducaverint carnem filii hominis, & biberint sanguinem ejus, non habebunt vitam in semetipsis. *Qui autem hanc eis sinè regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum baptismum velle cassare, cùm prædicant eos habere, quod in eos creditur non nisi baptismate conferendum.* Putat Maldonatus textum esse corruptum dicens, ea verba Innocentii vix sensum ullum congruentem habere posse: *Ubi* ergo, inquit, *est* defendunt, *legendum puto* deferunt, *& ubi est* nisi baptismate, *legendum puto*, sinè baptismate. Vasquez 3. p. disp. 279. cap. 4. num. 55. cùm animadversiones Maldonati notasset, legit, *in eis defendunt.* At illa verba optimum sensum habent, nam vel ipse Cicero usus est illis particulis *non nisi* in lib. de Amicitia: *Hoc primum sentio, non nisi in bonis amicitiam esse non posse.* In Synodo etiam Carthaginensi Anno 397. can. 29. dicitur: *Ut Sacramenta Altaris non nisi à jejunis hominibus celebrentur.* Verbum verò *defendo* cum dativo jungit Horatius lib. 1. Car. ode 17. *Defendit æstatem capellis.* & Virgilius Eclog. 4. *Solstitium pecori defendite.* Nec Præfectus urbem defendere sibi dicendus est, sed Principi. Quarè textus Sancti Innocentii nullâ novæ Grammaticæ castigatione restituendus venit; sed leviora hæc insinuasse sit satis. Eodem prorsùs testimonio Sanctus Gelasius Papa Pelagianos insecutus est in Epistolâ ad Episcopos per Picenum: *Ut providentia Dei*, inquit, *omnes Pelagianorum nequitias amputaret, non solùm dictum est:* Qui non fuerit renatus ex aquâ, & Spiritu sancto, non intrabit in regnum cœlorum, *sed etiam pariter dictum est:* Qui non manducaverit carnem filii hominis, & biberit ejus sanguinem, non habebit vitam in semetipso. *De vitâ autem æternâ hoc dictum nullus addubitat, quoniam multi non manducantes hoc Sacramentum vitam videantur habere præsentem.* Audis Moraines, non minùs ad parvulos pertinere illud Jo: 6. *Nisi manducaveritis &c.* quàm illud Joann. 3. *Nisi quis renatus &c.* Hoc Innocentius credit, hoc Gelasius

Jo: 3.

lasius statuit, quod tamen in Augustino tanquam palmarem errorem reprehendebas.

Maldonatus in coment. cap. 6. Joan. 54. ait: *Missam facio Augustini, & Innocentii I. sententiam, quæ sexcentos circiter annos viguit in Ecclesiâ, Eucharistiam etiam infantibus necessariam.* Rursùs ibidem affirmat Augustinum, & Innocentium *eo testimonio Joan. 6. adductos fuisse, ut crederent infantes etiam baptizatos, nisi Eucharistiam perciperent, salvos esse non posse.* Ita socium erroris Augustino tribuunt Innocentium, & si Gelasium legissent, eundem quoque addidissent. Duo hìc nobis præstanda sunt, & Maldonatus castigandus, & Augustinus unà cùm Apostolicâ Sede ab errore, ac censuris vindicandus est. In primis certum est, veteres Patres consuevisse, pueris statim post baptismum sacram Eucharistiam ministrare, ut tradunt Cyprianus in libro de lapsis, Gennadius de Eccles. dogmat. cap. 52. Augustinus Epist. 107. Concilium Toletanum II. cap. 11. Quod verò inquit Maldonatus illos ita fecisse, quòd putabant, *Eucharistiam etiam infantibus necessariam*, nullo pacto concedi potest, id enim est contrà Tridentini decretum sess. 21. cap. 4. ubi de eodem antiquorum ritu, dandi parvulis Eucharistiam, loquens ait: *Ut enim Sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certè eos nullâ salutis necessitate id fecisse sinè controversiâ credendum est.* Quod rursùs addit Maldonatus, Sanctos Innocentium, & Augustinum dixisse, *infantes etiam baptizatos, nisi Eucharistiam perciperent, salvos esse non posse*, & Adamus, dixisse Augustinum, *infantes etiam suscepto baptismo non posse salvos fieri sinè reali sumptione sanctissimæ Eucharistiæ*, falsissimum est. Illi quidèm dixere, infantes sinè Sacramento Eucharistiæ salvos esse non posse, at id de pueris baptizatis nunquam affirmarunt, cùm eâ tempestate statim post baptismum daretur omnibus etiam Eucharistia. Ob hanc verò causam eo testimonio Joan. 6. contrà Pelagianos optimè & Romani Pontifices, & Augustinus usi sunt. Nam cùm Pelagiani vitam æternam extrà regnum Dei parvulis sinè baptismo morientibus darent, Sancti Patres ita arguebant: Nullus sinè baptismo potest suscipere Eucharistiam, per quam ex verbis Domini Joann. 6. donatur vita æterna, igitur pueri morientes sinè baptismi, & Eucharistiæ Sacramentis non possunt participare vitam æternam. At nunquàm dixere infantes tantùm baptizatos ante Eucharistiæ sumptionem non habere gratiam, & jus ad vitam æternam. Eo autem discursu optimè Pelagiani convincebantur, quia undè vitam æternam parvulis promittèrent, non habebant. Marius Mercator Sancti Augustini amicus, & defensor in Opusculo contrà Julianum hoc ipso argumento utitur eâ prorsus ratione, quâ illud ipsi explicavimus. Do illius sententiam ex MS. Palatinæ Bibliothecæ in Vaticano num. 234. pag. 7. col. 2. *Vox Salvatoris est:* Nisi manducaveritis carnem meam, & biberitis sanguinem meum, non habebitis vitam in vobismetipsis: *Quod certè absque ullâ tergiversatione sinè baptismo nullus usurpat, nec fit illius particeps Sacramenti.* Porrò hoc argumentum *validissimum* esse testatur Eusebius Episcopus Gallicanus, cujus homiliæ sub Emisseni titulo circunferuntur, qui tamen Emisseno & posterior, & melior fuit. Hic in hom. 5. de Paschate ait: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis sanguinem ejus, non habebitis vitam in vobis. Quod testimonium contrà Pelagii blasphemias* EVIDENTISSIMUM, *atque* VALIDISSIMUM *est, qui asserere arreptâ impietate præsumit, non propter vitam, sed propter regnum cœlorum baptismum parvulis conferendum. Sub his enim Dei verbis, quibus Evangelista pronunciat:* non habebitis vitam in vobis, *apertè intelligenda est omnis anima munere baptismi vacua non solùm gloriâ carere, sed vitâ:* Tom. 5. Bibl. Sanct. Patr. par. 1. pag. 560. Edit. Colon. Illam verò auctoritatem Sacræ Scripturæ ita adhibuisse Sanctum Augustinum patet ex ejusdem Epist. 106. ad Paulinum, ubi ait: *Si autem cedunt Sedi Apostolicæ, vel potius ipsi Magistro, & Domino Apostolorum, qui dicit non habituros vitam in semetipsis, nisi manducaverint carnem filii hominis, & biberint sanguinem, quod* NISI BAPTIZATI *non utique possunt, nempè aliquando fatebuntur, parvulos* NON BAPTIZATOS *vitam habere non posse.* Neque Sanctus Innocentius scribit, parvulis etiam baptizatis vitam æternam nisi per Eucharistiam conferri, ut illi Maldonatus imponit, sed *in eos creditur* NON NISI BAPTISMATE *conferendam*, ut vitam æternam non ab Eucharistiâ, sed à baptismate conferri significet. Undè Augustinus in laudatâ Epistolâ ad Paulinum notat, ab Apostolicâ Sede adhibitum illud *testimonium Evangelicum, ne parvuli* NON BAPTIZATI *vitam posse habere credantur.* Non ait: *ne parvuli etiam baptizati sinè Eucharistiæ sumptione vitam posse habere credantur.* Quæ gravis est adversariorum hallucinatio.

Sed cùm eâ tempestate omnibus utrumque illud Sacramentum, baptisma scilicet, & Eucharistia daretur, non tam frequenter legimus in Augustino, quid senserit, si baptisma tantùm sinè Eucharistiâ collatum fuisset. Cæterùm semel casum illum lego apud Sanctum Doctorem lib. 1. de Orig. anim. cap. 9. & lib. 3. cap. 9. ubi cùm Vincentius Victor exemplo boni Latronis probaret, pueros sinè baptismo posse salvari, Sanctus Doctor respondet, fieri potuisse, ut latro ille fuerit baptizatus, & antequàm in carcerem iret, acceperit in baptismo remissionem peccatorum; vel ut plerique credebant, in ipsâ cruce baptizatus fuerit aquâ è Christi latere exiliente. Et lib. 2. Retract. cap. 18. ait, incertum esse, an latro fuerit baptizatus, quâ de re sermo redibit cap. 5. §. 11. At certum est, latronem non sumpsisse Eucharistiam, quæ pridiè ante mortem in cœnâ à Domino instituta fuerat. Igitur per Augustinum homo tantùm baptizatus sinè reali sumptione Eucharistiæ potest accipere remissionem peccatorum, & salutem æternam. Hoc etiam deducitur ex constanti ejusdem sententiâ, quâ asseruit *fidem, conversionemque cordis*, quæ fit per charitatem actualem, posse reddere hominem salvum, si à recipiendo baptismo improvisâ necessitate excludatur; ita passim scribit in libris contrà Donatistas præcipuè lib. 4. de Baptismo cap. 22. At puer baptizatus, etiamsi non percipiat Eucharistiam, longè perfectiori modo habet fidem, & charitatem sibi à Deo in sacramento regenerationis infusas; igitur juxtà doctrinam Sancti Augustini verè salvabitur. Cùm verò Sancti Patres docent, sinè participatione Corporis, & Sanguinis Domini, neminem vitam æternam consequi posse, intelligendi sunt de participatione spirituali, quando per fidem infusam fiunt participes corporis Christi, dum fiunt membrum Christi, cui per fidem incorporantur, sicuti qui sumunt Eucharistiam dicuntur fieri membra Christi, dum manent in eo, & Christus in eis. Hinc Augustinus tract. 27. in Joannem plura de hac re habet, inter cætera: *Ut autem simus membra ejus, unitas nos compaginat; ut compaginet unitas quæ facit nisi charitas?* Et tract. 27. *Hoc est ergo manducare illam escam, & illum bibere potum, in Christo manere, & illum manen-*

nentem in se habere. Ita etiam se explicat Sanctus Pater in iisdem libris contrà Pelagianos, ubi cùm lib. 3. de Pecc. merit. cap. 4. dixisset: *Quia nisi manducaverint homines carnem ejus, hoc est, participes facti fuerint corporis ejus, non habebunt vitam.* Paulò superius modum assignaverat, quo pueri participant corpus Christi: *Unde fit consequens*, inquit, *ut quoniam nihil agitur aliud, cum parvuli baptizantur, nisi ut incorporentur Ecclesiæ, idest Christi corpori, membrisque socientur.* Et hanc ipsam esse Augustini mentem, testatur Sanctus Fulgentius in responsione ad duas quæstiones Ferrandi Diaconi. Scripserat Ferrandus, juvenem Æthiopem morti proximum fuisse baptizatum, ac statim antequam Eucharistiam sumeret, decessisse, petens, num eo pacto salvari posset? Respondit Fulgentius, hominem per baptismum fieri participem corporis Christi, seu incorporari Christo, etiamsi Eucharistiæ Sacramentum reapse non sumat, & cùm plurima ad hoc suadendum testimonia ex sacris literis adduxisset, sermonem tandem Sancti Augustini ad infantes ante altare producit, ubi Sanctus Doctor inter alia ait: *Intelligite, & gaudete, unitas, pietas, veritas, charitas, unus panis, unum corpus multi sumus; recolite enim, quia panis non fit de uno grano, sed de multis. Quando ergo exorcizabamini, quasi molebamini; quando baptizati estis, quasi conspersi estis; quando spiritûs sanctificationem accepistis, quasi cocti estis, estote quod videtis, & accipite quod estis.* Igitur infantes ex Augustino per gratiam sanctificantem baptismi facti sunt membra corporis Christi. Porrò Fulgentius post illa Augustini verba concludit: *Arbitror Sancte frater, disputationem nostram præclari Doctoris Augustini sermone firmatam, nec quicquam esse aliquatenus ambigendum, tunc unumquemque fidelium corporis, sanguinisque Dominici participem fieri, quando in baptismate membrum corporis Christi efficitur, nec alienari ab eo panis, calicisque consortio, etiamsi antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc sæculo in unitate corporis Christi constitutus abscedat:* In resp. ad quæst. Ferrandi Diaconi. Beda Tomo 6. in comment. cap. 10. 1. ad Corinthios, qui conflati sunt ex centonibus Augustini, ita citat priora illa verba Sancti Augustini, ut eidem etiam attribuat sequentia, quæ ex Fulgentio retulimus, omisso priori versu *Arbitror Sancte frater &c.* in quem lapidem impegit etiam compilator canonum cap. *Nulli* de consecr. dist. 4. verba illa Fulgentii Augustino adscribens. Ex his error ille de necessariâ pueris præter baptismum reali Eucharistiæ sumptione à Recentioribus Augustino attributus in fumum evanescit, cujus vocibus cum Romani Pontifices usi sint ad eosdem divinæ gratiæ hostes convincendos, haud ille unus erroris argui potest, sed unà cum Augustino Apostolica Sedes accusanda venit, præsertim cùm Sanctus Doctor illud testimonium Joan. 6. inculcarit, tanquam *ab Apostolicâ Sede adhibitum*, uti diximus ex Epist. 106. Quòd si Recentiores religioni ducunt, adeò præposterè de Romanis Pontificibus sentire, qui ex communi Ecclesiæ sensu contrà Pelagianos sententias dixere, mitiores etiam ergà Augustinum animos induant, atque in eâdem prorsùs causâ, & Romanos Præsules, & Hipponensem Antistitem benignis interpretationibus excipiant, non illas quidèm honoris gratiâ è proprio cerebro fingentes, sed ab ipso Augustino unà cum Fulgentio easdem inaudientes. Unus enim Augustinus sibi est ad sui intelligentiam clavis, ac suorum sensuum planus, ac sincerus interpres.

§. V.

Non errasse Sanctum Doctorem exponentem illud Apostoli Rom. 14. Omne quod non est ex fide, peccatum est. *Ecclesia Catholica, Romani Pontifices, ac Patres Sancti Augustini interpretationem approbant.*

Sed rursùs Morainius contrà Augustinum clamat: *Perperàm quoque exponit id, quod ait Apostolus Rom. 14. 23.* Omne quod non est ex fide, peccatum est, *quasi velit dicere Apostolus, omnia opera infidelium esse peccata, & sinè verâ fide nullum posse fieri bonum opus. Cùm tamen ibi sermo sit de eo, quod non fit ex dictamine conscientiæ judicantis bonâ fide licitum esse id, quod fit, ut ex textu ipso liquet, & communis interpretatio Doctorum contradicit Augustino, qui etiam aliquot locis, ut alibi notavimus, videtur hanc suam assertionem restringere ad bonum opus utile vitæ æternæ consequendæ &c. Utrumque tamen à vero sensu Apostoli loco citato planè alienum est.* Hæc ille. Nos quidèm superiori capite §. 4. quæ fuerit Sancti Doctoris mens de operibus infidelium indicavimus, modò Morainii ignorantia castiganda est, qui eam interpretationem, quam Ecclesia inter sacras cæremonias secuta est, à vero sensu Apostoli planè alienam dicere non dubitavit. Etenim ex antiquo Ecclesiæ ritu Episcopus eos, qui Subdiaconi consecrandi sunt, ita alloquitur: *Estote ergo tales, qui sacrificiis divinis, & Ecclesiæ Dei, hoc est Corporis Christi dignè servire valeatis in verâ, & Catholicâ fide fundati, quoniam, ut ait Apostolus:* Omne quod non est ex fide, peccatum est, *schismaticum est, & extrà unitatem Ecclesiæ est:* In Pontificali Romano. Ecce Augustinianum interpretamentum Catholicæ Ecclesiæ approbatione consecratum, & per universum Orbem Orthodoxum ab Episcopis inter sacras cæremonias recitatum. Igitur una est Ecclesiæ, & Augustini de illis Apostoli verbis sententia, nempè ut de verâ fide Christianâ intelligantur. Videre mihi videor, novos Censores hærere, ut ajunt, ad aquas. Si Ecclesiam Catholicam *perperàm* textum Apostoli explicare dicant, jam vident, quàm gravi se piaculo obstringunt. At si Ecclesiæ voces rejicere religioni ducunt, jam tandem Augustino Ecclesiasticâ auctoritate coacti herbam porrigant. Nec mirum, Ecclesiam Catholicam ita Apostoli verba intellexisse, eo enim prorsùs modò Apostolicæ Sedis Pontifices eadem antiquitùs interpretati sunt. Sanctus Leo Magnus Serm. 2. de Jejunio Pentecostes disserens de Infidelium, ac Christianorum virtutibus ita Apostoli sententiam explicat: *Aliud agit sub veritate ratio, aliud sub falsitate deceptio. Apud nos fides justificat etiam manducantem, apud illos infidelitas polluit jejunantem. Undè quia extrà Ecclesiam Catholicam nihil est integrum, nihil castum, dicente Apostolo:* Omne quod non est ex fide peccatum est &c. Idem Serm. 8. de Quadragesi. ait: *Is verâ, & rationabili purificatione se præparat, cujus cor nullâ infidelitate polluitur, dicente Apostolo:* Omne quod non est ex fide, peccatum est, *inutilia erunt, & vana eorum jejunia, quos illusionibus suis decipit mendacii pater, & verâ Christi caro non pascit.* Fortè dicetis, illam fuisse privatam Leonis interpretationem, qui eâ in re cum Augustino sensit, docuisse illa Leonem pro concione disserentem, non è Cathedrâ contrà hæreses quicquam definientem. Sed parùm vos ista juvant, dum Catholici laudatam explicationem ab Apostolico ore inaudierunt, nec nisi temerè

merè dicere potestis, Leonem licèt non è Cathedrâ definientem, sed docentem *perperàm* locutum fuisse. Sed habemus Pontificem Bonifacium II. qui septuagesimo à Leonis obitu anno contrà Semipelagianos sententiam è Cathedrâ pronuncians Augustinianam interpretationem probavit. Etenim in Epistolâ ad Sanctum Cæsarium Arelatensem loquens de fide Christianâ, ait: *Præter quam* fidem *nihil est boni, quod secundùm Deum quilibet valeat operari, sicut beatus Apostolus dicit:* Omne quod non est ex fide, peccatum est. *Quod cùm ita sit, aut nullum bonum gratiæ deputabunt, si ei fidem subtrahere moliuntur, aut si quod bonum esse dicunt de gratiâ, ipsa necessariò fides erit gratiæ deputanda.* At si duo Romani Pontifices non satìs auctoritatis addunt Augustini interpretationi, produco suffragia quindecim Patrum doctissimorum, ac Sanctissimorum, qui ex Africâ in Sardiniam à Trasamundo Rege Ariano in exilium deportati in libro de Incarnatione, & gratiâ omnium subscriptione, ut ex titulo patet, approbato hæc tradunt cap. 25. *Quis audeat illas in hoc loco gentes accipere, quas constat non esse justificatas ex fide, cùm ipse testetur Apostolus: quia* omne quod non est ex fide, peccatum est: *& quia* sinè fide impossibile est placere Deo? *Quod si Abraham ex fide justificatum esse constat &c.* Hæc Synodus Byzacena. Quæ profectò faciunt, ut nostri Patris explicatio non nisi temerè censuræ subjici possit. Sed alii Patres, atque antiqui Scriptores eidem interpretationi albos calculos adjecere. Sanctus Prosper in Epistolâ ad Rufinum, Sanctus Fulgentius lib. 2. de Pecc. remiss. cap. 1. Sanctus Isidorus lib. de Summo bono cap. 2. Sanctus Bernardus Serm. 30. & 51. in Cantica. Julianus Pomerius lib. 3. de Vitâ contempl. cap. 1. Facundus Hermianensis lib. 1. de Tribus capit. ad Justinianum Imperatorem cap. 1. in fine, aliique, ita ut si Patrum suffragia numerentur, plusquam viginti Augustino in eadem Apostolici textûs intelligentiâ consentiant, cùm in alterâ interpretatione longè pauciores à Recentioribus nominentur, nisi semet pariter istis adjungant, à quibus tam longo intervallo disjuncti sunt. Et tamen audacter Morainius contestatur, quòd *communis interpretatio Doctorum contradicit Augustino*, quasi illi Patres, quos adduximus, Doctores non sint, sed plebeja de fæce Suburræ. Video tamen Bernardum alteram etiam interpretationem admittere, nempe, quod non est ex conscientiâ, peccatum est, in lib. de Præcept. & disp. cap. 18. & 20. Vossius vir satìs suo nomine notus lib. 3. Hist. Pelag. part. 3. thesi 12. conatur uno verbo Augustini interpretationem cum alterâ memoratâ de conscientiâ componere, *nempè ut mens Apostoli sit, quicquid non provenit ex fide Christianâ per conscientiam ad opus applicatâ, illud peccatum censetur.* Sed nullis interpretamentis indiget Augustinus, qui de verâ intelligentiâ Paulinæ sententiæ cum Juliano litigavit. Etenim cùm Sanctus Doctor in primo libro de Nupt. & concup. cap. 3. initio, ubi incipit contrà Julianum disputare, ex illis Apostoli verbis *Omne, quod non est ex fide peccatum est*, inutulisset sinè fide pudicitiam non esse veram virtutem, Julianus quatuor libros uni illi Augustiniano opponens, rejectâ interpretatione Sancti Patris, alteram dubio procul de conscientiâ supposuit, ut vim argumenti elideret. At Augustinus contrà hosce quatuor Juliani libros è vestigio alterum de Nuptiis, & Concupiscentiâ exaravit, dein sex etiam volumina longè majori labore composuit, in quorum quarto cap. 3. Juliani expositionem rejicit, suamque datam cap. 3. de Nupt. & Conc. cit. constanter defendit his planè verbis: *Testimonium illud, quod ex Apostolo posui:* Omne quod non est ex fide, peccatum est, *sicut tibi visum est, accepisti, & exposuisti, non ut sapit, sed ut sapis: De cibis enim Apostolus loquebatur. Verùm cùm dixisset:* Qui autem discernit, si manducaverit, damnatus est, *Ibid.* quia non ex fide, *hanc peccati speciem, de quâ agebat, generali voluit probare sententiâ mox inferens: Omne enim quod non est ex fide peccatum est.* Hæc Augustinus, ex quibus dictamen conscientiæ à fide dirigendum esse deducitur, à quâ solâ, ut ibidem probat, in ultimum finem opus refertur, quam ille conditionem ad bonitatem moralem operis ex omni circunstantiâ perfecti semper requirit. Etenim judicium practicum, quod dictat abstinendum à cibis lege vetitis, dirigitur à fide, quâ creduntur præcepta illa esse servanda per ordinem ad ultimum finem. Quarè, qui discernit, si manducaverit, damnatus est, quia non operatur ex fide dirigente judicium practicum, seu conscientiam, quod dictum generali sententiâ probans Apostolus ait: *omne quod non est ex fide*, à quâ sola bonum opus saltem virtualiter ad Deum referri potest, *peccatum est.* Neque hìc audienda est violenta interpretatio Cornelii à Lapide ad hunc Pauli textum dicentis: *Augustinum cum suis τὸ* quod non est ex fide, *per mioſim sic accip re, quasi dicat Apostolus; quod est ex infidelitate, vel quod est contrà fidem, quodve fit ad cultum Idoli, hoc peccatum esse, & quia Sanctus Augustinus putabat pleraque opera ab infidelibus fieri, hoc sine, scilicet ad colendum Idolum, hinc consequenter pleraque opera putasse esse peccata.* Etenim Sanctus Pater ad veram virtutem relationem in ultimum finem necessariam adeò putavit, ut nec virtutes propter sui honestatem citrà vitium expeti posse affirmaverit, ut fusiùs cap. 3. §. 4. probavimus; deficit enim illis relatio saltem virtualis proxima in ultimum finem, eò quòd eliciantur ab homine veri Dei cognitione privato, ac philautiæ vitio corrumpantur, quæ constans Augustino sententia stetit.

Hebr. 11.

Rom. 14.

Dices. Igitur si *omne quod non est ex fide, peccatum est*, videlicèt omnis actio, quæ non supponit fidem in operante, à quâ in ultimum finem dirigatur, est peccatum, eaque adstruitur germana intelligentia verborum Apostoli ex Patrum, Pontificum, ac totius Ecclesiæ Catholicæ interpretatione, sequitur omnia opera infidelium esse peccata, quæ tamen est 26. propositio Baii ab Apostolicâ Sede toties damnata. Respondeo nos jam superiùs cap. 3. §. 4. insinuasse, procul esse Augustini sententiam à damnatâ Baii propositione, sed ne videamur recentiores Pontifices, qui memoratam thesim sæpiùs proscripsere, cum antiquis decessoribus, imò cum ipsamet Ecclesiâ Catholicâ committere, quæ ex Apostolo docet, *omne quod non est ex fide, peccatum esse*, pauca hìc iterum subjiciam. In primis illa propositio vigesimasexta Baii à plerisque recitatur, præcipuè verò à Suario hoc pacto: *Et ad Pelagianismum rejicienda est illa sententia, omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes sunt vitia.* Scribit autem Turrianus in tractatu de erroribus Baii ad calcem tomi de gratiâ cap. 5. §. 1. num. 4. *Sic habent aliquot bullæ typis mandatæ Romæ, & aliquot manu scriptæ, quas ego vidi.* Mendosè autem illam thesim sic describi, certum est, nam tantum abest, ut Pelagiani dixerint omnia opera infidelium esse peccata, ut è contrario potius assererent, infideles pleraque virtutum opera elicere, putantes eâ ratione divinam gratiam expungere ex Augustino lib. 4. contrà Jul. cap. 3. Suarez prolegom. 6.

Possevin. V. Jacobus Bajus

leg. 6. de Grat. cap. 2. num. 7. ait: *Undè suspicor, in illâ propositione hypotheticâ deesse negationem aliquam, seu verbum negandi*, nempè: *Et ad Pelagianismum rejicienda est illa sententia, non omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes non sunt vitia.* At Vasquez 1. 2. disp. 191. cap. 2. ita recitat illam propositionem: *Omnia opera infidelium sunt peccata &c.* Et in eadem Bullâ non semel editâ Romæ contrà Jansenium verba illa: *Et ad Pelagianismum &c.* omissa sunt. In primis damnata est illa propositio ob censuram, qua Pelagianismi incusabat negantes omnia opera infidelium esse peccata, & illam censuram primitùs in Bullis fuisse patet ex iis, quæ antiquitùs Romæ editæ sunt, quas etiam Turrianus insignis è Societate Scriptor testatur se legisse; quis audeat dicere, Typographos Romanos propriâ auctoritate ea verba addidisse? Hæc confirmantur ex hac propositione 23. ejusdem Baii, nempè: *Cum Pelagio sentire, qui textum Apostoli Rom. 2.* Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, *intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.* Quæ quidèm propositio vel secundùm historicam narrationem accipitur, idest, eos qui ita sentiunt, id asserere, quod itidem Pelagius affirmavit. Et in hoc sensu propositio illa est vera, nec ullâ ratione damnari potest; nam Pelagius ita illa Apostoli verba explicabat in Epistolâ ad Demetriadem cap. 4. Et Patres Byzaceni in lib. de Incarnat. & Grat. cap. 5. recitatâ illâ Pauli sententiâ scribunt: *Quem quidèm Apostoli locum hi, qui gratiæ contradicunt, gentibus incredulis assignare conantur.* Quod etiam tradit Augustinus lib. 4. contrà Jul. cap. 3. §. *Undè & illi.* Vel eadem assertio accipitur prout censurâ configit eos, qui laudatum textum de infidelibus intelligunt, quasi hæresim Pelagianam eo pacto doceant, & rectè ob impudentem censuram, tanquàm scandalosa damnatur eadem Baii propositio. Itaque etiam propositio illa 26. ob censuram proscripta fuit, quæ eandem doctrinam cum 23. continet; oppositum enim thesis 26. probari solet ab omnibus ex textu memorato Apostoli Rom. 2. Respondeo secundò, propositiones illas damnari *respectivè, & in sensu ab assertoribus intento*, ut in fine Bullæ asseritur. Illa propositio 26. damnatur respectivè ad 35. quæ est: *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.* Ex quâ necessariò infertur, omnia opera infidelium esse peccata, & philosophorum virtutes esse vitia, cùm illi sint peccatores. Quarè meritò damnatur, uti derivata ex hæreticâ doctrinâ rejectâ in Tridentinâ Synodo Sess. 6. can. 7. & ab Augustino, ut contrà Maldonatum ostendimus cap. 3. §. 4. Respondeo tertiò, infideles aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo præmoventur, qui profectò peccata esse non possunt. Tradit hoc disertè Sanctus Doctor cap. 24. de Grat. Christi, ubi recitato illo Scripturæ Sacræ de Assueri mutatione testimonio Hester 15. 11. *Convertit Deus, & transtulit indignationem ejus in lenitatem*, cùm priùs præmisisset Assuerum tunc fuisse infidelem, & peccatorem, concludit: *Internâ, atque occultâ, mirabili, ac ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum non solùm veras revelationes, sed etiam* BONAS VOLUNTATES. Baius verò nullos actus bonos ex Dei gratiâ ab infidelibus fieri volebat, eò quòd gratiam tantùm admittebat Spiritûs sancti inhabitantis in animâ, qui cùm in infideli non inhabitet, hinc arbitrabatur, nullum in eodem divinæ gratiæ auxilium reperiri. Horum testem appello Gabrielem Vasquez 1. 2. disp. 190. cap. 18. n. 184. ubi de opinione Baii in libro de Justitiâ, & virtutibus impiorum cap. 4. & 5. hæc habet: *Non admittebat ille distinctionem gratiæ Spiritûs sancti nondum habitantis, qualem concedimus ante remissionem peccatorum, & inhabitantis, qualem dicimus esse post remissionem.* Quæ doctrina est contrà Tridentinam Synodum, quæ Sess. 14. cap. 4. admittit *Spiritûs sancti impulsum, non adhuc quidèm inhabitantis, sed tantùm moventis.* Ex his patet, Gregorium nostrum Ariminensem in hac thesi cum Michaele Baio neutiquàm convenire. Nam licèt in 2. sent. dist. 26. q. 1. art. 1. dicat, omnia opera infidelium esse peccata; attamen art. 3. in resp. ad testimonia Augustini ait: *Si tamen aliquod taliter factum, scilicet debito fine, & aliis debitis, scilicet circunstantiis, reperiatur ab infidelibus, dicendum est eos id fecisse non sinè speciali adjutorio Dei.* Quod in resp. ad 8. de facto in obstretricibus Ægyptiis pueros Hebræorum occultantibus factum concedit, nempè *Deo specialiter adjuvante.* Quæ etiam ibidem probat Sancti Doctoris testimonio lib. 4. contrà Jul. cap. 3. Ubi concedit aliqua bona opera in infidelibus ex speciali tamen Dei gratiâ derivata, & admittit insuper adjutorium Dei, seu Spiritûs sancti nondum inhabitantis, quorum neutrum Baius asserebat. Basilius Poncius 1. p. Relect. de Grat. cap. ultimo pag. 204. ait: *Ponamus enim id, quod* PROBABILIS OPINIO *fert, ut dicam in secundâ parte, omnia infidelium opera esse peccata &c.* Quis autem existimet, virum inter Salmanticenses celeberrimum Baii sententiam probabilem duxisse, præsertim cùm cap. 15. de ejusdem Baii propositionibus agat? Etenim Poncius inter Principes hujus Sæculi Theologos meritò à doctis quibusque recensetur. Huic doctissimi Patres Carmelitæ Excalceati Salmanticenses honoris gratiâ hocce epitaphium posuere tract. 3. de Scientiâ Dei disp. 10. dub. 8. n. 130. *Quamvis omittere non possimus, magnum illum virum, qui modò dum huic operi insudaremus, maximo omnium dolore, & totius hujus Universitatis, imò & Orbis jacturâ à vivis ereptus est, nempe Magistrum Basilium Poncium Legionensem Augustinianæ Familiæ augustissimam prolem, & in hac Academiâ Cathedræ primariæ Sacræ Theologiæ meritissimum moderatorem.* Itaque cùm illa propositio, omnia opera infidelium sunt peccata, à nobilissimis Theologis etiam post editam Bullam contrà Baium defendatur, palam fit in recto sensu posse accipi, à quo procul fuit Baius, undè meritò eadem thesis ab Apostolicâ Sede proscripta fuit. Hæc autem fusiùs prosecutus sum, non modò ut ostenderem Summos Pontifices, ac tot Patres, imò ipsam Catholicam Ecclesiam, dum illa verba Apostoli Rom. 14. *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, explicant de fide Christianâ, nullâ ratione suffragari damnatæ Baii propositioni, verùm etiam ut satis molestam quorundam Recentiorum importunitatem refellerem, qui crudam illam propositionem absque sensuum, quos plures pati monstravi, distinctione damnatam volunt.

§. VI.

Sanctus Augustinus nunquam censuit, cogitationes morosas esse duntaxat peccatum veniale, ut Recentiores eidem falsò imponunt.

REstaurat tamen accusationem Moraines, & alterius erroris Augustinum reum postulat his verbis: *Præterea lib. 2. cap. 10. contrà Jul. docet, cogitationes morosas, sivè delectationes voluntarias de rebus venereis esse duntaxat peccatum veniale, modò absit consensus in opus, seu malum desiderium, vel illius periculum;*

lum; quæ doctrina ab omnibus catholicis jampridem rejicitur, nec sinè scandalo à quoquam obtruderetur. Sed respondemus, Augustinum intelligendum esse de delectatione, quæ est sinè plenâ advertentiâ malitiæ, vel periculi illius, in quo casu non esse illam peccatum mortale communis Theologorum sententia est, testibus Sancto Thoma q. 15. de malo art. 2. ad 16. Sala 1. 2. tt. 13. disp. 6. sect. 6. & Vasquez 1. 2. disp. 97. cap. 3. At Sanctum Doctorem de delectatione eo modo erumpente locutum fuisse non obscurè ex illiusmet verbis cognoscitur: *Quando in talibus*, inquit, *cogitationibus cum* ALIQUA *delectatione remorantur, non quidèm decernentes flagitium, sed intentionem mentis non sicut oportet, ne illò incidat, indè avertentes, aut si inciderit, indè rapientes.* Cap. 10. cit. Oportet enim mentem, si eas in cogitationes inciderit, statim indè avertere, quod si ex defectu plenæ advertentiæ non fiat, (quod sæpè accidit, cùm non sit in nostrâ potestate, quid nobis veniat in mentem, sed turpia quandoque irrepant, animumque repentinâ delectatione titillent,) neutiquàm peccatum mortale censetur. Hinc Augustinus consultò addidit *aliquâ delectatione*, ut ejus gravitatem, ac vim ad peccatum mortale causandum non sufficere ostenderet. Porrò sensisse Augustinum cogitationes, seu delectationes morosas esse peccatum mortale, patet ex lib. 12. de Trinit. cap. 12. ubi apertè docet, tales delectationes morosas esse peccatum sufficiens ad pertrahendum hominem in æternam damnationem, nisi sacramentali gratiâ culpa remittatur: *Ita dici potest*, inquit, *in homine uno, si delectationibus illicitis, à quibus se continuò deberet avertere cogitatio, libenter sola pascatur, nec facienda decernantur mala, sed tantùm suaviter in recordatione teneantur, quasi mulierem sinè viro posse damnari, absit hoc credere. Hæc quippè una persona est, unus homo est, totusque damnabitur, nisi hæc, quæ sinè voluntate operandi, sed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per mediatoris gratiam remittantur.* En claram, apertamque Sancti Doctoris sententiam, qui si alibi ita locutus fuit, ut & in pravum, & in bonum sensum trahi potuerit, cur non ipsum audit Moraines suorum verborum interpretem, sed ex semel contrà ipsum conceptâ opinione in erroneum sensum detorquet, ut ejusdem accusandi patentiorem locum sibi faciat? Tales nos erga aliorum scripta præstare debemus, quales nostris chartis Lectores volumus, nempè candidos, ingenuos, extra odium, ac livorem positos, quive ea, quæ æquivoca fortè excidere, congruis interpretamentis exponunt. Cæterùm quantùm sanctissimus ille Ecclesiæ Doctor delectationes hasce furtim in animum irrepentes timuerit, atque exhorruerit, ex his precibus, quas in fine præclari illius operis de Trinitate ad Deum profudit, satis abundè intelligitur: *Multæ sunt*, ait, *cogitationes meæ tales, quales nosti, cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. Dona mihi non eis consentire, & si quando me delectant, eas nihilominùs improbare, nec in eis velut dormitando immorari. Nec in tantum valeant apud me, ut aliquid in opera mea procedat ex illis, sed ab eis mea saltem sit tuta sententia, tuta conscientia, te tuente.* Quid est in delectationibus *velut dormitando immorari?* nisi ex non plenâ advertentiâ immorari, sicuti qui dormitat, non plenè advertit ea, quæ fiunt.

§. VII.

An Sanctus Augustinus putaverit, baptismum datum sinè intentione esse validum?

SEd alio rursùs errore Augustinum involvit adversarius: *Item dubitavit*, inquit, *num baptismus sinè intentione datus per jocum, & irrisoriè validus sit lib. 7. de baptismo cap. 53. censetque expectandam esse revelationem, antequàm talis rebaptizetur.* Ita Morainius ibidem. Non una, sanè fateor, est Theologorum sententia in explicando Augustino, ne videatur à baptismo necessitatem intentionis removisse, quam tamen necessariò requiri & Florentina, & Tridentina Synodus decrevere. Magister Sententiarum 4. dist. 6. dubium fuisse Augustinum concedit. At Sanctus Thomas ibidem in fine distinctionis exponens textum docet, dupliciter posse quempiam irrisoriè baptizare. Vel propter solam objectationem, quam ex illâ exteriori actione capit, non habens interìm intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, neque conferendi rem Sacramenti, nempè gratiam, & hoc modo tradit nullum esse baptismum. Vel potest quis ludicrè alterum baptizare, ut intendat quidèm facere, quod facit Ecclesia, sed non conferre rem Sacramenti, quod ipse falsum, nullumque arbitratur, & in hoc posteriori sensu ait esse validum baptismum; quarè cùm nesciamus, quo ex his duobus intentionis modis ludicrè baptizans alterum abluerit, expectanda est, inquit Sanctus Thomas, divina revelatio, ut docet Augustinus. Pater Macedo lib. 4. de Clavibus cap. 9. partis primæ hanc explicationem subscribit, laudans Augustini prudentiam, qui ad eam occultam cogitationem per ludum baptizantis detegendam, Dei unius testimonium, qui cordium scrutator est, necessarium pronunciaverit. Addit ibidem, Recentiores gerere se *insolenter*, qui Augustinus ob id reprehendunt, utì est Antoninus Moraines in suo Anti-Jansenio *iniquissimus*, ait, *Augustino auctor, sed non miror, quòd cùm in eo libro fictus sit auctor, cum personâ decorem deposuit; Bellarminum imitari debuit multò se doctiorem, & meliorem, qui Augustinum intellexit, & vindicavit.* Sed sanè Moraines, qui de necessitate intentionis ministri Augustinum dubitasse dicit, Bellarminum imitatur, qui lib. 1. cap. 28. in fol. 3. arg. Kemnitii scribit, Augustinum de intentionis necessitate *dubitasse*, addens: *Nunc autem res definita est in duobus generalibus Conciliis Florentino, & Tridentino.*

Hæc tamen explicatio mihi probari nullo modo potest. Nam in dubio repeti debet baptismus, ut communis Doctorum sententia tradit ex Concilio Carthaginensi post cons. Fl. Stilichonis Anno 401. ubi in dubio, an puer barbarus venundatus sit baptizatus, decernitur esse illum baptizandum; expedit enim exponere potiùs Sacramentum periculo nullitatis, quàm hominem periculo damnationis, neque dicunt Patres in eo dubio implorandam divinam revelationem. Porrò illud decretum notum fuit Augustino, quo præsente repetitum est cum cæteris canonibus Synodorum Africanarum sub Aurelio Carthaginensi habitarum in plenario Concilio Africano anno 419. Igitur non apparente voluntate per ludum baptizantis, iterùm est baptismus repetendus. Ita si quis Judæus apud suos in scenâ nostra sacra irridentes esset baptizatus, ad fidem verò vellet accedere, Ecclesia illum baptizaret, nec revelationem expectaret, quâ Judæi olim in scenâ baptizantis intentio innotescere-

ceret. Quando autem Augustinus eo cap. 53. ait: *utrùm approbandus esset baptismus, qui sic daretur, divinum judicium per alicujus revelationis oraculum &c. implorandum esse censerem*, non intelligit in dubio facti, sed in dubio juris, nam talis persona sic baptizata esset iterum baptizanda. At de sufficientiâ, & valore talis modi baptizandi, ut inter dogmata Ecclesiæ certa definitio reponeretur, expectandam dixit revelationem; non quidèm quæ alicui personæ privatæ fieret per novum miraculum, sed quæ fieret Patribus Synodi per solitas illustrationes Spiritus sancti; undè statim addit: *Ita sanè, ut post me dicturos sententias, ne quid jam exploratum, & cognitum afferrent, humiliter expectarem.*

Inter cæteros Recentiores, qui de intelligentiâ hujus cap. 53. Augustiniani agunt, primas ferunt Vasquez 3. p. disp. 138. cap. 4. & Lugo Cardinalis disp. 8. de Sacr. in genere sect. 3. Ego sic judico rem ab initio repetendo. Occasione quæstionis, quam Donatistæ de rebaptizandis iis, qui ab hæreticis baptizati erant, Catholicis faciebant, nonnulla dubia de baptismo inter ipsos Catholicos suborta fuerant, quæ Sanctus Augustinus in finem septimi, & ultimi libri de baptismo rejecit, ea verò ibi recitat non quidèm soluturus, sed posteris potiùs solvenda proponens. Itaque sic caput illud 53. exorditur: *Solet etiam quæri, utrùm approbandum sit baptisma, quod ab eo, qui non accepit, accipitur &c.* Tres verò ibi quæstiones præcipuè proponit. Prima est an fallaciter, & simulatè tradens baptismum verè baptizet, fallens, inquam, in Ecclesiâ, vel quæ putatur Ecclesia? Altera quæstio est: An fallaciter, & cum simulatione suscipiens in Ecclesiâ baptismum verè, & validè baptizetur? Postrema quæstio est, an tum præbens, tum recipiens baptismum extrà Ecclesiam mimicè, & ludicrè ablutionem peragentes, verè conficiant Sacramentum baptismi? In his dubiis non audet Augustinus quicquam definire, sed ait: *Nobis tutum est in eâ non progredi aliquâ temeritate sententiæ, quæ nullo in Catholico regionali Concilio cœpta, nullo plenario Concilio terminata sunt.* Posteà insinuat, si in eâ Synodo sederet, in quâ illa dubia solvenda essent, malle se aliorum sententias sequi; & si eo animo tunc esset, quo erat, cùm illa dictabat, ita responsurum: Ad primam quæstionem quidèm: *Habere eos baptismum, qui ubicunque, & à quibuscunque illud verbis Evangelicis consecratum sinè suâ simulatione, & cum aliquâ fide accepissent.* Ad alteram quæstionem respondet: *Præteritis majorum statutis non dubito etiam illos habere baptismum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Ecclesiâ tamen accipiunt, vel ubi putatur esse Ecclesia ab eis, in quorum societate id accipitur.* Itaque ex Augustini sententiâ sufficit ad valorem baptismi, quòd in alterutro tantùm sit vera fides, licèt in uno possit esse fallacia, & simulatio. Porrò non est certum, an de intentione necessariâ ad baptismum loquatur. Nam Vasquez putat, per ly *simulatus animus*, *fallacia*, *simulatio*, excludi veram intentionem aut dantis, aut accipientis baptismum. Quarè cum dicit Augustinus, qui *fallaciter* accipiunt baptismum, idem sonat, ac *absque intentione.* Et concludit putasse Augustinum, intentionem non esse necessariam in dante, & suscipiente baptismum, sed satìs esse, quòd sit in alterutro, quæ sententia modò ob decreta Conciliorum tuta non est. Sed hæc explicatio difficultatem patitur, quòd Augustinus apertè scribit: *Præteritis majorum statutis non dubito, etiam illos habere baptismum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Ecclesiâ tamen accipiunt.* Si igitur fallaciter accipere baptismum, est sinè intentione recipere baptismum, Majorum statutis decretum erat, recipientem sinè intentione esse verè baptizatum; hoc enim testatur Augustinus, qui ob decessorum statuta recipientem baptismum cum eâ fallaciâ, ac simulatione non dubitat esse validè baptizatum. Et superiùs loquens de dante, & accipiente cum fallaciâ ait: *An plus valent ad confirmandum Sacramentum illi veraces, inter quos agitur, quàm ad frustrandum illi fallaces, à quibus agitur, & in quibus agitur, & tamen si posteà prodatur,* NEMO REPETIT, *sed aut excommunicando punitur illa simulatio, aut pœnitendo sanatur.* Per ly *fallaces*, *à quibus agitur*, intelliguntur dantes baptismum, & per ly *in quibus agitur*, accipientes baptismum. Quòd si fallacia, & simulatio significant carentiam intentionis, quis non videat, communem olim in antiquâ Ecclesiâ sententiam damnatam fuisse à Tridentinâ Synodo, nempè non requiri intentionem ad valorem Sacramenti? Augustinus enim Majorum statuta appellat, quibus decretum erat fallaciter, hoc est sinè intentione, ut explicat Vasquez, accipientem habere verum baptismum. Item testatur, tales cum eâ fallaciâ baptizatos, si prodatur ea simulatio, excommunicari, non verò rebaptizari, quod significat illis verbis, *nemo repetit*, scilicet baptismum, cujus oppositum modo docet Ecclesia, quæ cùm definiat, baptismum collatum sinè intentione, esse nullum, illum repeti jubet. Itaque explicatio, quâ Augustini dicta Vasquez interpretatur, stare nullo modo potest, nisi dicamus, vel antiquos Patres errasse, & non rebaptizantes eos, qui cum simulatione baptismum peregissent, eorundem damnationis causam fuisse: vel certè Tridentinos, ac Florentinos Patres contrà vetustioris Ecclesiæ sententiam statuisse, intentionem esse necessariam ad valorem Sacramenti; quod utrumque falsum, & absurdum est. Fictus ille Moraines in disputationibus Theologicis, quas sub vero nomine nempè Joannis Martinoni edidit, 3. part. disp. 22. sect. 3. num. 33. non sibi cohærentem doctrinam Augustini arguens ait: *Cumque Divus Augustinus eodem loco rectè censuerit, eum non recipere baptismum, qui fictè, & sinè intentione recipiendi accedit, par fuit ratio, ut non dubitaret, eum quoque non verè baptizare, qui non seriò, ac sinè intentione baptizat.* At Sanctus Doctor oppositum prorsùs scripsit, nam plana sunt ejus verba superiùs recitata: *Non dubito etiam illos habere baptismum, qui quamvis fallaciter* (hoc est sinè intentione, ut cum Vasquio interpretatur Martinonus) *id accipiant, in Ecclesiâ tamen accipiunt.* Nullius autem minùs cohærentis sententiæ Augustinus auctor fuit, ut opinatur Martinonus, sed validum esse baptismum dixit, & in fallaciter accipiente, & à fallaciter dante.

Explicandum igitur est, quid nomine fallaciæ, & simulationis Augustinus intelligat, cùm dici nequeat, significasse carentiam intentionis modò ex Tridentino ad valorem baptismi necessariæ. Itaque fallacia, & simulatio in duplici sensu accipi possunt, vel quatenùs excludunt intentionem faciendi, quod facit Ecclesia in conficiendo Sacramento, vel quatenùs excludunt fidem, seu credulitatem, vel existimationem de re, & effectu Sacramenti, qui est sanctificatio animæ per gratiæ infusionem, quæ duo sunt valdè diversa. Nam si quis Gentilis velit baptizari ob lucrum, quod indè sperat à Principe Christiano, fallaci animo, ac simulato accipit baptismum, fallaciâ tamen, & simulatione non excludente intentionem necessa-

necessariam ad valorem Sacramenti, per quam intendit facere, quod facit Ecclesia, sed excludente rem, & effectum Sacramenti, nempè gratiam sanctificantem. Quarè cùm ex dictis contrà Vasquium intelligi non possit Augustinus de fallaciâ, & simulatione excludente intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, quam Synodi posteriores statuerunt, necessariam esse ad valorem Sacramenti, de fallaciâ, & simulatione excludente intentionem, seu credulitatem, & existimationem de re, & effectu Sacramenti accipiendus est. Hinc Augustinus ad valorem Sacramenti requirit, ut qui illud *fallaciter accipiunt, in Ecclesiâ tamen accipiant &c.* Et antè ait: *Utrùm fallens sicut in Ecclesiâ, vel in eâ, quæ putatur Ecclesia.* Qui enim in Ecclesiâ petit baptismum, vult sanè exteriùs in se fieri, quod facit Ecclesia, licèt de effectu gratiæ nihil credat. Idem Augustinus lib. 1. de Bapt. cap. 12. cùm dixisset Simoni Mago in baptismo dimissa fuisse peccata, quærit: *Quid si ad ipsum baptismum fictus accessit?* hoc est non habens fidem, vel intentionem de effectu baptismi, sed animo simulato, atque fallaci. Addit: *Quæro, si posteà fictionem suam corde concusso, & vero dolore fateretur, denuò baptizandus judicaretur? Quodsi est dementissimum dicere &c.* Ex quibus patet, per fictionem illam excludi intentionem de re, & effectu baptismi, non verò intentionem faciendi, quod facit Ecclesia; si enim hoc secundo modo intelligenda esset, quomodò esset *dementissimum dicere*, illum esse denuò baptizandum, cùm ex Tridentino illud Ecclesia modò doceat? Præterea ibi opponit fallentem in Ecclesiâ jocanti in mimo in suscipiendo baptismo. Quærit enim an teneat baptismus peractus *cum simulatione, utrùm* fallentis *sicut in Ecclesiâ*, vel in eâ, quæ putatur Ecclesia, an jocantis, sicut in mimo. At fallens in Ecclesiâ, & jocans in mimo in hoc conveniunt, quòd uterque non habet fidem de effectu baptismi, quia neuter habet intentionem de sanctificatione animæ. At differunt in hoc, quòd fallens in Ecclesiâ seriò intendit verè facere, quod spectat externam actionem, quod facit Ecclesia, ut & ipse censeatur esse Christianus. At jocans in mimo vult tantùm repræsentare per ludum, quod facit Ecclesia, quod non est velle seriò facere, quod facit Ecclesia, sed per ludum velle irridere, quod facit Ecclesia.

Verùm quid ad tertiam illam difficultatem respondit Augustinus: *Ubi autem neque societas ulla esset ita credentium, neque ille qui ibi acciperet, ita crederet, sed totum ludicrè, & mimicè, & jocularitèr ageretur, utrùm approbandus esset baptismus, qui sic daretur?* Respondet rem satis dubiam esse, & ut certa definitio in Synodo statueretur, divinum auxilium à Patribus implorandum. Et quidèm Sanctum Patrem de aliquo dubitasse, quod modò extrà dubium ponitur, necessariò dicendum est. Quando enim ait mimicè, & ludicrè collatum baptismum: vel *mimicè, & ludicrè* ita intelligebat, ut procul indè esset non solùm intentio de effectu Sacramenti, verùm etiam intentio faciendi, quod facit Ecclesia; vel ita, ut hæc secunda intentio minimè excluderetur. Si de hoc secundo dubitavit, jam modò constat, satis esse hanc intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, ad valorem baptismi. Si de primo dubius fuit: Item certum modò est inter Catholicos, baptismum exclusâ qualibet intentione non esse validum. Profectò ex verbis Augustini patet, omnem, & quamcunque tunc intentionem excludi, ait enim, *sed totum ludicrè, & mimicè, & jocularitèr ageretur.* Siquidèm si adesset intentio serio faciendi, quod facit Ecclesia, jam non totum, hoc est omni ex parte jocularitèr, & ludicrè ageretur. Quis autem hanc dubitationem Augustino vitio vertat, nisi Morainès parùm æquus Augustino scriptor, qui eas Sancto Doctori sententias affricat, quarum oppositas sinè dubio idem se tenere pronunciat? Jure autem Augustinus judicium suspendit eâ præsertim tempestate, qua ob rebaptizationem Donatistarum, quæcunque iteratio baptismi per ludum dati asserta fuisset, fideles minùs rerum periti, ac simplices longâ viâ ab Schismaticis rebaptizantibus in errorem trahi poterant, cui periculo prudenter Augustinus cavit. Quod verò in votis habuit, ut in plenariâ Synodo res definiretur, jam definita est in Concilio Florentino in decreto fidei post ultimam Sessionem, & in Tridentino Sess. 7. can. 11. dum intentio ministri decernitur requiri ad valorem Sacramentorum. Ita Augustinus caput Illud 53. concluserat: *Quamò magis ergo nunc sinè præjudicio diligentioris inquisitionis, vel majoris auctoritatis illud dixisse accipiendus sum.* Quarè suâ illâ suspensione sententiæ nullum præjudicium inferre voluit *diligentiori inquisitioni*, quæ de intentionis necessitate in utroque Oecumenico Concilio summa diligentia à sapientissimis Patribus adhibita est, aut *majori auctoritati* utriusque Synodi necessitatem intentionis citrà dubium ad valorem Sacramentis definientis. Neque hìc sibi plaudant Heterodoxi, quorum Princeps est Kemnitius, suum esse Augustinum mentientes, dum necessariam intentionem inficiantur. Nam planè contrà ipsos est. Ille enim dubitavit, num sinè intentione esset validus baptismus, at illi validum esse audacter, & citrà ullam dubitationem pronunciant. Augustinus dixit, nolle se in eâ *progredi aliquâ temeritate sententiæ, quæ nullo in Catholico regionali Concilio cœpta, nullo plenario Concilio terminata sunt.* At cùm in uno, & altero Concilio veritas illa Augustini tempore occulta, posteà inclaruerit, nihil eos Augustini dubitatio juvat, sed ubi ille ajedat, *dicturos sententias, me quid jam exploratum, & cognitum afferrent, humiliter expectarem*, deberent ipsi Augustini verba inaudientes à duplici Synodo pronunciatam sententiam sequi. Mirentur verò Recentiores Augustini ingenium, qui ideò dubitavit de necessitate intentionis, quia illam aliquo argumento suaderi videbat, at quia nullius Concilii auctoritate decreta erat, ejusdem modestiam laudent, qui de incertis certam ferre sententiam recusavit. Ita ex illâ dubitatione, ex quâ Morainius Augustinum arguit, idem nobis quàm maximè commendandus venit.

§. VIII.

Utrùm Augustinus dixerit tellurem non esse rotundam, nullosque dari Antipodas?

HActenùs errores, quos Augustino objecit Morainius, à Sancti Patris libris propulsavimus. Adamus nobis modò refellendus est, qui utì cæteris Recentioribus eruditione inferior est, ita universos in censurâ adversùs Augustinum ferendâ facilè superavit. Hic quosdam errores de Augustino publicat, quos Morainès etiam opposuit, à quibus procul fuisse Sanctum Doctorem ostendimus; addit verò dixisse insuper Augustinum: *Terram non esse rotundam, nullosque dari Antipodas:* Pag. 585. cap. 3. Eâdem fronte, quâ finxit, Augustinum negasse animam esse spiritualem, hic eundem Sanctum Doctorem terræ rotunditatem ignorasse comminiscitur. Sed illi, qui absque ullius textùs appellatione de Augustino,

ut libet, ut lubet, quælibet affirmare sibi licitum putavit, satis facilè fuit talia portenta Hipponensi Præsuli adscribere. Sanè Augustinus lib. 1. de Gen. ad lit. cap. 12. terram rotundam fatetur: *Cum enim*, inquit, *totam terram adhuc aqua tegeret, nihil impedibat, ut aquosa, & GLOBOSA moles ex unâ parte faceret diem lucis præsentia, ex aliâ noctem lucis absentia.* Et lib. 16. de Civ. Dei cap. 9. ubi de Antipodis disserit: *Nec attendunt*, inquit, *etiamsi figura conglobata, & rotunda mundus esse credatur, sivè aliqua ratione monstretur, non tamen esse consequens, ut etiam ab illâ parte ex aquarum congerie nuda sit terra.* Nullus igitur in Augustino legitur de telluris rotunditate error, sed ea sunt inania Adami objecta.

Verùm negasse Augustinum Antipodas, non ibo inficias, sed vulgarem hominum sententiam secutus est. Testatur Plinius, magnam litem de Antipodis fuisse inter literarum professores, & vulgus. At Augustinus haud vulgari argumento in eam opinionem ductus est, nempè quòd periculum esset, ne qui nobis adversa vestigia premunt, in cœlum ruerent; sed tùm ex sacrâ, tùm ex profanâ historiâ rationes consideravit, quæ sapientissimos quosque in eam sententiam traxere. Ligur ille Argonauta novi Orbis inventor non ab uno Principe circulator habitus est, cùm se ad Antipodas classem ducturum polliceretur, nec ut arbitror, Arragoniæ Rex integram magno promissori fidem præstitit, sed quæ est hominum insatiata cupido, pauca navigia in spem Orbis naufragiis objectari, in lucri loco reposuit. Macrobius lib. 2. de Somnio Scipionis cap. 9. solâ conjecturâ Antipodas credi dixit in oppositâ Orbis parte, *quòd propter similem temperiem similiter incolitur, sed à quibus non licuit unquam nobis, nec licebit agnoscere.* Et quidèm Aristoteles, Plinius, Ptolomæus, cæterique Historici, Cosmographi, ac Philosophi veteres, quibus Scholastici Parisienses adstipulati sunt, tellurem non ubique habitabilem posuere, sed tantùm sub Zonis temperatis, cùm tamen etiam sub torridâ, ac utraque frigidâ terram incoli certum sit. Quid quod? Zacharias Papa Epist. 10. ad Bonifacium scriptâ anno 748. *perversam, & iniquam doctrinam* vocat asserentem, *quòd alius mundus, & alii homines sub terrâ sint.* Et ille quidèm vulgarem sententiam secutus est. Nos quidèm ex nostrorum navigationibus ista didicimus. At utì Sapientibus illis majoribus nostris, quibus literas omnes acceptas ferimus, vitio non datur, quòd tellurem ex majori parte inhabitabilem scripserint, neque reprehendendus venit Augustinus, si eandem terram ex oppositâ parte habitari negaverit. Difficile illi videbatur, potuisse homines ab uno Adam propagatos in oppositam terræ partem Oceani immensitate trajectâ semel navigasse, iterumque post diluvium illuc advectos fuisse, nullamque hujus rei adeò memorabilis mentionem, vel in sacris, vel in profanis literis fieri. Profectò hucusque neicitur, quomodò ex Europâ illuc bis homines pervenerint. Itaque cùm ponentes Antipodas conjecturâ tantùm, quæ levem prorsùs, ac debilem certitudinem parit, ad id dicendum moverentur, & Augustinus Antipodas negaverit omnium historicorum fide, ac antiquissimâ Patrum traditione suffultus, potiori jure ille Antipodas sustulit, quàm alii adstruxere. Verùm non adeò opinio negans Antipodas Augustino inhæsit, quin aliquando admiserit, libro enim de decem categoriis cap. 10. ait: *Terra, quæ videtur in medio ubique subtus est, & Antipodes nostri, qui nobis dicantur figere adversa vestigia, cœlum super se habent.* Pater Macedo vir in Augustini lectione versatissimus in volumine, quod Concentum Euchologicum inscripsit, in commentariis ad Orationem in festo Sancti Marci videtur velle insinuare, Americam Augustino innotuisse, dum non uno loco quatuor esse partes terræ affirmat, *mirari libet*, inquit, *Augustinum quatuor Orbis partes tam perspicuè nominare, quasi suâ jam ætate America detecta esset.* Sanctus Doctor lib. 16. de Civit. cap. 9. opinionem Antipodas affirmantem veluti absurdam rejecit: *Nimisque*, inquit, *absurdum est, ut dicatur aliquos homines ex hac in illam partem Oceani immensitate trajectâ navigare, ac pervenire potuisse, ut etiam illic ex uno illo primo homine genus institueretur humanum.* Quatuor partes dixit Augustinus, nempè Orientem, Occidentem, Meridiem, & Aquilonem. Ita tract. 118. in Joannem: *Propter quod alibi dicit, missurum se Angelos suos, ut colligant Electos ejus à quatuor ventis, quod quid est nisi à quatuor partibus Mundi, Oriente, Occidente, Aquilone, & Meridie?* At hæ partes in veteri Orbe probè censebantur esse, etiamsi America ignoraretur. Matth. 24.

§. IX.

An sententia Sancti Augustini de simultaneâ rerum creatione sit erronea?

HIc etiam Recentiorum querelæ, imò censuræ, quibus insignem Sancti Doctoris interpretationem in cap. 1. Geneseos excipiunt, refellendæ sunt. Magnum illud ingeniorum monstrum, si usquam aliàs in explicando Hexamerone admirabilem subtilitatem præ se tulit, sed quantum indè laudis apud veteres sibi comparavit, tantum reprehensionis apud Recentiores sibi contraxit, aut plus etiam fortasse. Augustinus, quòd videbat sex priores dies, queis Moyses mundum à Deo creatum scribit, si literaliter accipiantur, gravissimis difficultatibus subjici, quas ipsemet in libris de Genesi ad literam proponit, subtilem prorsùs, ac se dignam sententiam excogitavit, nempè dies illos intelligendos esse mysticè juxtà cognitionem Angelicam de rebus in Deo, & in proprio genere, & juxtà ordinem rerum simul à Deo creatarum dierum etiam ordinem in Angelorum mente designavit. Hanc Sancti Patris explicationem de simultaneâ rerum creatione mysticè in sex illos dies sic divisam paucis refert Sanctus Thomas 1. p. q. 74. art. 2. At, quæ fuit Augustini modestia, hoc à se excogitatum interpretamentum ita docuit, ut meliori explicationi nullum se præjudicium afferre velle protestatus sit: *Quisquis ergo*, inquit, *non eam, quam pro nostro modulo vel indagare, vel putare potuimus, sed aliam requirit in illorum dierum enumeratione sententiam, quæ non in prophetiâ figuratè, sed in hac creaturarum conditione propriè, meliùsque possit intelligi, quærat, & divinitùs adjutus inveniat. Fieri enim potest, ut etiam ego aliam his Divinæ Scripturæ verbis congruentiorem fortassis inveniam; neque enim ita hanc confirmo, ut aliam, quæ præponenda sit, inveniri non posse contendam.* His se munitum voluit adversùs malevolorum Lectorum censuras lib. 4. de Gen. ad lit. cap. 28. Hæc sola Augustini verba solidæ apologiæ loco habenda essent, nec quicquàm rursùs addendum foret pro ejusdem interpretationis defensione. Cæterùm ex nostris Scriptoribus Magister Emanuel Cerda Lusitanus Publicus in Academia Conimbricensi Theologiæ Professor in suis quodlibetis Theologicis acerrimè contrà Recen-

Recentiorum impetum Magni Parentis sententiam propugnat, eorumque & in censurando audaciam, & in impugnando debilitatem ostendit, idem quoque præstitit Carolus Moreau noster Bituricensis in vindiciis pacificis. Ego Recentiorum accusationes cum veterum Theologorum, & quidèm Principum judiciis conferre volo, nam qui exactam Augustinianæ sententiæ defensionem desiderat, Cerdensem legat.

Igitur Ludovicus Molina, in tract. de Opere sex dierum disp. 1. ita de Augustini explicatione judicat: *Exponere in eo sensu Scripturas, est sanè earum auctoritatem enervare, & ludibrio fortè eam coram infidelibus exponere.* At non ita abjectè de Augustini interpretatione sensit Magnus Theologiæ, imò Ecclesiæ Doctor Sanctus Thomas in 2. sent. dist. 12. q. 1. art. 2. *Harum igitur*, inquit, *expositionum prima* Augustini *est subtilior, magis ab irrisione infidelium Scripturas defendens.* Alterum ejusdem Angelici Præceptoris textum mox laudabo, in quo contraria prorsùs scribit iis, quæ de Augustino Recentior ille affirmavit. Cornelius à Lapide censoris personam contrà Augustinum induens ait: *Contrarium docent omnes alii Patres, idque omninò vincit simplex, & historialis narratio Moysis; quarè erroneum jam est dicere omnia uno die esse creata.* Verùm Augustino consentit Albertus, qui ob multiplicem, ac mirabilem literaturam Magni cognomento insignitus fuit, his planè verbis: *Sinè præjudicio sententiæ melioris videtur Augustino consentiendum.* 1. part. Summæ q. 12. de quatuor coævis. Addit Sanctus Thomas proximè laudatus: *Hæc opinio* Augustini PLUS MIHI PLACET. Ita-ne, Corneli, sententia illa, quam Albertus Magnus, ac Sanctus Thomas Scholasticorum lumina, ac columina probant, & sequuntur, hac ætate erronea evasit? Quænam illam Synodi? Qui Romani Præsules? Quæ Doctorum Academiæ proscripsere? An quia tibi, tuisque displicet, erronea censenda est? At scito Recentioribus Augustinianis Doctoribus probari Cerdensi, Moreau, atque Ludovico ab Angelis Doctori Conimbricensi lib. 5. de Vitâ Sancti Aug. cap. 9. ubi alios Patres, qui Augustino eâ in re consensere, producit, atque in Molinam ob Patrem reprehensum invehitur. Tertius Augustini accusator Arriaga clamat: *Explicatio hæc censetur ab omnibus improbabilis, nec ego dubito, quin si Augustinum non haberet Patronum, manifestè damnata fuisset, ut hæretica:* Tom. 2. in 1. p. disp. 28. num. 40. At Recentioris hujus voces comprimunt duo Parisiensis Scholæ Theologi præcipui Sanctus Bonaventura, & Ægidius Romanus. Ille quidèm in 2. dist. 13. art. 1. q. 1. scribit: *Quamvis autem hæc positio probabilis esset, & rationabilis, Catholici tamen tractatores, qui Augustinum secuti sunt, viam aliam approbaverunt magis.* Iste verò 1. p. Hexam. cap. 28. *Non autem*, inquit, *ista dicimus, ut improbemus opinionem Augustini, quæ est valdè subtilis, & solemnis.* Sed quid tandem dicat ille Augustini censor Moraines audiamus. Ille quidèm recitans catalogum errorum Sancti Patris, hunc primo loco posuit: *Sensit ille mundum in instanti creatum fuisse &c. quod non convenit cum scriptis à Moyse cap. 1. Geneseos, ut ostendunt accuratiores Theologi, speciatimque Suarez, Molina,* MARTINON (ita semet inter accuratiores Theologos recenset) *communiterque rejicitur à Doctoribus Catholicis:* Disp. 12. Anti-Jans. num. 32. Sed non ita judicavit Dionysius Carthusianus, dum in cap. 1. Gen. art. 5. scripsit: *Augustinus excogitavit quandam expositionem subtilem, per quam defendit scripturam ab irrisione huiusmodi, & tamen salvavit scripturæ, & fidei veritatem.* Et antè ipsum Sanctus Thomas recitatâ Augustini, & alterâ aliorum Patrum explicatione inquit: *Utrumque sensum circumstantia litteræ patitur:* In 2. sent. cit. Nè Sanctus Thomas, Albertus Magnus, Sanctus Bonaventura, & Ægidius Romanus inter accuratiores Theologos minimè recensendi sunt? Erunt-ne illi de ultimâ Theologorum plebe, Senatores verò Suarez, Molina, & Martinon? Imò omnium nobilissimi illi sunt, quibus & Suarez, & Molina assurgant, Martinon verò nec eâdem cum illis die nominetur.

Illud quidèm Principum Theologicæ Scholæ judicium de Sancti Augustini interpretatione fuit, cui sanè alii ante Augustinum viam aperuerant. Philo Hebræorum Plato communem sententiam de opere sex dierum non modò rejecit, verùm etiam irrisit lib. 1. allegor. inquiens: *Rusticanæ simplicitatis esse, putare sex diebus, aut utique certo tempore mundum esse creatum.* Ex Græcis Clemens Alexandrinus lib. 6. Strommatum eandem explicationem secutus est, quam apud Latinos noster Augustinus quàm maximè illustravit. Illam etiam tantì fecere universi Scholastici Doctores, ut magno studio adlaborarint in explicandâ sententiâ Augustini de cognitione illâ matutinâ, & vespertinâ rerum, nempè in divinâ naturâ, & in se ipsis. Ito de vero Augustini sensu inter se non leviter litigant Doctores Scholarum Principes Albertus Magnus 1. p. Summ. q. 12. art. 6. & 7. Sanctus Thomas 1. p. q. 58. art. 6. & 7. Bonaventura 2. dist. 4. art. 3. q. 1. Scotus 2. dist. 3. q. 9. Ægidius 1. p. Hexamer. cap. 29. & cæteri communiter, quos non sinè laude in eadem Augustini mente indagandâ imitati sunt Jesuiticæ Scholæ Duces Suarez lib. 1. de Opere sex dierum cap. 10. Vasquez 1. p. disp. 51. cap. 2. Mitto hìc quæ ex Cassiodoro, Isidoro, Junilio, aliisque in commendatione Augustinianæ explicationis adducunt Lusitani nostri Doctores Cerda, & Ludovicus ab Angelis. Pater Macedo in altero Theologico Tomo Collationum de Angelis, qui jam prælo paratus est, doctissimè Sancti Patris interpretationem defendit, ubi plures Recentiores laudat, qui Augustini sententiam amplexati sunt: Collat. 6. diff. 2. Interim legendus omninò est idem Augustinus lib. 12. Confess. ubi à cap. 14. usque ad 32. quo liber ille clauditur, justam sibi apologiam paravit, quâ suas in Moysen interpretationes sugillantes solidè confutavit.

§. X.

Sanctus Augustinus non erravit asserendo, peccatum originale esse causam reprobationis.

ADesdum Lector, nam immanem prorsùs Augustino errorem objicit Adamus, dum cap. 3. pag. 584. & cap. 6. pag. 614. scribit, Augustinum sensisse, *solum peccatum originis esse causam reprobationis damnatorum.* Posteà cap. 10. pag. 667. hanc eandem Augustini sententiam sequenti censurâ perstringit: *Sed si iste Doctor*, nempè Augustinus, *adderet, peccatum originale esse solam causam reprobationis, & esse id, quo ad salvatos à damnatis separandos movetur Deus, non solùm pro hujus opinionis defensione mortem oppetere nolo, sed credo mihi licere illam horrere, quia mater est illius quam Calvinus, tantâ impietate, ac rabie urget contrà Ecclesiam.* Quis autem sit iste error Augustinianæ sententiæ filius subticuit, sat enim illi fuit Sancti Doctoris assertum Calvinismi agnatione objectâ, non suspectum modò, sed & exosum reddere. Porrò quicunque

iste error fingatur ex illâ sententiâ Sancti Doctoris illatus à Calvino, interrogatum velim Adamum, num ex thesi Sancti Augustini de reprobatione ex originali solo peccato orta Calviniana illa opinio deducatur verè, an apparenter tantùm? Si primum dicat, tunc faciet Augustinum ex Ecclesiæ Doctore Calviniani erroris Magistrum, quod impium est cogitare. Si verò alterum affirmet, videbit, Sancti Augustini sententiam non modò reapse non esse Calvinianæ hæreseos, ut perperàm putat, matrem, sed neque affinem, & optimè cum Calviniani erroris confutatione posse componi. Undè igitur, Adame, tale monstrum finxisti? an quòd ita Calvinistæ arbitrantur? Sed si horum præjudicia sequeris, jam poteras universam Augustini doctrinam, imò & sacros codices compendio horrere, nam Calvinistæ quotquot hæresum portenta nutriunt, ne veterum patrocinio nudati videantur, sub Sacræ Scripturæ, atque Augustinianæ togæ quibusdam veluti laciniis eadem obvolvere totâ arte conantur.

O utinam hocce Calvini effatum ex Augustini sententiâ deductum protulisses, nulla nobis ejusdem refellendi difficultas esset, qui tenebras non invehi, sed fugari Solis præsentiâ novimus! Sed cùm nullum tale dogma appellaveris, eo silentio non obscurè significasti, non esse illud quidèm Augustinianæ sententiæ filium, sed è tuo cerebro natum figmentum, si tamen vigilans illa scripsisti. Sed age videamus, quàm longè Sancti Augustini sententia de reprobatione ex solo peccato originali ortâ, distet ab errore Calvini. Certa Sancto Augustino sententia stetit, reprobationem supponere necessariò peccatum saltem originale. Quarè versans illa Pauli ad Rom. 7. *Cùm nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali &c. Jacob dilexi, Esau autem odio habui*, in quibus verbis reprobatio Esau designatur, eandem peccatum originis supponere docuit. In Epist. 105. ait: *Quid oderat in Esau antequàm fecisset aliquid mali, nisi originale peccatum?* Et lib. 1. ad Simplic. q. 2. scribit: *Non igitur odit Deus Esau hominem, sed Esau peccatorem.* Quod quidèm peccatum non esse factum à Deo, qui bonorum tantùm est auctor, ibidem probat concludens: *Odit enim in eis impietatem, quam ipse non facit.* Quarè nullo pacto Deum futurum justum asseverat, si homines reprobaret nullo in ipsis existente peccato: *Ut autem odisset Esau, nisi injustitiæ merito, injustum est.* Ibid. Et Epist. 106. ad Paulinum: *Hæc massa si esset ita media, ut quemadmodùm nihil boni, ita nec mali aliquid mereretur, non frustrà videretur iniquitas, ut ex eâ vasa fierent in contumeliam.* Idem habet Epist. 157. ad Optatum: *Meritò autem videretur injustum, quòd fiunt vasa iræ ad perditionem, si non esset ipsa universa ex Adam massa damnata. Quòd ergo fiunt indè nascendo vasa iræ, pertinet ad debitam pœnam.* Hinc contrà Pelagianos urget, Deum futurum injustum, si pueros morientes sinè peccato originis, licèt non forent baptizati, damnaret, dicens: *Bonus est Deus, justus est Deus, potest aliquos sinè bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest quemquam sinè meritis damnare, quia justus est:* Lib. 3. contrà Jul. cap. 18. Plurima ad hoc ipsum probandum Sancti Patris testimonia passim obvia sunt. Ergo hæc fixa, constansque Augustino sententia fuit, neminem à Deo antè prævisionem peccati saltem originalis reprobari. At Calvinus in contrariam prorsùs partem ivit dicens, Deum suo decreto homines non solùm reprobare antè prævisum eorum peccatum, verùm etiam ex divinâ reprobatione hominum peccata fieri. Id fusè tradit lib. 3. Instit. cap. 22. & 23. Dabo nonnulla testimonia. Scribit cap. 23. §. 4. *Fateor sanè in hanc, quâ nunc illigati sunt, conditionis miseriam Dei voluntate decidisse universos filios Adæ, atque id est, quod principio dicebam, redeundum tandem semper esse ad solum divinæ voluntatis arbitrium.* Et §. 7. *Disertis verbis hoc extare negant, decretum fuisse à Deo, ut suâ defectione periret Adam.* Et posteà: *Decretum quidèm horribile fateor, inficiari tamen nemo poterit, quin præsciverit Deus, quem exitum esset habiturus homo, antequàm ipsum conderet, & idcircò præsciverit, quia decreto suo ordinaverat.* Item §. 1. *Minimè consentaneum est, præparationem ad interitum aliò transferre, quàm ad arcanum consilium Dei.* Et cap. 22. §. 11. *Si non possumus rationem assignare, cur suos misericordiâ dignetur, nisi quoniam illi ita placet, neque etiam in aliis reprobandis aliud habebimus, quàm ejus voluntatem.* Prætereà cap. 23. §. 9. *Excusabiles peccando haberi volunt reprobi, quia evadere nequeunt peccandi necessitatem, præsertim cùm Dei ordinatione sibi injiciatur hujusmodi necessitas. Nos verò indè negamus ritè excusari, quandoquidèm Dei ordinationi, quâ se exitio destinatos conqueruntur, sua constet æquitas nobis quidèm incognita, sed illi certissima.* Hoc idem, & copiosiùs repetit in libro de æternâ Dei prædestinatione pag. 917. Editionis Genevensis anni 1552. *Quomodò autem Dei præscientiâ, & decreto statutum fuerit, quod de homine futurum erat, neque tamen in culpæ societatem trahendus sit Deus, quasi transgressionis vel auctor sit, vel approbator, cùm longè altius humanæ mentis perspicaciâ esse arcanum palàm sit, ne ignorantiam fateri pudeat.* Hinc Zanchius lib. 5. de Nat. Dei cap. 2. ait: *Fuit hoc primum, quod de reprobis constituit Deus ab æterno, nempè quorundam hominum ad exitium sempiternum destinatio, ad hoc autem ordinata fuerunt ipsorum peccata.* Ergo Calvini sententia est, Deum suo immutabili decreto homines in peccata impellere; undè reprobatio Dei antecedit prævisionem peccatorum, quæ ut ajunt, sunt effectus ipsius reprobationis. Sed quid pluribus ago, quasi Calvini opinio omnibus nota non sit, cùm idemmet Adamus cap. 14. pag. 725. apertè id fateatur, scribens Calvinum dicere: *Deum subtrahere lumen, & gratiam necessariam ad salutem omnibus illis, quorum damnationem decrevit antè, vel post visionem peccati originalis.* Porrò si Sancti Augustini, & Calvini sententiæ contradictoriè opponuntur, quò longiùs ab illo Calvini errore, quemcumque fingas, recedere possumus, quàm accedendo ad sententiam Sancti Doctoris è diametro cum Calvini errore de reprobatione malorum antè prævisionem peccati pugnantem? Et tamen, si superis placet, ausus est Adamus eam Augustini sententiam Calvinianæ hæresi non propinquam publicare, sed propinquissimam, matrem enim hæreseos asseveravit, cùm tamen Calvinistas validè premat, ac suffocet. Decretum hoc Calvinianum reprobos in peccata compellens, mater est omnium errorum, quos in materiâ de prædestinatione, gratiâ, & libero arbitrio Calvinus congessit. Indè enim hominis libertas evertitur, necessitas ad peccandum imponitur, fatale decretum Stoicorum inducitur, Deus criminum Auctor publicatur, & mille hujusmodi errorum portenta nata sunt, quorum nullum ex memoratâ Sancti Patris sententiâ derivat.

Est igitur *celebris*, ut ait Joannes à Sancto Thoma, sententia Sancti Augustini, peccatum originale fuisse causam reprobationis omnium damnatorum, quam sæpè docuit Sanctus Pater, Epist. 105. ad Sixtum. 106. ad Paulinum. 157. ad Optatum, in Enchir. cap. 98. & 99.

& 99. Lib. 2. ad Bonif. cap. 7. Alia plurima loca designat Cortina Patris Macedo thesi 20. Augustinum secuta est ejus schola, Fulgentius lib. 1. de Verit. prædest. & grat. statim post initium, Prosper ad septimam objectionem Gallorum, Africani Patres in Sardiniâ exules in Epistolâ Synodicâ cap. 6. Sanctus Thomas q. 6. de verit. art. 2. ad 9. undè utì ad mentem Angelici Præceptoris eandem defendunt præclarissimi Dominicani instituti Theologi, Thomas de Lemos, Illustrissimus Godoy, Jo: Baptista Gonettus Tom. 4. Clypei Thomistici disp. 5. art. 3. qui priores illos ex suis Doctores citat. Sed ex Societate Augustino astipulantur Suarez in 1. p. lib. 5. de reprob. cap. 5. Vasquez disp. 95. cap. 4. num. 17. & cap. 9. num. 60. licèt varient inter se circà modum, quo peccatum originale sit causa reprobationis; hic enim dicit esse peccatum originale prout est in primo parente, quo gratiæ congruæ negationem nepotibus meruit; ille verò eam vim demeritoriam ipsimet peccato originali, prout inficit singulos quosque, inesse arbitratur. Meliùs Didacus Ruiz Recentiorum eruditissimus id ipsum explicat, ac latè defendit disp. 14. de prædest. sect. 4. & seq. Sed ad objectionem Adami repellendam referam decretum, quo Augustini sententiam de reprobatione ex peccato originali ortam Theologi Societatis defendere jussi sunt à Claudio Aquavivâ Præfecto totius familiæ. Olim, ut capite 3. §. 7. diximus, impressus est liber de ratione studiorum Societatis Romæ anno 1586. universis propositus, ut regula & discendi, & docendi post annuam sex insignium Doctorum Societatis disputationem, ac longissimum examen. Ibi autem in titulo de opinionum delectu regulâ 6. pag. 14. proponitur, & eligitur definienda, & tradenda universæ Scholæ Societatis hæc propositio 12. *Non solùm ex parte nostrâ nulla fuit ratio, seu conditio prædestinationis; sed neque absolutè dicendum est, esse in nostrâ potestate, ut prædestinemur, nec salvi fient ulli, nisi prædestinati. Et 13. Reprobationis, quâ cæteri homines excidere ab ultimo fine permissi sunt, causa fuit peccatum originale.* Hæc ibi. Jamne vides, jamne sentis, Adame, quæ sit sapientissimorum veterum tuorum Theologorum reverentia ergà Augustini sententiam de reprobatione ex solo originali peccato primitùs derivatâ, quam tamen præ tuâ singulari pietate, eruditione, ac zelo *horrere* te dicis, utì *Calviniani* erroris *matrem?* Plurimi quidèm Theologi varios modos excogitarunt, quibus eam Sancti Patris doctrinam explicarent, atque defenderent. Dominicus Bannez 1. p. q. 23. art. 5. quinque explicationes refert, quarum nullam probat. Quinque etiam modos recenset Gonettus cit. §. 6. quos singulos in ipsorum probabilitate relinquit. Ego juxtà doctrinam Sancti Augustini ita difficillimi mysterii solutionem propono; neque enim facile est, divinæ voluntatis arcana rimari, quis enim consiliarius ejus fuit?

Certum dogma est, hominem ex peccato primi parentis evasisse massam perditionis, ita ut seclusâ gratiâ Redemptoris nunquam indè suis viribus potuisset resurgere, quod olim ab Innocentio I. & Africanis Conciliis contrà Pelagianos statutum fuit. Evaserant igitur omnes homines in Adamo naturâ filii iræ, subjecti potestati Dæmonis, inimici Dei, & indigni qualibet gratiâ, facti objectum divini odii, atque vindictæ. Potuisset summa Numinis justitia qualibet vel minimâ gratiâ negatâ in æternùm genus humanum originali peccato infectum perpetuâ damnatione punire. Docuit hoc Augustinus sæpissimè. In Enchir. cap. 99. *Universum*, ait, *genus humanum tam justo judicio divino in apostaticâ radice damnatum, ut etiamsi nullus indè liberaretur, nemo rectè posset Dei vituperare justitiam, & qui liberantur, sic oportuisse liberari, ut ex pluribus non liberatis, atque in damnatione justissimâ derelictis ostenderetur, quid meruisset universa conspersio, & quò etiam ipsos debitum judicium Dei duceret, nisi ejus indebita misericordia subveniret.* Similia habet lib. de Corr. & Grat. cap. 10. lib. de Dono persev. cap. 8. initio, lib. de Prædest. Sanctor. cap. 8. Hæc exemplo Angelorum malorum confirmat cap. 27. Enchiridii: *Et si quidèm*, inquit, *in melius hominum reformationem nullam prorsùs esse voluisset, sicut impiorum nulla est Angelorum, non immeritò fieret.* Itaque in illâ massâ perditionis homo evasit indignus totâ serie gratiarum, quas inter primæ sunt gratia justificans, per quam homo accedit ad Deum, & gratia perseverantiæ finalis, per quam homo non ampliùs potest recedere à Deo. Homo igitur ex peccato originali incidit in privationem gratiæ justificantis, & in privationem potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum in semel acceptâ gratiâ justificante, quæ privationes, cùm respiciant diversas formas, diversæ etiam sunt inter se, & una sinè alterâ donari à Deo potest, ut certum est ex fidelibus, qui damnantur, quibus dedit Deus gratiam justificantem, illis tamen negavit gratiam perseverantiæ finalis. Hinc perseverantiam esse *ex speciali auxilio Dei*, docuit Tridentina Synodus Sess. 6. can. 22. & olim Arausicana II. can. 10. Duce Sancto Augustino, qui Catholicam veritatem integro volumine de Dono perseverantiæ inscripto, solidissimè contrà Semipelagianos propugnavit. Porrò hæc est differentia inter utramque privationem, quòd privatio gratiæ sanctificantis vel est ipsamet formalis ratio peccati, vel est necessariò connexa cum peccato. Altera verò privatio, nempè potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum stat cum gratiâ sanctificante. Sancti enim orant, ut Deus donet illis perseverantiam, non igitur illam habent, ut probat Augustinus cap. 23. per totum; aliàs enim non esset speciale Dei beneficium à gratiâ justificationis distinctum; undè per gratiam sanctificantem non tollitur ipsa privatio potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum. Hæc verò privatio est in pœnam primi peccati, sicuti etiam privatio subjectionis concupiscentiæ respectu rationis, & licèt in baptismo *nihil est damnationis iis, qui verè consepulti sunt cum Christo per baptisma in mortem*, ut ait Tridentinum in decreto de peccato originali, quod dixerat anteà Augustinus lib. 1. ad Bonif. cap. 10. *Nulla ergo condemnatio est nunc his, qui sunt in Christo Jesu*, non id intelligitur de pœnalitatibus, ita enim loquuntur Theologi, sed de culpâ, cujus nihil remanet post baptismum: illæ enim etiam post baptismum remansere.

Hanc privationem relictam esse in pœnam primi peccati adeò notum est in Sancti Augustini sententiâ, ut vel ipsi Semipelagiani hoc ex Augustino supponere solerent contrà ipsum arguentes. Etenim cùm probare vellent, Adamum, eò quòd perseverantiæ donum non acceperit, sinè culpâ cecidisse, solitam, ac familiarem Augustino responsionem præcludentes ita instàbant, teste Hilario in Epistolâ ad Augustinum: *Neque enim dici potest ideò non accepisse, quia non est discretus à massâ perditionis gratiæ largitate; nondùm quippè erat illa in genere humano perditionis massa, antequàm peccasset, ex quo tracta est origo vitiata.* Ergo supponunt juxtà mentem Sancti Doctoris, privationem potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum

esse pœnam massæ peccato originali infectæ; cui argumento solvendo Sanctus Doctor aurea illa tria capita de Correptione & Gratiâ, nempè 10. 11. & 12. exaravit. In illo cap. 11. palàm concedit, auxilium ad perseverandum in pœnam peccati deesse, quod tamen non potuit deesse Angelis, vel Adamo: *Si autem*, inquit, *hoc adjutorium vel Angelo, vel homini, quum primùm facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sinè divino adjutorio posset manere, si vellet, non utique suâ culpâ cecidissent; adjutorium quippè defuisset, sinè quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est, quibus autem datur, secundùm gratiam datur.* Non potest autem intelligere Augustinus, nisi in pœnam peccati originis donum perseverantiæ negari; nam baptizatus cùm primùm lethaliter peccavit, caruit dono perseverantiæ in bono semel accepto, ergo in pœnam peccati originalis fuit à Deo denegatum. Idem tradit latè cap. 8. de Dono perseverantiæ, ubi quærenti, *cur quibusdam, qui eum coluerunt bonâ fide, perseverare usque ad finem non dedit*, respondet, perseverantiam non esse debitam naturæ, sed esse gratiam, quæ potest negari; cur autem negetur, tradit initio capitis: *Ex uno quippè*, inquit, *omnes in condemnationem non injustam judicati sunt ire, sed justam. Qui ergo liberatur, gratiam diligat, qui non liberatur, debitum agnoscat.* Hanc perseverantiam *tam magnum beneficium* vocat lib. de Corr. & Grat. cap. 8. in fine, & hac solâ discerni electos à massâ perditionis probat ex professo cap. 8. & 9. illius libri, & rursùs lib. de Dono persev. cap. itidem 8. & 9. Hinc cap. 7. de Corr. & Grat. ait: *Ac per hoc & qui Evangelium non audierunt, & qui eo audito in melius commutati perseverantiam non acceperunt &c. non sunt ab illâ conspersione discreti, quam constat esse damnatam, euntibus omnibus ex uno in condemnationem.* Et posteà statim: *Ab illâ perditionis massâ, quæ facta est per primum Adam debemus intelligere neminem posse discerni, nisi quòd hoc donum habet, quisquis habet, quod gratiâ Salvatoris accepit.* Igitur ex Augustino ex Adæ peccato incidimus in privationem doni perseverantiæ, quod gratuitò tantùm à Salvatore prædestinatis donatur. Privatio verò hujus tam magni beneficii est causa damnationis illativa; quicunque enim caret dono perseverantiæ damnabitur; undè apertè deducitur, peccatum originale esse causam reprobationis. Uno verbo concludo. Carentia doni perseverantiæ est causa damnationis, sed peccatum originale est causa carentiæ doni perseverantiæ, ergo peccatum originale est causa damnationis. Minor est Augustini, & superiùs etiam probata est, quia per peccatum originale homo est indignus totâ serie gratiarum, & licèt sit baptizatus, adhuc habet privationem doni perseverantiæ, quæ est speciale Dei beneficium. Major non ita intelligenda est, quasi illa carentia sit causa per se damnationis, sed tantùm tanquàm non removens prohibens; homo enim justificatus, si tentatione gravi pulsetur, & stet sub privatione potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum, infallibiliter succumbet, ni Deus speciali auxilio donet vim perseverandi, quod auxilium, cùm ex primo peccato non debeatur homini, justè à Deo negari potest. Vide quæ dixi superiùs c. 3. §. 6.

Hæc sententia de reprobatione ex peccato originali ortâ deducitur etiam ex Epistolâ Synodicâ Patrum Africanorum in Sardiniâ exulum, ubi cap. 6. inquiunt: *Dixistis itaque, quòd vobis dicentibus, quòd Esau; & Jacob necdum natis, Jacob per misericordiam gratuitam eligitur, Esau autem originali peccato detentus justo judicio Dei est odio habitus: Illi è contrario dicunt in Esau figuram esse populi Judæorum ex futuris malis operibus condemnandi; in Jacob verò figuram esse populi Gentium ex futuris operibus bonis salvandi. Hæc duo, quæ singula proponitis, bonum est, ut Catholicâ consensione jungatis.* Itaque per ipsos Catholicum est dicere, Esau originali peccato detentum justo judicio Dei esse odio habitum. At cap. 7. scribunt: *In Esau verò judicium justæ severitatis ostendit: qui Sacramento quidèm circuncisionis octavo die secundùm tenorem divinæ constitutionis accepto, reatu peccati originalis caruit, sed per nequitiam cordis in hominis terreni vetustate permansit, illius ibi judicio derelictus, qui gratis salvat, justèque damnat.* At Esau non est detentus originali peccato secundùm reatum, ergo secundùm aliquid ab ipso originali causatum, est enim *derelictus judicio Dei*, quod est carere dono perseverantiæ; nam ut suprà inserebam, permissio primi peccati actualis fit justo judicio Dei negantis donum perseverantiæ in bono justitiæ per baptismum acceptæ; at ex Augustino illud donum negatur in pœnam peccati non actualis, nam de primo peccato actuali loquor, ergo in pœnam originalis. In eadem explicatione est Sanctus Gregorius Papa in Psal. 101. ad versiculum: *Quia cinerem tanquàm panem manducabam*, sic enim ait: *Et cùm juxtà Apostoli sententiam*, neque volentis, neque currentis, sed miserentis sit Dei, *alios qui corruerant misericorditer erigit, alios, qui stare videbantur, cadere justè permittit. Ex peccato namque primi parentis accepimus, ut ne in ipsâ justitiâ stabiles esse possimus.* Quod idem est, quod dicebam, subiisse nos privationem potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum, quæ non aufertur nisi ex *speciali auxilio Dei.* Lege Sanctum Prosperum in resp. ad 7. Gallor.

Igitur præcipuæ pœnæ relictæ ex peccato originali sunt concupiscentia, & privatio potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum. Concupiscentiam relictam esse ad agonem dogma fidei est, ex Tridentino in decreto de peccato originali, quâ de re eleganter Augustinus lib. 2. contrà Jul. cap. 4. *Contrà quam regeneratus, si jam ratione utitur, illo spectante, atque adjuvante velut in agone confligit, quia virtus in infirmitate perficitur, dum contrà hoc nostrum, quod à justitiâ deficit, illo nostro, quod ad justitiam proficit, dimicatur, ut vincente profectu totum surgat in melius, non vincente defectu totum vergat in pejus.* Ideò verò hæc pugna pœnalis nobis justo Dei judicio relicta est, ut homo propriam infirmitatem cognoscens elationem illam, quâ olim in paradiso contrà Dominum superbivit, deprimeret, atque divinum auxilium supplex imploraret. Audi Augustinum lib. 4. contrà Jul. cap. 2. *Sed quia in istâ humanâ miseriâ pejor hostis est cavenda superbia, ideò nimirùm non penitùs extinguitur in carne continentium Sanctorum illa concupiscentia, ut cùm pugnatur adversùs eam, periculorum suorum animus admoneatur, ne securus infletur, donec humana fragilitas ad tantam perfectionem perveniat sanitatis, ubi nulla putredo lasciviæ, nullus tumor superbiæ formidetur.* Idem pariter dicendum est de privatione hujus potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum, nempè relictam illam ad agonem, & ad humanam superbiam contundendam; undè concupiscentia, & privatio ista veluti fœderatæ homini insidiantur, ac mutuò se juvant, ex concupiscentiâ enim inclinante ad peccatum impotentia, & infirmitas standi in bono proposito justitiæ fovetur. Docet hoc eleganter Auctor libri 2. de Vocat. gent. cap. 28. *In cæteris verò*, inquit, *hominibus donec caro concupiscit adversùs spiritum,*

spiritum, & spiritus adversùs carnem, & donec spiritus quidèm promptus est, caro autem infirma, incommutabilis animi fortitudo non potest reperiri, quoniam non hujus, sed alterius vitæ est verè perfecta, & secura felicitas. In præsentis autem agonis incerto, ubi tota vita tentatio est, & ab insidianti superbiâ nec ipsa est tuta victoria, mutabilitatis periculo non caretur. Et licèt innumeris Sanctis suis donet virtutem perseverandi usque in finem divina protectio, à nullis tamen aufert, quod ipsis repugnat ex ipsis, ut in omnibus studiis eorum, atque conatibus semper inter se nolle, & velle decertent. Hoc ipsum docuerat Sanctus Pater lib. de Dono pers. cap. 8. ubi respondens quærenti, cur fideli Deus deneget donum perseverantiæ, ait: *Deus autem melius esse judicavit miscere quosdam non perseveraturos certo numero Sanctorum suorum, ut quibus non expedit in hujus vitæ tentatione securitas, non possint esse securi, multos enim à perniciosâ elatione reprimit, quod ait Apostolus 1.Cor.10.* Quapropter qui videtur stare, videat ne cadat. *Voluntate enim suâ cadit, qui cadit, & voluntate Dei stat, qui stat &c.* Hinc quæcunque contrà hanc privationem objici solent eodem prorsùs modo solvenda sunt, ac illa, quæ contrà pœnalitatem concupiscentiæ Pelagiani Augustino olim opponebant.

Expedienda hic est difficultas, undè tradita Augustinianæ sententiæ explicatio maximè illustrabitur. Carentia, inquiunt, doni perseverantiæ fuit in Adamo, nam perseverantiæ donum, ait Augustinus in lib. de Corr. & Grat. cap. 11. *si habuisset, perseveraſſet*; ergo privatio doni perseverantiæ non est pœnâ peccati, quippè quæ fuit etiam in homine ante peccatum. Hoc argumentum olim Semipelagiani Augustino objiciebant in laudato lib. cap. 10. ubi de Adamo inquiunt: *Non ergo habuit in illo bono perseverantiam, & si non habuit, non utique accepit. Quomodò enim & accepisset perseverantiam, & non perseveraßet? Porrò si propterea non habuit, quia non accepit, quid ipse non perseverando peccavit, qui perseverantiam non accepit? Neque enim dici potest, ideò non accepiße, quia non est discretus à massâ perditionis gratiæ largitate: Nondum quippè erat illa in genere humano perditionis massa, antequàm peccasset, ex quo tracta est origo vitiata.* Nullum argumentum neque subtiliùs, neque operosiùs isto solutum unquam fuit ab Augustino, ut summi ingenii vires omnes eidem diluendo impendisse videatur, tria enim capita in libro de Correptione & Gratiâ integræ responsioni insumpsit, quorum summa est: Adamum habuisse auxilium Dei, quo proximè, & expeditè poterat perseverare, sed ita ut perseverantia actualis reposita esset in usu libero ejusdem ponendo ab ipsamet voluntate Adami, quam per modum habitus adjuvabat. Ad hoc explicandum ibidem duo illa capita 11. & 12. scripsit; unam & alteram sententiam dabo, ne universa huc transferam: *Ut ergo*, inquit, *non acciperet hoc donum Dei, idest, in bono perseverantiam primus homo, sed perseverare, vel non perseverare in ejus relinqueretur arbitrio, tales vires habebat ejus voluntas, quæ sinè ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex se ipsâ concupiscentialiter resistebat, ut dignè tantæ bonitati, & benè vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium:* Cap. 12. Et cap. 11. scribit: *Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem, in illâ quippè eum fecerat, qui fecerat rectum. Dederat & adjutorium, sinè quo in eâ non poßet permanere, si vellet, ut autem vellet, in ejus libero reliquit arbitrio.* Itaque Adam non indigebat dono actualis perseverantiæ, quia habebat adjutorium, quo per modum habitus inerat illi potentia proximè expedita ad perseverandum; undè Augustinus in fine cap. 12. ait: *Cum & voluntas primi hominis fortis, & sana in bono ampliore non perseveraverit habens virtutem liberi arbitrii, quamvis non defuturo adjutorio Dei, sinè quo non posset perseverare, si vellet: non tamen tali, quo in illo Deus operaretur, ut vellet. Fortissimo quippè dimisit, atque permisit facere, quod vellet.* Quarè Adamo nil defuit ex parte Dei ad hoc, ut posset perseverare, sed sibi nolens defuit; nam si voluisset, facillimè perseveraſset. Addit Augustinus, si Deus hoc adjutorium denegasset, Adamum, itemque Angelos non suâ culpâ casuros fuisse, rationem assignans, *adjutorium quippè defuisset, sinè quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est, quibus autem datur, secundùm gratiam datur, non secundùm debitum.* Ergo donum præbens potentiam proximè expeditam ad perseverandum traditum fuit Adamo, ita ut carentia perseverantiæ actualis non potuisset illi imputari culpæ, si eo adjutorio caruisset. Cæterùm ex peccato perdidit sibi, & nobis hoc auxilium constituens potentiam proximè expeditam ad perseverandum. Quarè privatio hujus potentiæ in nobis est pœna primi peccati, nam *secundùm gratiam datur, non secundùm debitum.* Tanta verò per peccatum Adæ contracta est impotentia ad proximè expeditæ perseverandum, ut si idem omninò adjutorium, quod datum fuit Adæ ad perseverandum, nobis in statu naturæ lapsæ donaretur, non esset sufficiens ad amovendam illam impotentiam perseverandi, ut docet Sanctus Doctor propè finem cap. 12. hæc tradens: *Si in tantâ infirmitate vitæ hujus, in quâ tamen infirmitate propter elationem reprimendam perfici virtutem oportebat, ipsis relinqueretur voluntas sua, ut in adjutorio Dei, sinè quo perseverare non possent, manerent, si vellent, nec Deus in eis operaretur, ut vellent, inter tot, & tantas tentationes infirmitate suâ voluntas ipsa succumberet, & ideò perseverare non possent, quia deficientes infirmitate nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, ut poßent.* Ex his patet solutio propositi argumenti, negandum est enim antecedens, ut intelligatur de carentiâ potentiæ proximè expeditè ad perseverandum, hæc enim privatio in Adamo non fuit, qui habebat adjutorium sufficientissimum ad perseverandum, solumque illi velle suum defuit. At ipse & sibi, & toti generi humano subsecuto talis potentiæ privationem intulit, cujus occasione tanta crimina committuntur. Hanc doctrinam fusiùs explicavi superiùs capite 3. Gregorius Ariminensis in 2. dist. 26. q. 1. & 2. idem ex Augustino docet.

Objiciunt plures, qui licèt peccatum originale in iis, quibus non est remissum, concedant esse sufficiens motivum reprobationis, in baptizatis tamen id nullo pacto dici posse existimant. Nam peccatum remissum non potest esse causa, cur homo damnetur, non esset enim remissum, si propter illud morte perpetuâ plecteretur; baptizato verò est remissum originale peccatum, & propter illud nulli pœnæ est subjectus: nec potest componi voluntas remittendi peccatum cum voluntate damnandi, & illud æternùm puniendi. Sanè Tridentinum in decreto de Pecc. orig. statuit *nihil damnationis* esse in baptizatis, esset autem multum damnationis, si inesset aliquid dignum puniri pœnâ æternâ. Hoc argumentum pariter Semipelagiani contrà Sanctum Augustinum adducebant; nam cùm ille asserret, peccatum originale esse causam, cur homines universim fuerint reprobati, quos divina prædestinatio suos non fecerat, infe-

inferebant hoc absurdum ex Augustini sententiâ: *Quod ab eis, qui non sunt prædestinati ad vitam, non auferat percepta baptismi gratia originale peccatum.* Hæc est enim secunda objectio Gallorum, quâ doctrinam Sancti Patris, teste Prospero, sugillabant. Respondeo, peccatum originale intulisse pœnas proprias ipsius naturæ, & has per baptismum non remitti, quarum præcipuæ sunt concupiscentia, & privatio potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum in acceptâ justitiâ, & sic nihil damnationis remanet in baptizato, prout damnatio culpam significat, non verò prout dicit pœnam. Nam ibidem docet Sancta Synodus, remanere concupiscentiam, quæ *ex peccato est, & ad peccatum inclinat.* Nullo verò pacto conceditur, hominem baptizatum damnari propter peccatum originale formaliter, & esse ratione illius ut causæ proximæ reprobatum, sed dicimus, radicaliter peccatum originale esse causam reprobationis fidelium, qui damnantur, quatenùs ex illo ortum habuit privatio potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum, sub quâ præciso auxilio speciali Dei homo salutem non consequitur, sed labitur in peccata, ob quæ proximè, & formaliter à Deo damnatur. Neque enim negamus, Deum reprobare aliquem ob peccata actualia, neque dicimus, Deum priùs reprobare propter originale, deinde etiam ob actualia, ut opponit Joannes à Sancto Thoma disp. 10. de Reprob. art. 2. num. 30. sed asserimus, Deum immediatè damnare pœnâ æternâ hominem ob peccata actualia, in quæ incidit ob impotentiam perseverandi, seu ob privationem potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum, quæ est pœna humanæ naturæ relicta ad agonem ex peccato Adæ. In baptismo verò remittitur culpa, & pœna debita personæ, quæ peccavit, non pœnalitas inflicta ex primo peccato ipsi naturæ, quod exemplo concupiscentiæ diximus fieri manifestum. Quarè ob peccata actualia homines damnari concedit Sanctus Pater cap. 13. de Cor. & grat. in fine, ubi de reprobis loquens: *Aut enim*, inquit, *jacent sub peccato, quod originaliter de generatione traxerunt, & cum illo hæreditario debito hinc exeunt, quod non est regeneratione dimissum, aut per liberum arbitrium alia insuper addiderunt &c. alii magis, alii minùs, sed omnes mali, & pro ipsâ diversitate diversis suppliciis judicandi, aut Dei gratiam suscipiunt, sed temporales sunt, nec perseverant, deserunt, & deseruntur. Dimissi enim sunt libero arbitrio non accepto perseverantiæ dono judicio Dei justo, & occulto.* Lege cap. 93. Enchiridii. Ex quibus colligo, taxationem pœnæ dependere à peccatis actualibus, in quæ homo labitur, quia deserit Deum, deserit verò, quia est dimissus libero arbitrio, non accepto dono perseverantiæ judicio Dei justo, nempè in pœnam peccati originalis. Cæterùm homo baptizatus, licèt habeat illam privationem doni perseverantiæ, & non sit dignus hanc habere, quia non datur secundùm debitum, non est tamen dicendus illâ indignus, seu habere debitum non habendi, quomodò sunt peccatores, sed tantùm non habet debitum habendi, quod debitum habebat Adam; undè non esse hujus potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum, non potest dici sola negatio, sed vera privatio, quia est carentia doni aliàs debiti naturæ prout elevatæ ad finem supernaturalem.

Hactenùs hæc pro explicandâ sententiâ Sancti Augustini insinuata sint, pluribus enim eandem sententiam & exponunt, & defendunt eruditissimi Theologi Ruizius, & Gonettus laudati. Undè nescio quo pannico timore perculsus illam Adamus horruerit, accusans eandem tanquàm matrem Calvinianæ hæreseos; quod quidèm attentiùs considerans, arbitror illum intellexisse errorem satìs notum, nempè in baptizatis verè remanere peccatum originis; etenim si post baptismum adhuc fidelis potest reprobari ob peccatum originis, non igitur est deletum, & remissum, cùm aliquid remaneat in renatis, ob quod æternùm damnentur. At hæc erat vetus calumnia, quam Semipelagiani, ut ex Prospero diximus, Augustinianæ sententiæ inferebant, à quâ eandem procul esse ostendimus. Longè verò abest Sanctus Doctor à Calvinistarum sententiâ, isti enim putant, ipsam concupiscentiam esse formaliter peccatum originis, quæ cùm remaneat post baptismum, dicunt non fuisse deletum peccatum, sed tectum, & non imputatum. At Sanctus Doctor non constituit in ipsâ concupiscentiâ essentiam peccati originalis, sed in reatu, & maculâ, quæ tota deletur in baptismo. Undè lib. 2. de Pecc. mer. cap. 28. loquens de concupiscentiâ ait: *Non sic manet in membris eorum, qui ex aquâ, & spiritu renati sunt, tanquàm non sit ejus facta remissio, ubi omninò plena, & perfecta sit remissio peccatorum omnibus inimicitiis interfectis, quibus separabamur à Deo.* Lege Bellarminum tom. 4. lib. 5. de Amissione gratiæ cap. 8. id ex Augustino eruditè probantem. Hoc ipsum tamen meliùs, ac fusiùs explicat Pater Macedo lib. 4. de Clavibus Petri cap. 5. & 7. Non est igitur, cur Adamus celeberrimam Sancti Patris sententiam Calvinismi insimulet, cùm Calvinus hac in re longiùs ab Augustino, si quis alius abierit. Sed transeamus ad alia, suique consilii causas adversario dimittamus.

§. IX.

An erraverit Augustinus docens, occisionem grassatoris mortem intentantis non esse licitam?

Ultimum, quem Sancto Patri errorem objiciunt, in examen vocamus; inquiunt enim, eundem dixisse: *Haud licitum esse occidere grassatorem, qui nobis velit vitam eripere.* Est Adami contrà Augustinum accusatio cap. 3. pag. 585. Disputat Augustinus lib. 1. de Libero arbitrio cap. 5. possint-ne citrà culpam interfici *hostis irruens, vel insidiator sicarius, sivè pro vitâ, sivè pro libertate, sivè pro pudicitiâ?* Postquam dixit lege Romanâ grassatores posse impunè occidi, dum vitam alteri stricto mucrone auferre tentant, ait: *Legem quidèm non reprehendo, quæ tales permittit interfici, sed quo pacto istos defendam, qui interficiunt, non invenio.* Ex his Augustini verbis in varias sententias gravissimi scriptores abiere. Multi putarunt, Augustinum negasse, esse licitum occidere invasorem etiam cum moderamine inculpatæ tutelæ, quorum nonnulli tanti Doctoris auctoritate moti eandem sententiam subscripsere, vel saltem probabilem existimarunt. Augustinus Triumphus Anconitanus insignis Theologus Augustinianus in libro de potestate Ecclesiasticâ quæst. 52. art. 3. ponit, & probat hanc conclusionem: *Puto, quòd culpa sit hominem occidere, ne ipse occidatur, quacunque inevitabili necessitate hoc fiat. Ad hoc est*, addit, *auctoritas Augustini in pluribus locis. Primò de libero arbitio dicentis &c.* Tostatus illud ingeniorum monstrum in cap. 5. Matth. q. 109. recitatâ sententiâ Triumphi, & oppositâ, quæ est communior ait: *Utraque istarum positionum videtur aliqualiter ratio-*

tionabilis, maximè cùm ista secunda aliqualiter videatur esse de intentione Augustini. Vasquez cap. 2. de restit. dub. 6. num. 18. Augustinum eam sententiam secutum fuisse affirmat, *quam*, inquit, *quidam ex Canonistis amplectuntur.* Molina disp. 3. cit. num. 3. ait: *Vehemens suspicio est, Augustinum ejus fuisse sententiæ.* Gerson pro eadem sententiâ refertur in tract. de Eucharistiâ. Certè 2. p. compend. Theol. in expo sit. 5. præcepti ait: *Dicunt quidam, quòd nullo modo licet occidere etiam defendendo, maximè autem viro perfecto, & hæc videtur esse opinio Anselmi.* Ubi etiam recitat contrariam opinionem, neutram verò rejicit. Sequuntur Accursius, & Glossa super l. vim vi ff. de just. & jure. Richardus insuper à Sancto Victore, & Almaynus citantur à nostro Salonio. Quarè non solus fuit in eâ sententiâ Augustinus, sed habuit sectatores & Theologos, & Jurisconsultos, apud quos plus ponderis unius Augustini auctoritas valuit, quàm vulgaris aliorum opinio. Antequàm tamen Sancti Doctoris sententiam explicem, moneo haud opus fuisse, nonnullos tantâ diligentiâ utriusque juris testimonia conquirere, queis invasoris occisio cum moderamine inculpatæ tutelæ conceditur, uno enim verbo jam olim responderat Sanctus Doctor cap. 5. laudato: *Legem quidèm satìs video esse munitam contrà hujuscemodi accusationem, quæ in eo populo, quem regit, minoribus malefactis, ne majora committerentur, dedit licentiam; multò enim mitius est eum, qui alienæ vitæ insidiatur, quàm eum, qui suam tuetur, occidi.* Ubi quærit an homines, quibus civiles leges invasoris occisionem permittunt, *aliquâ vehementiore, ac secretissimâ lege teneantur* tales non occidere.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 64. art. 7. nolens discedere à Sancti Augustini sententiâ, neque item à communi opinione, distinguit unum, & alterum modum, quo quis se defendens potest invasorem occidere. Potest enim quis habere tantùm intentionem se defendendi, licèt indè ex accidenti sequatur mors invasoris; vel potest intendere occisionem aggressoris, vel tanquam medium, vel tanquam finem, ut exponit ibi Cajetanus. Potest hoc explicari exemplo satìs apto. Præcipit medicus scindi venam infirmi, ut emissione sanguinis curetur, licèt sciat infirmum ex tali emissione passurum deliquium, quod re verâ ipse nollet, si aliter infirmus curari posset. In hoc casu Medicus vult salutem infirmi, ut finem, emissionem sanguinis, ut medium, deliquium nullo pacto intendit, nisi ut quid consecutum ex accidenti præter suam intentionem, in quod tantùm materialiter consentit. Ita hoc secundo modo potest aggressus occidere invasorem, nullo verò pacto potest intendere mortem grassatoris irruentis neque ut medium, neque ut finem. Et hanc esse mentem Sancti Doctoris rectè ostendit Salonius in fine art. 7. eamdemque explicat Tostatus citatus. Quarè Sanctus Thomas in resp. ad. 1. scribit, Augustinum intelligendum esse de intentione occidendi aggressorem, non verò si intendat directè conservare propriam vitam, nam talis actus, *non habet*, inquit, *rationem illiciti, cùm hoc sit cuilibet naturale, quòd se conservet in esse, quantùm potest.* Omitto hanc sententiam vix posse in praxim reduci, quis enim surgente irâ, animoque in sui defensionem subitò erecto, illam intentionem habere potest? quod Salon, Molina, aliique adnotarunt. Certè illa explicatio non est ad mentem Augustini, cùm tamen, inquit, Molina tom. 4. disp. 3. num. 3. *fortasse Augustini testimonia Divum Thomam impulerint ad asserendum, aggressum non posse intendere mortem aggressoris.* Nam Augustinus occisionem aggressoris indè esse malam probat, quia oritur ex cupiditate servandi vitam, quæ non debet amari, sed contemni: *Quomodo enim*, inquit, *apud eam* (divinam providentiam) *sunt isti peccato liberi, qui pro iis rebus, quas contemni oportet, humanâ cæde polluti sunt?* Et anteà: *Non enim lex eos cogit occidere, sed relinquit in potestate; liberum eis itaque est neminem necare pro iis rebus, quas inviti possunt amittere, & ob hoc amare non debent.* At Sanctus Thomas vult, ex instinctu naturæ amare unumquemque suam vitam quantùm potest, ex quo amore sequitur defensio ad illam conservandam etiam cum morte insidiantis. Porrò inter illa, quæ contemni debent, ibidem vitam reponit Augustinus, eo utens dilemmate de vitâ animæ, dum corpus interimitur: *si auferri potest, contemnenda est, si non potest, nihil metuendum.* Et Angelicus Doctor illam intentionem ex irâ contrà hostem infici malitiâ opinatur, at Augustinus nimiâ concupiscentiâ, & immoderato amore ergà se occasionem illam vitiari existimavit.

Sed jam videndum est, undenam Augustinus in eam sententiam descenderit. Ille quidèm cùm originem mali, quam contrà Manichæos disputans indagabat, à libidine, seu pravâ cupiditate derivari statuisset, *omnia malefacta*, inquiens, *non ob aliud mala esse, nisi quòd libidine, idest improbandâ cupiditate fiunt.* Cap. 4. Posteà quærit cap. 5. *Utrum vel hostis irruens, vel insidiator sicarius sive pro vitâ, sive pro libertate, sive pro pudicitiâ sinè ullâ interficiatur libidine?* Respondet, occisores invasorum non esse ab hac pravâ cupiditate immunes: *Quomodò possum*, ait, *arbitrari carere istos libidine, qui pro iis rebus digladiantur, quas possunt amittere inviti &c.?* At statim objicit sibi, Romanas leges permittere aggressorem impunè occidi, quod autem lege licitum est, peccatum nullo modo esse potest. Respondet, tales quidèm non teneri reos lege Principum temporali, sed *aliquâ vehementiori, ac secretissimâ lege. Quomodò enim apud eam sunt isti peccato liberi, qui pro iis rebus, quas contemni oportet, humanâ cæde polluti sunt?* His ita constitutis, tota rei difficultas in eo erat, ut Augustinus rationem daret, cur apud leges civiles occisor invasoris non esset homicidii reus, sed benè apud legem æternam, & immutâbilem. Ad hoc verò probandum Sanctus Doctor reliquum illius libri impendit, cujus summa est: Lex æterna vult *omnia esse ordinatissima*: Cap. 6. undè fit consequens, ut homo *in se ipso ordinatissimus sit*: Cap. 7. Cùm verò habeat homo plures motus cum bestiis communes, nam *appetere voluptates corporis, & vitare molestias ferinæ vitæ omnis* actio est: Cap. 8. *Hisce motibus animæ cum ratio dominatur, ordinatus homo dicendus est. Non enim ordo rectus, aut ordo appellandus est omninò, ubi deterioribus meliora subjiciuntur. Ratio ista ergo, vel mens, vel spiritus cùm irrationales animi motus regit, id scilicet dominatur in homine, cui dominatio lege debetur ea, quam æternam esse comperimus. Cùm ergo ita homo constitutus, atque ordinatus est, nonnè tibi sapiens videtur?* Cap. 8. *Eos enim sapientes voco, quos veritas vocari jubet, id est regno mentis omnis libidinis subjugatione pacati:* Cap. 9. *Putasne istâ mente, cui regnum in libidines æternâ lege concessum esse cognoscimus, potentiorem esse libidinem? Ego enim nullo pacto puto; Neque enim esset ordinatissimum, ut impotentiora potentioribus imperarent. Quarè necesse arbitror esse, ut plus possit mens, quàm*

cupiditas,

cupiditas, eo ipso, quo cupiditati rectè, justèque dominatur: Cap. 10. Ex his Augustinus intentum deducit: Nam cum quis aggressorem occidit, non ratio, sed cupiditas illi dominatur: *Quomodò possum arbitrari*, inquit, *carere istos libidine, qui pro iis rebus digladiantur, quas possunt amittere inviti, aut si non possunt, quid opus est pro his usque ad hominis necem progredi?* Neque enim actum occidendi ratio, sed cupiditas regit, cùm ratio dictet, vitam non esse verum bonum hominum, quia illam *possunt amittere inviti*. Quod enim inquiunt, à naturâ insitam esse sui conservationem, ac proprii boni defensionem, nihil juvat; nam vita corporis non est proprium bonum hominis, sed *hominis pars vilissima*: Cap. 16. Benè quidèm feræ naturali instinctu etiam cum aggressoris occisione vitam tuentur, quia hæc unicum summum bonum illis est, idque cupiditate sui conservandi faciunt, ne amittant esse. At si homo, ut se defendat, invadentem perimit, cupiditate movetur, quâ & belvæ in eos motus impelluntur, existimans tantum bonum vitam corporis, ut pro illâ necesse putet *usque ad hominis necem progredi*: Cap. 5. Belvarum enim proprium est, *appetere voluptates corporis, & vitare molestias*: Cap. 8. Ergo tunc movet homines ad occidendum cupiditas, quâ *bestiis meliores* non sunt, neque tunc *ratio irrationales animi motus regit*. Ibidem. Ergo homo non ordinatè agit, & per consequens contrà legem æternam agit, quæ vult, *omnia esse ordinatissima*, ut ibidem præmiserat.

Dices. Non igitur citrà vitium poterimus amare vitam corporis? Respondet Sanctus Doctor cap. 15. nos posse amare vitam, ac reliqua bona corporis utendo illis, non fruendo, quod egregiè sic explicat. *Cùm igitur eisdem rebus alius malè, alius benè utatur, & eis quidèm qui malè amore inhæreat, atque implicetur, scilicet subditus eis rebus, quas sibi subditas esse oportebat, & ea bona sibi constituens, quibus ordinandis, beneque tractandis ipse esse utique deberet bonum. Ille autem, qui rectè his utitur, ostendet quidèm bona esse, sed non sibi, non enim eum bonum, meliorem ve faciunt, sed ab eo potiùs fiunt. Et ideò non eis amore conglutinetur, neque velut membra sui animi faciat, quod fit amando, ne cùm resecari cœperint, eum cruciatu, ac tabe fœdent, sed eis totus superferatur, & habere illa, ac regere, cùm opus est paratus & amittere, ac non habere paratior.* Undè qui occidit aggressorem non superfertur totus, neque regit bonum vitæ corporis, sed ei amore conglutinatur, ac membrum sui animi facit, dolens cum cruciatu eam sibi resecari, neque paratior est illam non habere, sed totis viribus colluctatur, ut habeat, putans eam suum bonum esse, pro quo conservando digladiatur, quæ tamen vita ad beatam vitam nihil facit, nam *beatè vivere, est veris, certisque bonis gaudere*: Cap. 13. inter quæ vita corporis non reponitur, tot variis subindè affectionibus perturbata, quas eruditè congerit Sanctus Doctor cap. 11.

Tandem Augustinus cap. 15. post longam disputationem disparitatem assignat, cur lex civilis Principum permittat occidi invasorem vitæ, honoris, vel divitiarum, & id aliâ ex parte lex æterna vetet. Etenim lex civilis Reipublicæ temporalis *nihil aliud jubet, nisi ut hæc, quæ ad tempus nostra dici possunt, quando eis homines cupiditate inhærent, eo jure possideant, quo pax, & societas humana servetur, quanta in his rebus servari potest.* Posteà: *Ergo & ad id, quod vult, torquet, ac retorquet miserorum animos, quibus regendis accomodata est. Dum enim hæc amittere timent, tenent in his utendis quemdam modum aptum vinculo civitatis, qualis ex hujuscemodi hominibus constitui potest, non autem ulciscitur peccatum, cùm amantur ista, sed cum aliis per improbitatem auferuntur.* At ut consequamur ultimum finem, lex æterna vetat amari illa, quæ non sunt media ad illum obtinendum, ut quæ homines *possunt & volentes non adipisci, & amittere inviti*: Cap. 15. *Jubet igitur æterna lex avertere amorem à temporalibus, & eum mundatum convertere ad æterna.* Ibidem. O dignam Augustino doctrinam! Lex civilis Principum non ulciscitur peccatum, cùm amatur vita corporis, sed cùm aliis per improbitatem aufertur, & parùm curat de illâ noxiâ cupiditate, cùm de internis nihil statuat. At lex æterna hanc cupiditatem damnat, cùm in homine dominatur, ac rationem regit, dum quis arbitratur, tantum bonum esse sibi vitam corporis, ut usque ad necem hominis pro illâ defendendâ progrediatur, cùm tamen illius bonum verum minimè sit, neque enim facit illum meliorem, quod proprium solum est bonorum animi, quæ nullus potest amittere invitus, & si vult, habet. Da quâ re latè agit à cap. 12. Quis verò non videat, quo jure Augustinus datum inter utramque legem discrimen nuncuparit *sublimia quædam petentem distinctionem?* Cap. 5. in fine.

Hoc quidèm argumento motus in eam sententiam ivit Sanctus Pater, in quâ tradendâ, & confirmandâ nec unum è sacris literis testimonium adhibuit, sed quòd cùm Manichæis res erat, rationi tantùm innixus philosophatus est. Quæ tamen nova nemini videri debent, eo enim in argumento Stoici, ac veteres plerique alii Philosophi summâ cum laude versati sunt. Siquidèm quo celebre illud apathiæ dogma persuaderent, ac omne bonum hominis in mentis arce collocarent, nihil extrà virtutem in bonis habendum esse pluribus argumentis contendebant. Hoc Seneca probavit luculento opere, quod hoc titulo exaravit: *Quod in Sapientem virum non cadit injuria.* Hoc Philo intendit suo illo opusculo inscripto: *Quòd omnis probus liber.* Idem adstruxit Lactantius in tertio Institutionum, sed cæteris Patribus subtiliùs, atque ornatiùs Joannes Chrysostomus in Oratione, cui hunc titulum dedit: *Nemo læditur nisi à se ipso.* Quam sententiam alii diffusis commentariis posteà illustrarunt. Itaque noster Augustinus in eo primo libro de libero arbitrio & ipse Philosophum agens, suprà omnia corporea animum hominis ad veri sui boni cognitionem evexit, suumque rationi imperium pravæ cupiditatis motibus subactis asseruit. Sanè docuit nihili habenda esse qualiacunque hæc bona temporalia, quæ miseri mortales ad insaniam usque mille votis expetunt, neque enim illa ad summi boni assecutionem viam muniunt, sed impediunt. Quæ si vera sunt, culpandam dixit illius cupiditatem, qui pro bullâ, ita enim sapientes hominis vitam corpoream dixere, defendendâ mucronem stringit, atque humanâ cæde polluitur. Augustinus Anconitanus, qui hanc Sancti Doctoris sententiam ex professo defendit, alio ac planè diverso argumento illam confirmavit, nempè quia animam proximi plus teneor diligere, quàm corpus proprium, quod me invito posum perdere. Planum est autem, quòd anima proximi perditur, ex quo idem in actu injustæ invasionis per me occiditur; cui argumento cedit Cardinalis Lugo Tom. 1. de just. & jur. disp. 10. sect. 6. num. 143. si restringatur ad hominem ebrium invaden-

invadentem, & se defendens putet probabiliter se esse in gratiâ, de quâ re pluribus agit Tostatus. Sed nostrum est Augustinianam tantùm sententiam explicare, quæ philosophicæ rationi innititur.

Ceterùm licèt Augustinus juxtâ subtilioris philosophiæ principia negaverit, licitam esse invasoris occisionem, nunquid contrà legem etiam Dei illam esse existimavit? ut planè homo à grassatore invasus, cùm nulla sit alia via, quâ evadat, si invasorem occidat, homicidii reus censendus sit, quod contrà communem Theologorum sententiam esse ita certum est, ut Salon cit. concl. 2. dicat: *Opposita sententia est forsan temeraria tot textibus, & communi omnium ferè Doctorum placitis repugnans.* Ego quidèm judico, Sanctum Augustinum ex sacris literis, quas cùm scriberet librum primum de libero arbitrio, parum se calluisse testatur, posteà oppositam sententiam tradidisse. Hanc legem Hebræis Deus Exodi 22. dedit: *Si effringens fur domum, sivè suffodiens fuerit inventus, & accepto vulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis: Quòd si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit, & ipse morietur.* Ex quibus apertè deducitur, non esse contrà legem Dei occidere invasorem: cùm hoc Deus ipse permiserit, ac hominem occidentem negaverit reum esse homicidii. At Sanctus Doctor tom. 4. q. 84. in Exodum disparitatem assignat, cur nocturnus fur citrà homicidium interfici possit, non verò diurnus, ita inquiens; *Intelligitur ergo tunc non pertinere ad homicidium, si fur nocturnus occiditur, si autem diurnus, pertinere, &c. Poterat quippè discerni, quòd ad furandum, non ad occidendum venisset, & ideò non deberet occidi. Hoc & in legibus antiquis sæcularibus* (ff. ad leg. Aquil. leg. 4.) *quibus tamen ista est antiquior, invenitur, nempè occidi nocturnum furem quoquomodo, diurnum autem, si se cum telo defenderit, jam enim plus est, quàm fur.* Igitur si in dubio, an fur me velit occidere, possum juxtà legem divinam ex Augustino citrà peccatum homicidii illum occidere, potiori jure eundem licitè potero interficere, si certam mihi mortem stricto mucrone intentet. Neque enim fas est dicere, Deum permisisse peccatum, & velutì latâ lege non improbasse. Etenim licèt lex illa data esset ad firmandam civilem Rempublicam Hebræorum, patuit tamen divinam voluntatem permisisse homicidium, utì permisere mundani Legislatores, & sicuti occidens invasorem non agit contrà voluntatem Legislatoris civilis, ita neque contrà Legislatoris Dei voluntatem agere dicendus est. Non est tamen necesse, ut dicamus, Sanctum Doctorem priorem sententiam retractasse, cùm præcipuè ab scripto libro primo de libero arbitrio post triginta & ampliùs annos libros retractationum scribens illam priorem sententiam non expungens, iterum approbasse censendus sit. Itaque utrumque dictum est componendum ex ejusdem Sanctis Patris effato lib. 1. de Lib. arb. c. 5. ubi ait: *Potest ergo illi legi, quæ tuendorum civium causâ vim hostilem eâdem vi repelli jubet, sinè libidine obtemperari.* Augustinus ut hostis occisio sit licita, hoc tantùm vult, ut actio occidendi ab illâ noxiâ cupiditate sequestretur; quarè si quis se defendens id agat, non motus illâ cupiditate, quâ ad sui defensionem bruta etiam impelluntur, sed pacato rationis imperio, nempè ob bonum reipublicæ, vel familiæ, vel ut moriatur, cum majori probabilitate salutis, quæ maximè Christianum consideratio decet, vel quocunque alio digniori fine procul ab illo cupiditatis irrationalis impulsu, aggressus citrà culpam potest licitè invasorem occidere. Quæ quidèm consideratio, licèt illis in angustiis, non ita in promptu esse videatur, eâdem probabilitate defenditur, quâ Sanctus Thomas intentionem occidendi hostis vel ut finem, vel ut medium distinxit ad hoc ut quis posset licitè invasorem interimere, ut per se consideranti patebit.

V. ep. ad Macedon.

Est alius etiam facilior modus Augustinianæ sententiæ exponendæ, si dicamus, Augustinum, quando occisionem aggressoris peccatum appellavit, intellexisse moralem defectum actionis, in quem incidit, qui relicto actu longè perfectiori, imperfectiorem eligit, undè ex insipientiâ operari dicitur. At qui se permittit occidi, nec curat, cùm possit, nece hostis vitam redimere, excellentiorem quovis infortunio animum habere se monstrat, haud in bonis reputans vitam, quam amittere paratus est, & non habere paratior; undè summâ laude commendandus venit, quo pacto Anaxarcus, Stilpo, aliique veterum præconia demeruere. Secùs verò agens exilis animi se esse ostendit, ut quem vilissimi boni possessio impleat, ac tanti vitam faciat, ut omnibus viribus pro illius conservatione sibi dimicandum putet. Quarè apud veram sapientiam stultè hic posterior agere judicabitur, vilisque animi pœnas luet, ingenti illo laudum cumulo privatus, quæ vitæ corporis contemptori debentur. Accedit, fortitudinem majorem exeri ab eo, qui generosè mala patitur, quam ab eo, qui infert, ut post Aristotelem 3. Ethic. cap. 9. probat Sanctus Thomas 2. 2. q. 123. art. 6. undè ait Sanctus Pater cit. cap. 13. *Quid fortitudo? Nonnè est illa animæ effectio, quâ omnia incommoda, & damna rerum non in nostrâ potestate constitutarum contemnimus?* Insuper certum est, excellentis charitatis actum illum futurum, quo quis mortem libens oppoteret potius, quam irruentem hostem interimens ejusdem perpetuæ damnationis causam esse; ut docet Aragon, Salon, Cajetanus, aliique ad q. 64. cit. Sancti Thomæ. Potest hæc explicatio colligi ex iis, quæ idem in eo libro primo de libero arbitrio scribit. Nam, cùm dixisset, occisionem invasoris nullâ lege civili plecti, ait cap. 5. *Illæ verò culpæ alias pœnas aptas habent, à quibus sola mihi videtur posse liberare sapientia.* At non agit juxtà regulas sapientiæ, qui ob vilissimæ rei, quæ sit in homine, conservationem ingenti se laude privat, undè secundùm easdem sapientiæ regulas defectuosè agit, quod est peccare. Sed plus aliquid velle fateor Sanctum Doctorem, nam cap. illo 5. ait: *Quomodò enim apud eam, providentiam divinam, sunt isti peccato liberi, qui pro iis rebus, quas contemni oportet, humanâ cæde polluti sunt? Videtur ergo mihi & legem istam, quæ populo regendo scribitur, rectè ista permittere, & per divinam providentiam vindicari.* Quæ sanè verba invasoris occisorem plusquàm dicti defectus moralis citrà peccatum in operando reum constituunt. Igitur sententia Sancti Doctoris ex subtilioris philosophiæ principiis deducta generosiori, suique æstimatore animo digna non nisi injustè reprehendi potest, cùm illam Hebræorum, Græcorum, ac Latinorum, sapientissimi antè Augustinum defenderint, qui vitam inter contemptibilia bona rejecere, undè nostri Patris assertum derivat, ut ex ipso luculenter ostendimus.

§. XII.

Sanctus Augustinus in libris Retractationum nihil abs se de divinâ gratiâ assertum in libris contrà Pelagianos scriptis expunxit.

HOs Augustino errores Adamus, ac Moraines objiciunt, sed vano prorsus eventu; nam eo improbo labore non Hipponensis Præsulis famam, vel auctoritatem decurtarunt, sed quàm maximè promoverunt. Quis autem initio causæ non fuisset veritus, ne Augustinus in ducentis, & amplius libris, quos edidit, in tot Epistolis, quas publicavit, in innumeris concionibus, quas ad populum habuit, in tot commentariis, ac quæstionibus, quibus sacras literas explicuit, à rigidioribus hisce censoribus alicujus errati reus teneretur, cùm vel bonum ipsum Homerum quandoque dormitare in adagiis sit? Neque enim omnia dicta illi licuit perpendere; aliquoties etiam scripsit animo distracto, ac calamo ad alia properante. Adjice immensam illam hæresum sylvam, cui exscindendæ, ac comburendæ unus & securim, & facem Augustinus admovit. Nunc enim Manichæi, modò Arriani confutandi erant; nunc in Donatistas scribendum, statìm contrà Pelagianos eundem; sæpè simul omnes improbandi; neque hoc quidèm commodè fieri poterat ob innumeras tum voce, tum per literas & petitas, & subindè datas consultationes. Haud in nonum annum volumina premere illi licuit, sed impolita, atque imperfecta emittere cogebatur, tantisque temporis angustiis premebatur, ut nec dictatos libros semel relegere posset, ut ipsemet testatur in Epistolâ ad Marcellinum. Quamobrem si quid veritati minùs conforme eidem excidisset, jure merito excusandus esset. Illud verò maximè notandum venit, quòd Augustinus, cùm universos à se elucubratos libros censoriâ gravitate recenseret, ac sæpè spongiam adhiberet, exarata adversùs Pelagianos volumina recognoscens, duo hæc tantum corrigenda dixit, nempè quod lib. 5. contrà Julianum Medici cujusdam veluti certum nomen posuisset, quod tamen penitùs ignotum posteà animadverterat, quòdue in libro de naturâ, & gratiâ librum quendam Sixto Pontifici adscripserit Pelagii fidem secutus, qui tamen à Sixto Philosopho editus fuerat. Cæterùm nullum illis in libris contrà Pelagianos assertum dogma recantavit, nullam non dicam sententiam correxit, sed neque unum verbum veluti minùs aptum erasit, sed universa ac singula senili auctoritate approbavit, ut vel hinc divina Gratia, quam triginta, & ampliùs libris contrà Pelagianorum insultus acerrimè propugnavit, dignam veluti tanto labore vicem rependens, scribenti adfuisse credita sit, quò procul à quolibet vel levissimo errore volumina illa cedro digna perscriberet. Et tamen hisce in libris Recentes Aristarchi tot excessus, tot antilogias, tot errores se deprehendisse jactant! Augustinus modestissimi vir ingenii suos hosce censores ita monitos vult in fine libri de Dono perseverantiæ: *Qui verò errare me existimant, etiam, atque etiam, quæ sunt dicta, considerent, ne fortassis ipsi errent. Ego autem cùm per eos, qui meos labores legunt, non solùm doctior, verùm etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnosco, & hoc per Ecclesiæ Doctores maximè expecto, si & in ipsorum manus venit, dignenturque nosse, quod scribo.* Quæ verba cùm legisset summus Ecclesiasticorum Annalium Scriptor, ac Vaticani Senatus immortale decus Cæsar Baronius in hæc Augustiniani ingenii præconia erupit; *Hæc ipsa digna quidèm Sancti Augustini modestia, animique ejus admirabili cum summissione verecundia, ut planè nisi aliundè, ex his saltem intelligere valeas, afflatum illo divino spiritu illa scripsisse, cùm non super quempiam alium, quàm super humilem, quietum, & trementem sermonem Dei divinum assore Numen, Deus per Prophetam fuerit contestatus.* At Ecclesiæ Doctores tantùm abest, ut vel unâ liturâ Sancti Augustini de divinâ gratiâ doctrinam emendarint, ut veluti è sacratiori cortinâ datam eandem venerantes, contrà Semipelagianos defenderint, ac Romana ipsa Ecclesia fidelibus sequendam proposuerit. Quòd si Recentiores tot retrò sæculorum approbatione repudiatâ, eos se *Ecclesiæ Doctores* dicant, quibus sua scripta examinanda permisit Augustinus, sæculi hujusce nostri tantorum Hominum nutritoris felicitati adgratulandum erit, si Augustini tamen errores meliùs persuadere poterunt, quàm hucusque fecere. At meliorem ipsis mentem, meliorem in Augustinum meum animum à Superis precor, *ut prædicatio* SUMMI IN ECCLESIA VIRI, (Prosperi verba sunt de antiquis Augustini calumniatoribus ad Rufinum scribentis) *etiam ab his, à quibus ad præsens revellitur, adjuvetur.*

CAPUT V.

Recentiores XXXV. Doctorum testimonia, nempè Pontificum, Cardinalium, Episcoporum, aliorumque contrà Sanctum Augustinum producunt, quorum fides expenditur.

RECentiores nonnulli, ne Sancti Augustini auctoritatem alicubi deferentes, bonorum omnium indignationem subirent, in id consilii descenderunt, Scriptorum omnium schedas sibi excutiendas esse, & si quid in illis minùs honorificè de Augustino assertum sit, in publicum proferendum. Nam ubi eo in stadio aliorum vestigiis se inhæsisse monstraverint, omnem facti invidiam se declinaturos existimarunt. Joannes Adamus, ac Franciscus Annatus id magno studio, ac ingenti labore executi sunt; ille 3. par. Calvini destructi cap. 7. p. 631. hic autem eo loci, ubi ergà Augustinum debuerat esse reverentior. Etenim Annatus, ut Jansenistarum jactantiam, qui totum sibi Augustinum vindicabant, compesceret, satìs justum volumen procudit, quo Augustinum, contrà Jansenium stare demonstrare conatus, unius Augustini verbis contrà adversarium loquitur, & sicuti venæ toti corpori inspersæ sunt, ita & illa toto eo opere oberrant, resonantque. Quò verò Augustini se vindicem, ac propugnatorem ostenderet, hunc titulum libro dedit, AUGUSTINUS A' BAIANIS VINDICATUS, Jansenistas Baianos ignominiæ causâ vocans, quòd Michaelis Baii proscriptas à Sede Apostolicâ theses defendere dicebantur. Quâ fide id septem prioribus libris præstiterit, viderint illi, contrà quos ibi decertat, à quorum causâ procul sum. Octavus ejusdem voluminis liber totus contrà Augustinum est, ut alterum sanè, atque omninò oppositum priori titulum poscere videatur. Siquidèm postremo illo libro universa in Sanctum Augustinum dicteria hinc indè magnâ industriâ, ac labore collecta producit. Augustinum Judicem, Annate, appellas, ad ejus tribunal cum Jansenianis litigas, illius sententiæ stare te dicis, cùm nil nobis de

aut

tuâ fide metuentibus, Augustinum non suspectæ quidèm fidei Judicem pronuncias (hoc enim utcunque tolerari posset) sed ex Judice reum facis, ac contrà eundem triginta, & ampliùs testes producis, vociferans te nominare: *Præcipuos Ecclesiæ Principes, Pastoresque celeberrimos, & Doctores scientissimos sensuum Ecclesiasticorum, minimèque suspectos!* Lib. 8. initio: Et ne paucorum contrà Augustinum ea conspiratio censeatur, protestaris cap. 3. te advocasse testes *ex Galliâ, ex Italiâ, ex Hispaniâ, ex Germaniâ*: miror cur non etiam ex Japoniâ. Cùm Augustinum à Baianis vindicatum nobis ostensurum promittis, eundem miserè laceratum exhibes. Sanè Magnum illum Ducem Hipponensem ab hostibus tuâ virtute defensum in capitolio triumphantem cernere sperabamus, illi quidèm lauream, tibi verò civicam coronam intexturi. Cùm repentè ex defensore hostis acerrimus, à Jansenio in Augustinum aciem deflectis, ac innumeros tecum trahens eundem oppugnas. Scire vellem, quæ te ratio, Annate (si quæ in hisce ulla esse potest) ad longiorem hanc, & acerbiorem censuram scribendam impulerit? Respondes cap. 4. pag. 877. *Hæc duxi proponenda, ut intelligamus, non nimìs inverecundos fore, si qui fortè non ita se faciles exhibeant in iis omnibus admittendis, quæ videri cuipiam possint proposita fuisse ab Augustino.* Addis pag. 874. *Quæ plerique non videntur satìs advertisse, dum Molinæ audaciam exaggerant, indicantis, aliquid lucis defuisse Augustino in conciliandâ cum creatâ libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficaciâ.* Ergonè ut Molinæ *audaciam*, quam *exaggerant*, excusares, Augustinus eximius ille Ecclesiæ Doctor tot errorum publicè coràm Orbe Catholico ingenti testium turbâ conductâ accusandus fuerat? Et quidèm Annatus nonnulla contrà Augustinum testimonia producit, quibus nec ipse integram fidem præstare dicit. Hinc sunt piæ illæ ejusdem voces initio cap. 3. pag. 864. *Refero tantùm, non probo*: Quæ repetit cap. 4. pag. 876. *Quæ quidèm ego refero, sed non probo.* Imò alicubi, dum pessimè Augustino obloquentes producit, quasi Sancti Doctoris vices dolens, hæc publicè initio cap. 3. contestatur: *Vellem & hoc, & alia quædam, quæ subjungam, mitiùs concepta.* Et pag. 876. cap. 4. dicteria Pighii in Augustinum recitans ait: *Omitto honoris causâ, quod de Augustino subjungit*: Et pag. insequenti: *Non referam, quæ dixit lib. 6. &c. quòd mihi videantur in Sanctum Doctorem acerbiùs, quàm vellem, esse dicta.* Mirum hæc Annato in religionem venisse! Ego quidèm hujus Scriptoris voces surdâ aure pertransire decreveram; quis enim adeò ergà Superos irreligiosus esse potest, ut dicenti velle se contrà Augustinum testimonium dicere, aures præbeat, ac non potiùs audax hominis consilium execratus, procul abire eum jubeat? Ne tamen Augustinus qualiumcunque hominum testimoniis succumbere videatur, libeat eadem repetere; etenim adversarii testimonia infirmare, vel rejicere, boni advocati, & bonæ causæ; præsertìm cùm plurimos contrà Augustinum testes producit, qui Augustiniani nominis studiosissimi semper fuere. Initio autem eos testes nominat, quibus Judices ipsi assurgant, Cœlestinum Papam, qui in Epistolâ ad Episcopos Galliæ non universam, ut putat, Augustini doctrinam approbavit, sed certas tantùm quasdam sententias, de quibus nulla modò controversia est. Verùm pluribus hæc suo inferiùs loco cap. 8. nobis examinanda sunt. Idem posteà subnectit Purpuratos Vaticani Senatûs Patres, nempè Baronium, Sadoletum, Bonaventuram, Cajetanum, Perronium, & Valerium: de quibus sigillatim judicandum est.

§. I.

Baronii, ac Sadoleti testimonia expensa. Ludovici Donii pro Sadoleto contrà Sanctum Augustinum dicta refelluntur.

IGitur Annatus lib. 8. cap. 2. ait, Baronium, postquàm Tom. 5. ad annum 431. retulit illa verba Cœlestini in fine Epistolæ ad Galliæ Episcopos *Profundiores autem &c.* dicere: *His, inquam, profitetur profundiores quæstiones illas de prædestinatione Sanctorum nequaquàm ab Apostolicâ Sede definitas, illasque tantùm esse stabilitas, quæ ad condemnationem errorum satìs posse sufficere videntur.* Quibus recitatis addit Annatus: *Hic ergo quæro, quæ sint illæ Auctorum quæstiones de prædestinatione, quarum liberam affirmandi, aut negandi facultatem Cœlestinus facit, interprete Baronio.* Hallucinatum puto hunc Recentiorem, qui ea de Baronio publicat, quæ ille nusquam asseruit. Etenim eruditissimus Scriptor capita illa Cœlestini Epistolæ annexa, nequaquàm Cœlestino ipsi adscripsit, sed Prosperi esse dixit, ita enim ibi ait: *Putantur illa capita esse Prosperi, qui ut profiteri videtur, ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, simulque Conciliis Africanis, ubi idem Auctor hæc habet in fine: Profundiores verò, difficilioresque partes &c.* Et tamen Annatus audet affirmare, Baronium ita Cœlestini verba interpretatum, cùm eadem Prospero attribuerit, imò nec citrà dubium illius capitis hunc esse auctorem asserere ausus sit, *putari* tantùm dixit. An verò Prosper, & Baronius quæstionem illam de prædestinatione ad gloriam sinè meritorum prævisione contrà Sanctum Augustinum resolvi possit citrà reprehensionem, affirmarint, iidem nos doceant. Sanctus Prosper ad dub. 10. Genuensium ait: Augustinus *piâ tamen, constantique doctrinâ abundanter probavit, prædicandum esse Ecclesiæ prædestinationem, in qua est gratiæ præparatio, & gratiam, in qua est prædestinationis effectus, & præscientia Dei, qua antè sæcula æterna, quibus esset collaturus sua dona præscivit, cujus prædicationis quisquis est impugnator, apertissimus est Pelagianæ factionis adjutor.* Baronius verò Tom. 6. ad annum 490. postquàm dixit, omnes Patres adversùs Fausti scripta conspirasse, hæc addit: *Cùm igitur Fausti sententiæ ubique ab Ecclesiâ fuerint contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores insurgunt, ut eos confutent, à Sancti Augustini de prædestinatione sententiâ recedunt, cùm alioquì arma non desint, quibus adversarii profligentur.* Et tamen de sententiâ Sancti Doctoris de prædestinatione ad gloriam hæc Annatus tradit: *Quamvis Augustinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit hujus quæstionis determinatio liberæ disputantium electioni, quod censuit etiam Cardinalis Baronius*: Cap. 1. pag. 857. Si nobis nullus esset oculorum usus, ac ea tantùm de Baronio crederemus, quæ de eodem Recentior ille publicat, Augustinus fortè causâ caderet, sed cùm oppositum disertè, clarissimè, citrà ambages Cardinalis pronunciet, appellanda est hìc Annati fides, qui vel in primo teste producendo apertissimè errat. Augustini salva res est, adversario initio causæ falsitatis convicto. In limine impegit Annatus: infaustum omen.

Alter testis Purpuratus producitur Jacobus Sadoletus, qui lib. 2. in Epist. ad Rom. interpretans illa Pauli *Quos præscivit &c.* hæc ait referente Annato pag. 860. *Ex alterâ quoque parte, & si ab eâ stat Doctor maximus, idemque gravissimus, & Sanctissimus vir*, Augustinus, *tamen durum admodùm mihi videtur,*

quodque illabi non facilè queat ad sensus nostros, si omninò à nobis nihil sit, quod valeat ad obtinendam gratiam in pari conditione cunctorum, ita quosdam eligi, ut cæteri in calamitate, & damno destituantur &c. Verùm ubi in Baronii testimonio recitando falsum Annatum vidimus, hìc si non invidum, saltem negligentem liceat appellare, qui delatas à Sadoleto Augustino laudes decurtat, testibus ipsius verbis haud fideliter repetitis. Hæc scribit Sadoletus: *Sed ex alterâ quoque parte, & si ab ea stat* DOCTOR OMNIUM MAXIMUS, *idemque gravissimus, & Sanctissimus vir &c.* Vides verbi illius OMNIUM energiam, qua Sadoletus cæteris Ecclesiæ Doctoribus Augustinum anteponit? At illud Annati calamo hæsit, quod sanè casu, non consilio accidisse concederem, nisi adversarii in Augustinum animus in aliam me sententiam traheret. Enimverò, si diceres, Suarium Doctorem maximum, eundemque gravissimum, libenter id audiretur. At si adderes esse illum OMNIUM maximum, ac gravissimum, ingentem illi invidiam conflares, quasi Aquinate, Scoto, Alberto, cæterisque principibus Scholasticis superiorem faceres. Sed ad Sadoletum veniamus.

Hic Scriptor non solùm contrà Augustinum, sed & contrà Annatum ipsum sententiam dicit. Annatus cap. 1. & 2. tradit, homines prædestinari sinè meritis ad gratiam, *dicamusque*, inquit pag. 860. *antè prævisa merita homines ad gratiam prædestinari, post prævisum autem bonum usum gratiæ prædestinari ad gloriam &c.* At Sadoletus aliquid meriti ad obtinendam gratiam exigit, fatetur enim, durum sibi videri, *si omninò à nobis nihil sit, quod valeat ad obtinendam* GRATIAM. Audin, *gratiam* dixit, non *gloriam*, quæ sanè fuerat damnata Semipelagianorum opinio, in quam Sadoletus minùs cautè impegit. At quoniam Sadoletus post editum Annati librum elegantem advocatum invenit, Ludovicum Donium Tom. 3. Hist. de Cardinalibus pag. 206. qui non modò Sadoletum defendit, verùm etiam num. CX. Sanctum Augustinum arguit, quòd hic *dum toto spiritûs, ac verborum ardore pro defensione divinæ gratiæ pugnat adversùs Pelagianos liberum arbitrium cum injuriâ divinæ gratiæ extollentes, in alteram quasi foveam delabi videtur, minùsque interdum tribuere, quàm par sit, liberæ hominis voluntati.* Quam censuram ad verbum Donius exscripsit ex Sixto Senensi in Præfat. lib. 5. Bibl. Sanctæ: imò ex Juliano infensissimo illo Augustini hoste apud Sanctum Doctorem lib. 2. de Nupt. & Conc. cap. 3. Quarè ut hujus testis ab Annato conducti, & à Donio defensi, error aperiatur, ejusdem sententia de initiis fidei, ac reliquarum virtutum nobis monstranda est. Nam si eâ in opinione eundem ad Semipelagianos accessisse monstrabimus, quis statim non intelliget, nullius fidei ejusdem testimonium haberi, quippè qui cum Augustini hostibus conspiravit? Scripsit Jacobus Sadoletus Commentarios in Epistolam Pauli ad Romanos, ubi cùm ab Augustini sententiâ de prædestinatione recedere vellet, ad Semipelagianos miserè declinavit. In illud Apostoli cap. 8. vers. 29. *Quoniam quos prænovit, & prædefinivit &c.* hæc scribit: "[Sic illud addo, ne in eodem quidèm facto intelligi "à nobis ejus sapientiam, si nullâ causâ, ac ratione "discrimen faciente, alios improbet, rejiciatque ad "interitum, alios ad salutem, & gratiam suam reci-"piat, cùm isto agere modo, atque operari, casûs po-"tiùs, quàm consilii esse videatur.] Ita vult, ex parte liberi arbitrii aliquid boni præcedere, ut gratia huic potiùs, quàm alteri donetur. Hæc planè Cassianus sentiebat, cujus de Deo verba sunt collat. 13. cap. 12. *Ne penitùs dormienti, aut inerti otio dissoluto sua dona conferre videatur, occasiones quodammodò quærens, quibus humanæ segnitiei torpore discusso non irrationalis munificentiæ suæ largitas videatur, dum eam sub colore cujusdam desiderii, ac laboris impartit.* Affirmat tamen ibidem Sadoletus, hæc initia bonæ voluntatis, quæ nos per nos ipsos ponimus, esse bona quædam imperfecta, nam concedit, virtutem secundùm sui perfec-"tionem sinè gratiâ haberi non posse. [Nihil enim, "*inquit*, perfectum esse à nobis potest: Sed NOSTRA "sunt INITIA & cogitandi, & volendi; atque ita nos-"tra, ut magnam quoque partem in illis obtineat "Deus. Ipsum enim necessariò propositum nobis "habemus, cùm ipsum volumus, & cogitamus, ut sit "ipse priùs nostrarum cogitationum, voluntatumque "invitamentum, ad quem cùm inclinaverimus, quod "bonum propositum vocat Paulus, velle deindè, & "operari ex illo bono proposito PERFECTIUS à Deo "nobis est, cùm ipsius ope, & subsidio ad rectè agen-"dum, constanterque volendum & fulciamur, & præ-"moveamur.] Hoc ipsum docebant Semipelagiani, qui initia, & boni tantùm imperfecti inchoationem viribus liberi arbitrii deputabant. Audiatur idem Cassianus lib. 12. de Instit. Mon. cap. 14. *Sed planè constantissimè non meâ, sed Seniorum sententiâ definio,* PERFECTIONEM *quidèm sinè his omninò capi non posse, his autem solis sinè gratiâ Dei posse eam à nemine consummari. Ut enim dicimus, conatus nostros apprehendere eam per se ipsos sinè Dei adjutorio non posse, ita pronunciamus, laborantibus tantùm, ac desudantibus misericordiam Dei, gratiamque conferri.* Quæ cap. 23. de Dono pers. Sanctus Pater explodit. Idem Sadoletus in illa cap. 9. vers. 22. *Si autem volens Deus ostendere iram &c.* scri-"bit: [A nobis aliqua initia bonæ voluntatis, ut "præparari ad misericordiam apti simus, proficiscun-"tur.] Non dissentit à Cassiano lib. 6. de Inst. Mon. cap. 18. ubi ait: *Non omnibus una gratia Spiritûs sancti tribuitur, sed ad quam se unusquisque studio, vel industriâ suâ dignum, aptumque præbuerit.* Præterea Sadoletus "in cap. 9. memoratum hæc habet: [Nam cùm sub "servitute peccati nati nos simus, neque nostrâ ope "ex illo, nostrisque viribus emergere, atque ejicere "nosmetipsos queamus, volumus quidèm EX NOBIS "etiam, & adnitimur, veruntamen ad consurgendum "Dei ope indigemus, qui TENDENTES BRACHIA ad "sese, corpusque agitantes, ut evolvantur, miseri-"cordiâ suâ adjuvat, ignavos verò, & desides, neque "quicquàm agentes, quamobrem debeant sublevari, "in ipso luto infixos, perditosque relinquit.] In quibus egregiè concinit Fausto Semipelagianorum coryphæo lib. 1. de Grat. & Lib. arb. cap. 17. *Et ita se*, inquit, *duo ista conjungunt, attrahentis virtus, & obedientis affectus, quomodò si æger aliquis assurgere conetur, & facultas animum non sequatur, & propterea sibi porrigi dexteram deprecetur.* Addit: *Assistenti, & vocanti Domino famulus* MANUM *fidei, qua attrahatur* EXTENDIT *&c.* At Sadoletus ne positis initiis bonæ voluntatis ex viribus naturæ præter Dei auxilium, statuere videretur, gratiam perfectioris virtutis dari "ex meritis, addit: [Sic nostrum credere simplex "illud, & inchoatum, quo ad obediendum Deo inci-"pimus inclinari, non continuò mereri est, sed tunc "meremur, cùm firmati in bonâ voluntate ab ipso "Deo &c.] Hoc pariter Semipelagiani tradebant, quorum princeps Collat. 13. cap. 13. ait: *Dum eam gratiam sub colore cujusdam desiderii, & laboris impartit, & nihilominùs gratia Dei* GRATUITA *perseveret, dum exiguis quibusdam, parvisque conatibus tantùm immor-*

immortalitatis gloriam, tanta perennis beatitudinis dona inæstimabili tribuit largitate. Irrisit hoc subterfugium Augustinus lib. de Prædest. Sanctor. cap. 2. *Quis autem*, inquit, *dicat eum, qui jam cœpit credere, ab illo, in quem credidit, nihil mereri? Undè fit, ut jam merenti cætera dicantur addi retributione divinâ, ac per hoc Gratiam Dei secundùm merita nostra dari.* Vide eundem lib. 4. ad Bonif. cap. 6. Ex his patet, Sadoletum, dum imprudenter ab Augustini sententiâ deflectit, Semipelagianis adhæsisse, qui initia quædam fidei, ac bonæ voluntatis in nobis ex nobis asserebant, quos Arausicanâ Synodus II. hoc can. 5. damnavit: *Si quis sicut augmentum, ita etiam* INITIUM fidei, *ipsumque* CREDULITATIS AFFECTUM, *quo in eum credimus, qui justificat impium, & ad regenerationem baptismatis pervenimus non per gratiæ donum, idest per inspirationem Spiritûs sancti corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, sed* NATURALITER *nobis inesse dicit, Apostolicis dogmatibus adversarius approbatur &c.*

Hìc verò nobis res erit cum Donio, qui num. 106. scribit: *Verùm quis tantum virum, tamque Orthodoxum Semipelagianismi laqueis irretitum credat, aut volentem, aut imprudentem?* Miror, hunc Scriptorem adeò perfunctoriè Epistolas ipsas Sadoleti legisse, ut non indè intellexerit, Sadoletum ob eam sententiam de initiis virtutum, quam suis in Paulum commentariis inseruerat, à doctissimo, ac sapientissimo Cardinale Gaspare Contareno per literas reprehensum fuisse. Hæc enim rescribit Sadoletus lib. 9. Epist. 9. [Quod "autem parcior fui in præveniente Dei gratiâ expli- "candâ, quàm par esset, agnoscoeum errorem, cùm tibi "ita videatur.] Rursùs tamen ibid. repetit: [Pelagianum "esse non puto, si in initiis aliquid retineamus, quod "sit nostrum.] Conquestus amicè fuerat Contarenus, quòd non satis pro dignitate de Augustini sententiâ in eisdem interpretationibus locutus fuerat, videbat enim Contarenus, eam opinionem de initiis virtutum ex solis viribus arbitrii in Pelagii reliquiis ab Augustino solidissimè expugnatam fuisse. Illi verò in Epist. 10. anno insequenti datâ hæc Sadoletus repo- "suit: [Cùm scripsissem ad Paulum, me quadam in "re leviter à te dissidere, isque mihi dixerit, cupere "te scire, ubi, & qua de re sit dissensio. Primum "tibi prædico, me in illâ de libero arbitrio sententiâ "non omninò assentiri Augustino, qui libertatem "nostræ voluntatis PERSPICUE' aufert: dumque Dei "gloriam maximè complecti vult, videtur mihi illi "derogare aliquid potiùs, quàm quòd videatur tri- "buere. Hæc si essemus unà, librosque in manibus "haberemus, facilè me tibi probaturum confiderem.] Hæc si Annatus legisset, dubio procul inter nobiliora contrà Sanctum Doctorem testimonia recensuisset. Sed nec Donius commentarios Sadoleti legit; nam si eosdem vel leviter inspexisset, profectò intellexisset, semet operam perdere, dum Sadoletum ab errore conatur vindicare, quasi ille hoc tantùm voluerit, *ut in initiis ex spiritu gratiæ operantis factis, aliquid nostrum reperiatur, quia anima, vel ejus potentiæ influant physicè in actus vitales supernaturales.* At Sadoletus duriùs loquitur, quàm ut eo pacto emolliri possit. Etenim loco superiùs laudato Pauli Rom. 8. ut universam quæstionem tolleret, seque ob initia virtutum naturaliter posita à quacunque erroris suspicione liberaret, "scribit, quòd [cùm Deus dupliciter causa bonarum "rerum sit, vel ut effector, & ipse agens, vel ut finis, "resque desiderata] priori modo ait: [Deum movere "ad actus nobiliores, & perfectos virtutum fidei, amo- "ris Dei, religionis &c.] Posteà verò addit: [Verùm "quà Deus finalis rerum causa est, & ad eum, ut ad "summum bonum mentes nostræ moventur, nostra "hactenùs voluntas, & cogitatio, & prima illa, atque "inchoata actionum nostrarum consilia ex Deo quo- "que sunt.] Rationem assignat: [Non enim tunc ut "movens, & impellens auctor ipse est, & principium "universum nostræ voluntatis, sed ut appetitus, & "desideratus: magnum quidèm tum quoque momen- "tum afferens ad inclinandum nos, atque alliciendum.] Non ergo primi illi boni motus in Deum ex Sadoleto fiunt *ex spiritu gratiæ operantis*, ut Donius dicebat; neque enim Deus tunc movet, *ut effector, & ipse agens*, qua ratione semper movet per spiritum gratiæ operantis; undè sunt illa Arausicanæ Synodi can. 9. *Quoties enim bona agimus, Deus in nobis, atque nobiscum, ut operemur, operatur.* Neque Semipelagiani negabant, ad initia illa bonorum operum Deum movere in ratione finis; Deus enim erat objectum apprehensum sub ratione veri, & boni, cui inchoativè credebant, quod desiderabant, quod petebant. Ideò verò damnati sunt, quia non satis est, Deum movere tantùm ut objectum, sed movere debet tanquàm agens ad hoc ut credamus, & velimus per infusionem sancti Spiritûs ex eodem Arausicano can. 6. & can. 5. ubi statuitur, *initium fidei, ipsumque credulitatis affectum* fieri in nobis *per gratiæ donum, idest per inspirationem Spiritûs sancti.* Aliundè etiam Donius Sadoleti errorem intelligere poterat, dum idem hæc de Augustino scribit: *Libertatem nostræ voluntatis perspicuè aufert.* Sunt hæ putidæ Semipelagianorum tum veterum, tum recentiorum voces. De primis scribit Sanctus Prosper ad Rufinum: *Scripta ejus*, nempè Augustini, *quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant: dicentes, eum liberum arbitrium penitùs submovere.* Easdem tibias contrà Augustinum inflarunt Arminiani, nova Semipelagianorum progenies, quorum unus Hugo Grotius lib. 17. Hist. Belgicæ ait: *Primus omnium Augustinus, ex quo ipsi cum Pelagio, & eum secutis certamen (nam ante aliter & ipse senserat) acer disputandi, ita libertatis vocem relinquere, ut ei decreta quædam Dei præponeret, quæ vim ipsam destruere viderentur.* Quis igitur posthac Sadoletum eo in errore cum Semipelagianis, incautè quidèm, & inscienter, negabit conspirasse, dum illorum convicia in Augustinum jactat? Donius num. CVIII. quòd in calce literarum, ut putat, Cœlestini legitur, Profundiores verò &c. *magnoperè animadvertendum* dicit. Verùm & id, quod cap. 3. asseritur *magnoperè animadvertendum* illi fuerat, ubi de Semipelagianis contrà Augustinum scribentibus, hæc recitantur: *Cùm Pelagium, atque Cœlestium anathematizare non dubitent, magistris tamen nostris* TANQUAM NECESSARIUM MODUM EXCESSERINT, OBLOQUUNTUR. Quæ quidèm, si *magnoperè animadvertisset*, haud equidèm pronunciasset, quòd Augustinus *in alteram quasi foveam delabi videtur, minùsque interdùm tribuere, quàm par sit, liberæ hominis voluntati*: Num CX. Ex hucusque fusiùs probatis evidenter constat, Jacobum Sadoletum cùm Semipelagianis contrà Augustinum incautè sensisse, & reapse *in extremam, & remotissimam sententiam contentione disputandi, magis quàm consideratâ, & quietâ ratione adductum* se contulisse, quæ verba ita ille meritò audire debet, uti injustè eâdem Epist. 10. ad laudatum Contarenum contrà Sanctum Doctorem illemet usurpavit. Interim Annatus videat, qualem contrà Augustinum testem appellaverit, nempè Scriptorem, qui contrà eundem cum Semipelagianis, quod

initia virtutum attinet, conspiraverit; & tamen promiserat initio statim libri octavi, se in judicium contrà Augustinum conducturum testes *minimè suspectos*. Hactenùs de Sadoleto, cujus quidèm erratum libentiùs siluissem, sed Annati, & Donii ex Sadoleti verbis instituta contrà Sanctum Patrem accusatio invito penitùs, ac reluctanti hucusque dicta extorserunt.

§. II.

Sancti Bonaventuræ, & Cajetani dicta examinantur.

TErtium testem opponit Sanctum Bonaventuram in 2. sent. d. 33. q. 2. art. 3. dicentem: *Ad illud, quod primò objicitur in contrarium de verbis Augustini, dicendum, quòd Augustinus in verbis illis non intendit dicere, quòd parvuli sensibiliter crucientur, sed intendit eorum pœnam manifestare quantùm ad carentiam visionis Dei, & quantùm etiam ad vilitatem loci, & hoc valdè abundanter exprimit, plùs dicens, & minùs volens intelligi.* Verùm negotium nobis non facessit Bonaventuræ contrà Augustinum testimonium, nam eo loci loquitur de libro de fide ad Petrum Diaconum cap. 27. ubi legimus, pueros decedentes sinè baptismo *ignis æterni sempiterno supplicio puniendos*; qui liber est Fulgentii, non Augustini. Quarè si communi illius sæculi opinione ductus Seraphicus Doctor Augustini illa verba esse putavit, cùm alterius sint, ejus testimonio non perstamus, non enim illius dictum apud Judices quicquam ponderis habet, quo per deceptionem de quopiam aliquid affirmatur, quod non ab illo, sed ab altero assertum constat. Hinc Sancti Doctoris modestia elucet, qui Augustini sententiam, ut putabat, haud severiori censurâ perstrinxit, sed leni interpretatione mitigavit. At Annatus gravi supercilio eandem in sententiam tonat lib. 8. cap. 1. *Negamus crudelem consequentiam.* Rursùs eo dicto, Augustinus *plus dixit minùs volens intelligi*, semel Bonaventura usus est, & eâ in sententiâ, quæ à latere contrà Pelagianam hæresim tradita est. Verùm Annatus pag. 893. laudatâ Sancti Bonaventuræ moderatione abutitur ad mitigandas Augustini sententias in quæstione de efficaciâ divinæ gratiæ, hæc enim scribit: *Et si quis instet, Augustinum aliis locis id exprimere, quis non videt, si hoc esset, nihil aliud sequuturum, quàm ut dicit Sanctus Bonaventura, illis locis Augustinum plus dicere, iis autem, quæ sunt à nobis allata, minus velle.* An verò illâ in sententiâ de pœnis parvulorum fuerit Augustinus, nihil ad rem præsentem facit, nam de libro de fide ad Petrum locutus est Bonaventura, cujus verba, quàm parum adversarios juvent, abundè superiùs diximus cap. 3. §. 1.

Audiamus quartum Cardinalem Cajetanum, qui sic loquitur 1. p. q. 70. art. 3. *Sustinent autem verba hanc Glossam, quia quando contrà Averroem erat sermo, fas erat declinare in oppositum, ut Augustinus contrà Pelagianos facit. Hoc est*, ait Annatus pag. 862. *excedere lineam necessariæ veritatis: ut sit nimia quædam severitas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas sedet, transgredi jubet, si præeat Augustinus.* At medium se tenere clamat Augustinus, atque hoc primus mortalium docuit lib. 4. contrà duas Epist. Pelag. cap. 3. ad Bonifacium Papam hæc scribens: *Ista nepharia, & damnabilia dogmata in hac tripartitâ divisione quisquis mente catholicâ exhorret, illius quinque partitæ latebras, insidiasque devitet, atque ita inter utrumque sit cautus, ut sic declinet Manichæum, ne se inclinet in Pelagium; rursùsque ita se sejungat à Pelagianis, ne se conjungat Manichæis, aut si in alterutris jam tenetur, nec sic se à quibuslibet alteris servet, ut in alteros irruat.* Quis igitur Cajetano in hoc credat, ac non potiùs Augustino coràm Apostolicâ Sede hoc protestanti? Sed dices, impetu disputationis Augustinum extrà sibimet statutos à se limites excurrere, hoc est extrà *lineam necessariæ veritatis*, ut loquitur testium conductor. Miror, Annatum, qui capita Epistolæ Cœlestini ad Gallos annexa, ipsius Cœlestini esse putat, imò, quæ est hominis diligentia, atque eruditio, ne dubitavit quidèm, hanc crambem iterùm recoxisse. Vetus illa fuit calumnia à Semipelagianis Augustino opposita, undè eosdem falsarios obloquutores Pontifex rejecit, ut §. superiori diximus, cujus sanè verba, cùm illi accusationem repetant, pro defensione nobis etiam repetenda sunt, hæc enim scribit: *Quia nonnulli, qui catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus seu pravitate, sivè imperitiâ demorantur, piissimis disputatoribus obviare præsumunt, & cùm Pelagium, atque Cœlestium anathematizare non dubitent, magistris tamen nostris, tanquàm necessarium modum excesserint, obloquuntur.* Sed Annatus, qui solam appendicem Epistolæ, *Profundiores verò &c.* antè oculos habuit, hæc in anteriori paginâ legere non valuit, vel legere, ac negligere idem fuit. Igitur Augustinus, Cœlestino judice, vel si negatis, saltem teste, lineam necessariæ veritatis non excessit. Quis autem unius Cajetani testimonium Sancti Cœlestini Papæ contestationi præponendum ducat?

§. III.

Cardinales Perronius, Valerius, ac Sanctus Carolus Borromæus minùs rectè contrà Sanctum Augustinum adducti.

SEquitur quintus accersitus ex Galliâ Perronius & purpurâ, & erectis ex continuo cum hæreticis bello trophæis clarissimus, cujus sunt hæc verba, inquit Annatus: *Sat monui in quartâ mearum observationum, nos admodùm distinguer proprias Sancti Augustini opiniones, dum loquitur, ut privatus Doctor, & ejusdem narrationes, quibus loquitur, ut testis usus communis Ecclesiæ, vel ea dicit, quæ Doctorum ætatis suæ communi consensui conformia sunt; ab unis siquidèm argumentari nos tantùm probabiliter, ab aliis demonstrativè.* Benè ille quidèm, ac dignè de Augustino sensit; quis enim privatas Augustini sententias in Sacræ v. g. paginæ explicatione intrà fidei canones refert? At hic controvertitur, quid de Augustini auctoritate Perronius sentiat in quæstione de prædestinatione, & gratiâ. Nam de Augustini auctoritate *in iis, quæ ad divinam circà homines providentiam spectant*, testimonia te producturum in ipso titulo libri octavi spoponderas. Liceat mihi Augustini huc verba inflectere: *Ingredere*, Perroni, *ingredere, & conside cum fratribus tuis, à quibus nulla ratio, nulla tentatio te separavit, opus est tuâ, & maximè tuâ sententiâ*: Lib. 1. contrà Jul. cap. 6. Arrige Annate aures, Perronius suum de Augustino testimonium profert: *Augustinus Maximus post Apostolos prædestinationis Doctor, imò* OS, & LINGUA VETERIS ECCLESIÆ *quantùm ad illam de gratiâ doctrinam*: Lib. 1. Resp. ad Regem Angliæ cap. 12. *Quid te igitur*, addit Augustinus, *adjuvit, quòd* Perronii, *tanquàm tibi suffragaretur, testimonium posuisti?* Vis scire, an suam de prædestinatione sententiam docuerit Augustinus, *ut privatus Doctor*, an *ut testis usus communis Ecclesiæ?* Audi ipsummet

ipsummet hæc dicentem lib. de Dono pers. cap. 23. in fine: *Ac per hoc prædestinationis hujus fidem, quæ contrà novos hæreticos novâ sollicitudine nunc defenditur, nunquàm Ecclesia Christi non habuit.* Non igitur eâ in re loquutus est Augustinus ut privatus Doctor, sed ut tradit Perronius, ut *os, & lingua veteris Ecclesiæ.* Quarè quis non indignetur Annato, qui eos contrà Augustinum testes nominat, qui Sancti Doctoris sententias ad cœlum usquè laudibus efferunt?

Ita-ne sextum contrà Augustinum testem dabit Verona nostra Augustinum, ut ais, *Recentiorem* Valerium Venetum Cardinalem? Hic lib. 3. Rhet. Eccl. cap. 42. horum Clericos monet: *Beati Augustini scripta Clerici cautè admodùm legant. Ita enim acumine ingenii præstitit, & de rebus difficilibus tam subtiliter disputavit, ut non mediocri ingenio præditi viri ejus libros legentes in errores aliquando lapsi sint.* Hoc egregium scholion affingit Annatus pag. 863. *Et hoc quid aliud est, quàm id ipsum, quod monentem audivimus Bonaventuram, Augustinum plùs dicere aliquando, & minùs velle intelligi?* O' præclarum nostri commentatoris commentum! Cardinalis Valerius nonnullos Augustinensium librorum Lectores lapsos in errores scribit, quòd subtilissimum Augustini sensum minimè assecuti sunt. Annatus ex Valerio indè lapsos dicit, quòd Augustinus disputans plùs quandoque verbis excurrit, quod non est de difficilibus *tam subtiliter*, ut ait Valerius, sed *tam incautè*, ut interpres contendit, disputasse. O' Superi mites animos! Magnus ille Patriæ meæ Antistes Augustiniani ingenii acumen, atque in disputando subtilitatem, quam plerique licèt nobili ingenio præditi, assequi nequivere, commendat: Annatus indè contrà Augustinum excessuum accusationem struit, ac testem contrà Sanctum Doctorem illum se dare fingit, qui est ejusdem Augustini eximius laudator. Eos sanè, de quibus Valerius loquitur, in errores lapsos fuisse, Augustini-ne, an ipsorum, qui Augustinum non intellexerunt, culpa est? Quis autem nesciat, plurimos profundos quorundam Sacræ paginæ verborum sensus non assequentes in hæreses ruisse? Ita-ne in Sacri eloquii auctorem Spiritum sanctum culpam devolvemus, an non in ipsorum potiùs petulantiam, qui ultrà ingenii vires sese evehere conati sunt? Hinc eruditè Facundus Hermianensis Episcopus, qui pro tribus capitulis sub Justiniano scripsit in lib. con. Mocianum ait: *Quid autem*, inquit, *in hoc miremur, neque enim meliùs loqui potuit Augustinus, quàm Prophetæ, quàm Apostoli, & Evangelistæ, quorum mentibus similiter malè intellectis, & incongruè adhibitis tam multi suos defendere conantur errores.*

Notat ibidem Annatus, Sanctum Carolum Borromæum Valerium ad illud opus scribendum excitasse, idemque absolutum approbasse, undè uti Valerius, ita & Sanctus Carolus contrà Augustinum stare Annato visus est: *Ut ideò*, inquit, *videri possit, ac debeat unum hoc testimonium esse duorum virtute, ac sanctitate Eminentissimorum Cardinalium.* Ita contrarium Sancto Doctori Sanctum Carolum facit, qui id ne somniavit quidèm. At cùm Valerius pro Augustino loquatur, suppar illi Borromæus addendus est. Sed age, ipsius Sancti Caroli de Augustino testimonium proferamus. Ille in Epistolâ ad Civitatem Mediolanensem ait: *Nemo est, qui ignoret, quantum utilitatis, & fructûs attulerit Ecclesiæ Dei magnus illius Doctor Augustinus. Extinxit in Africâ Manichæos, expulit Donatistas, in nihilum Pelagianos hæreticos redegit, Fortunatum Hæresiarcham confutavit, & ut universa paucis complectar, omnia venena adversùs Orthodoxæ Religionis puritatem à Dæmone eructata sustulit. Hinc factum est, ut ex illius doctrinâ, & à Patribus eundem subsecutis, & à Synodis, à Theologis, ac Catholicis Academiis tot Ecclesiæ dogmata fulcimentum, & robur acceperint.* Et hæc quidèm fuit Sanctissimi Mediolanensis Antistitis de Divo Augustino sententia.

§. IV.

Falli eos, qui Sanctum Augustinum interdum iniquiorem libero arbitrio fuisse calumniantur.

POst Purpuratos testes ingentem aliorum Scriptorum catervam contrà Sanctum Augustinum trahunt, quos sigillatim repetere non vacat, eos verò ad certas veluti classes redigam, si qui plures in eandem de Augustino opinionem coierint. Et primo loco opponit Annatus lib. 8. Adamus par. 3. Calv. destr. cap. 7. & Decampsius lib. 3. Hær. Jans. disp. 1. cap. 3. Genebrardum Aquensem Antistitem in Epist. præfixâ Oper. Origenis, Albertum Pighium lib. 3. de Lib. arb. & Sixtum Senen. in Præfat. lib. 5. Biblioth. dicentes Augustinum interdum libero arbitrio fuisse iniquiorem. Vetus ea quidèm, ac rancida Pelagianorum, & Semipelagianorum calumnia est. Julianus lib. 1. Oper. Imp. cap. 54. scribit contrà Augustinum: *Liberum arbitrium in naturâ hominis perseverat, quod ut tu cum Manichæis negas, ita nos cum Apostolis, & omnibus Catholicis confitemur.* De Semipelagianis patet ex Epistolâ Prosperi ad Rufinum, cujus verba data sunt §. 1. Quantâ autem veritate hanc à se calumniam Augustinus propulsavit, illos solùm nescire arbitror, qui Sancti Doctoris libros nec à limite salutaverint. Totus liber de Gratiâ, & libero arbitrio pro humanâ libertate decertat, initio statim hæc scribit: *Quoniam sunt quidam, qui sic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium, hinc aliquid scribere ad vestram charitatem, Valentine frater, & cæteri, qui simul Deo servitis, compellente mutuâ charitate curavi.*

Genebrardus ait: *Augustinus fuit iniquior interdum libero arbitrio.* Sixtus Senensis pag. 875. testatur, Sanctum Doctorem *minùs interdùm tribuere, quàm par sit, liberæ hominis voluntati.* Hi quidèm INTERDUM libero arbitrio minùs æquum Sanctum Doctorem fuisse affirmant. At Decampsius proximè nominatus de iisdem scribit, *Sanctum Augustinum* PERSÆPE *libero arbitrio minùs æquum fuisse affirmant.* Neque hic fideliter testium dicta exhibent. Imò nec Sixto Senensi Augustinus indignaretur, qui apertè hæc habet lib. de Grat. Christi cap. 47. *Sed quia ista quæstio, ubi de arbitrio voluntatis, & Dei gratiâ disputatur, ita est ad discernendum difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur, quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri.* Cùm verò Julianus objecisset Augustino, dicere ipsum liberum arbitrium Dei gratiam commendando negari, respondet lib. 4. con. eundem cap. 8. *Non dixi negari arbitrium liberum, vel auferri, sed dixi, ut putetur auferri.* Albertus Pighius ineptissimus Sancti Doctoris censor est, nam lib. 3. de libero arb. hæc in Sanctum Augustinum effatire non extimuit: *Libero arbitrio alicubi videtur iniquior, etiam parùm illi, quàm potest, tribuit: ejus facultatem vel extenuat, vel dissimulat, vel eludit, certè omnibus viribus dejicit.* Quis autem impudentis hominis testimonio credat, cum Sanctus Hormisdas Papa in Epist. ad Possessorem scribat:

De arbitrio tamen libero, & gratiâ Dei quid Romana, hoc est Catholica sequatur, & servet Ecclesia, licèt in variis libris Beati Augustini, & maximè ad Prosperum, & Hilarium abundè possit cognosci &c. Itaque Augustini doctrina de libero arbitrio doctrina Ecclesiæ est. Non igitur iniquus est Augustinus libero arbitrio, non illud elidit, non extenuat, non suffocat; nam pessimum alioqui Ecclesia Magistrum sequeretur. Quis etiam non spernat ineptum Pighii consilium, quo monet, ad veram de libero arbitrio doctrinam percipiendam, legendos esse potiùs libros Sancti Doctoris ad Catholicos datos, quàm reliquos contrà Pelagianos scriptos? Stultè: quasi diversâ in alterutris viâ abierit. Irrisit hoc Massiliensium effugium, quo Sancti Doctoris libros universos recipere recusabant, Sanctus Prosper in fine libri contrà Collatorem: *Maneat*, inquiens, *planè maneat ista conditio, ut horum librorum novitas repudiata videatur, si in eâdem causâ ejusdem viri dissentit antiquitas, & ut inutile, aut incongruum judicetur, quod ab his, quæ contrà Pelagianos condidit, dissonans invenitur.*

Porrò si quæramus, undenam iidem Scriptores moti sint, ad Augustinum tantâ calumniâ onerandum? Respondet Decampsius citatus, quòd Augustinus dixit, peccato Adæ *amissum, ac perditum liberum arbitrium.* Quod in Enchiridio cap. 30. his expressit: *Libero arbitrio malè utens homo, & se perdidit, & ipsum.* At eâdem ferulâ vapulabunt Synodi, ac Pontifices, qui iisdem verbis Sanctissimi Magistri sensum definiere. Sanctus Gelasius Papa in Epistolâ ad Episcopos per Picenum ait: *Dicunt, quòd homo per liberum arbitrium, quod corrupit, fœdavit, ac* PERDIDIT, *bono suffragante naturæ beatus efficiatur.* Concilium etiam Arausicanum can. 13. hæc definit: *Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi non potest reparari, quod* AMISSUM, *nisi à quo potuit dari, non potest reddi.* Quis enim neget, Adamum amisisse potestatem benè, ac meritoriè operandi ob peccatum commissum? Sanè hæc est Sancti Innocentii definitio in Epistolâ ad Patres Carthaginenses: *Liberum enim arbitrium*, inquit, *ille perpessus, dum suis inconsultiùs utitur bonis, cadens in prævaricationis profunda demersus est, & nihil quemadmodùm exindè exurgere posset, invenit, suâque in æternum libertate deceptus hujus ruinâ jacuisset oppressus, nisi eum post Christi pro suâ gratiâ relevasset adventus.* Audiatur interim sui interpres Augustinus apud Apostolicam Sedem sua dicta exponens: *Peccato Adæ arbitrium liberum de hominum naturâ periisse non dicimus, sed ad peccandum valere in hominibus subditis Diabolo, ad benè autem, pièque vivendum non valere, nisi ipsa voluntas hominis Dei gratiâ fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, sermonis, cogitationis adjuta.*

Lib. 2 ad Bonifac. c. 5. & lib. 1. c. 2.

§. V.

Falli item eos, qui dicunt, Sanctum Augustinum contrà Arium ad Sabellium, & contrà Sabellium ad Arium declinasse.

DUos alios testes contrà Augustinum vel nolentes trahit Annatus, Cornelium Mussum Episcopum Bituntinum pag. 865. & Magnum Theologum Joannem Scotum pag. 872. Ille quidèm in cap. 4. Epist. ad Rom. ait: *Non ergo vos moveat Augustinus vel tantillum. Hoc est enim illi peculiare, ut cùm aliquem expugnat errorem, tantâ vehementiâ illum exaggeret, ut alteri opposito causam præbere videatur. Ita cùm Arium insectatur, videtur favere Sabellio, cùm Sabellium Ario, cùm Pelagium Manichæis, cùm Manichæos Pelagio.* Iste verò in 2. d. 33. q. 2. ad 1. scribit: *Et ita multùm ponderandum est, contrà quos hæreticos sancti sunt loquuti, sicut Augustinus contrà Arium videtur quasi declinare ad Sabellium, & è converso: similiter videtur contrà Pelagium declinare ad Arium.* Rectè corrigit Annatus dicendum fortè *Manichæum.* Hæc quidèm illi.

At enim modestè loquitur Mussus, ait enim Augustinum contrà Arium disputantem *videri* Sabellio favere, mitiùs Subtilis hoc ipsum expressit, addidit enim *quasi videtur.* Quod non ob ineptam Augustini methodum, sed ob mysterii difficultatem, ac Lectorum quorundam minùs perspicax ingenium dixere, quæ libenter, utì notavimus, concedit Augustinus, & tamen Annatus ait eâdem paginâ 872. *Quo factum sit, quemadmodùm anteà ex aliis referebamus, ut Augustinus declinarit in oppositum:* cùm tâmen illi visum fuisse, vel quasi visum fuisse declinare scribant. At quòd Recentiores indè velint convincere, Sanctum Augustinum contrà Arium disputantem ad Sabellium declinasse, patens calumnia est, nunquam enim contrà Arium disputans, atque unitatem essentiæ adstruens visus est personas in unum confundere, ut favere Sabellio dicendus sit. Augustini dictum vel unum producant, & causam integram illis cedimus. Imò nullus mortalium adeò exactè mediam inter Arium, & Sabellium viam tenuit, ut Augustinus, qui mediâ ipsius viæ lineâ incessit. Unum, & alterum testimonium proferam, quo adversarii falsitatis penitùs convincatur.

Sanctus Doctor tract. 37. in Joannem ita Hipponenses suos alloquebatur: *In errore Sabellianorum unus est solus ipse Pater, qui filius. In errore Arianorum, alius est quidèm Pater, alius filius, sed ipse filius non solùm alius, sed etiam aliud. Tu* IN MEDIO *quid? Excludisti Sabellianum, exclude & Arianum. Pater Pater est, Filius Filius est, alius, non aliud, quia* ego, & Pater, *inquit*, unum sumus, *sicut etiam hesterno die, quantum potui commendavi. Cùm audit*, sumus, *abscedat confusus Sabellianus, cùm audit*, unum, *abscedat confusus Arianus. Gubernet Catholicus* INTER UTRUMQUE *fidei suæ navigium, quoniam cavendum est in utroque naufragium.* Quid eruditius, quid subtilius, quid verius dici potuit? Passim hoc Populo inculcabat, quò regiâ inter Sabellium, & Arium viâ procederet. Omninò audiendus est iterum Augustinus Tractatu 71. in Joannem, ubi elegantissimè ita hæreticos confutat: *Contraria dicitis, sed non eodem modo, sicut est falsum contrarium vero, sed sicut sunt inter se duo falsa contraria. Errando in diversa itis,* IN MEDIO *est via, quam relinquitis. Inter vos ipsos longiore intervallo separati estis, quàm ab ipsâ viâ, cujus desertores estis. Vos hinc, vos autem illinc huc venite, alteri ad alteros transire nolite, sed hinc, atque illinc ad nos veniendo, invicem vos invenite. Sabelliani agnoscite, quem prætermittitis; Ariani æquate, quem subditis, & in viâ verâ nobiscum ambulabitis: est enim quod invicem ex vobis alteri ex alteris admoneri utiquè debeatis. Audi Sabelliane: Usqueadeò non ipse Pater, sed alter est Filius, ut eum Arianus inæqualem asserat Patri. Audi Ariane: Usqueadeò Filius æqualis est Patri, ut Sabellianus eundem esse dicat & Patrem. Tu adde, quem tollis, tu addimple, quem minuis, & nobiscum ambo consistitis, quia nec tu tollis, nec tu minuis eum, qui & alter est à Patre, ut convinceres Sabellianum,*

lianum, & æqualis est Patri, ut convincas Arianum. Utrisque enim clamat: Ego, & Pater unum sumus. *Quod ait*, unum, *audiant Ariani, quod ait*, sumus, *audiant Sabelliani, & nec illi æqualem, nec illi alterum negando sint vani.* Ita-ne, si superis placet, qui non modò regiâ viâ semper incessit, sed qui eandem posteris non dicam digito monstravit, sed pedibus fecit, extrà orbitas excurrisse, & ad extrema declinasse dicetur? Ego quidèm priùs credam, reapse Solis currum ductante Phaëtonte extrà Eclypticam præcipitem actum, quàm illis Augustini excessibus præstem fidem.

§. VI.

Expenduntur illorum testimonia, qui Sanctum Augustinum novitatis accusant.

ISti quidèm tres Præsules sunt, quorum auctoritatem, ac doctrinam Annatus satìs exaggerat: nempè Claudius Xaintes in lib. Atheis. Cal. tit. de Prædestinatione, Ambrosius Catharinus in libello itidèm de Prædestinatione, Hieronymus Osorius lib. 9. de Justitiâ, qui Sancti Augustini doctrinam de prædestinatione, & reprobatione novitatis accusant, quasi senserit contrà sententiam omnium Patrum, qui eundem præcesserunt. Vetus sanè contrà Sanctum Augustinum Semipelagianorum cantilena est, ut ex literis Prosperi patet, cui Sanctus Doctor hæc reponit lib. de Prædest. Sanctor. cap. 14. *Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquàm ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum quæstione versari, quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur?* Sed hac de re pluribus alibi dictum est. Sanè Clemens VIII. in disputationibus de Auxiliis Molinæ sententiam ad Augustiniani dogmatis de prædestinatione amussim exegit, & Faustus Rejorum Episcopus indè præcipuè rejectus est, quòd Sancti Doctoris de prædestinatione sententiam impugnavit, quam Patres Augustinum subsecuti, Prosper, Fulgentius, Cæsarius, atque Africani Episcopi in Sardiniâ exules, itemque Monachi Scythæ, Rhemigius, Prudentius, aliique propugnarunt, quibus Sanctus Thomas cum meliori Scholasticorum parte consensit.

Illud tamen notandum venit, horum trium Episcoporum contrà Augustinum testimonia Recentioribus ipsis non exactè probari. Moraines disp. 9. num. 57. cùm hæc parùm honorifica de Sancto Doctore Claudii Xaintes verba recitasset: *Pro resolutione fidei meæ, quam Ecclesiæ Catholicæ judicio submitto, censeo, Divum Augustinum nimio contrà Pelagianos ardore incensum nimìs præcipitanter sententiam, & consensum prædecessorum suorum contempsisse*, hanc ipsam censuram improbans ait: *Hucusque Episcopus Ebroicensis, qui, ut opinor, & pace illius dictum volo, consultius fecisset, tantique Doctoris auctoritati convenientius, si semper, & constanter quæcunque dixit Augustinus, in sensum illum commodum exposuisset, & non tantam in opinando inconstantiam ei tribuisset.* Dixerat enim Sanctesius, Augustinum varium eâ in sententiâ fuisse. Ambrosius Catharinus in libro de Præscientiâ, & Prædestinatione adeò adversùs Sanctum Augustinum procax est, ut bilem moverit vel ipsi Vasquio, undè his Catharinum increpat 1. p. disp. 90. num. 11. *Contrà Augustinum parùm modestè loquitur Catharinus, & in illius sententiam suo modo explicatam maledictis procaciter fertur &c. At in hoc turpissimè certè Catharinus lapsus est, tum quòd non intelligens mentem Augustini, ipsum impudenter impugnat, & reprobat, tum quòd ipse Augustinus contrà Massilienses, & alios à Cœlestino Primo in Epistolâ primâ ad Episcopos Galliæ honorificè defenditur.* Et ibi recitato Cœlestini elogio addit, *hoc Cœlestini testimonium sufficere, ut os ipsi Catharino obstrueretur.* Accedant ex Hispaniâ duo Dominicanæ Familiæ nobilissimi Doctores, qui hominis in Augustino impugnando licentiam castigant. Dominicus Soto in cap. 9. Epist. ad Rom. *Non potuit*, inquit de Catharino, *hic Reverendus Pater citrà temeritatis notam non solùm Augustinum, verùm Sanctos omnes novâ, inauditâque suâ commentatione contemnere.* Et Bannez 1. p. q. 23. art. 7. propè initium de Catharino ita loquitur: *Edidit tres libellos de prædestinatione, in quibus nihil est eruditionis, sed plurimum erroris.* Quis verò quantusve fuerit iste Sancti Augustini reprehensor, & undè emerserit, tradit Soto in apologiâ de certitudine gratiæ initio his ipsum Catharinum alloquens: *Jam ætate provectus ex Jurisconsulto* (trigesimum ætatis annum natus Florentiæ Dominicanæ Familiæ nomen dedit) *Theologus derepentè prodiisti, simul & audire cœpisti in scholis, & contrà egregios scholarum Doctores scribere.* Tantæ auctoritatis apud suos habet Catharinus! Cæterùm non possum non indignari Annato, hanc Glossam pag. 866. Catharini testimonio appendenti: *Ambrosii Catharini judicium esset meritò suspectum, si quam profitetur interdum in Augustino deserendo libertatem usurparet solus. Sed tanta cæterorum Doctorum conspiratio satìs ostendit, Catharinum in ea re, non ut Catharinum, qui suo sæpè ingenio nimiùm indulsit, sed ut Ecclesiæ Catholicæ Archiepiscopum, & Doctorem id sensisse &c.* Erras, Annate, erras. Catharinus libros illos de prædestinatione scripsit antequàm esset Antistes, nam editi sunt Parisiis anno 1541. Ille verò Minorensis Episcopus in Picentinis dictus est anno 1546. die 27. Augusti ex Tomo 7. Italiæ Sacræ Ughelli: Archiepiscopus verò Compsæ anno 1552. die 3. Junii. Non itaque locutus est, ut Archiepiscopus Ecclesiæ Catholicæ, sed, teste Soto, utì nuperus *ex Jurisconsulto Theologus* in iis libris, in quibus, asertore Bannesio, *nihil est eruditionis, sed plurimum erroris.* Hinc factum est, ut Catharinus Juris peritus in illis libris sæpè laudarit Codices, & Digesta, ut suas de prædestinatione opiniones Theologis persuaderet.

Restat Osorius, de quo hæc habet Gabriel Vasquez 1. p. disp. 89. cap. 8. num. 62. *Alterum, in quo hi Auctores* nempè Catharinus, Camerarius, Osorius, *fuerunt decepti, est, quòd putarunt Græcos Patres Augustino contraria decuisse, quasi assereret Augustinus, homines ad gloriam sinè meritis electos fuisse &c.* Itaque, Vasquio teste, Osorius deceptus est. Annatus libro primo sui Augustini à cap. 2. usque ad nonum fusiùs conatur probare, Augustinum non sensisse contrà antiquos Patres, & præcipuè cap. 6. ubi Faustum contrà Augustinum loquentem inducit. Quâ ergo ratione Augustinum illis testimoniis oppugnat? Quòd si dicat recitare se, quid illi senserint, non quid illis sentiendum fuerat de Augustino, hoc nobis sat est, haud plenè eos testes Recentioribus probatos esse, quorum ipsis fatentibus, primus *minùs consultè locutus*, alter *impudens, parùm modestus, & procax, imò nec mentem Augustini intelligens.* Postremus denique *deceptus* dicitur. Annate, hos contrà Augustinum testes? Sed alios modò audiamus.

§. VII.

§. VII.

Testimonia Driedonis, Taperi, Medinæ, & Vallosilli contrà Sanctum Augustinum producta falsata esse, nec fideliter recensita.

ANnatus quasi lippis, imò cæcis scriberet, ausus est, eos contrà Sanctum Augustinum testes advocare, qui vel maximè Sancti Doctoris auctoritatem tuentur, quòd sanè nisi variis technis usus præstare potuit. Etenim eos citat, qui apertis verbis citrà ullam contrariam interpretationem non modò Augustinianos se probant, sed Augustinianissimos; novis enim verbis insolitæ Recentiorum assertiones castigandæ sunt. Quò verò fidem testibus paret, aliqua eorum verba dissimulat, alia detruncat, alia mutat, gravi contrà tot Doctores injuriâ.

In primis appellat Driedonem, testatus pag. 878. hæc scripsisse: *Neque sentire contrà divinam gratiam, neque si fallatur, perniciosè falli cum, qui quamvis Augustinus aliter sentiat, generalem agnoscit erga omnes homines, cùm primùm ad usum rationis perveniunt, bonitatem, ut eos juvet peculiaribus auxiliis.* Driedo eo loci, nempè in lib. de Capt. & redempt. gen. hum. cap. 2. tract. 4. memb. 2. par. 8. immediatè antè illa verba ab adversario adducta hæc tradit: *Quamvis* TUTIOR *vivat quisquis cum venerabili Patre Augustino non per auxilia sufficientia ex æquo omnibus adultis proposita, sed per divinam misericordiam, & justitiam à curiosis hominum quæstionibus se absolvit, humiliatus sub potenti manu Dei.* Deindè quam ibi insinuat de auxiliis communibus sententiam locum in parvulis non habere ostendit, quo insolubili argumento Sanctus Augustinus illam semper impugnaverat. At qui secùs sentiat, *non falli*, inquit, *perniciosè, si fallitur, nec contrà divinam gratiam sentire.* Nam contrà justitiam potiùs sentit, quàm contrà gratiam, nec perniciosè, sed tolerabiliter fallitur. Tu verò, Annate, ut Augustini in fine lib. 6. contrà Julianum verba, velis nolis, tibi ingeram, *miserabiliter falleris, vel etiam detestabiliter falleris*, quando Driedonem contrà Augustinum testimonium dicere tibi fingis, qui TUTIOREM Sancti Doctoris sententiam contestatur.

Rursùs adducit eundem Driedonem lib. 1. de Lib. arb. cap. 2. par. 5. ubi ait: *Ex Scripturis Sacris ab Augustino adductis super hac re non expressè, & efficaciter concludi potest, infantes sinè baptismo decedentes supplicio æterni ignis esse cruciandos.* Additque Annatus nobile scholion: *Ut inefficaces fatetur adductas ab Augustino ex Scripturâ Sacrâ probationes, utque optioni studiosorum permittit, ut illum, aut sequamur, aut deseramus.* Intelligit Driedo, testimonia scripturæ ab Augustino allata non efficaciter, hoc est haud demonstrativè probare pœnam sensûs puerorum in inferis; nam immediatè hæc de utrâque sententiâ præmiserat: *Cùm neutra videatur efficaciter ex Scripturâ Sacrâ demonstrabilis.* Neque hanc sententiam demonstrativè probatam nos contendimus; aliàs nullus posset oppositum tueri. Neque optionem facit, ut Augustinum vel sequamur, vel deseramus; nam Augustino etiam illâ in opinione nobis inhærendum esse exemplo docuit, hæc adstruens: *Ut ergo, quod nobis* PROBABILIUS, *scripturisque sacris magis consonum videtur, afferamus, arbitramur, hujusmodi parvulos sensibili quadam molestiâ, seu afflictione ab igne, & in igne torqueri.* Audis, Annate, eam sententiam, quam tu pag. 858. tanquàm *crudelem* detestaris, à Driedone adstrui probabiliorem, ac Sacræ paginæ magis consonam? Augustino igitur militat doctissimus ille vir, neque ullâ arte in Recentiorum castra adduci potest, sed inane tantùm illius nomen fingi ad decipiendos incautos.

Driedoni Magistro supparem submittunt Ruardum Taperum ex eâdem Lovaniensium Academiâ Doctorem, quem hæc contrà Augustinum scribere tradit Annatus pag. 879. *Alia tamen opinio magis consentanea est Augustino, quòd non omnibus Deus concedit tale auxilium &c.* Et deindè: *Harum tamen opinionum prior videtur magis commendare divinam bonitatem &c.* At est, quod de Annato conqueramur, quippè qui verba Taperi plurimum Augustinianæ sententiæ saventia omiserit; nam ita scribit Taperus ad art. 7. pag. 222. *Alia tamen opinio magis est consentanea Augustino,* ET PATRUM CONCILIIS, *quòd non omnibus Deus concedit tale auxilium.* Pupugere Recentioris mentem duo illa verba, quis enim indè non videat, quantum ponderis Augustinianæ sententiæ, teste Tapero, accedat? Illa igitur consultò omisit. Quarè jure cum Augustino lib. 4. contrà Jul. cap. 8. hìc liceat exclamare: *Ut appareat de re tantâ, quibus abs te fraudibus disputetur.* Addit Annatus, significare Taperum, eandem sententiam esse Adriani VI. 4. Sent. q. 1. de pœnitentiâ. Hinc insultat pag. 886. *Adrianus quoque Sextus juxtà id, quod retulimus anteà ex Ruardo Tapero, jungendus erit.* Sed profectò nullas nobis præstigias facies. Quid scripsit Adrianus citatus in fol. 3. dubii §. *Ex his respondeo ad quæsitum* modò proferimus: *Eam misericordiam*, ait, *ut probabiliter teneo, viatoribus exhibet Deus, quâ sufficienter eis assistit, & suam gratiam offert, quâ pro extremo saltèm virium laborando, possent peccati indulgentiam promereri, ut in hoc differentia sit viatorum ab iis, qui transierunt terminum. Si tamen contrarium faciat, idest, si non dat eis indulgentiam peccatorum laborando pro viribus, quod apud Doctores dubium, & incertum est, nequaquàm injustitiæ argui posset.* Vides primò dicere, se probabiliter hoc tenere. Vides 2. Adriano teste dubium, & incertum esse illud principium: *Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam*, quod Recentiores putans esse certissimum. Vides 3. Deum haud reprehendi posse, si laborantibus pro viribus adhuc deneget gratiam. Quæ Adriani dicta cum illorum Theologiâ non conveniunt. Ibidem verò ait: *In omnibus his exclamandum est cum Augustino: O altitudo divitiarum Sapientiæ, & scientiæ Dei!* Cùm tamen Recentiores hanc Sancti Augustini exclamationem non modò non imitentur, sed irrideant, quod ex Joanne Adamo superiùs fuit manifestum.

Accedit tertio loco Bartholomæus Medina magnus Dominicani instituti Theologus, ejus verba sic recitat Annatus pag. 875. *Sinè dubio sententia est Augustini, quòd homo in purâ naturâ habet naturalem virtutem operandi, quam non habet in lapsâ. Non placet tamen Doctoribus.* O integræ fidei exscriptorem! Medina eo loci adductâ sententiâ nonnullorum asserentium, diversam esse virtutem operandi hominis stantis, & lapsi ait: *Quæ sinè dubio videtur esse Divi Augustini sententia.* Quæ ita recitat Annatus: *Sinè dubio sententia est Augustini.* Falleris, ò bone Vir, non ita scribit Medina: *Videri* ait, non verò *esse* reapse illam Augustini sententiam; tu verò illud verbum *videri* abradis, quò ex Medinæ vocibus Augustino acriùs insultes. Sed nec ait: *Non placet tamen*

Docto-

Doctoribus relege, & videbis ita scribit: *Non placet tamen viris* DOCTORIBUS, quibus eam aliquibus, sed fortè minùs, ut ille quidèm putabat, doctis sententiam placere significat, eos autem tacito nomine paulò antè indicaverat. Sed alia rursùs audienda est objectio. Etenim recensitâ Medinæ sententiâ exclamat Recentior ille pag. 876. *Atque hac ratione hic Auctor indubitatam Augustini doctrinam hoc in puncto & Doctoribus contrariam esse fatetur, &* SIBI *sinè ullo fidei violatæ, vel spretæ antiquitatis scrupulo.* Bellè hæc sibi Annatus fingit. Medina suâ ipsius sententiâ recitatâ apertè protestatur, se non habere adversarium Augustinum. Hæc sunt ejus verba: *Neque Divus Augustinus huic nostræ sententiæ ullo modo adversatur.* Et audes coram judicibus affirmare, Medinam fateri, *sibi esse contrariam Augustini doctrinam?* Egregiè Augustinus contrà Julianum lib. 4. cap. 8. *Quis non expectet*, inquit, *sapientiam disserentis, qui fidem cognoverit mentientis?*

Eadem fide, animoque Annatus pag. 870. ad tribunal contrà Augustinum Ferdinandum Vallosillum vel nolentem trahit, qui *multis locis*, inquit, *satis indicat, liberam esse ab Augustino interdùm discedendi copiam.* Dein plura Vallosilli testimonia producit, in quibus tamen hic adeò constanter cum Augustino stare se profitetur, ut mecum sanè illa reputans, in eam opinionem abeam, alienis illa oculis Annatum lectitasse: pudet enim, ac piget de viro tanti inter Recentiores nominis adeò palmares hallucinationes (non enim imposturas dicam) suspicari. Verùm eadem objecta excutiamus. *Multis locis*, ait, *satis indicat, liberam esse ab Augustino interdùm discedendi copiam, ut quæsito 13. in 2. Tomum Chrysostomi, dum quærit causam prædestinationis, & reprobationis.* At cur Vallosilli verba contrà Augustinum non producis, quod cæterorum testimonia referens præstitisti? Sanè quia nulla sunt: debui dicere, contraria sunt. Etenim adeò mordicùs Augustininianæ sententiæ de gratuitâ prædestinatione adhæret, ut ibidem dicat: *Opinio contraria non est probabilis, licèt non hæretica, & nullus eam deberet asserere in scholis, neque alibi.* Et hunc dicis in disputatione de prædestinatione facere *liberam ab Augustino discedendi copiam?* Rursùs ibidem, nempè quæsito 13. Chrysostomi testimoniis explicatis addit: *Augustinus Patrono non indiget, nam cùm priùs huic dogmati constanter adhæsisset, re tamen diligentiùs perspectâ opinionem locis innumeris retractavit:* Nempè Deum homines prædestinare ex prævisis meritis fidei naturalis. Addit adversarius: *Et quæsito 18. in 3. Tom. Sancti Augustini, ubi disputat, an possint aliæ virtutes esse sinè fide, & sic loquitur &c. Non enim Sanctus Thomas consentit cum Gregorio Ariminensi, neque cum Beato Augustino, quòd omnes actus infidelium sint peccata.* Respondemus, Vallosillum hæc dixisse ex aliorum sententiâ calamo ad alia properante; nam quæsito 22. in Divum Ambrosium, ubi ex professo quæstionem illam agitat, & ad quam se refert Tom. 7. Aug. quæs. 18. & 19. & Tom. 8. quæs. 3. & alibi, apertè §. *ad argumenta Gregorii* in responsione ad 4. tradit, Sanctum Augustinum non idem sensisse cum Gregorio Ariminensi de operibus infidelium. Et in Tom. 3. quæs. 18. scribit, de virtutibus infidelium Sanctum Augustinum *sensisse cum Sancto Thomâ.* Et Tom. 8. quæs. 3. ait de eodem Sancto Doctore quærens, an omnia infidelium opera sint peccata: *Et ita in re convenit cum communi sensu Ecclesiæ, & cum doctrinâ Doctorum Scholasticorum.* Et hæc est Vallosilli de Augustino sententia.

Pergit Annatus: *Et quæsito 25. in 3. Tom. Augustini, ubi concludit, timorem servilem tum bonum, tum meritorium esse, quamvis Augustinus videatur illi aliud sensisse, in quo fortè Vallosillus deceptus est.* Sed appello oculos Lectorum, nihil enim ibi ait de Augustino, ut fingit Annatus; in fine tamen quæsiti ejusdem Sancti Doctoris dictum interpretatur, nec uspiàm scribit, sibi videri, Augustinum asseruisse, timorem servilem non esse bonum. Undè non solùm ille Recentior in Sanctum Augustinum injuriosus est, verùm etiam in ipsum Vallosillum, quem *deceptum* dicit, ea de Augustino pronunciando, quæ ne somniavit quidèm. Addit quartò: *Et quæsito 10. in 10. Tom. ubi dicit Augustini sententiam de causâ reprobationis displicuisse plerisque veterum Patrum.* Benè: at statim quinam fuerint illi Patres significat, nempè *Massilienses, & Faustus Rejensis.* Hæc tamen siluit Annatus, videbat enim, illos Patres esse Semipelagianorum Magistros, hoc est, nullius prorsùs auctoritatis. Porrò ibidem Vallosillus confutat Catharinum Sancti Augustini sententiam reprehendentem, & concludit: *Non ergo est, cur Catharinus in proloquio sui libelli diceret, se punctum prædestinationis verâ ratione attigisse, quæ Augustinum, ac cæteros anteà Patres celata semper fuisset.* Tandem sic concludit: *Et quæsito 30. in 4. Tom. ubi responsionem ad oppositam sibi auctoritatem Augustini in eâ quæstione, num liceat uxori de consensu mariti fornicari, sic exorditur: Pro Beato Augustino respondemus, quòd quid secundùm veritatem tenendum sit, definivimus.* Ita truncatum testimonium Vallosilli refert Annatus, ut putetur parvi habita Augustini auctoritas, nam ille Scriptor statim addit: *Et ipse tantùm proposuit quæstionem, an in casu uxor possit licitè fornicari, accedente consensu viri, in quo sensu Doctores Scholastici quæstionem non disputant.* Posteà aliam explicationem annectit: *Secundò dicimus, Beatum Augustinum casum non definisse, quod ex verbis ejus constat, postquàm enim casum proposuit, concluſit sic asserens:* Nihil hic in alteram partem disputo, liceat cuique existimare quod velit &c. *Ex quâ literâ constat, quòd cùm dicat, liceat cuique existimare, quod velit, quòd definitè nihil asseruit, sed opinioni, & judicio aliorum existimandum reliquit.* Hæc doctissimus ille Episcopus, qui summâ diligentiâ, atque ingenti labore quæcunque dubia in universis Sancti Augustini voluminibus occurrere poterant, explicuit, unumque præsertim ostendendum sibi proposuit, nil falsi alicubi ab Augustino assertum fuisse. Quarè quis non ægrè ferat, & acerbè, hunc strenuissimum Sancti Doctoris defensorem contrà eundem ad tribunal obtorto collo à Recentioribus trahi, fieri illum ipsorummet ore ea loquentem, quæ non modò non dixit, sed quæ ab Augustini sensibus procul abesse solidissimè demonstravit?

§. VIII.

Viguerii, Soti, Fabri, Horantii testimonia discussa.

RECentiores licèt in superiori testium repetitione convicti sint, ora tamen Judicum aspicere, ne dum sua iterùm contrà Augustinum aperire non erubescunt, imò novos contrà Sanctum Doctorem testes adducunt, ita ut si testium numero certandum foret, verendum esset, ne illorum multitudine Augustinus obrueretur: Sed re nobis hucusque feliciter succedente animosiores facti, ad reliquorum testium examen accedimus.

Joannes

Joannes Viguerius pag. 872. nominatur, quòd §. 6. de peccato originali hæc scripsit: *Præterea in hoc non tenetur Divus Augustinus. Undè Gennadius de viris illustribus de eodem Augustino loquens ait*, licèt minùs capacibus dubitationem de abortivis fecerit, error tamen illius, ut superiùs dixi, multo sermone contractus, luctâ hostium exaggeratus, necdum hæresis quæstionem dedit. *Per quæ verba dat intelligere, Divum Augustinum in hac opinione erraße, sed ipsum hæreticum non fuisse, eò quòd non fuit pertinax, imò retractavit in Epistolâ ad Julianum... Præterea decretalis* Majores de Baptismo, *in qua est determinatum, eos non pati pœnam sensûs, tempore Divi Augustini nondum edita erat: Quia idem Augustinus, qui suprà modum Ecclesiam reverebatur, si edita fuisset, oppositum non dixißet.* Verùm hic testis nullam apud Judices fidem meretur, quòd eorum, quæ dicit, prorsùs inscium se propalat. In primis Gennadius cap. 38. de sententiâ Sancti Augustini de pœnis parvulorum sinè baptismo morientium non loquitur, sed de resurrectione puerorum in uteris matrum decedentium. Nam Gennadius, cùm dixisset, Augustinum ex multiloquio errasse, ait: *De resurrectione etiam mortuorum simili cucurrit sinceritate, licèt minùs capacibus dubitationem de abortivis fecerit. Catholicus permansit tamen, & error illius sermone multo, ut dixi, contractus, luctâ hostium exaggeratus necdum hæresis quæstionem dedit.* Etenim Sanctus Doctor lib. 22. de Civit. Dei cap. 13. dubium proponit: *An abortivi partus in die judicii resurrecturi sint?* Quarè Viguerius verba Gennadii nec percepit, nec fideliter retulit, nam hæc omisit: *Catholicus permansit tamen*, quibus periodi sensus variatur, errorem enim non de abortivis Gennadius objicit, sed de prædestinatione ex absoluto Dei decreto, ut alibi dictum est. Neque enim sententia Augustini de pœnis parvulorum fuit luctâ hostium exaggerata, nam de illis Augustinum tantummodò dubitasse Semipelagiani dicebant, ut patet ex literis Hilarii ad Augustinum. Præterea falsum est, Sanctum Doctorem sententiam illam retractasse in Epistolâ ad Julianum. Etenim nullam ad Julianum Epistolam Augustinus scripsit. Sanè in Opere imper. contrà Jul. lib. 3. cap. 200. quod ultimâ ætate conscripsit, constans in eadem fuit sententiâ: *Si autem*, inquit, *non eruitur de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris, in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non sinitur?* Neque hoc Sancti Doctoris assertum damnatum est ab Innocentio III. in illâ decretali, ut optimè notat Gregorius in 2. sent. d. 33. q. 3. & superiùs ex professo ostendimus.

Augetur testium numerus Dominici Soti censurâ, quâ sententiam Sancti Augustini de pœnis parvulorum perstringit, inquiens lib. 1. de Nat. & grat. cap. 14. apud Annatum pag. 874. *Augustinus plus justo videtur torquere parvulos, undè qui ejus sententiæ subscribunt, perpauci sunt, & tortores parvulorum nuncupantur.* Idem verò Annatus pag. 871. Joannem Fabrum Episcopum Viennensem Hom. 9. de pec. orig. in eandem Soti sententiam adduxerat, quippè qui dixit, Augustinum sic opinantem *excessivè locutum.* At quæstio de pœnis parvulorum nusquàm ex professo ab Augustino agitata fuit, sed occasione à Pelagianis datâ suam sententiam pronunciavit; in Sermone 14. de Verb. Apostoli fusiùs quidèm quàm alibi, ea de re loquutus est. Nec perpauci sunt, qui eidem adhærent, nam Gelasius, ac Gregorius Pontifices, Avitus, Fulgentius, Isidorus, Synodus Sardiniensis Patrum Africanorum, Prudentius, Beda, Aëlredus, aliique Sancti Patres Augustinianam de parvulorum pœnis sententiam secuti sunt. Itemque ex Theologis Gregorius, Driedo, Musæus, Moreau, Macedo, Polmanus, Paludanus, Poncius, Conrius, ac Doctores Lovanienses communiter, quorum omnium testimonia indicavimus cap. 3. §. 5. Quantum verò Sotus Augustino in disputationibus de gratiâ detulerit, ex cap. 2. ejusdem libri colligitur ubi ait: *Hoc ipsum Augustinus agnovit, ut pleraque alia, quæ in argumentum hujus operis excogitari possunt; quem propterea nihil mirum si fermè* UNICUM CORYPHÆUM *idemtidèm hic simus* PRÆ CÆTERIS PATRIBUS *accersituri.* Hæc ille.

Franciscus etiam Horantius contrà Augustinum citatur, vir sanè eruditus, & qui Synodo Tridentinæ interfuit, quòd cùm Cyprianum, itemque Hieronymum in quibusdam erraße dixisset, hæc de Augustino subjungit lib. 4. cap. 3. de locis Theologicis: *Idem Augustino longè doctissimo contigit. Sed quo feror? cui non?* Qui nusquàm Augustinum erraße diceret, eximiâ Augustinum laude fraudaret, duos Retractationum libros expungendo. Verùm Annato probandum erat, Augustinum in libris contrà Pelagianos ab Horantio reprehensum fuisse, hoc enim se Scriptorum testimoniis evicturum spoponderat. Audite interim quæ sit illius Scriptoris de Augustino judicium. Ille lib. 1. cap. 51. ubi de Gratiâ, & libero arbitrio disputat, hocce nobile Augustino elogium appendit: *Hæc longè omnium in perlustrandis fidei nostræ sacramentis Princeps Augustinus. Quam quidèm doctrinam tanquàm è cœlo lapsam suscipimus, ut sanctam veneramur, ut fidei nostræ regulæ confirmem amplexamur, & ut antiquæ Patrum traditioni satis constantem, modisque omnibus veritati consentaneam, & convenientem retinemus.* Cap. 46. vocat Sanctum Augustinum *unum omnium doctissimum, & sanctissimum.* Cap. 48. ait: *Magni Augustini mens expendatur.* Hæc de Sancto Doctore Horantii sententia est, ut haud jure contrà eundem à Recentioribus nominari possit.

§. IX.

Joannis à Bononiâ, Arborei, Aragonii, Pennoti, Estii, Vegæ, & Tostati testimonia examinata.

OMnium Bibliothecarum schedulas Recentiores excusserunt, rimantes si quæ Doctorum licèt haud ita celebrium dicta invenirent, quibus Augustini auctoritas decurtaretur. Enimverò in librum exiguum nescio cujus Joannis à Bononiâ inciderunt, qui, ut refert Annatus pag. 878. expositiones Augustini in illâ Apostoli: *Deus vult omnes homines salvos fieri*, non recipiens ait: *Non videtur hic modus dicendi sufficiens.* Item: *Non est verisimile Apostolum hoc sensisse.* In primis hic scriptor iu tacitâ solutione objectionum pag. 365. edit. Lovaniensis anni 1555. quò modestiùs Augustini interpretationem alteram secutus omitteret, Sanctum Doctorem noluit nominare, religioni sibi ducens à tam sacro nomine palàm discedere, sed ait: *Denique haud me latet, eximium quemdam sacrarum literarum Interpretem hunc locum ad hunc modum explicare.* Posteà: *Alium sensum ponit idem Doctor eximius.* At Recentiores non modò Augustino nominato easdem interpretationes

Timo. lib. 2.

tiones reijciunt, sed dicteriis etiam onerant, vocantes easdem cum Molinâ vel *primo aspectu peregrinas, & extortas*, in concord. q. 19. art. 6. disp. 1. vel cùm Petavio ad *eludendum magis, quàm rectas, & solidas videri*: Tom. 1. Dog. Theol. lib. 10. cap. 3. At idem Scriptor in præcipuâ questione de prædestinatione hæc tradit: *Nostram mox subiiciemus sententiam, eamque dictis Beati Fulgentii sumptis ex Beato Augustino stabiliemus.* passimque eo in opere Sancti Augustini testimonia inculcat.

Opponit pag. 880. Joannem Arboreum in illa verba Epist. ad Rom. cap. 3. *Ubi est gloriatio tua? exclusa est: per quam legem? factorum? Non, sed per legem fidei.* Ubi Sancti Augustini interpretationem *jejunam* vocat, & *explodendam.* Miror alterum summam Annati diligentiam subterfugisse: etenim ait: *Expositio est ridicula, & explodenda.* Verùm ridiculus potiùs testis sit Arboreus, qui Augustinum latinum sermonem docere præsumit. Sanctus Doctor lib. de Spir. & lit. cap. 10. ut probet, homines non justificari ex lege, sed ex fide auxilium gratiæ impetrante, illa verba Apostoli adducit, hæc subjungens: *Sivè gloriationem dixerit laudabilem, quæ in Domino est, eamque exclusam, idest, non ut abscederet, pulsam, sed ut emineret, expressam, undè & exclusores dicuntur quidam artifices argentarii &c. Sivè gloriationem vitiosam de superbiâ venientem commemorare voluerit, eorum scilicet, qui cùm sibi justè videntur vivere, ita gloriantur quasi non acceperint eam, quam non per legem factorum, sed per legem fidei dicit exclusam, id est ejectam, & abjectam, quia per legem fidei quisque cognoscit, si quid benè vivit, Dei gratiâ se habere.* Itaque Sanctus Doctor subindicatâ primâ explicatione, quæ alicui fortè venire posset in mentem, ad alteram descendit, cui semper inhæret in libris contrà Pelagianos. At Arboreus ridiculum grammaticum agit, dum Augustinum barbarismi accusans ait: *Nec Pictores eximii, elegantissimæque picturæ fictores, aut expressores dici solent exclusores, sed exculptores, aut effigiatores.* Quasi Augustinus vulgare illius ætatis quorundam argentariæ artis opificum nomen potuerit ignorare. Scribit idem Sanctus Pater in illa Psal. 67. *ut excludant hi &c. In arte argentariâ exclusores vocantur, qui de confusione massæ noverunt formam vasis exprimere.* Undè patet, eos argentarios artifices, quos Latino vocabulo fusores dicimus, tempore Augustini à vulgo appellatos fuisse *exclusores.* Certè, uti 4. Reg. 24. *Clusores* argentarii nominantur, qui gemmas auro, vel argento claudebant, ita exclusores dicebantur, qui ex auro, vel argento vasa fundebant; cujus quidèm vocis ethymologiam non vacat curiosiùs inquirere, cùm & nomina ad placitum imponantur, & vox illa vulgò usurparetur. Arboreus autem de pictoribus, & picturâ nomen illud perperàm accipit, quod ab Augustino de excusoribus argentariis, seu de iis, qui statuas, seu quodlibet aliud excudunt, intelligitur. Igitur ineptè in hoc Arboreus calculum posuit. Verùm Annatus hoc nobile scholion addit pag. 881. *Et tamen liber ille ab Augustino contrà Pelagianos scriptus est, & locus Pauli contrà eosdem illic urgetur.* Quid tum? Scribit Sanctus Doctor, duas expositiones excogitari posse laudatæ Pauli sententiæ, quarum utrâque Pelagiana hæresis suffocatur: siquidèm una displiceat, altera recipiatur, hoc satis Augustino fuit, neque qui primam non admittit, Augustini hostis statim censendus est; non enim hoc exigit Augustinus, dum ait, *sivè gloriationem dixerit laudabilem &c. Sivè gloriationem vitiosam*, quibus significit, nolle se in iis explicandis immorari, utrâque tamen interpretatione Pelagianos convinci, sequente quolibet quam velit.

Cæterùm exciderint illa Arboreo, modò in quæstionibus de prædestinatione & gratiâ Augustinianum se profiteatur. Lib. 10. Theosoph. cap. 9. *Augustinus*, ait, *liberi arbitrii assertor studiosissimus.* Lib. 14. cap. 7. *Si non nihil*, inquit, *tibi sit judicii, facilè cognosces ex sanâ, & luculentâ Augustini doctrinâ, Deum non ex eo dilexisse Jacob, quòd futura ejus merita prævideriit.* Toto eo volumine in quæstionibus de gratiâ ait: *Hæc Augustiniana est assertio.* Et initio libri vel à limine se Sancti Doctoris studiosissimum ostensurus scribit: *Hujusce assertionis partes, quæ Augustinianam sapiunt doctrinam, seorsim stabiliemus.* Igitur Recentiores suum ipsorum de Augustino judicium, quod dogmata de prædestinatione, & gratiâ attinet, hujus Arboris nec foliis, nec umbrâ obtegere valent.

Quò tamen Augustini auctoritatem propiùs arietent, Petrum Aragonium, & Gabrielem Pennotum Augustinianos in subsidium vocant. Aragonius 2. 2. q. 10. art. 6. cùm probasset, hominem sinè gratiâ Dei posse benè moraliter operari, addit: *Ex dictis ergo infertur, sententiam Divi Augustini fuisse, quòd homines nullum bonum opus moraliter efficere possunt sinè gratiâ Dei, quod idem affirmabat Gregorius.* Undè ait Annatus pag. 882. *Atque ita palàm profitetur Petrus Aragonius, se ab Augustino discedere.* Pennotus verò lib. 5. Propugnac. cap. 6. tradit, minimè credendum esse, *omnem Augustini rationem esse exactam demonstrationem, omnem responsionem esse dogma fidei, omnem expositionem locorum sacræ scripturæ esse certam regulam, & infallibilem ipsas divinas scripturas interpretandi &c.* quibus recitatis his Annatus insultat: *Vide Lector, quo moderamine in commendandâ Sancti Augustini doctrinâ utantur etiam illi, qui ex instituto ejus cultores, imitatores, & alumni sunt in utroque Ordine Canonicorum, & Eremitarum. Ut perspicere liceat, quàm sit superstitiosa hodiernorum Baianorum religio, qui specioso errorum prætextu, solum Augustinum in ore, in oculis, in corde habere se fingunt.* Non possum negare Aragonium in eâ sententiâ fuisse, attamen ibidem concl. 2. fatetur, hominem sinè gratiâ *rarò, & infrequenter, & cum magnâ difficultate* posse efficere bonum opus, ut parùm ab Augustiniano dogmate recedere videatur. At §. *cæterùm hoc non obstante* probat, sententiam Sancti Augustini nullum continere errorem, ac proindè posse sustineri. Huic tamen domestico testi, ne tantillum judices moveat, opponimus tres ex hac nostrâ Eremitanâ familiâ celeberrimos Doctores, qui mordicùs Sancti Augustini sententiæ adhærent, Gregorium Ariminensem 2. d. 29. q. 1. art. 2. Basilium Pontium Magnum Theologum Salmanticensem in relectionibus de auxiliis divinæ gratiæ, & Gasparem Casalium Lusitanum Episcopum lib. 1. de Quadripartitâ justitiâ, qui Augustini dogma explicant, solidissimis argumentis muniunt, atque ab adversariorum jaculis vindicant. Imò Recentiorum subtilissimus Vasquez idem fusissimè propugnat 1. 2. disp. 190. quem sequuntur ex eadem Familiâ Turrianus tract. de Grat. disp. 4. Mæratius Tom. 2. tract. eodem sect. 8. Ripalda Tom. 1. de ente super. disp. 20. sect. 6. aliique.

At Pennotus non adversatur; etenim Augustinus usus est in suarum sententiarum confirmationem argumentis

gumentis etiam probabilibus, quæ si essent demonstrativa argumenta, stultos diceremus Recentiores, qui eisdem responsionem procudunt. Unum contendimus, capitales Sancti Augustini sententias adversùs Pelagianos, & Semipelagianos non posse citrà temeritatis notam impugnari. Quam verò Pennotus parùm Recentiorum causæ faveat, in his ejusdem verbis nemo non videt: *Si Cœlestinus*, inquit, *Romanæ Ecclesiæ Pontifex calumniatores doctrinæ Divi Augustini de prædestinatione vocat plantas malè crescentes, & improbos, quibus perpetuum silentium imponendum sit, & sectatores dogmatum perversorum, & damnatorum, à contrariò doctrinam Augustini de prædestinatione probat, ut doctrinam sanam, piam, Catholicam, & de fide, cui à Catholicis non possit contradici:* Lib. 5. propug. cap. 16. num. 2. Annatus tamen lib. 8. cap. 2. pag. 860. ait: *Constituamus illam partem, quæ plus favet libero arbitrio, dicamusque antè prævisa merita homines ad gratiam prædestinari, post prævisum autem bonum usum gratiæ prædestinari ad gloriam, quid indè sequitur contrà regulas à Cœlestino positas? prorsùs nihil. Hæc igitur una est ex quæstionibus, quas adstruere non vult Cœlestinus, si credimus Baronio.* Jam sentis, jam vides, quàm bellè tibi Pennotus concinat. Quod de Baronio addis, falsum esse §. 1. ex eodem Baronio demonstravimus.

Guillelmus etiam Estius intromittitur, qui 1. sent. dist. 44. §. 14. ait: *Quòd si nihilominùs contendat aliquis, Augustini verba, quæ objecta sunt, huc inflecti non posse, putetque, eum re verâ alterius esse sententiæ, tum respondebimus ea, quæ de adjutorio primi hominis, & Angelorum obscuriùs, &, ut videtur, extrà Scripturæ auctoritatem ab eo disputata sunt, ad hoc, ut ex comparatione gratiæ nostræ per Christum reparationis magis emineret, non debere præjudicare doctrinæ, quæ apud alios Patres, ipsumque Sanctum Thomam in hujusmodi rebus exactissimum Doctorem expressior reperitur.* Estius quò suam ergà Sanctum Doctorem observantiam ostenderet, eadem distin. 44. §. 13. & 14. multum laboris impendit, ut eundem in suam sententiam traheret; quòd verò videbat id satis ægrè posse persuaderi, ea quæ recitata sunt, apposuit, non ut parvi fieri ab ipso Augustinum judicaremus, sed ut molesti forsitan adversarii objectionem effugeret. At quod Estio displicuit, olim pariter Semipelagianis displicuisse scribit Hilarius Arelatensis in Epistolâ ad Augustinum §. *Deindè molestè ferunt ita dividi gratiam, quæ vel tunc primo homini data, vel nunc omnibus datur &c.* Ille tamen Scriptor 2. dist. 24. §. 10. ait: *Atque horum primus sit Augustinus, ut quem constat causam fidei Catholicæ contrà Pelagianos præ cæteris Ecclesiasticis Scriptoribus acriùs, uberiùsque defendisse.* Et in 1. dist. 41. §. 6. *Beati Augustini de gratiâ Christi doctrinam, quæ magnâ ex parte consistit in astruendâ prædestinatione gratuitâ, approbavit Cœlestinus Pontifex in Epistolâ ad Episcopos Galliæ.* Omitto plura, quæ passim in commendationem Sancti Doctoris Estius recitat; Lovanienses enim, ac Duacenses consuevere Augustino semper esse addictissimi.

Alphonsus Tostatus in nonnullis ab Augustino dissentit, quæ ad sacræ paginæ explicationem pertinent. At Annatus pag. 867. ait: *Vide Lector... an putet dandam esse nemini facultatem in aliquo repugnandi ex omnibus, quæ ille contrà Pelagianos, & Semipelagianos scripsit.* Contendimus, Sancti Augustini doctrinam contrà Pelagianos ex tantâ Ecclesiæ approbatione in excellentiori gradu auctoritatis locandam esse, quàm illorum, qui, ut ait Tostatus apud Annatum, *humano ingenio solo scripserunt.* Cæterùm insigne elogium Tostati de Augustino lege apud Macedo in concentu Euchologico pag. 431. ubi de Tostato ait: *Quamquam minutis quibusdam in quæstionibus ab Augustino interdùm dissentiat, in materiâ de prædestinatione, & gratiâ Augustino penitùs consentit.*

His additur ab Adamo par. 3. Calvini destructi cap. 6. Andreas Vega, qui dolere se dixit, Augustinum adversariorum gratiæ objectionibus clarè non satisfecisse lib. 12. in Trident. cap. 22. de justificat. Cœterùm Vega ibidem cùm dixisset, Pelagianos contrà divinam gratiam decem & sex argumentis stetisse ait: *Et ad ea omnia copiosè, & eruditè prosuâ eximiâ doctrinâ respondit Augustinus.* Addit tamen ibidem nonnulla, quæ nec Adversariis ipsis placere possunt. Nam hanc regulam prædicandi mysterium prædestinationis, & necessariæ gratiæ ad credendum, diligendum Deum, pœnitendum &c. concionatoribus tradit: *Cuperem hoc clarè, & distinctè tradi, perinde esse in nostrâ potestate omnia exercitia virtutum, ad quæ credimus necessariam esse specialem Dei gratiam, ac si solus generalis Dei concursus sufficeret, imò ac si non esset nisi nostra sola voluntas ad ea omnia requisita.* Et post nonnulla similia addit: *Et hoc sæpè desideravi, ut Augustinus palam, & apertè respondisset objicientibus ipsi, quòd à prædicatione prædestinationis, & gratiæ cessandum esset coràm populo.* Quis verò non videat, ex illâ Vegæ regulâ orationem numquàm auditoribus inculcandam esse? Etenim oratio est divinæ gratiæ testificatio, cùm nullus petat ab altero auxilium ad aliquod faciendum, quod per semet æquè facilè præstare potest, quo argumento Pelagiani à Patribus convicti sunt. Si fideles ad divinam opem implorandam adhortandi sunt, ut in sacris mysteriis facit Ecclesia, non ita commendanda est voluntas, ac si sola ipsa ad virtutes capessendas, & fugiendas tentationes sibi sufficiat. Miror autem cùm Vegam hanc sententiam ibidem interserentem audió, debere nos, *ipsius opem assiduis, & importunis gemitibus flagitare.* Porrò si hoc populi docendi sunt, qua ratione sola voluntatis humanæ potentia asserenda est? imò summa ejusdem infirmitas ostenditur, dum ad illam adjuvandam Dei gratia, non dicam expectatur, sed *assiduis, & importunis gemitibus imploratur.* De his autem adeò solidè agit Augustinus in lib. de Dono perseu. à cap. 14. & seq. ut nihil vel clarius, vel efficacius à quoquam desiderari possit. Quarè Vegæ testimonium nec adversarii ipsi probent, dum ea adstruit, quæ ipsimet improbent, si sanè sapiant.

§. X.

Dominici Bannez testimonium altiùs contrà Augustinum exaggeratum discutitur.

HIspani hujus Theologi, quem semper infensum Recentiores experti sunt, testimonium contrà Sanctum Doctorem grandi fiduciâ exaggerant, in qua quidèm re, cùm malâ fide procedant, illud nobis diligentiùs examinandum venit. Adamus par. 3. sui Calvini destructi cap. 9. pag. 667. cùm sibi licitum esse scribat, Sancti Augustini sententiam de reprobatione ex solo peccato originali ortam *horrere, quòd mater est illius, quam Calvinus tantâ impietate, ac rabie contrà Ecclesiam inculcat,* Bannesii patrocinio, vel testimonio utitur, ita de

eadem

eâdem sententiâ Augustini scribentis 1. part. q. 23. art. 5. *Hæc sententia non est probabilis. Non modicam habet difficultatem. Impossibile videtur, & omninò incredibile, quòd Deus propter culpam originalem hominem reprobaverit. Hoc nullus fidelium dicere audebit. Si Divus Augustinus voluisset attendere malitiam hujus consequentiæ, nunquàm posuisset, quòd originale peccatum solum est causa reprobationis omnium reprobatorum hominum.* Annatus lib. 8. cit. cap. 4. pag. 874. prioribus omissis, illa *Si Divus Augustinus &c.* longè grandioribus caracteribus, quò Lectoris oculos statim & vocent, & impleant, exaravit, quibus recensitis exclamat: *Hæc Bannez, quæ plerique non videntur satis advertisse, dum Molinæ audaciam exaggerant indicantis, aliquid lucis Augustino defuisse in conciliandâ cum creatâ libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficaciâ.* Ita insignis Theologi suffragium contrà Augustinum jactant.

Adamus illa contrà Augustinum à Bannesio dicta commentatur, quorum oppositum ille Scriptor asseruit. Etenim hic recitatâ sententiâ Sancti Augustini de prædestinatione, fatetur, non modicam illi inesse difficultatem, & statim, ut id ostendat, sex argumenta contrà eandem proponit, ubi in fine tertii habet: *Ergo non est probabilis sententia Augustini.* In fine secundi: *Impossibile videtur, & omninò incredibile &c.* quæ non ex propriâ sententiâ, sed adversùs Augustinum arguentis persona inducta posuit, ut patet ex iis, quæ posteà tradit. Ille autem tres ibidem sententias refert: primam Sancti Augustini: alteram quorundam Thomistarum: postremam Sancti Thomæ. De secunda §. *Præterea manifestum est.* ita judicat: *Atque ita secunda opinio facilè potest sustentari, neque existimo differre à sententiâ Divi Thomæ nisi solo nomine.* Porrò §. *Tertia sententia est Divi Thomæ.* collatâ Augustini sententiâ cum illâ secundâ ait: *Quapropter, ut posteà dicemus, non est minùs probabilis, imò fortè probabilior secunda illa sententia, quàm prima Divi Augustini.* Ergo, teste Bannesio, sententia Sancti Augustini est probabilis; imò dubitat, an secunda sit probabilior (ait enim *fortè*) illa Sancti Augustini, illa, inquam, secunda, quam differre putat à sententiâ Sancti Thomæ *nisi solo nomine.* Ergo falsus convincitur Adamus, dum verba illa, *ergo non est probabilis sententia Augustini*, quæ arguendi gratiâ ille Theologus dixit, ejusdem sententiam esse pronunciavit. Rursùs idem de altero Bannesii dicto dicendum est, dum in argumento secundo ait: *Impossibile videtur, & omninò incredibile, quòd Deus ab æterno statuerit originalem culpam misericorditer, & verè remittere; & nihilominùs propter illam culpam hominem reprobaverit.* Et in tertio argumento infert: *Ergo originale peccatum jam remissum est causa, & ratio condemnationis æternæ, quod nullus fidelium dicere audebit.* Adamus verò, abrasis illis verbis *peccatum jam remissum &c.* raptim alia in unam sententiam congessit, quò acerbiorem censuram faceret. Sed ex personâ adversariorum illa se dixisse Bannesius ostendit, dum paulò inferiùs hæc scribit: *Sed operæ pretium erit, priùs quædam advertere circà sententiam Augustini, quæ omninò cavenda sunt ab eis, qui illam volunt defendere.* Et statim: *Antè omnia cavendum est, ne concedatur, quòd aliquis propter originale peccatum jam remissum tanquàm propter causam demeritoriam damnetur pœnâ damni &c.* Ex quibus patet, illam propositionem, quam infert in argumentis, *originale peccatum jam remissum est causa, & ratio condemnationis æternæ*, esse omninò negandam ab iis, qui volunt defendere sententiam Sancti Doctoris. Quarè si illam propositionem velutì absurdam procul ab asserto Augustini removendam putat, quì fieri potest, ut eandem ipsemet Augustino imponat? Et quidèm nusquàm Augustinus dixit, peccatum originale remissum esse solam causam, & rationem, cur plurimi reprobentur, ita ut formaliter id intelligatur, de quo plura diximus cap. 4. §. 10.

Hæc contrà testis conductorem dicta sunto; jam cum ipsomet Bannesio res sit, cujus verba, quo pacto ab Annato citantur ita se habent: *Est denique de hac re nostrum judicium, si quid valet. Crediderim enim, quòd Augustinus tantùm fuit sollicitus destruere errorem Pelagianorum asserentium, merita præscita causam esse divinæ prædestinationis, & electionis, & quia si consideretur, quòd præscientia malorum operum Esau fuit causa reprobationis ipsius, videbatur Divo Augustino statim fieri consequens, quòd etiam futura bona opera Jacob fuerint causa prædestinationis ipsius, propterea semper negavit, præscientiam malorum operum Esau causam fuisse reprobationis ipsius.* Rationem verò ponit, cur illatio illa non sit legitima; Eo quòd ipsa merita bona sunt effectus prædestinationis, peccata verò non sunt effectus reprobationis; undè benè possunt esse ratio, & causa reprobationis. Tandem addit censuram, quam grandioribus caracteribus Annatus expressit: *Propterea manifestum est, quòd non est eadem ratio prædestinationis, & reprobationis, ut si detur causa reprobationis ex parte nostrâ, detur etiam prædestinationis. Si itaque Divus Augustinus voluisset attendere malitiam hujus consequentiæ, nunquàm posuisset, quòd universaliter originale peccatum solum est causa reprobationis &c.* Produxi illius Scriptoris totam ferè sententiam, quam contrà Augustinum tulit, nam ubi eandem confutavero, nihil ex Bannesii censurâ præjudicii Augustino fieri constabit. In primis non rectè credidit in lib. 1. ad Simplic. q. 2. ubi eâ de re Sanctus Doctor fusiùs agit, solicitum illum fuisse erroris Pelagianorum confutandi, nam liber ille exaratus est initio Episcopatus Augustini ex lib. 2. Retract. cap. 1. & lib. de Prædest. Sanctor. cap. 4. incidit verò initium Episcopatus Sancti Patris in annum 395. cùm Pelagiani anno tantùm 411. apparere in Orbe cœperint. Igitur eo in Opere ad Simplicianum nequaquàm Pelagianorum errorem confutabat, sed rogatus ab eodem Antistite Mediolanensi cap. 7. Epistolæ Divi Pauli ad Romanos à vers. 10. usque ad 30. ita enim ille petierat, fusè explicuit, ut patet ex initio quæstionis secundæ. Porrò prolixiùs disputat de illis Pauli verbis à vers. 11. *Cùm enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali (ut secundùm electionem propositum Dei maneret) non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei, quia major serviet minori sicut scriptum est: Jacob dilexi, Esau autem odio habui.* Ubi cùm demonstrasset, Jacob non fuisse electum ob opera bona prævisa, idem à pari dicendum esse intulit de Esau, nempè neque ipsum fuisse odio habitum ob prævisa mala opera. Audiatur Sanctus Doctor: *An fortè, inquit, quemadmodùm illud de Jacob nullis meritis bonæ actionis dictum est, ita Esau nullis meritis malæ actionis odiosus? Si enim, quia præsciebat Deus futura ejus opera mala, propterea eum prædestinavit, ut serviret minori; propterea prædestinavit & Jacob, ut ei maior serviret, quia futura ejus bona opera præsciebat, & falsum est jam, quod ait:* Non ex operibus. *Si autem verum est, quòd* non ex operibus, *& indè hoc probat, quia de nondum natis, nondumque aliquid operatis hoc dictum est, undè nec ex fide, quæ in nondum natis simiiter nondum erat, quo merito Esau odio haberetur antequàm nasceretur?*

Rom. 9

tur? Ex illâ particulâ *fortè* colligo, Sanctum Patrem per modum disputantis loqui: quod etiam constat ex iis, quæ paulò inferiùs ponit: *Ut autem*, inquit, *odisset Esau, nisi injustitiæ merito injustum est. Quod si concedimus, incipit & Jacob justitiæ merito diligi. Quod si verum est, falsum est, quod non ex operibus.* Videatur §. *Cur enim est improbatus Esau.* Disputans igitur illam consequentiam intulit, non quòd veram illam arbitraretur, ut dicemus. Tota igitur vis illius illationis est in verbis Apostoli, qui apertè excludit bona opera, cur fuerit dilectus Jacob, & mala item opera, ob quæ odio habitus fuerit Esau: inquit enim, antequàm *aliquid boni egissent, aut mali*, quod idem est, ac antequam aliqua opera mala, aut bona egissent, *non ex operibus* nempè bonis, vel malis, *Jacob dilexi, Esau autem odio habui.* Undè patet, falsum esse, quod ait Bannez §. *Propterea manifestum est.* Paulum dum ait, *non ex operibus*, loqui tantùm de operibus bonis Jacob, nam ut ait Augustinus: *Non ex operibus, & indè hoc probat, quia de nondum natis, nondumque aliquid operatis hoc dictum est*, nam si opera tantùm bona Jacob excludere voluisset, dixisset, *Cùm nondum natus fuisset, aut aliquid boni egisset &c. non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia major serviet minori.* Itaque certum est, ibi Apostolum loqui de operibus utriusque. Quod etiam confirmatur ex iis, quæ ibidem addit: *Jacob dilexi, Esau autem odio habui. Quid ergo dicemus, nunquid iniquitas apud Deum?* Cùm neuter egerit aliquid boni, aut mali, unum tamen Deus diligit, alterum odio habet, quâ ergo justitiâ id facit Deus? At si Deus futura mala opera Esau prævidisset, nullus datur calumniæ locus. Ex his apparet vis illius paritatis, quam per modum disputantis affert Sanctus Doctor. Nam ita discurrit: *Si enim quia præsciebat Deus futura ejus opera mala, propterea eum prædestinavit, ut serviret minori*, ergo *prædestinavit & Jacob, ut ei major serviret, quia futura ejus bona opera præsciebat.* Hæc illatio probatur, quia æqualiter excluduntur ab Apostolo opera bona, cur fuerit Jacob electus, ac opera mala, ob quæ Esau fuerit reprobatus: ergo currit par ratio de operibus utriusque in ordine ad amorem, vel odium. Et ita disputat Augustinus, judicium interim suspendens.

Ibidem

Cæterùm scribit Bannez: *Propterea manifestum est, quòd non est eadem ratio prædestinationis, & reprobationis, ut si detur causa reprobationis ex parte nostrâ, detur etiam prædestinationis. Si itaque Divus Augustinus voluisset attendere malitiam hujus consequentiæ &c.* Planè hæc in Augustini libris legendis viri diligentiam desiderari ostendunt; nam *malitiam consequentiæ* non solum attendit Augustinus, verùm etiam solidè confutavit, & quod mirum est, eo ipso loco, ubi minùs diligentem Bannesius illum credidit. Etenim hanc paritatem semper Augustinus negavit: Deus reprobat ex prævisione demeriti, seu peccati, ergo è contrà etiam prædestinat ex prævisione boni operis. En totum hoc argumentum ab illâ paritate deductum à Pelagianis in Epist. 106. ad Paulinum: *Quomodò*, inquiunt, *Esau non damnatur indignus, si non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia major serviet minori? Sicut enim illius nulla præcesserant opera bona, ut ad gratiam pertineret, sic nec hujus mala, ut ad pœnam pertinere deberet.* Respondet Sanctus Doctor. *Nulla planè in utroque opera vel bona, vel mala, sed propria; uterque autem illi uni obnoxius erat, in quo omnes peccaverunt &c. Sed ambo, qui nondum propria vel bona, vel mala operabantur, rei tamen ex origine nascebantur. Laudet misericordiam, qui liberatur, non culpet judicium, qui punitur.* Vides negari paritatem ab Augustino? nam Esau est reprobatus ratione maculæ ex Adamo contractæ, Jacob verò per solam misericordiam liberatus. Hinc celebre veluti axioma Augustini est: *Bonus est Deus, justus est Deus: potest aliquos sinè bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest quemquam sinè meritis damnare, quia justus est:* Lib. 3. contrà Jul. cap. 18. Audi rationem disparitatis, & fatere Augustinum optimè vidisse, *quòd non est eadem ratio prædestinationis, & reprobationis, ut si detur causa reprobationis ex parte nostrâ, detur etiam prædestinationis*, nam actus reprobationis est actus justitiæ punitivæ hominem damnantis. At clamat Augustinus: *Non potest quemquam sinè meritis damnare, quia justus est.* Prædestinatio autem est actus puræ misericordiæ, & bonitatis divinæ, quæ nulla opera nostra bona supponit, sed facit, hinc ait: *Potest aliquos sinè bonis meritis liberare, quia bonus est.* Ergo *laudet misericordiam, qui liberatur, non culpet judicium, qui punitur.* Eat nunc Bannez, & addat, Augustinum *malitiam consequentiæ attendere* noluisse, & hæc ipsa palmaribus caracteribus Annatus exscribat.

Verùm in eâdem quæst. 2. ad Simplicianum ubi disputans eam paritatem urgebat: *Ut odisset Esau nisi injustitiæ merito injustum est. Quod si concedamus, incipit & Jacob justitiæ merito diligi*, respondens, ac quæstionem pluribus abs se adductis in utramque partem argumentis implexam tandem dissolvens, paritatem negat; ibi enim diffusiùs probat, nulla opera bona, nec ipsam fidem præcessisse, cujus intuitu Jacob fuerit electus, & concludit: *Ergo antè omne meritum est gratia.* Posteà verò eruditè pluribus evincit, Deum non potuisse odio habere Esau, antequàm in illo peccatum cerneret, quia, *omnis creatura Dei bona est, & omnis homo inquantùm homo est, creatura est, non inquantùm peccator. Est ergo creator Deus & corporis, & animi humani. Neutrum horum malum, & neutrum odit Deus &c. nec odit in homine nisi peccatum.* Ex his concludit: *Non igitur odit Deus Esau hominem, sed odit Deus Esau peccatorem.* Undè confirmatâ illâ propositione: *Ut autem odisset Esau, nisi injustitiæ merito injustum est*, consequentiam illatam negat, ergo *incipit & Jacob justitiæ merito diligi*, nam priori illo dicto concesso, probat falsum esse, quod posteriùs deducunt, nempè Jacob etiam dilectum ob bona merita: *Cur ergo*, addit, *Jacob dilexit, nunquid peccator erat? Sed dilexit in eo non culpam, quam delebat, sed gratiam, quam donabat.* Ergo per Augustinum grandis est disparitas inter reprobationem, & prædestinationem, quia reprobatio supponit meritum malum, quod odit, prædestinatio verò nullum supponit meritum bonum, sed causat. At Bannez in eo deceptus est, quòd non legens Augustinum quæstionem resolventem, ea putavit à Sancto Doctore affirmata, quæ antè suæ sententiæ expositionem proposuit ad difficultatem quæstionis totis viribus augendam. Non igitur *Divus Augustinus noluit attendere malitiam consequentiæ*, sed Bannez noluit attendere Divum Augustinum *malitiam consequentiæ* & attendentem, & solidissimè confutantem.

Rursùs notanda sunt, quæ ibidem Bannesius scripsit, ut ostenderet malitiam illius Augustinianæ consequentiæ: Nam *facilè*, inquit, *negari poterat à contrariam sententiam sequentibus, & assignari differentia in prædestinatione, & reprobatione, quòd prædestinatio est causa non solùm consecutionis ultimi finis, sed etiam meritorum ad ultimum finem. Reprobatio verò, quamvis sit causa ejus, quod redditur in futuro, scilicet*

licet pœnæ æternæ, non tamen est causa ejus, quod est in præsenti, scilicet peccati, propter quod totus reprobationis effectus potest cadere super reprobum tanquàm propter demeritum. At certè Augustinus hanc differentiam vidit, & ne Bannesium mittam ad alios Sancti Doctoris libros, eo ipso in loco, ubi ab Augustino minimè illam observatam dixit. Etenim ibi fusè probans, prædestinationem esse causam meritorum hæc ait: *Vocantis* secundùm propositum *est ergo gratia, percipientis verò gratiam consequenter sunt opera bona, non quæ gratiam pariant, sed quæ gratiâ pariantur. Non enim ut ferveat, calefacit ignis, sed quia fervet; Nec ideò currit rota, ut rotunda sit, sed quia rotunda est. Sic nemo propterea benè operatur, ut accipiat gratiam, sed quia accepit:* Lege cap. 10. de Prædest. Sanctor. Posteà dat differentiam reprobationis à prædestinatione, quòd illa non causat peccatum, ob quod homo reprobatur, licèt causet pœnam sceleri debitam, ita enim de reprobante Deo loquitur: *Odit enim in eis impietatem, quam ipse non fecit. Sicut enim Judex in homine odit furtum, sed non odit, quod datur ad metallum, illud enim fur, hoc judex facit; ita Deus, quòd ex conspersione impiorum facit vasa perditionis, non odit, quod facit, idest, opus ordinationis suæ in pœnâ debitâ pereuntium.* Itaque Augustinus prædestinationis, & reprobationis latum discrimen novit, nempè quòd prædestinatio Dei vocantis est causa bonorum operum, non verò reprobatio est causa malorum. Imò Sanctus Pater adeò constanter illam disparitatem asseruit, ut ex illâ unâ originale peccatum deduxerit, & antè tria lustra, quàm erumperent, Pelagianos profligaverit. Cùm enim probasset, divinam electionem nulla merita in homine supponere, & ex aliâ parte ad reprobationem justam demerita requiri intelligeret, quærens de reprobatione Esau, *qui si nullo merito improbatus est*, petit rationem, *quomodò ejus improbatio justa dici potest?* Cùm verò ex Apostolo pateat, ipsum ex suis operibus non esse reprobatum, & ex aliâ parte certissimum esset, quòd ut Deus *odisset Esau, nisi injustitiæ merito injustum est*, concludit, quòd *facta est una massa omnium veniens de traduce peccati*, nempè quia *concupiscentia carnalis de peccati pœnâ jam regnans universum genus humanum tanquàm totam, & unam conspersionem originali reatu in omnia permanente confuderat.* Et anteà: *Una est enim ex Adam massa peccatorum, in quâ & Judæi, & Gentes remotâ gratiâ Dei ad unam pertinent conspersionem.* Quomodò verò ex hac massâ eligantur vasa alia in honorem per electionem, alia per reprobationem in contumeliam, fusiùs ibidem tradit. Quarè rectè ab eodem dictum est: *Ecce enim odit Esau, quod vas ipse fecit in contumeliam.* Quis verò non miretur, vastum Augustini ingenium de efficaciâ gratiæ, de Prædestinatione Sanctorum, de reprobatione, de peccato originali adeò diffusè eo in opere disputasse, ac si jam cum Pelagianis collato velutì pede certaret, qui tamen post tria lustra erupere? Hinc videas, Pelagianos unum Augustinum hostem habuisse implacabilem, à quo pessimam hæresim, antequàm nasceretur, suffocatam videbant. Omnes quidèm in controversiis contrà Pelagium de divinâ gratiâ primas illi debent, cùm Augustino nullus scripserit, vel meliùs, vel diffusiùs. Sanè cæteros Patres eo in argumento tanto post se intervallo reliquit, ut si omnia de gratiâ, ac peccato originali à prioribus Patribus asserta colligantur, huic uni secundæ quæstioni ad Simplicianum, sivè argumentorum pondus, sivè doctrinæ acumen, sivè rerum difficillimarum explicationem spectes, sinè dubio cedere videantur: quæ tamen quæstio, antequàm audirentur Pelagiani, utì diximus, scripta est, ut vel hinc importunæ Recentiorum voces alios Patres inclamantium satìs solidè comprimantur. Etenim ex iis, quæ Sanctus Pater ad Simplicianum scribit, evidenter ostenditur, in quæstionibus de divinâ gratiâ reliquos Patres esse utiles, Augustinum verò necessarium, quod tam certum est, ut Recentiorum, quorum objectis satisfacimus, acutissimus Vasquez hanc Augustinianæ auctoritati laudem dederit: *Augustinus in materiâ de gratiâ, & prædestinatione inter cæteros Ecclesiæ Patres non aliter, quàm Sol inter minora sydera præfulget* 1. p. disp. 89. cap. 1. num. 8.

Volo hìc unum advertere, quo Bannesii de Augustino censura ita rejiciatur, ut eâdem ipse Bannesius percellendus sit. Dico igitur, differentiam illam prædestinationis à reprobatione, quòd hæc supponit mala merita, quæ puniat, illa verò non supponat merita bona, quæ præmio compenset, longè constantiùs, ac rigidiùs fuisse ab Augustino assertam, ac defensam, quàm ab ipsomet Bannez. Nam, si huic Scriptori objiciatur hoc argumentum: Divina providentia sinè meritorum prævisione assumit ad gloriam æternam, ergo eadem providentia sinè demeritorum prævisione potest excludere à gloriâ: Nullam hìc *malitiam consequentiæ* notat, non hìc repetit disparitatem, quam Augustino velutì suggerit, prædestinationem causare merita, reprobationem verò non causare demerita, sed supponere, sed totum concedit; etenim in responsione ad argum. 2. ait: *Antè præscitum peccatum potest intelligi Deus odio habere quosdam, idest non diligere in vitam æternam.* Ibi enim cum aliis passim concedit, reprobationem, ut vocant, negativam, quâ Deus negat gloriam non in pœnam peccati, sed ut purè donum indebitum, non supponere prævisionem demeritorum. At Sanctus Augustinus adeò mordicùs sustinet disparitatem datam inter reprobationem, & prædestinationem, ut ubique reprobationem illam sinè prævisione demeritorum, licèt negativam, excluserit, atquè in Pelagianis semper damnaverit. Pelagiani enim contendebant, pueros nasci sinè ullo peccato originali, negabant tamen, illos admitti ad vitam æternam regni cœlorum, nisi per baptismi gratiam adoptarentur; etenim cùm gloria liberè à Deo donetur, dicebant, Deum statuisse eandem baptizatis tantùm conferre. Illorum verba apud Augustinum lib. de Pecc. orig. cap. 5. hæc ipsa sunt: *Quia Dominus statuit, regnum cœlorum non nisi baptizatis posse conferri, quod, quia vires naturæ non habent, conferre necesse est per gratiæ libertatem.* Undè erat illorum celebre axioma: *Habet gratia, quod adoptet, non habet unda, quod diluat*, apud Scriptorem libri 2. de Vocat. Gent. cap. 24. Ita pueri sinè baptismo morientes excludebantur à regno cœlorum non in pœnam peccati originalis, quod Pelagiani negabant, sed quòd possessio regni cœlorum non erat debita, nam *vires*, ajunt, *naturæ non habent*, ut possint illud acquirere. Quarè pueros sic excludi à regno cœlorum, *nullam pœnam* esse asserebant apud Augustinum lib. 3. contrà Jul. cap. 3. & lib. 4. Oper. Imperfect. cap. 99. & lib. 5. cap. 11. asserit, pueros sinè baptismo defunctos ex Pelagianorum sententiâ *liberos ab omni damnatione esse.* Erant igitur exclusi reprobatione purè negativâ, hoc est, non admissi in regnum cœlorum, nullâ interim pœnâ illis inflictâ, ita ut ipsa exclusio, seu non admissio in regnum cœlorum *nulla pœna* illis esset. At Sanctus Augustinus ubique contrà Pelagianos contendit,

pueros sinè baptismo morientes, si nullâ culpâ originis infecti sint, injustè reprobatione negativâ excludi à regno Dei. Sexcentis in locis id contrà hæreticos urget. Lib. 1. de Pecc. merit. cap. 30. *Nunquàm explicant isti, quia per justitiam nullum peccatum habens imago Dei separatur à regno Dei.* Et lib. 5. contrà Jul. cap. 11. *Verùm vos quoque, qui eos velut liberos ab omni damnatione esse contenditis, cogitare non vultis, quâ illos damnatione puniatis, alienando à vitâ Dei, & à regno Dei tot imagines Dei &c. Hæc autem injustè patiuntur, si nullum habent omninò peccatum; aut si justè, ergo habent originale peccatum.* Et lib. 2. Oper. Imp. cap. 325. *Nunquàm dicturus es, ut sit justum, ut parvuli nullâ suâ, nullâ plerumque etiam suorum culpâ sinè baptismate mortui à parentibus, & proximis fidelibus separentur, & ad regnum Dei non admittantur.* Lib. 5. contrà Jul. cap. 9. scribit: *Quapropter natos ex Adam transferri renatos oportet ad Christum, ne à regno Dei pereant imagines Dei, quod sinè malo fieri, qui dicit, nec amorem habet, nec timorem Dei.* Et Epist. 106. *Hoc à justitia Dei penitùs alienum* scribit. Lib. 6. cap. 4. *Si nihil meruissent mali, nunquàm privarentur in communi causâ privatione tanti boni.* Lege Serm. 14. de Verb. Apost. ubi clamat: *Quarè enim patrimonium regni cœlorum abripis innocenti? A' quo regnum cœlorum non acquiritur, profectò magno bono fraudatur. Quæ est ista justitia?* &c. Idem docuit Sanctus Gelasius Papa in Epistolâ ad Episcopos per Picenum contrà Pelagianos: *Cur igitur*, inquit, *infans hac sorte concluditur*, nempè non admitti in regnum cœlorum, *si nullum habet omninò peccatum; magisque videtur, quod absit, injustus Deus, si illic infligatur pœna, ubi nulla sit culpa?* Concinit Synodus Byzacenorum Patrum in lib. de Incarn. & Grat. cap. 14. ubi ajunt: *Et cùm non sit iniquitas apud Deum, qui fecit hominem ad imaginem suam, quæ justitia est, ut imago Dei, quæ nihil potuit per se ipsam delinquere, si non redimatur sanguine filii Dei, in regnum Dei non permittatur intrare?* Quæ duo testimonia consultò addidi, quia nonnulli memoratam Sancti Doctoris sententiam falsam existimant. Itaque fixum fuit, certumque omninò apud Augustinum, ac Sanctos Patres ejusdem discipulos, neminem posse sinè culpâ reprobari purè negativè à regno cœlorum tanquàm beneficio indebito, utì certissimum fuit eidem, neminem in statu naturæ lapsæ prædestinari ex prævisione alicujus boni operis. Quarè disparitatem inter prædestinationem, & reprobationem eam necessariò esse dixit, ut Deus citrà injustitiam non posset excludere à regno cœlorum parvulos sinè culpâ, licèt id non faceret in pœnam. Non est igitur Augustinus docendus illam disparitatem, vel malitiam consequentiæ à Bannesio, cùm & ipso melius eandem norit, & longè rigidiùs defenderit. Recentiores Alarcon, Herice, aliique reprobationi illi negativæ antè prævisa demerita Calvinismi fuliginem objectant, undè magnæ contrà ipsos querelæ Thomistarum inaudiuntur, Joannis à Sancto Thoma 1. p. disp. 10. de Reprob. num. 19. Gonetti disp. 5. tom. 4. art. 2. §. 3. Et certè Calvinus reprobationem positivam antè prævisionem peccatorum astruxit, imò ab eadem dixit peccata causari, atque ad hæc perpetranda homines impelli, quæ à Thomistis unà cum reliquis Catholicis negantur. At nos absit, ut Pelagianismum sapientissimis viris, & in Augustino defendendo ex juramento Salmanticensi commilitonibus, ac nostris fœderatis imponamus, illa enim tantùm diximus, quibus Bannesii censuram pleniùs confutaremus. Non est tamen cur adversarii hujus Theologi testimonium contrà Augustinum producant, qui in eodem loco, nempè articulo illo quinto in confutatione sententiæ Javelli ait: *Augustinus gratiæ Dei testis insignis, & prædicator.* Et §. *His ergo opinionibus*, addit: *Statuenda est vera sententia juxtà mentem Augustini, & Divi Thomæ.* Quarè siquid deceptus dixit de Augustino, utì excusatione illum quidèm dignum ducimus, ita non tantæ auctoritatis habendus est, ut ejus testimonium contrà Sanctum Doctorem palmaribus caracteribus expressum ab adversariis exaggerandum videatur.

§. XI.

Sanctus Bernardus perperàm contrà Augustinum ab Annato adductus.

RECentiores, ut ingens testium agmen, quo Sanctum Augustinum non loco tantùm movere, sed etiam penitùs obruere tentarunt, nobilissimi Patris testimonio claudant, Sanctum Bernardum contrà Augustinum suffragium dare affirmant, clamantes cum Annato pag. 884. *Veniat ergo post ultimum Sanctus Bernardus, qui nominari debuit antè primum.* Ille verò nunquàm contrà Augustinum descendet, nec si machinas omnes admoveatis. At inquiunt: *Igitur Sanctus Bernardus tam religiosus Sancti Augustini cultor, tam studiosus Lector, tam idoneus arbiter Ecclesiasticæ, ac necessariæ doctrinæ peculiarem tamen ejus sententiam, qua negat Sanctum Joannem Baptistam accepisse plenam in utero materno sanctificationis gratiam, rejicit in Epistolâ ad Canonicos Lugdunenses, & principio, quo nitebatur Augustinus, quòd scilicet nemo renatus dici possit, priusquàm natus, contrarium opponit, aitque posse aliquem priùs Sanctum esse, quàm natum.* Cùm verò sciant, Augustinum quandoque à Bernardo appellatum validissimum malleum hæreticorum, atque Catholicæ religionis columnam, quasi per risum ita concludunt: *Constat ergo exemplo Sancti Bernardi tales esse, quas dixerat duas illas columnas, ut non sit necessariò timendum, si quis ita divellatur ab Augustino, ut tamen innitatur Ambrosio, etiam in iis, quæ contrà Pelagianos Augustinus disputavit, neque nullum videri posse aliquando validissimi hæreticorum mallei incertum ictum.* Hæc illi.

Fatemur, particularem fuisse Sancti Doctoris sententiam adversùs Pelagianos de peccato originali disputantis, Jeremiam, ac Joannem Baptistam non fuisse plenè à peccato originali in uteris matrum per gratiam sanctificantem liberatos. Hoc docuit Epist. 57. ad Dardanum, & lib. 4. contrà Jul. Oper. Imperf. cap. 133. ubi ait: *Quia & Jeremias, & Joannes quamvis sanctificati in uteris matrum, traxerunt tamen originale peccatum. Nam quo alio merito interirent eorum animæ de populo suo, nisi die octavo circuncinderentur, nisi ad Christi gratiam pervenirent &c. Erant ergo illi, & naturâ filii iræ ab uteris matrum, & gratiâ filii misericordiæ ab uteris matrum, quia nec adhuc eis inerat sanctitas, quæ vinculum solveret successionis obnoxiæ, quod suo tempore solvi oportebat, & inerat tamen, quæ præconem Christi à maternis visceribus designabat.* Duo hìc consideranda sunt: Joannem Baptistam repletum per Spiritûs sancti gratiam prophetiæ dono, posteà noxâ originali liberatum fuisse in utero. Primum concedit Sanctus Augustinus: alterum negat, ut ejus verba clarè ostendunt. Sanctus Bernardus primum & ipse sinè hæsitatione concedit, de altero verò dicit, se non audere quippiam definire. Audiantur dulcia mellifluì Doctoris verba, ne Annati in

Augusti-

Augustinum amarus sermo nobis fastidium ingerat: *Certissimè autem*, inquit, *sanctus Spiritus, quem repleverit, sanctificavit. Cæterùm quatenùs adversùs originale peccatum hæc ipsa sanctificatio valuerit, sivè pro isto, sivè pro illo Prophetâ, vel si quis alius simili præventus gratiâ fuerit*, NON TEMERE DIXERIM. Deindè sententiam Sancti Augustini considerans addit: *Attamen quis dicat Spiritu sancto repletum manere adhùc filium nihilominùs iræ, & si mori in utero contigisset, cum hac plenitudine spiritûs pœnas luiturum damnationis? Durum est;* MINIMÈ *tamen* AUSIM *hinc* QUIPPIAM MEA SENTENTIA DEFINIRE. *Sed quicquid de hoc sit &c.* Vides, Annate, nihil eâ in re Bernardum definire unius, ut jure quidèm arbitror, Augustini, quem habebat, ut dicis, *dum hæc scriberet, præsentem*, auctoritate remoratum? Dura illi Augustini sententia visa est: at duriùs fassus est ab Augustino discedere: *Minimè tamen*, inquit, *ausim hinc quippiam meâ sententiâ definire.* Hoccine est Annate, ut jocaris, *divelli ab Augustino?* hoc putare *nullum aliquandò validissimi hæreticorum mallei incertum ictum?* Imò hoc est, Lectoribus fucum facere, ac Bernardo nimiùm injuriosum esse, dum illum ea recitantem inducis de Augustino, quæ ne cogitavit quidèm. Illa itaque est Mellifluì sententia Epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses.

Sed aliud quid Annatus garrit, contenditque, Bernardum diversa, imò adversa sapere vel eo ipso in loco ab Augustino recedendo, ubi se cum Augustino aut errare, aut sapere profitetur, nempè Epist. 77. ad Hugonem. Do Annati verba: *Ut omittam, quòd relatâ illâ sententiâ, quam sensit Augustinus, internam cordis conversionem ad Deum externam baptismi susceptionem posse supplere, vir minimè jactabundus, negare audet fuisse uspiàm ab eo retractatam, quamvis retractasset exemplum, quod subjecerat, Sancti Latronis eâ ratione, quòd incertum esset, an fuisset baptizatus.* Nescio quo consilio Annatus hìc paralepsi utatur. Ejaage, edisere, cur ex Bernardo Augustinum accusare tibi in religionem venit? Ita est, Bernardus vir minimè jactabundus Augustini sententiam, qua asserit internam cordis conversionem ad Deum baptismum posse supplere, *negare audet fuisse uspiam ab eo retractatam.* Fortè hanc sententiam retractandam Augustino fuisse putas? Illam sententiam antè Sanctum Augustinum docuerat Sanctus Cyprianus, quem laudat Sanctus Doctor lib. 4. de Baptis. cap. 22. ubi de baptismo ait, si ex necessitate desit, posse supplere *fidem, conversionemque cordis*, quia, *tunc impletur invisibiliter, cùm mysterium baptismi non contemptus religionis, sed articulus necessitatis excludit.* Sed & Sanctus Ambrosius hoc ipsum docuerat de Valentiniano Imperatore, ut patet ex ejusdem oratione, in qua defuncti Valentiniani laudes recitat. Utrumque verò Ambrosium nempè, & Augustinum sequitur Sanctus Bernardus illâ in Epist. 77. quorum testimonia laudat, scribens: *Ab his ergo duabus columnis, (Augustinum loquor, & Ambrosium) crede mihi, difficilè avellor. Cum his, inquam, me aut errare, aut sapere fateor; credens & ipse, solâ fide hominem posse salvari cum desiderio percipiendi Sacramentum, si tamen pio adimplendo desiderio mors anticipans, seu alia quæcunque vis invincibilis obviaverit.* Audis, Bernardum virum minimè jactabundum cum Augustino sapere, & credere, *solâ fide hominem posse salvari cum desiderio percipiendi Sacramentum?* Cur verò eam sententiam Augustini diceret, fuisse uspiàm ab eo retractatam, in quam pedibus ivit? Sed & Apostolica Sedes eandem sententiam ob Augustini auctoritatem approbavit. Innocentius III. in literis ad Cremonensem Episcopum, quæ apud Gregorium IX. extant lib. 3. tit. 43. cap. 2. ita scribit: *Quem sinè undâ baptismatis extremum diem clausisse significasti, quia in Sanctæ Matris Ecclesiæ fide, & Christi nomine perseveravit, ab originali peccato solutum, & cœlestis patriæ gaudia esse adeptum asserimus incunctanter. Lege super octavo libro Augustini de Civitate Dei, ubi inter cætera legitur: Baptismus invisibiliter ministratur, quem non contemptus religionis, sed terminus necessitatis excludit.* Error tamen irrepsit, nam verba illa leguntur non in lib. 8. de Civit. sed libro 4. de Baptismo, ut recitavimus, quæ etiam laudatus Bernardus ex eodem lib. 4. adduxit. Hinc Theologi baptismum flaminis, & Tridentina Synodus Sess. 6. cap. 4. baptismum *in voto* justificare decernunt. Quid igitur tibi in mentem venit, Annate, dum sententiam illam Sancti Doctoris ab Ecclesiâ approbatam quasi retractatione dignam recensuisti, quam etiam constanter idem tenuit post exortos Pelagianos ad finem usque vitæ? Legatur lib. 1. de Orig. animæ cap. 9. & 2. Retract. cap. 18. Qui plura eâ de re scire cupit, consulat Christianum Lupum auctorem satis notum in lib. de Attrit. & contrit. cap. 8.

An fortè irrides, quod de baptismo Sancti Latronis Augustinus insinuavit? Sanctus Doctor rem sibi certam, nempè conversionem cordis supplere vicem baptismi, non posse satìs efficaciter illo exemplo demonstrari fassus est in lib 2. Retract. cap. 18. affirmans à quibusdam *non incredibiliter* dici, latronem *aquâ illâ, quæ de vulnere lateris ejus emicuit, tanquàm sacratissimo baptismo fuisse perfusum:* Lib. 1. laudato. Cæterùm idem Pater non putavit, illum fuisse antè crucifixionem baptizatum. Apertè ait ibidem: *Latro ille non antè crucem Domini sectator, sed in cruce confessor &c. Tunc etiam fides ejus de ligno floruit, quandò Iiscipulorum marcuit.* Illa verò de baptismo latronis adducit, quibus confutaret errorem Vincentii Victoris, qui exemplo latronis contendebat, pueros sinè baptismo mortuos pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, ut patet ex lib. 3. de Orig. animæ ad Vincentium, ubi toto capite nono de baptismo latronis discurrit. Quæ tamen ita adduxit, ut omnem errandi occasionem ex illius latronis exemplo resecaret. Hinc lib. 1. cap. 9. cùm varios modos recensuisset, quibus latro ille vel dicebatur, vel dici poterat baptizatus, conclusit: *Verùm hæc, ut volet, quisque accipiat, dum tamen de baptismo non præscribatur Salvatoris præcepto hujus latronis exemplo.* Et ipse Bernardus consentit, incertum esse, an latro fuerit baptizatus, dicens: *eò quòd sinè incertum sit, utrumnam fuerit baptizatus.* Hinc Pater Lupus in Sanctorum Patrum lectione summâ cum laude versatus in Opusculo laudato de Contrit. & attr. cap. 9. ait: *Latronis baptisma esse incertum. Variat non solùm Augustinus, sed Patres passim omnes.* Hæc quidèm addidi, quia ex illâ Sancti Bernardi Epist. 77. ad Hugonem, quale Augustini dictum ab adversario per reticentiam reprehensioni expositum, jure notari possit, prorsùs non video, sed nec eundem Annatum vidisse existimo.

§. XII.

Sanctum Augustinum contrà Augustinum producunt.

REm confecisse, ac totâ causâ Augustinum dejecisse sibi persuadent, faventibus suffragiis,

ut gloriantur? *trium Summorum Pontificum, sex Cardinalium ex omni numero eruditissimorum, & ferè sanctissimorum, tot deindè Antistitum, tot Doctorum omnium Scholarum, Ordinum, & Nationum*: Annati sibi victoriam, ac triumphum canentis voces sunt cap. 4. pag. 887. Sed ut Augustino omnem prorsùs evadendi aditum præcludant, ad ipsiusmet confessionem provocant, quippè qui tantorum testium omni exceptione majorum vocibus convictus integram ipsis litem sit concesturus. Audiatur Annatus cap. 5. pag. 888. qui adeò victoriæ securus in arenam descendit, ut nullo pacto dubitet, vel ipsomet Augustino judice postremâ veluti acie dimicare: *Quando*, inquit, *eâ conditione disputamus, ut stemus Augustini judicio, inquirendum est hoc quoque, censuerit-ne Augustinus placita omnia sua etiam illa, quæ dum Pelagianos insectatur, exposuit, amplectenda esse necessariò?* In primis contendunt, statuisse Augustinum, tria tantùm dogmata adversùs Pelagianos juxtà Catholicam fidem esse tenenda, quod Sadoletus Recentiores docens olim dixerat in Epistolâ ad Contarenum, uti §. 1. narravimus. Rursùs plura Sancti Patris testimonia producunt, quibus asserit, nolle se eam Lectoribus legem imponere, ut omnibus absque positis assertionibus acquiescant, ablatâ omni prorsùs contradicendi libertate. Unum dabo, nam idem reliquorum sensus est diversis tantùm verbis expressus. In Epistolâ ad Fortunatianum scribit: *Neque enim quorumlibet disputationes, quamvis Catholicorum, & laudatorum hominum velut Scripturas Canonicas habere debemus, ut nobis non liceat, salvâ honorificentiâ, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare, atque respuere, si fortè invenerimus, quòd aliter senserint, quàm veritas habet divino adjutorio, vel ab aliis intellecta, vel à nobis. Talis ego sum in scriptis aliorum, tales volo esse intellectores meorum.* Ex quibus, aliisve eandem in rem adductis exclamant: *Licèt ergo ex Augustino Augustini doctrinam aliorum scriptorum judicio censendam exponere, licèt & proprio, idque salvâ honorificentiâ. Neque adeò perversum est hoc consilium, ut habere non possit adjutorem Deum*: Loquitur Annatus pag. 897. Nil tamen novi hisce censores afferunt, sed Pelagianorum, ac Lutheranorum voces contrà Augustinum integras repetunt. Pelagiani, cùm ab Augustino Patrum testimoniis oppugnarentur, ex Augustini libris nullam sibi Patribus adhærendi necessitatem esse insolenter respondebant. Audiatur Julianus lib. 4. Oper. Imp. cap. 111. *Sed benè, quòd nos onere talium Personarum levasti. Nam in libro, quem ad Timasium contrà liberum arbitrium contexuisti, cùm Sanctus Pelagius venerabilium virorum tam Ambrosii, quàm Cypriani recordatus fuisset, qui liberum arbitrium in libris suis commendaverant, respondisti, nullâ te gravari auctoritate talium, ita ut diceres, eos processu vitæ melioris, si quid malè senserant, expiasse. Tua tibi ad hoc relata sint, ut excitare de solis nominibus erubescas invidiam.* At non veterum tantùm hæreticorum, sed & recentium Dogmatistarum tritum hoc effugium esse ad Sanctorum Patrum, ac præcipuè Augustini auctoritatem eludendam, testatur eruditissimus vir Stapletonus Tomo 1. contr. 3. lib. 7. cap. 15. *Alii*, inquit de Protestantibus, *non plus eis*, nempè Patribus, *tribuendum esse arguunt, quàm ipsimet Patres sibi tribui postulant, & hoc in loco varias Augustini sententias producunt, quibus ille suis scriptis non aliter fidem haberi postulat, quàm quatenùs ex Scripturâ Sacrâ, vel ex evidenti ratione sententiam suam confirmaverit.* Additque, in verbis Sancti Augustini ex lib. 11. contrà Faustum cap. 5. in quo loco sibi plaudit Annatus pag. 897. eos *mirificè exultare.*

Doctissimus, idemque sanctissimus Pater cæteris virtutibus, quibus divino munere ad stuporem usque ornatus fuit, sociam modestiam adjunxit, neque tantum sibi unquàm tribui voluit, quantum Pythagoræ à discipulis delatum fuit, ut illud esset ineluctabile argumentum αὐτὸς ἔφα. Hoc unum Augustinus rogat totâ Epistolâ septimâ ad Marcellinum. Cæterùm disputans contrà Pelagianos passim capitalia dogmata tanquàm Catholicas sententias defendere se profitetur. Ita lib. 5. contrà Jul. cap. 12. quinque de concupiscentiâ quæstiones agitat, ubi ait: *In his quæstionibus Catholicâ veritate antiquitùs traditâ, vestra impia novitas suffocatur.* In Epist. 107. ad Vitalem duodecim theses de gratiâ statuit, asserens easdem *ad fidem rectam, & Catholicam pertinere.* Idem de prædestinatione docet lib. de Dono pers. cap. 23. in fine. Illud vel maximè iterùm recolendum est, Sanctum Doctorem, cùm in libris Retractationum plures sententias correxerit, nullam contrà Pelagianos statutam, aut defensam thesim expunxisse, ut planum fiat, Augustinum censuisse omnia, & singula, quæ illis in libris docuerat, à vero non dissonare, sed novum laborem, atque exactiorem diligentiam Augustinus fortè Recentioribus reliquit, qui iterùm severiori judicio eadem Hipponensis scripta, ut ait Annatus pag. 897. *inspirante Deo examinata* errores continere demonstrarent.

Cùm olim Semipelagiani Augustinum erroris arguerent in iis libris, quos contrà Pelagianos procuderat, modestissimi vir ingenii respondit in fine lib. de Dono pers. *Qui verò errare me existimant, etiam, atque etiam diligenter, quæ sunt dicta considerent, ne fortassis ipsi errent.* Ibidem verò cap. 21. ait: *Quamvis neminem velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in iis, in quibus me non errare perspexerit. Nam propterea nunc facio libros, in quibus Opuscula mea retractanda suscepi, ut nec me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrem &c.* Quæ quidèm attentiori mentis acie considerans Magnus ille Annalium Ecclesiasticorum scriptor Cardinalis Baronius Tomo 5. ad annum 426. pag. 498. hæc in Augustini commendationem scripsit, quæ licèt superiùs recitata sint, libeat hìc quoque repetere: *Hæc ipse*, ait, *dignâ quidèm Sancti Augustini modestiâ, animique ejus admirabili cum submissione verecundiâ, ut planè nisi aliundè, ex his saltèm intelligere valeas, afflatum ipsum divino spiritu illa scripsisse, cùm non suprà quempiam alium, quàm super humilem, quietum, & trementem sermonem Dei divinum affore Numen, Deus per Prophetam fuerit contestatus: Sicut & Jacobus docuit ubi ait: quæ desursùm est sapientia primum quidèm pudica est, deindè pacifica, modesta, suasibilis, bonis consentiens.* Hæc ille. Et tamen eò prorupit Annatus, ut affirmare non extimuerit cap. 5. pag. 897. impugnatorem Augustini *habiturum adjutorem Deum*! Et hic inter Sancti Doctores defensores numerari vult, Augustinum à Baianis vindicando? Non est hoc, Annate, Augustini causam tueri, sed prodere.

Verùm licèt præ animi modestiâ adeò humiliter de se Augustinus sensit, Catholicæ tamen Ecclesiæ judicio ejus de divinâ gratiâ doctrina ita approbata est, ut vel ipsi Recentiores, qui post Annatum contrà Jansenium scripsere, rei evidentiâ coacti hanc Augustinianæ auctoritati, non dicam laudem, non testimonium, sed confessionem cum Decampsio dederint: *Conciliorum sanctiones, & Romanorum Pontificum edicta*,

edicta, quibus Pelagiana hæresis jugulata occubuit, ex Sancti Augustini libris petita sunt, Sancti Augustini doctrinam continent, Sancti Augustini verbis exprimuntur. Fuit Augustinus quodammodò Ecclesiæ præcentor, cum Romanis Pontificibus, & Conciliis ore præivit, quod de superbissimâ hæresi judicarunt. Fuit lingua Ecclesiæ, cum ejus verbis decreta concepta sunt, & quæ priùs fuerant Augustini voces, Spiritûs sancti oracula esse cœperunt. Fuit ille Conciliorum Dux, atque ingenium, cùm iis rationes, & argumenta subministravit, quibus Pelagium, ejusque complices fregerunt: Lib. 3. Hær. Jans. disp. 1. cap. 6. Video, Annatum spissum hìc pulverem excitare, quo tantam Romanæ Ecclesiæ lucem Augustinum quaquaversum irradiantem obducat. Quas enim ille nebulas cogit toto capite sexto, quibus delatas à Romanis Præsulibus Augustino laudes offuscet? Illius tamen vanos conatus insequenti capite reprimemus, ubi Sancti Doctoris auctoritatem Apostolicæ Sedis sententiâ toties munitam ab hujus Sancti Patris Vindicatoris, utì se jactat, objectionibus, pravisque interpretamentis asseremus.

Attamen etiamsi nullus pro Augustino veterum Patrum staret, ac Vaticana oracula silerent prorsùs omnia, non adeò deplorata censenda esset Augustini causa, ut Annato eidem adversante, nullum faventem Judicem sortiri in Orbe posset, præsertim cùm manifestum sit, plura ipsum testimonia falsasse, alia prorsùs finxisse, quosdam in testes adduxisse, vel Semipelagiano errore infectos, vel Grammaticos imperitos, vel novos ex Juris consultis Theologos, vel impudentes, minùsque consultò locutos, atque Augustinensium librorum prorsùs inscios. At cùm Sancti Augustini doctrina tot Romanorum Præsulum laudibus, tot Conciliorum decretis, tot omnium veteris Ecclesiæ Patrum encomiis ornata, munita, ac defensa sit, quis nuper eandem in judicium à Recentioribus vocatam damnari vel minimâ ex parte posse suspicetur? Ab Augustino enim stat antiquitas, à Recentioribus novitas, illinc sanctitas, hinc audacia; illinc antiqui Patres, hinc novi scriptores; illinc tot sæculorum consensus, hinc nostræ ætatis scholasticorum minima portio. Quæ sanè cùm attentiùs considero, illud subindè mecum reputo, nescire me, an laudem, vel odium potiùs apud probos hoc opere mihimet conciliarim, contraxerimve. Profectò arbitror, non defuturos, qui me inanem operam posuisse dicent, Augustinum in judicio contrà Recentiorum accusationes defendendo, quasi horum temeritas vel initio causæ non statim intelligatur, qui contrà summum Ecclesiæ Magistrum conductis testibus coràm Orthodoxo Orbe dimicare ausint. Sed veniam precor, si quicquam à Recentiorum testibus Augustino timere mali visus sum; ejus enim causam defendendam suscepi, ne apud imperitos, nimiùmque credulos tantorum testium nomina, quæ adversarii longo ordine contrà Augustinum producere gloriabantur, vel fidem invenirent, vel suspicionem saltèm ingererent.

CAPUT VI.

Elogia à Summis Pontificibus Augustinianæ doctrinæ contrà Pelagianos delata à sinistris Recentiorum interpretationibus vindicantur.

SAnè non levem invidiam redolet Recentiorum factum, de quo hoc loco sermonem instituimus. Romani Præsules Sancti Augustini de divinâ gratiâ doctrinam miris præconiis consecrarunt. Undè tanta eidem ab omnibus per tot retrò sæcula veneratio impensa est, ut post eorundem Pontificum voces Orthodoxi unum Augustinum inaudiverint, imò Augustini dogmata in Pontificum decreta, ac Synodorum canones transierint, quod in Historiâ Pelagianâ demonstravimus. Hæc quidèm Recentiorum animum altiùs pupugere; quarè delata Augustinianæ doctrinæ à Romanis Præsulibus elogia falsis interpretationibus partim decurtare, partim eludere audacter quidèm, sed non æquè feliciter conati sunt.

Primus inter Pontifices, qui Sanctum Augustinum commendarunt, Innocentius producitur, qui cùm ab Augustino literas accepisset, à quatuor aliis collegis subscriptas, quibus Pelagii errores eidem significabantur, respondit Epistolâ 96. inter Augustinianas: *Quòd earum tenor, omnisque contextio est in consideratione quotidianæ gratiæ Dei, & in eorum correctione, qui contrà sentiunt, integrâ ratione consistit, ut & illis omnem tollere possit errorem, & idoneum dato cuivis nostræ legis exemplo, quem sequi debeat dignum possit præbere Doctorem.* Legantur, quæ diximus lib. 1. Hist. Pel. cap. 11. Recentiores haud universam Sancti Augustini doctrinam contrà Pelagianos ab Innocentio approbatam fuisse contendunt, sed quâ parte tantùm decertat contrà duos Pelagii errores, quos ibi Pontifex damnat. Do verba Moraines disp. 12. Anti-Jans. num. 49. *Ex hac autem approbatione hujusmodi literarum de uno, aut altero tantùm errore loquentium, inferre velle, totam Divi Augustini doctrinam de gratiâ fuisse specialiter ab Innocentio approbatam, est malitiosè simplicibus illudere, & eruditorum patientiâ intolerabiliter abuti.* Quòd verò Sanctus Augustinus, quò meliùs Pelagianæ hæresis faciem Innocentio suis coloribus pictam ostenderet, ejusdem Hæresiarchæ librum in laudem naturæ emissum, atque adversarium abs se de naturâ, & gratiâ compositum volumen miserat, addit ibidem: *Respondens Innocentius sequenti Epist. 96. nullam facit mentionem aliorum errorum Pelagii, neque libri de naturâ, & gratiâ Divi Augustini, sed tantùm laudat præcedentem Epistolam ab illis ad se scriptam.* Duos verò errores ibidem tantùm damnatos esse ait, nempè non dari peccatum originis, neque Dei gratiam esse necessariam ad rectè, pièque vivendum.

Quid de libro Pelagii Sanctus Innocentius decernat, audiamus: *Librum sanè*, inquit, *qui ejus esse diceretur, nobis à vestrâ charitate transmissum evolvimus, in quo* MULTA *blasphemia, nihil, quod placeret,* NIHIL, *quod non penitùs displiceret, à quovis damnandum, atque calcandum, cui similia, nisi qui ista scripserat, nemo alter in mentem reciperet, atque sentiret.* Itane *nihil* Pelagiani libri Innocentio placere, *nihil* in eo scribi, quod non displiceat, est unius tantùm, aut alterius erroris condemnari, an potiùs plenum erroribus judicari? Unam interim particulam disjunctivam corrigas, Morainie; dixisti enim Innocentii literas *de uno, aut altero errore* loqui, reponas conjunctionem, de uno, ET altero illam periodum reddens, ne quis ergà te malevolentior dubitasse te dicat, duo-ne, an unus tantùm Pelagii error illis in literis proscribatur. Sed ad Augustinum meum redeo. Hic Pelagii librum ad Innocentium mittens cum ejusdem confutatione asteriscis loca Pelagii signarat, ubi hic non rectè de divinâ gratiâ sentiebat, quæ displicuisse Innocentio, cui NIHIL illius libelli placuit, quis dubitet? Librum verò Augustini approbatum, ac laudatum fuisse, & quidèm de lege reos sinè gratiâ homines faciente disputantem, quæ falsa, atque ob furorem

contrà

contrà hæreticos Augustino excidisse fingit Morainès disp. 24. num. 44. ex his Innocentii verbis colligitur: *Nam hoc loco latiùs de lege disputare velut coràm posito, repugnanteque Pelagio necessarium esse non duximus, cùm vobiscum* TOTUM SCIENTIBUS, PARIQUE NOBISCUM ASSENSIONE *gaudentibus colloquamur.* Audin Augustinum totum scientem, ac per omnia Innocentio in iis, quæ de lege sinè gratiâ proximè sufficienti reos faciente disputarat, plenissimè consentientem?

Innocentio successit Zosimus, dein Bonifacius, qui Sanctum Augustinum mirificè coluerunt, quibusque ejusdem doctrina probata fuit. Annatus lib. 8. cap. 6. pag. 908. hæc scribit: *Quarè non possit ab ejusmodi Doctore instructio peti ad concipiendam erroris contrarii damnationem, ut Zosimus, ut Bonifacius, ut Felix hujus nominis IV. petiisse* DICUNTUR *ab Augustino.* Hæc quidèm rectè se habent, sed rectiùs foret, id non vulgari famâ assertum dicere, sed constanter adstruere. Eà enim phrasi utimur, cùm de re minùs compertâ loquimur, quis enim mero meridie pronunciet, Solem DICI splendescere? Novimus Annati ergà Augustinum animum, hinc suspicioni locum damus. Zosimus non priùs decretoriam in Cœlestii, ac Pelagii causâ sententiam tulit, quàm ab Africanis Synodis, quorum, teste Prospero, Augustinus *ingenium* erat, literas acciperet, ut in Historiâ Pelagianâ lib. 1. cap. 13. dictum est. Bonifacius etiam Juliani literas ad Augustinum confutandas transmisit, ut ibidem pariter narravimus cap. 21. De Felice Papâ diximus lib. 2. cap. 23. Quæ, ne actum agamus, iterum non repetimus. Itaquè, & reapse Pontifices illi contrà Pelagianos instructionem ab Augustino petiere, idque ex ipsius Augustini libris, & ejusdem sæculi Patribus, & non vulgi tantùm rumore manifestum est.

Bonifacio subrogatus Cœlestinus non modò Sancti Augustini doctrinam laudavit, sed ejusdem calumniatores datis ad Episcopos Galliæ literis perculit. Elogium verò, veluti paulò antè demortuo Augustino sepulcralem inscriptionem, hocce apposuit: *Augustinum sanctæ recordationis virum pro vitâ suâ, atque meritis in nostrâ communione semper habuimus, nec unquàm hunc sinistræ suspicionis saltem rumor aspersit, quem* TANTÆ SCIENTIÆ *olim fuisse meminimus, ut inter Magistros optimos etiam à meis semper Decessoribus haberetur.* BENE *ergo* DE EO OMNES *in commune* SENSERUNT, *utpotè qui* UBIQUE CUNCTIS, ET AMORI FUERIT, ET HONORI; *undè* RESISTENDUM TALIBUS, *quos malè crescere videmus.* Tradit Cœlestinus, imò jubet, resistendum Augustinianæ famæ decurtatoribus. Sanctus Prosper cùm eximiam hanc de Augustino laudem ex Cœlestino recitasset in fine libri contrà Collatorem exclamavit: *Contrà istam clarissimæ laudationis tubam, contrà istam sacratissimi testimonii dignitatem audet quispiam* MALIGNÆ INTERPRETATIONIS *murmur emittere, & perspicuæ, sincerissimæque sententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere?* Ita planè, ò Prosper, conantur, audentque Recentiores. Imò, uti inter cætera ab Apostolicâ Sede Augustino data præconia illud jure meritò primo loco reponitur, ita totis ingenii viribus desudant, quò tantarum laudum splendori *nubem obliquæ ambiguitatis obtendant*, ne tantùm indè lucis in Augustinum derivet.

Annatus lib. 1. sui Augustini cap. 8. audito Cœlestini elogio ait: *Non dicit esse Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, primum Angelum inter cæteros Episcopos, inter omnes excellentissimum, verè irrefragabilem, & ineffabiliter mirabilem. Habitum esse dicit à suis Prædecessoribus Innocentio, Zosimo, Bonifacio inter Magistros optimos; atque ita putabamur quidèm alii Sancti Patres esse quoque optimi Magistri, à quibus si dissensisset Augustinus, quid putamus Cœlestinum fuisse nobis præcepturum, ut optimos optimo postponeremus, & multos uni, quonam id jure? vel quâ ratione?* Cùm verò Cœlestinus posteà, ut putant, cap. 3. Semipelagianos reprehendat *piissimis disputatoribus obviare* præsumentes, addit Annatus: *Hos ergo dicit Cœlestinus obviasse non Augustino soli, sed piissimis disputatoribus, & Magistris, quibus verbis non est dubium, quin comprehenderetur etiam Hieronymus.* Hæc illi omni arte adnitentes, Augustinum in ordinem ferè redigere, ut in Pelagiano bello non supremus quidèm Imperator, sed tanquàm è præfectorum numero æqualis cum multis auctoritate habeatur. Hæc autem eo consilio moliuntur, ut quoniam Augustini nomine se gravari serò jam tandem sentiunt, aliorum Patrum, qui de gratiâ quid sentirent *breviter quibusdam*, ut cap. 14. de Prædest. Sanctor. ait Augustinus, *scriptorum suorum locis, & transeunter attigerunt*, suffragio jactare possint. Etenim cùm illi non tam apertè, & perspicuè de divinæ prædestinationis, ac gratiæ mysteriis disseruerint, quædam eorum dicta, quando nondum Pelagianis, ut idem lib. 1. contrà Jul. cap. 6. scribit, *litigantibus securiùs loquebantur*, veluti sibi faventia Recentiores arripiunt, dimissis Sancti Augustini sententiis clarissimis, apertissimis, evidentissimis, eam cæteris Patribus postpositi Augustini causam, rationemque reddentes cum Adamo 3. par. Calv. destr. cap. 16. pag. 760. *Hæ* Augustini *tenebræ me cogunt ad lucem alibi quærendam, quam in Synodis, & aliorum Doctorum libris invenio.* Mira dicunt. Profectò non dicam obscurè, sed non tam clarè locuti dicendi sunt alii Patres, qui de gratiâ *breviter, & transeunter* quædam solummodò attigerunt, non verò Augustinus, qui copiosissimè, ac fusissimè in triginta & ampliùs libris de eâdem gratiâ disputavit, ex brevitate enim obscuritas, ex copiâ verò sermonis claritas derivat. Sed Augustinum cæteris præponendum esse, ubi de divinæ gratiæ auxiliis agitur, tanquàm supremum Catholici exercitûs Ducem vetustioris Ecclesiæ Patres tradidere. Canit Sanctus Prosper contrà Ingratos cap. 3.

ISTIUS *ergo inter cunctos, qui de grege sancto*
Insanas pepulere feras, industria major,
Majus opus, *totum* præstantiùs *imbuit Orbem.*

Sanctus Fulgentius Episcopus Ruspensis lib. 2. de Verit. prædest. & grat. cap. 17. ait: *Hæc itaque Catholicorum Patrum Apostolicis Institutionibus tradita permanet in Ecclesiâ sinè dubitatione doctrina, quam Græci, Latinique Pontifices sancti Spiritûs infusione firmati, uno atque indissolubili semper tenuere consensu. In qua Beatus Augustinus indutus virtute ex alto abundantiùs illis omnibus laboravit: non autem ipse, sed gratia Dei cum illo. Ipsius enim ministerio Dominus uberiorem hujus rei fidelibus suis instructionem præbuit &c.* Audiatur iterùm proximè laudatus Magnus ille Prosper, qui in Præfatione contrà Collatorem ait: *Viginti ampliùs annis contrà inimicos gratiæ Dei Catholica acies* HUJUS VIRI *ductu pugnat, & vincit.* Fortè Annatus respondebit cum suo Vasquezio 1. p. disp. 97. cap. 3. num. 20. *Fateor sanè suspecta mihi esse testimonia Prosperi, & Fulgentii, quòd diligentissimi, & exactissimi Augustini discipuli sint.* Audiat igitur ipsius Vasquii confessionem, quando utriusque illius Patris *testimonia suspecta* sunt. Scribit hic in 1. p. disp. 90. cap. 6. num. 37. *Quamvis nullus esset ex Patribus commemoratis,*

raris, quem pro hac sententiâ de gratiæ necessitate ad singula opera bona moralia Scholastici Doctores allegare possent, in UNO SOLO AUGUSTINO, *ejusque scholâ suæ opinionis præsidium libenter collocarent, eumque sibi sufficere meritò arbitrarentur, quòd* UNICUS *sit, qui dum agitur de gratiæ necessitate, sicut Sol inter reliquos præfulgeat.* Verùm nos non ex Vasquio ista discimus, sed ex Romanæ Ecclesiæ Pontificibus. Cùm Julianus adversùs divinam gratiam scripsisset, Sanctus Bonifacius Papa ab uno Augustino responsum postulavit. Cùm Oriens ob Fausti Rejensis libros in partes divisus esset, Sanctus Hormisdasab Augustino cognoscendum scripsit, quid Romana sequeretur, & servaret Ecclesia. Galliis etiam per centum ferè annos iisdem dissensionibus contusis Felix IV. ex unius Augustini libris sententiis desumptis pacem dedit. Nostro hoc etiam sæculo universa Europa exortis de auxiliis divinæ gratiæ litigiis in partes dilancinata, Clemens VIII. eas lites ad unius Augustini tribunal jussit agitari. Quibus sanè Romani Pontifices non obscurè significarunt, in controversiis de divinâ gratiâ unius Augustini vestigiis nobis inhærendum esse. Nusquàm tamen solus est Augustinus, sed secum ingens subsecutorum Patrum agmen trahit, nempè Prosperum, Fulgentium, Cæsarium, Petrum Diaconum, Patres Byzacenos in Sardiniâ exules, Rhemigium, Prudentium, Anselmum, Bernardum, aliosve, qui Sancti Doctoris vestigia illis in controversiis sequuntur, quâ quidèm consideratione ruit ingens ille apparatus, quem Annatus libro primo per plura capita componit, quasi in aliquâ sententiâ de gratiâ solitarius esse possit Augustinus. Sanè Prosper, & Fulgentius, qui de Semipelagianis triumpharunt, semper cum Augustino sunt, ita ut si ex unâ parte Augustinus, duoque isti tantùm sint, ex oppositâ verò longè plures Patres numerentur, quis non potiùs illi Patrum Triadi inhæreat, quæ de Pelagianâ hæresi triumphavit, neque citrà temeritatem erroris accusari potest? Procul etiam hinc abeant illæ Morainii quærelæ in præfatione ad Orthodoxos: *Quid enim, si hæretici suis argutiis possent evincere, se non esse apertè ab Augustino damnatos, Ecclesiæ causa deserenda esset, & insufficiens foret omnium aliorum Patrum pro veritate consensus, quia Augustinus est necessarius? Iniqua certè esset Ecclesiæ conditio, cui Deus non unicum Doctorem, sed Doctores pomisit, ut non circumferamur omni vento doctrinæ.* Erras, ò bone vir, & toto ostio erras, nunquàm solus est Augustinus, & si quidpiam primus de prædestinatione dixit, jam non solus hoc dixit, tot subsecutis Patribus Augustini verba reddentibus, quæ adversarii non satis adnotarunt.

Quod verò addit Annatus, illis verbis Cœlestini contrà Semipelagianos: *Piissimis disputatoribus obviare præsumunt, & cùm Pelagium atque Cœlestium anathematizare non dubitent, Magistris tamen nostris, tanquàm necessarium modum excesserint, obloquuntur*, non unum Augustinum intelligi, sed etiam Hieronymum, imperitè prorsùs asseritur. Etenim Semipelagiani contrà unum Augustinum loquebantur, quòd solus illam de prædestinatione gratuitâ sententiam docuisset. Scribit enim Prosper ad Augustinum: *Ea quæ de Epistolâ Apostoli Pauli Romanis scribentis, ad manifestationem divinæ gratiæ prævenientis electorum merita proferuntur,* A' NULLO *unquam Ecclesiasticorum ita esse intellecta, ut* NUNC *sentiuntur, affirmant.* Non igitur unà cum Augustino Hieronymus reprehendebatur à Semipelagianis. Imò ita Hieronymus de gratiâ contrà Pelagianos scripsit, ut Semipelagianorum sententiam tenuisse quibusdam visus fuerit; nam lib. 3. Dialog. contrà Pelag. ait: *Justitiâ, labore, & industriâ, ac diligentiâ, & semper super omnia Dei clementiâ custoditur, ut nostrum sit rogare, illius tribuere, quod rogatur,* NOSTRUM INCIPERE, *illius perficere,* NOSTRUM OFFERRE, *quod possumus, illius implere, quod non possumus.* Quæ quidèm à Semipelagianis pro suo ipsorum dogmate accipi poterant, quorum sententia erat, ut verbis utar Prosperi contrà Collat. cap. 8. *Ut boni, salubresque conatus nequeant quidèm proficere, nisi Deus adjuvet, possunt tamen, etiamsi non à Deo inspirentur, incipere.* Et sanè Hieronymum cum Semipelagianis sensisse eo loci scribit Jansenius, duriùs locutum Vossius, & antè utrumque de Hieronymo aliqui dubitarunt apud Vasquium 1. p. disp. 91. cap. 8. Hieronymum verò pluribus conatur defendere idem Annatus lib. 7. Aug. Vind. cap. 12. cui subscribo, nam apertè ait, Dei clementiâ semel habitam gratiam custodiri; neque labor, & industria solitariè, nempè sinè gratiâ, intelligenda sunt, ut fusiùs discurrit idem Recentior. Igitur Semipelagiani Hieronymo non obloquebantur, quem in suâ ipsorum sententiâ esse suspicari poterant. Præterea Cœlestinus ait, Semipelagianos adnixos, *quiescentium fratrum memoriam dissipare*, & immediatè laudat post illa verba Augustinum, concludens, *resistendum* obloquutoribus. Unus igitur ibi defenditur Augustinus; nam si cum Augustino Hieronymus quoque eorundem dictis lacerabatur, cur Pontifex de uno Augustino laudes reddit, Hieronymo in angulum prorsùs rejecto? Profectò Prosper, qui apud Cœlestinum Sancti Augustini calumniatores detulerat, hujusce Cœlestini sanctionis, quam ipsemet impetrarat, mentionem faciens contrà Collatorem cap. 42. ait: *Per hunc virum intrà Gallias istis ipsis, qui Sanctæ mem.* AUGUSTINI *scripta reprehendunt, maleloquentiæ est adempta libertas.* Augustinum tantùm & à Massilienfibus reprehensum, & à Cœlestino laudatum scribit, nihil de Hieronymo locutus. At Recentiores Augustino illatæ à Semipelagianis calumniæ, atque injuriæ socium Hieronymum faciunt, non solatii gratiâ, sed ut Cœlestiniani elogii pars tantùm ad Augustinum devolvatur, altera Hieronymo reservetur. Porrò Augustinum plurali numero Magistrum, ac Doctorem ab Apostolicâ Sede appellatum paulò inferiùs constabit, ubi de Felice IV. dicemus.

Sanctus Gelasius Papa inter Sancti Augustini cultores numeratur, eumque non immeritò Vasquius 1. p. disp. 91. num. 75. vocat *per omnia Augustinianum.* Ille igitur in Epistolâ ad Episcopos per Picenum, uti lib. 2. Hist. Pelag. cap. 17. observavimus, hæc scribit: *Adhuc majus scelus accrescit, ut sub conspectu, & præsentiâ Sacerdotum beatæ mem. Hieronymum, atque Augustinum Ecclesiasticorum lumina Magistrorum musca moritura, sicut scriptum est, exterminans oleum suavitatis lacerare contenderet.* Sua hìc glossemata apponit Annatus lib. 1. cap. 8. *Ecce Hieronymus quoque lumen est Magistrorum, sicut Augustinus testimonio Romani Pontificis.* Quis hoc inficias ibit? At multùm interest, undenam adversùs Pelagianorum tenebras magìs Ecclesia illustretur, plusque luminis accipiat, ab Hieronymo-ne, an ab Augustino? In Conventu Hierosolymitano contrà Pelagium producta fuit ab Orosio Epistola Sancti Augustini ad Hilarium, itemque paulò post etiam in Synodo Diospolitanâ, de quâ re ita scribit Sanctus Doctor lib.

de

de Pecc. orig. cap. 10. hæc Synodi verba referens: *Quoniam Sanctus Episcopus Augustinus adversùs discipulos ejus in Siciliâ respondit Hilario ad subjecta capitula scribens librum, in quo ista continentur &c.* Quo sanè tempore Hieronymus jam ediderat Epistolam datam ad Ctesiphontem contrà Pelagium, & in Palestinâ ipsâ aderat, in quâ Synodus habebatur, majoremque ipsa præsentia, ac sanctitatis fama auctoritatem sui nominis reddebat, & tamen Hieronymi Epistolâ prætermissâ, ad Augustinianæ Epistolæ amussim Pelagius examinatus fuit. Objicient Recentiores Joannem Hierosolymitanum Hieronymi hostem accerrimum; sed in Diospolitanâ Synodo non præsidebat Antistes Hierosolymitanus, sed Eulogius Cæsareensis Palæstinæ Metropolita. Ut certè vel initio illarum disputationum satìs apparuerit, unum Augustinum suprà cæteros in Pelagiano bello validissimum, ac strenuissimum Ducem cœlitùs destinatum, ac talem Patrum Synodis probatum. Sed quid nobilius ipso Hieronymi & testimonio, & exemplo? Cùm Orosius libros priores ab Augustino contrà Pelagianos publicatos in Asiam ad Hieronymum detulisset, Bethleemiticus Pater doctrinæ copiam, eruditionis excellentiam, rationum momenta, integrumque opus admiratus, silentium sibi indixit, idque scripto coràm Orbe universo publicavit in fine lib. 3. Dialogorum, ubi loquens de libris Sancti Augustini contrà Pelagium ait: *Alios quoquè specialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdum in nostras venere manus, undè supersedendum huic labori censeo, ne dicatur mihi illud Horatii*, in sylvam ne ligna feras, *aut enim eadem diceremus ex superfluo, aut si nova voluerimus dicere, à* CLARISSIMO INGENIO OCCUPATA SUNT MELIORA. Adeò verò Hieronymus religiosè silentium posteà coluit, ut ab Anniano ejusdem Epistolâ ad Ctesiphontem impugnatâ, non modò defensionem nullam adornarit, sed per literas Augustinum ad illam confutandam hortatus fuerit, de quâ re libro primo Hist. Pelag. cap. 19. fusiùs dictum est. Ille, inquam, Hieronymus impugnatus certamen recusavit, qui nec ab amicissimo olim Rufino impunè se vel minimùm perstringi passus est, sed editis apologiis illatas quasque calumnias propulsavit. Itaquè cùm Hieronymus in hoc stadio lampadem Augustino tradiderit, ab isto quoque unicè lumen Ecclesia accepit, quo Orbem catholicum illustraret. Ex his patet, etiam vanam esse illam Morainii vocem in præfatione ad Orthodoxos: *Quid de Hieronymo? Eritne etiam ille Augustini discipulus, vel de Angelis inferioribus?* Non discipulus Augustini fuit, sed initio certaminis commilito, dein domi quiescens Augustinienſium præliorum, ac victoriarum admirator extitit, toto belli onere in Augustinum devoluto. Gelasius quidèm Hieronymum æquè ac Augustinum laudat, quòd Seneca ille hæreticus utrumque maledico dente proscindebat. Sicuti cùm Cœlestinus Pontifex unum Augustinum contrà Semipelagianorum conatus nominatìm defendit, unum illum ab iisdem fuisse impetitum intelligimus, non verò unà cum Hieronymo, ut Annatus comminiscebatur. Cæterùm Gelasius eâ in Epistolâ Sancti Augustini solius doctrinam, atque dogmata, & quidèm, quæ Recentioribus minimè probantur, adeò perspicuè tradit, ut verè dicendus sit per *omnia Augustinianus*, idque superiùs luculenter à nobis probatum est.

Succedit his Sanctus Hormisdas Papa, qui, utì lib. 2. Hist. Pelag. cap. 19. narravimus, de libris Fausti Rejensis à Possessore Episcopo consultus, ubi hos ab Ecclesiâ minimè receptos respondit, hæc addidit: *De arbitrio tamen libero, & gratiâ Dei quid Romana, hoc est, Catholica sequatur, & servet Ecclesia, licèt in variis libris Beati Augustini, & maximè ad Prosperum, & Hilarium abundè possit cognosci, tamen & in scriniis Ecclesiasticis expressa capitula continentur &c.* Quo præconio Sancti Augustini doctrinam Ecclesiæ doctrinam declaravit. Recentiores tamen parùm indè ponderis Augustinianæ auctoritati adjici putant, pravisque restrictionibus Hormisdæ testimonium limitant. Annatus lib. 8. cap. 6. ait: *Postquàm enim mittimur ad libros de Dono perseverantiæ, & de Prædestinatione Sanctorum, qui scripti sunt ad Prosperum, & Hilarium, hoc unum putare debemus, pertinere ad Romanam, & Catholicam fidem, quod Augustinus intendit totis illis libris.* Addit, duo ibidem tantùm intendi, initium fidei, & usque in finem perseverantiam in bono esse dona Dei. Hinc concludit pag. 905. *Ergo qui nos ad hos libros mittit Summus Pontifex audituros, quid Romana, hoc est, Catholica doceat Ecclesia de gratiâ, & libero arbitrio, discere nos hoc tantùm jubet. Ergo si quæ alia intercurrant, dum hæc confirmantur ab Augustino, nec habeant necessariam connexionem cum iis, quæ potissimùm intenduntur, non est mentis Pontificis, ut eis firmiter adhæreamus, si nihil aliud cogit, quia nec est mentis ipsiusmet Augustini.* Verùm invidiosa, ac præposterа prorsùs hæc glossemata sunt. Quis enim nesciat, libros Fausti præcipuè, imò unicè scriptos contrà prædestinationem antè merita prævisa? totus enim in eo est, ut Sancti Augustini sententiam confutet. Hinc Petrus Diaconus in fine lib. de Incar. & grat. scribit, se cum Monachis sociis anathematizare *libros Fausti Galliarum Episcopi, qui de Monasterio Lirinensi provectus est, quos contrà prædestinationis sententiam scriptos esse non est dubium.* Quarè, cùm Hormisdas Fausti opus reprobet, ac è contrà Sancti Augustini libros legendos inculcet, sententiam Sancti Augustini de gratuitâ prædestinatione illis in libris assertam probat, quam tamen inter adiaphora Annatus reijcit. Reprobat Pontifex Fausti libros inscriptos de gratiâ, & libero arbitrio: approbat verò ea, quæ de illâ materiâ scribit Augustinus præcipuè ad Prosperum, & Hilarium. Itaque quæcunque theses de gratiâ, & libero arbitrio positæ sunt ab Augustino, quibus adversarias opposuit Faustus, illas à Romanâ Ecclesiâ servari, ac defendi tradit Hormisdas. Sanè invidiam redolet maximam, tam amplum testimonium ad duo tantùm dicta coarctari. Sed Pontifex non illos duos tantùm libros Augustini laudat, sed VARIOS Augustini libros, præcipuè verò ad Prosperùm, & Hilarium datos appellat; undè ibidèm cætera etiam volumina Augustini approbantur; quicquid igitur in illis docet de gratiâ, & libero arbitrio, hoc, teste Hormisdâ, Romana sequitur, & servat Ecclesia. Annatus verò, quasi particula illa *maximè* idem esset ac restrictiva *solùm*, duas tantùm Sancti Doctoris sententias, quas præcipuè stabilit in libris de Prædestinatione Sanctor. & de Dono perseverantiæ, ab Hormisdâ confirmatas fingit. Non ita est, Annate, Non ita: præter id, quod in illis duobus libris; in aliis quoque VARIIS LIBRIS de gratiâ, & libero arbitrio Augustinus scripsit, hoc totum Romanæ Ecclesiæ probatur.

Aliâ viâ contrà Hormisdæ testimonium vadit Decamps lib. 3. de Hær. Jans. disp. 1. cap. 4. nam cùm Hormisdas dixerit, capitula quædam de gratiâ, & libero

libero arbitrio in scriniis Ecclesiasticis contineri, hæc putat esse illas sententias, quæ Epistolæ Cœlestini Papæ ad Episcopos Galliæ annexæ leguntur. Porrò has tantùm ex Augustinianis libris esse Ecclesiæ Romanæ probatas scribit, ejus verba sunt: *Asserit Hormisdas, cognosci ex Sancti Augustini operibus posse, quid de gratiâ, & libero arbitrio Ecclesia sentiat, quia nimirùm in his acerrimè defenduntur hæc ipsa capitula, quæ in scriniis Ecclesiasticis continentur, quæque Epistolæ suæ Cœlestinus intexuit. Quis unquàm ex nobis istud negavit? fatemur, in Sancti Augustini operibus illa ipsa contineri, acriterque defendi, quæ ab Ecclesiâ contrà Pelagianos sancita sunt. At negamus aliud nihil in ejus libris reperiri, nobisque in hac parte Hormisdas suffragatur, dum collecta à Cœlestino capitula appellat, in quibus disertè traditur, profundiores quæstiones, quæ ab Augustino contrà Pelagianos dimicante latiùs pertractantur, ab Ecclesiâ Romanâ non fuisse comprobatas.* Verùm quis Ecclesiastica scrinia Decampsio reclusit, ut tam confidenter scire potuerit, Hormisdam nomine capitulorum illas Cœlestini sententias intellexisse? Undè novit, ex universâ Sancti Augustini doctrinâ novem solummodò Cœlestini capitula in Ecclesiasticis scriniis fuisse seposita? Scimus, Sanctum Leonem Magnum, qui tertius à Cœlestino Pontifex sedit, in Epistolâ ad nostrum Metropolitam Aquilejensem duo integra capita ex libro Sancti Augustini contrà Pelagianos ad verbum exscripsisse. Cur non ista pariter Hormisdas appellat? Scimus, Sanctum Gelasium Papam ad Honorium Episcopum contrà Pelagianos scripsisse, atque mentionem quorundam capitulorum fecisse: *De quibus*, inquit, *ii, quos tua charitas destinavit, si pleniùs instrui voluerint, sequentes tituli cum suis responsionibus intimabunt.* Quarè Hormisdas hæc insinuata à Gelasio capita non intellexit? An nil aliud statuisse Gelasius credendus est, quàm illa, quæ sub nomine Cœlestini vulgata sunt? Quis hoc sinè teste dicenti credat? Scimus, eundem Gelasium in Epistolâ ad Episcopos per Picenum tres, quatuorve Sancti Augustini sententias, ut superiùs ostendimus, inculcare, quas Recentiores reprehendunt, ac furenti contrà Pelagianos Augustino excidisse comminiscuntur; undè credibilius est, has quoquè inter illos titulos à Gelasio connumeratas, quàm illas tantùm Cœlestini. Scimus, Felicem IV. ad Patres Arausicanos ex Sancti Augustini libris excerptas de divinâ gratiâ sententias contrà Semipelagianos transmisisse, & hæ quidem in XXV. canones digestæ sunt; invenitne Pontifex omnia illa asserta in Ecclesiasticis scriniis, vel cùm illa tantùm novem à Cœlestino selecta reperisset, novis ex Augustiniano thesauro divitiis scrinia Ecclesiastica locupletavit? Quid dicitis, ò novi antiquarum Romanorum Pontificum constitutionum interpretes?

Sed quòd de Felicis IV. capitulis mentio incidit, ex libro primo Hist. Pelag. cap. 23. recolendum est, Romanum Pontificem ad lites de auxiliis divinæ gratiæ per centum ferè annos Gallias turbantes, Apostolicâ auctoritate sopiendas, vigintiquinque sententias ex libris Sancti Augustini decerptas ad Sanctum Cæsarium Arelatensem transmisisse, ipsi cæterisque Galliæ Episcopis subscribendas. Quis porrò non intelligat, quantùm eo facto honoris incrementum Augustino additum sit, cùm quæ priùs illius voces fuerant, in Romanorum Præsulum, ac Synodorum oracula transierint? At hìc rursùs pulverem excitant Recentiores, quo tanta Augustino delatæ auctoritatis gloria obscuretur. Clamat Annatus cap. 6. pag. 903. *Et Felix, quem etiam referunt Baiani inter approbatores Augustini, propterea quòd canones Arausicanæ Synodi extractos ex libris Augustini, & ipsius etiam verbis conceptos ad Episcopos Galliæ miserit, extractione illâ monstravit, quid esset necesse ab omnibus recipi ex universâ illius doctrinâ, nempè id, quod canonibus illis exprimitur, permissâ Lectoribus judicii libertate circà cæteras, quæ intercurrunt, controversias.* Bellè, ac benè: Igitur non novem solummodò Cœlestini sententiæ ex Augustinianis libris approbatæ sunt, quod ad nauseam usque inculcatis, sed tot insuper alia dogmata, nempè XXV. quibus refragari piaculum sit. Sed reclamat Annatus ibidem: *Ergo vi hujus approbationis nulla fieri debet controversia iis, qui capita illa selecta recipiunt, etiamsi alia quædam reijciant.* Nolo hìc disputare, an Recentiores ita canones Augustinianos Arausicæ firmatos recipiant, quin violentis quandoque interpretamentis eisdem vim inferant, undè ab eruditis jure reprehenduntur. Mitiùs vobiscum agam. Quòd Arausicanos canones, ut libet, ut lubet explicatis, nullam vobis quæstionem facimus, sed quòd alia Augustini dogmata rejiciatis, pati nullo modo possumus, atque contrà vos accusationem paramus, non quòd Apostolici decreti, sed quòd exempli contemptores sitis. Enim verò si universas lites de divinâ gratiâ in Galliis exortas Apostolica Sedes ex unius Augustini doctrinâ componendas duxit, insigne posteris exemplum edidit, ut si quando eadem in causâ de gratiâ iterum litigia erumperent, ad ejusdem Sancti Antistitis doctrinam confugerent, ex Augustini libris sententiam audirent, uni Augustino adhærerent, quod à Clemente VIII. veteri religione, novoque exemplo præstitum fuit. Quarè, cùm Adversarii in plerisque recèns exortis de divinâ gratiâ controversiis stare se contrà Augustinum profiteantur, Felicis IV. judicio refragari, ejusdem exemplum parvi facere, atque aliâ prorsùs viâ ab Augustinianâ ad veritatem eosdem repere, nemo non videt.

Doluere tamen Recentioribus oculi, cùm per Felicem IV. & Arausicanam Synodum tantum honoris Augustinianæ doctrinæ delatum videre, quarè glossematum ruderibus illum obruere pertentant dicentes, Ecclesiam in Synodis Augustini sententiis usam fuisse *non ex necessitate, sed ex auctoritate, uti Magistram, non uti discipulam.* Acutum Adami commentum cap. 9. pag. 653. Vide quomodò se ipsam strangulet hæc responsio. Intendit adversarius, Sancti Doctoris auctoritatem imminuere, & eandem auget quàm maximè. Nemo miratur, cùm videt discipulum Magistri voces reddere; at Magistrum sententiam dicturum, non nisi discipuli ore loqui velle, hoc planè mirabile censetur, atque in discipuli eximiam excellentiam venit. Synodi, ac Romani Pontifices Sanctorum Patrum sententias semper secuti sunt, ut ex traditione Ecclesiæ credenda Orthodoxis proponerent. Colligitur hoc ex Epistolâ Sancti Leonis ad Leonem Augustum, ubi pluribus Sanctorum Patrum testimoniis adductis, inter quæ etiam *Sancti Augustini Episcopi Hipponensis* plura numerantur, concludit: *Hæc nos sequi verba debemus, his nos convenit obtemperare dogmatibus.* In Calchedonensi Synodo act. 1. post recitatam fidem Concilii Nicæni Patres dixere: *Necessarium visum est Sanctorum, & Catholicorum Patrum proferre testimonia, quæ possunt satisfacere, quemadmodùm eam intellexerunt, & prædicare confisi sunt, quatenùs ex ma-*

manifesto & omnes rectam, & immaculatam fidem habentes sic & intelligant, & interpretentur, & prædicent eam. Et act. 2. statim post initium: *Docuerunt enim Patres & in scriptis custodiuntur, quæ ab eis sunt exposita, & citrà ea dicere non possumus.* Et Act. 5. *Sequentes igitur Sanctos Patres &c.* Sanctus Agatho Papa in Epistolâ ad Constantinum Imperatorem, quæ habetur in VI. Synodo act. 4. adversùs Monothelitas, Sanctorum Patrum testimoniis productis, ubi laudatur Augustinus tanquàm VERITATIS *prudentissimus* PRÆDICATOR, *& præstantissimus* DOCTOR, hæc habet: *Ecce piissime Domine fili, Sanctorum Patrum testimoniis tanquàm radiis spiritalibus Ecclesiæ Catholicæ, atque Apostolicæ doctrina illustrata est* &c. Ubi etiam scribit, damnandos Monothelitas tanquàm *non Sanctorum Patrum pedissequos.* At actione 10. omnia illa Patrum testimonia in Synodo relecta sunt, & cum libris Constantinopoli existentibus collata, & act. 8. Synodus literis Agathonis consensum dedit, quòd Sanctorum Patrum doctrinæ conformes essent. Undè Georgius Antistes Constantinopolitanus dixit: *Scrutans Sanctorum, ac probabilium Patrum, qui repositi sunt in venerabili Patriarchio, inveni cuncta testimonia sanctorum, ac probabilium Patrum, quæ in eisdem suggestionibus continentur, consonantia, & in nullo discrepantia à sanctis, ac probabilibus Patribus, & consentio eis, & sic confiteor, & credo.* Quam sententiam cæteri ibidem subscripsere. Possent infinita ad hoc demonstrandum testimonia adduci, in quibus *ex necessitate* Synodi Sanctorum Patrum doctrinam se amplecti, ac sequi professæ sunt.

At, inquies, loqui te de uno Augustino, non de omnibus Patribus; hos enim idem concordi sententiâ docentes necessariò in Synodis Ecclesia sequi debet, quippè quæ ex Patrum traditione dogmata definit, non verò privatum Doctorem, qualis est Augustinus. Sed nequè hoc te effugium juvat. Nam dum contendis, Felicem Papam, & Arausicanos Patres unius Augustini sententias secutos esse *ex auctoritate, non ex necessitate*, quæso te, vel secuti sunt Augustinum contrà alios Patres docentem, vel cum aliis Patribus idem sentientem? Si primum dicas: id non *ex auctoritate* fecere; nam non potest privata unius hominis sententia tanquàm de fide definiri, si constet universos Patres oppositum tradidisse; potest tamen ob summam unius Sancti Doctoris excellentiam judicium suspendi, ac neutra sententia definiri, quod de privatâ Augustini opinione de simultaneâ rerum creatione Recentiores affirmant. Si verò alterum eligas: jam vides, ex necessitate approbandam esse sententiam ab omnibus Patribus assertam, si eâ de re rectum judicium dandum sit. Præterea Ecclesia de controversiis fidei sententiam dictura *ex necessitate* illam partem, in qua veritas est, definire debet, cùm falsitatem inter dogmata fidei referre nullo modo possit. Quarè, cùm Felix, & Arausicani Patres Sancti Augustini sententias utì Catholicas definierint, *ex necessitate* eas secuti sunt, ut oppositas Semipelagianorum opiniones erroneas sequi minimè potuerint. Felix quidèm potuit Augustini sententias ad verbum non exscribere, utì exscripsere Prosper, Fulgentius, Prudentius, aliique ex Augustinianâ scholâ Doctores, sed non potuit sensum earundem ex necessitate non tradere, cùm jam illas antè Concilii definitiones veras fuisse certum sit, cùm nisi id, quod verum est, possit ab Ecclesiâ definiri.

Eâdem facilitate refutatur, quod addunt, Synodum Arausicanam Augustini sententias adhibuisse *utì magistram, non tanquàm discipulam.* Profectò mirum dicunt, dum volunt, Arausicanos Patres, qui integro ab Augustini morte sæculo vixere, Augustini magistros esse potuisse, à quibus ille nec jota quidèm doceri potuit. Sanè magister ille est, qui docet, discipulus, qui docetur; & qui hoc nescit, mirum si discipulus non modò fuerit, sed vel esse potuerit. Qui verò doceat, qui doceatur, Augustinus-ne, an Arausicana Synodus, vos videtis. Olim quidèm Augustinus Ecclesiæ discipulus fuit, ac talem se profitebatur, dum ad Bonifacium Papam scribebat, mittere sua scripta non tam discenda, *quàm examinanda, & ubi forsitan aliquid displicuerit, emendanda:* Lib. 1. contrà duas Epist. Pelag. ad Bonif. cap. 1. Cæterùm quòd à Deo illuminationis gratiam ad docendum assecutus est, ut ait Sanctus Fulgentius, & unus universas Pelagianorum machinas perfregit, tantùm illi Ecclesia detulit, ut ipsius Ecclesiæ per Apostolicam Sedem magister consecratus fuerit. Hinc Cœlestinus in Epistolâ toties à Recentioribus inculcatâ Augustinum *magistrum nostrum* honoris causâ nuncupat; Gelasius in Epistolâ ad Honorium eundem *Ecclesiæ magistrum* dicit, & Joannes II. ut mox dicemus, de Augustino scribit, *cujus doctrinam secundùm Prædecessorum meorum statuta Romana sequitur, & servat Ecclesia.* Profectò si Ecclesia Romana Augustini doctrinam sequitur, Augustinus ejusdem Ecclesiæ magister dicendus est, utì discipulos Sancti Thomæ, aut Scoti eos appellamus, qui eorundem Doctorum sententias sequuntur. Cur autem hoc mirum videatur? Nonnè olim Magnus ille Aquinas inter tyrones in scholis sedit, qui posteà Summus Scholasticorum magister evasit? Laudati Antistes, dum in Synodo Calchedonensi, & Constantinopolitanâ Sanctos Patres sequi se dicebant, eorundem se discipulos profitebantur, quorum doctrinis sese instruendos tradebant; illi igitur Leones, Felices, Athanasii, Hilarii, Augustini, Cyrilli, Gregorii, aliive, quos ibidèm producunt, Synodorum magistri fuere. Quarè cùm Arausicanum Concilium unum Augustinum secutum sit, unum Augustinum magistrum habuit.

Inter Sancti Augustini encomiastas meritò numeratur etiam Sanctus Joannes II. in Epist. 3. ad Senatores: *Sanctus Augustinus*, ait, *cujus doctrinam secundùm Prædecessorum meorum statuta Romana sequitur, & servat Ecclesia.* Quibus verbis Pontifex non solùm Sancti Augustini doctrinam consecravit, sed etiam eandem antiquitùs à suis Decessoribus approbatam fuisse affirmat. Sed en statim Recentiorum interpretationes. Audi Decampsium lib. 3. cit. disp. 1. cap. 4. num. 12. *Cùm igitur in hac Epistolâ nec de Sancti Augustini doctrinâ contrà Pelagianos agatur, nec ullus ex libris appelletur, quibus eos impugnavit, cur indè Jansenianì speciatim colligunt, ita probari ab Apostolicâ Sede quæcunque in Augustini operibus continentur, ut ab his vel tantillum recedere sit nefas?* Addit Moraines disp. 12. Anti-Jans. num. 50. *Quæ addit ex Joanne II. & Clemente VIII. præcedentibus similia sunt, nihilque amplius probant. Tantùm enim affirmant, Ecclesiam Romanam servare, & sequi doctrinam Augustini sibi quasi dotem relictam, quam tamen non in omnibus sequitur &c.* Hæc illi. Scimus, eam Sancti Joannis Epistolam esse contrà Nestorianos, non Pelagianos; sed scimus quoque, Nestorianos ex Pelagianis prodiisse, utrosque mutuò se foventes apud Ephesum condemnatos, utrique hæresi

idem

idem à Prospero epitaphium ignominiæ causâ inscriptum. Opponimus tamen, Joannem inibi ea Sancti Doctoris volumina laudasse, quibus non tantùm auctoritatis inest, quantùm tributum est ab Apostolicâ Sede libris contrà Pelagianos scriptis. Cùm enim in illis cæteros post se longo intervallo reliquerit, in istis se ipso quoque major evasit; undè si Augustinum Romana Ecclesia docentem sequitur, ubi minori laude ornatus fuit, eidem religiosiùs adhærebit, ubi tot Romanorum Præsulum encomiis exceptus fuit. Romana Ecclesia non solùm Augustinum docentem inaudit, sed impugnatum defendit, ut illâ Augustini auctoritatem propugnante, oleum, & operam perdituri sint Recentiores, qui contrà eandem insurgunt.

Clementis verò VIII. decretum, quo universas de Auxiliis divinis controversias ad tribunal Sancti Augustini expendendas jussit, quo olim Recentiores pressi sunt, hisce modò strophis eludunt: *Nam quod*, inquiunt, *objicere aliqui solent, Clementem VIII. jussisse tempore disputationum de auxiliis, ut Augustini potissimùm sententia exquireretur, facilè solvitur. Neque enim id præcepit eo præjudicio, quasi nefas duceret ullâ in re dissentire ab Augustino, repudiatâ etiam Cœlestini distinctione illâ inter propositiones, quas esset, & quas non esset necesse adstruere. Neque idem est velle, ut disputantes Augustini sententiam inquirant, & velle omninò, ut in omnibus eam sequantur.* Rursùs: *Inquirenda fuit Augustini sententia, ut intelligeretur, utrùm ea, quæ disputabantur, tangerent constituta jam dogmata, necne, an potiùs spectarent ad quæstiones indifferentes. Adde, cùm constet ex mente Sancti Bonaventuræ, Augustinum aliquando minùs voluisse, & plus dixisse, fuisse cur juberet Summus Pontifex, ut ejus sententia investigaretur, nempè ut retineretur, quod perspicuum esset illum voluisse, non autem quicquid constaret, eum dixisse:* Annati verba sunt lib. 8. cap. 2. in fine. Nullus hucusque dubitavit in sessionibus de auxiliis coràm Clemente VIII. celebratis Molinæ doctrinam ad Augustinianæ doctrinæ amussim vocatam. Interìm audiant Paulum Leonardum, verè Scerlogum, in apologiâ Scientiæ mediæ par. 2. num. 39. *Equidèm*, inquit, *in disputationibus Romæ agitatis coràm Sanctitate Clementis VIII. & Pauli V. sæpè & diligenter interrogatum est de mente Sancti Augustini, quòd eo speciatìm in genere quæstionum exploratum esset, ab iis optima proferri, cui tantus divinæ Gratiæ Hyperaspistes faveret. Quarè anno 1602. tractatum:* Quis majores vires ad bonum libero arbitrio tribuat? An Augustinus? an Molina? *Continetur ille articulus septem quæstionibus, in quibus singulis de mente Augustini disceptatur cum Molinâ &c. De quibus liquet altercationis penè omnem scopum, quidnam Augustinus sentiret?* Compendio res ageretur, si liceret acta illa Congregationum, vel integram Clementis VIII. Orationem, quam disputationibus illis præmisit, recitare. Sed quando recentiori Romano decreto id vetitum est, cum dispendio causæ, quam defendo, necessariam defensionem omitto. Et quidèm plus fortè cæteris meliora dicere possem, cùm legerim omnia MSS. Gregorii Nugnii Coronel Augustiniani Lusitani, qui memoratarum Congregationum fuit à secretis. Pio silentio Religioni lito. Repetam tamen fragmentum laudatæ Orationis Clementis VIII. quod suo Euchologico à Congregatione Supremâ S. R. Inquisitionis approbato inseruit Pater Macedo inter elogia Pontificum, quæ recitat ad diem 28. Augusti pag. 406. *Quamvis*, inquit, *nisi Deo rationem reddere debeam mearum actionum, dicam tamen in præsentiarum rationes, propter quas* ADSTRINGERE STATUI *totam hanc disputationem* AD NORMAM DOCTRINÆ SANCTI AUGUSTINI *de gratiâ. Prima est, quòd si, teste Beato Prospero ferè initio libri contrà Collatorem, viginti annorum spatio acies Catholicæ Ecclesiæ ita dimicavit pro gratiâ contrà Pelagianos, ut tandem Augustino Duce vicerit, oportet etiam ut in causâ consilii* EUNDEM DUCEM AGNOSCAMUS, ET SEQUAMUR. *Secunda est, quòd idem Sanctus nihil videtur prætermisisse eorum, quæ ad præsentes controversias pertinent &c. Tertia tandem ratio est, quòd cùm multi Pontifices, & Prædecessores nostri doctrinæ Sancti Augustini tam acres fuerint assertores, ac vindices, ut quasi hæreditario jure eam in Ecclesiâ relinqui voluerint, æquum non est, ut patiar illam hac hæreditate privari.* Orationem hanc ipsius Clementis manu exaratam ostendit nobis Illustrissimus D. Philippus Vicecomes Mediolanensis Episcopus Catacensis, quod etiam testatum reliquit in notis MSS. ad cap. 4. libri 8. Augustini vindicati, quod volumen apud me est.

Non possum hìc non indignari Annato, qui illis in disputationibus de Auxiliis, non suum Molinam, sed nostrum Augustinum in examen vocatum fingit, nam eas sessiones habitas scribit: *Ut* Augustini *sententia investigaretur, nempè, ut retineretur, quod perspicuum esset, illum voluisse, non autem quicquid constaret, eum dixisse.* Quâ sanè ratione Sanctus Doctor, quem Apostolica Sedes causæ id temporis agitatæ Judicem pronunciavit, suis è libris sententiam dicturum, ab Annato examini tunc subjectus fuisse dicitur, hâc de eodem sententiâ pronunciatâ, *ut retineretur, quod perspicuum esset illum voluisse, non autem quicquid constaret eum dixisse.* Quòd, ut ibidem ait, aliquandò Augustinus per excessum locutus est, qui quidèm excessus in illis disputationibus *ne retineretur*, Clementi VIII. sententia fuit. Hoc autem quid aliud est, quàm Augustinum ex judice reum facere? Neque secùs sentire Annatum judico; clamat enim in fine cap. 2. pag. 864. *Sepelienda Scholastica est, ut unus regnet Augustinus, an Augustinus legendus ad lucem Scholasticæ, & ad ejus amussim exigendus?* Neutrum nobis in votis est, sed vigere Scholasticam optamus, eamque ad Augustini amussim exigi, & non è contrà, ut ipse contendis. Perspicua est Clementis sententia, se velle exigere lites Scholasticorum de auxiliis AD NORMAM DOCTRINÆ SANTCI AUGUSTINI, quibus quàm bellè consonas, nemo non videt, dum Augustini doctrinam ad Scholasticorum *amussim exigis.* Profectò Magister Sententiarum, qui primus Scholasticam in methodum deduxit, ex Patrum, ac Augustini præsertìm sententiis illam conflavit: undè Ecclesia ipsa Romana inter precum Officia, quæ Augustini die Festâ persolvit, ait de eodem: *Quem in primis secuti sunt, qui postea Theologicam disciplinam viâ, & ratione tradiderunt.* Igitur Scholastici ad Augustinianæ doctrinæ amussim suas ipsorum sententias exegerunt, neque veteribus illis ejusdem disciplinæ viris Principibus verbum ullum contrà Augustinum excidit. Secùs Recentioribus visum est, quorum unus Moraines in Præfatione sui Anti-Jansenii ait: *Qui priùs Augustinum, in omnibus deposcebant judicem, nunc sibi liberum putant, ne quidèm arbitrum honorarium in aliis illum admittere.* Heu quàm ima summis atra dies miscuit! Augustinum olim Clemens Pontifex in controversiâ de Auxiliis judicem constituit, modò autem Recentiores, ut palàm fateri non erubescunt, eundem *ne quidèm arbitrum honorarium admittunt.* Et illi

quidèm excessus, antilogias, errores objiciendo, non modò Sanctum Doctorem suspectum judicem publicant, sed veluti reum traducunt, ut longioris hujusce defensionis instituendæ necessitatem nobis impositam nemo negaverit. Et hoc quid aliud est, quàm Augustinum ex cathedrâ, in quâ ab Apostolicâ Sede positus fuit, atque ex eadem cœlestes doctrinas edisserens, hucusque summâ religione à Catholicis tanquam Orthodoxi dogmatis Magister auditus fuit, violenter extrahere? O' superi, mites animos.

Sed quid de recentissimo Alexandri VII. elogio, quo decessorum vestigiis inhærens, Sancti Augustini doctrinam consecravit, Recentiores blaterent, exponendum est. Cùm Pater Christianus Lupus Augustinianus insignis Doctor Lovaniensis Româ in Belgium profecturus esset, Alexander laudatas literas eidem ad Sacram Theologicam Lovaniensium Facultatem deferendas tradidit. Porrò ibidèm paternum ergà benemeritos filios amorem testatus, ad Sancti Augustini, ejusque discipuli Sancti Thomæ doctrinam, ut eò usque summâ cum laude fecerant, novo utrique Sancto Doctori elogio inscripto tenendam, defendendamque animavit. *De reliquo*, inquiens, *non dubitamus, vos pro singulari scientiæ, pietatisque studio sanam, & incorruptam, qualem tot Apostolicæ Sedis declarationes, & Sanctorum Patrum traditiones requirunt, doctrinam semper amplexuri, & adversùs Orthodoxæ Religionis hostes defensuri sitis, nec non præclarissimorum Ecclesiæ Doctorum Augustini, & Thomæ Aquinatis inconcussa, tutissimaque dogmata sequi semper, ut asseritis, ac impensè revereri velitis: Quorum profectò Sanctissimorum virorum penès Catholicos universos ingentia, & omnem laudem supergressa nomina novi præconii commendatione non egent &c. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 7. Augusti 1660. Pontificatus nostri Anno VII.* Profectus Româ Lupus, ac Pisauro transiens, ubi apud nostrates Scholæ Theologicæ id temporis præfectum agebam, quantum secum in Belgium thesaurum ferret, mihi significavit, ubi verò Lovanium venit, ac Pontificias literas Theologorum Senatui tradidit, mirum est quantâ easdem lætitiâ universi, & singuli exceperint. Indictum Theologicum institium, publicum in gratiarum actionem sacrum intimatum, ac pro incolumitate beneficentissimi Pontificis imperata supplicatio. Edicti à Decano Universitatis publicati excerptum exhibeo, integrum donat Pater Gabriel à Sancto Vincentio mox mihi laudandus. *Ut interfint solèmni Missæ per eandem facultatem ibidem celebrandæ pro longævâ incolumitate, ac felici regimine Sanctissimi D.N. Alexandri divinâ providentiâ Papæ VII. qui præter alia paternæ suæ ergà eandem* Academiam *benevolentiæ argumenta Apostolico rescripto in formâ Brevis ad ejusdem preces eam decorare dignatus est, quo Sanctissimos Augustinum, & Thomam Aquinatem Scholæ Facultatis Patronos, & Magistros, uti præclarissimos Ecclesiæ Catholicæ Doctores deprædicat, eorumque dogmata tanquàm inconcussa, tutissimaque, & proindè semper sequenda, & impensè reverenda commendat, subjungens, penès Catholicos universos ingentia, & omnem laudem supergressa nomina eorundem Sanctissimorum novi præconii commendatione non egere &c. Datum 6. Novembris anni 1660.*

Hæc quidèm quantum lætitiæ sincerissimis Sancti Augustini discipulis ingessere, tantum mæroris, non enim dicam invidis, sed pridèm ergà Augustinum non tam benè animatis intulerunt. Etenim nonnulli in furorem veluti acti in impias hasce voces erupere: *Laudatum Breve per Diabolicam machinam fuisse impetratum.* Horum testis est ipsemet Christianus Lupus in Epistolâ apologeticâ de attritione, & contritione cap. 5. ad accusat. XI. pag. 49. quam Lovanii edidit anno 1667. mihique, uti est mei amantissimus, honoris gratiâ nuncupavit. Cui nam voces adeò inverecundæ exciderint, designat Vincentius Baronius par. 4. suorum Opusculorum lib. 1. sect. 2. art. 5. §. 1. Alter verò Recentior de laudato Alexandri elogio scribit, Summum Pontificem *nunquàm breve illud privatum vidisse.* Id autem testatur se à viro sui sodalitii accepisse, & quo majorem dicto fidem faciat, ait: *sincerè affirmo, ac sanctè juro.* Hunc etiam Scriptorem nominare nolo, quòd magnum Patronum habeat, cujus ipse etiam patrocinio lætor; illum tamen pluribus impugnavit vir doctissimus Pater Gabriel à Sancto Vincentio in libro de Remediis ignorantiæ disp. 14. dub. 9. num. 149. inquiens: *Cardinalis Nerlius tunc temporis Secretarius Brevium dixit cuidam viro gravissimo, quòd hoc Breve ipse composuit ex commissione dicti Alexandri VII. & quòd Pontifex illud attentè legit, & sigillum dedit, ut eo signaretur, & ad dictam Universitatem Lovaniensem mitteretur. Et iste vir gravissimus sic tacto pectore testificatus est.* Hæc quidèm Pater Gabriel literis consignavit, ac paulò post è vitâ discessit summo sui desiderio relicto; erat enim Carmelitici rigidioris disciplinæ instituti ornamentum, acceptus in primis Clementi X. Pont. Opt. Max. Vivet ille æternùm de Augustini doctrinâ benemeritus, cujus glorioso Nomini Theologicum volumen nuncupavit. Sciant Recentiores, Alexandrum VII. è nobilissimâ Chisiorum gente prodiisse, cui perpetuum ergà Augustini nomen obsequium hæreditarium est, ita ut à trecentis, & ampliùs annis unum semper in Chisiis appellari voluerit Augustinum. Non alium hujus mei dicti testem, quàm ipsummet Alexandrum volo, qui in frequentissimo Purpuratorum Patrum, atque Antistitum Senatu agens de decernendâ Thomæ Villanovani Apotheosi, Regis Hispaniæ, plurimorum Principum, atque populorum cum Augustinianâ familiâ obsecrationibus, queis ad id movebatur, recensitis hæc addidit: *Tum verò (confidenter dicimus) nostra ergà Divum Augustinum Sanctissimum Theologiæ Magistrum à Majoribus secundum carnem per manus quasi tradita, & peculiaris ab adolescentiâ ergà hunc ejus Alumnum veneratio, &c.* Ex act. Canon. S. Th. Villan. Hæc tanti Pontificis hæreditaria ergà *Sanctissimum Theologiæ Magistrum* devotio omnibus nota erat; undè in eodem consessu Franciscus Albitius Purpuratorum Patrum decus, eximiæ eruditionis Princeps, ac nostro præconio major sententiam rogatus dixit: *Protractus est*, Beatissime Pater, *non sinè Spiritûs sancti instinctu rei arduæ, atque difficillimæ exitus, ut à Sanctitate vestrâ, quæ Patronum, & Protectorem agnoscit Augustinum, Filius Augustini in Sanctorum numero collocetur.* Ego quidèm pluribus illius Recentioris dicta confutaveram, quæ tamen magni viri imperio jussus omitto; adeò enim absurda sunt, ut satiùs sit, eadem silentio obducere, quàm prolixiori impugnatione latiùs diffamare.

CAPUT VII.

Augustinianæ doctrinæ contrà Pelagianos per Sedem Apostolicam approbatio à Recentiorum pravis interpretamentis defenditur.

HUcusque nobiliora Romanorum Præsulum testimonia de Augustinianæ doctrinæ contrà Pela-

Pelagianos excellentiâ à sinistris Recentiorum oppositionibus vindicavimus, singula Pontificum elogia Augustino integra adstruentes, modò quid homines illi Augustini approbationi per Ecclesiam universim objiciant, videndum est. Levi id quidèm brachio retentabo; nam illorum consilium imitatus, qui civilia inter hostes bella serunt, quò domesticis dissidiis enervatos nullo posteà negotio suppeditent, Anti-Augustinianis domesticos testes opponam, & pila minantia pilis. At non illos quidèm novitiis istis pares, sed longè Superiores, quibus loquentibus nedum assurgant, sed penitùs obmutescant, nempè Suarium, & Vasquium. O' quanta Scholæ nomina! Itaque in hoc certamine sedebo, duobus illis Ducibus pro meo Augustino in aciem contrà nuperos adversarios descendentibus.

Eja age, quid de Augustinianæ doctrinæ per Ecclesiam approbatione Annate sentis? si quæ adversùs eam habes, liberè profitere. *Objicimus primò*, ait lib. 8. cap. 6. pag. 902. *Vel ita est consecrata, ut Augustinus è numero Scriptorum non Canonicorum extractus transierit in numerum Canonicorum, vel non? Si primum: errat totus Christianismus, qui contrarium sentit non modò à tempore Scholasticorum, sed à mille ducentis annis. Si secundum: ergo illa omnis Ecclesiæ approbatio relinquit adhuc Augustinum intrà numerum scriptorum fallibilium, quibus sinè cujuspiam injuriâ repugnare liceat.* Sed jam olim hùic objectioni satisfecerat non Baianus aliquis, sed strenuus Baii oppugnator Suarius, cujus sanè responsionem poterant domi legere. Cùm Suarius proleg. 6. de Gratiâ cap. 6. num. 15. citasset hæc Sancti Prosperi verba in laudem Augustini: *Tu autem dilectissime, venerandissime mihi frater, si verè de his quæstionibus instrui desideras, sicut desiderare te convenit, ipsis Beati Augustini disputationibus cognoscendis impende curam, ut in confitendâ Dei gratiâ defæcatissimam, ac saluberrimam Evangelicæ, Apostolicæque doctrinæ intelligentiam consequaris*, hæc scribit: *Non tamen dicit, Augustinum Apostolicè scripsisse, quia vel Scriptor canonicus fuerit, vel quia infallibilem habuerit Spiritûs sancti assistentiam in scribendo, sicut Apostoli habuerunt, hoc enim alienum à sensu Prosperi, & totius Ecclesiæ est, sed dicit Apostolicè scripsisse, vel quia suam de gratiâ doctrinam ex Apostolo Paulo præcipuè sumpsit, & validissimis ejus testimoniis illam confirmat, vel certè quia tam verè, ac fideliter de gratiâ scripsit, ut Apostolica Sedes Augustini doctrinam in his, quæ ad dogmata pertinent, suam effecerit, ac probaverit.*

Pergit Annatus: *Objicimus secundò, eosdem illos Summos Pontifices, qui doctrinam Augustini approbarunt, ea seposuisse, quæ necessaria illis visa sunt, alias autem quæstiones intercurrentes nec contemnere, nec adstruere voluisse. Hoc enim Cœlestinus apertè significavit, ut retulimus anteà pag. 903.* Idem Suarius recensitâ Cœlestini restrictione, quam tamen negat esse Cœlestini, ut dicam, totus Augustino adhæret hæc scribens: *Nihilominùs tamen etiam in his posterioribus de prædestinatione quæstionibus auctoritas Augustini maxima est propter alias rationes suprafactas, & ideò semper à nobis cæteris præferetur.*

Sed reclamat adversarius: *Objicimus tertiò, approbatam fuisse Augustini doctrinam simul & aliorum Sanctorum Patrum, undè sequitur, cadere approbationem hanc in id, quod est Augustino cum aliis Patribus commune, non in id, quod est proprium, si quid tale sit.* Ibidem. Sed hocce telum Augustinum clypeo protegens Vasquius excepit 1. 2. disp. 190. cap. 6. num. 37. *Quamvis*, inquit, *nullus esset ex Patribus commemoratis, quem pro hac sententiâ de gratiæ necessitate ad singula opera bona moralia Scholastici Doctores allegare possent,* IN UNO SOLO AUGUSTINO, *ejusque scholâ suæ opinionis præsidium libenter collocarent, cumque sibi sufficere meritò arbitrarentur, quòd* UNICUS *sit, qui dum agitur de gratiæ necessitate, sicut Sol inter reliquos præfulget, cujus quidèm doctrinæ egregium testimonium, & commendationem in Epistolâ primâ Cœlestini ad Episcopos Galliæ exaratam habemus.* Porrò Cœlestinus unum Augustinum laudavit; lege eundem p. p. disp. 89. cap. 4. initio.

At non cedit Suario, non cedit Vasquio Annatus, sed rursùs opponit pag. 902. *Nempè jam nos docuit Gerson, & Abulensis, quò pertineat hæc approbatio, non enim eò ut intelligamus, Augustinum nullis esse humanis defectibus obnoxium, sed rarioribus, & levioribus, quo modo cæterorum quoque Sanctorum laudes intelliguntur. Et certè cùm eadem sit judiciorum, & affectuum alea, & Augustinus tantâ contentione pugnet contrà Pelagianos, ut obtineat nullum esse quantumvis Sanctum, cui non sit opus dicere*, dimitte nobis debita nostra, *ob quotidianos voluntatis lapsus, nescio quid Baianis in mentem venerit, ut Augustiniani videri velint, cum tanto nisu persuadere conantur esse aliquos, qui judicio nunquàm labantur*, nempè Augustinum. Verùm quis nesciat, Augustinum duplici facto, dum se infrà cæteros depressit, suprà universos altiùs sese evexisse? Ille Magnus Ecclesiæ Magister tum *affectûs*, tum *judicii* sui errata publicavit, hæc quidèm in libris Retractationum, illa in libris Confessionum, singulari prorsùs exemplo, cùm videamus quosque tum propria dicta, tum facta ab erroribus vindicare. Utinam hanc aliquando de sociis, ac suæ familiæ hominibus opinionem adversarii induant, quorum quempiam si ab aliquo Scriptore impetitum cognoscant, mille apologias procudunt, ut soli ab erroribus immunes esse videantur. Itaque eandem & affectûs, & judicii aleam subivit Augustinus. Verùm dum libros contrà Pelagianos retractat lib. 2. cap. 33. 36. 37. 42. 50. 61. 62. 66. & 67. nullam sententiam sivè de gratiâ, sivè de libero arbitrio corrigit, sed omnia abs se dicta probat, qui aliis in tractatibus plerasque theses assertas expunxerat. Undè Sanctus Doctor nusquam in Pelagianis expugnandis se judicio lapsum fuisse cognovit; adversarii autem miserè judicio labuntur tam humiliter de Augustino pronunciantes. Profectò Augustinus futuros fortè censores prævidens, in eorum humeros correctione devolutâ, mitiùs illo in examine secum egit, Recentioribus hanc gloriam relinquens, quâ jactare possent, se illis in libris contrà Pelagianos editis maculas deprehendisse, quæ Augustini aciem, ac spongiam subterfugere. Quid ais, Annate, Augustinum fuisse obnoxium humanis defectibus, at *rarioribus, & levioribus*, ac *judicio* quandoque *lapsum*? Alia longè diversa fuit tui Suarii sententia, qui proleg. 6. de Gratiâ cap. 6. num. 17. ita & verè, & dignè de Sancto Augustino scribit: *Nihil tam admirandum, & suspiciendum Ecclesiæ reddidit Augustinum, quàm de gratiâ doctrina; at si in eâ tradendâ, & explicandâ aliquando fuisset in errorem lapsus, multò labefactaretur ejus auctoritas, immeritòque Ecclesia tam fidenter judicium ejus in hac doctrinâ esset secuta, quod impium est cogitare.* Egregiè hoc ipsum abhinc octingentis annis notarat Sanctus Prudentius Tricassinus in Epistolâ ad Hincmarum, & Pardulum; sed quòd cum Suario, & Vasquio veluti fædere icto, aliorum suppetiis dimissis, contrà Recentiores me pugnaturum

pro Augustino pollicitus sum, præclarissimum illius Antistitis testimonium omitto, alibi recitandum.

Nondum Annatus suorum vocibus ab infelici certamine revocari potuit, sed instat, obtruditque hanc illationem: *Ergo si stante Augustini testimonio illo, licet tamen singularem cujuspiam ex aliis Patribus cogitationem in hisce disputationibus non sequi; licebit etiam stante illâ Ecclesiæ, vel Summorum Pontificum approbatione non omni adhærere Augustini sententiæ.* At huic quoque objectioni obviam ierat subtilissimus Recentiorum Vasquius, cujus ex 1. 2. disp. 190. verba paulò ante dedimus, item præclarè 1. p. disp. 89. num. 21. *Tametsi*, inquit, *aliorum Patrum auctoritas in omni controversiâ magni ponderis apud omnes esse debeat, in hac tamen, de quâ nunc agitur*, UNUS PRO MULTIS *mihi semper erit* AUGUSTINUS, *non solùm, quòd omnium, qui benè sentiunt, plurimùm emineat &c.* At quod præmiserat Annatus ibidem pag. 909. *Ex quibus liquidò constat, quantum Augustino tribuendum Ecclesia censuit, tantum aliis quoque Patribus tribuendum esse Augustinum ipsum censuisse*, hoc, inquam, planè falsum est, nam licèt in libris contrà Julianum ex sanctis Patribus peccatum originale fusiùs comprobaverit, itemque in libro de Gratiâ Christi ejusdem gratiæ necessitatem, attamen prædestinationem antè prævisa merita instantibus Massiliensibus, & nolle se illam credere affirmantibus, nisi veterum eâ de re testimonia produceret, respondit lib. de Præd. Sanctor. cap. 14. *Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquàm ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum quæstione versari, quod procul dubio facerent si respondere talibus cogerentur?* At cap. 19. de Dono persev. pro se adducit Ambrosium, & Cyprianum, ex quibus non disertis verbis, sed per necessariam illationem suam ipsius sententiam colligit. Igitur, judice Augustino, *non opus est, ut eorum* Patrum *scrutemur opuscula*, ubi de gratuitâ prædestinatione disseritur. At libros de Prædestinatione Sanctorum, & de Dono perseverantiæ Hormisdas commendavit, ad eos nos remisit Synodus Sardiniensis exulum Episcoporum ex Africâ, Clemens etiam VIII. sententiam Molinæ de prædestinatione juxtà Sancti Doctoris dogma examinandam jussit; non igitur eâ in quæstione tantum Augustinus tribuit aliis Patribus, quantum ipsi Ecclesia detulit.

His tandem postremo impetu contrà librorum Sancti Augustini approbationem idem Annatus decertat pag. 911. contendens: *Omnibus illis approbationibus, quas obtendunt Nov-Augustiniani, doctrinam Augustini universim approbari, nullam verò esse, quæ cadat in omnia, & singula ejus placita.* Recoctam Semipelagianorum crambem reponit. Etenim, cùm Sanctus Cœlestinus libros Sancti Augustini laudasset, illi eam commendationem Augustini libris universim tantùm traditam dicebant, quam tamen prioribus, non item postremis ejusdem voluminibus delatam esse contendebant, contrà quos Sanctus Prosper egregiè in fine libri contrà Collatorem cap. 42. hæc scribit: *Agnoscant calumniatores superfluò se objicere, quòd his libris non speciale, neque discretum testimonium sit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur; Apostolica enim Sedes, quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod judicio jungit, laude non dividit.* Hæc ille. Succenturiatus in Annati jam defessi præsidium prosilit Moraines, diverso tamen armorum genere in Augustinum impressionem faciens. Etenim quò Pontificiæ approbationis Augustino datæ splendorem imminuat, non quidèm invidarum interpretationum nebulas opponit, sed nobiliora ab Apostolicâ Sede aliis Patribus tradita præconia proponit, quorum comparatione illa Augustino delata minora longè centeantur; quo sanè pacto Sol non umbris quidèm, sed immensâ propemodùm luce quaquaversùm irradiante minimum candelæ splendorem suffocat, nullumque penè facit. Altiori itaque voce insultat Moraines in Præfatione ad Orthodoxos: *Quando dictum est de scriptis Augustini ab aliquo Pontifice legem sanciente, quod dixit Gelasius de mirabili illâ Epistolâ Leonis Magni ad Flavianum, ut si quis illam non admitteret usque ad unum jota anathema esset?* Verùm quis non videat, eximias illas de Leonis literis laudes in Augustinum pienè devolvi? Celebrem illam Leonis Epistolam ad Flavianum à Sancto Prospero Augustini discipulo compositam fuisse constans non modò Latinorum, verùm etiam Græcorum opinio est. Baronius audiatur in notis Martyrolog. ad diem 25. Junii ubi de Prospero ait: *Ado Viennensis, & alii tradunt, hunc fuisse ab Epistolis Sancto Leoni Papæ, ab eoque scripta fertur famosissima illa Epistola Sancti Leonis ad Flavianum de Incarnatione Verbi, quod non tantùm Gennadius, Honorius, & alii Latinorum, sed & Marcellinus Comes testatur in Chronico sub consulatu Olybrii, & Rustici.* Hic est ille Prosper, quem Annatus ipse lib. 2. cap. 5. §. 2. pag. 179. *Primarium, ac proximum Augustini discipulum, qui visus est illius & arma, & vices gessisse ad tuendam, quam veluti deposito acceperat, ejus doctrinam.* Quis verò neget, delatas discipulo laudes in Magistrum derivare? Profectò, si Sanctus Gelasius Leonis Epistolam usque ad minimum jota recipiendam dixit, idem nec unum jota Augustinianæ doctrinæ improbavit; imò, ut sæpè in faciem Recentioribus illisum est, vel illæ Augustini sententiæ, quæ falsæ, seu duræ illis videntur, ab eodem Pontifice Ecclesiæ inculcatæ sunt, qui ex Vasquio fuit *per omnia Augustinianus.*

Quatit rursùs Moraines ibidem Augustinianam auctoritatem duplici ariete Alexandriâ advecto: *Quis unquam*, ait, *habuit Cyrilli Alexandrini auctoritatem in scribendo non tantùm in Synodo provinciali, aut nationali, sed in Concilio Generali Ephesino, ut ipse per se scriberet anathematismos, contrà quos sentire, ac scribere idem propè censeretur, ac fidei refragare? Audire mihi videor alium, qui dicat: Quid ergo Athanasius etiam ille magnus erit-ne unus de numero filiorum, & discipulorum Augustini, qui dicitur sinè exceptione Pater Patrum, Doctor Doctorum, cæteros omnes instar primi Angeli suâ luce collustrans?* Sanè ingens turbarum origo, quàs Ephesina Synodus ab Joanne Antiochiæ Episcopo, Theodoreto, & collegis Episcopis, atque ab ipso Imperatore Theodosio passa est, indè fuit, quòd Orientales Episcopi privati hominis auctoritate statutos anathematismos subscribere recusabant, quam tamen sententiam posteà deposuere. Sed de Augustino loquamur. Hic ob sapientiam Africanorum Conciliorum *Ingenium* appellatus fuit. Idem universa acta Concilii Numidiæ, itemque Carthaginensis, cui quidèm non adfuerat, ex Patrum decreto in commentarios retulit. De illo scribit Prosper in fine libri contrà Collatorem, quòd Bonifacius Papa, *cùm esset doctissimus, adversùs libros tamen Pelagianorum Beati Augustini Episcopi responsa poscebat.* Augustini sententiæ canones Synodi Arausicanæ, ac Romanorum Pontificum decreta evasere; de quâ re Decampsii Jesuitæ verba reddam: *Fuit*, inquit, *Augustinus quodammodò Ecclesiæ præcentor, cùm Romanis Pontificibus, & Conciliis ore præivit, quod de superbissimâ hæresi judicarunt.*

runt. Fuit lingua Ecclesiæ, cùm ejus verbis decreta concepta sunt, & quæ priùs fuerant Augustini voces, Spiritûs sancti oracula esse cœperunt. Fuit ille Conciliorum Dux, atque ingenium, cùm iis rationes, & argumenta subministravit, quibus Pelagium, ejusque complices fregerunt &c. His collegæ dictis si credis, jam Augustinum Cyrillo parem conspicis. Theodosius sanè Imperator parem Cyrillo Augustinum judicavit, dum ad utrumque Sacram (Imperatoris literas ita vocabant) direxit. Imò longè plus honoris Augustino tributum à Principe fuit, nam ad Cyrillum uti Metropolitam scripsit, quò Synodum cogendam Episcopis suffraganeis intimaret; at cùm ad Africæ Primatem Carthaginensem eâdem de re pariter perscripsisset, privatas tamen ad Augustinum literas misit enixè eundem rogans, ut Synodo adesset, de quâ re in Historiâ Pelagianâ diximus lib. 1. ad annum 431. Imò veterum Scriptorum fide constat, Cyrillum Alexandrinum egisse per literas cum Theodosio, ut Sanctus Augustinus ad Synodum Ephesinam se conferret; videbat enim, quanto sibi adversùs Nestorianos adjumento futurus esset Magnus ille Dux ex continuis contrà hæreticos præliis, erectis trophæis toto Orbe celeberrimus. Porrò Athanasium magnum illum Arii Antagonistam Augustini discipulum neutiquàm facimus, sed motum ab Athanasio adversùs Arianos bellum, ab Augustino feliciter tandem profligatum asserimus. Joannes Rivius Belga libro 4. de Vitâ Sancti Augustini cap. 8. §. 6. pluribus tradit, unum Augustinum Arianismum à fundamentis evertisse, quod antè ipsum adeò exactè nullus Patrum præstitit. Et sanè contrà Arianos & libris, & sacris declamationibus ex professo Sanctus Doctor insudavit, quâ de re Possidius toto cap. 17. de Vitâ Augustini. Quarè, si argumenta, ac testimonia, quibus Arii sectam Augustinus expugnavit, in considerationem veniant, anteriores Patres Sanctus Doctor omnium eruditorum judicio facilè superavit.

Instat rursùs Moraines: *Quid de Hieronymo? Eritne etiam ille Augustini discipulus, vel de Angelis inferioribus?* Sed capite præcedenti hoc objectum refutavimus. Quòd verò nolit Moraines, dici Augustinum *Doctorem Doctorum*, palàm Patribus contradicit. Doceri se ab Augustino voluit Bonifacius, *Magistrum nostrum* Augustinum nuncupavit Sanctus Cœlestinus. Ad Augustinum Orientales remisit Sanctus Hormisdas: & sanè suum Doctorem Ecclesia Romana Augustinum appellat. Sanctum Thomam Augustini doctrinam secutum esse tradit Urbanus V. in Bullâ de translat. Sancti Thomæ. De Scoto hæc habent Patres Hispani Minoritæ in libello supplici apud Petrum à Campo Tom. 1. Hist. Aug. lib. 3. cap. 30. *Adeò Augustini anæ doctrinæ addictus fuit, ut in solis Theologicis commentariis octingenties, ac quindecies Sanctum Augustinum in suarum assertionum testem protulerit, enixè præ cæteris Doctoribus satagens illius mentem intimiùs penetrare &c.* Neget igitur Moraines, Scotum, Sanctum Thomam, tosque Romanæ Ecclesiæ Pontifices Sancti Augustini discipulos, fuisse Doctores, ne Augustinus dici possit *Doctor Doctorum*. Video tamen, ipsum non pati *sinè exceptione*, Augustinum dici Doctorem Doctorum. Scias itaque, Sanctum Augustinum in disputationibus de auxiliis gratiæ esse Doctorem Doctorum, sed non omnium. Non quidèm eorum, qui ipsum præcesserunt, neque enim potuit illos docere, neque posteriorum, qui ab ipso doceri noluerunt, quæ fuit Semipelagianorum obdurata superbia, ac conceptæ olim opinionis defendendæ effrænis lubido; at qui præcesserunt Augustinum Patres, non sunt Doctores in materiâ de gratiâ cum Augustino conferendi, qui teste Augustino cap. 14. de Præd. Sanct. *de gratiâ Dei quid sentirent, breviter quibusdàm suorum scriptorum locis, & transeunter attigerunt.* Et ridendus ille esset, qui sepositis Augustini libris, vellet quæstionum de gratiâ solutionem petere ab Hilario, vel Athanasio; undè qui de divinâ gratiâ scribentes Ecclesiam illustrarunt, omnes Sancti Augustini discipuli fuere, qui primus Sanctorum Patrum, & quidèm in doctrinâ tantùm de gratiâ schola sibi fecit, cui nomen dedere Prosper, Fulgentius, Petrus Diaconus, Eugippius, Cæsarius, Prudentius, aliique, ut verè Doctor Doctorum dicatur Augustinus. Illorum verò Recentiorum Doctorem Augustinum nunquàm pronunciabimus, qui ejusdem discipuli esse dedignantur. Augustinum quidèm legunt, non ut Ducem illum habeant, sed ut præconceptæ suæ ipsorum opinationis sectatorem volentem, nolentem faciant, admotis etiam tot violentarum interpretationum machinis. Annatus totis libris septem unum Augustinum appellat, Morainii volumen millies Augustini voces reddit; istos-ne Augustini discipulos dixerim, & sectatores? Videri quidèm discipuli Augustini volunt, sed ficta citò in naturam suam redeunt. Hinc Moraines, cùm in Præfatione ad Orthodoxos, quam suo Anti-Jansenio præfixit, Augustini laudes, ne eâ in re adversario cedere censeretur, recitasset, paulatìm panegyricum in satyram vertit, strenuus Augustinianæ gloriæ decurtator, qui initio quidèm non inelegans ejusdem promotor videbatur. Eâdem viâ Annatum ivisse ex dictis initio cap. 5. patet. Quis enim præposterum hominis consilium non irrideat, qui cùm ad Augustini tribunal septem libris cum Jansenianis disputasset, atque ab Augustino causam sibi totam, integramque adjudicatam gloriatus esset, exclamans in limine lib. 8. *nihil esse, quod Jansenianì possint ab Augustino sperare præsidii*, cùm Judici gratias agere, ejusque erga se propensum, suisque faventem animum commendare eundem putas, datisque ad amicos literis, laxatis habenis in illius laudes effundi, pessimè ab illo Augustinum acceptum videmus, conductis contrà ipsum longo ordine testibus, mille conviciis lacessitum: uno verbo, ex judice reum factum. O gratissimos Sancti Augustini discipulos! Insuper non patiuntur dici, Augustinum *cæteros omnes instar primi Angeli suâ luce collustrasse.* Scimus, Prosperum olim cecinisse cap. 2. contrà Ingratos:

Augustinus erat, quem Christi gratia cornu
UBERIORE *rigans, nostro lumen dedit ævo*
Accensum vero de lumine.

Sanctus Fulgentius lib. 2. de Verit. prædest. & grat. cap. 18. *Augustinum legat omnis, qui salutem æternam adipisci desiderat, humiliter orans misericordiæ Dominum, ut eundem spiritum intelligentiæ legens accipiat, quem ille accepit, ut scriberet, & eandem illuminationis gratiam adipiscatur, ut discat, quam ille adeptus est, ut doceret.* Sed cur non audiatur Sanctus Thomas Villanovanus Archiepiscopus Valentinus Con. 1. de Sancto Aug. *O Pater*, ait, *amplissime Augustine, qui non solum vitæ sanctitate, sed etiam miro sapientiæ tuæ fulgore Christi Ecclesiam luce propriâ, luce plenâ, luce fixâ irradiasti. Si enim sapientia lux est, quis in Ecclesiâ Dei ita lucet, ut Augustinus? A Sole omnia astra lucent, ab Augustino omnes, qui post ipsum fuerunt Doctores, sapientiæ lumen accipiunt, ipse verò propriâ luce lucet, quam à nullo hominum, sed à Deo solo accepit, nullo enim tradente, nullo Magistro cunctas didicit disciplinas.*

Non-ne igitur, teste Thomâ, Augustinus est instar primi Angeli, quo in cæteros intelligentiæ lumen derivari Theologi autumant, cùm ipse à solo Deo illustretur? Hipponensis quidèm noster Angelus suæ doctrinæ radiis Prosperum, Fulgentium, Thomam, cæterosque Orthodoxos Patres illustravit, at Recentiores, qui contendunt cum Annato, *Aliquid lucis Augustino defuisse in conciliandâ cum creatâ libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficaciâ*: Lib. 8. cap. 4. pag. 874. quivè, ut idem alibi ait, nempè disp. 3. de Scientiâ mediâ cap. 5. num. 113. *Radium quendam videre se putant ex Augustini Sole non emissum*, qui denique scribere non erubuere cum Molinâ 1. p. q. 23. art. 4. & 5. disp. 1. memb. 6. *Dum sub eâ quasi caligine Divus Augustinus ad hoc non attendit, arbitratus primo aspectu cum suâ de prædestinatione opinione &c.* Recentiores, inquam, isti, quibus purioris doctrinæ lux affulget, Augustino sub caligine posito, hujus primi Angeli fulgores non excipiunt, imò ferè contemnunt, ut mirum minimè videri cuipiam debeat, eos adeò molestè ferre tantum lucis Augustino attribui, ut universos subsecutos Doctores irradiare potuerit, & antecessorum Patrum sententiis de divinâ gratiâ plenioris, ac solidioris doctrinæ lumen adferre.

Sed Annatus collecto spiritu iterùm contrà Augustinum invehitur, atque Morainii collegæ factum æmulatus, domesticum contrà Sanctum Doctorem librum ab Apostolicâ Sede *expressiori, atque efficaciori*, quàm quodvis Augustini volumen, approbatione communitum opponit. Adversarii verba sunt: *Objicimus octavò omnibus illis approbationibus, quas obtendunt Nov-Augustiniani, doctrinam Augustini universim approbari, nullam verò esse, quæ cadat in omnia, & singula ejus placita; quòd si aliqua talis esset, non negabunt, opinor, expressiorem fore, & efficaciorem in omnibus consentiendi necessitatem. Quid igitur facient, si reperiatur in naturâ rerum alius quidam liber, cujus omnia, & singula in eo contenta auctoritate Sedis Apostolicæ per Bullam ad perpetuam rei memoriam editam, & promulgatam approbentur?* Eja age delapsum sanè cœlo libellum pande, nisi fortè sacratiora tam citò in propatulo esse piaculum putas. *Est, inquam*, ait, *talis quidam liber in rerum naturâ, & Auctoris Sancti.* Jam pietatem, ac religionem excitas, dum Auctorem commendas, ac Divum contestaris. At pergit Annatus Lectorem suspendere: *Sed quis est? libellum potiùs dicere debui, quòd sit mole parvus, & specie contemptibilis, sed qui tamen virtutis plurimum habet.* Hunc libellum, cui suprà omnia Augustini Magni volumina ex Apostolicæ Sedis approbatione *expressior, & efficacior in omnibus est consentiendi necessitas*, citò citiùs exhibeas. *Quis verò*, addit, *tandem, & cujus est?* Ita quidèm hoc petimus, hoc rogamus, ne quæso diu nostram expectationem torqueas, per sanctum illius libelli Auctoris nomen ac numen obtestor. *Contrahant*, inquit, *licèt frontem Baiani, & torulum intueantur, sorbenda pilula est.* Nè tuo pharmaco illi indigent quoscunque Baianos dicis! Nos quidèm validiori stomacho sumus jam pridèm tuis in Augustinum conviciis pilulis omnibus amarioribus devorandis assueto, neque pilulis præmuniendi sumus, quò auctorem, libellumque citrà fastidium, ac deliquium audiamus. Imò quando libri Scriptorem sanctum autumas, sacris doctrinis conspersas paginas summâ religione deosculantes, Divum Auctorem pro Augustinianâ auctoritate contrà novos censores sartâ tectâque servandâ, etiam, atque etiam rogabimus, sua enim vicissim tutari Divorum est. At inquis: *Liber est Exercitiorum Spiritualium Sancti Ignatii, quem Paulus III. severè examinatum &c. sic approbavit, ut dicat, se documenta, & exercitia prædicta, ac omnia, & singula in eis contenta, auctoritate prædictâ, tenore præsentium, ex certâ scientiâ approbare, collaudare, ac præsentis scripti patrocinio communire.* Hæc ille suspensis diu quasi per jocum Lectoribus lib. 8. cap. ultimo: exclamatque pag. 912. *Scire velim, quid sint responsuri tam disertæ, tamque explicitæ approbationi, qui minùs expressam, explicitamve*, Augustini scilicet, *suis obtendunt erroribus?*

Absit, ut per nos quicquam approbationi Ignatiani libelli detractum sit, imò quanti illum Augustiniani fecerint vestri Scriptores tradunt in imagine primi Sæculi lib. 3. cap. 10. ubi de Exercitiis Sancti Patris Ignatii loquentes hæc scribunt: *Testes sunt infiniti toto Orbe, qui ea non minori suâ voluptate, quàm fructu sunt experti. Sed unus instar omnium Augustinus Caravajalius Augustiniani Ordinis Theologus. Is cùm Indiam Occidentis peragrasset, & in Hispaniâ variis muneribus cum laude perfunctus esset, Italiæ quoque cœnobia sui Ordinis jussu Summi Pontificis visitasset, Bononiam tandem ab eodem Pontifice Visitator Apostolicus missus ad Divi Jacobi cœnobium in veterem disciplinam restituendum, non aliis id præsidiis facere aggressus est, quàm piis his Societatis commentationibus, quibus ipse cum per mensem se exercuisset, testatus est candidè, se quandiù in Religione vixisset, rationem aliquam, quâ rectissimè incederet, semper optasse, eamque tunc demùm, cùm in hæc Sancti Ignatii Exercitia incidisset, invenisse; Quæ quidèm ille avidissimè hausta, atque in intimum demissa pectus tanti fecit, ut in iis aliquid verè divinum inesse apertè diceret &c.* Hic Caravajalius ex Assistente Hispaniarum electus est Episcopus Guamangensis apud Peruanos, de quo Herrera in Alphabeto Augustiniano. Utinam per nos Ignatianis chartis major laudis fieri posset accessio! Illud tamen ægrè patimur, quod scribit Annatus, Augustinianam doctrinam minùs explicitâ, atque expressâ approbatione, quàm Ignatianam, esse ab Apostolicâ Sede firmatam. Quæso vos, quandonam doctrina Sancti Ignatii in Synodorum canones transiit? Arausicana Synodus ex ipsis Sancti Doctoris sententiis conflata est. Quando illa in Pontificum Romanorum literis ad verbum exscripta est? Duo integra capita ex Enchiridio Sancti Augustini Leo Magnus inseruit suæ ad Aquilejensem Antistitem Epistolæ, & quidèm contrà Pelagianos datæ. Quando ad illam pro veritate percipiendâ ab Apostolicâ Sede Orthodoxi remissi sunt? Ad Augustini libros Sanctus Hormisdas Orientis Principes viros, Episcopos, ac Monachos, uno verbo Catholicum Orbem retulit. Quando ad illius normam Pontifices Catholicorum doctrinam exegere? Clemens VIII. juxta Augustini mentem lites de auxiliis divinis componendas jussit. Quandonam Sancti Ignatii libellus tantis Romanorum Præsulum commendationibus exceptus? tantis Sanctorum Patrum elogiis decoratus? tantis omnium penè sæculorum plausibus honoratus fuit? Quæ quidèm laudes si in librum cogerentur, jam decuplo major ille evaderet, quàm liber Exercitiorum Sancti Ignatii. Audio sanè, quid de libro illo Sancti Ignatii Romana Ecclesia judicet in Lectionibus Breviarii Romani: *Homo*, inquit, *literarum planè rudis admirabilem illum composuit Exercitiorum librum Sedis Apostolicæ judicio, & omnium utilitate comprobatum.* Mirabile sanè, libellum illum à literarum planè rudi esse conscriptum: at profectò mirabilius Recentiorum factum, qui eundem ex Apostolicæ Sedis testimonio

monio *literarum planè rudem* in sapientiæ, auctoritatis, ac laudum campo Augustino non dicam velut æqualem opponere, sed quod ad illam expressiorem, ac efficaciorem commendationem, ac consentiendi necessitatem pertinet, veluti superiorem prædicare conantur, illi, inquam, Augustino, qui tantæ scientiæ fuisse ab Apostolicâ Sede judicatus est, *ut nihil pene*, verba sunt Martini V. *ex sacris literis possit, nisi eo Duce intelligi, nihil nisi eo interprete explicari. Eo jam auctore factum est, ut nec Philosophis Sapientiam invideamus, non Oratorum eloquentiam desideremus, non studiosorum ingenia requiramus, non denique nobis acumen Aristotelis necessarium sit, non Platonis eloquentia, non prudentia Varronis, non gravitas Socratis, non auctoritas Pythagoræ, non Empedoclis solertia, non cujusquam illius generis hominum scientia, aut virtus exemplo, aut documento nobis esse debeat. Idem nobis Prophetarum oracula, idem Apostolorum voces refert, idem omnem omnium scripturarum sensum exprimit, unus postremò omnium Patrum, Sapientumque ingenia, ac studia exhibet.* Itane, si superis placet, huic Apostolicæ approbationi eximiæ, præclarissimæ, excellentissimæ Ignatiani libelli approbationem, Augustino Ignatium, tot Summis Pontificibus Paulum III. opponetis? Respondet Annatus: *Quæ à me minimè referuntur, ut vel Ignatium Augustino, vel Paulum III. superioribus opponam Pontificibus, absit.* Sed dictis facta non cohærent. Qualis enim, quantusve esset Augustinus, si Ecclesia illum non approbasset? jam cum Cassiano, ac Fausto numeraretur. Igitur tantumdèm nobis probandus venit, quantùm idem ab Ecclesiâ approbatus fuit. Quarè si Ignatii libellus ab Ecclesiâ approbatus est, itemque approbati fuere libri Augustini, sed isti approbatione *minùs*, ut ait, *expressâ, explicitâve*, undè illi Ignatiano, te judice, *efficacior in omnibus consentiendi necessitas est*, quàm istis Augustinianis, jam vides, Ignatium Augustino vel præponi abs te, vel ex æquo saltem opponi. At citò commentaris, tuique facti hanc rationem reddis, ea te de Ignatiani libri approbatione recitasse: *Quòd constet, in hoc libello aliqua esse, quæ capitalibus Baianorum principiis opponuntur, scire velim, quid sint responsuri tam disertæ, tamque explicitæ approbationi, qui minùs expressam, explicitamve suis obtendunt erroribus?* Nos quidèm pro Baianis nullam volumus, imò nec possumus responsionem adornare, sed quòd eodem ictu & Baianos, & Augustinum ferias, tibi vitio vertimus, qui per Baianorum latera Augustinum impetis. Sint in libello Ignatii sententiæ, quibus capitalia illorum dogmata strangulentur, ipsi viderint; at quòd eâdem periodo Augustini per Apostolicam Sedem approbationem *minùs expressam, explicitamque* contendis, nobis placere non potest. Parce Patri, & Baianos in exilium non Baias, sed in Gyarum deportato.

In Or. de S. Monic.

Si Annati exemplo insistere, & par pari reddere vellemus, utì ille ad imminuendam Sancti Augustini adversùs Pelagianos scribentis auctoritatem, tum collectis plurium testimoniis, tum violentis, pravisque Romanorum Præsulum elogia eidem Sancto Doctori delata interpretationibus corrumpens, contrà Augustinum insurgit, possemus & nos eâdem prorsùs audaciâ huc revocare, quæ Abbas Constantinus, quæ Vincentius Baronius vir satìs notus part. 2. Theol. Mor. disp. 3. sect. 1. art. 2. §. 2. quæ alii de eisdem Exercitiis Sancti Ignatii scripsere, ac subindè frigidam illam Annati excusationem Augustino quorundam censuris insultantis repetere: *Refero tantùm, non probo, si quidquàm justæ offensionis causam dat:* Lib. 8. cap. 6. pag. 864. Sed absit, ut hominis errorem redarguens, eundem imiter, ejusque criminis reus fiam, cujus hunc Recentiorem apud Judices reum postulo. Erubescant profectò adversarii, erubescant, dum nos in hanc arenam vel invitos propellunt, in quâ odiosis prorsùs comparationibus de Divorum auctoritate litigetur. Scitote, Augustinianos Sancti Ignatii libellum utì Augustinianæ doctrinæ conformem recipere, evolvere, deosculari; & ne quis de hoc ipsorum obsequio dubitet, editis commentariis hoc ipsum coràm Catholico Orbe profitentur. Pater Franciscus Macedo Minorita Lusitanus Seraphicæ Gentis splendor, hanc sibi gloriam felicissimè comparavit. Hic Augustinianæ doctrinæ adeò studiosus est, ut in Isagoge initio suæ Cortinæ hac veluti tesserâ in literariam palæstram descenderit: *Ego Augustinianus sum: Augustinianissimus sum.* Hic, inquam, in eruditissimo illo volumine, quo Ecclesiæ orantis, & Augustini scribentis concentum descripsit, harmoniam quoque Exercitiorum Sancti Ignatii Societatis Jesu Fundatoris, & Operum Sancti Augustini Ecclesiæ Doctoris (nam planè hunc operi titulum dedit) exhibuit, cujus illud exordium est: *Soleo, idque expertus, ac prudens dicere, haud facilè inter Sanctos reperiri alium Augustino cùm doctrinæ, quæ à Deo est, & mystica appellatur, tùm institutæ à se, & aliis indictæ vitæ ratione, quàm Ignatium similiorem.* Quæ quidèm vir doctissimus fusissimè per viginti octo capita collatis ex utroque sententiis ita comprobat, ut profectò minimè timendum sit, ne Augustino quicquam detrimenti ex Ignatiani libelli expressiori, ac magis explicitâ, ut inquis, approbatione inferatur, ne-ve tantis Romanorum Præsulum, ac Patrum elogiis Augustiniana volumina nobilitantibus, Ignatii libellus suffocetur, sed cùm eadem dogmata & parvum Ignatii, & prolixa Augustini volumina de divinæ gratiæ auxiliis tradant, eâdem prorsùs approbatione munita dicantur, Augustino & doctrinam, & ejusdem etiam commendationem in Ignatianum codicem transfundente, & Ignatio novâ à Paulo III. approbatione obtentâ, antiqua Pontificum de Augustini libris decreta recentiori iterum ejusdem Apostolicæ Sedis testimonio confirmante. Vos quidèm magnæ animæ beatæ illius regionis cives, utì in libris, ita & in cœlesti patriâ concordes æternùm eritis, & Angelicis cantibus vestrarum doctrinarum harmonia recitabitur, ac dulcior indè concentus inaudietur. Filiis quoque vestris eundem doctrinæ consensum immittite, eosque invicem officiosos vel servate, vel facite. Turpe sit in tantâ Patrum concordiâ filios odiosis sanè comparationibus de eorundem auctoritate contendere.

CAPUT VIII.

Recentiores ex Epistolâ Sancti Cœlestini Papæ Divi Augustini auctoritatem limitant. Refelluntur.

SAnctus Cœlestinus Papa ex literarum commercio Augustini amicus, ac deindè demortui adversùs Semipelagianos defensor, in Augustinianâ doctrinâ commendandâ omnium nobilissimo elogio usus est; undè Recentiores ad illud decurtandum, limitandumque vires omnes intendunt; & quod est eorum acumen, ex eâdem Cœlestini Epistolâ, undè ab aliis vel suprà Sydera Augustiniana auctoritas evehi solet, eandem deprimere conantur. Ultima Epistolæ verba recitant, nempè ubi Cœlestinus ait: *Profundiores*

verò.

verò, difficiliorésque partes incurrentium quæstionum, quas latiùs pertractarunt, qui hæreticis restiterunt, sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus adstruere. Quibus significare, Cœlestinum contendunt, præter paucas Sancti Augustini sententias ab Ecclesiæ Præsulibus, ac Synodis receptas, quas in superioribus capitulis recitat, abs se iteratâ approbatione confirmatas, nolle reliquas de divinâ gratiâ opiniones, quas ille in suis contrà Pelagianos editis disputationibus tenuit, tanquàm de fide adstruere; ob asserentis tamen Augustini auctoritatem eas, se non contemnere, sed easdem libero Lectorum assensui, vel dissensui citrà reprehensionis periculum permittere. Et quidèm Annatus lib. 8. cap. 1. cum numerosam testium catervam contrà Augustinum producturus esset, eidem Cœlestinum Papam ductorem dedit inclamans: *Agmen ducet, ut par est, Summus Pontifex Cœlestinus Primus.* Cùm tamen hucusque inter præcipuos Sancti Doctoris Encomiastas ille idem primas tenuerit. Quin imò Recentiores isti Theologi gloriantur, se ejusdem Epistolæ limitationem, quâ angustior fiat Augustini auctoritas, è tenebris in scholæ oculos revocasse. Audiatur Moraines in Præfatione ad Orthodoxos: *Quàm multi sinè ullo discrimine Augustini auctoritatem admittebant, qui nunc auditâ limitatione, quam ejus approbationi Cœlestinus apposuit, dum audiunt aliquid ex Augustino proponi, quæritant: Est ne hoc de illis profundioribus quæstionibus, quas non necesse judicavit adstruere, quas in ancipiti opinandi libertate reliquit?* Tripudiat in illis Cœlestini verbis Annatus lib. 8. cap. 1. pag. 858. *Nos verò*, inquit, *Auctore Cœlestino distinguimus inter necessarias, & indifferentes Augustini sententias, omnemque huic lumini contrariam lucem tenebras reputamus.* Itaque hoc loco pro Augustinianâ doctrinâ cum Recentioribus comminus veluti collato pede pugnandum est, in quo quidèm campo minùs feliciter Recentiorum impetus alii sustinuere, undè illi animosiores facti, sibi eâ in lite de Augustino victoriam, & triumphum cecinere.

In primis eximia Recentiorum eruditio commendanda occurrit, qui è re prorsùs incertâ certum, invictumque contrà Augustinum argumentum exerere arbitrantur. Etenim viris eruditissimis, & sapientissimis haud probatur, verba superiùs memorata adscribi Cœlestino, sed cuipiam alteri Augustinianæ doctrinæ studioso deputanda esse contendunt. Cœlestini Epistola illis verbis in fine cap. 2. concluditur: *Deus vos incolumes custodiat, Fratres charissimi.* Posteà decem capita adnectuntur, in quibus Pelagianorum, ac Semipelagianorum errores ex Innocentii, Zosimi, ac Synodi Carthaginensis decretis refutantur. Porrò ista decem capita non esse Cœlestini, tradit Ecclesiasticæ Historiæ parens Cæsar Baronius ad annum 431. pag. 603. ubi ait de Epistolâ illâ Cœlestini: *Junguntur Epistolæ capita quædam adversùs Pelagianos errores ab Apostolicâ Sede olim, & ab Africanis decreta Conciliis, quibus deberent insistere, qui sub Catholico nomine licèt Pelagium, atque Cœlestium anathemate condemnarent, eorum tamen defendere conarentur errores. Putantur illa capita esse Prosperi, qui ut profiteri videtur, ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, simulque Conciliis Africanis, ubi idem Auctor hæc habet, in fine:* Profundiores verò difficiliorésque partes incurrentium quæstionum, quas latiùs &c. ut suprà. Antè Baronium Laurentius Surius in Sacrâ Historiâ satis percelebris, aliique post ipsum Collectores Conciliorum hoc ipsum prænotarant; nam in Editione Coloniensi Conciliorum anno 1551. à latere hæc leguntur: *Sequentia undecim capitula videntur potiùs ab alio quopiam interposita, quàm esse ipsius Cœlestini Papæ.* In Editione sub Sixto V. hoc scholion post secundum capitulum inseritur: *Non videtur dubitandum, quin sequentia sint Prosperi, tam sunt similia & argumento, & stylo ejus scriptis.* Gerardus Vossius vir, quem librorum helluonem dixeris lib. 1. Hist. Pelag. cap. 30. eandem sententiam probat duplici argumento: uno, quòd Cœlestinus in illâ Epistolâ non meminit horum capitum, quæ annexa eidem sunt; aliud his verbis proponit: *Alterum argumentum, cur Cœlestini esse non possit, hoc est, quòd Innocentii, & Zosimi Epistolas citet sæpiùs, nec usquàm vel hunc decessorem, vel illum prædecessorem suum appellet, contrà quàm Romanis Episcopis mos est, & Cœlestinus ipse in Epistolâ facit his verbis:* Augustinus inter Magistros optimos etiam antè à meis decessoribus habebatur; *Sanè hæc argumenta tanti apud me sunt, ut Cœlestino ἀπαξ̄ tribuere non ausim. At cujus sit ultrà disquirendum.* Sed neque ex Theologis ex Recentiorum scholâ defuere, qui negarent, illa capita esse Cœlestini; unus pro mille sufficiat Franciscus Suarius proleg. 6. de Gratiâ cap. 1. num. 11. ubi hæc scribit: *Ex modo loquendi intelligimus, Scriptorem illius partis non fuisse Cœlestinum, nec aliquem Romanum Pontificem, ut patet ex illis verbis:* Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus seu pravitate, sivè imperitiâ demorantes, piissimis disputatoribus obviare præsumunt, & cùm Pelagium, atque Cœlestium anathematizare non dubitent, Magistris tamen nostris tanquàm necessarium modum excesserint, obloquuntur, eaque tantummodò sequi, & probare profitentur, quæ sacratissima Beati Apostoli Petri sedes contrà inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit, & docuit. Necessarium fuit diligenter inquirere, quid Rectores Romanæ Ecclesiæ de hæresi, quæ eorum temporibus exorta fuerat, judicarint: *Hæc enim non videntur verba Romani Antistitis, non enim de Romanâ Sede tanquàm de propriâ loquitur, nec Romanos Rectores vocat prædecessores suos, prout Pontifices consueverunt, tamen habens ad definiendum auctoritatem loquitur; Qua propter aliqui censent, illa capita fuisse à Prospero collecta, & illi Epistolæ adjuncta, à qua sententiâ non longè abest Baronius anno 431. num. 185. & est certè verisimilis, indicaturque in illis verbis,* Magistris nostris tanquàm necessarium modum excesserint, obloquuntur; *Hæc enim verba in gratiam Augustini dicta sunt, magisque redolent Prosperum, quàm Cœlestinum.* Hæc ille.

Vidit ista in Surio Gabriel Vasquez 1. p. disp. 91. num. 85. dixitque, ab eo auctore sinè fundamento negari capita illa esse Cœlestini, cùm uti Cœlestini sanctiones protulerit Petrus Diaconus. Addere poterat & Cresconium in Collectione canonum. Verùm iste vixit anno 698. Petrus verò Diaconus integro post Cœlestinum sæculo floruit, ut ex Historiâ nostrâ Pelagianâ intelligitur; quarè potuit ea capita edita à Prospero per errorem tribuere Cœlestino. Hinc Photius veterum monumentorum diligens indagator, & censor Cod. 53. de eodem Cœlestino hæc habet: *Scripsit idem & ad Galliarum Episcopos de fide Beati Augustini, & contrà eos, qui hæresis licentiâ nimis elati insolescerent.* Quæ quidèm in duobus prioribus capitibus continentur, neque ullam eâ in Epistolâ statutorum dogmatum mentionem fecit. Jacobus etiam Sirmondus Tom. 1. Concil. Galliæ capita illa Epistolæ memoratæ annexa ab eâdem prorsùs separa-

vit

vit lineis interpositis, quo alieno auctori illa prorsùs deputanda esse monstraret. Sed age, probemus ea capita non fuisse à Cœlestino scripta, quod sanè præstabo argumento, quo ipse convictus sum. Priùs tamen nonnulla notanda veniunt, quibus tantorum Scriptorum sententia illustratur; nempè Prosperum, & Hilarium pro Augustinianis libris, quos Massilienses carpebant, ac se ipsis quoque, qui uti hæretici passim traducebantur, Romam ad Cœlestinum profectos fuisse, quæ patent ex Prospero cap. 40. contrà Collatorem, & cap. 1. Epistolæ Cœlestini ad Episcopos Galliæ. Cœlestinus verò literas ad Gallos Antistites destinavit, quibus Sanctum Augustinum eximiè commendavit, vetans ejusdem memoriam novis Massiliensium conatibus percelli, ac Prosperum, & Hilarium hæresis accusari, nihil interim scripti adversùs eosdem publicans, quo illorum errores damnarentur, hinc Epistola inscribitur *pro Prospero, & Hilario.* Sed hoc nobis est demonstrandum.

Sanctus Prosper contrà Collatorem probaturus, *bonarum voluntatum initia Dei inspiratione generari*, adducit cap. 10. testimonia Innocentii, Zosimi, & Concilii Carthaginensis eadem omninò, quæ Cœlestini literis adjuncta leguntur, & concludit: *Videsne regulas tuas invictarum constitutionum soliditate confractas, & in fidei structurâ pravas, ruinosasque juncturas, velut Hierechontinos muros ad sacerdotalium tubarum ruisse concentum? Cùm enim de sanctarum origine voluntatum, & fidei, charitatisque principiis inter nostros, & Pelagianos quæstio versaretur, non ancipiti victoriâ, nec dubio diremptum est finis certamen, ut adhuc nobis de iniquissimâ hujus fœderis tui pace tractandum sit.* At si illa decem capita Cœlestini fuissent, cur non illa protulisset Prosper veluti clariora, efficaciora, & ex toto litem dirimentia? Longè enim expressiùs Cœlestinus eam Cassiani opinionem damnat, quàm Innocentius, vel Zosimus. Profectò Massilienses testimonia horum Pontificum, & Sacræ paginæ explicabant, ita ut non de initio fidei, sed de ejusdem incremento intelligenda essent ex Divo Augustino cap. 2. de Præd. Sanctor. *Sed nunc eis respondendum esse video, qui divina testimonia, quæ de hac re adhibuimus, ad hoc dicunt valere, ut noverimus ex nobis quidèm nos habere fidem, sed incrementum ejus ex Deo.* Quæ Massiliensium sententia clarè damnatur cap. 12. illius Epistolæ, ubi hæc leguntur: *His ergo Ecclesiasticis regulis, & ex divinâ sumptis auctoritate documentis, ita adjuvante Domino confortati sumus, ut omnium bonorum affectuum, atque operum, & omnium studiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei attenditur, Deum profiteamur auctorem, & non dubitemus, ab ipsius gratiâ omnia hominis merita præveniri, per quem fit, ut aliquid boni & velle incipiamus, & facere.* Præterea hæc scribuntur cap. 11. *Præter beatissimæ, & Apostolicæ Sedis inviolabiles sanctiones, quibus nos piissimi Patres pestiferâ novitatis elatione dejectâ, & bonæ voluntatis exordia, & incrementa probabilium studiorum, & in eis usque in finem perseverantiam ad Christi gratiam referre docuerunt &c.* Idem habet cap. 9. *Ut sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bonæ voluntatis ex Deo sit, quia per illum aliquid boni possumus, sinè quo nihil possumus.* Itanè hæc Cœlestini oracula Prospero rogante data, ac literis pro eodem ad Episcopos missis inserta, adeò memoriâ ejusdem excidisse credenda sunt, ut illa, cùm vel maximè ad Massiliensium petulantiam comprimendam necessaria essent, omitteret? Sibi cusa tela, atque elaborata arma tam parvi fecit, ut cùm iis Semipelagiani penitùs conficiendi forent, eisdem veluti obtusis uti noluerit, qui contrà Massilienses omnium fortissimus, ac solertissimus post Augustinum Dux à Recentioribus, & meritò quidèm prædicatur?

Laudatas literas à Cœlestino emissas ad damnandos Massiliensium errores scribit Vasquez 1. p. disp. 91. num. 83. *Quibus*, inquit, *locis cùm Cœlestinus omnia bona opera, studia, & merita in quovis tempore, causâ, & negotio ad Deum auctorem gratiæ referat, manifestè Massiliensium errorem confutat.* Et hæc adeò constanter docent Recentiores, ut eorum eruditissimus, ac sapientissimus Annatus Cœlestini personam induens, quod satìs ridiculum est, altiori, ac clariori voce in Massilienses ita tonet: *Cum eò tantùm spectet Romanæ Sedis consilium, & providentia, ut* MASSILIENSES *isti*, QUORUM CAUSA HÆC SANCIMUS, *nihil penitùs subtrahant divinæ gratiæ, ne illum quidèm morbi sensum, & desiderium medicinæ, quod gratuito, & supernaturali auxilio præmittunt, prædictæ regulæ, seu præfixæ sententiæ ita sufficiunt, ut sicut non debet videri Catholicum, quod eis repugnat, ita neque quod non repugnat, videri debeat erroneum, aut à sensu Catholico alienum.* Hæc elegantissimus Paraphrastes. Hìc tamen obiter noto, hunc hominem sivè contrà suos Baianos, sivè contrà Massilienses loqui incipiat, sermonem tandem contrà Augustinum semper finire. De Baianis id vidimus capite superiori; hìc verò cùm Cœlestini personam agens illa dixisset, statim addit: *Undè sequitur, si quid vel ab Augustino, vel ab alio quodam Ecclesiastico Tractatore assertum, aut negatum sit, quod non repugnet regulis illis, atque sententiis, esse hoc inter ἀδιάφορα numerandum, & quæ libero Catholicorum consensui, atque dissensui permissa sunt.* Ego quidèm certissimum puto, in adjunctis illis capitibus Massiliensium errores capitales, quorum reliqui veluti appendices erant, apertè damnari, neque hoc in dubium vocari posse arbitror, quod rectè à Vasquio, Annato, aliisque communiter est observatum. Duo erant capitalia Semipelagianorum dogmata, fidem incipere à nobis, itemque à nobis esse usque in finem in bono perseverantiam, ut docet Sanctus Augustinus capite ultimo de Dono persever. *Satìs*, inquit, *docuisse me existimo, vel potiùs plusquàm satis, dona Dei esse, & incipere in Dominum credere, & usque in finem in Domino permanere.* Hoc verò utrumque statuitur in literis illis, quæ Cœlestino adscribuntur; nam cap. 11. decernitur, ut dicebam: *Bonæ voluntatis exordia, & incrementa probabilium studiorum, & in eis usque in finem perseverantiam ad Christi gratiam referri.* Ibique fusè probatur, fidem non esse à nobis, sed donari à Deo, & cap. 12. injungitur, ut *omnium bonorum affectuum, atque operum, & omnium studiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei attenditur, Deum profiteamur auctorem.* Hæc ibi.

Ex his nostrum argumentum instauramus. Cùm Prosper contrà Semipelagianos Cœlestini elogium recitasset cap. 42. contrà Collatorem, illorum invidiosum interpretamentum opponit, quo dictitabant, laudatos à Cœlestino priores Sancti Augustini libros, non posteriores, nempè de Correptione & Gratiâ, duosque ad Prosperum, & Hilarium datos de Prædestinatione Sanctorum, & de Dono perseverantiæ. Hoc commentum statim refellit, tum quia idem semper in omnibus libris Augustinus scripsit, idemque fuit semper in illo spiritus, & doctrina; tum quia *Apostolica Sedes*, ait, *quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod judicio jungit, laude non dividit.* At quorsum isthæc è longinquo libro-

librorum Sancti Augustini de Prædestinatione Sanctorum, & de Dono perseverantiæ petita ab Apostolicâ Sede approbatio? Cur Cœlestini literas abs se impetratas, in quibus doctrina librorum Sancti Doctoris de initio fidei, & de perseverantiâ apertis definitionibus statuitur, non protulit, & eas, inquam, literas, quas in eorundem Augustini calumniatorum faciem eodem ipso loco illiserat? Annatus quidèm de posterioribus libris Sancti Augustini scribit lib. 8. cap. 6. *Manifestum igitur est, Augustini menti his in libris satis factum ab eo, qui fateatur, & gratiam esse necessariam ad initium fidei, nec eius meritum sequi, sed præire, & donum Dei esse perseverantiam.* Quodnam igitur efficacius argumentum adduci poterat, ad demonstrandum, posteriores eos libros esse ab Apostolicâ Sede probatos, quàm literæ illæ Cœlestini, in quibus doctrina librorum postremorum Sancti Patris adeò disertè, adeò perspicuè, adeò solidè asserebatur? Semipelagianos, cùm Augustini auctoritatem elevarent, Prosper ex Cœlestini literis, in quibus eximiè ille laudabatur, confutavit. Quarè, cùm iidem Sancti Augustini doctrinam lacessérent, ex iisdem omninò literis Cœlestini compressi, ac convicti non sunt? Scripsit sanè Prosper post Cœlestinum adversùs Cassianum, & literas Cœlestini eâ in disputatione in digitis habebat. Hoc quidèm argumento capita illa infarta probantur literis Cœlestini.

Rursùs dicam aliquid, quod cæteris argumentis semper prætuli. Si capita illa Cœlestini essent, & à Sede Apostolicâ emanassent, non video, quâ ratione Faustus Rejorum, Vincentius Lerinensis, Hilarius Arelatensis Episcopus (si in sententiâ perstitere) ac alii Galliarum Episcopi ab hæresi excusari possint, atque inter Divos erectis aris connumerari. Faustus fidem esse nobis ex naturæ viribus docet lib. 2. cap. 6. 7. & 8. undè lib. 1. cap. 6. ait: *Tempus gratiæ, quo redempti sumus, merita hominum non expectavit, opera penitùs non quæsivit, solâ Deus fidei nostræ devotione contentus fuit.* Addens: *Fidem expectat à parvulis, opera etiam cum fide à confirmatis requirit, ita tamen, ut credulitatis affectum proficientibus augeat.* Legatur Vossius lib. 4. Histor. Pelag. par. 1. thesi 2. Idem lib. 2. cap. 10. & antè ipsum Vincentius Lerinensis in Common. cap. 37. scribunt, nos posse nostris viribus petere, pulsare, quærere, ut Dei gratiam obtineamus, quæ erat Semipelagianorum opinio ex literis Prosperi ad Augustinum. Item aliquot etiam Episcopi Galliarum mortuo Fausto, fidem nobis ex nobis nasci dicebant, ut ex literis Bonifacii II. ad Cæsarium intelligitur: quæ quidèm sententiæ apertè damnantur in illis capitibus, in quibus fides, & hujus initium, sancta cogitatio, pium consilium, omnis bonus affectus, omnisque bonus motus voluntatis asseritur, esse à Deo, quia per illum aliquid boni possumus, sinè quo nihil possumus. Sanè si quis modò Massiliensium sententias assereret, non extantibus Arausicanis, aliisve Apostolicæ Sedis decretis, nonnè ille ex literis Cœlestini reus hæresis convinceretur? Damnasse quippè inquiunt Cœlestinum Massiliensium dogmata: Quam igitur excusationem concinnabimus pro Hilario, pro Fausto, pro Vincentio, pro reliquis Galliæ Præsulibus, qui antè Arausicanam Synodum Massiliensium opiniones mordicùs sustinebant? An isti fortè Cœlestini literas prorsùs ignorasse dicentur? At literæ illæ datæ erant ad Episcopos non Macedoniæ, aut Bithiniæ, sed ad Episcopos Galliæ, eo tempore, quo Faustus in Lerinensi cœnobio florebat, cui post annum Abbas Præfectus fuit. Quid quod! Idem Vincentiùs Lerinensis easdem producit in Commonitorio adversùs profanas vocum novitates, easque plurimùm commendat. Quâ verò fronte Vincentius eas sibi favere literas jactasset, quibus ipsiusmet opiniones condemnabantur? Hæc ille scribit: *Sed & Sanctus Papa Cœlestinus pari modo, eâdemque sententiâ: ait enim in Epistolâ, quam Gallorum Sacerdotibus misit &c.* Totâ igitur Galliâ sonantes Cœlestini voces, ac Vincentii, & Prosperi ore etiam redditas quis eruditorum Antistitum non inaudivisse credendus est? Itaque capita illa à Cœlestinò emissa non fuere, ne hæreticos pronunciemus eos, quos & sanctitas, & eruditio celebres reddidere.

Verùm dubium hic expediendum alterum est, cuinam capita illa Cœlestini literis annexa tribuenda sint? In libro Ecclesiasticorum dogmatum, qui inter opera Sancti Augustini Tom. 3. recensetur, à cap. 22. undecim capita leguntur ad verbum ex literis Cœlestini exscripta. Sed illius voluminis non est auctor Sanctus Augustinus, cùm etiam ibidem inserantur capita Concilii Arausicani, quod anno 529. celebratum est; quarè nec illa scribere potuit Gennadius ob rationes adductas lib. 2. Hist. Pelag. cap. 16. qui, cùm Cassiani dogmata utì Catholica perperàm à Prospero impugnata fuisse dicat, non eas sententias docere potuit, quæ Cassiani opinionibus prorsùs repugnarent. Sutor etiam ille, quicunque fuerit, ineptus est, nam cap. 25. ait: *Idem Magister in Epistolâ ad Milevitanum Concilium datâ prædicat dicens &c.* Cùm tamen priùs non citasset Innocentium, ex quo illa verba referuntur in annexis capitibus illis, nempè cap. 7. Prætereà duo postrema capita scilicet 11. & 12. ad verbum habentur in Homiliâ Sancti Joannis Chrysostomi de Adam, & Evâ Tom. 2. Edit. Basileæ, ubi etiam illa verba in fine ponuntur, quarum occasione ista perquirimus, nempè: *Profundiores verò, difficiliorèsque partes &c.* in quâ etiam homiliâ §. *Cum ergo dicitur homo tradi desideriis suis &c.* ad verbum inseruntur quadraginta versus ex libro 5. Sancti Augustini contrà Jul. cap. 3. Undè auctor illius Homiliæ non est Chrysostomus, sed Latinus quispiam debilis ingenii Scriptor, qui nec suo ore loqui potuit, sed aliorum tantùm sententias in centones coegit. Baronius, ac Suarius verisimile putant, quod quidam scribunt, ea capita fuisse à Prospero concinnata; Vossius non audet spondere à solo Prospero elaborata esse, Hilarium, aliosque Augustini defensores socios Prospero tribuit, nam plurali numero loquuntur. Quid hac in re divinari possumus? Dicamus igitur, conflata esse à Prospero illa capita, demusque unam, aut alteram conjecturam. Prima sit, quòd cap. 8. leguntur verba literarum Zosimi, & Patrum Africanorum, quæ eadem omninò, eodemque modo recitat Prosper contrà Collatorem cap. 10. quo loco eadem Innocentii testimonia ponit, quæ in capitibus vulgò Cœlestinianis leguntur. Literæ illæ Zosimi periere, earumque initium apud Prosperum, & in capitulis illis tantùm habetur. Altera verò est, Prosperum cap. 9. contrà Collatorem, eundem arguere, quòd dixerat, Augustinum quædam contrà Pelagianos *justo ampliùs asseruisse*; ibique vellicat *sobrietatem* adversarii. At in cap. 3. Cœlestiniano reprehenduntur Massilienses, quòd ausi sint, obloqui Augustino, tanquàm necessarium modum excesserit. Quæ si verè à Cœlestino dicta fuissent, repetenda sanè fuerant Prospero eâ de re pro Augustino contrà Collatorem litigante, quid enim

validius

validius adduci poterat ad os calumniatori obstruendum tam celebri Apostolicæ Sedis testimonio? Undè minùs etiam probatur Recentiorum sententia ea capitula absque ullâ dubitatione Cœlestino tribuens. Cùm Prosper à Cœlestino Pontifice in commendationem Augustini, ac suæ fidei approbationem diploma impetrasset, in Galliam rediens iisdem Semipelagianis insultabat; at illi eas laudes prioribus libris Sancti Doctoris datas fuisse commentabantur; quò verò omnem ab seipsis erroris suspicionem propulsarent, profitebantur, ea se tantùm dogmata defendere velle, quæ in disputationibus de gratiâ contrà Pelagianos ab Apostolicâ Sede sancita fuissent. Indè onus Augustinianis incubuit demonstrandi ex Innocentio, Zosimo, & Africano Concilio à Romanâ Sede approbato Massiliensium opiniones esse proscriptas. Quarè decem illa capita contexentes, quò validiori auctoritate donarentur, eisdem Cœlestini Epistolam ad Episcopos Galliæ præfixere. At cùm in quorundam manus ea scripta devenissent, in illam sententiam abiere, ut putarent, universum libellum fuisse à Cœlestino Pontifice publicatum, in quâ opinione video esse ex antiquioribus Petrum Diaconum, dein Cresconium, quos citavi, & post quadringentos annos Ecclesiam etiam Lugdunensem in libro de tribus Epistolis, atque aliis passim editis in causâ Gottesschalci. Notandum tamen est, Petrum Diaconum, ac socios Scythas errasse, dum in libro de Incar. & Grat. cap. 8. laudant verba, quæ habentur initio capitis 8. Cœlestiniani tanquàm Innocentii ad Synodum Milevitanam; undè patet, eos non legisse Innocentii literas, sed in hæc Cœlestino attributa capitula incidisse, haud distinguentes ultima verba cap. 7. quæ Sancti Innocentii sunt ad Milevitanos à primis octavi capitis, quæ alterius auctoris sunt.

Ex his patet, imprudenter Recentiores ex literis Cœlestini Augustinianæ auctoritati adeò securè insultare, conantes Augustinum ferè in ordinem redigere. Neque enim certum est, postremam illam appendicem *Profundiores verò, difficiliorèsque partes &c.* ab Apostolicâ Sede emanasse, quod præclarissimi Scriptores negant. Quem verò ex Theologis cum Suario parem ex suis faciant, quemve ex historicis vel Baronio, vel Sirmondo suo opponent? Solidissima etiam argumenta eandem sententiam confirmant, quibus plures imposterùm manus, herbamque daturos spero, nisi nostrorum adulatio nobis illudat. Quæ verò dicturi insuper sumus in gratiam Recentiorum asserta sint, ut omnem illis ad Augustinianæ auctoritatis truncandæ aditum præcludamus. Hucusque in remotiori, quàm putarant, campo pugnatum est, nunc ad eorum castra accedimus, eâdem etiam in arenâ, in quam nos provocaverant, dimicaturi. Dabo igitur gratis, decem illa capita esse à Cœlestino concinnata, ab eodem etiam appendicem illam adjunctam concedam, indè tamen nihil Augustinianæ doctrinæ, nihil ejusdem dignitati, nihil auctoritati detractum fuisse docebo. Antequàm tamen hoc ipsum exequar, mens, animusque Recentiorum indagandus est, suisque veluti coloribus delineandus.

Veteres Semipelagiani Massilienses, quò conceptum semel contrà Sancti Augustini doctrinam odium speciosò quodam prætextu velarent, Pelagium ac Cœlestium damnabant, profitentes amplecti se quæcunque contrà eosdem ab Apostolicâ Sede sancita fuissent; cæterùm in aliis, de quibus nulla emanarant à Pontificibus decreta, non stare se cum Augustino dicebant, quòd ille in doctrinâ contrà Pelagianos traditâ necessarium modum excesserat. Do verba Cœlestini cap. 3. *Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus, seu pravitate, sivè imperitiâ demorantes, piissimis disputatoribus obviare præsumunt; & cùm Pelagium, atque Cœlestium anathematizare non dubitent, Magistris tamen nostris, tanquàm necessarium modum excesserint, obloquuntur, eaque tantummodò sequi, & probare profitentur, quæ sacratissima Beati Apostoli Sedes contrà inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit, & docuit.* At nos proponimus Recentioribus Sancti Augustini de gratuitâ ad gloriam prædestinatione sententiam, in hanc transeant ob asserentis auctoritatem rogamus. Respondet Moraines disp. 9. Anti-Jans. num. 50. si eam sententiam docuit Augustinus, *non* statutæ contrà Pelagianos *doctrinæ affinitatem, aut connexionem, quæ nulla est, sed æstum disputationis ad hoc illum impulisse.* Addunt, se tantùm teneri ad defendendas sententias à Romanâ Sede approbatas: *Quamvis enim*, inquiunt, *præferenda sit ea sententia, quæ talem modum prædestinationis ex meritis omninò negat, tamen ut damnata etiam censeatur illa, quæ affirmat, videndum erit, quàm sit necessario connexa cum articulis à Cœlestino definitis: Si enim non sit, quamvis Augustinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit hujus quæstionis determinatio liberæ disputantium electioni:* Verba sunt Annati lib. 8. cap. 1. pag. 856. Igitur nullo gradu distat hoc Recentiorum de Augustino judicium à veteri Semipelagianorum opinione; utrique enim admittunt necessitatem credendi ea, quæ contrà hæreticos de divinâ gratiâ ab Apostolicâ Sede statuta sunt: at non illa, quæ per excessum contrà eosdem Sanctus Augustinus asseruit. Dicam tamen, quid inter utrosque discriminis intersit. Cùm Sanctus Prosper Cœlestini approbationem Augustinianæ doctrinæ Massiliensibus objiceret, illi eas laudes anterioribus libris Augustini delatas dicebant, non posterioribus, in quibus & prædestinatio sinè meritis, & fides Dei donum adstruitur. At Recentiores libros etiam posteriores recipiunt, ajuntque approbatos, quâ parte fidem ex Dei munere esse dicunt, non quâ etiam prædestinationem antè prævisa merita ponunt. Itaque Massilienses ex toto postremos Augustini libros laudatos à Romanis Pontificibus negabant, Recentiores ex parte tantùm approbatos concedunt.

Certum est, Jacobum Arminium apud Batavos Semipelagianismum ab Orco revocasse, vel si alicubi adhuc superstes erat, communivisse; undè Pater Macedo scribit in Prologo Scrinii: *Sint-ne hodie hostes gratiæ? scire qui velit, inspiciat is, an sint hodie Augustini hostes? Cumque hos invenerit, & illos invenisse se putet. At in Belgio sunt hostes Augustini, sunt & in Anglia, licèt multo pauciores, idest Arminiani, & Remonstrantes.* Itaque hic Batavorum Semipelagianorum novus Princeps illâ Cœlestini clausulâ contrà Augustini auctoritatem armari se, satìsque instrui putabat; dat ejus verba amicus laudatus in antithesi Arminianâ ibidèm: *Tantùm verò abest*, inquit Arminius, *ut doctrina ipsius etiam Augustini de prædestinatione in illis Conciliis recepta sit, ut Cœlestinus Episcopus Romanus, qui illo tempore vivebat ad Episcopos Galliæ scribens, & Pelagianorum doctrinas condemnans, in fine suarum literarum in hæc verba concludat: Profundiores verò difficiliorèsque partes occurrentium quæstionum, quas latiùs &c.* Quibus Cœlestini verbis Arminius erecto veluti aggere contrà Augustinum stetit. Hinc ridenda sunt Morainii verba in Præfatione Anti-Jans.

Quàm

Quàm multi, inquit, *sinè ullo discrimine Augustini auctoritatem admittebant, qui nunc audità limitatione, quam ejus approbationi Cœlestinus apposuit, dum audiunt aliquid ex Augustino proponi, quæritant: Est ne hoc de illis profundioribus quæstionibus, quas non necesse judicavit adstruere, quas in ancipiti opinandi libertate reliquit?* Quasi ipsi Recentiores in nuperâ Jansenii causâ illa Cœlestini verba adnotarint, cùm non modò Arminius, verùm etiam antè octingentos annos eadem recitata fuerint ab Ecclesiâ Lugdunensi cap. 12. de tenendâ Sac. Script. veritate. Arminius veteris Semipelagianismi recoctor eam Cœlestini clausulam versavit, reversavitque discipulorum chorus, cum quibus Recentiores concinunt, quorum unus, & nobilis exclamat: *Ita est, multa habemus cum Arminianis communia.*

Lib. 1. Hæres. Jans. c. 3. n. 113.

Verùm enim verò audire mihi videor Recentiorum querelas, se gravari invidiosis tantùm nominibus, non autem ipsorum sententiam falsitatis, erroriſve convinci. Agitedum, relinquamus ista, ut potè odiosa, ad arcem causæ accedamus. Auctor illorum capitum intendit tradere contrà Massilienses, quænam sint liberi arbitrii vires ad bonum, ac quanta gratiæ necessitas. Hoc patet ex fine literarum, ubi legimus: *Quia ad constitendam gratiam Dei, cujus operi, ac dignationi nihil penitùs subtrahendum est, satìs sufficere credimus quicquid secundùm prædictas regulas Apostolicæ Sedis nos scripta docuerunt.* Quarè ea, quæ de peccato originali, ac modo, quo idem propagatur, de concupiscentiâ, ac miseriis reliquis, quæ sunt pœnæ peccati originalis, fusiùs contrà Julianum Sanctus Augustinus docuit, in illis Cœlestini literis non definiuntur, quia de illis nulla erat Augustinum inter, & Massilienses controversia, nec ullam indè Semipelagiani Augustino quæstionem faciebant. Quarè Cœlestinus dixit: *Non necesse habemus adstruere*, quod est nolle se de illis canones edere, quòd ad præsentem cum Massiliensibus controversiam non conducebant, non quòd libero disputantium assensui, vel dissensui illa dimittere vellet, quæ est insulsa Recentiorum interpretatio. Hinc patet, inanem laborem subire eos, qui nomine intercurrentium quæstionum quasdam intelligunt ex Augustini libris desumptas, quas ad rem non facere satìs commodè, & lepidè ostendit Annatus lib. 8. cap. 1. At dices, si non sunt approbata à Cœlestino ea, quæ Sanctus Doctor de concupiscentiâ latissimè tradit contrà Julianum, libero substant Lectorum assensui, vel dissensui. Ad hoc quidèm suo inferiùs loco respondebimus; interim sciendum est, Augustinum lib. 5. contrà Jul. cap. 12. quinque de concupiscentiâ quæstiones proposuisse (in quarum tertiâ Recentiores stant contrà Augustinum iisdem argumentis, quibus Julianus usus est, decertantes) atque hæc ibidem dixisse: *In his quæstionibus Catholicâ veritate antiquitùs traditâ vestra impia novitas suffocatur.* Repetere autem hìc possumus, quæ in aliâ causâ dicebat Bellarminus Cardinalis lib. 2. de Grat. & Lib. arb. cap. 11. *Nam si Augustini de prædestinatione* (dicas concupiscentiâ) *sententia falsa esset, non posset idem Augustinus ab ingenti temeritate defendi, quippè qui non solùm tam acriter pro falsitate certasset, sed etiam eam pro fide Catholicâ venditare ausus esset.* Nunquàm Sanctus Doctor proprio è cerebro natas opiniones pro Catholicis sententiis publicasset. De quâ re repete dicta cap. 3. §. 2.

Scribit Auctor in fine cap. 3. *Constitutiones Sanctorum Patrum compendioso manifestamus indiculo, quo si quis non nimiùm est contentiosus, agnoscat omnium disputationum connexionem ex hac subditorum auctoritatum brevitate pendere.* Hìc magnæ difficultates emergunt; undenàm scire poterimus hanc dogmatum connexionem? Recentiores se hujus mysterii Magistros profitentur, irridentque Augustinum eâ de connexione scribentem. Legimus cap. 12. homines non priùs baptismum suscipere, *quàm exorcismis, & exsufflationibus Cleri eorum spiritus ab eis immundus abigatur, ut tunc verè appareat, quomodò princeps mundi hujus mittatur foras &c.* inferimus, ergo Dæmon sensibili pœnâ nocere poterit pueris infectis originali peccato, utpotè suis mancipiis, quorum ipse est Princeps. Clamat Annatus pag. 858. *Negamus crudelem consequentiam.* At connexionem illam asseveravit satìs constanter Sanctus Augustinus libro 4. Oper. Imp. cap. 200. *Si autem non eruitur*, inquit, *de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non sinitur?* Respondet Moraines disp. 40. Anti-Jans. num. 60. id dixisse Augustinum *æstu disputationis abreptum.* En Semipelagianorum voces, Augustinum *necessarium modum excessisse*, à Cœlestino damnatas, cujus quidèm literas, prout utile est ipsorum causæ, recipiunt; sed prout in rem Augustini faciunt, minimè imitantur. Itaque erravit Augustinus furore abreptus eam connexionem adstruendo, quam nullam esse Recentiores contendunt. Opponimus cap. 11. *Perseverantiam usque in finem ad Christi gratiam referri*, datur enim gratìs, ut ex precibus fusè probat Augustinus, & definitum est in Arausicanâ Synodo can. 10. Indè inferimus, prædestinationem ad gloriam esse pariter merè gratuitam; nam prædestinatio, quæ segregat reprobum à prædestinato, fundatur, seu connectitur cum dono perseverantiæ finalis merè liberaliter meritis superaddito, ergo à merâ liberalitate Dei prædestinatio dependet. Hanc connexionem vidit, ac propugnavit Augustinus, eandem Sancti Patres Augustiniani, Prosper, Fulgentius, Prudentius, Rhemigius, aliique asseruere. At Recentiores eam connexionem negant, qui Augustini doctrinam juxtà connexionem cum Cœlestini literis recipiunt, quam tamen connexionem juxtà proprias opiniones recipere, vel respuere nec piget, nec pudet. Uno verbo: Augustini libri ad normam literarum Cœlestini examinandi sunt, Cœlestini verò literæ juxtà suam ipsorum imaginationem interpretandi. Illi quidèm, ut probent hæc capita, quæ Epistolæ Cœlestinianæ connexa sunt, esse reapse ab Apostolicâ Sede emissa, producunt Petrum Diaconum, & Ecclesiam Lugdunensem, à quibus illæ sententiæ laudato Pontifici adscribuntur. At respondemus, eos Patres illam Epistolæ appendicem legisse, & tamen utì dogma Catholicum prædestinationem absque meritorum præcognitione statuisse; sed dicent, mitiori se illorum de Augustini doctrinâ judicio non stare; benè, nec illorum nos convincimur testimonio, ut Cœlestino illas theses deputemus.

Subit hìc mentem, quoniam de prædestinatione sermo incidit, Recentiorum modestia in sententiâ Sancti Augustini de prædestinatione merè liberali examinandâ; inquiunt enim honoris gratiâ cum Molinâ, esse *duram, & indignam divinâ bonitate, ejusque occasione plurimorum salutem fuisse periclitatam;* cum Marianâ esse *novam;* & Augustinum in illâ haud constantem, *inducere desperationem*, cum Lessio: brevìque *à contrariâ opinione obducendam* cum Petavio. Nonnè hoc ipsum est Augustini sententiam *contemnere?* & tamen de illâ dictum fuisse à Cœlestino asse-

ritis, se illam non *audere contemnere*. Peccatum originale esse potissimam, ac proximam causam reprobationis est Sancti Augustini sententia, idque concedit Adamus pag. 614. sui Calvini destructi, de quâ pag. 667. cap. 10. 3. p. scribit: *Credo mihi licere eam exhorrescere, quia mater est Calviniani dogmatis.* Potuit-ne Augustini sententia viliùs excipi? Ridet Annatus lib. 8. cap. 1. quosdam, qui explicaturi verba illa Cœlestini: *Profundiores verò, difficiliores que partes incurrentium quæstionum, quas latiùs pertractarunt, qui hæreticis restiterunt*, quarundam quæstionum indicem texunt, quas ad propositum non facere, non pravè idem ostendit. At petimus ubinam contrà Pelagianos latiùs agitarit Augustinus quæstionem illam de prædestinatione? Certè in Epistolis ad Paulinum, & Sixtum de illâ non multa loquitur, ut vix dicendus sit, fusiùs inibi eam pertractasse. Verùm in libris ad Prosperum, & Hilarium latiùs de illâ disseruit; at eo in Opere Sanctus Doctor hæreticis non resistebat, erant enim Semipelagiani Catholici, eratque id nomen factionis, non hæresis. Cœlestinus verò illas quæstiones appellat, quas illi, qui hæreticis restiterunt, pertractarunt. Scio quid responsuri sitis, intelligenda esse Cœlestini illa verba, qui hæreticis restiterunt, *specificativè*, non *reduplicativè*. Scholæ interpretamentum est; ne sim litigiosior, cedo herbam, nec me hoc postremum multùm movet, ad alia transeamus.

Sed mitissimè, atque humanissimè vobiscum agamus; Scitote adeò in tuto esse Sancti Augustini auctoritatem, ut causam, de quâ hucusque litigavimus, ex integro vobis ultrò cedere possimus, quin quicquam detrimenti Augustinianæ doctrinæ dignitas subeat. Habuerint decem illa capita Cœlestinum auctorem, nullum Augustini dogma cum illis connexionem habeat, damus omnia, ut libet, ut lubet. Hinc tamen non fit, ut capitalia Sancti Augustini dogmata inter adiaphora numerentur, quæ libero disputantium arbitrio permissa sunt. In illis capitibus initium fidei, pium consilium, probabile studium, sanctam cogitationem, perseverantiam finalem esse Dei dona decretum est, Augustino id gloriæ detur, suas ipsius theses adversùs Massilienses defensas in fidei dogmata à Cœlestino relasas fuisse. Interrogatos velim modò Recentiores, an post Cœlestini obitum ulla alia Augustini asserta ab Apostolicâ Sede contrà hæreticos, aliosve statuta sint? Affirmabunt profectò, qui sciunt, vigintiquinque canones Arausicanos à Felice IV. ex Sancti Augustini libris desumptos fuisse. Cœlestinus ex Sancti Augustini doctrinâ quidquid Massilienses in dubium vocabant, definivit, ex ejusdem etiam sententiis contrà novos Pelagianorum conatus à successoribus idem præstitum fuit. Sanctus Gelasius Papa Divi Augustini sententiam de transfusione peccati originalis in prolem ratione concupiscentiæ, de exclusione à regno cœlorum, de miseriis ex peccato originali venientibus, de infantium damnatione, de libertate ad bonum per peccatum amissâ, aliave multa in Epistolâ ad Episcopos per Picenum approbavit. Leo Magnus integra duo capita Augustinianæ doctrinæ suis literis inseruit, in quibus asserit Augustinus, non improbabiliter dici, parentum quoque peccatis parvulos obligari, non solùm primorum hominum, sed etiam suorum cap. 46. Enchir. Quarè si Sanctissimo, eidemque doctissimo Pontifici Leoni illa Augustini sententia placuit, quam hic tantùm non improbabilem judicabat, quantùm illas Apostolicæ Sedi placuisse dicemus, quas tanquàm certas, tanquàm sacris literis conformes, tanquàm denique planè orthodoxas totis lacertis contrà hæreticos propugnavit? Statuerit itaque Cœlestinus quid contrà Massilienses ab omnibus tenendum sit, non indè intrà cancellos brevissimos Augustiniana doctrina restringitur, latiùs expatiatur, ac secum unanimi consensu Romani Præsules procedunt, Augustinum in statuendis de auxiliis divinæ gratiæ decretis summâ semper religione secuti. Subsidatergo jam tandem tantus ex his, ut putant, Cœlestini capitulis pulvis à Recentioribus contrà micantissimos Augustiniani Solis radios excitatus, ac Sancti Præsulis doctrina quacunque falsarum interpretationum depulsâ caligine Ecclesiam universam illustret.

CAPUT ULTIMUM.

Centum ac triginta quinque Recentiorum contrà Divum Augustinum convicia, dicteria, ac censuræ ab eodem Sancto Doctore, & Sanctis Patribus repulsæ.

MIrari satis nequeo, Augustinum tam magno, ac felici ingenio excelluisse, ut non modò eos hostes, quibuscum vivens acerrimè dimicavit, mille voluminibus conculcarit, protriveritque, verùm etiam asserta abs se dogmata iis argumentorum armis muniverit, ut & subsecutorum omnium hæreticorum conatus infregerit, ac quorumcumque hominum censuras eluserit: cùm nullas sivè hæresis, sivè invidia voces dare possit, quibus suis in libris Augustinus plenissimè non satisfecerit. Exemplo sint recentia convicia, quibus nonnulli novitii Scriptores venerandam Magni Patris canitiem temerario ausu discerpere conati sunt: quandoquidèm, etiamsi nullus pro Augustino defensando stylum stringat, ex unius illius dictis omnium calumniantium ora penitùs obstruuntur. Hoc modò demonstrare aggredior, productis hinc novorum Scriptorum censuris, illinc verò datis ex Augustino responsis. Quæ sanè quicunque procul amoris, & odii causas habens, attentè perleget, is profectò fatebitur, Augustinum ita esse locutum, ac si cum recentissimis hisce hominibus, qui post duodecim sæcula erupere, reapse litigasset. Hìc tamen mihi decretum est, illatas Augustino contumelias repellere, illarum verò auctores silentio præterire. Etenim, cùm Augustinus Pelagianos primitùs impugnandos suscepisset, ita eorundem errores insecutus est, ut Auctores minimè publicaret. Cujus facti hanc ipse rationem assignat lib. 2. Retract. cap. 33. *In his autem*, inquit, *libris tacenda adhuc arbitratus sum nomina eorum, sic eos faciliùs posse corrigi sperans.* Et quidèm Magni Patris vestigiis inhærentes nostri instituti homines Basilius Poncius Hispanus, ac Carolus Moreau Gallus ita importatas Augustino injurias confutarunt, ut adversariorum nominibus pepercerint. Familiare igitur majoribus nostris exemplum secutus, Censorum nominibus suppressis, minùs honorifica eorundem de Augustino dicta ex Augustino ipso refellam. Optimè enim de humano genere merentur, qui antidota suggerunt, etiamsi venenorum artifices minimè prodant. Dabimus profectò grande patientiæ, grandius modestiæ documentum, ut vel hinc mitiora jam tandem ergà insignem Ecclesiæ Doctorem consilia eosdem imposterùm inituros non dubitemus. Verùm, ne

Censores ita cum Augustino committam, ut sub lite etiam dimittam, Judices advocandos decrevi, à quibus gravissima hæc, si quæ unquàm aliàs, causa cognoscatur. Vos, vos, precor, adeste vetustioris Ecclesiæ Patres, bello invicta manus, ac tot de Heterodoxis reportatis triumphis percelebres. Vos cœlestis Senatûs lumina, ac Christianæ Reipublicæ columina, quorum auctoritatem Catholicus Orbis sequitur, sapientiam universi adorant, dicta tanquàm secretiora Numinis oracula singuli venerantur. Sedete Augustinianæ causæ Judices honorarii, hinc quorundam Recentiorum accusationes, isthinc Augustini defensionem audituri. Vestram fidem quicunque in suspicionem vocaverit, is ab Orthodoxâ fide se penitùs alienum ostenderit. Tu verò, Magne Pater, quandò dignam advocationem nullus tibi mortalium commodare potest, tuæ ipsius causæ suffragator accede. Et si olim Apostolicæ Sedis decreto in controversiis de divinæ gratiæ auxiliis sententiam dicturus Judex destinatus fuisti, patere parumper, id quorundam (ut mitissimè loquar) importunitate exigente, ad Patrum tribunal sisti ex Judice reum. Neque enim arbitror, Te id ægrè esse laturum, qui olim novitii dogmatis à Juliano accusatus, Patrum judicium non modò non declinasti, quin imò ad illud vel repugnantem adversarium obtorto collo traxisti. Erit sanè jucundum intelligere, imò vel oculis ipsis intueri, innumeros Ecclesiæ Doctores albos calculo (neque enim est incerta victoria) Augustino adjicere, ejusdem sententias commendare, auctoritatem defendere, adversariorumque temeritatem gravi judicio percellere. At citò citiùs adest sacer Divorum Senatus, & quidèm frequentissimus, Augustinianam causam cogniturus. Tumultuantur rotundo agmine adversarii Augustinum accusaturi. Interìm Sanctus Prosper, qui inter primi subsellii judices sedet, accusatoribus loquendi facultatem faciens 1 *ecce*, inquit, *salvâ Catholicæ pace victoriæ, salvâ indissolubilium reverentiâ decretorum parati sumus* PATRONOS DOCTRINÆ EMENDATIORIS *audire, & circumcisas ab omni errore lineas subtilissimæ discretionis agnoscere. Constituatur in medio quod* DE NOVIS EMERSIT INGENIIS. 2 *Ut facilè vel tenuis diligentiæ advertat inspector, quàm injustis opprobriis* CATHOLICI PRÆDICATORIS *memoria carpatur, & in quod peccatum cadant, qui alienâ instigatione commoti* SCRIPTOREM CELEBERRIMI NOMINIS *promptiùs habeant culpare, quàm nosse.*

1 Con. Collat. initio.

2 In Præf. ad Cap. Gallorum.

I.

Censores.

Hæc nostra ratio conciliandi libertatem arbitrii cum divinâ prædestinatione à nemine, quem viderim, hucusque tradita, ideò satiùs hæc duxi paulò fusiùs explicare.

Sanctus Pater Augustinus.

Mira sunt, quæ dicitis: nova sunt, quæ dicitis falsa sunt, quæ dicitis. Mira stupemus, nova cavemus falsa convincimus. Lib. 3. contrà Jul. cap. 3.

Sanctus Bernardus.

Miror admodùm, si novus iste novarum inventor assertionum, & assertor inventionum invenire in hoc rationem potuerit, quæ Sanctos Patres latuerit, Ambrosium, & Augustinum. *Epist. 77. ad Hugonem.*

II.

Censores.

Neque verò dubito, quin ab Augustino, & cæteris Patribus unanimi consensu comprobata fuisset hæc nostra de prædestinatione sententia, ratioque conciliandi libertatem arbitrii cum divinâ gratiâ, præscientiâ, & prædestinatione, si eis proposita fuisset.

Sanctus Augustinus.

O quid perdidit, qui te audire non potuit! Lib. 4. contrà Jul. Oper. Imperf. cap. 119.

Jonas Episcopus Aurelianensis.

Igitur, quia non solùm Beato Augustino, sed etiam aliis eximiis Doctoribus te superciliosè prætulisti, meritò solitaria destructionis tuæ gloriatio in immensum sese extendens, in irritum deducitur. Væ nanque eidem gloriationi tuæ, juxtà illud Ecclesiastis, imminet, quia non habens fotum ex consortio aliorum, frigore solitario torpet, & *cùm ceciderit non habebit sublevantem.* *Libro 1. de Cultu Imag. Tomo 9. part. 1. Biblioth. Patrum Edit. Colon. 1618.*

Eccl. 4. 10.

III.

Censores.

Quarè dubitandum non est, si ea de re vel Augustinus, vel Divus Thomas consulerentur, responsuros fuisse nihilominùs, prædestinationem, & reprobationem non sinè præviâ illâ scientiâ, habitâque consideratione usûs liberi arbitrii futuri &c.

Sanctus Augustinus.

Quis dedignetur talem habere Doctorem? .... O admiranda, atque sectanda doctrina! Lib. 2. de Orig. animæ cap. 9.

Sanctus Cœlestinus Papa.

Legimus, *suprà Magistrum non esse discipulum*, hoc est, non sibi debere quenquam ad injuriam Doctorum vindicare doctrinam. Nam & hos ipsos à Deo nostro positos novimus ad docendum, cùm sit, dicente Apostolo, eis tertius locus intrà Ecclesiam deputandus. *In Epistolâ ad Episcopos Galliæ contrà Sancti Augustini calumniatores scriptâ cap. 1.*

Luc. 6.

IV.

Censores.

Quæ si data, explanataque semper fuissent, fortè neque Pelagiana hæresis fuisset exorta.

Sanctus Augustinus.

Quæ tu si non didicisses, Pelagiani dogmatis machina sinè Architecto necessario remansisset. Lib. 6. contrà Jul. cap. 11.

Sanctus Hieronymus.

Scripsit dudùm vir Sanctus, & eloquens Episcopus Augustinus ad Marcellinum, qui posteà sub invidiâ tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens cæsus est, duos libros de infantibus baptizandis contrà hæresim vestram &c. Alios quoque specialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdum in nostras venere manus; undè supersedendum huic labori censeo, ne dicatur mihi illud Horatii: *Insylvam ne ligna feras;*

aut

aut enim eadem diceremus ex superfluo, aut si nova voluerimus dicere, à clarissimo ingenio occupata sunt meliora. *In fine lib. 3. Dialog. contrà Pelagianos.*

V.

Censores.

Neque ex Augustini opinione tot fideles fuissent turbati, ad Pelagianosque defecissent, facilèque reliquiæ illæ Pelagianorum in Galliâ, quarum in Epistolis Prosperi, & Hilarii sit mentio, fuissent extinctæ, concertationes denique inter Catholicos facilè fuissent compositæ.

Sanctus Augustinus.

O doctrinam, cui omnis ætas aures surrigat, quæ homines annosos, quæ denique Presbyteros mereatur habere discipulos! Legat, legat in concione quod scripsit, notos, atque ignotos, doctos, atque indoctos recitaturus invitet; Seniores cum junioribus convenite, quod nesciebatis, discite, quod nunquàm audieratis, audite. Lib. 2. de Orig. animæ cap. 5.

Sanctus Prosper.

Ecce, salvâ Catholicæ pace victoriæ, salvâ indissolubilium reverentiâ decretorum parati sumus Patronos doctrinæ emendatioris audire, & circumcisas ab omni errore lineas subtilissimæ discretionis agnoscere. Constituatur in medio, quod de novis emersit ingeniis. *Initio Lib. contrà Collatorem Sancti Augustini reprehensorem.*

V I.

Censores.

Qui novarum solutionum inventionem putant injuriosam esse Augustino, idem mihi facere videntur, quod illi, qui sinè Scipionum, & Cæsarum injuriâ dici posse negarent, esse jam aliam instruendæ aciei rationem, quàm fuit tempore fundarum, & balistarum.

Sanctus Augustinus.

Meliùs exponant ista meliores, non isti quorum novi jam sententiam reprobandam, sed alii, qui veraciter possunt. Epist. 89. ad Hilarium contrà Pelagianos.

Sanctus Fulgentius.

Proindè memoratus Dei Pontifex Augustinus turrim fortitudinis ipsam gratiam tenens, & exindè cuncta hostilium machinamenta telorum cœlestis juvaminis virtute confringens, non solùm ipse de hoste victoriam referens triumphavit, quin etiam posteris certandi, & vincendi ordinem, si quandò victa pravitas recidivo ausu infandum caput erigere niteretùr, ostendit. *Lib. 2. de Verit. præd. & grat. cap. 18.*

V I I.

Censores.

Absit, ut ego Augustino præponendum aliquem putem eorum, qui successerunt, sed ne æquandum quidèm. At multùm interest, utrum dicas, collata in eum esse scientiæ dona longè plura, quàm cæteris, an omnia. Item utrùm successuris omnibus citrà comparationem pauciora servata esse, an nulla, ut crimen sit, quòd alii radium quendam videre se putant ex Augustini Sole non emissum. Et alibi: *Quæ plerique non videntur satis advertisse, dum Molinæ audaciam exaggerant indicantis, aliquid lucis defuisse Augustino in conciliandâ cum creatâ libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficaciâ.*

Sanctus Augustinus.

Non improbo humilitatem tuam, imò verò etiam laudo, quòd honorasti Doctorem tuum, nec hominem, sed ipsam, quæ tibi per illum loqui dignata est, veritatem, si tamen potueris demonstrare, quid per illum veritatis acceperis. Vellem itaque rescriptis tuis, quid te docuerit, me doceres; Absit enim ut erubescam à Presbytero discere. Lib. 2. de Orig. animæ cap. 1.

Sanctus Thomas Villanovanus.

Si Sapientia lux est, quis in Ecclesiâ Dei ita lucet, ut Augustinus? A Sole omnia astra lucent, ab Augustino omnes, qui post ipsum fuerunt, Doctores Sapientiæ lumen accipiunt. *Serm. 1. de Sancto Augustino. Et Beatus Jordanus de Saxoniâ Serm. 13.* Undè etiam de Augustino potest exponi illud Job. 14. *Qui claudit stellas, quasi sub signaculo*, quia in ipso in scrinio sui pectoris, quasi tota sapientia fuit reclusa, quæ, quasi aperto sigillo, eructatione suæ doctrinæ ore, & manu fuit mundo pandita, & reserata. Undè ipse dicitur, claudere stellas, id est, omnium aliorum Doctorum doctrinas in suo pectore, quasi sub signaculo ad modum, quo liber, vel litera clauditur sigillo.

V I I I.

Censores.

Quæ Augustini *doctrina plurimos ex fidelibus præsertim ex iis, qui in Galliâ morabantur non solùm indoctos, sed etiam doctissimos viros, atque in Episcopali dignitate constitutos, mirum in modum turbavit, ne dicam illius occasione salutem eorum fuisse periclitatam. Ne enim ejusmodi doctrinæ adhærerent, hæresi potiùs Pelagianæ ex parte assentiendum putabant.*

Sanctus Augustinus.

Itaque dilectissimi, ne vos conturbet hujus quæstionis obscuritas; moneo vos primùm, ut de iis, quæ intelligitis, agatis Deo gratias, quicquid est autem, quò pervenire nondum potest vestræ mentis intentio, pacem inter vos, & charitatem servantes à Domino, ut intelligatis, orate. Et donec vos ipse perducat ad ea, quæ nondum intelligitis, ibi ambulate, quò pervenire potuistis. Lib. de Grat. & Lib. arb. cap. 1. Vide cap. 16. de Dono persever.

Ecclesia Lugdunensis.

Augustinus nec tantâ perturbatione, & permotione fidelium ab intentione veracissimæ, & fidelissimæ doctrinæ suæ frangi potuit, aut revocari; sed magis eos & scriptis suis inquantum potuit admonuit, & instruxit, & orationibus apud Deum profusis fideliter adjuvit, ut intelligerent, & agnoscerent, quàm necessariò, & quàm salubriter propter commendationem divinæ gratiæ ejusdem prædestinationis veritas omninò & credenda, & prædicanda esset. *Lib. de tribus Epist. cap. 35. Tomo 9. Bibl. Patrum part. 1. pag. 1009.*

IX.

Censores.

Interìm verò dum sub ea quasi caligine Divus Augustinus ad hoc non attendit, arbitratus primo aspectu, cum suâ de prædestinatione opinione esse conjunctum &c.

Sanctus Augustinus.

Adhùc quippè in quæstione caligant de Prædestinatione Sanctorum. Loquens de Semipelagianis Libro de Prædest. Sanctorum cap. 1.

Sanctus Paulinus.

O lucerna dignè suprà candelabrum Ecclesiæ posita, quæ latè Catholicis urbibus de septiformi lino pastum oleo lætitiæ lumen effundens, densas licèt hæreticorum caligines discutis, & lucem veritatis à confusione tenebrarum splendore clarifici sermonis enubilas! *Epist. 31. ad Augustinum in ejusdem commendationem.*

X.

Censores.

Prætereà hæc sententia, nempè Augûstini de prædestinatione, *occasionem præbet hominibus despondendi animo, ne dicam, desperandi, segniùs operandi, obtendendi excusationes, atque eâ de causâ minùs hominum animos ergà Creatorem diligendum, ac colendum excitare videatur. Certè non video, quanam ratione patentissima libertas arbitrii nostri, quam experimur, quæque tam apertè in Scripturis Sacris traditur, cum divinâ prædestinatione ita explicatâ cohærere valeat.*

Sanctus Augustinus.

Ego autem nolo exaggerare meis verbis, sed illis cogitandum potiùs relinquo, ut videant, quale sit, quod sibi persuaserunt, prædicatione prædestinationis audientibus plus desperationis, quàm exhortationis afferri, hoc est enim dicere, tunc de suâ salute hominem desperare, quando spem suam non in se ipso, sed in Deo didicerit ponere, cum Propheta clamet: Maledictus omnis, qui spem ponit in homine. Lib. de Dono persever. cap. 17. Jer. 17. 15.

Sanctus Prosper.

Hoc propositum vocationis Dei, quo vel ante mundi initium, vel in ipsâ conditione generis humani eligendorum, & rejiciendorum dicitur facta discretio &c. & lapsis curam resurgendi adimere, & sanctis occasionem teporis afferre. *Item:* Removeri itaque omnem industriam, tollique virtutes, si Dei constitutio humanas præveniat voluntates, & sub hoc prædestinationis nomine fatalem quandam induci necessitatem. *Ita Semipelagianos sentire scribit ad Augustinum.*

XI.

Censores.

Unum tamen è difficillimis ab Augustino, & ab aliis fuit semper judicatum, veram invenire rationem, & modum, qui difficultates omnes pelleret, & humanum intellectum pacatum omninò redderet super cohærentiâ libertatis arbitrii cum divinâ gratiâ, præscientiâ, & prædestinatione. Ac quamvis hi hæretici, qui vel divinæ gratiæ, vel libertati arbitrii præjudicium afferre moliti sunt, ex Scripturis Sanctis, principiisque fidei efficaciter sint expugnati, haud tamen scio, an explicatâ penitùs, & abundè redditâ ratione integrâ conciliandi libertatem arbitrii cùm illis tribus, & hæreticis aditus, quo faciliùs ad pacem, unitatemque Ecclesiæ redirent, sit patefactus, & concertationes, quæ antè mille annos inter viros Catholicos obortæ sunt, quantum par est, sint compositæ.

Sanctus Augustinus.

Sed primùm secundùm auctoritatem Scripturarum Sanctarum, utrùm se ita fides habeat, demonstrandum est. Deindè si voluerit, & adjuverit Deus, istis garrulis ratiocinatoribus elatioribus, quàm capacioribus, atque ideò morbo periculosiore laborantibus, sic fortassè serviemus, ut inveniant aliquid, undè dubitare non possint. Lib. 1. de Trinit. cap. 2.

Quoniam vos aliquandò contrà evidentissimam auctoritatem ratio humana delectat, proferre ipsam regulam rationis vestræ. Serm. 14. de Verb. Apost.

Sanctus Innocentius Papa.

Sanctæ fraternitatis vestræ literas plenas fidei, totoque Catholicæ religionis vigore firmatas à vobis missas, & Conciliis vestris per fratrem, & Coepiscopum nostrum Julium pergrato suscepimus animo, quia earum tenor, omnisque contentio in consideratione quotidianæ gratiæ Dei, & in eorum correctione, qui contrà sentiunt, integrâ ratione consistit, ut & illis omnem tollere possit errorem, & idoneo dato quovis nostræ legis exemplo, quem sequi debeant, dignum possint præbere Doctorem. *Ia Epistolâ ad Sanctum Augustinum, quæ est 96. inter Augustinianas.*

XII.

Censores.

Expositiones aliæ Augustini ad locum Pauli (nempè Deus vult omnes homines salvos fieri. *Timoth. 2.*) *præter Damasceni, & communem Patrum expositionem, omnes vel primo aspectu peregrinæ, & extortæ apparent.*

Sanctus Augustinus.

Manifestum est eos, qui huic resistunt tam perspicuæ veritati, non intelligere omninò, quâ loquutione sit dictum, quod omnes homines vult Deus salvos fieri, *cùm tam multi salvi non fiant, non quia ipsi, sed quia Deus non vult, quod sinè ullâ caligine manifestatur in parvulis; sed sicut illud, quod dictum est:* Omnes in Christo vivificabuntur, *cùm tam multi æternâ morte puniantur, ideò dictum est, quia omnes quicunque vitam æternam percipiunt, non percipiunt nisi in Christo; ita quod dictum est:* Omnes homines vult Deus salvos fieri, *ideò dictum est, quia omnes, qui salvi fiunt, nisi ipso volente non fiunt, & si quo alio modo illa verba Apostolica intelligi possunt, ut tamen huic apertissimæ veritati, in quâ videmus tam multos volentibus hominibus, sed Deo nolente salvos non fieri, contraria esse non possint.* Epist. 107. ad Vitalem. Item cap. 103. Enchir. & cap. 14. de Correpl. & Grat. 1. Cor. 15.

XIII.

Censores.

Frustrà noluit Augustinus concedere hanc voluntatem Dei circà omnium salutem, & locum illum Pauli nullo ex tribus modis rectè exposuit.

XIV.

Censores.

Tres, quatuorve ex Augustino commemorati sunt à nobis modi exponendi verba illa (Deus vult omnes homines salvos fieri) *cum illius opinionem exponeremus, qui mihi quidem ad eludendum magis, quàm recti, & solidi videri solent.*

Ecclesia

Ecclesia Lugdunensis.

Sensus illorum verborum Apostoli, quibus ait (*qui vult omnes homines salvos fieri*) etiam nos superiùs commemoravimus, & fideliter posse accipi diximus, si tamen & ille sensus Beati Augustini, quem ille juxtà alterius divinæ Scripturæ auctoritatem diligenter inquirit, & multis, ac veracibus modis exponit, pariter recipiatur. Nec propter istum ille damnetur, sed potiùs utrique sensui propter veracem, & piam Patrum auctoritatem fideliter obediatur. *In Lib. de tribus Epist. cap. 26. Idem habet cap. 24. Sanctus Bonaventura ait:* Expositiones Augustini Doctoris egregii super illud 1. ad Timoth. 2. *Deus vult, omnes homines salvos fieri*, bonæ sunt 1. sent. dist. 46. q. 1. art. 1.

X V.

Censores.

Undè cessat objectio, quam sæpiùs Augustinus repetit, quæque in causa fuit, ut testimonium Pauli non de omnibus universim hominibus exponeret, sed ad tres illas expositiones confugeret. Sæpè enim objicit, pueros in uteris maternis interdùm perire antè baptismum, neque tamen per pueros, neque per parentes, neque per ministros stare, qui percuperent eis subvenire, & remedium baptismi ad salutem adhibere, nec tamen possunt.

Sanctus Augustinus.

Quid de illis dicis, qui in utero moriuntur? O angustia! Serm. 7. de Verb. Apost. Idem Epist. 105. ad Sixtum. *Et cur providentia Dei, cui nostri capilli numerati sunt, sinè cujus voluntate non cadit passer in terram, quæ nec fato premitur, nec fortuitis casibus impeditur, nec ullâ iniquitate corrumpitur, ut renascantur ad hæreditatem cœlestem, non consulit omnibus parvulis filiorum suorum, & nonnullis consulit etiam parvulis impiorum?*

Sanctus Fulgentius.

Ubi enim duorum parvulorum nec in actibus aliqua sunt merita, nec in origine dissimilis causa, manifestum quidèm nobis est, quòd ambo fuerint originalis peccati vinculis obligati, occultum verò cur non ambo fuerint absoluti. Sciamus igitur imperscrutabile nobis esse, cur, uno derelicto, alterum Deus ab illâ perditionis massâ gratis eripiat &c. Dicet aliquis, cur non ambobus largitus est Dominus gratuitam misericordiam, cùm unus ambos reatus obstrinxerit? Cui salvâ imperscrutabili altitudine judiciorum Dei, respondemus, ideò non utrumque liberatum, vel utrumque damnatum, quia Dominus, qui malum nec velle potest aliquandò, nec facere, ab uno justâ severitate debitum præcepit exigi, alteri verò jussit gratuitâ bonitate dimitti. *Lib. 1. de Verit. prædest. & gratiæ cap. 13. Idem docet Sanctus Prosper contrà Ingratos cap. 31.*

X V I.

Censores.

Appellare cognitiones illas rerum in Verbo, & in proprio genere diem, multiplicareque eâ ratione dies comparatione diversorum objectorum, est uti vocabulis ad libitum, & præter omnium sensum, & opinionem; nec ullam verisimilitudinem habet, Moysem cum populo rudi in eâ significatione fuisse loquutum, quam vix ullus potuit excogitare, excogitatamque sibi persuadere. Quarè exponere in eo sensu Scripturas, est sanè earum auctoritatem enervare, & (si in impugnandâ Sanctissimi, Eminentissimique Doctoris de Ecclesiâ, & Sacrâ Theologiâ quàm meritissimi sententiâ, fas est ita loqui) ludibrio fortè eam coràm infidelibus exponere. Meritò ergo sententia Augustini ab aliis Patribus, & Doctoribus communiter reprobatur.

Sanctus Augustinus.

Quisquis ergo non eam, quam pro nostro modulo vel indagare, vel putare potuimus, sed aliam requirit in illorum dierum enumeratione sententiam, quæ non in prophetiâ figuratè, sed in hac creaturarum conditione propriè, meliùsque possit intelligi, quærat, & divinitùs adjutus inveniat. Fieri enim potest, ut etiam ego aliam his divinæ Scripturæ verbis congruentiorem fortassis inveniam. Neque enim ita hanc confirmo, ut aliam, quæ præponenda sit, inveniri non posse contendam. Lib. 4. de Gen. ad lit. cap. 28. *Cum his autem, qui cuncta illa, quæ vera sunt, falsa esse non dicunt, honorantes, & in culmine sequendæ auctoritatis nobiscum constituentes illam per Sanctum Moysem editam Sanctam Scripturam tuam, & tamen nobis aliquid contradicunt, ita loquor: Tu esto Deus noster arbiter inter confessiones meas, & contradictiones eorum.* Lib. 12. Conf. cap. 16.

Sanctus Thomas.

Harum igitur expositionum prima, *scilicet Augustini*, est subtilior, magìs ab irrisione infidelium Scripturas defendens. Secunda verò, *scilicet aliorum Sanctorum*, est planior, & magis verbis literæ quantùm ad superficiem consona, quia tamen neutra earum à veritate fidei discordat, & utrumque sensum circunstantia literæ patitur, ideò ne neutri harum expositionum præjudicetur, utramque opinionem sustinentes, utriusque rationibus respondendum est. *In Quæst. disp. q. 4. de Mat. informis Creat. art. 2.*

X V I I.

Censores.

Temerè affirmabimus, auxilium sufficiens aliquibus denegari, atque ab Augustino, aliisque idem sentientibus petere possumus, undenam hujus voluntatis Dei certiores facti fuerint?

Sanctus Augustinus.

Quid responsurus sum? Auditurus es Augustinum, qui non audisti Apostolum dicentem: O homo, tu quis es, qui respondeas Deo? *Duo parvuli nati sunt, si debitum quæras, ambo tenent massam perditionis &c. Sed habet figulus luti potestatem ex eâdem massâ facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam. Disputare vis mecum? Imò mirare mecum, & exclama mecum:* O altitudo divitiarum. Serm. 11. de Verb. Apost. Rom. 11. 33.

Rom. 9 20.

Sanctus Prosper.

Eo ipso tempore, quo ad omnes gentes prædicatio Evangelii mittebatur, quædam loca Apostolis adire prohibebatur ab eo, qui *vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Multis utique in illâ retardatis, atque aversis Evangelii morâ sinè agnitione veritatis, & sinè regenerationis consecratione morituris. Dicat ergo Scriptura, quod gestum est: *Transeuntes autem*, inquit,

Phrygiam, & Galatiæ regionem petiti sunt à Sancto Spiritu loqui verbum in Asiâ. Cùm venissent autem in Mysiam, tentabant ire in Bythiniam, & non permisit illos Spiritus Jesu &c. In Epist. ad Rufinum. Idem docet in cap. 11. contrà Ingratos.

——— Dic undè probes, quòd gratia Christi
Nullum omninò hominem de cunctis, qui generantur,
Prætereat, cui non regnum, vitamque beatam
Impertire velit? nec enim vel tempore nostro
Omnibus in terris jam certum est insinuatum
Christi Evangelium, ne dicam exordia doni
Non potuisse simul toto decurrere Mundo.

Lege Epistolam Synodicam Patrum Africanorum cap. 9.

XVIII.

Censores.

Fateor sanè, suspecta mihi esse testimonia Prosperi, & Fulgentii, quòd diligentissimi, & exactissimi Augustini discipuli sint.

Sanctus Augustinus.

Nunc in familiarissimis meis similiter non sentientibus me jam vulneratis, torquetisque sentientem. Lib. de Duabus Animabus cap. 14.

Sanctus Prudentius.

Hujus rei testis est Sanctus Antistes Fulgentius, qui super hoc &c. certè si nulla nobis alia aut auctoritatis, aut ratio suppeditaret, solus ille nobis in hujus sermonis intelligentiâ sufficere poterat, cujus doctrina, atque scientia tanto in Catholicâ Ecclesiâ honore, & amore convaluit, ut de illius scriptis nullus unquàm dubitaverit, nullus derogaverit &c. Testis est etiam Sanctus Prosper vir in omni literarum eruditione doctissimus, ac facundissimus, qui Gallorum, aliorumque sequacium impudentiis, & libris fideliter editis, & Romani Pontificis edicto suâ instantiâ impetrato propugnator fortissimus, ac fidelissimus obviavit. Proindè impudentior cæteris tui similibus comprobaris, qui cùm eorum venerabilia scripta legeris, quippiam secùs ausus es mussitare. *Lib. de Prædest. cap. 11.*

XIX.

Censores.

Verùm opinio Augustini hoc modo intellecta, Theologis Scholasticis jam non probatur, & meritò, ex eâ enim cogimur incidere in sententiam Pelagii.

Iidem alibi.

Contrà Augustinum parùm modestè loquitur Catharinus, & in illius sententiam suo modo intellectam procaciter fertur. Item: *In hoc turpissimè certe Catharinus lapsus est, quòd non intelligens mentem Augustini, ipsum impudenter impugnat, & reprobat.*

Sanctus Augustinus.

Quomodò sperem, te auditurum esse, quod dico, qui tam in proximo non audis ipse, quod dicis, dum tibi continuò contradicis? *Lib. 2. contrà Cresconium cap. 12. tom. 7.*

XX.

Censores.

Mihi in hac parte non probatur doctrina Beati Augustini &c. sed existimo aliter philosophandum de donis, quæ in Adamo perdidimus.

Sanctus Augustinus.

Si autem hoc adjutorium vel Angelo, vel homini quùm primùm facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sinè divinò adjutorio posset manere, si vellet, non utique suâ culpâ cecidissent: adjutorium quippè defuisset, sinè quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est. Lib. de Correpr. & Grat. cap. 11.

Sanctus Innocentius Papa.

Liberum enim arbitrium ille, *nempè homo primus*, perpessus dum suis inconsultiùs utitur bonis, cadens in prævaricationis profunda demersus est, & nihil quemadmodùm exindè exurgere posset, invenit, suâque in æternum libertate deceptus, hujus ruinâ jacuisset oppressus, nisi eum post Christi pro suâ gratiâ relevasset adventus &c. *In Epist. ad Patres Concilii Carthaginensis.*

XXI.

Censores.

Augustinus argumentis victus novam prædestinationis formam invexit post lapsum hominis non fluxam quoad eventum, & inconstantem, quippè ex libero arbitrio, sed ex gratiâ certam potiùs, & ratam.

Sanctus Augustinus.

Didicimus enim, singulas quasque hæreses intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contrà quas diligentiùs defenderetur Scriptura divina, quàm si nulla talis necessitas cogeret. Quid autem coegit loca Scripturarum, quibus prædestinatio commendata est, copiosiùs, & enucleatius isto nostro labore defendi, nisi quòd Pelagiani dicunt, Gratiam Dei secùndùm merita nostra dari? Lib. de Dono persev. cap. 20.

XXII.

Censores.

Augustinus primus, quòd sciam, inter antiquos in veteri spatio novam semitam invenit, nova impressit vestigia.

Sanctus Augustinus.

Ac per hoc prædestinationis hujus fidem, quæ contrà novos hæreticos novâ sollicitudine nunc defenditur, nunquàm Ecclesia Christi non habuit. Ibid. in fine cap. 23.

Sanctus Fulgentius.

Nos itaque charissime hæc interìm pauca de libris Sancti Augustini, & de responsionibus Prosperi ad hoc maluimus huic libello inserere, ut cuncti noverint, quid debeant de prædestinatione Sanctorum, impiorumque sentire, simulque ut appareat, ejusdem Beati Augustini dictis tenorem sententiæ nostræ convenire. *Lib. 1. ad Meninum cap. 30.*

XXIII.

Censores.

Nempè asserendum est, quamvis Beati Augustini, Beati Fulgentii, & sequacium sententia de obduratione Pharaonis videatur dura, minùsque conformis divinæ benignitati, & idcircò nobis non placeat, tamen non esse asperiore censurâ percellendam.

Sanctus Augustinus.

Dicit enim Scriptura ad Pharaonem: Qui ad hoc te excitavi, ut ostendam in te potentiam meam &c. *Ergo* cujus vult miseretur, & quem vult obdurat. *Hoc facit apud quem non est iniquitas. Miseretur itaque gratuito dono, obdurat autem justissimo merito.* Epist. 105. ad Sixtum.

Ecclesia Lugdunensis.

Beatus quoque Antistes, & gloriosus Confessor Fulgentius de hac judicii in utramque partem præscientiâ, & prædestinatione egregium librum scripsit, qui sicut & cætera ejus admiranda, & veneranda scripta semper ab Ecclesiâ fideliter receptus, & inter scriptores Ecclesiasticos laudabiliter annumeratus est, & nunc nescimus, quâ ratione, imò infidelitate, & contentione simùl cum Beato Augustino abjicitur, & ab iis, qui Catholici videri volunt tales, ac tanti viri Dei iniquissimè injuriati, & spreti velut quisquiliæ, & purgamenta vilissima conculcantur, & est nimis mirabile, imò horribile, quomodò ut suis adinventionibus, & ineptiis credatur, exigant, cùm ipsi beatissimos Patres, & illustrissimos Doctores Ecclesiæ abjecerint. *Lib. de tribus Epist. cap.* 8.

XXIV.

Censores.

Non omnes Augustini sententiam de prædestinatione probant, horrida multis videtur, & aspera.

Sanctus Augustinus.

Nimiæ igitur contentionis est prædestinationi contradicere, vel de prædestinatione dubitare. Lib. de Dono persever. in fine cap. 21.

Sanctus Amolo Archiepiscopus Lugdunensis.

Sed jam audiamus Beatum Augustinum, quomodò & ipse post Apostolum præcipuus prædestinationis, & gratiæ prædicator hortetur fideles ad studia pietatis, & instantiam orationis, ut mereantur accipere præmium vocationis. *In fragmento Epist. ad Hincmarum.*

XXV.

Censores.

De auctoritate cùm agitur, Augustinum sic amemus, ut eos non audiamus, qui illum suprà quàm par est, extollere student.

Sanctus Augustinus.

Tantùmque mihi tributum est, ut ubicunque me præsente loqui opus esset ad populum, rarissimè tacere, atque alios audire permitterer. In procemio lib. Retract.

Hilarius Arelatensis.

Quicquid pro eâ gratiâ, quam in te pusilli cum magnis defendimus, volueris, aut valueris, gratissimè accipiemus tanquàm à nobis charissimâ, & reverendissimâ auctoritate decretum. *In Epist. ad August.* Molestè ferunt, quòd de his, quæ adversùm excellentissimæ auctoritatis virum inter multas collationes asseruere, resistimus. *Prosper in Epistola ad Rufinum.*

XXVI.

Censores.

Quid enim vehementiùs urgebant, qui Fausti libris infesti erant, quàm quod Petrus Diaconus, cæterique cum eo in Epistolâ suâ criminantur, contrà prædestinationis illos sententiam scriptos esse? Quid hoc autem ad Augustinum? Nam contrà prædestinationis sententiam scriptos à se Faustus non abnuebat, sed contrà illam duntaxat, quæ vel fatum asserat, vel liberum arbitrium neget, quorum utrumque ab Augustini sensu non abhorrere non inficias ierint ipsi.

Sanctus Augustinus.

Hæc est prædestinatio manifesta, & certa Sanctorum, quam posteà diligentiùs, & operiosiùs, cùm jam contrà Pelagianos disputaremus, defendere necessitas compulit &c. Lib. de Dono persev. cap. 20.

Faustus Rhegiensis.

Si ergo unus ad vitam, alter ad perditionem, ut asserunt, deputatus est, sicut quidam Sanctorum dixit, non judicandi nascimur, sed judicati. Lib. 1. de Grat. & Lib. arb. cap. 4.

Vasquez.

Intelligit certè Augustinum. 1. p. d. 89. n. 6.

Beatus Lupus Abbas Ferrariensis.

Reverendissimus Papa Gelasius cum septuaginta Episcopis viris eruditissimis statuens, qui Scriptores essent, vel non essent recipiendi, post approbationem Augustini, & amplissimas laudes Hieronymi, memoratum Faustum ab auctoritate his verbis removit: *Opuscula Fausti Regensis Galli apocrypha.* Nos igitur incorruptum Sanctarum Scripturarum sequentes intellectum, & Apostolicæ Sedis gravitatem suspicientes quid aliud dicamus? nisi taceat Faustus, & similiter sentientes, loquantur cum suis consortibus Hieronymus, & Augustinus, scilicèt illius proverbii recordantes: Conticescant ranæ, dum cœlum tonat. *In Collect. de tribus quæstionibus quæst.* 3.

XXVII.

Censores.

Jam pridèm disputari in utramque partem cœpit in scholis quæstio de prædestinatione, neque pro aliquo præjudicio valere ad hanc controversiam credita est auctoritas Augustini.

Sanctus Augustinus.

Ipsa est igitur prædestinatio Sanctorum, quæ in Sancto Sanctorum maximè claruit, quam negare quis potest rectè intelligentium eloquia veritatis? Lib. de Præd. Sanctor. cap. 15.

XXVIII.

Censores.

Sententiam de gratuitâ electione ad gloriam amplexus Augustinus suffragatores habuit complures posteros, neque tamen aut illius auctoritas, aut illorum consensus à contrariâ

Sanctus Augustinus.

Hoc scio, neminem contrà istam prædestinationem, quàm secundùm Scripturas sanctas defendimus, nisi errando disputare potuisse. Lib. de Dono pers. cap. 19.

Nullum

à contrariâ sequendâ, tuendâque retardavit insignes aliquos pietate, & doctrinâ Theologos, quorum tantùm valuit exemplum, ut hoc tempore communiter, & promiscuè adhibeatur in Scholis, & ut initia habent, paulatim obducta alia, verum potitura videatur.

Nullum est, inquam, illustrius prædestinationis exemplum, quàm ipse mediator. Quisquis fidelis vult eam benè intelligere, attendat ipsum, atque in illo inveniat, & se ipsum. Ibidem cap. 24.

Sanctus Prudentius Episcopus.

Cùm aliqui Gallorum; sicut quidam de eis ait, quòd eorum semper sint repentina consilia, nequaquàm prædestinationem perditorum reprehenderent, sed Sanctorum prædestinationem novo colludio derogare maluerint, quorum insanæ præsumptioni memorabilis idem Augustinus Doctor eximius, petentibus Prospero, & Hilario, orthodoxè respondens, duos libros, alterum de Prædestinatione Sanctorum, alterum de Dono perseverantiæ plenissimè, fidelissimèque confecit, in quibus perpauca de prædestinatis ad interitum, quàm plura verò de prædestinatis ad gloriam verissimè disseruit. *In Epist. ad Hincmarum, & Pardulum.*

XXIX.

Censores.

Postremò ne longum faciam, illud suscepisse Tridentinum Concilium videtur, ut cùm novorum hæreticorum, qui Augustini doctrinâ ad erroris sui patrocinium abutebantur, insaniæ occurrere vellet, nonnullis necessariò additis illam faceret Catholicam.

Sanctus Augustinus.

Multa diximus, & fortassè jam dudùm potuimus persuadere, quæ volumus, & adhuc tam bonis ingeniis sic loquimur, quasi obtusis, quibus & quod nimium est, non est satis. Lib. de Prædest. Sanctor. cap. 20. in fine.

Sanctus Rhemigius cum suâ Ecclesiâ Lugdunensi.

Mirificè priùs laudato Sancto Augustino ait: Sanctorum, atque Orthodoxorum Patrum de libero arbitrio plenissimis, & clarissimis definitionibus nec addendum aliquid fuerat, nec subtrahendum, quia & quod fidei Catholicæ necessarium est plenissimè continent, & si quid indè subtrahatur, veritatis integritas violatur. *Lib. de tenendâ verit. Sacræ Scripturæ cap. 4. Tomo 9. Biblioth. Patr.*

XXX.

Censores.

Non enim pauca, neque contemnenda sunt Augustini dogmata, quæ vel Ecclesiæ universæ, vel Theologorum aut omnium, aut multorum, nec infimi subsellii reprobantur.

Sanctus Augustinus.

Nec trepidus ero ad proferendam sententiam meam, in quâ magis amabo inspici à rectis, quàm timebo morderi à perversis. Gratanter enim suscipit oculum columbinum pulcherrima, & modestissima charitas, dentem autem caninum vel evitat cautissima humilitas, vel retundit solidissima veritas. Magisque optabo, à quolibet reprehendi, quàm sivè ab errante, sivè ab adulante laudari. Nullus enim reprehensor formidandus est amatori veritatis. Etenim aut inimicus reprehensurus est, aut amicus: Si ergo inimicus insultat, ferendus est; Amicus autem, si errat, docendus: si docet, audiendus &c. Lib. 2. de Trinit. in procemio.

XXXI.

Censores.

Augustini, & aliorum Patrum, quos cum eo nominavit, approbavitque sancta Synodus, non pauca, neque levia errata circumferuntur, quæ profectò, neque Catholica sunt, neque haberi Synodus ulla Oecumenica voluit.

Sanctus Prudentius Episcopus.

Si enim *Sancti Augustini doctrinam* adversam fidei Orthodoxæ in quoquam conspiceret, nequaquàm eam Romanæ Ecclesiæ Antistes venerabilis Innocentius cum totius Orbis Episcopis suscepisset, neque prædictum memorabilem suarum Epistolarum communiter, privatimque officiis affecisset, neque successor ejus Zosimus eodem tramite cucurrisset, neque Bonifacius ejusdem Apostolicæ Sedis Præsul Epistolas Pelagianorum sibi delatas ei ad respondendum misisset, aut responsionem ejus quatuor libris editam probabiliter, atque honorabiliter suscepisset. Cœlestinus quoque memoratæ Urbis Episcopus quid contrà Gallorum insaniam super eo, ejusque doctrinâ senserit ex auctoritate Apostolicâ decretorum suorum scita declarant, quæ ita se habent &c. *Ubi recitat elogium Sancto Augustino delatum. In Epistolâ ad Hincmarum, & Pardulum.*

XXXII.

Censores.

Quænam Concilia, quæve Pontificum Romanorum edicta Augustini de prædestinatione, ac reprobatione sententiam, quatenùs æternam salutem respiciunt, pari cum his, quæ de gratiâ docuit, gradu auctoritatis adsciscunt, ut in fidei dogmata transierint?

Sanctus Augustinus.

Ac per hoc prædestinationis hujus fidem, quæ contrà novos hæreticos novâ sollicitudine nunc defenditur, nunquàm Ecclesia Christi non habuit. Lib. de Dono persev. cap. 23.

Sanctus Prosper.

Agnoscant calumniatores, superfluò sese objicere, quòd his libris, *nempè postremis Sancti Augustini ad Prosperum, & Hilarium, ubi fusè agit de Prædestinatione*, non speciale, neque discretum testimonium sit perhibitum; quorum in cunctis voluminibus norma laudatur. Apostolica enim Sedes, quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod judicio jungit, laude non separat. *Contrà Coll. c. 42.*

XXXIII.

Censores.

Quibus verbis additis rigidum illud, ac nimis severum Augustini sensum, ut quidèm nonnullis visum esse noverant, scilicet Tridentini Patres, *decretum* Nullum esse opus bonum nisi ex gratiâ Christi, *prudenti cautione moderati sunt.*

Sanctus Augustinus.

Non sic est adjutorium Dei, non sic est adjutorium Christi, non sic est adjutorium Spiritûs sancti. Item: *Si defuerit, nihil boni agere poteris, agis quidèm illo non adjuvante liberâ voluntate, sed malè. Ad hoc idonea est voluntas tua quæ vocatur libera, & malè agendo sit damnabilis ancilla.* Serm. 13. de Verb. Apost.

XXXIII.

Sancti Patres Africani in Sardiniâ exules.

Antè largitatem quippè gratiæ est in homine quidèm liberum arbitrium, sed non bonum, quia non illuminatum. Proindè nisi gratia detur, bonum ipsum arbitrium non habetur. Sic nanque est liberum hominis arbitrium absque dono gratiæ, sicut est oculus sinè luce, nam & oculus ad videndum factus est, sed nisi lumen acceperit, non videbit. *In Epistolâ Synodicâ cap. 5. Tomo 6. Biblioth. Patrum part. 1.* Nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum. *Synodus Arausicana can. 22. Quæ est sententia exscripta ex tract. 5. Sancti Patris in Joannem.*

XXXIV.

Censores.

Ridiculi Sancti Augustini *adoratores ubique dicunt, illum esse fidelissimum antiquitatis testem, ut loquitur Calvinus, primum Ecclesiæ oraculum, Principem Patrum, & omnium Doctorum subtilissimum.*

Sanctus Augustinus.

At ego ubicunque sis, ubicunque legere ista poteris; te antè istos in tuo corde constitui, quos non amicos meos, & inimicos tuos aliquâ in meam partem gratiâ propendentes, aliquo abs te merito tuæ offensionis aversos, & ob hoc tibi adversos in hac nostrâ disputatione constitui cognitores &c. Lib. 2. contrà Jul. cap. 10.

Sanctus Hieronymus, atque alii Patres.

Hieronymus Epist. 25. inter Augustinianas ita Augustinum alloquitur. Macte virtute in orbe celebraris, Catholici te conditorem antiquæ rursum fidei venerantur, atque suspiciunt. *Audax Episcopus Epist. 139. inquit:* Thesaurum sapientiæ desideravi, sed minùs accepi, quàm volui, licèt minùs non debet dici, sed munus, quod Oraculum legis contulerit Augustinus, sacrator justitiæ, instaurator spiritalis gloriæ; dispensator salutis æternæ. *Sixtus IV. in Bullario August.* Augustinus inter intemeratæ Ecclesiæ Doctores præcipuus, & subtilissimus Evangelii, ac sacrarum literarum perscrutator.

XXXV.

Censores.

At æqui admiratores docent, Sanctum Augustinum nunquàm adeò vagam, & indeterminatam in Ecclesiâ auctoritatem obtinuisse, ut Catholici sese omnibus ejus opinionibus cœcis oculis submittere teneantur, & illæ absque temeritate, & errore impugnari non possint.

Sanctus Augustinus.

Vos autem & tam cauti, & tam turbulenti, & tam novi nemini dubium est, quin nihil dignum auctoritate præferatis. Lib. de Utilitate credendi cap. 14.

Sanctus Hieronymus.

Mihi autem decretum est te amare, te suspicere, colere, mirari, tuaque dicta quasi mea defendere. Certè & in dialogo, quem nuper edidi, tuæ beatitudinis, ut dignum fuerat, recordatus sum. *Epistolâ 30. ad Sanctum Augustinum inter Augustinianas.* Nolo autem, Sanctitas tua sic me arbitretur hæc scribere, quasi de iis, quæ nunc edidisti, ego dubitem. *Hilarius in Epistolâ ad Augustinum.*

XXXVI.

Censores.

Sanctum Augustinum *veneramur, ut decet, sed non pecudum more, & sinè ratione, cum ipso profitemur, quòd minùs illum amamus, quàm veritatem.*

Sanctus Augustinus.

In hoc te planè laudo, quòd veritatem etsi nunquàm percepisti, certè quam putasti, homini prætulisti, ideò quidèm temerè, quia existimasti scire te, quod nescis, sed ideò liberè, quia personam non veritus, elegisti aperire, quod sentis. Lib. 4. de Orig. animæ cap. 1.

Sanctus Alipius Tagastensis.

Habemus Ducem *Augustinum*, qui nos in ipsa veritatis arcana, Deo jam monstrante, perducat. *Lib. 3. Aug. contr. Academ. in fine. Rupertus Abbas lib. 7. de Oper. Spiritus Sancti cap. 19.* Iste est Augustinus columna, & firmamentum veritatis. *Prosper in Epistolâ ad Rufinum: Augustinum* abundantissimè spiritus veritatis implevit.

XXXVII.

Censores.

Contendimus, ipsius arma omni ex parte inexpugnabilia non esse, sint licèt illustria.

Sanctus Augustinus.

Nempè cum arma tua vana quidèm, & obtusa jactanter ventilas. Lib. 5. contrà Jul. cap. 9.

Sanctus Paulinus.

Ideoque cùm hoc Pentateucho tuo contrà Manichæos me satìs armaveris, si qua in alios quoque hostes Catholicæ fidei munimina comparasti, quia hostis noster, cui mille nocendi artes, tam variis expugnandus est telis, quàm oppugnat insidiis, quæso promere mihi de armamentario tuo, & conferre non abnuas arma justitiæ. *Epistolâ 31. apud Sanctum Augustinum.* Utpotè inter multa Dei dona, quibus illum abundantissimè Spiritus veritatis implevit, habens etiam hanc scientiæ, & Sapientiæ ex Dei charitate virtutem, ut non solùm istam adhuc in sitis detruncationibus palpitantem, sed etiam multas priùs hæreses invicto verbi gladio debellaret. *Sanctus Prosper ad Rufinum. Joannes XXII. ait:* Augustinus &c. Catholicæ fidei veritatem in lucem produxit, eduxit in publicum, firmis, ac invictis rationibus solidavit.

XXXVIII.

Censores.

Neque eum in sententiarum suarum, & fundamentorum, quibus eas confirmat, delectu adeò felicem esse (ut demonstrabo, si mihi illud injunctum fuerit) quin mentibus nostris plenissimam ipsius doctrinæ non consentiendi, imò oppositam partem tuendi libertatem relinquat, quin & ipsemet de opinionum, quas docet, certitudine addubitet.

Sanctus Augustinus.

Hoc quidèm dicitur, sed tu dicis, qui autem legit, & intelligit, si non Pelagianus est, hoc non dicit. Lib. 1. Oper. Imp. cap. 15. ut refelleret ista Juliani: *Nihil itaque ibi de omnibus Augustini argumentis, & propositionibus inexplosum remansit.*

Probet, si potest, & fatebor me didicisse ab illo. Lib. 1. de Orig. animæ cap. 14.

Sanctus

Sanctus Prosper.

De argumentis Sancti Augustini contrà Pelagianos, ita canit in carmine contrà Ingratos cap. 3.

Istius ergo inter cunctos, qui de grege Sancto
Insanas pepulere feras, industria major,
Majus opus, totum præstantiùs imbuit orbem.
Quaque per ambages anceps iter egit opertas,
Hujus ab occursu est præventus, mille viarum
Insidiis aditum non reperientibus ullum.
Cumque foris rabies avidorum exclusa luporum
Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes;
Ne mentes ullarum ovium corrumpere posset,
Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
Istius ore viri fecit Deus, istius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem;
Quæ mites, humilesque bibunt, campisque animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere rivos.

XXXIX.

Censores.

Si Augustinus hæc rectè dicit, deserere eum possum, ut omnibus Doctoribus me adjungam: Sin verò absque ratione hæc dicit, eum etiam deserere possum hoc ipso, quòd me id posse asserit, quia sinè ratione loquitur, & ita quovis modo sumatur Augustinus, ipsius mancipium fieri, & omnes ejus sententias adorare nequaquàm cogor.

Sanctus Augustinus.

Si enim turpe est sinè ratione cuiquam credere, quid expectas, quid satagis, ut alicui sinè ratione credam, quò faciliùs tuâ ratione duci possim? An firmum aliquid superædificabit ratio tua fundamento temeritatis? Lib. 6. de Utilitate credendi ad Honorat. cap. 14.

Sanctus Bernardus.

Ab his duabus columnis, Augustinum loquor, & Ambrosium, credite mihi, difficile avellor, cum iis me errare, aut sapere fateor. *In Epistolâ 77. ad Hugonem.*

XXXX.

Censores.

Hoc sufficit ad confessionem hanc ab effrænatis Augustini adoratoribus extorquendam, licitum esse absque erroris, & temeritatis notâ Augustini sententias non semper sequi.

Sanctus Augustinus.

Neminem velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in iis, in quibus me non errare perspexerit. Lib. de Dono persev. cap. 21.

Sanctus Idelphonsus.

Audiant Beatum Augustinum, cui contradicere fas non est. *Serm. 2. de Beata Virgine.*

XXXXI.

Censores.

Plerique mortalium pietate, ac doctrinis illustres, Episcopi, Cardinales, ipsiusque, scilicet Augustini, amici, servi, ac fautores, fratres, ac filii sæpè illum reliquerunt.

Sanctus Augustinus.

O' si vos non essetis, qui contrà testimonium veritatis falsum testimonium vestrum & dicitis, & insuper scribitis! Lib. 2. Oper. Imp. contrà Jul. cap. 79.

Nunquid ideò vim veritatis effugere poteris, quia nobis calumniando importas socios falsitatis? Lib. 5. contrà Jul. cap. 7.

Sanctus Vincentius Ferrerius.

Audeo dicere; Omnes Doctores, qui venerunt post Augustinum, sustentantur super ejus doctrinam sanctam, puram, immaculatam, auri purissimi, sinè errore falsarum opinionum. *In Serm. de Sancto August.*

XXXXII.

Censores.

Inauditum in Ecclesiâ est, quod & ipse Augustinus detestatur, licèt ejus impertinentes adoratores illum suprà cæterorum Patrum capita ponant. Soli amentes sic ratiocinantur: Unus hoc Doctor asseruit, ergo credendum est.

Sanctus Augustinus.

Ecce non ego unus, sed tot, ac tanti Sancti, eruditique Doctores tibi pro me, vel mecum, prôque omnium nostrum, & tuâ ipsius, si sapis, salute respondent. Lib. 1. contrà Jul. cap. 7.

Sanctus Vincentius Ferrerius.

Quilibet Doctor est contentus ad probandum dictum suum, si potest habere unam auctoritatem Augustini. *Ibidem.*

XXXXIII.

Censores.

Hæc Augustini obscuritas etiam in pertractandis prædestinationis & gratiæ mysteriis apparuit; siquidèm in scholas Theologorum dissensiones invexit, Doctores inter se divisit, turbis, & contentionibus partìm in Africâ, partìm in Galliâ tam ipso vivente, quàm è vivis sublato exortis occasionem præbuit.

Sanctus Augustinus.

De quâ difficillima quæstione, hoc est de voluntate, & gratiâ, non opus habui etiam in hâc Epistolâ diutiùs disputare, quoniam & aliam jam eis dederam tanquàm citiùs redituris. Et scripsi ad vos etiam librum, quem si adjuvante Domino, diligenter legeritis, & vivaciter intellexeritis, nullas existimo inter vos de hac re dissensiones ulteriùs jam futuras. Epist. 47. ad Valentinum.

Sanctus Thomas Villanovanus.

O Sydus maximum; Augustine Pater, quantùm Ecclesiam Dei tuâ sapientiâ irradians illustrasti? quantùm tuâ præsentiâ errorum tenebras effugasti? nunc enim te auctore, te Magistro ita omnia sunt lucida,

cida, ut errare non possit, nisi qui ex industriâ velit hallucinari; Est enim, ut mihi videtur, in Ecclesiâ Dei Schola Theologica velut quædam area &c. *Conc. 1. de Sancto Augustino.*

XXXXIV.

Censores.

Quin eadem Augustini obscuritas pro clypeo fuit hæresi Prædestinatianorum, qui ferocia, horridaque sua dogmata in hujus Patris doctrinâ fundabant.

Sanctus Augustinus.

Arbitror sanè, nonnullos tardiores id opinaturos me sensisse, quod non sensi, aut non sensisse, quod sensi: quorum errorem mihi tribui non debere quis nesciat, si velut me sequentes, neque apprehendentes deviaverint in aliquam falsitatem, dum cogor per quædam densa, & opaca viam carpere, quandoquidèm nec ipsis Sanctis divinorum librorum auctoritatibus ullo modo quisquam rectè tribuerit tam multos, & varios errores hæreticorum, cùm omnes ex eisdem Scripturis falsas, atque fallaces opiniones suas conentur defendere. Lib. 1. de Trinitate cap. 2.

Facundus Episcopus Hermianensis.

Quid autem in hoc miremur? Neque meliùs loqui potuit Augustinus, quàm Prophetæ, quàm Apostoli, & Evangelistæ, quorum mentibus similitèr malè intellectis, & incongruè adhibitis, tam multi suos defendere conantur errores. *Lib. contrà Mocianum. De Facundo Hermianensi lege Sanctum Isidorum de Eccl. Script. cap. 19.*

XXXXV.

Censores.

Mihi concludere licet, eum noluisse suis in libris animi sui sensa clarè exponere, aut in iis exponendis satis clarum non fuisse, ut nullum legentibus de ejus verâ mente, & intentione dubitandi locum relinquerret.

Sanctus Augustinus.

Qui ea, quæ pro naturâ quæstionum dilucidè dictâ existimo, adhuc non intelligunt, non mihi calumnientur pro meæ facultatis indigentiâ, sed Deum potiùs pro accipiendâ intelligentiâ deprecentur. Libro 3. de Pecc. mer. & remiss. contrà Pelagium cap. 2.

Sanctus Prudentius Episcopus.

O monstrum horrendum, ò linguam præcidendam, quæ vel ignorantiam, vel invidiam tantis Doctoribus importare non metuit, ut qui obscura revelare subierant, obscuriorìbus dictis ea implicasse credantur &c. de qua re testes nobis sunt libri Beatissimi Patris Augustini. *Lib. de Prædest. contrà Jo: Erigenam c. 11.*

XXXXVI.

Censores.

Augustinus cùm pondere alicujus insuperabilis difficultatis premebatur, ad illa verba Scripturæ confugiebat: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei.

Sanctus Augustinus.

Nimiæ vanitatis, & cæcitatis sunt, si etiam his consideratis nondum dignantur exclamare nobiscum: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei. Epist. 105. ad Sixtum.

Adrianus Papa VI.

In omnibus his exclamandum est cum Augustino: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei. *In 4. sent. quæst. 1. de pœnitentiâ in solutione tertii dubii.*

XXXXVII.

Censores.

Doctrinam Sancti Augustini de mysteriis gratiæ, libertatis, prædestinationis, & Eucharistiæ differentem esse difficillimam intellectu, & obscuram.

Sanctus Augustinus.

Prorsùs intelligor, velis nolis, sed tu contrà ista nihil dicturus vis non intelligi, quod ego verissimum, atque firmissimum dixi. Lib. 2. Oper. Imp. cap. 140. *Relege, & intelliges.* Lib. 3. cap. 191.

Cassiodorus.

Ipse etiam Doctor eximius Beatissimus Augustinus debellator hæreticorum, defensor fidelium, & famosorum palma certaminum; in quibusdam libris nimiâ difficultate reconditur, in quibusdam sic est planissimus, ut etiam parvulis probetur acceptus, cujus aperta suavia sunt, obscura verò magnis utilitatibus farcita pinguescunt. *Cap. 22. de Divin. Lection.* In quibus propter obscuritatem rerum, & subtilitatem disputationum minùs Augustinum intelligere possumus, vel à Domino intelligentiam postulemus, vel ab eis, quos ipse suo dono illuminare dignatus est, humiliter nos doceri patiamur, ac deprecemur. *Ecclesia Lugdunensis Libro de tenendâ Sacræ Scripturæ verit. cap. 9.*

XXXXVIII.

Censores.

Nova argumenta ad probandum, doctrinam Sancti Augustini de mysteriis gratiæ, & prædestinationis esse obscuram, & difficilem intellectu.

Sanctus Augustinus.

Si non vis intelligere, aut si te fingis non intelligere, noli obstrepere volentibus, & valentibus intelligere. Lib. 4. contrà Jul. cap. 46.

Sanctus Prosper.

In quibus *Augustini dictis* nulla est obscuritas, si de fide prædestinationis & gratiæ, ex quâ est omnium bonorum origo, perseverantiaque meritorum, hoc teneatur, quod habet veritas. *In fine resp. ad excerpta Genuensium ex libris Sancti Augustini de Prædest. Sanctorum, & de Dono persev.*

XXXXIX.

Censores.

Denique, ut hoc caput de Sancti Augustini verborum obscuritate irrefragabili ratione concludam, & veræ ipsius mentis detegendæ difficultate demonstremm &c.

Sanctus Augustinus.

Non tamen laboras, ut me intelligas, quod facillimè potes, sed laboras, ut me refellas, quod non potes. Lib. 3. Oper. Imperf. cap. 141.

Sanctus

Sanctus Antoninus.

Quasi Sol refulgens, qui Dominus dicitur planetarum, & pater luminis super omnia luminaria splendens, delectabilis oculis, ac per omnia respiciens: Sic Augustinus Ecclesiam illustravit, gemma Doctorum, Pater Theologorum, suavis eloquio, omnes materias penetrando dilucidans. *Part. 2. Hist. tit. 8. Et inferiùs:* Meritò igitur sicut Sol refulgens, sic iste in templo Dei refulsit splendore doctrinæ clarissimæ. *Sanctus Prosper in Epistolâ ad Augustinum:* Recensito autem hoc Beatitudinis tuæ libro, sicut qui Sanctam, atque Apostolicam doctrinæ tuæ auctoritatem anteà sequebantur, intelligentiores multò, instructioresque sunt facti, ita qui persuasionis suæ impediebantur obscuro, aversiores, quàm fuerant, recesserunt.

L.

Censores.

Observandum est, ipsummet Sanctum Augustinum fateri, se circà multas prædestinationis quæstiones dubium sæpè hærere, se illas insuperabilibus difficultatibus plenas reperire, quibus nullam unquàm responsionem, cui acquiesceret, dare potuerit præter ignorantiæ suæ, & altitudinem judiciorum Dei confessionem.

Sanctus Augustinus.

Quæris tu rationem? ego expavescam altitudinem: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei! *Tu ratiocinare, ego mirer; tu disputa, ego credam; altitudinem video, ad profundum non pervenio.* Posteà: *Requievit, quia invenit admirationem; nemo quærat à me occultorum rationem. Ille dicit, inscrutabilia sunt judicia ejus, & tu scrutari venisti? Ille dicit investigabiles sunt viæ ejus, & tu investigare venisti? Si inscrutabilia scrutari venisti, & investigabilia investigare venisti: crede, jam periisti.* Serm. 12. de Verb. Apost.

Sanctus Fulgentius.

Re verâ enim frustrà labor superfluæ scrutationis impenditur, ubi nulla inventionis copia suffragatur, & noxia curiositas in reatum protinùs labitur, quando modum suum humana infirmitas non metitur. Quin potiùs in hoc profundissimo divinæ voluntatis arcano nihil aliud nostræ saluti congruere noverimus, nisi cum David unusquisque nostrum humiliter dicat: *Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, nec potero ad eam.* Cum Beato quoque Paulo religiosi clamoris jungamus affectum, qui ait: *O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei! Lib. 1. de Verit. prædest. lege Prosperum ad Dub. 4. & 7. Genuensium.*

L I.

Censores.

Cùm Sanctus Augustinus sententiam suam in hac materiâ ter mutaverit, hoc nos ad credendum induxit, Sanctum Augustinum, quamvis eminentis esset ingenii, suis meditationibus non acquievisse, & post tot conatus ad penetrandum prædestinationis mysterium consumptos coactum fuisse infirmitatem suam fateri.

Sanctus Augustinus.

Videtis certè quid tunc de fide, atque operibus sentiebam, quamvis de commendandâ Dei gratiâ laborarem; in quâ sententiâ istos fratres nostros, nempè Semipelagianos, *esse nunc video; quia non sicut legere libros meos, ita etiam in eis curaverunt proficere mecum.* Lib. de Prædest. Sanctorum cap. 4.

Sanctus Prosper.

Quia ergo nec justa, nec rationabilis intelligitur eorum fuisse persuasio, qui hujus viri, *nempè Augustini*, scientiam tot incrementorum profectibus ædificatam, tot annorum studiis expolitam ad adolescentiæ rudimenta revocabant, ut magis suffragaretur hæreticis, quod inter initia conversionis suæ imperitè senserat, quàm prodesset Catholicis, quod Pontificalis diligentiæ veritas revelarat, meritò illos hoc præjudicio utentes, & in his, quæ dudùm abdicata fuerant, immorantes, pii Doctoris gravitas notat, quod qui curaverunt omnes sensus ipsius indagare, noluerint cum ejus eruditione proficere. *In Resp. ad dub. 3. Excerpt. Genuensium in fine.*

L I I.

Censores.

Nec mirandum est, si Augustini *ingenio inter tot sententias, quæ illi probabiles videbantur, fluctuante, asseratur, ipsum ter mutasse sententiam.*

Sanctus Augustinus.

Dicis, me quoquè ipsum innovasse sensus meos, & initio conversionis meæ hoc sensisse, quod tu. Sed fallis, aut falleris, sivè calumniando iis, quæ nunc dico, sivè non intelligendo, vel potiùs non legendo ea, quæ tunc dixi. Lib. 6. contrà Jul. cap. 12.

Sanctus Prosper.

Maneat planè, maneat ista conditio, ut horum librorum novitas repudiata videatur, si in eâdem causâ ejusdem viri (*scilicèt Augustini*) dissentit antiquitas, & ut inutile, aut incongruum judicetur, quod ab his, quæ contrà Pelagianos condidit, dissonans invenitur. *In fine Lib. contrà Collatorem.*

L I I I.

Censores.

Sæpissimè Sanctus Augustinus *fassus est, difficultates aut à semetipso, aut ab adversariis in hac materiâ propositas suas responsiones excedere, mentemque suam magis objectionibus vexari, quàm solutionibus acquiescere.*

Sanctus Augustinus.

Ad omnia me tibi respondisse, Juliane, & omnia refellisse &c. puto quod perspicis, si pervicax non es. Lib. 6. contrà Jul. cap. 26. *Undè tibi duobus prioribus libris sic me respondisse arbitror, ut à nullo ampliùs requiratur.* Initio lib. 5. contrà eundem.

Sanctus Prosper.

Nec sola est illic Synodorum exerta potestas,
Ceu quos non possent ratione evincere nostri,
Vi premerent, discussæ artes, virusque retectum est
Hæret ei sensus, nullumque omninò relictum,
Docta fides, quod non dissolveret argumentum.

Et posteà:

An

An alium in finem posset procedere Sanctum Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque Augustinus erat, quem Christi gratia cornu Uberiore rigans nostro lumen dedit ævo?

Contrà Ingratos cap. 2.

L I V.

Censores.

Fatetur Augustinus, *suam doctrinam* de prædestinatione *talem esse, ut populis, aut hominibus tardioris ingenii prædicanda non sit.*

Sanctus Augustinus.

Hæc, atque hujusmodi cùm dicuntur sivè paucis Christianis, sivè multitudini Ecclesiæ, cur metuimus Sanctorum prædestinationem, & veram Dei gratiam, idest, quæ non secundùm merita nostra datur, sicut eam Sancta Scriptura prædicat, prædicare? Lib. de Dono persever. cap. 22.

Sanctus Prosper.

Augustinus piâ tamen, constantique doctrinâ abundanter probavit prædicandam esse Ecclesiæ prædestinationem, in quâ est gratiæ præparatio, & gratiam, in quâ est prædestinationis effectus, & præscientiam Dei, quâ antè sæcula æterna, quibus esset collaturus sua dona, præscivit. Cujus prædicationis quisquis est impugnator, apertissimus est Pelagianæ elationis adjutor. *In fine Resp. ad excepta Genuensium.*

L V.

Censores.

Mihi licèt addere, quòd si diversas Sancti Augustini circà hanc materiam propositiones colligere vellem, corpus quoddam ex diversissimis partibus coaptarem: Istic enim asserit, salutem nostram absoluto decreto definitam esse, alibi verò dicit, nihilominùs à libero nostro arbitrio pendere &c.

Sanctus Augustinus.

Non sunt ergo verba mea inter se contraria, quamvis te patiantur, vel non intelligendo, vel alios intelligere non sinendo, contrarium. Libro 5. contrà Julian. cap. 5.

Sanctus Prosper.

Legantur tres ad Marcellinum ipsius libri, ad Sanctum Paulinum Nolanum Epistola retractetur, ad beatissimum quoque Apostolicæ Sedis tunc presbyterum Xistum, nunc verò Pontificem emissæ paginæ recurrantur: Ad Sanctum Pinianum, ad Valerium Comitem, ad servos Christi Timasium, & Jacobum distinctim edita volumina revolvantur: Sex libri priores contrà Julianum, unus ad Sanctum Aurelium Carthaginensem Episcopum de gestis Palæstinis, alius ad Paulum, & Eutropium Sacerdotes contrà Pelagii, & Cœlestii quæstiones, & ad beatæ mem. Papam Bonifacium libri quatuor explicentur. Ac sic in his omnibus operibus, multisque aliis, quæ enumerare longum est, idem doctrinæ spiritus, eadem prædicationis forma præcessit. *In fine Lib. contrà Collatorem cap.* 41.

L V I.

Censores.

Hinc concludo, quòd si mihi non licet dicere, Sanctum Augustinum in variis librorum suorum locis sibi contradixisse, saltem fas est mihi credere, ipsius doctrinam esse intricatissimam, cùm nulla reperiri possit intricatior, quàm quæ sibi ipsi repugnare videatur.

Sanctus Augustinus.

Hinc est quòd sententias meas inter se contrarias putas, vel putari cupis, tanquàm improbem, quod antè approbaverim, aut amplectar, quod antè respuerim. Audi ergo apertam sententiam meam & intellige, vel sine intelligere alios, non offundendo caligines nebulosæ disputationis serenitati sincerissimæ veritatis. Lib. 5. contrà Jul. cap. 9.

Sanctus Prosper.

Tu autem dilectissime, & venerandissime mihi frater, si verè de his quæstionibus instrui desideras sicut desiderare te convenit, ipsis Beati Augustini disputationibus cognoscendis impende curam, ut in confitendâ Dei gratiâ desæcatissimam, ac saluberrimam Evangelicæ, Apostolicæque doctrinæ intelligentiam consequaris. *In Epistolâ ad Rufinum in fine.*

L V I I.

Censores.

Nunquam tamen longiùs zeli ardore Augustinus abreptus est, quàm ubi Pelagianos impugnavit, dum enim ab eorum loquendi ratione, & erroribus longissimè recedere intendit, in periculosos excessus incidit, ut hinc aliqui Theologi doctrinâ, & pietate insignes dixerint, eum veritatis limites transgressum esse, nimio disputationis calore accensum fuisse, aut visum fuisse favere hæreticis. Verba hæc insolentia, & impudentia essent, nisi vera essent.

Sanctus Augustinus.

Ista nefaria, & damnabilia dogmata in hac tripartitâ divisione quisquis mente catholicâ exhorret, illius quinquepartitæ latebras, insidiasque devitet, atque ita inter utrumque sit cautus, ut sic declinet Manichæum, ne se inclinet in Pelagium, rursùsque ita se sejungat à Pelagianis, ne se conjungat Manichæis, aut si in alterutris jam tenetur, nec sic se à quibuslibet alteris servet, ut in alteros irruat. Libro 4. contrà duas Epist. Pelag. cap. 3.

Sanctus Fulgentius.

Beatus Augustinus indutus virtute ex alto abundantiùs illis omnibus laboravit, non autem ipse, sed gratia Dei cum illo &c. sensum quippè Christi habens tam gratiæ Dei, quàm humani arbitrii & officia discrevit, & merita, semper divinis humana subjiciens, & veraciter docens, divinitùs homini & gratuito justificationis donum, & bonæ voluntati exordium, & plenum tribui glorificationis effectum. *Lib. 2. de Verit. prædest. & Grat. cap.* 18.

L V I I I.

Censores.

Ipsemet Augustinus in pluribus operum suorum locis hunc

Sanctus Augustinus.

Possunt duo errores inter se esse contrarii, sed ambo

 sunt

hunc animi sui impetum agnoscit, quo scilicet in disputationibus cum Pelagianis, & Manichæis *ita abreptus est, ut in errorem oppositum illi, quem destruere intendebat, declinaret.*

sunt detestandi, quia ambo sunt contrarii veritati. Nam si propterea diligendi sunt Pelagiani, quia oderunt Manichæos, diligendi sunt etiam Manichæi, quia oderunt Pelagianos. Sed absit, ut Catholica mater propter alterorum odium alteros eligat amare, cùm monente, atque adjuvante Deo debeat utrumque vitare, & cupiat utrumque sanare. Lib. 2. ad Bonifacium cap. 2.

Sanctus Prosper, seu Pomerius.

Sanctus Augustinus Episcopus acer ingenio, suavis eloquio, sæcularis literaturæ peritus, in Ecclesiasticis laboribus operosus, in quotidianis disputationibus clarus, in omni suâ actione compositus, in expositione suâ fidei nostræ Catholicus, in quæstionibus absolvendis acutus, in revincendis hæreticis CIRCUMSPECTUS, & in explicandis scripturis canonicis CAUTUS. *Lib. 3. de Vitâ contemplat. cap. 31.*

LIX.

Censores.

Profectò quandoque constat, Augustinum *in quæstionibus de gratiâ, & prædestinatione cum excessu locutum esse, verbaque ipsius esse mitiganda, ne ab illorum duritie, & acrimoniâ in errorem contrarium incidam, licitum mihi esse debet temperamentum aliquod Catholicum addendum inquirere.*

Sanctus Augustinus.

Mentientes conclusiones, aut irrepentes paulatim, vel minuendo, vel addendo in assensionem falsitatis, quis non metuat, quis non oderit? Libro 2. de Ord. cap. 4.

Dic quod dicturus es, egregie corrector. Libro 3. Oper. Imperf. cap. 57.

Sixtus Tertius Papa.

Quæ sunt tandèm illa credenda, & dicenda? Nihil ultrà liceat novitati, quia nihil addi convenit vetustati. Perspicua majorum fides, & credulitas nullâ cœni permixtione turbetur. *In Epistolâ ad Joannem Antiochenum. Hic est Sixtus, ad quem Sanctus Augustinus scripsit egregiam Epistolam 105. contrà Pelagianos.*

LX.

Censores.

Modò ne in Pelagianorum, quos Sanctus Augustinus *insequitur, errores incidam, mihi licet verborum, quibus ad eos expugnandos utitur, impetum non sequi.*

Sanctus Augustinus.

Ita & Manichæos, & Pelagianos superamus, atque vitamus, quorum sic errores utrorumque diversi sunt, ut qui videtur minor, ipse illius, qui videtur major, demonstretur adjutor. Lib. 3. contrà Jul. Oper. Imp. cap. 178.

Sanctus Prosper.

An verò ita se novorum Censorum norma exactior temperavit, ut nulla eorum, quæ excisa sunt asserat, & quædam ex his, quæ defensa sunt, respuat? *Contrà Collatorem Sancti Augustini reprehensorem cap. 1.*

LXI.

Censores.

Hinc fit, ut medius sim inter Pelagium, & Calvinum, si enim verba Augustini mitigando me nimium demitterem, Pelagianus essem. Si verò eorum altitudinem tenere vellem, Calvinista essem; medium ergo cum Ecclesiâ teneo.

Sanctus Augustinus.

Nulla est ita que fovea, quam metuens quasi revertar in viam, quò videris me velle revocare. Dic tamen quænam illa via sit, & explica ratiocinationem tuam. Lib. 3. contrà Jul. cap. 8.

Sanctus Prosper.

Sed nec cum hæreticis tibi, nec cum Catholicis plena concordia est. *Posteà:* Tu informe nescio quid tertium, & utrique parti inconveniens reperisti, quo nec inimicorum consensum acquireres, nec in nostrorum intelligentiâ permaneres. *Ibidem cap. 5.*

LXII.

Censores.

Ratio, ob quam scilicet non tenemur sequi Beatum Augustinum in quæstione de prædestinatione Sanctorum ad gloriam, de modo operandi divinæ gratiæ &c. *hæc est, quia Pelagiani de illis quæstionibus nunquàm disputarunt, nec Sancti Augustini doctrina est irrefragabilis, nisi cùm eorum errores impugnat, & licèt contrà ejusmodi relatas opiniones prædicassent, Ecclesia eos nunquam hac de causâ in numerum hæreticorum adscripsit, vel adscribere potuit.*

Sanctus Augustinus.

Hæc est prædestinatio manifesta, & certa sanctorum, quam posteà diligentiùs, & operosiùs, cùm jam contrà Pelagianos disputaremus, defendere necessitas compulit. Didicimus enim, singulas quasque hæreses intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contrà quas diligentiùs defenderetur scriptura divina, quam si nulla talis necessitas cogeret. Lib. de Dono persever. cap. 20.

Sanctus Prosper.

Agnoscant calumniatores, superfluò se objicere, quòd his libris *Augustini* non speciale, neque discretum testimonium sit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur. Apostolica enim Sedes, quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod judicio jungit, laude non separat. *Ibid. c. 23.*

LXIII.

Censores.

Verùm si Augustinus *adderet, peccatum originale esse solam causam reprobationis, & esse id, quo ad separandos prædestinatos à reprobis movetur Deus* (quam esse sententiam Sancti Augustini scribit) *non solum pro hujus opinionis defensione, mortem oppetere nolo, sed credo mihi licere eam abhorrere, quia mater est illius, quam Calvinus tantâ impietate, ac rabie urget contrà Ecclesiam.*

Sanctus Augustinus.

Quid enim diligebat in Jacob antequàm natus fecisset aliquid boni, nisi gratuitum misericordiæ suæ donum? Et quid oderat in Esau, antequàm fecisset aliquid mali, nisi originale peccatum? Epist. 105. ad Sixtum, quæ ibi diffusiùs versat.

Sanctus

Sanctus Thomas.

Electio Dei, quâ unum eligit, & alium reprobat, rationalis est, nec tamen oportet, quòd ratio electionis sit meritum, sed in ipsâ electione ratio est divina bonitas, ratio autem reprobationis est in hominibus peccatum originale, ut Augustinus dicit. *Quæst. 6. de Verit. art. 2. ad 9.*

LXIV.

Censores.

Verùm hæ causæ sunt, ob quas Sancti illius, & eruditi Doctoris volumina tenebris, & caligine respersa sunt, sicut à celeberrimis Theologis est observatum.

Sanctus Augustinus.

Quia tenebras vestras redarguunt, vobis lucida non videntur, & quæcunque vobis suâ radiante luce molesta sunt, contrà illa cor clauditis, ne indè nox fugetur erroris. Lib. 3. contrà Jul. Oper. Imperfect. cap. 61.

Rhemigius Antisiodorensis.

Beatus Augustinus rerum obscurarum subtilissimus indagator, inter ardua sinè offensione decurrens. *Et anteà:* Alii Doctores comparantur stellis, Augustinus Soli, nam sicut stellæ lumen à Sole recipiunt, sic omnes Doctores lumen recipiunt ab Augustino. *In Epist. 2. ad Corinthios.*

LXV.

Censores.

Quando Sanctus Augustinus *videtur defendere prædestinationem ad gloriam antè prævisa merita hominum, non loquitur ut oraculum, nec ipsius sententia ab Ecclesiâ approbatur, nec omnes Theologi illam sequuntur, imò qui eum magis suspiciunt, eum deserunt.*

Sanctus Augustinus.

Ille itaque dicat, Ecclesiam aliquando in fide suâ non habuisse veritatem prædestinationis hujus, & gratiæ, quæ nunc contrà novos hæreticos curâ diligentiori defenditur. Lib. de Dono persev. cap. 23.

Synodus Byzacena.

Cujus prædestinationis veritatem, quâ nos antè mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus, si quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione proferre, si antè ultimum diem vitæ præsentis impietatis suæ contumaciam, quâ Deo vivo, & vero rebellis obsistit, non abjecerit, manifestum est, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo antè mundi constitutionem gratis elegit, & prædestinavit ad regnum. *In Epilogo lib. de Incarn. & Gratiâ, inter Opera Sancti Fulgentii.*

LXVI.

Censores.

Mortalium doctissimi aliquid aquæ suffundunt igni verborum Sancti Augustini.

Sanctus Augustinus.

PLUE mihi, Domine, mitigationes in cor, ut patienter tales feram. Lib. 12. Confess. cap. 25.

Sanctus Hieronymus.

Hæc de Augustino ad eundem scribit: Qui contrà flantes ventos ardore fidei perstitisti. *Epistolâ 25. apud Augustinum: & Paulus Orosius, quem Romana Synodus sub Gelasio* virum eruditissimum *vocat, ita Sanctum Augustinum alloquitur:* Necesse me fuit festinatò edere, & coacervare in unum omnes perditionum arbores cum radicibus, & ramis suis, & offerre ignienti spiritui tuo. *In Præf. Commonitorii Tomo 6. antè Librum contrà Priscillianistas.*

LXVII.

Censores.

Fateor sanè, quædam ab Augustino, quæ ad asserendam libertatem, & vim cooperationis nostræ ex gratiâ pertinent, potuisse explicari in hac materiâ clariùs, quæ in quibusdam locis, ubi opportunè dici poterant, omisit. Ubi in septem quæstionibus de gratiâ assignant modum, quo loqui debebat Augustinus *ad animorum necessariam consolationem.*

Sanctus Augustinus.

In lectionibus Apostolicis superioribus, quas charitati vestræ, quantùm Dominus adjuvare dignatus est, exposuimus, multum laborem, & sollicitudinem passi sumus. Compatiebamur vobis, & solliciti eramus & pro nobis, & pro vobis. Quantùm autem existimo, adjuvit & nos, & vos Dominus, & ea, quæ prorsùs difficillima videbantur, sic per nos enodare dignatus est, ut nulla quæstio remaneret, quæ conturbet mentem piam; Impia enim mens odit etiam ipsum intellectum &c. Serm. 13. de Verbis Apostol. contrà Pelagianos.

Ecclesia Lugdunensis.

Iste verò cùm hæc legisset tam utiliter, & salubriter ad illuminationem nostræ fidei dicta, non est contentus moderamine, & pietate Sancti Doctoris Augustini, ne terminos ab eo præfixos excederet, sed addidit de suo. *Libro contrà Joannem Erigenam cap. 8. Floruit anno 852.*

LXVIII.

Censores.

Ad tribunal Sancti Augustini disputatum hactenùs est, & liberata fides, quam obligaveram, hoc est, probandi quidquid ille probaret, improbandi quidquid ille improbaret.... Una superest adhuc tractanda quæstio, nimirùm quanta fuerit hujusce conditionis æquitas, & quanta necessitas subeundi legem illam, quam quia illi putant, ab Ecclesiâ impositam, audire juvat præcipuos quosdam ejusdem Ecclesiæ Principes, Pastoresque celeberrimos, & Doctores scientissimos sensuum Ecclesiasticorum, minimèque suspectos.

Sanctus Augustinus.

Illorum enim dicta non defendis, ut promiseras, sed reprehendis. Tuo quippè dogmate cùm cogaris illa culpare, & falsa esse ostendere, nullo modo sinceris auctoribus eorum defensionem, quam spoponderas, exhibere, quia & in accusatione adulator esse conaris, & in adulatione deprehenderis accusator. Lib. 4. contrà Jul. Oper. Imperf. cap. 112.

Eugippius Abbas.

Inter magnos Ecclesiæ Catholicæ Doctores præclarum fuisse, & esse Beatum Augustinum quis ignorat Episcopum? quem divinâ eruditione mirabilem tum omnes Orthodoxi in toto terrarum Orbe venerantur, præcipuè tamen Apostolicæ Sedis Antistites scripta ejus suâ auctoritate firmantes, tanto majori studio simpliciter amplexi sunt, quanto ampliori solatio eis se usos esse testantur. Nam contrà multos hostes Ecclesiæ dimicantes, & maximè contrà versipelles inimicos gratiæ Dei doctrinâ ejus instructi, vel potiùs eadem illustrati gratiâ semper extitere victores &c. *In Præfatione Collect. ex Libris Sancti Augustini. Hic Eugippius Sancti Fulgentii amicus fuit, ad quem etiam literas dedit. Lege Sanctum Isidorum de Scriptor. Eccles. cap. 13.*

LXIX.

Censores.

Quamvis enim præferenda sit ea sententia, quæ talem modum prædestinationis omninò negat, tamen ut damnata etiam censeatur illa, quæ affirmat, videndum erit, quàm sit necessariò connexa cum articulis à Cœlestino definitis. Si enim non sit, quamvis Augustinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit hujus quæstionis determinatio liberæ disputantium electioni, quod censuit etiam Cardinalis Baronius.

Sanctus Augustinus.

Ecce inter meos testes, vel inter nostros constituo judices, quem putasti Patronum tuum. Libro 1. contrà Julianum cap. 6.

Baronius Cardinalis.

Cùm igitur Fausti sententiæ ubique ab Ecclesiâ fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores exurgunt, ut eos confutent, à Sancti Augustini de prædestinatione sententiâ recedunt, cùm aliò quì arma non desint, quibus adversarii profligentur. *Ad annum 490. p. 449.*

LXX.

Censores.

Qui, nempè Cardinalis Perronius, *probabilem tantùm esse dicit Augustini sententiam, dum loquitur ut privatus Doctor, & demonstrativam, dum consentit cæteris Patribus, satis indicat, minimè necessarium esse, adhærere Augustino, nisi ubi cæteris Patribus ille concinit*

Sanctus Augustinus.

Vis audire, quid etiam ipse de hac re apertissimè dixerit? Ecce etiam ipsum numero illi adjungo Sanctorum. Ibidem.

Perronius Cardinalis.

Augustinus maximus post Apostolos prædestinationis Doctor, imò os, & lingua veteris Ecclesiæ quantùm ad illam de gratiâ doctrinam. *Lib. 1. Resp. ad Reg. Britan. cap. 12.*

LXXI.

Censores.

Augustinus Valerius Cardinalis in suâ Rethoricâ Ecclesiasticâ hæc Clericos monet: Beati Augustini scripta Clerici cautè admodùm legant &c. *Et hoc quid aliud est, quàm idipsum, quod monentem audivimus Bonaventuram, Augustinum plus dicere aliquando, & minùs velle intelligi?*

Sanctus Augustinus.

Si legisses, vel si lecta fideliter considerare voluisses, nunquàm profectò de literis ejus ad offundendas nebulas ignorantibus ea, quæ nihil ad quæstionem, quæ inter nos vertitur, pertinent, in his tuis libris nescio quâ mente posuisses. Libro 1. contrà Jul. cap. 5.

Valerius Cardinalis.

Beati Augustini scripta Clerici cautè admodùm legant; Ita enim acumine ingenii præstitit, & de rebus difficilibus tam subtiliter disputavit, ut non mediocri ingenio præditi viri ejus libros legentes, in errores aliquando lapsi sint. Sed ejus libros pulcherrimos de doctrinâ Christianâ, & egregios sermones, quos habuit, dum Episcopus ad populum concionaretur, sæpè, & diligenter legant. *Lib. 3. Rhet. Eccl. c. 42.*

LXXII.

Censores.

Referentes Catharinum plura contrà Augustinum dixisse, addunt: *Tanta cæterorum Doctorum conspiratio satis ostendit, Catharinum in eâ re, non ut Catharinum, qui suo sæpè ingenio nimiùm indulsit, sed ut Catholicæ Ecclesiæ Archiepiscopum, & Doctorem id sensisse &c.*

Sanctus Augustinus.

O frontem qualiumcumque Episcoporum! Libro 4. contrà Jul. cap. 11.

Sanctus Basilius.

Contemnuntur Patrum dogmata, Apostolicæ traditiones annihilantur, novorum hominum inventa introducuntur. Episcopus autem ille est, qui custos est doctrinæ Patrum, & omnis novitatis hostis. *Apud Stocolovium lib. 3. de veræ, & falsæ Ecclesiæ discrimine cap. 14.*

LXXIII.

Censores.

Vellem & hoc, & alia quædam, nempè contrà Augustinum testimonia, *quæ subjungam mitiùs concepta, sed refero tantùm, non probo, si quidquam justæ offensionis causam det.* Item: *Omitto honoris causâ, quod de Augustino subjungit.*

Sanctus Augustinus.

Vide, quæ taceas, quæ dicas. Puto quòd te pungat conscientia, sed vincit rectum timorem, cùm ingerit perversum pudorem, quoquo modo jam defendenda præcipitata sententia. Lib. 5. contrà Jul. cap. 9.

Sanctus

Sanctus Hieronymus.

Absit autem à me, ut quicquam de libris Beatitudinis tuæ attingere audeam; sufficit enim mihi probare mea, & aliena non carpere. *Epist. 13. ad Augustinum Tom. 2. Oper. Sancti Augustini.*

LXXIV.

Censores.

Hæc ergo inter alia id genus multa, quæ habet, nempè Pighius contrà Augustinum, *duxi proponenda, ut intelligamus, non nimis inverecundos fore, si qui fortè non ita se faciles exhibeant, in iis omnibus admittendis, quæ videri cuipiam possint proposita fuisse ab Augustino.*

Sanctus Augustinus.

O mira defensio! Tam densum, & arctum est, ubi eis adhæserunt pedes, ut eos evellere conantes, frustrà & manus, & pedes, & caput figant, & in eodem luto hæsitantes, arctiùs involvantur. In Lib. contrà Donatistas post Collationem cap. 19.

Sanctus Anselmus.

Nihil potui invenire me dixisse, quod maximè Beati Augustini dictis non cohæreat. *In Præf. Menologii.* Nec crimen renuis, sed criminosorum turbam requiris. *Sanctus Hieronymus Apologiâ 2. contrà Rufinum.*

LXXV.

Censores.

Quid ad hoc, ò Baiani Scholastico-mastiges, sepelienda Scholastica est, ut unus regnet Augustinus? An Augustinus potiùs legendus ad lucem Scholasticæ, & ad ejus amussim exigendus?

Sanctus Augustinus.

Rependite mihi beneficium; Et si me Magistrum libenter vocatis, reddite mihi mercedem. Libro 1. de Ordine cap. 10.

Ecclesia Romana.

Augustinus tam multa piè, subtiliter, & copiosè scripsit, ut Christianam doctrinam maximè illustrarit, quem imprimis secuti sunt, qui posteà Theologicam disciplinam viâ, & ratione tradiderunt. *In Breviario Rom. Lectione 6.*

LXXVI.

Censores.

Licet ex Augustino Augustini doctrinam aliorum Scriptorum judicio censendam exponere, licet & proprio, idque salvâ honorificentiâ.

Sanctus Augustinus.

Non valdè curo, inquam, superborum, imperitorumque judicia, qui similiter in legendos libros, atque in salutandos homines irruunt. Lib. 1. de Ord. cap. 11.

LXXVII.

Censores.

Neque adeò perversum est hoc consilium, ut habere non possit adjutorem Deum.

Sanctus Augustinus.

Auxilium Dei quæris, ut impleantur vani libri tui, & non quæris, ut corrigantur perversi sensus tui. Lib. 3. contrà Jul. Oper. Imperf. initio.

Sanctus Prosper.

Undè ergo hæc sententia tam severi emersit examinis? Undè in hanc austeritatem supercilium tam tetricæ frontis se armavit, ut mensuras sensuum, pondera locutionum, numeros syllabarum insidiosus Scrutator eventilet, magnumque se aliquid conficere præsumat, si Catholico Prædicatori, *scilicet Augustino*, notam erroris affigat, quasi incognitum aliquod opus, & quod hactenùs latuerit, impetatur, an non illa iis morsibus doctrina lanietur, quæ novorum hæreticorum commenta disjecit, & diabolicum tumorem Pelagianæ elationis elisit? *In Præfat. adversùs Collatorem.*

LXXVIII.

Censores.

Vides tertiò quantopere alienum putet Augustinus à piâ Doctoris humilitate, & veraci de se ipso cogitatione, quòd velit, aut putet, libros suos erroris expertes esse. Fuit igitur etiam ipsius Augustini, & pia hæc humilitas, & verax de se ipso cogitatio; ac proindè, qui de ipsius scriptis aliter sentiunt, mendacem faciunt, quæ verax supponi debet ejus intentio.

Sanctus Augustinus.

Qui legunt hæc, si intelligunt, agant Deo gratias; qui autem non intelligunt, orent, ut eorum ille sit Doctor interior, à cujus facie est scientia, & intellectus. Qui verò errare me existimant, etiam, atque etiam, quæ sunt dicta, considerent, ne fortassis ipsi errent. In fine Libri de Dono persever.

Sanctus Prosper.

Magnâ enim gloriâ suâ humano generi consuluerint, si Augustinum ab errore revocaverint; nisi fortè modesti homines, NOVIQUE CENSORES magnorum priùs meritorum seni honorabiliter, ac misericorditer parcunt, & securi, quia libros ejus nemo usquam recipiat, conquiescunt, atque ignoverint. *In Epistolâ ad Rufinum.*

LXXIX.

Censores.

Quàm multi ferre non possunt, istos homines ad nauseam usque inculcare, Augustinum Patrem esse Patrum, Doctorem Doctorum, primum post Scriptores canonicos, mirabilem, irrefragabilem.

Sanctus Augustinus.

Invidetis, inquam arridens, laudibus meis. In fine lib. 3. contrà Academicos.

LXXX.

Censores.

Non dixit Cœlestinus, Augustinum esse Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, primum Angelum inter cæteros Episcopos, inter omnes Excellentissimum, & verè irrefragabilem, & ineffabiliter mirabilem, sed habitum esse dicit à suis Prædecessoribus Innocentio, Zosimo, Bonifacio inter Magistros Optimos.

Sanctus Augustinus.

Quid igitur tibi in hoc genere tentationis, Domine, confiteor? Quid? nisi delectari me laudibus, sed ampliùs ipsâ veritate, quàm laudibus. Posteà: *Veruntamen nollem, ut vel augeret mihi gaudium cujuslibet boni mei suffragatio oris alieni; sed auget fateor non solùm, sed & vituperatio minuit.* Lib. 10. Confess. cap. 37.

Sancti Patres.

Sanctus Præsul Augustinus assumptus est cum Angelis, ubi gaudet cum Prophetis, lætatur cum Apostolis, quorum plenus spiritu, quæ prædixerunt mystica, fecit nobis pervia, post quos secundâ dispensandi verbi Dei primus refulsit gratiâ. *Ecclesia Augustiniana in Antiphonâ ad Magnificat in ejusdem solemnitate.* Excellentissimæ auctoritatis virum *vocat eundem Sanctus Prosper in Epist. ad Rufinum.* Admirabilis disputator *dicitur ab eodem in Respons. ad dubium 8. Genuensium.* Magister mirabilis *à Cassiodoro in Prol. ad Psalmos.* Cui contradicere fas non est. *Sanctus Idelphonsus Serm. 2. de Beatâ Virgine. Beatus Jordanus de Saxoniâ hæc scribit:* Post Paulum neminem Sanctorum præfero in doctrinâ fidei Augustino, undè ipse propriè dicitur alter Angelus. *Serm. 140.*

LXXXI.

Censores.

Novum crimen, inquiet aliquis, & quod invidiam redolet, vocare hominem in judicium, quòd Augustinum nimis effusè laudaverit. Absolvetur reus, vel ipso Augustino judice; neque enim ulli veniam facilius impertimur, quam illi, qui de nimiis ergà nos laudibus accusatur.

Sanctus Augustinus.

Nunc tibi certè, quòd tam malè, ac falsò de me fueris opinatus, ignosco. Lib. 4. Oper. Imperf. cap. 4.

Sanctus Possidius.

Si cuncta mei corporis membra verterentur in linguas, adhuc non essem dignus, aut sufficiens ad laudandum tantum Patrem, & Doctorem, & tantum fidei relucentis illuminatorem. *In Epistolâ ad Macedonium. Sanctus Thomas Villanovanus ait:* O quem te memorem Patrem Augustinum? Omnis laus inferior te est. *Conc. 1. de Sancto Augustino.* Quorum profectò Sanctorum virorum, *nempè Augustini, & Thomæ*, pencs Catholicos universos ingentia, & omnem laudem supergressa nomina, commendatione novi præconii planè non egent. *Alexander VII. in Bullâ ad Lovanienses.*

LXXXII.

Censores.

Est enim in jure titulus de pluris positione, ut qui plus postulat, minus habeat: & nobis à naturâ comparatum est, ut cùm aliquis plus justo extollitur, naturali quadam propensione conemur illum deprimere, & laudes ultrò non roganti concedimus, vel obtrudimus recusanti, quod pro suo jure exigenti negaremus. Quæ posteà applicat Sancto Augustino.

Sanctus Augustinus.

Ora obsecro, ut non laudari volens, sed laudans invocem Dominum, & ab inimicis meis salvus fiam. Epist. 22. ad Paulinum. *Præsertim quoniam multi sunt hìc, qui detrahendo nobis, cæterorum animos, à quibus diligi videmur, adversùs nos perturbare conantur.* Epist. 227. ad Albinum &c.

Sanctus Hieronymus.

Certè quicquid dici potuit, & sublimi ingenio de scripturarum Sanctarum hauriri fontibus, à te positum, atque dissertum est. Sed quæso reverentiam tuam parumper patiaris, me tuum laudare ingenium: *Epistolâ 30. ad Augustinum.*

LXXXIII.

Censores.

Ecclesiæ interest sua omnia jura non uni committere; periclitatur exercitus, cujus robur unius hominis virtute nititur. Quid enim si hæretici suis argutiis possent evincere, se non esse apertè ab Augustino damnatos, Ecclesiæ causa deserenda esset, & insufficiens foret omnium aliorum Patrum consensus, quia Augustinus est necessarius? Iniqua certè esset Ecclesiæ conditio, cui Deus non unicum Doctorem, sed Doctores promisit, ut non circumferamur omni vento doctrinæ.

Sanctus Augustinus.

Desine talibus, unus homo sum, Ecclesiæ inter nos agitur causa, non mea, Ecclesiæ, inquam, quæ in nullo homine spem ponere à suo didicit Redemptore. Quanquàm nec de me ipso vobis, etiamsi meam conversationem nossetis, rectè crederetur inimicis mibi. Ad existimationem hominum magna testium, qui me noverunt suppetit copia, ad Dei verò conspectum sola conscientia, quam contrà criminationes vestras cùm intrepidam geram, non me tamen sub oculis Omnipotentis justificare audeo. Libro 3. contrà Crescionium cap. 80.

Sanctus Prosper.

Viginti ampliùs annis contrà inimicos gratiæ Dei Catholica acies hujus VIRI ductu pugnat, & vincit; vincit dico, quia non patitur respirare, quos vicit: *In Præfat. contrà Collatorem: & in Carmine contrà Ingratos cap. 3.*

Istius ergo inter cunctos, qui de grege Sancto
Insanas pepulere feras, industria major,
Majus opus, totum præstantiùs imbuit orbem.
Nam quocunque gradum convertit callidus hostis,
Quaque per ambages anceps iter egit opertas,
Hujus ab occursu est præventus mille viarum
Insidiis aditum non reperientibus ullum.

LXXXIV.

Censores.

Quæ certè non eo consilio à me commemorantur, ut aliquid Augustini laudibus detractum velim; utinam major illis meâ operâ fieri posset accessio

Sanctus Augustinus.

Sic audire debeo contumelias tuas, quomodo laudes tuas. Libro 3. contrà Julian. Oper. Imperfect. cap. 10.

Pius

Pius Secundus.

Magnus Augustinus doctrinâ, & verecundiâ juxta nobilis, cujus tanta gloria est, ut nullius laudibus crescat, vituperatione re minuatur. *Cùm esset Æneas Sylvius Epist. 130. ad Cardinalem Caravajalium.*

LXXXV.

Censores.

Sed tantùm, ut manifestem, quàm malè de vero Augustino meritus sit iste suppositicius, qui comparationibus odiosis, & laudibus hyperbolicè supra omnem adulationem exaggeratis, plus illi detraxit, quàm addiderit auctoritatis.

Sanctus Augustinus.

Neque tamen huic tam familiari amico meo velim credas, quæ de me fortè laudans dixerit. Sensi enim etiam ipsum sæpè non mentiendi studio, sed amandi propensione falli judicantem. Epist. 32. ad Paulinum. *Si laudanti amico credendum non est, nec inimico detrahenti.* Libro 3. contrà Literas Petil. cap. 2.

Sanctus Hieronymus.

Omni quidèm tempore Beatitudinem tuam eo, quo decet honore veneratus sum, & habitantem in te dilexi Dominum Salvatorem; sed nunc, si fieri potest, cumulo aliquid addimus, & plena complemus, ut absque tui nominis mentione ne unam quidèm horam præterire patiamur. *Posteà:* Macte virtute in Orbe celebraris, Catholici te conditorem antiquæ rursum fidei venerantur, atque suspiciunt, & quod signum majoris gloriæ est, omnes hæretici detestantur. *Epist. 25. apud Augustinum.*

LXXXVI.

Censores.

Qui priùs Augustinum in omnibus deposcebant judicem, nunc sibi liberum putant, nec quidèm arbitrum honorarium in aliis illum admittere.

Sanctus Augustinus.

Non enim vos oblitos credo, judicis mihi munus fuisse delatum. Libro 2. contrà Academicos cap. 8. Sanè Clemens VIII. Sanctum Augustinum judicem constituit in quæstionibus de Auxiliis.

Sanctus Prosper.

Tantâque insolentiâ damnati foventur errores, ut pravitatis invidiâ, & auctores nostri pulsentur, & Judices. *In Præfat. contrà Collatorem pro Sancti Augustini doctrinâ defendendâ.*

LXXXVII.

Censores.

Nec verum est, quod ipse, tum alii dogmatistæ frequenter jactant, universam Sancti Augustini doctrinam contrà Pelagianos fuisse approbatam ab Ecclesiâ, pluribusque Summis Pontificibus, adeoque certam, & inconcussam esse debere.

Sanctus Augustinus.

Utrùm etiam noster licèt exiguus ex eodem, quo etiam tuus abundans, emanet capite fluentorum, hoc à te probari volumus, tuisque rescriptis de communi participatione unius gratiæ consolari. Epist. 95. ad Innocentium Papam contrà Pelagianos.

Sanctus Hormisda Papa.

De arbitrio tamen libero, & gratiâ Dei quid Romana, hoc est Catholica sequatur, & servet Ecclesia, licèt in variis libris Beati Augustini, & maximè ad Prosperum, & Hilarium abundè possit cognosci, tamen & in scriniis Ecclesiasticis expressa capitula continentur. *Epist. 77. ad Possessorem.*

LXXXVIII.

Censores.

Ex hac autem approbatione, nempè Innocentii Papæ *hujusmodi literarum de uno, aut altero tantùm errore loquentium, inferre velle, totam Divi Augustini doctrinam de gratiâ fuisse specialiter ab Innocentio approbatam, est malitiosè simplicibus illudere, & eruditorum patientiâ intolerabiliter abuti.*

Sanctus Augustinus.

Scripsimus etiam ad Beatæ memoriæ Papam Innocentium præter Conciliorum relationes, literas familiares, ubi de ipsâ causâ aliquanto diutiùs egimus. Ad omnia ille nobis rescripsit eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apostolicæ Sedis Antistitem. Epistolâ 106. ad Paulinum.

Sanctus Innocentius Papa.

Librum sanè, qui ejus, *nempè Pelagii*, esse diceretur, nobis à vestrâ charitate transmissum evolvimus, in quo multa blasphemia, nihil quod placeret, nihil quod non penitùs displiceret à quovis damnandum, atque calcandum, cui similia, nisi qui ista scripserat, nemo alter in mentem reciperet, atque sentiret. *Epist. 96. ad Augustinum, quæ incipit:* Fraternitatis vestræ lineas plenas fidei, totoque religionis Catholicæ vigore firmatas &c.

LXXXIX.

Censores.

Quàm multi sinè ullo discrimine Augustini auctoritatem admittebant, qui nunc auditâ limitatione, quam ejus approbationi Cœlestinus apposuit, dum audiunt aliquid ex Augustino proponi, quæritant: Est-ne hoc de illis profundioribus quæstionibus, quas non necesse judicavit adstruere, quas in ancipiti opinandi libertate reliquit?

Sanctus Augustinus.

Sed multùm eum ista fallit opinio. Longè aliter se habent quæstiones istæ, quas esse præter fidem arbitratur, quàm sunt illæ, in quibus salvâ fide, quâ Christiani sumus, aut ignoratur, quod verum sit, & sententia definitiva suspenditur, aut aliter, quàm est, humanâ, & infirmâ suspicione conjicitur. Lib. de Pecc. Origin. cap. 23.

Ecclesia Lugdunensis.

Beatus Papa Cœlestinus de quibusdam profundioribus quæstionibus in decretis suis posuit dicens de eis, *quæ sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus adstruere.* Sit ergo inter nos pia cautela, & moderatio, quatenus Sanctis Patribus debitus servetur honor, & quolibet quis acquiescat modo ex illis sensibus, qui de hac sententia ab eis positi sunt, non judicemus esse hæreticum. *Libro de tenenda veritate Script. cap. 12. Tomo 9. Bibl. Patrum.*

X C.

Censores.

Sed neque verum est, quod assumunt, Romanos Episcopos approbasse omnia tanquam necessaria, quæ Augustinus in hisce quæstionibus docuisset: Et recitatâ Cœlestini clausulâ ajunt: *Quibus verbis clarè significat, esse aliquas profundiorum illarum quæstionum, de quibus loquitur, conclusiones ab Augustino traditas, quæ debent inter adiaphora computari.*

Sanctus Augustinus.

Hæc ergo, quæ istis, ut dixi, duabus Epistolis illorum respondeo, ad tuam potissimùm dirigere Sanctitatem, non tam discenda, quàm examinanda, & ubi forsitan aliquid displicuerit, emendanda constitui. Postea: *Ago autem gratias sincerissimæ in nos benevolentiæ tuæ, quòd eas me latere noluisti literas inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperisti nomen meum calumniosè, atque evidenter expressum.* Lib. 1. ad Bonifac. Papam cap. 1.

Sanctus Prosper.

Bonifacius Papa, cùm esset doctissimus, adversùs libros tamen Pelagianorum Beati Augustini Episcopi responsa poscebat. Undè & venerabilis memoriæ Pontifex Cœlestinus &c. Per hunc virum intrà Gallias istis ipsis, qui sanctæ memoriæ Augustini scripta reprehendunt, maleloquentiæ est adempta libertas. *Posteà celebri illo Cœlestini de Augustino Elogio recitato exclamat:* Contrà istam clarissimæ laudationis tubam, contrà istam sacratissimi testimonii dignitatem audet quisquam malignæ interpretationis murmur emittere? *In fine Libri contrà Collatorem cap. 43.*

X C I.

Censores.

Si cui tamen post tot testimonia obscurus adhuc videbitur Augustini sensus, expectet tantisper, brevi loquetur Roma, quid senserit Augustinus, vel sentire debuerit.

Sanctus Augustinus.

Indè etiam rescripta venerunt. Causa finita est, error utinam aliquando finiatur. Serm. 2. de Verbis Apostoli in fine, cùm literæ Sancti Innocentii Papæ adversùs Pelagianos Româ in Africam pervenissent.

Sanctus Prosper.

Imò noverint non solùm Romanam, Africanamque Ecclesiam, & per omnes mundi partes universos promissionis filios cum doctrinâ hujus viri, *nempè Augustini*, sicut in totâ fide, ita in gratiæ confessione congruere. *In Epistolâ ad Rufinum.*

X C I I.

Censores.

Augustinus, & qui ejus de prædestinatione sententiam sequuntur, in prædestinationem referunt, hunc trahi, illum non trahi, quia hic prædestinatus fuerat, ille non fuerat, itaque non magis quærendum esse, quarè hic trahatur, ille non trahatur, quàm dicere, cur hic prædestinatus fuerit, ille non fuerit. Ubi posteà arguunt Sanctum Augustinum, quòd dixit trahi, & prædestinari idem esse.

Sanctus Augustinus.

Ergo trahi à Patre ad Christum, & audire, ac discere à Patre, ut veniat ad Christum, nihil aliud est, quàm donum accipere à Patre, quo credat in Christum. Neque enim audientes Evangelium à non audientibus, sed credentes à non credentibus discernebat, qui dicebat: Nemo venit ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo. *Fides igitur & inchoata, & perfecta Dei donum est.* Lib. de Prædest. Sanctor. cap. 8.

Sanctus Prudentius.

Quæ verba tua, quàm sint mendaciorum nebulis caligata, ejusdem Sanctissimi Patris Augustini verbis eluceat. *Libro de Prædest. contrà Erigenam cap. 8.*

X C I I I.

Censores.

Certè probabilior, magis expedita responsio aliorum est, hunc trahi, illum non trahi, quia hic trahentem Deum sequi voluit, ille noluit, quod ipse Divus Augustinus fateri coactus est in Lib. de Prædest. & grat.

Sanctus Augustinus.

Valdè remota est à sensibus carnis hæc schola, in quâ Pater auditur, & docet, ut veniatur ad filium. Lib. 1. de Præd. Sanctor. cap. 8. At liber de Prædestinatione, & gratiâ, non est Augustini, & contrarium docet, ac illi auctori imponunt, *ut patet ex cap. 15. §. Hic quicunque respondet.*

Sanctus Thomas.

Quarè autem in speciali trahat hunc, & illum non trahat, non est ratio aliqua, nisi beneplacitum voluntatis divinæ; undè dicit Augustinus, quem trahit, & quem non trahit, quarè illum trahat, & illum non trahat, noli judicare, si non vis errare. *In Commentar. ad cap. 6. Joann.*

X C I V.

Censores.

Si nihil Christianæ eruditioni post Augustinum accesserit, Scholastica Theologia penitus abjicienda foret.

Sanctus Augustinus.

Pro magnitudine sapientiæ vestræ res mirabiles dicitis! Lib. 3. contrà Jul. cap. 3.

XCV.

XCV.

Censores.

Augustini auctoritatem interponentibus responderi potest, Ecclesiam in suis filiis usque hodie crescere in eruditione.

Sanctus Augustinus.

Modò autem vos vestri Magistri esse poteritis. Lib. 2. de Ord. cap. 3.

Sanctus Thomas Villanovanus.

Augustinus primus cœpit catholicas veritates enucleare, digerere, dilucidare, distinguere, atque in scholasticam formam redigere, docens quid in quolibet fidei mysterio sentiendum, quid ad objecta respondendum esset, undè ex Scripturis colligendus locus ad roborandum. Denique si quid de fide distinctè sentimus, apertè dicimus, audacter asserimus, id totùm Augustino debemus. *Conc. 1. de Sancto Augustino.*

XCVI.

Censores.

Ex ipsiusmet Augustini, & Patrum consilio hoc legitimum, ac rationi conforme temperamentum appono, & errorem Pelagianorum fugiens in Augustini excessus non incido.

Sanctus Augustinus.

Ecce undè se putant hæretici novi Manichæorum nomine objecto vim subterfugere veritatis, sed non subterfugiunt, insequitur quippè illa, & simul Manichæos, Pelagianosque subvertit. Posteà: *Quod dicimus, legem sanctam, justam, & bonam non justificandis impiis, sed convincendis superbis prævaricationis gratiâ positam, & contrà Manichæos est, quia secundùm Apostolum laudatur, & contrà Pelagianos, quia secundùm Apostolum nemo ex lege justificatur; & ideò justificandis eis, quos litera occidit, id est, quos lex bona præcipiens prævaricatione reos facit, spiritus gratiæ gratis opitulatur.* Item, *quod arbitrium sui in malum liberum dicimus, ad agendum bonum gratiâ Dei esse liberandum, contrà Pelagianos est: quod autem dicimus ab illo exortum, quod anteà non erat malum, contrà Manichæos est &c. Utrosque igitur Catholica fides sicut & cæteros hæreticos adversarios invenit, utrosque divinorum testimoniorum auctoritate, & luce veritatis convincit.* Lib. 3. contrà duas Epist. Pelag. in fine cap. 9.

XCVII.

Censores.

Jam pridem è Catholicis plurimi doctrinâ, & pietate laudabiles confessi sunt, Sanctum Augustinum Pelagianismi odio ita in contrariam partem inclinasse, ut persæpè Calvino potiùs, quàm Tridentinis Patribus favere videatur.

XCVIII.

Censores.

Vel denique si aliquot locis plus intendit Augustinus, applicandum illis erit, quod in eo notarunt plures, & graves Doctores Catholici, excessisse interdum æstu disputationis abreptum, & in odium hæresis, quam impugnabat, ad contrarium extremum inclinasse.

XCIX.

Censores.

Ut sit nimia quædam severitas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas sedet, transgredi jubet, si præeat Augustinus.

Sanctus Cœlestinus.

Mirificè priùs laudato Sancto Augustino addit: Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus seu pravitate, sivè imperitiâ demorantes, piissimis disputatoribus obviare præsumunt, & cùm Pelagium, atque Cœlestium anathematizare non dubitent, magistris tamen nostris, tanquam necessarium modum excesserint, obloquuntur &c. *In Epistolâ ad Episcopos Galliæ cap. 3. ut Censores ipsi tradunt.*

C.

Censores.

Respondeo dupliciter intelligi posse Beatum Augustinum, aliosque Patres interdum excessivè locutos esse. Primò scienter, & contrà mentem suam, asserendo aliquid à veritate alienum, quod est mentiri, id est, contrà mentem ire. Secundò nescienter, & loquendo quidèm, ut sentiebant, sed æstu disputationis, & vehementiâ spiritûs ad alterum extremum interdum declinantes intellectu, æquè ac verbis, quod non est mentiri, sed falli, & dicere falsum sinè mendacio. Secundum contigisse Augustino, & aliis non solùm affirmant auctores citati, sed & plures alii.

Sanctus Augustinus.

Non est ita, ut loqueris, quicunque ista dixisti, non est ita, multum falleris, vel fallere meditaris. Lib. 2. de Nupt. & Conc. cap. 3. Objecerat enim Julianus, Augustinum, cùm longiùs à Pelagiano dogmate recedere vellet, ad Manichæos accedere: *instar ferarum, quæ circundantur pinnis, ut cogantur in retia, quibus quoniam deest ratio in verum exitium vanâ formidine contruduntur.* Cui Augustinus: *Agnosce igitur in tuo dogmate nomen tuum, & Catholicis, à quibus confutaris, desine objicere & dogma, & nomen alienum. Nam veritas utrosque redarguit, & Manichæos, & vos.* Ibidem.

Sanctus Prosper.

Multi, inquis, *singula hæc credentes, ac justo ampliùs asserentes variis, sibique contrariis sunt erroribus involuti.* Placet igitur tibi cum hæreticis Catholicos, cum victis damnare victores, & eos erroris notâ adurere, qui errorem ab Ecclesiâ depulerunt. *Libro contrà Collatorem cap. 10. Hinc dicebat Magnus ille Theologus Gregorius Ariminensis ab hinc 300. & ampliùs annis supremus Augustinianæ Reipublicæ Moderator:* Quâ potestate dicunt, Augustinum hìc non propriè, & verè, sed excessivè locutum, dicet alius similiter in aliis regulis per Augustinum positis fuisse locutum excessivè, & non ut sonant illas esse tenendas; sed sic dicendo non est dubium intuenti diligenter, quòd in multos quis laberetur errores 2. *sent. dist. 33. quæst. 3.*

CI.

Censores.

Ita sæpè in libris Retractationum se purgat Augustinus,

Sanctus Augustinus.

Quamvis & in his libris, qui non contrà illos omninò

nus, quòd olim contrà Manichæos, qui dicebant omnia bona à Deo bono, omnia mala à Deo malo, quasi fato, non autem liberè ab homine fieri, *scribens ita liberum arbitrium prædicarit, ut gratiæ oblitus esse videatur; Contrà posteà orto Pelagio hoste gratiæ ita gratiam extollit, ut liberum arbitrium deprimere censeatur.* nempè Pelagianos, *quippè illi nondum erant, sed contrà Manichæos conscripti sunt de libero arbitrio, non omni modo de istâ Dei gratiâ reticuimus, quam nefandâ impietate conantur auferre: diximus quippè &c.* (& eam in rem pluribus testimoniis allatis concludit) *Ecce quàm longè antequam Pelagiana hæresis extitisset, sic disputavimus, velut jam contrà illos disputaremus.* Lib. 1. Retractat. cap. 9.

Sanctus Prosper.

Sed videant quomodo se à dedecore istius exuant falsitatis, qui possunt tam inepta confingere, si hi, quorum abutuntur auribus, aliquantulùm diligentiæ ad cognoscenda ea, quæ præstantissimus minister gratiæ *Augustinus* disputavit, intenderint. Licèt omnem istius inquisitionis moram ipsi, qui hæc loquuntur, prævenire deberent, proferendo, atque explicando libros, ullamve eorum particulam demonstrando, quam per dubium saltem intellectum tali interpretationi obnoxiam vir Sanctus ediderit. *In Epist. ad Rufin.*

C I I.

Censores.

An non hoc ipsum est, quod Molina concedit, quodque ab eo superbè dictum exaggerari consuevit ab adversariis, rationem hanc tuendæ libertatis non fuisse datam, & explanatam ab Augustino contrà Pelagianos disputante?

Sanctus Augustinus.

Undè tibi duobus prioribus libris sic me respondisse arbitror, ut à nullo ampliùs requiratur. Lib. 5. contrà Jul. Pelagianum cap. 1.

Sanctus Gelasius Papa.

O' si studerent adversùs eos, *nempè Pelagianos*, Majorum nostrorum libros, responsaque cognoscere, illis omnibus modis cerneretur nihil esse prorsùs, quod ab istis fuerit ventilatum, & ab illis magnificâ veritate contritum, sicque de cunctis eorum nequitiis refutandis fideles quoque viderentur instructi, ut nihil ampliùs quæreretur. *In Epistolâ ad Honorium Episcopum contrà Pelagianos.*

C I I I.

Censores.

Nulli Patrum promissa fuit infallibilitas, & singuli ferè in quibusdam erraverunt, ut Cyprianus in rebaptizandis hæreticis, Hieronymus in aliquâ parte Danielis rejiciendâ &c. & ut plura dicamus speciatim de Augustino.

Sanctus Augustinus.

Quod dixi, mihi objice, ut purgem. Lib. 4. contrà Jul. cap. 1. *Nam tua me non terret velut lingua Censoris.* Lib. 3. cap. 21.

Sanctus Prosper.

Doctrinam, quam sanctæ memoriæ Augustinus Episcopus contrà Pelagianos inimicos gratiæ Christi, & liberi arbitrii decomptoies per multos annos Apostolicè asseruit, literisque mandavit, quibusdam visum est aut non intelligendo, aut intelligi eam nolendo reprehendere, & hoc quasi compendium cognitionis his, qui judicio eorum ducebantur afferre, ut quæ in libris prædicti viri damnabilia reperisse jactabant, brevium capitulorum indiculis publicarent; talique commento & detestationem ejus, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamassent, curam exterriti Lectoris averterent. *In Præf. resp. ad Capitula Gallor.*

C I V.

Censores.

Sensit ille, nempè Augustinus, *mundum in instanti creatum fuisse*, lib. 4. de Gen. ad lit. à cap. 21. usque ad finem libri, & lib. 5. cap. 1. & seq. *quod non convenit cum scriptis à Moyse cap. 1. Geneseos, ut ostendunt accuratiores Theologi, speciatimque Suarez, Molina, Martinon, communiterque rejicitur à Doctoribus Catholicis.*

Sanctus Augustinus.

O' vita pauperum Deus, in cujus sinu non est contradictio, plus mihi mitigationes in cor, ut patienter tales feram, qui non mihi hoc dicunt, quia divini sunt, & in corde famuli tui viderunt, quod dicunt, sed quia superbi sunt, nec noverunt Moysis sententiam, sed amant suam, non quia vera est, sed quia sua est. Lib. 12. Conf. cap. 25.

Sanctus Thomas.

Sed prior Augustini opinio, *de Creatione Mundi in instanti*, est rationabilior, & magis ab irrisione infidelium Sacram Scripturam defendens, quod valdè observandum docet Augustinus super Gen. lib. 1. ut sic Scripturæ exponantur, quòd ab infidelibus non irrideantur, & hæc opinio plus mihi placet. *2. sent. dist. 12. quæst. 1. art. 2. in fine corporis.*

C V.

Censores.

Sensit etiam, Angelos, & Dæmones esse corporeos in Psal. 85. & 145. & Epist. 115. *aliis in locis, ubi affirmat, aut supponit, habere corpora quædam subtiliora.*

Sanctus Augustinus.

Adhærebunt ergo, si eis nulla sunt corpora, Spiritus Dæmonum, imò Spiritus Dæmones, licèt incorporei corporeis ignibus cruciandi. Lib. 21. de Civ. Dei cap. 10.

Sanctus Thomas.

Augustinus loquitur non asserendo, sed opinione Platonicorum utens, qui ponebant, esse quædam animalia aerea, quæ Dæmones nominabant. *1. Part. Quæst. 51. art. 1. ad 1.*

C V I.

Censores.

Item dubitavit, num Sol, & Luna, aliaque Sydera, quæ oculis conspicimus, sint animata.

Sanctus Augustinus.

De Sole, & Luna talia dicta sunt, tanquam sentiant, & ideò tolerent vanos adoratores suos, quamvis verba ibi accipi possint ab animali ad inanimale translata, modo locutionis, qui vocatur Græcè metaphora. Lib. 2. Retract. cap. 7.

Sanctus

Sanctus Thomas.

Similiter etiam apud Doctores fidei fuit circa hoc diversa opinio. Origenes enim posuit corpora cœlestia animata. Hieronymus etiam idem sentire videtur exponens illud Ecclesiastici primo, *lustrans omnia &c.* Basilius verò, & Damascenus asserunt corpora cœlestia non esse animata. Augustinus verò sub dubio dereliquit, neutram in partem declinans *ut patet ex 2. de Gen. ad lit. & in Enchirid. 1. p. q. 70. art. 3.*

CVII.

Censores.

Dubitavit etiam de origine animarum, utrum ereentur de novo, quod certissimum est, an ex Adam, propagentur, ut videre est Epist. 28. ad Hieronymum, & Epist. 157. & in libro de Origine animæ.

Sanctus Augustinus.

Proindè ignorantiam meam de origine animarum te corripientem, atque objurgantem non molestè ferrem, imò insuper & gratias magnas agerem, si eam mihi non solùm duris percuteres conviciis, sed veris etiam excuteres dictis. Lib. 4. de Orig. animæ cap. 3.

Sanctus Fulgentius.

Cujus quæstionis *de Origine animæ* Beatus Augustinus profunditatem sibi imperscrutabilem cernens, nullam voluit hujus rei definitam proferre sententiam, incongruum prorsùs existimans aliquid affirmare sinè dubitatione velle, quod alter posset contrariâ responsione convellere. Cujus tam in decimo libro de Genesi ad literam, quam in libris ad Vincentium Victorem de Origine animæ, nec non in Libro primo ex duobus, quos ad Sanctum Hieronymum scripsit, in tribus quoque Epistolis, quas ad Optatum Episcopum de hâc quæstione composuit, disputatione refulget non minùs copiosâ, quàm profundâ, & eo magis laudabili, quia congruâ temperie moderatâ. Ubi quicquid ingenii acumine, quicquid ratiocinationis ordine, quicquid auctoritatis pondere inquirendum, discutiendumque conspexit, & inquisivit singulariter, & discussit, consensum tamen ab utrâque definitione continuit, ne laborem tantæ disputationis inaniter susciperet, quem cujuslibet sententiæ temeraria definitio vacuaret. *Lib. 3. de Verit. prædest. & grat. cap. 18.* Quantò ergo meliùs ab hujus quæstionis certamine temperamus, in quâ nos inaniter laborare cognoscimus præsertim, quia quod à Sanctis viris majoribus nostris videmus minimè definitum, oportet, nos tanto cautiùs, atque temperantiùs quærere, quanto ad ejus finem, illos præclaros viros cernimus minimè pervenisse. *Cap. 20.*

CVIII.

Censores.

Perperàm quoque exponit id, quod ait Apostolus Rom. 14. v. 23. Omne quod non est ex fide, peccatum est, *quasi velit dicere Apostolus, omnia opera infidelium esse peccata, & sinè verâ fide nullum posse fieri bonum opus. Cùm tamen ibi sermo sit de eo, quod non fit ex dictamine conscientiæ judicantis bonâ fide licitum esse id, quod fit, ut ex textu ipso liquet, & communis interpretatio Doctorum contradicit Augustino, qui etiam aliquot locis, ut alibi notavimus, videtur hanc suam assertionem restringere ad bonum opus utile vitæ æternæ consequendæ &c. Utrumque tamen à vero sensu Apostoli loco citato planè alienum est.*

Sanctus Augustinus.

Testimonium illud, quod ex Apostolo posui: Omne quod non est ex fide, peccatum est, *sicut tibi visum est, accepisti, & exposuisti, non ut sapit, sed ut sapis. De cibis enim Apostolus loquebatur; verùm cùm dixisset:* qui autem discernit, si manducaverit, damnatus est, quia non ex fide, *hanc peccati speciem, de quâ agebat, generali voluit probare sententiâ mox inferens:* Omne enim, quod non est ex fide, peccatum est. *Et inferiùs:* Omne *enim velis, nolis,* quod non est ex fide, peccatum est. Lib. 4. contrà Jul. cap. 3.

Bonifacius II. Papa.

Illos autem, qui præcedente fide, cætera, sicut indicas, volunt gratiæ deputare, suâ professione constringimus, ut multò magis dono gratiæ etiam fidem cogantur adscribere, præter quam nihil est boni, quod secundùm Deum quilibet valeat operari, sicut Beatus Apostolus dicit: *Omne quod ex fide non est, peccatum est.* Quod cùm ita sit, aut nullum bonum gratiæ deputabunt, si ei fidem subtrahere moliuntur, aut si quod bonum esse dicunt de gratiâ, ipsa necessariò fides erit gratiæ deputanda. *In Epistolâ ad Sanctum Cæsarium Arelatensem.*

CIX.

Censores.

Norunt etiam quicunque in ejus lectione versati sunt, non adeò felicem in indagando literali sensu Scripturæ interdum fuisse. Ex quo tamen potissimè argumentandum est, longèque illi in hâc parte præferendum esse Hieronymum, & Chrysostomum.

Sanctus Augustinus.

Cum his autem, qui cuncta illa, quæ vera sunt, falsa esse non dicunt, honorantes, & in culmine sequendæ auctoritatis nobiscum constituentes illam per Sanctum Moysen editam Sanctam Scripturam tuam, & tamen nobis aliquid contradicunt, ita loquor: Tu esto Deus noster arbiter inter confessiones meas, & contradictiones eorum. Lib. 12. Confess. cap. 16.

Sancti Patres.

Hieronymus Epistolâ 30. ad Augustinum ait: Certè quicquid dici potuit, & sublimi ingenio de scripturarum sanctarum hauriri fontibus, à te positum, atque disertum est. *Sanctus Prudentius in Epistolâ ad Hincmarum, & Pardulum.* Hoc primum vestram sinceritatem monens, ut doctrinam Beatissimi Patris Augustini omnium absque ulla dubietate undecunque doctissimi, sanctarum scripturarum auctoritati in omnibus concordissimam; quippè nullus Doctorum abstrusa earum scrupulosiùs rimatus, diligentiùs exquisierit, veriùs invenerit, veraciùs protulerit, luculentiùs enodaverit, fideliùs tenuerit, robustiùs defenderit, effusiùs disseminaverit &c. *Rhemigius Antisiodorensis in 2. ad Cor.* Sicut Sol excedit in lumine omnes planetas; ita Augustinus omnes excessit in exponendis Sacris Scripturis. *Hugo de Sancto Victore Serm. 25.* Indè & de ipso in hâc ejus solemnitate canimus, quod Prophetarum, & Apostolorum plenus spiritu, quæ prædixerunt mystica, fecit nobis pervia, post quos secundâ dispensandâ verbi Dei primus refulsit gratiâ &c.

CX.

C X.

Censores.

Duriùs quoque loquitur pluribus locis de Veritate Corporis Christi in Eucharistiâ, ut suprà indicavimus, quâ de causâ suum planè illum esse gloriantur, sed falsò Calvinistæ, & Eminentissimus doctrinâ, æquè ac dignitate Cardinalis Perronius in libro singulari, cui titulus est: Refutatio objectionum ex Divo Augustino contrà Sanctum Eucharistiæ Sacramentum cap. 1. ipso initio idcircò vocat Sanctum Augustinum magnum prætensum Sacramentariorum Patronum.

Sanctus Augustinus.

Admonet me planè, ac mihi jubet suavissimo imperio lex Christi, hoc est charitas, ut cùm aliquid falsi in libris meis, me sensisse homines putant, quod ego non sensi, atque idipsum falsum alteri displicet, alteri placet, malim, me reprehendi à reprehensore falsitatis, quàm ab ejus laudatore laudari; Ab illo enim quamvis ego non rectè, qui hoc non senserim, error tamen ipse rectè vituperatur. Ab hoc autem nec ego rectè laudor, à quo existimor id sensisse, quod vituperat veritas, nec ipsa sententia, quam vituperat veritas. Lib. 1. de Trin. cap. 3.

Guitmundus Episcopus.

Quid hìc Umbratici respondebunt? Ubi in tantâ luce lucifugæ nostri umbram parabunt? Ecce Augustini manifestissima documenta recitantur, nihil in eis scrupulosum, nihil ambiguum; aut de his se explicent, aut Augustinum nobis objicere desistant. *Lib. 3. de Verit. Euchar. contrà Berengarium Tom. 11. Bibl. Patr.*

C X I.

Censores.

Item lib. 1. de Pecc. Mer. & Rem. cap. 20. & Libro de Prædest. Sanctor. cap. 13. & lib. 2. Oper. Imp. contrà Jul. cap. 29. docere videtur, Sacramentum Eucharistiæ non minùs esse necessarium parvulis ad salutem, quàm baptismum, neque minùs ad eos pertinere quod dicitur Jo: 6. v. 54. Amen amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis, *quàm istud Jo: 3. v. 6.* Nisi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

Sanctus Augustinus.

Sancto Innocentio vide quid respondeas, qui nihil aliud de hac re sapit, quàm quod isti, in quorum conventum, si tamen prodest aliquid, te introduxi. Cum his etiam ipse considet, etsi posterior tempore, prior loco &c. Qui denique parvulos definivit, nisi manducaverint carnem filii hominis, vitam prorsùs habere non posse. Huic responde, imò ipsi Domino, cujus ille Antistes usus est testimonio. Lib. 1. contrà Jul. cap. 4.

Sanctus Innocentius Papa.

Illud verò, quod eos *Pelagium, ac Cœlestium*, vestra fraternitas asserit prædicare parvulos æternæ vitæ præmiis etiam sinè baptismatis gratiâ posse donari, perfatuum est. Nisi enim manducaverint carnem filii hominis, & biberint sanguinem ejus, non habebunt vitam in semetipsis; Qui autem hanc eis sinè regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum baptismum velle cassare, cùm prædicant eos habere, quod in eos creditur non nisi baptismate conferendum. *In Epistolâ ad Patres Milevitanæ Synodi apud August. Epist. 93.*

Sanctus Gelasius Papa.

Ut providentia Dei omnes Pelagianorum nequitias amputaret, non solum dictum est: *Qui non fuerit renatus ex aquâ, & Spiritu sancto non intrabit in regnum cœlorum*, sed etiam pariter dictum est: *Qui non manducaverit carnem filii hominis, & biberit ejus sanguinem non habebit vitam in semetipso.* De vitâ autem æternâ hoc dictum nullus addubitat, quoniam multi non manducantes hoc Sacramentum vitam habere videantur præsentem. *In Epistolâ ad Episcopos Piceni.*

C X I I.

Censores.

Indèque disputans contrà Pelagianos, probat, infantes sinè Eucharistiæ sumptione non posse vitam æternam consequi, quam sumptionem distinguit à baptismo, quasi velit, debere infantes necessariò esse reipsâ, & distinctè utriusque Sacramenti participes Baptismi, & Eucharistiæ, ut vitam æternam obtineant. Sic enim loquitur cap. illo 20. lib. 1. de Peccat. mer. auferatur ergo jam dubitatio &c. *Quæ verba sunt adeò manifesta, ut difficillimè patiantur benignam interpretationem, quâ plerique Theologorum Augustinum ab errore excusare conantur, error enim est notatus, & damnatus sub anathemate à Concilio Tridentino.*

Sanctus Augustinus.

Nihil hìc de nostro afferamus, ipsum Apostolum item audiamus; Cùm ergo de isto Sacramento loqueretur ait: Unus panis, unum corpus multi sumus. *Intelligite, & gaudete, unitas, pietas, veritas, charitas unus panis, unum corpus multi sumus; recolite enim, quia panis non fit de uno grano, sed de multis. Quando ergo exorcizabamini, quasi molebamini; quando baptizati estis, quasi conspersi estis, quando spiritûs sanctificationem accepistis, quasi cocti estis; estote, quod videtis, & accipite quod estis &c.* In Sermone ad Infantes antè Altare.

Sanctus Fulgentius.

Beatus quoque Augustinus de hac re sermonem fecit admodum luculentum, & aptum ædificationi, & instructioni fidelium (*& toto sermone recitato, in quo verba proximè recensita leguntur*) Arbitror, *ait*, Sancte frater, disputationem nostram præclari Doctoris Augustini sermone firmatam, nec quicquam esse aliquatenùs ambigendum, tunc unumquemque fidelium corporis, sanguinisque Dominici participem fieri, quando in baptismate Corporis Christi efficitur, nec alienari ab eo panis, calicisque consortio, etiamsi antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc sæculo in unitate Corporis Christi constitutus abscedat. *In Respons. ad quæstionem de Baptismo Æthiopis.*

Concilium Tridentinum.

Neque ideò tamen damnanda est Antiquitas, si eum morem, *nempè dandi Eucharistiam parvulis*, in quibusdam locis aliquando servavit; ut enim Sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certè eos nullâ salutis necessitate id fecisse sinè controversiâ credendum est. *Sessione 21. cap. 4.*

CXIII.

Censores.

Prætereà lib. 2. contrà Jul. cap. 10. docet cogitationes morosas, sivè delectationes voluntarias de rebus venereis esse dumtaxat peccatum veniale, modò absit consensus in opus, seu malum desiderium, vel illius periculum. Quæ doctrina ab omnibus Catholicis jam pridem rejicitur, nec sinè scandalo à quoquam obtruderetur.

Sanctus Augustinus.

Unum igitur genus est probatissimum, & quasi purgatissimum, quum & bona scripta sunt, & in bonam partem accipiuntur à legentibus. Libro de Utilitate credendi ad Honoratum cap. 5.

Sanctus Augustinus.

Ita dici potest in homine uno, si delectationibus illicitis, à quibus se continuò deberet avertere cogitatio, libenter sola pascatur, nec facienda decernantur mala, sed tantùm suaviter in recordatione teneantur, quasi mulierem sinè viro posse damnari, absit hoc credere. Hæc quippe una persona est, unus homo est, totusque damnabitur, nisi hæc, quæ sinè voluntate operandi, sed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per mediatoris gratiam remittantur. *Lib. 12. de Trin. cap. 12.*

CXIV.

Censores.

Certè cùm eadem sit judiciorum, & affectuum alea, & Augustinus tantâ contentione pugnet contrà Pelagianos, ut obtineat nullum esse quantumvis Sanctum, cui non sit opus dicere, dimitte nobis debita nostra, ob quotidianos voluntatis lapsus, nescio quid Baianis in mentem venerit, ut Augustiniani videri velint, cum tanto nisu persuadere conantur, esse aliquos, nempè Augustinum, *qui judicio nunquam labantur.*

Sanctus Augustinus.

Neque enim negare debeo, sicut in ipsis moribus, ita multa esse in tam multis opusculis meis, quæ possint justo judicio, & nullâ temeritati culpari. Ex quibus si alienâ reprehenderes, illic & tibi fortassis ostenderem, qualem te esse, in quibus non perperam reprehenderes, vellem, meque tibi juniori major, & præpositus subdito correctionis exemplum quantò humiliùs, tantò salubriùs exhiberem. Sed ea in me reprehendisti, quæ non corrigere humilitas, sed partim fateri, partim defendere veritas cogit. Lib. 4. de Orig. animæ cap. 1.

Beatus Jordanus de Saxonia.

Ipse tamen posteà *Augustinus* tam ab erroribus intellectûs, quàm à corruptione affectûs per actum hierarchicum purgatus fuit. *Serm. 138. Sanctus Thomas Villanovanus ait:* Hæc igitur Augustini tam profunda humilitas apud Deum, & homines sapientiâ, & intellectu illum sublimiter exaltavit, quoniam Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Undè potest de illo intelligi Prophetæ vaticinium, dedit abyssus vocem suam altitudinem phantasiæ. Abyssus, inquam, humilitatis Augustinus vocem doctrinæ suæ populis dedit propter phantasiæ suæ, idest, ingenii altitudinem, quam propter humilitatem contulit illi Deus. *Conc. 2. de Sancto Augustino.* *Hab 3. v. 10.*

CXV.

Censores.

Constat ergo exemplo Sancti Bernardi tales esse, quas dixerat duas columnas, ut non sit necessariò timendum, si quis ita divellatur ab Augustino, ut tamen innitatur Ambrosio, etiam in iis, quæ contrà Pelagianos Augustinus disputavit &c.

Sanctus Augustinus.

Quid ergo, quo me ab illo in hac causâ separandum putas? Posteà: *Ergo ille noster, an vester sit, & vos videtis.* Lib. 4. contrà Jul. Oper. Imper. cap. 119.

Sanctus Bernardns.

Ab his ergo duabus columnis (Augustinum loquor, & Ambrosium) crede mihi, difficilè avellor; Cum his, inquam, me aut errare, aut sapere fateor. *Epistola 77. ad Hugonem de Sancto Victore.*

CXVI.

Censores.

Quid igitur mirum, si vir alioquì doctissimus, & sanctissimus Augustinus *difficultaterei oppressus, nihil aliud invenerit, in quo essentiam originalis peccati constitueret?*

Sanctus Augustinus.

Hominem tuo judicio doctissimum, & peritissimum non dubitasti reprehendere. Ego autem & me doctissimum, ac peritissimum nescio, imò verò me non esse certissimè scio. Lib. 4. de Orig. animæ initio.

Beatus Jordanus de Saxonia.

Quantum ad dictorum sufficientiam, quia nihil deest in libris Augustini, quod pertinet ad scientiam legis divinæ; Undè dicit Volusianus scribens ad Augustinum [utcunque in aliis Sacerdotibus toleratur inscitia, sed cum ad Antistitem Augustinum venitur, legi Dei deest, quicquid Augustinum contigerit ignorare] *Sermone* 148.

CXVII.

Censores.

Nempè jam nos docuit Gerson, & Abulensis, quò pertineat hæc approbatio, non enim eò, ut intelligamus, Augustinum nullis esse humanis defectibus obnoxium, sed rarioribus, & levioribus.

Sanctus Augustinus.

Senti de Augustino quicquid libet, sola me in oculis Dei conscientia non accuset. Quod enim ait Apostolus: Mihi minimum est, ut à vobis judicer, aut ab humano die. Lib. contrà Secundinum cap. 1.

Arnobius junior.

Serapion dixit: Testor Deum, quia sollicitudini meæ universa ambiguitate eliminas, si de his ejus, *scilicet Augustini*, mihi definita proferas, & de omnibus, quæ transacta sunt, evidentia ejus afferas documenta: fateor enim me ejus assertiones ita probatas habere, ut se ipsum ore suo hæreticum detegat, qui Augustinum putaverit in aliquo reprehendendum eloquio. *Arnobius dixit:* Meo sensu locutus es, nam ea, quæ ejus nunc profero, ac si sacratissima Apostolorum scripta sic credo, & teneo, & defendo. *Tomo 5. Bibl. Patrum par. 3.*

CXVIII.

CXVIII.

Censores.

Sensit Augustinus mundum in instanti creatum fuisse, quod non convenit cum scriptis à Moyse &c.

CXIX.

Censores.

Contrariam Augustino sententiam non modò probabiliorem judico, sed certæ, & indubitatæ veritatis.

CXX.

Censores.

Explicatio hæc censetur ab omnibus improbabilis, nec ego dubito, quin si Augustinum non haberet Patronum, manifestè damnata fuisset, ut hæretica.

CXXI.

Censores.

Contrarium docent omnes alii Patres, idque omninò evincit simplex, & historialis narratio Moysis, quarè jam erroneum est dicere, omnia uno die esse creata.

Sanctus Augustinus.

Nemo jam molestus sit dicendo mihi, non hoc sensit Moyses, quod tu dicis, sed hoc sensit, quod ego dico. Si enim mihi diceret, undè scis hoc sensisse Moysem, quod de his verbis ejus eloqueris, æquo animo ferre deberem, & responderem fortasse, quæ superiùs respondi, vel aliquando uberior, si essem durior. Lib. 12. Conf. cap. 24. *Illud autem, quod contendunt, non hoc sensisse Moysen, quod ego dico, sed quod ipsi dicunt, nolo, non amo, quia & sita est, tamen ista temeritas non scientiæ, sed audaciæ est, nec visus, sed typhus eam peperit.* Cap. 25. *Ita cùm alius dixerit, hoc sensit, quod ego, & alius, imò illud, quod ego, religiosiùs me arbitror dicere, cur non utrumque potiùs, si utrumque verum est? & si quid tertium, & si quid quartum, & si quid omninò aliud verum quispiam in his verbis videt, cur non illa omnia vidisse credatur, per quem unus Deus sacras literas vera, & diversa visuris multorum sensibus temperavit?* Cap. 21.

Patres, & Doctores.

Cassiodorus. De iisdem principiis Sanctus quoque Augustinus disertus, atque cautissimus disputator duodecim volumina conscripsit, quæ doctrinarum perè omnium decore vestivit, hæcque vocavit de Genesi ad literam, qui quamvis de eadem re tractaverit, quâ Beatus Basilius, & Sanctus Ambrosius celeberrimâ laude fulserunt, tamen quod post disertos viros minimè contingere solet, opus suum longè in aliam summitatem, Domino largiente, produxit. *Lib. 1. divin. Institut. cap. 22. Sanctus Thomas:* Hæc opinio, *nempè Augustini de simultaneâ rerum creatione*, plus mihi placet. 2. sent. distin. 12. quæst. 1. art. 2. *Beatus Albertus Magnus:* Sinè præjudicio sententiæ melioris videtur Augustino consentiendum &c. Dicendum ergo, quòd per distinctionem, quam ponit Moyses, intelligitur distinctio rerum secundùm naturæ principia, & non distinctio temporum. 1. *part. Summæ quæst.* 12. *de quatuor coævis. Ægidius* 1. *part. Hexameron cap.* 28. Non autem ista dicimus, ut improbemus opinionem Augustini, quæ est valdè subtilis, & solemnis. *Dionysius Carthusianus: Augustinus* excogitavit quandam expositionem subtilem, per quam defendit Scripturam ab irrisione hujusmodi, & tamen salvavit scripturæ, & fidei veritatem. *In cap.* 1. *Gen. art.* 5.

CXXII.

Censores.

Augustinus verò clariùs Durando adstipulari videtur, cùm actum peccati nullo modo Deo agenti tribuit. sed solùm humano arbitrio &c. id quod clariùs ostendit lib. de perfect. justitiæ ratiocin. 4. *ubi sic quærit.* Quid est peccatum actusne, an res? Si res est &c.

Sanctus Augustinus.

Redde verba mea, & vanescet calumnia tua. Lib. 4. contrà Julian. cap. 8.

Sanctus Prosper.

Stupeo sanctitatem vestram objectionem calumniantium à personâ defensoris gratiæ non potuisse discernere, & verba obtrectantium ei ipsi, qui obtrectatoribus suis respondet, aptasse. *Ad* 10. *dubium Genuensium contrà Sanctum Augustinum.*

CXXIII.

Censores.

Petimus ergo à Baianis quanti facienda sit Augustini doctrina dicentis fallibilem esse scriptoris non Canonici auctoritatem, & hanc esse illius differentiam à Canonico, quòd sinè peccato, vel injuriâ cujusquam suspecta esse quandoque possit. Si negant esse probandam, fidem fallunt, & positos à se terminos primi transgrediuntur, Augustinum deserendo. Si probandam fatentur, cùm negare non possint, quin Augustinus sit intrà numerum Auctorum non Canonicorum, restat ut fateantur sinè peccato, vel injuriâ cujusquam dubiam aliquando videri posse illius auctoritatem, atque sententiam. Esset autem ridiculus, qui ea, quæ ille dicit de fallibilitate scriptoris non Canonici intelligenda diceret cum exceptione ipsius Augustini.

Sanctus Augustinus.

Sanè cùm in omnibus literis meis non solùm pium Lectorem, sed etiam liberum correctorem desiderem, multò maximè in his, ubi ipsa magnitudo quæstionis utinam tam multos inventores habere posset, quàm multos contradictores habet; veruntamen sicut Lectorem meum nolo mihi esse deditum, ita correctorem nolo sibi: Ille me non amet ampliùs, quàm Catholicam fidem, iste se non amet ampliùs, quàm Catholicam veritatem. Sicut illi dico: Noli meis literis, quasi scripturis Canonicis inservire, sed in illis, & quod non credebas, cùm inveneris, incunctanter crede, in istis autem, quod certum non habebas, nisi certum intellexeris, noli firmiter retinere: Ita illi dico: Noli meas literas ex tuâ opinione, vel contentione, sed ex divinâ lectione, vel inconcussâ ratione corrigere. Lib. 3. de Trinit. in procemio.

Sanctus Thomas Villanovanus.

Ultimum quoque ingenii testimonium hoc est præstantissimum, quod ita conspicuè in tantâ nebulâ veritatem intuitus est *Augustinus*, & ita eam in tantâ sylvâ errorum discussit, ut cùm in hoc ipse omnium primus extiterit, usque hodie post tam longum tempus id teneat, id sequatur Ecclesia, & fidei Schola, quod Augustinus decreverit. *Conc.* 2. *de Sancto Augustino in fine.*

CXXIV.

CXXIV.

Censores.

Augustinus argumentis Juliani non satisfecit. In articulis censuratis à Sacrâ Facultate Theologicâ Lovaniensi, & Inquisitione Vallisoletanâ anno 1650. Martii 28. & apud Rivium lib. 4. de Vitâ Sancti Augustini cap. 10. §. 6.

Sanctus Augustinus.

Vitreas argutias tuas, & fragilia, quibus tibi multùm videris acutus, & nitidus, argumenta confringam. In fine lib. 1. contrà Julianum. *Dialecticorum quasi jaculis oneratus acutis in certamen procedis, & jactas plumbeos pugiones.* Lib. 3. cap. 7. contrà eundem.

Venerabilis Beda, & Sanctus Prudentius

Julianus homo ut Rethor peritissimus, ita gratiæ Dei post Pelagium impugnator acerrimus, ut apertiùs scripta ejus, quibus contrà strenuissimum ejusdem gratiæ propugnatorem Augustinum inanuit, ostendunt. *Initio Præfat. in Cantica. Sanctus Prudentius ait:* Cùm à Patribus, præcipuèque Beatissimo Augustino *Pelagianis* competentissimè, abundantissimèque responsum fuerit &c. *In Epistolâ ad Gelinonem Archiepiscopum Senonen. ante lib. de Prædest.*

CXXV.

Censores.

Volentes sustinere partes Juliani non posse Augustini rationibus convinci.

Sanctus Augustinus.

Necessarios articulos sermonis tui quantùm me adjuvat Dominus comprehendo, atque confringo, ut totum corpus victum facere conspiciat, qui & illatua, & hæc nostra perlegerit. Lib. 4. contrà Jul. cap. 9.

Sanctus Prosper.

Quicquid etiam in libris contrà Julianum ab ipso sub hac quæstione objectum, potentissimè debellasti, hoc totum ab istis Sanctis intentiosissimè conclamatur. *In Epistolâ ad Sanctum Augustinum.*

CXXVI.

Censores.

Si triumphi Ecclesiæ niterentur posterioribus scriptis Augustini, immeritò de Pelagianis triumphasset Ecclesia.

Sanctus Augustinus.

Proficienter me existimo Deo miserante scripsisse, non tamen à perfectione cœpisse. Lib. de Dono pers. cap. 21.

Sanctus Prosper.

Contrà istam (*recitat enim Cœlestini Papæ elogium de Sancto Augustino*) clarissimam laudationis tubam, contrà istam sacratissimi testimonii dignitatem audet quisquam malignæ interpretationis murmur emittere? & perspicuæ, sincerissimæque sententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere? Ut scilicet, quia in Epistolâ Papæ librorum, pro quibus actum est, non expressus est titulus, hinc eos appareat non probatos, & istam in Sanctum Augustinum laudationem pro anteriorum scriptorum meritis fuisse collatam. Maneat planè, maneat ista conditio, ut horum librorum (*quos nempè postremos in materiâ de Gratiâ ediderat*) novitas repudiata videatur, si in eâdem causâ ejusdem viri dissentit antiquitas, & ut inutile, aut incongruum judicetur, quod ab his, quæ contrà Pelagianos condidit, dissonans invenitur. *Contrà Collat. cap. 43.*

CXXVII.

Censores.

Augustinus fuit Doctor perindè ac alius etiam modernorum.

Sanctus Augustinus.

Quicquid de arte loquendi, & disserendi, quicquid de dimensionibus figurarum, & de musicis, & de numeris sinè magnâ difficultate nullo hominum tradente intellexi &c. Non enim sentiebam, illas artes etiam ab studiosis, & ingeniosis difficillimè intelligi, nisi cum eis easdem conabar exponere, & erat ille excellentissimus in eis, qui me exponentem non tardiùs sequeretur. Lib. 4. Confess. cap. 16.

CXXVIII.

Censores.

Augustini dotes seu naturales, seu infusæ non fuerunt altioris ordinis, quàm aliorum Doctorum, etiam Scholasticorum.

Sanctus Thomas Villanovanus.

Hoc sibi justissimè vendicat Augustinus, hæc pars Augustini in hac sapientiæ luce, sicut Sol omnia astra, ita cæteros omnes post Apostolos superat Augustinus &c. Etenim intellectûs acumine, ingenii perspicuitate, disputandi acrimoniâ, inveniendi copiâ, disserendi subtilitate monstrum quoddam in naturâ fuit Augustinus, qui humanæ intelligentiæ terminos irradiante DEO visus est transcendisse, vir intellectu, ut quidam ait, & sapientiâ propè divinus. *Conc. 1. de Sancto Augustino.* Quis enim ita excelluit ingenio? quis ita valuit facundiâ? quis humanarum, divinarumque rerum sapientiâ sic effulsit? quis tot, tantisque voluminibus Dei Ecclesiam illustravit? quis Ecclesiasticos Ordines sic edocuit? Mentitur, ait quidam, qui se omnia Augustini volumina legisse jactat, plus valuit ille scribere, quàm nos sufficimus legere. *Conc. 3. de eodem.*

CXXIX.

Censores.

Vindicandà est Ecclesia à tutelâ, & pædagogiâ Augustini.

Sanctus Augustinus.

Te ergo vera Sponsa veri Christi Ecclesia Catholica alloquar, & ego te pro modulo meo qualiscunque filius, & servus tuus positus in te dispensare cibaria conservis meis. Lib. 15. contrà Faustum cap. 3.

Facundus Hermianensis.

Audeant isti, si possunt, hæreticùm dicere Augustinum, audeant sollicitâ præsumptione damnare, & tunc verè discent, quæ sit pietas, & constantia Ecclesiæ Latinorum, quam DEUS magisterio ejus instituit, atque firmavit, cùm ab omnibus confestim anathematizati fuerint, & tanquam putrida, & morbida membra præcisi. *In Libro contrà Mocianum.*

CXXX.

CXXX.

Censores.

Utrùm Augustinus contrà id, quod sentimus, sentiat non admodùm curandum.

Sanctus Augustinus.

Non valdè curo, inquam, superborum, imperitorumque judicia, qui similiter in legendos libros, atque in salutandos homines irruunt. Lib. 1. de Ordine cap. 11.

Beatus Albertus Magnus, & Sanctus Paulinus.

Dicendum quod sic, quia hoc Augustinus apertè dicit, cui contradicere impium est in iis, quæ tangunt, fidem, & mores. *in 2. p. Summ. Theol. tract. 14. quæst. 184. ad quæst. 3. Sanctus Paulinus Epist. 36. ad Romanianum inter Augustinianas ait:* Si audias, si sequaris *Augustinum*, ut rursum te sermone Salomonis alliciam: Fili coronam accipies gratiarum tuo vertici. *Posteà:* Verè enim Pontifex, & verè Consul, Licenti, eris, si Augustini vestigiis Propheticis, & Apostolicis disciplinis, ut sacrato Beatus Helisæus Heliæ, ut illustri Apostolo Timotheus adolescens adhæreas indivulso per itinera divina comitatu &c.

CXXXI.

Censores.

Jam enim in libris editis constat, quantas turbas excitarit una vocula tantâ adulatione jactata: Reliquos quidèm Patres utiles, sed Augustinum unicum esse necessarium, & ad omnes materias Theologicas sufficere: *Quasi Ecclesia Dei ad tantam solitudinem redacta sit, ut non ex multorum Patrum consensu, sed ab unius suffragio suarum decisionum robur mutuari cogatur.*

Sanctus Augustinus.

Tantumque mihi tributum est, ut ubicunque me præsente loqui opus esset ad populum, rarissimè tacere, atque alios audire permitterer. In prologo Retract.

Absit à me ista, quam mihi objicis, arrogantia, ut me istam causam contrà vos, unum pro omnibus agere pollicerer. In fine lib. 2. contrà Julianum.

CXXXII.

Censores.

Vidimus sectione præcedenti Scriptores Synopsis ejus vitæ, nempè Jansenii, *hoc ipsius celebre dictum veluti tanto Viro dignum apophtegma referre:* Patres cæteros utiles esse, sed Augustinum necessarium, imò unum pro omni materiâ Theologicâ sufficere. *Quæ propositio non modò gravem exaggerationem, sed etiam perniciosum errorem continet.*

Sanctus Augustinus.

Unus sum è multis, qui prophanas vestras novitates, ut possumus, refutamus, sicut unicuique nostrum Deus partitus est mensuram fidei. Lib. 6. contrà Jul. cap. 8.

Nunc ergo ne tui stomachi follis indigestâ maledictorum cruditate rumpatur, in hunc evome, si audes, calumniosas tuas vanitates, & insanias mendaces &c. Insignis Ecclesiarum Doctor loquitur. Libro 2. contrà eundem cap. 8.

Martinus V. Papa.

Quicunque de Christo, de fide, de religione aliquid saperent, omnibus in ore erat Augustinus, ut nihil penè ex sacris literis possit, nisi eo Duce intelligi, nihil nisi eo interprete explicari. Eo jam auctore factum est, ut nec Philosophis sapientiam invideamus, non Oratorum eloquentiam desideremus, non studiosorum ingenia requiramus, non denique nobis acumen Aristotelis necessarium sit, non Platonis eloquentia, non prudentia Varronis, non gravitas Socratis, non auctoritas Pythagoræ, non Empedoclis solertia, non cujusquam illius generis hominum scientia, ac virtus exemplo, aut documento nobis esse debeat. Idem nobis Prophetarum oracula, idem Apostolorum voces refert, idem omnem omnium scripturarum sensum exprimit, unus postremò omnium Patrum, sapientumque ingenia, ac studia exhibet; si veritatem quæris, si doctrinam, si pietatem, quis doctior? quis justior? quis, ut ita dicam, sanctior Augustino? *In Sermone de translat. Corporis Sanctæ Monicæ.*

CXXXIII.

Censores.

Non est cur Sancti Pauli, ac Sancti Augustini verbis teneamur, qui aliquando omnia meræ Dei voluntati attribuere videntur etiam absque ullo bonorum nostrorum operum intuitu. Hos enim duos magnus viros, quasi duo maria magna considerare necesse est, qui ingenii sui impetu in unum litus ita exundant, ut alterum pro aliquo tempore siccum relinquere velle videantur; Verùm sicut Oceanus postquàm in aliquam plagam effusiùs sparsus est, in limites sibi à Deo constitutos regreditur, sic istiusmodi Viri postquàm in rebelles veritatis impugnatores insiluerunt, ad tranquillam æqualitatem ædificationi fidelium accomodatam redeunt.

Sanctus Augustinus.

Sic vis Disputatoribus non præjudicare Catholicis nonnulla, quæ ab eis, sicut putas, incautiùs fusa, vobis objicimus, quid est hoc, nisi dicere, etiam in Scripturis Sanctis ea, quæ pro se usurpant hæretici, incautiùs fusa esse, quo sceleratius quid potest dici? Lib. 4. Oper. Imperf. contrà Jul. cap. 112.

CXXXIV.

Censores.

Ingenii Sancti Pauli ardor satis fervebat, ut in ejusmodi expressiones, excessivas nempè, *facilè abriperetur: Sic cùm vult Christianis sublimem gratiæ baptismalis ideam tradere, ipsosque ad illius conservationem potenter hortari, videtur asserere impossibile esse eos, qui aliquo crimine lapsi sunt, rursùs ad eam revocari per pœnitentiam. Cùm in Epistolâ ad Romanos fidem*

Sanctus Augustinus.

Si enim ad Scripturas Sanctas admissa fuerint velut officiosa mendacia, quid in eis remanebit auctoritatis? Quæ tandem de Scripturis illis sententia proferetur, cujus pondere contentiosæ falsitatis conteratur improbitas? Statim enim, ut protuleris, si aliter sapit, qui contrà nititur, dicit illud, quod prolatum erit, honesto aliquo officio Scriptorem fuisse

dem extollit, arma Calvino videtur ministrare ad suam hæresim stabiliendam, & videtur asserere per eam solam quemlibet salvari. Cùm verò in Epistolâ ad Corinthios charitatem prædicat, videtur omnia, quæcunque de fide dixerat, evertere, & omnem spem nostram in eâ ponere.

se mentitum? Epistolâ nonâ ad Sanctum Hieronymum.

CXXXV.

Censores.

Spiritus Pauli sublimis, & acer in partem, in quam inclinat, ita vehementer fertur, ut in extrema declinare, alterumque extremum negare videatur.

Sanctus Augustinus.

Quæ auctoritas literarum aperiri, quis sacer liber evolvi, quod documentum cujuslibet scripturæ ad convincendos errores exeri potest, si hæc vox admittitur, si alicujus ponderis æstimatur? Lib. 11. contrà Faustum cap. 2.

Sanctus Rhemigius.

Graviter perculsi, & confusi animo vidimus in eis, & Scripturæ Sanctæ certissimam veritatem, & Beatissimorum Patrum, præcipuèque Sancti Augustini reverendam, & in omni Ecclesiâ Catholicâ receptissimam auctoritatem novo conatu, & ausu nimis temerario impugnari, & quantum in ipsis fuit improvidè, atque insolenter labefactari. Undè ipsâ charitate provocati, & commoniti, per quam in uno Christi corpore omnes unum esse debemus, ut sicut Apostolus dicit, *invicem pro se sollicita sint membra, & sivè gloriatur unum membrum, congaudeant omnia membra, & sivè quid patitur unum membrum, compatiantur omnia membra.* Hac, inquam, charitatis affectione visum est nobis, atque complacuit, ut hæc qualiacunque sunt & ad commonitionem nostram, & ad eorum, qui legere voluerint ædificationem, & confirmationem compendioso, lucido (prout Dominus aspirare dignatur) sermone scriberemus; quicquid in eo dicendum putavimus non nostro sensu, aut præsumptione, sed præfatorum Sanctorum Patrum venerabili auctoritate firmantes, à quorum vestigiis, unitate absit, ut vel nos, vel illi, quorum charitate compulsi hæc dicimus, ullatenùs recedamus, ne ab ipsis divisi etiam ab ipso Domino dividamur, qui illis specialiter dicit: *Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit.* Quos nimirum tantæ in Ecclesiâ suâ esse voluit gratiæ, & gloriæ, ut confidenter cum Apostolo dicere possint: *Itaque qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui etiam dedit Spiritum suum Sanctum in vobis, &c. Libro de tenen. verit. Scriptur. cap. 4.*

1. Cor. 12. 26.

Luc. 10 16.

1. Thes. 4. 8.

S. P. N. AUGUSTINUS.

Lib. 3. con lit. Petil cap. 6.

NOs quidèm, charissimi, cùm falsa crimina audimus ab eis, quos offendimus prædicando eloquia veritatis, & erroris vaniloquia convincendo, habemus, sicut nostis, abundantissimam consolationem. Nam si in eis, quibus me criminantur, testimonium conscientiæ meæ non stat contrà me in conspectu Dei, quò nullus oculus mortalis intenditur, non solùm contristari non debeo, verùm etiam gaudere, & exultare, quia merces mea multa est in cœlis. Neque enim intuendum est, quàm sit amarum, sed quàm falsum sit, quod audio, & quàm verax, pro cujus nomine hæc audio. 2 Hæc utique falsa sunt, & ideò nobis nihil obsunt, cùm ea dicitis in nos, nec respicitis vos, vobis autem obsunt, quia cùm ea falsa dicitis, in nos non cadunt, sed quia ea vera putatis, in vos recidunt. 3 Ad existimationem hominum magna testium, qui me noverunt, suppetit copia, ad Dei verò conspectum sola conscientia, quam contrà vestras criminationes cùm intrepidam geram, non me tamen sub oculis Omnipotentis justificare audeo, magis ab illo effluentem misericordiæ largitatem, quàm judicii summum examen expecto. 4 Dicis me, si sub potestate Judicum premerer, quales tibi ipsi componis, non habiturum fuisse quid facerem, quò confugerem, cùm tuis argumentationibus undè occurrerem, reperire non possem. Ego planè haberem, quod facerem, haberem quò confugerem, à Pelagianis enim tenebris ad hæc tam clara Catholica lumina provocarem, quod & nunc jam facio. Tu ergo responde, quid facias, dic quò confugias. 5 Nec eos, qui nunquam fuerunt, aut non sunt, aut quorum sententiæ de hoc, quod inter nos disputatur, incertæ sunt, inani cogitatione confinxi, sed sanctos, & in sanctâ Ecclesiâ illustres Antistites Dei, non Platonicis, & Aristotelicis, & Zenonicis, aliisque hujuscemodi vel Græcis, vel Latinis, quanquàm & istis aliquos eorum, verùm omnes sacris literis eruditos, nominatim sicut oportebat expressi, eorumque sententias, quantum sufficere videbatur, sinè ullâ editas ambiguitate digessi. 6 Si Episcopalis Synodus ex toto Orbe congregaretur, mirum si tales possent illic facilè sedere tot, quia nec isti uno tempore fuerunt. Sed fideles, & multis excellentiores paucos dispensatores suos Deus per diversas ætates, temporum, locorumque distantias, sicut ei placet, atque expedire judicat, ipse dispensat. Hos itaque de aliis, atque aliis temporibus, atque regionibus ab Oriente, & Occidente congregatos vides, non in locum, quò navigare cogantur homines, sed in librum, qui navigare possit ad homines. 7 Nullas nobiscum, vel vobiscum amicitias attenderunt, vel inimicitias exercuerunt. Quod invenerunt in Ecclesiâ tenuerunt, quod didicerunt, docuerunt, quod à Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt. *NONDUM VOBISCUM APUD ISTOS JUDICES ALIQUID AGEBAMUS, ET APUD EOS ACTA EST CAUSA NOSTRA. NONDUM VOBISCUM CERTABAMUS, ET EIS PRONUNCIANTIBUS VICIMUS.* 8 Quos oportet ut populi Christiani vestris prophanis novitatibus anteponant, eisque eligant potiùs adhærere, quàm vobis. 9 An non tota vestra causa impulsa, prostrata, contrita, & sicut pulvis, quem projicit ventus à facie terræ, sic à cordibus eorum, quos decipere cœperatis, si hæc voluerint deposito studio contentionis cogitare, pro-

Lib. 2. contrà eudem cap. 33.

Lib. 3. contrà Cresc. cap. 80.

Lib. 2. contrà Jul. cap. ult.

Ibidem cap. 10.

Ibidem

Ibidem

Ibidem cap. 9

Ibidem cap. 3.

10 projecta est. 10 Nos autem paratiores sumus cum istis viris, & cum Ecclesiâ Christi in hujus fidei antiquitate firmatâ quælibet maledicta, & contumelias perpeti, quàm Pelagiani cujuslibet eloquii prædicatione laudari.

Li. 2. de Nupt. & Coc. cap. 29.

S. PROSPER AQUITANUS.

Sufficienter, ut arbitror, demonstratum est, REPREHENSORES SANCTI AUGUSTINI, & vana objicere, & recta impugnare, & prava defendere: peremptorumque armis intestinum bellum moventes dictis divinis, atque humanis constitutionibus rebellare. Quorum tamen, dum adhuc non sunt à fraternâ Societate divisi, toleranda magis est intentio, quàm desperanda correctio: donec Dominus per Ecclesiæ Principes, & legitimos judiciorum suorum ministros hæc, quæ PER PAUCORUM SUPERBIAM, ET QUORUNDAM IMPERITIAM sunt turbata, componat. Nobis Deo adjuvante, sit studium quietâ, modestâque patientiâ odiis dilectionem reddere, & ineptorum vitare conflictus: veritatem non deserere, nec cum falsitate certare. *In Peroratione contrà Collatorem.*

S. ALIPIUS TAGASTENSIS.

Quarè jam, SOCII MEI, expectationem vestram, quâ me ad respondendum provocatis, certiore spe mecum ad discendum convertite. Habemus Ducem *Augustinum*, qui nos in ipsa veritatis arcana, Deo jam monstrante, perducat. *Apud Augustinum in fine lib. 3. contrà Academicos.*

FINIS.

ERRATA				CORRIGE
Pag. 6.	col. 1.	lin. 34.	pareat	lege pateat
Pag. 33.	col. 2.	lin. 51.	Ad	At
Pag. 38.	col. 2.	lin. 23.	His	Hinc
Pag. 72.	col. 1.	lin. 22.	eundem	eundum
Pag. 80.	col. 2.	lin. 44.	purans	putant
Pag. 83.	col. 1.	lin. 56.	excuſoribus	excluſoribus
Pag. 123.	col. 2.	lin. 60.	ſinceris	ſineris
Pag. 127.	col. 1.	lin. 2.	vituperatione re	vituperationeve
Pag. 131.		lin. ult.	diſpenſandâ	diſpenſandi
Pag. 133.	col. 2.	lin. 20.	temeritati	temeritate

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN